

הישיבה השלוש-מאות-ושישים-ושלוש של הכנסת התשיעית

יום רביעי, י"ז אב תש"ם (30 יולי 1980)
ירושלים, הכנסת, שעה 10:05

א. שאלות ותשובות

6640. ייצוג ישראל בחגיגת יום הולדתו ה־85 של נחום גולדמן

חברת-הכנסת א. הרליץ שאלה את שר החוץ ביום ז' באב תש"ם (20 ביולי 1980):

לאחרונה נחוג באמסטרדאם, על-ידי הקונגרס היהודי העולמי, יום הולדתו ה־85 של הד"ר נחום גולדמן. נמסר כי אף נציג רשמי אחד של מדינת ישראל לא השתתף בחגיגה זאת.

אודה לכבוד השר אם יודיע לי:

1. האם נכון הוא כי לא השתתף באירוע נציג רשמי של מדינת ישראל ואף לא שגריר ישראל בהולאנד?
2. האם היה ידוע במשרד החוץ כי ראש ממשלת גרמניה, הלמוט שמידט, ישא דברים במעמד זה?
3. מי החליט על ייצוג ממשלת ישראל בחגיגות ה־85 של הד"ר נחום גולדמן? האם משרד החוץ אחראי לקשרים עם יהדות העולם?
4. האם בהיעדרות נציג ישראלי מתאים לא היתה משום פגיעה דיפלומטית בראש ממשלת גרמניה אשר טרח ובא לברך מנהיג יהודי וצינוני?

תשובת שר-החוץ י. שמיר:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בארוחת הערב שנערכה על-ידי הקונגרס היהודי העולמי לכבוד יום הולדתו ה־85 של הד"ר גולדמן השתתפו מר יוסף צ'חנובר, המנכ"ל היוצא של משרד החוץ, ומר חגי אילון, מיופה-הכוח של ישראל בהולאנד, וכן הובאה ברכת ממלא-מקום של ראש הממשלה הפרופ' יגאל דיין.

2. התשובה חיובית.

3. ראי תשובתי לשאלה 1. באשר לסיפא של השאלה, במשרד החוץ פועלת המחלקה לתפוצות, המופקדת על תיאום קשרי המשרד עם יהדות העולם.
4. ראי תשובתי לשאלה 1.

4924. טיפול במקרה של הפרת כללי הבטיחות בתעופה האזרחית

חברת-הכנסת ש. שטרן-קטן שאלה את שר התחבורה ביום י"ב בכסלו תש"ם (2 בדצמבר 1979):

בעתון "ידיעות אחרונות", מיום 15 בנובמבר 1979, נמסר כי מטוס אזרחי טס בצורה מסוכנת מתחת לגשרון בכביש הראשי ירושלים-תל-אביב וסיכן את כלי הרכב שנסעו בכביש. נמסר גם שהטייס לא נתפס.

אודה לכבוד השר אם ישיב:

1. האם נבדק מקרה זה ונמצא נכון?

היו"ר מ. ל. מרון:

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. נתחיל בשאלת תות ותשובות.

4951. הקצבות משרד החוץ למשלחות ההסתדרות לחוץ-לארץ

חברת-הכנסת מ. כהן שאל את שר החוץ ביום כ"ב בכסלו תש"ם (12 בדצמבר 1979):

ידוע לי שמשרד החוץ מממן או מקציב סכומים ניכרים למשלחות ההסתדרות היוצאות לחוץ-לארץ מטעם ההסתדרות ולאירוה משלחות של אורחי ההסתדרות בארץ.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. כמה הקציב משרד החוץ בשנת התקציב 1978/79 בשביל משלחות של ההסתדרות?
2. כמה הקציב משרד החוץ לצורך זה בשנת 1979/80?
3. מי הם אנשי ההסתדרות שיצאו לחוץ-לארץ בשנת 1978/79 ומשרד החוץ השתתף במימון נסיעתם, ולאן הם נסעו? אותה שאלה מתייחסת לשנת 1979/80, עד לתאריך מתן התשובה.

4. באירוה אילו משלחות, אורחות ההסתדרות, השתתף משרד החוץ בשנת 1979/80 ומה היו הוצאותיו לצורך זה?

תשובת שר-החוץ י. שמיר:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. משרד החוץ החליט לבטל את ההקצבה הכו-ללת, שהייתה נהוגה בעבר, למחלקה הבין-לאומית של ההסתדרות ומאז שנת 1978/79 לא הוקצב כל סכום כולל לכך. לעומת זאת השתתף המשרד בהוצאות שיגור נציגים של ההסתדרות לפגישות שונות של איגודים מקצועיים, וזאת לאחר שיקול כל מקרה לגופו. בשנים 1978/79 ו־1979/80 היתה השתתפות זו בסך 520 אלף לירות.

3. משרד החוץ השתתף במימון נסיעותיהם של אנשי ההסתדרות ה"ה י. הרץ, א. הראל, ש. בהט, נ. בן-משה, ד. דבורסקי, נ. בכר, מ. רינת, א. ברנע, ר. ארזי ונ. ארד לוועידות ולפגישות עם איגודים מקצועיים במדינות שונות באפריקה, באסיה, באירופה ובאמריקה הלאטינית.

4. משרד החוץ השתתף בשנים 1978/79 ו־1979/80 בסך 400 אלף לירות במימון אירוחן, מטעם ההסתדרות, של משלחות מאסיה, מאפריקה, מאירופה ומאמריקה הלא-טינית.

2. האם מוכן כבודו לפעול כדי שמחן היתר לטיסות שכר בישראל יותנה בסידורים נאותים של הגשת אוכל כשר, כנהוג בחברות תעופה סדירות?

3. האם מוכן כבודו לפרסם תקנות שלפיהן חברות ישראליות העוסקות בהפעלת קבוצות לישראלים המבקרים בחוץ-לארץ לא יורשו להוציא טיסות קבוצתיות בימי שבת ומועד?

תשובת שר-התחבורה ח. לנדא :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תקנות טיסות השכר אינן מתייחסות לימי טיסה מוגדרים בשבוע.
2. לפי מיטב ידיעתנו האוכל הכשר מוסדר כראוי בטיסות השכר.
3. הנושא נמצא בבדיקה במינהל התעופה האזרחית.

6510. פיקוח על מחירי חלפים לרכב

חבר-הכנסת מ. עמאר שאל את שר התחבורה ביום ט"ז בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980) :

מחירי חלפים ואביזרים לכלי רכב מאמירים ללא מידה והגבלה. יש מוצרים ששווי הייצור שלהם מועט ביותר ואילו מחירים לצרכן מגיע לסכום מדהים. כידוע לך אחד מגורמי התאונות הוא אי-תקינותו של כלי הרכב. אולם המחירים הקיימים בשוק של חלפים חיוניים מונעים מבעלי הרכב לחדשם.

אבקש להשיב לי :

1. האם עתה לא יהא מן הנכון להסדיר יבוא ושיווק חלפים לכלי רכב על-ידי חקיקת-משנה שתיעשה על-ידך?

2. האם הינך נכון להסדיר פיקוח על מחירים של חלפים אלה בכוח הסמכות המוענקת לך על-פי דין?

תשובת שר-התחבורה ח. לנדא :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא נראית לי האפשרות להסדיר יבוא ושיווק של חלפים לכלי רכב על-ידי חקיקת-משנה. אין דרך זו מעשית. הצלחנו להוריד בשנה האחרונה את המיסוי על חלקי רכב בטיחותיים ב-10%. לשם הורדה דראסטית של מחירים הצעתי לחברות הביטוח להקים מרכזי מכירה של חלקי רכב בטיחותיים אשר יירכשו על ידן במקורות האטפקה שלהם ויימכרו לציבור במחירים הוללים בהרבה מהמחירים של יצרני הרכב. הנושא נמצא אצלן בדיון ואם יחליטו בחיוב תבוא הבעיה על פתרונה.

2. נושא מחירי החלפים מוסדר מאז 1976 בצו הפיקוח על מצרכים ושירותים (מחירי מוצרי תעבורה), תשל"ו—1976.

6524. הפסקת טיסות "ארקיע" בקו חיפה—ירושלים

חבר-הכנסת פ. שינמן שאל את שר התחבורה ביום ט"ז בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980) :

הנהלת "ארקיע" החליטה לבטל את הטיסות בקו חיפה—ירושלים. החלטה זו פוגעת בקשר האווירי של חיפה עם בירת ישראל. ההחלטה נתקבלה ללא ידיעת ראש

2. האם קיימות תקנות ברורות לגבי מקרים מסוג זה?
3. כיצד מתכוונן השר למנוע מקרים מסוג זה בעתיד?

תשובת שר-התחבורה ח. לנדא :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המקרה נבדק, להד"ם.
2. קיימות תקנות כלליות של מרכיבי בטיחות בת-עופה האזרחית המתאימות לכל המקרים האפשריים.
3. אין מקום וצורך בפעולת מניעה כי אין אפשרות ממשית לביצוע טיסה מתחת לגשרון.

6078. אי-כיצוע הוראה בדבר חזור מע"מ לתיירים

חברת-הכנסת א. הרליין שאלה את שר התחבורה ביום י"ז בניסן תש"ם (3 באפריל 1980) :

שמעתי מפי נציגיהם של משרד האוצר ומשרד התע-
שה, המסחר והתיירות כי הוחלט להתיר חזור מס ערך
מוסף לתיירים על קניותיהם בארץ וכלי אין הדבר מבוצע
מפאת סירוב שלטונות נמל התעופה בן-גוריון להקצות
מקום מתאים לעוסקים בהחזר המע"מ.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. אם הידיעה נכונה, מדוע לא הוקצה המקום?
2. מי הוא הגוף המחליט על חלוקת שטח בנמל התעופה בן-גוריון?
3. האם קיימת ועדה משותפת למשרדו ולמשרדי ממשלה אחרים לתיאום השירותים הניתנים בנמל התעופה בן-גוריון?
4. האם יוקצה מקום לעוסקים בהחזר מע"מ לתיירים בנמל התעופה בן-גוריון, ומתי?

תשובת שר-התחבורה ח. לנדא :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הידיעה אינה נכונה. הוקצה מקום מתאים ומ-בוצע החזר מע"מ בנמל תעופה בן-גוריון.
2. הנהלת רשות שדות התעופה.
3. כן. קיימים פורומים שונים לתיאום בין משרדי הממשלה בהתאם לנושאים ספציפיים.
4. מקום מתאים לנושא החזר מע"מ הוקצה לפני שלושה חודשים.

6359. הפעלת טיסות שכר כשכת

חבר-הכנסת י. מ. אברמוביץ שאל את שר התחבורה ביום כ"ה בסיון תש"ם (9 ביוני 1980) :

עם מתן היתר מטעם ממשלת ישראל להפעיל טיסות שכר (צ'ארטר) החלו כמה חברות לפעול ולארגן טיסות כאלו מאירופה. כבר מתחילה הן פעלו בשבת אולם לאחר מחאות חריפות הופסקו טיסות אלה. למרות זאת נמשך עדיין המצב שבו כל מי שרוצה מקבל היתר להפעלת טיסות שכר היוצאות בשבת או המגיעות ארצה בשבת. כפי שנמסר לי גם האוכל הכשר אינו מוסדר כראוי בחברות אלו.

אודה לכבודו אם ישיב לי :

1. האם מוכן כבודו לפעול כדי שמתן היתר לטיסות שכר בישראל יותנה באי-חילול ימי שבת ומועד?

2. סטאטיסטיקת תאונות הולכי רגל בארץ, על-פי נתוני שנת 1979, היא כלהלן: 3,734 הולכי רגל נפגעו בעת חציית כביש לעומת 4,509 הולכי רגל בשנת 1978; 501 מתוכם נפגעו כאשר חצו במעבר חצייה בלתי-מרומז, ור 237 מתוכם נפגעו כאשר חצו במעבר חצייה מרומז; ור 2,996 הולכי רגל נפגעו בחציית כביש שלא במעבר.

3. מלבד הסברה מקיפה בנושא החצייה מסייע משרד התחבורה לעיריות בהפחתת התאונות במעברי החצייה הבלתי-מרומזים על-ידי השקעה באמצעים האלה:

1. רימזור מעברי חצייה בצמתים, בהתאם להנחיות המש"ר; 2. התקנת מאור דרכים תקני; 3. הצבת תמרורים מאירים ומוארים, מעל למעבר חצייה. לפי מחקר הטכניון הורידו תמרורים כאלה את מספר התאונות שבהן מעורבים הולכי רגל ב-57% בליה וב-21% בשעות היום.

4. הנחיות משרד התחבורה מגדירות את התנאים שבהם אסור לסמן מעברי חצייה מחשש שיחמירו את סיכון הולכי הרגל החוצים. במקומות רבים אף נמחק מעברי חצייה אשר לא עמדו בתנאים הנדרשים.

5. רמזור אינו מהווה פתרון יסודי לבטיחות חציית הולכי רגל. תוצאות מחקר שנעשה על-ידי הטכניון הראו שאחוז הולכי רגל שנפגעו במעברי חצייה לאחר שרומזו זרו לא היה קטן מאלה שנפגעו לפני הרימזור. לכן מחפ"ש פתרונות לכל מקרה לגופו.

6594. פיתוח שדה-התעופה במחניים

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמנדולינו שאלה את שר התחבורה ביום כ"ט בתמוז תש"ם (13 ביולי 1980):

הרשויות השונות בגליל העליון תובעות ששדה-התעופה במחניים יורחב כדי שאפשר יהיה לקלוט בו מטוסים כבדים בטיסות שכר. בפיתוח שדה-התעופה במחניים הן רואות אמצעי חשוב לפיתוח התיירות מתוך-לארץ ועל-ידי כך גם עידוד חיי הכלכלה באזור.

נוכח החשיבות שבפיתוח ובאיכוס הגליל רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם קיימת תכנית לפיתוח שדה-התעופה במחניים כדי לאפשר למטוסים כבדים לנחות בו?
2. אם כן, מתי יתחיל יישום תכנית זו?
3. אם לא, מהן הן הסיבות לכך?

תשובת שר-התחבורה ח. לנדא:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. לא.

3. רשות שדות-התעופה בחנה את אפשרויות פיתוח שדה-התעופה במחניים לתועפת שכר בינלאומית במסגרת פעילות הוועדה לפיתוח התיירות והגליל. מן הממצאים עולה כי התנאים הטופוגרפיים המיוחדים של מקום שדה-התעופה, המאופיינים על-ידי קירבתם של הרים למסלולים הקיימים, אינם מאפשרים את פיתוח המסלולים הקיימים תוך קיום תנאים סבירים לבטיחות טיסה במטוסים גדולים על מסלולים אלה. בשלב שני נבדקה האפשרות להקים מסלול חדש נוסף באזור האתר הקיים וגם אפשרות זו ירדה עקב בעיות טופוגרפיות ועלות פיתוח המסלול שתהיה גבוהה במיוחד. במסגרת תכנית-אב לשדות-התעופה, הנמצאת עתה בהכנה על-ידי משרד התחבורה, תיבדק אפשרות לאתר שדה חלופי בעמק החולה, במקום שלא יסבול מן החסרונות של האתר הנוכחי.

עריית חיפה ולאחר שהושקע הון עתק בשיפוץ ובהכשרת נמל התעופה לנחיתתם ולהמראתם של מטוסים בעלי קיבולת של 80 מקומות.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם ידועה החלטה זו לשר והאם היא נתקבלה על דעתו?
2. מדוע אין הציבור זכאי לקו תעופה חיפה-ירושלים, במיוחד לאחר שהוא היה מנצל עד תום?
3. האם יש בכוונתו של שר התחבורה להפעיל את כווד משקלו כדי לשנות את החלטת הנהלת "ארקיע"?

תשובת שר-התחבורה ח. לנדא:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. חברת "ארקיע" בשיתוף עם חברת "אל-רום" מפעילה כיום קו תעופה חיפה-ירושלים במטוסים המתאימים לרמת הביקוש, בתדירות של ארבע פעמים בשבוע. היקף הביקוש בקו חיפה-ירושלים אינו מצדיק הפעלת מטוסים בעלי קיבולת של 80 מושבים. ההשקעה בשדה-התעופה בחיפה בוצעה כדי לענות על הביקוש בקו חיפה-אילת שבו פועלים מטוסים בעלי 80 מושבים. משרד התחבורה עוקב אחר התפתחות התנועה בקו חיפה-ירושלים וידאג להתאמת טכנולוגיית המטוסים לרמת הביקוש.

6593. פניעה בהולכי רגל במעברי חצייה בלתי-מרומזים

חברת-הכנסת ת. אשל שאלה את שר התחבורה ביום כ"ט בתמוז תש"ם (13 ביולי 1980):

מסקנות מחקר סטאטיסטי בגרמניה המערבית מלמדו שסיכויי הפגיעה בהולכי רגל החוצים את הכביש במעברי חצייה בלתי-מרומזים הם גבוהים במיוחד וזאת מאחר שהולכי הרגל, בעיקר הילדים, חשים עצמם בטוחים בעברם את הכביש במעבר חצייה, בעוד שהנהגים אינם מכבדים את התקנה המקנה זכות קדימה להולכי רגל. כיוון שהוכח שמעברי החצייה הפכו למלכודות החלו בערים רבות בגרמניה המערבית למחוק מעברי חצייה ולבטלם.

אבקש מכבוד השר להשיב לי:

1. האם מתאימה הסטאטיסטיקה בארץ בנושא זה לגסיון של גרמניה המערבית?
2. מה היא הסטאטיסטיקה בארץ בנושא זה?
3. מה עושה השר כדי שמעברי חצייה לא מרומזים לא ייהפכו למלכודות לעוברים בהם?
4. האם שקל השר מחיקת מעברי חצייה בכבישים ובצמתים לא מרומזים?
5. האם שקל השר הצבת רמזורים בצמתים לא מרומזים?

תשובת שר-התחבורה ח. לנדא:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ישנם כמה מחקרים גרמניים בנושא זה ומאחר שאיני יודע לאיזה מחקר מתייחסת השואלת אין באפשרותי תי לערוך השוואה בינו לבין המצב בארץ. בעקרון, גישתנו דומה לזאת המוזכרת בשאלתה והיא קיבלה ביטוי בהנחיות משרד התחבורה לתיכנון מעברי חצייה.

חדשים כבר בשלבי התיכנון כדי למנוע שגיאות ומפגעים תברואתיים ובטיחותיים בעבודה כתוצאה מתיכנון לקוי.

בקשר לכך אבקש מכבוד השר להשיב לי :

1. מה הם האמצעים שנקט המשרד כדי למלא את המלצות אלו ?
2. כמה מפעלים בשלבי תיכנון קיימים עתה ?
3. על כמה מפעלים בשלבי תיכנון הוטל הפיקוח הזה ?
4. אילו חשיפות ומפגעים תברואתיים מנע הפיקוח בשלבי תיכנון מפעלים ובכמה מקרים מדובר ?
5. כמה מקרים של סיכונים ומפגעים לסביבת המפעל בדק המשרד ?
6. מה הם מנגנוני ודרכי התיאום בין משרד העבודה והרווחה, משרד הפנים ומשרד הבריאות בעניינים אלה ?

שרי העבודה והרווחה י. כ"ן :

א. בדו"ח הוועדה שמונתה עליידי "לבדיקת נושא הבטיחות בעבודה" אמנם קיימת התייחסות לנושא שהור עלה עליידי חברי הכנסת רוזילוי, אולם אין הדו"ח כולל בהמלצותיו המלצה ספציפית בדבר פיקוח מטעם משרדנו על מפעלים חדשים, שיש להפעילו כבר בשלבים של התיכנון וההקמה; ב. משרדי מטפל, בשלב זה, בנושאים שהוועדה המליצה על יישומם המיידי. עם זאת, כמובן, נבדוק בעתיד את האפשרויות לקיים פיקוח על מפעלים חדשים בשלבי תיכנונם; ג. בהתאם לחוק רישוי עסקים, תשכ"ח-1968, בוחנות הרשויות הנוגעות בדבר את התכ-ניות להקמת מפעלים ועסקים כדי להבטיח איכות נאותה של הסביבה, תנאי תברואה נאותים, מניעת מפגעים ומטרדים, מניעת סכנות לשלום הציבור ועוד. מבחינת זו נבדקים על ידינו סוגים מיוחדים של מפעלים מבחינת בטיחותם של "הנמצאים במקום העסק". בשנת 1979 נב-דקו עליידי מפקחי העבודה 610 תכניות כאלה. הפיקוח הוא בעיקר על מניעת המפגעים האלה: חוסר דרכי הימלטות במקרי שריפה, גורמי זיהום ורעש, תנאי איור-רור בלתי-מספיקים, איכסון לא מתאים של חמרים כימיים מסוכנים ושל חמרים נפיצים ודליקים, סיכוני נפילה מגובה, תאורה בלתי-מספקת ובעיות ניקוז ולחות; ד. חוק רישוי עסקים קובע את הרשויות האחראיות לכל החום ואת משרד הפנים כאחראי לביצוע החוק ולתיאום הקשור בו. לפי המידע שנמסר לי אכן מתקיים תיאום בין משרדי הבריאות, הפנים והעבודה והרווחה בנושא.

הד"ר מ. ל. מרזן :

רשות לשאלה נוספת לחברי הכנסת רוזילוי.

דניאל רוזילוי (המערך) :

כבוד השר אמר שלפי המידע שבידו יש תיאום, לפי המידע שבידי התיאום הוא לקוי ביותר. הייתי רוצה לדעת מתי לאחרונה קיים שר העבודה והרווחה שיחה עם שר הבריאות ושר הפנים כדי לבדוק אם אמנם כל שאלת רישוי העסקים והתברואה, ובכלל זה הגורם הסביבתי, אמנם קיימת והאם יש יזמה בנושא זה.

שרי העבודה והרווחה י. כ"ן :

יש כאן שאלות אחרות. אני מציע שאם לחברי הכנסת רוזילוי יש מידע או התרשמות על העדר התיאום הזה, שיעביר אלי את הדברים הקונקרטיים הקשורים בכך. כשאני אומר שיש תיאום, זה יכול להיות ברצף רחב

6595. מסירת מידע מטיאורולוגי לאניות קטנות

חברי הכנסת א. שריר שאל את שר התחבורה ביום כ"ט בתמוז תש"ם (13 ביולי 1980) :

לאור המקרים הכמעט-טראגיים שקרו לאחרונה בר יאכטות שיצאו ללב ים ובהתחשב בנטל הכספי והאנושי המוטל בחיפושים אחריהן, יואיל כבוד השר להשיב :

1. האם היאכטות והאניות הקטנות האחרות, העוזבות את המארינות השונות לאורך חופי ישראל, מצוידות במידע מטיאורולוגי ?
2. האם יש ביכולת השירות המטיאורולוגי לספק להן מידע זה ?
3. אם התשובה לשאלה 2 חיובית, מה יש בדעת השר לעשות על מנת שמידע זה אכן יגיע לידיעת המפ-לגים ביאכטות ובאניות הקטנות ?

תשובת שר התחבורה ח. לנדא :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ניתן לקבל מידע מטיאורולוגי באמצעות השירות המטיאורולוגי בכל שעות היממה.

2. כן.

3. קיים הסדר עם "קול ישראל" המשרד תחזית מזג אוויר מיוחדת לצרכי הספנות שלוש פעמים ביום, בשעות 08:00, 16:00 ו-23:00. אגף הספנות הנמלים במשרד התחבורה בדק את אפשרות הרחבת השירות לספינות קטנות וליאכטות הן עליידי משרד התקשורת והן עליידי חיל הים.

6621. נסיעות של "דן" כפתח-תקווה בשבת

חברי הכנסת ש. י. גרופ שאל את שר התחבורה ביום ז' באב תש"ם (20 ביולי 1980) :

בעתון "המודיע", מיום כ"ב בתמוז תש"ם, 6 ביולי 1980, פורסם כי כפתח-תקווה נערכה הפגנה של תושבים דתיים נגד נסיעות של קווי "דן" — 75 ו-88 — החל משבת אחריי-הצהריים.

מכיוון שנסיעות כאלו נוגדות את חוק שעות עבודה ומנוחה ופוגעות קשות בציבור הדתי ובשמירת השבת אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. האם מוכן הינו להורות לחברת "דן" להפסיק לאתגר את הנסיעות בשבת כנ"ל ?
2. האם יינקטו צעדים נגד האחראים להפרת החוק כנ"ל ?

שרי התחבורה ח. לנדא :

1-2. מיינינו משרד התחבורה היא למנוע חילול שבת עליידי התחבורה הציבורית. המשרד עושה כמיטב יכולתו לבצע מדיניות זו.

5524. ביצוע המלצות ועדה בעניין מציעת מפגעים

תברואתיים ובטיחותיים במפעלים

חברי הכנסת ד. רוזילוי שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ו בשבט תש"ם (13 בפברואר 1980) :

ועדת-אורן שהוקמה עליידי שר העבודה והרווחה המליצה כי משרד העבודה והרווחה יפקח על מפעלים

6056. כיצוע המלצות ועדה כעניין מפגעים כפיחותיים
במפעלים

חברת הכנסת א. כציראל שאל את שר העבודה והרווחה
ביום י"ז בניסן תש"ם (3 באפריל 1980):

ב-29 באוגוסט 1978 מינית ועדה, בראשות מר יצחק
גונן, כדי לבדוק את נושא הבטיחות בעבודה בישראל.
בחודש יוני 1979 הגישה לך הוועדה דיווח שבחן המכיל
את ממצאיה ואת המלצותיה. הדיווח שבחן סוקר את המצב
הקיים בנושא הבטיחות, ומתריע, בין השאר, על מפעלים
ומקומות עבודה שבהם שורת עוובה בטיחותית חמורה
ביותר. במקומות עבודה רבים אין ועדות בטיחות אף-על-
פי שהחוק מחייב את הקמתן.

מכיוון שמאז הגשת הדיווח שבחן עברו קרוב לתשעה
חודשים אבקש מכבוד השר להשיב לי:

1. מה הם הצעדים שנקט או שנקוט השר על מנת
ליישם את המלצות הכלולות בסוף כל פרק מפרקי הדיוח
והשבחן?

2. מה יש בכונת השר לעשות על מנת למנוע את
"העוובה הבטיחותית החמורה ביותר" הקיימת במפעלים
ובמקומות עבודה?

3. מה יש בבעת השר לעשות כדי לאכוף את החוק
על אותם מפעלים ומקומות עבודה שאינם פועלים לפיו?

תשובת שר העבודה והרווחה י. כ"ץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. כידוע הבאתי לאחרונה, לקריאה ראשונה,
הצעות חוק לתיקון חוק אירגון הפיקוח על העבודה, פקודת
הבטיחות בעבודה וחוק תמרי נפץ. המלצות הכלולות
בדו"ח הוועדה הציבורית "לבדיקת נושא הבטיחות בע-
בודה" שימשו בסיס להצעות תיקונים אלה. תיקוני החו-
קים כוללים, בין השאר, הגברת אמצעי האכיפה של
הוראות הבטיחות והגיהות במפעלים וחיזוק הבקרה העצ-
מית של המפעלים לקידום רמתם הבטיחותית. בנוסף
לפעילות בתחום החקיקה משמשות המלצות בסיס לתכנית
הפעולה של משרדי בנושאי מחקר, הדרכה וכוו"א-אדם
מקצועי בתחום הבטיחות והגיהות בעבודה. בתחום המחקר
הוחל ב-50 פרויקטים לערך, בהיקף של כ-15 מיליון
לירות, בשיתוף מכונים ומוסדות אקדמיים. במסגרת
הכשרת כוח-אדם מקצועי הוחל בתיכנון ובהפעלת מסלולי
התמחות אקדמיים בתחום הבטיחות והגיהות. כן יזמנו
פעולות שמטרתן הגברת שיתוף הפעולה והתאום בין הגו-
פים הרבים העוסקים בנושא.

6145. מחסור במקומות לימוד בבתי-ספר תעשייתיים

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמולינו שאלה את שר העבודה
והרווחה ביום כ"ח באייר תש"ם (14 במאי 1980):

בעתונות פורסם שמנהל האגף לפיתוח כוח-אדם והכ-
שרה מקצועית, הו"ר מילין, אמר שבתי-ספר התעשייתיים
באזור תל-אביב והמרכז יכלו לקלוט רק 202 מן המוע-
דים אשר נמצאו ראויים ללמוד מקצוע בתחומי התעופה,
מכונאות הרכב וחשמלאות הרכב.

נוכת המספר ההולך וגדל של דורשי ומחסרי עבודה
בקרב בני הנוער גילאי 15-18 והוצרך להכשיר כוח-אדם
מקצועי, רצוני לשאול את כבוד השר:

ביותר של תיאום. אבל יש גם תיאום לא מספיק או גרוע
או אולי מצויין. אודה אם אקבל את הפרטים הקונקרטיים
שעליהם כנראה מתבסס חברת-הכנסת רוזוליו, ולא הערה
כללית. דיון עם הנוגעים בדבר לא היה. דווח לי על-ידי
מתלכת הפיקוח של המשרד שמקימים כל הזמן תיאומים
מסוג זה.

6049. סגירת פרויקט לאיתור ילדים מפגרים
בגיל הרך באשדוד

חברת הכנסת א. שפייר שאל את שר העבודה והרווחה
ביום י"ז בניסן תש"ם (3 באפריל 1980):

הפרוייקט לאיתור ילדים מעוכבי-התפתחות בגיל
הרך, שהופעל בשלוש השנים האחרונות באשדוד על-ידי
"אקים", עומד להיסגר מחוסר תקציב.

אודה לשר אם ישיב לי:

א. האם הביא המפעל באשדוד לשיקום ולקידום
של ילדים רבים?

ב. מה יקרה לילדים אלה עם סגירת הפרוייקט?

ג. כמה ילדים מעוכבי-התפתחות רשומים במשרדי
הרשויות?

ד. האם נערך סקר כולל על מספר הילדים מעוכבי-
התפתחות בארץ?

ה. אם לא, מתי ייערך?

ו. כמה פרויקטים לאיתור ילדים מעוכבי-התפתחות
בגיל הרך פועלים, והיכן?

תשובת שר העבודה והרווחה י. כ"ץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

על-פי המידע שנמסר לי מדובר בפרוייקט לילדים
"מעוכבי-התפתחות" באשדוד, שהופעל לפני שלוש שנים
על-ידי "אקים" במימון "קרן לימון". מטרת הפרוייקט
היו: איתור מוקדם של ילדים עם קשיים התפתחותיים,
מתן ייעוץ להורים וטיפול ראשוני בילדים אלה עד להש-
תבותם במערכות הטיפוליות של שירותי הבריאות, החי-
נוך והרווחה. במשך תקופת הפרוייקט שולבו בו כ-50
ילדים. לאחרונה נתבקשנו להשתתף במימון הפרוייקט
ובהמשך הפעלתו. לצערנו, לאחר בדיקת הנושא, לא
נמצאה אפשרות לכך, בין היתר בגלל מחסור במשאבים.

א-ב. הילדים אשר הוכרו כזקוקים לטיפול השירות
למגזר הופנו על דינו למעונות-יום טיפוליים ולשירותים
הקהילתיים.

ג-ה. בילדים בגיל הרך, שלגביהם טרם נקבעו
הסיבות הגורמות לעיכוב בהתפתחותם, מטפלים, מטבע
הדברים, גורמים שונים, ובעיקר רשויות הבריאות. ככל
שנמסר לי אין בדינו נתונים על מספרם של ילדים אלה
וכן לא גובשו עד כה, אצל הגורמים השונים, הדרכים
והאפשרויות לעריכתו של סקר כזה.

ו. ברחבי הארץ מופעלים כיום על-ידי משרד החינוך
11 "מכונים להתפתחות הילד". כן מטופלים כ-40 ילדים
ברמות שונות של עיכוב התפתחותי בפרוייקט בירושלים,
המושג לגוינט ולשירות למסגר. נבחנות עתה הדרכים
להפעלתה מחדש של תכנית המיועדת לילדים מוגבלים-
מפגרים בשיתוף עם האגודה לקידום ופיתוח שירותים
(שק"ל) בעיר רמלה.

נדון עתה בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת בעקבות הצעת חוק פרטית של חברי-הכנסת עקיבא נוף. אני מקווה שהנושא יבוא על פתרונו בדרך זו בהקדם.

6306. פעולות שנקטה הממשלה בעקבות תחזית בדבר אבטלת אקדמאים

חברי-הכנסת א. שטיינר שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"א בסיון תש"ם (25 ביוני 1980):

מפירסום של הרשות לתיכנון כלכלי, מיולי 1979, התברר שבשנים 1979—1983 ייווצר עודף כוח-אדם אקדמי — מהנדסים, ארכיטקטים, פסיקאים, מאתמאטיקאים, ביולוגים וכו' — בשיעור של כ-4,000 איש. כתוצאה מצימצום הוצאות הממשלה צפוי שהמספר יגדל ל-10 אלפים איש לערך.

אודה לשר אם ישיב לי:

- א. האם ידיעות אלו נכונות?
- ב. האם קיימות במשרד העבודה והרווחה תכניות לטיפול באבטלת אקדמאים?
- ג. אם כן, מה הן?
- ד. כמה אנשי מחקר וסגל מהאוניברסיטאות נקלטו בתעשייה עתירת-ידע 1979?
- ה. כמה מהם ייקלטו בתעשייה זו בשנת 1980?

ו. מה הוא המספר הכולל, על-פי תחזית השר, של אקדמאים אשר ייקלטו בתעשייה עתירת-הידע בשנים 1979—1983?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א-ג. בהתאם לתזכיר שהוכן, לפי בקשתי, על-ידי המכון לפירוי העבודה והייצור על בסיס התחזית של הרשות לתיכנון כוח-אדם במשרדי, על בוגרי האוניברסיטאות ומוסדות ההשכלה העל-תיכונית לחמש השנים הקרובות, ייתוספו לכוח העבודה 6,000—8,000 בעלי השכלה אקדמית ועל-תיכונית שהמשק אינו ערוך לקליטתם. נוכח נתונים אלה וההשלכות המשקיות-הברתיות העוללות להיות לכך החלטתי להביא את הנושא למליאת הממשלה. אציע למנות ועדה ציבורית, בהשתתפות נציגי הממשלה והמוסדות והשכלה גבוהה, לבחינת הנושא ולהתווית מדיניות אשר תבטיח ניצול הפוטנציאל של בעלי ההשכלה האקדמית. פועלת עתה ועדה לתעסוקת אקדמאים — בהשתתפות נציגים של משרדי התעשייה, המסחר והתיירות, האוצר, העבודה ובנק ישראל — אשר עושה מירב המאמצים למציאת פתרונות תעסוקתיים לטווח הקצר.

ד-ו. אין בידינו נתונים על מספרם של אנשי מחקר וסגל מהאוניברסיטאות שנקלטו בתעשייה עתירת-ידע בשנת 1979 או אומדן של אלה שייקלטו במשך שנת 1980 בתעשייה זו. ראוי לציין כי בשנת 1979 חל במספר האקדמאים המועסקים בתעשייה גידול של כ-2,600 איש, שהוא שיעור גידול של 25%.

6348. ריכוזי תאונות העבודה

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמזוליני שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ה בסיון תש"ם (9 ביוני 1980):

במחקר שפורסם על-ידי המוסד לביטוח לאומי נאמר

1. האם הפירסום בעתונות תואם את המציאות?
2. מהו מספר המועמדים שנרשמו ללימודים בבתי-ספר תעשייתיים באזור תל-אביב והמרכז?
3. כמה מהם התקבלו לשנת הלימודים החדשה?
4. מה הן הסיבות לאי-קבלתם של כל הנרשמים שנמצאו מתאימים ללימודים בבתי-ספר תעשייתיים?
5. האם ייפתחו בבתי-ספר תעשייתיים נוספים באזור תל-אביב והמרכז בשנת תשמ"א?
6. בכמה יגדל מספר הלומדים בבתי-ספר תעשייתיים באזור תל-אביב והמרכז?
7. מה הם הפתרונות שמציע משרד העבודה והרווחה למי שלא נתקבלו ללימודים בבתי-ספר תעשייתיים?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1, 4 ו-7. הפירסום מתייחס למגמות לימודים במקצועות חשמלאות רכב, מכונאות רכב ותעופה, מגמות שבהן ההשקעה הבסיסית ללומד היא גבוהה ביותר. על-פי המידע שנמסר לי נמצאו לכל המועמדים אשר נמצאו מתאימים מגמות לימוד חלופיות באחת ממסגרות ההכשרה באזור תל-אביב.

2—3. עד ליום 1 ביולי 1980 נרשמו באזור תל-אביב כ-1,300 תלמידים, כ-800 מהם ילמדו בבתי-ספר תעשייתיים וצפוי גידול של 24 כיתות.

5. בשנה הקרובה תסתיים בניית בית-ספר תעשייתי על שם משה קרסו למכונאות רכב. כן תסתיים בנייתם של שני בתי-ספר תעשייתיים במסגרת צה"ל ללימודי אופטיקה, עיבוד שבבי ומכונאות רכב, ובית-ספר תעשייתי בנחלים, למקצועות תעופתיים, בשיתוף עם התעשייה האווירית.

6. מספר הלומדים בשנה הקרובה בבתי-ספר תעשייתיים במחוז תל-אביב יגדל בכ-500 תלמידים לערך.

6223. התקנת תקנות בעניין הלנת תשלום קיצבאות

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמזוליני שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ד' בסיון תש"ם (19 במאי 1980):

סעיף 16 לחוק הגנת השכר, תשי"ח—1958, מסמין את שר העבודה והרווחה להחלי בתקנות, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, את הוראות החוק האמור הנוגעות לשכר מולו, כולן או מקצתן, על קיצבה המשולמת מאת מעביד או קופת-גמל.

מאחר שעד היום לא פורסמו תקנות על-פי הסעיף הנ"ל ולאור מקרים שהובאו לתשומת לבי שבהם לא שולמו בזמן הפרשי קיצבאות הנובעים משינויים במשכורת הקובעת, הנני מתכבדת לשאול את כבוד השר:

1. מדוע לא הותקנו תקנות כאמור עד היום?
2. מתי יש בדעת השר להתקין תקנות כאמור?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1—2. התקנת תקנות הנדונות בשאלתה נתעכבה עקב מורכבותן של הבעיות הקשורות בכך והצורך לקיים בירורים ומשא-ומתן עם הגורמים הממשלתיים והציבוריים הנוגעים בדבר. יחד עם עלי לציין כי הנושא

אודה לשר אם ישיב לי :

- א. האם קיים פיקוח שוטף ומלא על העסקת גוער במקומות אלה ?
- ב. האם נבדקים תנאי ההעסקה ?
- ג. האם יודע משרד העבודה והרווחה כי עוקפים, בצורות שונות, את החוקים של שכר מינימום ושל הפרשות סוציאליות ?
- ד. האם הוגשו תביעות ונפתחו תיקים נגד מסעדות המעסיקות עובדים שלא כחוק ?

תשובת שר-העבודה והרווחה. י. כ"ץ :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א—ב. שירות התעסוקה והמחלקה לפיקוח על העבודה במשרדי מקיימים פיקוח שוטף על היבטים שונים בנושא תעסוקת גוער : פיקוח על קבלת נערים לעבודה באמצעות הפניה של שירות התעסוקה ; בדיקות רפואיות מוקדמות ; גיל העסקה מינימאלי ; ועבודות האסורות לגוער. בשנת 1979 נערכו על-ידי המחלקה לפיקוח על העבודה 5,680 ביקורים על-מי חוק עבודת הגוער במפעלי תעשייה ומלאכה, מלונות ובתי-עסק, שבהם נבדקו תנאי התעסוקה של הנערים.

ג. שכר מינימום ותנאים סוציאליים נקבעים בהסכם מים קיבוציים ובצווי הרחבה, ואכיפתם היא בידי בתי-הדין לעבודה על-פי תביעת העובד. עד כה היה נושא זה בטיפולם של האיגודים המקצועיים, אולם בעתיד הקרוב יופעלו על ידינו ועדות פיקוח מיוחדות, בשיתוף אירגוני העובדים והמעסיקים, אשר יסייעו בפיקוח על ביצוע צווי ההרחבה. אני מקווה שעם הפעלת הפיקוח במסגרת האמורה יחול שיפור גם במצבם של נערים עובדים במקומות עבודה שצויינו בשאלתך.

ד. למי המידע שנמסר לי לא הוגשו בשנת 1979 תביעות משפטיות נגד מסעדות בתל-אביב בקשר להעסקת נערים שלא כחוק. ביקשתי להגביר את הפיקוח גם לגבי בתי-עסק אלה ולהגיש תביעות משפטיות, אם ימצא שעברו על החוק.

6353. ההשלכות של צימצום הוצאות הרכב של השכירים במחלקה לאגודות שיתופיות על יכולתם לבצע את תפקידם

חברי-הכנסת ע. דריר-הורביץ שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ה בסיון תש"ם (9 ביוני 1980) :

במחלקה לאגודות שיתופיות השייכת למשרדך עובדי, לפי מיטב ידיעתי, עשרה עובדים. עבודתם מחייבת נסיעות ברחבי הארץ כדי לבקר את האגודות שעל עבודתן התקינה הם מופקדים. צימצום הוצאות הנסיעה שלהם כ-50% אינו מאפשר להם למלא את תפקידם.

אבקש מכבודו להשיב לי :

1. האם מודע השר לכך ?
2. אם כן, מה יש בדעתו לעשות בנוהג ?

תשובת שר-העבודה והרווחה. י. כ"ץ :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. להחלטת הממשלה על קיצוץ מיכסות הניידות יש כמובן השלכות לגבי ניידות כלל העובדים וביצוע תפקידיהם.

שקרום ל-82 אלף עובדים נפגעו בתאונות עבודה ושכר-העבודה מכר אבדו למשך כ-1.3 מיליון ימ"ל עבודה.

נוכח העובדה שתאונות העבודה פגעו במספר כה גדול של עובדים, שחלקם נשארו נכים לכל ימי חייהם, וגרמו למשק הפסד של מיליארד לירות, רצוני לשאול את כבוד השר :

1. מה הן הסיבות לריבוי תאונות עבודה בישראל ?
2. כמה מפקחים על בטיחות בעבודה מועסקים על-ידי משרד העבודה והרווחה ?
3. האם קיים במקומות העבודה פיקוח מתמיד של המפקחים ?
4. כמה מעסיקים נתבעו למשפט בגלל אי-שמירת תנאי הבטיחות במפעליהם ?
5. מה היתה התפלגות תאונות העבודה והנפגעים לפי ענפי התעסוקה השונים ?
6. כמה מתבטא שיתוף הפעולה בתחום הבטיחות בעבודה בין משרד העבודה והרווחה, ההסתדרות ואי-רגוני המעסיקים ?

תשובת שר-העבודה והרווחה. י. כ"ץ :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. קביעת הסיבות לתאונות עבודה היא אחד הנושאים המסובכים בתחום זה אשר עדיין לא הגיעו להסכמה לגבינו בעולם. הסיבות לתאונות עבודה מתחלקות בדרך-כלל לפי הגורמים האלה : הגורם האנושי, הגורם הטכני-גולגמי והגורם האירגוני-מוסדי במקום העבודה.

2. מספר מפקחי העבודה המועסקים כיום הוא 71.

3. בהתאם לתקן של אירגון העבודה הבין-לאומי יש לערוך, בממוצע, ביקור אחד לשנה למפעל. אנו עומדים בתקן זה ואף עלינו עליו.

4. בשנת 1979 הוגשו תביעות נגד 980 מעסיקים.

5. הנתונים האחרונים שפורסמו על-ידי המוסד לביטוח לאומי בנושא זה הם לשנת 1975. לפי נתונים אלה התפלגות תאונות העבודה היא כדלקמן : מתוך 78,000 תאונות, כשזה כולל תאונות בדרך לעבודה וממנה נפגעו : בחקלאות — 4,700 ; במחצבות — 700 ; בתעשייה ובמלאכה — 33,250 ; בבנייה — 10,400 ; בשירותים (חש"מ), מל, מים, תעבורה, קשר ואחרים) — 29,000. אנו מניחים שהיחס בין מספרים אלה אינו משתנה באופן משמעותי במשך השנים.

6. קיים שיתוף פעולה בתחום הבטיחות בעבודה בין הממשלה לבין ההסתדרות והמעסיקים ברמה ארצית ומפלגתית. נציגי ההסתדרות והמעסיקים חברים במסדות הא-חרים לפעילותו של המוסד לבטיחות ולגיהות וכן בוועדה לפעולה מונעת ולמחקר בבריאות בעבודה. ברמה המפעלית מתבטא השיתוף בוועדות הבטיחות.

6352. העסקת צעירים בניגוד לחוק

חברי-הכנסת א. שטיינר שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ה בסיון תש"ם (9 ביוני 1980) :

במסעדות שונות בתל-אביב, ב"פאבים" ובמועדונים מועסקים צעירים וצעירות מהארץ בתנאי עבודה קשים וללא כל תנאים סוציאליים.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. האם ניתן לתקצב מענקי לימוד למשך שלוש שנות הלימודים לבוגרים אשר ימישכו את לימודיהם במכתלת תל-חי ?

2. האם יש בדעת השר לשקול שיתוף פעולה עם משרד החינוך והתרבות בעניין זה ?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לצערי איננו רואים אפשרות — במסגרת התקציב בית המצומצמת העומדת לרשותנו — לאשר מענקי קיום לתלמידים הלומדים לתואר הנדסאים/טכנאים. עם זאת נהנים צעירים מיושבי פיתוח ומאזורי מצוקה מהלוואות בשיעור שכר הלימוד ומסיוע בנסיעות. מעוטי היכולת מבין התלמידים מקבלים גם מענקי קיום.

2. קיים שיתוף פעולה בין משרדי ובין משרד החינוך והתרבות בנושא זה. המכון הממשלתי להכשרה טכנו-לוגית שבמסגרתו פועלת מכללת תל-חי הינו מכון משותף לשני המשרדים.

6425. סגירה צפויה של בית-הספר עמל ד'

לנערים שרביים בפתח-תקווה

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ב' בתמוז תש"ם (16 ביוני 1980) :

נמסר לי על בית-הספר התיכון המקצועי "עמל ד'" לחניכים ולנערים עובדים בפתח-תקווה. המונה 200 תלמידים ועוסק במיוחד בשיקומו של נוער-שוליים, מאיימת סכנת סגירה בשל הקיצוצים בתקציבי משרד העבודה והרווחה. עקב הקיצוצים צומצם מספר הכיתות מ-12 ל-10 ומספר השעות השבועיות צומצם מ-140 שעות בתקציב תש"ם ל-88 בתקציב תשמ"א, קיצוץ של 52 שעות שבועיות.

אבקש את תשובת השר :

1. האם פרטים אלו נכונים ?
2. האם לא יביא קיצוץ זה לירידה משמעותית ברמת הישגיהם הלימודיים של התלמידים ?
3. האם זה יפגע בהמשך לימודיהם של תלמידי בית-הספר ?

4. מה יש בדעת השר לעשות כדי למנוע פגיעה חמורה זו בתלמידי בית-הספר "עמל ד'" בפתח-תקווה ?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בבית-הספר "עמל ד'" בפתח-תקווה קוצצה מיכסת השעות ב-10% כפי שהדבר נעשה בכל המערכת. צימצום מספר הכיתות במקרה זה לא נגרם כתוצאה מצימצומים בתקציב אלא מירידה במספר התלמידים.

2-4. האגף להכשרה ולהשתלמות מקצועית יעשה מירב המאמצים כדי שקיצוץ מיכסת השעות בבית-ספר זה ובבית-הספר האחרים לא יגרום לירידה משמעותית ברמת הישגיהם של התלמידים.

6427. סגירה צפויה של מרכז שיקום לנוער בירושלים

בשל חוסר מבנה

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמזלנו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ב' בתמוז תש"ם (16 ביוני 1980) :

נודע לי שמרכז שיקום לנוער בירושלים, שחוסים

2. במשרדי פועלת ועדה לקביעת קריטריונים להקצאת מיכסת ניידות לעובדים על-פי סולם עדיפויות. מפקחי האיגוד השיתופי, הנמנים עם עובדי השדה של המשרד, קיבלו עדיפות גבוהה בחלוקת המיכסות ואושרה להם תוספת של 20%. כן אושר למפקחי האיגוד השיתופי החזר הוצאות ברכב ציבורי בנוסף למיכסות הנ"ל.

6390. סגירה צפויה של מעוון-היום בשכונת

בית-אליעזר בחדרה

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמזלנו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ב' בתמוז תש"ם (16 ביוני 1980) :

ביקרתי במעוון-היום של "נעמת" בשכונת בית-אליעזר שבחדרה, שבה, לפי הדברים שנמסרו לי, מתגוררות משפחות מצוקה. במעון נמצאים 20 ילדים במקום 40 ילדים שנמצאו בו עם ראשית השנה. בגלל התשלומים הגבוהים מוציאים ההורים את הילדים וכך במקום שהיו במעון נמצאים ילדים אלה ברחוב. כמו כן נמסר לי שעם פתיחת ההרשמה לשנה הבאה נרשמו מעט ילדים וסכנת הסגירה מרחפת על המקום בשנת הלימודים הבאה.

נוכח החשיבות הכרוכה בהימצאותם של ילדים במעון בגיל הרך, ובמיוחד ילדי מצוקה, כפי שמכנים אותם, וכדי למנוע את סגירתו של המעון בשכונה זו, רצוני לשאול :

1. מהו מספר הילדים שנשרו ממעוון-היום במשך שנת הלימודים הנוכחית ?
2. מה הם התשלומים שהורים נדרשים לשלם בעד החזקת ילד במעון בשכונת בית-אליעזר ?
3. מה עושה כבוד השר כדי שהמעון לא ייסגר אלא ימשיך לפעול בהיקף מלא בשנת הלימודים הבאה ?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ככל שידוע לנו לא היה נשירת ילדים במעון "נעמת" בשכונת בית-אליעזר בין הילדים הזכאים להשתתפות משרדנו. בשנת הלימודים תשל"ט היו במעון 14 ילדים שהוריהם זכאים להשתתפות משרדנו. ובשנת הלימודים תש"ם — 12 ילדים.

2. התשלומים שהורי הילדים בשכונה נדרשים לשלם זהים לתשלומי ההורים בכל ישוב. שיעור התשלום הנדרש מההורים נקבע על-פי כללי הזכאות לילדי אמהות עובדות וליילדי אמהות ממשפחות מצוקה.

3. על-פי המידע שנמסר לי שקלה "נעמת" את סגירת המעון עוד בשנת הלימודים תשל"ט עקב מיעוט הילדים במקום. בשכונה פועל גם מעון של תנועת האשה הדתית-לאומית.

6423. נתינת מענק לימודים לבוגרי בתי-ספר

תיכונים בקריית-שמונה

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ב' בתמוז תש"ם (16 ביוני 1980) :

נמסר לי כי 250 צעירים מיישובי פיתוח, מאזורי מצוקה וממשפחות הטעונות טיפוח שסיימו את לימודי התיכון בקריית-שמונה לא יוכלו, בשל אילוצים כלכליים, להמשיך ללמוד במכללת תל-חי לשם רכישת מקצוע בתחום הטכנולוגיה.

בית-האבות "מיועד ליוצאי אירופה" וזכה ל"רשיון ממשרד העבודה והרווחה."

רצוני לשאול :

- א. כיצד קיבל בית-אבות זה רשיון ממשרד העבודה והרווחה ?
- ב. האם מסייע משרד העבודה והרווחה לבית-אבות זה ?
- ג. האם קיומו של מוסד כזה, שבו הכניסה ליהודים יוצאי אסיה ואפריקה אסורה, עולה בקנה-מידה עם חוקי מדינת ישראל ?
- ד. מה יש בדעת השר לעשות בנודן ?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א—ב. הרשיון ניתן לבית-האבות על-פי חוק הפיקוח על המעונות והקריטריונים והנהלים הנהוגים במשרדנו למתן רשיון לבית-אבות. עם זאת אין משרד מסייע לבית-האבות.

ג—ד. בתי-אבות מיוחדים ליוצאי עדה מסויימת או ארץ מוצא קיימים לרוב בישראל והם הוקמו ביזמת יוצאי אותן עדות או ארצות מוצא לפתרון בעיית הקשישים שבקרבם. בתי-אבות אלה מאפשרים לזקנים לחיות במסגרת חברתית המוכרת והנוחה להם. בתי-אבות הנהגים מסיוע ממשלתי, כגון מוסדות אש"ל (אגודה לפיתוח שירותים לזקן), פתוחים לכול.

6498. קיצוץ תקנים של עובדים סוציאליים במדעצה האזורית ברנר

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ט"ו בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980) :

נמסר לי כי המועצה האזורית ברנר קיבלה ממשרד הוראה להפחית 1/3 מעובדי הלשכה לשירותים חברתיים במועצה — אחד מתוך שלושה. זאת למרות המלצת הפיקוח, בעקבות סקר שנערך בסוף שנת 1978, להוסיף 6 תקנים על שני העובדים הסוציאליים שעבדו בלשכה. עקב אילוצים תקציביים אושר תקן אחד בלבד. העובדים המעטים מתמודדים עם עומס הפניות ומספקים רק את צרכי המינימום של האוכלוסיה אשר בעייתה הן בעיקר בתחומים הבין-אישיים, הנפשיים והחברתיים.

בקשר לכך אבקש את תשובת השר :

1. האם אינפורמציה זו נכונה ?
2. האם ניתן לשקול מחדש את ההחלטה ולשנותה ?
3. מה יש בדעת השר לעשות כדי לאפשר מתן שירותים ברמה נאותה לאוכלוסיית המועצה האזורית ברנר, שצרכיה הולכים וגדלים ?

הי"ר מ. ל. מרון :

אני מבקש להעביר לפרוטוקול את התשובה על השאלתה מס' 6498 של חברת-הכנסת נמיר שאיננה באולם.

דניאל ריזולר (המערך) :

אני מבקש בכל זאת שהשר ישיב לשאלתה.

בו 25 נערים פגועי מוח, עומד להיסגר בשל חוסר במבנה מתאים.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. כמה נערים נמצאים במרכז שיקום לנוער בירושלים ?
2. מי הוא האחראי לאחזקתו ולהפעלתו של מוסד זה ?
3. האם קיימת סכנה לסגירתו של מוסד זה ?
4. אם כן, מה הן הסיבות לכך ?
5. מה יש בדעת כבוד השר לעשות להמשך הפעלתו של המוסד, להגדלת מספר הנערים המשוקמים בו ולמניעת סגירתו ?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. במרכז נמצאים 25 חניכים.
2. הגופים האחראים לתיפעולו של המרכז הם : עיריית ירושלים, משרד החינוך והתרבות ומשרד העבודה והרווחה.

3—5. משרדנו מקיים מגעים אינטנסיביים עם עיריית ירושלים לאיתור מבנה מתאים להמשך הפעלתו של המרכז בשנת הלימודים הבאה. אני מקווה שהמבנה החדש יאפשר את קליטתם של נערים נוספים במרכז.

6441. שיעור התשלום שמשלם המוסד לביטוח לאומי למשרת במילואים

חברת-הכנסת נ. מר שאל את שר העבודה והרווחה ביום ב' בתמוז תש"ם (16 ביוני 1980) :

סעיף 127 סח(א) לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), תשכ"ח—1968, אומר : "מי שמשרת כחוק במילואים, ישלם לו אוצר המדינה על-ידי צבא-הגנה לישראל בעד כל יום של שירות עשר לירות."

אבקש להשיב לי :

- א. האם סכום זה הינו סביר בימים אלה ?
- ב. אם לא, האם תואיל להשתמש בסמכות הנתונה לך לפי סעיף סח(ג) לחוק האמור ותקבע סכום אחר, סביר, אשר יוכל לשמש את חייל המילואים להוצאות קטנות יומיומיות ולקנייתו הקטנות ?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א—ב. השאלתה מתייחסת לתשלום הצבאי המשולם למשרת במילואים בנוסף לתגמול שהוא זכאי לו. לאור הצימצומים התקציביים שנגטו בעקבות החלטת ועדת השרים לענייני כלכלה מחדש נובמבר 1979 הוחלט ליוזם ביטול סעיף 127 סח(א) לחוק.

6457. אסליה עדתית בבית-אבות בבאר-שבע

חברת-הכנסת ס. מרציאנו שאל את שר העבודה והרווחה ביום ט' בתמוז תש"ם (23 ביוני 1980) :

צורפה מודעה שפירסם בסוף מאי בית-האבות "כוכב הנגב" בעתון המקומי "כל-בו" בבאר-שבע. כאמור במודעה

נוכח הסכנה הצפויה לפיתוח בכרמיאל, שהיתה לשם ולדוגמה כעיר שהתפתחה בקצב מהיר והבטיחה איכות חיים נאותה, רצוני לשאול את כבוד השר :

1. כמה דורשי עבודה נרשמו בלשכת התעסוקה בכרמיאל בחודש מאי וכמה בחודש יוני 1980 ?
2. מהו עומק האבטלה של הרשומים ?
3. כמה מהם מקבלים דמי אבטלה ?
4. האם ההרכב המקצועי של דרישות העבודה מתאים לקליטתם של מחוסרי העבודה ?
5. האם קיימות תכניות ליצירת מקורות תעסוקה לקליטתם של מחוסרי העבודה ?
6. אם כן, מה טיבם של מקורות התעסוקה ומתי תתחיל בהם קליטת עובדים ?
7. אם טרם גובשו תכניות, מה יש בדעת השר לעשות כדי לפתור את בעיות חוסר העבודה במקום ?

תשובת שר העבודה והרווחה י. כ"ץ :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1—3. בחודש מאי 1980 נרשמו בלשכת התעסוקה בכרמיאל 366 דורשי עבודה, מהם 182 מובטלים שישה ימים ויותר ; ובחודש יוני 1980 נרשמו 275 דורשי עבודה, מהם 74 מובטלים שישה ימים ויותר. מספר ימי האבטלה בממוצע לדורש עבודה בחודש היה 9.8. בחודש מאי הוצאו על-ידי שירות התעסוקה 68 אישורים לביטוח אבטלה ; ובחודש יוני — 65 אישורים.

4. להלן ההרכב המקצועי של דורשי עבודה בחודש יוני : בגיין — 2 ; תעשייה ומלאכה — 10 ; הובלה — 14 ; פקידות — 26 ; מקצועות חפשיים — 4 ; שירותים — 8 ; בלתי-מקצועיים — 211.

5—7. לפי המידע שנמסר לי נבדקת אפשרות לקליטה תעסוקתית של 218 עובדים ב-11 מפעלים. כן נבדקת על-ידי משרד התעשייה, המסחר והתיירות אפשרות של השקעות חדשות בארבעה מפעלים בענפי האלקטרוניקה, החשמל והמתכת הנמצאים בשלבי תכנון. אנו מעריכים כי השקעות אלה יספקו תעסוקה ל-670 איש לערך.

6583, 6584, 6588. העדר יצירתי רווחה וטובים פוציאליים במגזר הערבי

חברת הכנסת מ. עמאר שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ט בתמוז תש"ם (13 ביולי 1980) :

בסוף חודש יוני 1980 התקיים בבית הוועד הפועל של ההסתדרות כנס חירום של עובדים סוציאליים ערבים שבו הם התריעו על קיפוח שירותי הרווחה במגזר הערבי, על ביטול תקנים של עובדים סוציאליים ועל הסבל הנגרם לחושבים ערבים נזקקים.

אבקש מכבודו להשיב :

1. מה המה העובדות האמיתיות בנושא זה ?
2. אם הטענות אשר העלו בכנס הנ"ל הינן נכונות, מה יש בדעתו לעשות לקראת קידום נושא זה במגזר הערבי ?

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמזלינו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ט בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980) :

בישיבת המועצה לקידום נושא הרווחה במגזר הערבי

שר העבודה והרווחה י. כ"ץ :

אני אשיב, כל חברי הכנסת רוזוליו ביקש זאת, אבל אני מאוד מוחה על כך שחברי כנסת שמציגים שאלות, ואנחנו עובדים קשה מאוד כדי לנסח להם תשובות, אינם מוצאים לנכון להיות פה. אני אשיב, אבל אני מקווה שאתה מבין לרוחי. 1. כן.

2—3. הנושא הועבר לבדיקה של ועדה משותפת לממשלה ולאגוד העובדים הסוציאליים, שמונתה על-ידי נציב שירות המדינה. ועדה זו תיתן בוודאי דעתה לכך שלא תהיה פגיעה חמורה בשירותי הרווחה של המועצה האזורית ברנר.

6508. הפסקת השירות לקשיש במועצה תל-חנן-נשר

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמזלינו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ט בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980) :

בעתון "הארץ" מיום 13 ביוני 1980 פורסם שהשירות לקשיש במועצה המקומית תל-חנן-נשר, המטפל ב-950 קשישים, עומד בפני סגירה לאחר שמשרד העבודה והרווחה הפסיק לשלם את משכורתה של העובדת הסוציאלית המפעילה את השירות.

נוכח העובדה ששירות זה מגיש עזרה וטיפול לעשרות רבות של קשישים הזקוקים לכך ושהפסקת השירות תפגע בקשישים אלה רצוני לשאול :

1. האם תואם הפירסום את המציאות ?
2. אם כן, מה היו הסיבות שגרמו להפסקת השירות ?
3. האם הפסקת עבודתה של העובדת הסוציאלית נעשתה בתיאום ובהסכמה של המועצה המקומית תל-חנן-נשר ?
4. האם נוכח זעקתם של הקשישים עומד השר להורות על חידוש השירות ?

תשובת שר העבודה והרווחה י. כ"ץ :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות : א. השירות לקשיש במועצה המקומית תל-חנן-נשר כולל עובדת סוציאלית ועובדת פארא-מקיצועית ; ב. בגלל הצמיצומים שנעשו, בהתאם להחלטת הממשלה, פוטרה העובדת הסוציאלית שמילאה תפקיד זה באופן זמני. הפיטורים נעשו בתיאום עם המועצה המקומית תל-חנן-נשר ; ג. העובדת הסוציאלית הקבועה תשוב לעבודתה ביום 1 בספטמבר 1980 ; ד. הלשכה המחוזית של המשרד נקטה את הצעדים המתאימים להמשך מתן השירותים לקשישים במקום עד לשובה של העובדת הסוציאלית הקבועה לעבודתה.

6582. החמרת בעיית האבטלה בכרמיאל

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמזלינו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ט בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980) :

נמסר לי שבימים האחרונים רשומים בלשכת שירות התעסוקה בכרמיאל כ-400 מחוסרי עבודה — תופעה ללא תקדים בתולדות העיר. מצב התעסוקה יחמיר בימים הקרובים בעקבות הודעת הפיטורים שנמסרה ל-86 עובדי דים במפעל לייצור תעופתי "ציקלון", שרובם ככולם הם תושבים ממרכז הארץ שהשתקעו בכרמיאל.

אבקש מכבודו להשיב לי:
מדוע במקרה זה קיבל את ההחלטה ראש הממשלה
ולא שירות בטחון כללי, כמקובל?

סגן השר י. ארידור:
ראש הממשלה ממונה על שירותי הבטחון והוא הש'
תמש בשיקול דעתו בתוקף תפקידו.

הח"ר מ. ל. מרון:
רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת טולידאנו.

שמעאל טולידאנו (שינוי — מפלגת המרכז):
מבחינה טורמאלית התשובה כמונן נכונה. אבל האם
אני מבין מתשובת סגן השר שמחר ראש הממשלה עלול
להחליט במקום ראש שירותי הבטחון על נושא מקצועי בט'
חוגי אחר?

סגן השר י. ארידור:
מה עלול להיות בעתיד — ודאי השואל איננו יודע
ואיננו מצפה שאני אדע.

שמעאל טולידאנו (שינוי — מפלגת המרכז):
אני מציע לך לומר לראש הממשלה שלא ייכנס לת'
חיומו של ראש שירותי הבטחון.

6120. מתן אישור לפירסום דבר הפגישות עם השואל

חברת-הכנסת ש. טולידאנו שאל את ראש הממשלה ביום
כ"ח באייר תש"ם (14 במאי 1980):

בראיון שנתן לעתון "דבר" ב-20 באפריל 1980 מסר
שגירינו לשעבר בטהראן, מר אורי לוברני, פרטים על
מפגשים שהיו לראשי ממשלות ישראל עם השאה הר'
פרסי. פרטים אלו, שהיו כל הזמן חסויים, ולדעתי חייבים
להיות חסויים גם בעתיד, נודעו למר לוברני בתוקף
תפקידו הנ"ל.

אבקש לדעת:

א. האם קיבל מר לוברני אישור מ"המוסד" או מכל
גוף מוסמך אחר לפרסם את אשר פירסם?

ב. אם כן, מי הסמיכו לכך?

ג. אם לא, אילו צעדים יש בדעת ראש הממשלה
לנקוט בעניין זה?

סגן השר י. ארידור:

א—ב. לא.

ג. הנושא הועבר לבדיקת היועץ המשפטי לממשלה.

6260. אכפתת סגן ראש הממשלה יגאל ידין

חברת-הכנסת ש. טולידאנו שאל את ראש הממשלה ביום
י"ג בסיון תש"ם (28 במאי 1980):

בתשובה לשאלתה שהגשתי בנדון ענה בשמך סגן
השר יורם ארידור, מעל במת הכנסת, כי ראש הממשלה,
ולא שירות הבטחון, כמקובל, הוא שהחליט על הקצאת
אבטחה לסגן ראש הממשלה יגאל ידין. בעתון "דיעות
אחרונות" מיום 18 במאי 1980 נאמר כי "סגן ראש
הממשלה יגאל ידין הודיע באחרונה לשירותי הבטחון כי
הוא מוותר על שומר-ראשו הצמודים."

נמתחה ביקורת על הקיפוח של מערכת השירותים החב'
רתיים בישובי הערבים והדרוזים.

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. כמה עובדים סוציאליים מועסקים במגזרים הער'
בי והדרוזי?

2. האם תואם מספר העובדים הסוציאליים את התקן
והצרכים?

3. האם קיימת תכנית להרחבתם ולהעמקתם של הר'
שירותים החברתיים במגזרים הערבי והדרוזי?

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר העבודה והרווחה
ביום כ"ט בתמוז תש"ם (13 ביולי 1980):

נמסר לי כי למרות המחסור החמור בכוח-אדם
בלשכות הסעד בסקטורים הערבי והדרוזי ולמרות ביטול
27 תקנים שהובטחו ללשכות, נתקבלו הודעות ביטול
והקפאה ל-3.75 תקנים מאויישים נוספים בלשכות המקוב'
צות. ההקפאה והביטול מביאים לסגירת חלק מהן, כדוגמת
הלשכות בעין-מהיל ובדלית אל-כרמל.

בקשר לכך אבקש לשאול את כבוד השר:

1. האם אינפורמציה זו נכונה?

2. האם מודע השר למצב של לשכות הסעד במגזרים
הערבי והדרוזי?

3. מה יש בדעת השר לעשות כדי לאפשר את המ'
שך פעילותן של הלשכות במגזרים הערבי והדרוזי?

התשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. במגזרים הערבי והדרוזי מועסקים כיום 120
עובדים סוציאליים; ב. למרות הקיצוצים בכוח-האדם
שנעשו במשרדי בתחומים רבים וחשובים של פעילויותיו
הוריתי שלא לקצץ בשירותים החברתיים במגזרים הערבי
והדרוזי; ג. מתוך מודעות לצורך בפיתוח ובהרחבה של
השירותים החברתיים במגזרים הערבי והדרוזי הפשרנו
— לאחר דיונים עם האוצר ונציבות שירות המדינה —
עתה, בתקופה של הקפאה וקיצוץ בכוח-אדם בשירות
הציבורי, 26.5 משרות של עובדים סוציאליים; ד. אנו
עורכים עתה סקר על שירותי הרווחה במגזרים הערבי
והדרוזי במגמה לבדוק באיזו מידה השירותים הניתנים
על ידינו מתאימים לצרכי האוכלוסייה לאור התמורות
בחברתיות שחלו באוכלוסיות אלו. סקר זה ישמש בסיס
להכנת תכנית-אב לפיתוחם ולהרחבתם של שירותי הר'
וחתה במגזרים הערבי והדרוזי.

6081. אכפתת סגן ראש הממשלה יגאל ידין

חברת-הכנסת ש. טולידאנו שאל את ראש הממשלה ביום
י"ג באייר תש"ם (29 באפריל 1980):

בתשובה לשאלתה שלי מס' 5309 מ-21 בינואר
1980 ענה ב-26 במארס 1980 סגן השר ארידור בשמך
כי "שירות בטחון כללי אחראי לאבטחת אישים במדינת
ישראל. הוא מחליט על הקצאת אבטחה על-פי ידיעות
או הערכת מצב." בחלקה השני של אותה שאלתה ביקשתי
לדעת "מי החליט שסגן ראש הממשלה יגאל ידין זקוק
לאבטחה אישית ולאבטחת ביתו" ועל כך ענה סגן השר
ארידור כי "ראש הממשלה החליט על הקצאת אבטחה
עליו."

1. האם תואם הפירסום בעתון את המציאות?
2. האם רואה ראש הממשלה בכך תופעה המשפילה את הממשלה?
3. האם ההחלטה למסור את הדין-וחשבון הסודי של המפקח הכללי רק למספר מצומצם של שרים הינה הוכחה שנגזע ההדלפות מלישיבות הממשלה נמשך?
4. מתי ואיך מתכוונן ראש הממשלה לתקן קילקולים אלה הפוגעים בתדמית הממשלה ובאמינותה?

תשובת סגן השר י. ארידור :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ראש הממשלה הביע לא פעם, גם בפומבי, את מורת רוחו מההדלפות ומובן שאין הוא מוכן בעצמו למסור פרטים מלישיבות הממשלה אשר לא נועדו לפירסום.

6485. כעיית עקורי איקרית וכירעם

חבריהכנסת מ. עמאר שאל את ראש הממשלה ביום ט"ז בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980) :

בעיית עקורי איקרית וכירעם לא באה על תיקונה. אלה שעקבו אחריה ראוה בעברה את שלבי גילגוליה וחי-בוטיה ושבה אל המקום שממנו יצאה. בתחילה נשמעו הבטחות, מפיד אישית, אשר הפיחו תקווה בקרב תושבים אלה; אחריהן פירסמו הכרזות; ואחריהן גודע כי הנושא בחקירה ובבדיקה ושוב נשמעה מפיד הבטחה כי הינן שואף לפתרון חיובי וכו'.

בכל מקרה אבקש להשיב לי :

- א. מה נעשה ומה ייעשה בעתיד לקראת פתרון בעייתם של עקורי איקרית וכירעם?
- ב. אם עדיין לא הגעת להחלטה, אימתי תעשה זאת?
- ג. אם הגעת להחלטה, האם לא מן הנכון כי תסר-סמה ללידיעת הרבים?

תשובת סגן השר י. ארידור :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אין להכחיש כי הדיינים בעניין מיוחד זה נמשכים זמן רב מאוד כתוצאה מתנאים מיוחדים אשר עדיין אינם מאפשרים לנו להביא לידי ביצוע תכנית שיחסנו אליה חיובי.

6487. נתונים על העלייה בשנים 1970—1979

חבריהכנסת ז. כ"ץ שאל את ראש הממשלה ביום ט"ז בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980) :

בעקבות הדעת המנהל הכללי של משרד ראש הממשלה מיום ח' בתמוז תש"ם, 22 ביוני 1980, אבקש מכבודו להשיב לשאלותי כלהלן:

1. מהו מספר העולים, בכוח ובפועל, שנכנסו לישראל בכל אחת מן השנים שבין 1970—1979?
2. אילו הן שלוש שנות השיא בעלייה בתקופת עשר השנים הזאת?

תשובת סגן השר י. ארידור :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אבקש מאת כבודו להשיב לי :

1. האם ידיעה זו נכונה?
2. אם כן, כמה עלתה אבטחה זו לאוצר המדינה מן היום שבו החלה עד ליום שבוטלה?

סגן השר י. ארידור :

1. כן.
2. אין למסור מספרים בפומבי בנושא זה.

היו"ר מ. ל. מרון :

רשות לשאלה נוספת לחברי-הכנסת טולידאנו.

שמעאל טולידאנו (שינוי — מפלגת המרכז) :

מאחר שהתשובה לשאלה הראשונה היתה "כן", האם פירוש הדבר שמבטלים את השמירה על סגן ראש הממשלה?

סגן השר י. ארידור :

פירוש הדבר שסגן ראש הממשלה ביקש לבטל את השמירה עליו ונענה.

6413. חלקי של העם הבולגארי בהצלת יהודים

בזמן השואה

חבריהכנסת ש. ארבל-אלמזלינו שאלה את ראש הממשלה ביום ב' בתמוז תש"ם (16 ביוני 1980) :

בנאומך בכנסת ב-2 ביוני 1980 אמרת שהמדינה היחידה באירופה שהצילה יהודים שישבו בה בזמן השואה היתה דנמארק. רבים מיוצאי בולגאריה הנמצאים בישראל העירו לי בתרועמת שהתעלמת מהעובדה שהעם הבולגארי מנע את גירושם של יהודי בולגאריה לפולין ואת השמדתם.

רצוני לשאול :

1. האם ידועה לך עובדה זו?
2. אם כן, המוכן אתה לתקן את העוול שעשית בדברייך לעם הבולגארי?

תשובת סגן השר י. ארידור :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ראש הממשלה שמח לציין גם את תרומת העם הבולגארי להצלת יהודי בולגאריה.

6461. הרלפות מלישיבות הממשלה

חבריהכנסת ש. ארבל-אלמזלינו שאלה את ראש הממשלה ביום ט"ז בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980) :

בעתון "מעריב" מיום 20 ביוני 1980 פורסם דוח מלישיבת הממשלה ובו נאמר שבתגובה לדבריו של המפקח הכללי שרצה למסור פרטים סודיים הקשורים בחקירת המשטרה בפרשת החטיפה של הילד מסביון, שייסעה שר המשפטים באמרו "אם זה סודי, אל תאמר את זה כאן". כתוצאה מכך פסק ראש הממשלה שהדיווח הסודי יימסר רק למספר מצומצם של שרים.

בהתחשב בהשפעה השלילית על אורחי ישראל שיש לעובדה שאי-אפשר למסור ממשלת ישראל דברים סודיים מחשש של הדלפות רצוני לשאול :

1. להלן טבלה הכוללת את הנתונים :

השנה	סך-הכחול	עולים	עולים-בכוח
1970	36,750	21,240	15,510
1971	41,930	26,138	15,792
1972	55,888	43,372	12,516
1973	54,886	44,954	9,932
1974	31,979	24,223	7,756
1975	20,028	13,344	6,684
1976	19,754	12,016	7,738
1977	21,429	12,503	8,926
1978	26,394	16,439	9,955
1979	30,661	20,703	9,958

הנתונים הנ"ל כוללים עולים לא יהודים ואינם כוללים אורחים עולים.

2. שלוש השנים 1971—1973. מאז שנת כינון הממ"שלה הנוכחית 1977 יש מדי שנה בשנה גידול רצוף במספר העולים לישראל.

6488. הצורך בדיווח לכנסת על שיחות האוטונומיה

חבר-הכנסת ז. עטשי שאל את ראש הממשלה ביום ט"ז בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980) :

לאחר הסכמי קמפ-דייוויד בא ראש הממשלה לכנסת ודיווח לה ארוכות עליהם. הוא קיבל את תמיכת הבית כולו — קואליציה ואופוזיציה — בהם. מאז התחלת המו"מ בין הצוותים לא עודכנה הכנסת על התקדמות בו וניווטה, בעל-כרחו, מידיעות בעתונות או מידיעות מקוטעות שיש בהן הרבה מבוכה ואי-בהירות. חברי הכנסת אשר תמכו בהסכמי קמפ-דייוויד רשאים לבקש דיווח מקיף ומפורט בעל-פה או בכתב על ההתקדמות שחלה בשיחות לגבי סעיפים אשר נתבקשו לתמוך בהם.

אבקש מאת כבודו להשיב לי :

1. האם מוכן כבודו לדווח לחברי הכנסת על התקדמות שיחות האוטונומיה ?
2. מתי בדעתו לדווח לבית על נושא זה ?

תשובת סגן השר י. ארידור :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לאחר שנשיא מצרים הפסיק ביזמתו את השיחות, לפני כחודשיים, הן מתקדמות בימים אלה במישורים השונים. בבוא המועד ידווח לכנסת.

6561. שינוי המדיניות בדבר השליחים

היוצאים לחוץ-לארץ ממעם המדינה

חברת-הכנסת נ. כהן שאלה את ראש הממשלה ביום כ"ט בתמוז תש"ם (13 ביולי 1980) :

אודה לך אם תואיל להשיב לי :

1. האם מוכן אדוני ראש הממשלה לשקול רביזיה בכיוון של קיצוץ וצימצום במספר השליחים למיניהם. של כל משרדי הממשלה, היוצאים לשליחויות למיניהן ?

2. האם מוכן אדוני ראש הממשלה להמליץ על מדיניות דומה בכל המוסדות הציבוריים, בייחוד אלו המסובסדים כולם או חלקם על-ידי הממשלה ?

תשובת סגן השר י. ארידור :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרדי הממשלה אינם שולחים שליחים.
2. את השאלה יש להפנות לשר האוצר.

6638. חלוקת העבודה במשרד ראש הממשלה

כין נרשאי התפקידים השונים

חבר-הכנסת ז. כ"ין שאל את ראש הממשלה ביום ז' באב תש"ם (20 ביולי 1980) :

במסגרת משרד ראש הממשלה פועלים כעת, נוסף לראש הממשלה, סגן ראש הממשלה הפרופסור יגאל ידין, סגן ראש הממשלה שמחה ארליך, השר בלי תיק משה נסים וסגן השר יורם ארידור. פרט לכך פועלים כמובן המנהל הכללי, ראש הלשכה, מזכיר הממשלה, מנהלי האגפים והמחלקות וכו'.

אבקש לשאול את כבודו :

1. מה הם התפקידים המוטלים על סגן ראש הממשלה יגאל ידין ?

2. מה הם התפקידים המוטלים על סגן ראש הממשלה שמחה ארליך ?

3. מה הם התפקידים המוטלים על השר בלי תיק משה נסים ?

4. מה הם התפקידים המוטלים על סגן השר יורם ארידור ?

5. האם מתקיימות ישיבות קבועות של ראש הממשלה עם ארבעת האישים במשותף על-מנת לתאם את הפעילויות הענפות ?

6. מתי התקיימה ישיבת תיאום כנ"ל לאחרונה ?

תשובת סגן השר י. ארידור :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1—3. בהתאם לסעיף 37(א) לתקנון הכנסת יש להפנות את השאלה לשרים הנוגעים בדבר.

4. השואל כבר שאל אותה שאלה עצמה בשאלתה מס' 5903 וקיבל תשובה מעל במת הכנסת ביום 6 במאי 1980.

5. לא ואין צורך.

6. ראה תשובתי לשאלה 5.

6647. ערכות אמריקנית נוכח מצבת חיכוש

לתקיפה בערב-הסעודית

חברת-הכנסת ש. מלאטי-שרון שאל את ראש הממשלה ביום ט"ו באב תש"ם (28 ביולי 1980) :

נסין סעודי בכיר הצהיר בראיון ל"וושינגטון סטאר" שערב-הסעודית מתכוננת. לאחר הבחירות בארצות-הברית, להמש את מטוסי ה-F.15 בציד לתקיפה וליירוט ארוך-טווח.

מאחר שביצוע תכנית זו עלול לשבש ולזעזע את מאזן הכוחות באזור, אודה לכבודו אם ישיב לי :

א. האם נכון שיש לישראל התחייבות אמריקנית שע-רב-הסעודית לא תעשה זאת ?

ב. מה הן הערבויות האמריקניות לכך ?

מר ורדימון ובהסתמך על המובאות מפסקי-הדין המשפטי עת, כפי שנמסרו בכלי התקשורת, אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

א. מה הם הלקחים שנלמדו מפרשה זו לגבי נהלי טיפול בנושאים כגון אלה ?

ב. האם הוסקו מסקנות כלפי היועץ המשפטי וכלפי סגנו ?

ג. אם לא, מדוע ?

ד. בהסתמך על דברי היועץ המשפטי ב"מעריב", מיום 20 ביולי 1980, ש"לדעתך, יש לקבוע נורמה של התנהגות לפקידים בכירים בשירות הציבור, שתחייב אותם לא רק למלא את תפקידם בנאמנות ומסירות לטובת הציבור, אלא גם לנהוג בוהירות הראויה, לפני שמתקבלת החלטה על מעשה הפוגע באזרח", האם בדק משרדו אם נהג היועץ המשפטי באמות-מידה אלה כלפי מר ורדימון ושאר הפקידים שהועמדו לדין משמעתי ?

ה. אם לא, מדוע ?

ו. מה יש בדעת משרדו לעשות כדי לפצות את הפקידים הנפגעים על הסבל והנזק הרב שנגרם להם במשך תקופה שנמשכה יותר משנה ?

תשובת שר-המשפטים ש. תמיר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. הלקחים שנלמדו מפרשה זו הם אלה : 1. היועץ המשפטי לממשלה הוציא הנחיה, ביום 1 במאי 1979, אל כל עובדי המדינה, שבה נאמר כי עובד מדינה שקיבל הודעה מן היועץ המשפטי של המשרד או של יחידות במשרד בדבר איסור לפעול פעולה מסויימת חייב להימנע מלפעול פעולה זאת אלא אם קיבל אישור לכך מאותו יועץ משפטי ; 2. היועץ המשפטי לממשלה הנחה את מחלקת בנ"צ בפרקליטות המדינה להקפיד על כך שצווי בית-המשפט וההתחייבויות שניתנו לבית-המשפט יובאו לידיעתם של גופים שיש להם נגיעה של ממש בעניין, אף אם אין הם צדדים להליכים בפני בית-המשפט ; 3. היועץ המשפטי לממשלה הנחה את היועצים המשפטיים של משרדי הממשלה שיביאו לידיעת העובדים במשרדים, במידת האפשר והראוי בכתב, כל החלטה של בית-משפט או התחייבות שניתנה לבית-המשפט בקשר למילוי תפקידים של אותם עובדים ; 4. היועץ המשפטי לממשלה יפעל כדי להבהיר לעובדי המדינה את הצורך לפעול בוהירות ובאחריות בהפעלת סמכויות הפוגעות באזרחים, כפי שמתחייב ממעמדם ומתפקידם, ובמקרים מחאמים שבהם יהיו ראיות לכאורה על התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה מבחינת האחריות הראויה, ינקוט היועץ המשפטי לממשלה צעדים משמעתיים או אחרים, כפי שיירדש לפי נסיבות המקרה.

ב—ג. שר המשפטים מאמץ בעניין זה את עמדתו של בית-המשפט העליון כפי שנקבעה בפסקי-הדין שניתן לעניין זה (בג"צ 217/79. פסקי-דין ל"ג — חלק שני, עמ' 250). וכך נאמר על-ידי בית-המשפט העליון באותו פסקי-דין על פעולתו של היועץ המשפטי לממשלה בפרשה זאת : "אנו רואים חובה לעצמנו להביע ליועץ המשפטי את הערכתנו העמוקה על העבודה היסודית ועל היחס הרציני שהוא גילה נוכח פני העובדה שהבטחה אשר ניתנה בבית-משפט זה על-ידי נציגו לא קויימה. בית-משפט זה ראה מאז ומתמיד את היועץ המשפטי לממשלה

תשובת סגן השר י. ארידור :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

קיימת התחייבות אמריקנית לגבי אי-אספקת המיכשור המתוחכם.

6648. נסיון של מנכ"ל משרד במשלתי
לאתר שרים מדליפים

חבריה-הנכנסת מ. וירשובסקי שאל את ראש הממשלה ביום ט"ו באב תש"ם (28 ביולי 1980) :

ממיעד שהופיע באמצעי התקשורת עולה כי מנהל כללי של משרד ממשלתי ניסה, על-ידי סימון מסמכים סודיים, לאתר את השרים המדליפים מישיבות הממשלה.

אבקש להשיב לי :

1. על-פי אילו הוראות פעל הפקיד הבכיר הנ"ל ומי הוא הדרג המדיני שהורה לו לפעול ?

2. אם הוא לא קיבל הוראות משום דרג ממשלתי ופעל על דעת עצמו, מה הם האמצעים שבדעתך נקוט נגד יזמה זו החורגת מכל כללי המשמעת המקובלים ?

3. מה הם הצעדים שיש בדעתך לנקוט כדי למנוע הישנות יזמות כאלה ?

4. האם נתגלו תופעות נוספות של נסיונות פקידים בכירים להילחם בנגע ההדלפות מישיבות ממשלה סודיות ?

סגן השר י. ארידור :

המידע לא נמסר לראש הממשלה. חבריה-הנכנסת מילוא, שפירסם את המידע, העבירו ליועץ המשפטי לממשלה.

6281. אי-ביצוע צווי הריסה נגד תופסי קרקעות ציבור

חבריה-הנכנסת י. תמיר שאל את שר המשפטים ביום י"ח בסיון תש"ם (2 ביוני 1980) :

ב-22 במאי 1980 דנה ועדת-המשנה לאיכות הסביבה, בישיבה עם ראש העיר תל-אביבייפו מר להט, בנושא תפיסת קרקעות הציבור ביפו ובנייה בלתי-חוקית. בישיבה הוצגו נתונים מדהימים על הפרת החוק והסדר. למעשה התברר שכמה קבוצות השתלטו על קרקעות והן עושות בשטחים כאוות נפשן. תביעות משפטיות שהוגשו נגד העבריינים נסתיימו בפסקי-דין של הריסה. עשרות פסקי-דין כאלה אינם מבוצעים. לפנינו עוד גילוי של הפרות גמורה וביזוי בתי-המשפט וצווייהם.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי :

מה עושה משרד המשפטים כדי לבלום תופעה הרת-אסון זו ?

שר-המשפטים ש. תמיר :

הנושא נתון בראש וראשונה לטיפולו של המשטרה. אולם נתגלו גם קשיים בסילוק פולשים לאור המצב החוקי. לאחר שהפצנו תזכיר בנדון החליטה אתמול ועדת שרים לחקיקה לדון בתיקון חוק ויהיה חוק לסילוק פולשים, עם הוראות מיוחדות שיאפשרו להתגבר על המכה.

6646. לקחים מויכוי של מר ורדימון

חבריה-הנכנסת ב. צ. רובין שאל את שר המשפטים ביום י"א באב תש"ם (24 ביולי 1980) :

בעקבות זיכוי המוחלט של הממונה על מחוז הדרום

6) כידוע ספק בית-הדין למשמעת לעובדי המדינה כי הממונה על מחוז הדרום ויתר הנאשמים זכאים כדיו.

7) הטענות שהשמיע הממונה על מחוז הדרום באמצעי התקשורת, לאחר שניתן פסק-הדין של בית-הדין למשמעת, מתרכזות בתפקיד שמילא היועץ המשפטי לממשלה עד להגשת הקובלנה ובעצם בהגשת הקובלנה נגד הממונה על מחוז הדרום לבית-הדין למשמעת.

8) השאלה העיקרית בהקשר זה היא, האם היה בפני היועץ המשפטי לממשלה חומר המצדיק הגשת הקובלנה כאמור נגד הממונה על מחוז הדרום.

9) החומר שהיה בפני היועץ המשפטי לממשלה בעניין זה גובש וסוכם בדיון-וחשבון אשר הוגש לבית-המשפט הגבוה לצדק ביום 23 באפריל 1979 והוא מצוי בתיק בית-המשפט (מש/1 בתיק בג"צ 217/7) וניתן לעיין בו. אביא כאן רק את דברי הסיכום (עמ' 19 לדוח): "עלי לציין את החומרה הרבה בה אני רואה את עצם ההפרה של ההצ"ה הרה אשר ניתנה בשם הממשלה לבית-המשפט הגבוה לצדק. אף כי שוכנעתי כי איש מן המעורבים בדבר לא פעל במזיד או ביועזין להפרת ההצהרה, לא אוכל לומר כי שוכנעתי גם שכולם נהגו במידת העירנות והזהירות ש נדרשו בנסיבות העניין כדי להימנע מהפרת ההצ"ה. עובדי ציבור, ובמיוחד עובדים בעמדת בכיר, חייבים להקפיד שלא ייכשלו בהפרה של החוק או של צווים הניתנים על-ידי בית-המשפט, ולעניין זה הצהרה הניתנת בשם הממ"שלה לבית-המשפט דינה כדיון צו שניתן על-ידי בית-המשפט. לפיכך מצאתי לנכון לנקוט צעדים משמעותיים נגד אלה מבין המעורבים בפרשה אשר, לדעתי, ניתן לייחס להם, על פני הדברים, אחריות למעשה ההפרה. עם זאת, אף באותם מקרים בהם החלטתי להגיש קובלנה לפי חוק שירות המדינה (משמעת), תשכ"ג—1963, לא נטלתי על עצמי לפסוק באופן סופי בשאלת האחריות להפרה, אלא העברתי שאלה זאת לבירור והכרעה על-ידי בית-הדין המשמעותי לעובדי המדינה."

10) בית-המשפט הגבוה לצדק הגיב על החלטתו של היועץ המשפטי לממשלה להעמיד לדיון משמעותי את עובדי המדינה האמורים, על יסוד חומר הראיות שהוצג באותו דוח, בפסק-דין שניתן על-ידי נשיא בית-המשפט העליון ווסמן, וכך נאמר בפסק-הדין לעניין זה (בג"צ 217/79, פסקי-דין ל"ג, חלק שני, בעמ' 251—252): "היועץ המשפטי הבהיר במסמך הנ"ל, וגם בעל-פה לפנינו, שמסקנותיו אינן אלא מסקנות אליהן הגיע לכאורה כתוצאה מהחקירה שערך, וההחלטה הסופית לגבי העובדות נתונה בידי בית-הדין המשמעותי שלפניו יבואו הראיות של שני הצדדים ושלפניו יוכלו עובדי המדינה הנוגעים בדבר לשטוח הגנתם. מטעם זה לא יהיה זה מן הראוי שאנו נביע את דעתנו על הגילויים שנתגלו עקב החקירה שנערכה על-ידי היועץ המשפטי. ואולם אנו רואים חובה לעצמנו להביע ליועץ המשפטי את הערכתנו בנושא העובדות של העבודה היסודית ועל היחס הרציני שהוא גילה נכח פני העובדה שהבטחה אשר ניתנה בבית-משפט זה על-ידי נציגו לא קיימה. בית-משפט זה ראה מאז ומתמיד את היועץ המשפטי לממשלה כשותף נאמן לתפקידו והישג לית חוק במדינה. העניין שלפנינו מוכיח שבגם היועץ המשפטי כך הבין את תפקידו ולא נרתע מכל צעד כדי להוציא אמת לאור. על כך תבוא עליו ברכתו של בית-משפט זה."

שותף נאמן לתפקידו להשליט חוק במדינה. העניין שלפנינו מוכיח שגם היועץ המשפטי כך הבין את תפקידו ולא נרתע מכל צעד כדי להוציא אמת לאור. על כך תבוא עליו ברכתו של בית-משפט זה."

ד.—ה. כן.

1. בפני היועץ המשפטי לממשלה היו ראיות לכאורה על אחריות משמעתית של ארבעה עובדי מדינה בקשר להפרת התחייבות שניתנה מטעם המדינה לבית-המשפט העליון בפרשת לגיה. לפיכך, כמו במקרים דומים אחרים, אין מקום, לפי החוק או הנהוג, למתן פיצויים במקרה זה.

6692. דבריו של מר ורדימון על היועץ המשפטי

חבר-הכנסת ע. נוף שאל את שר המשפטים ביום ט"ו באב תש"ם (28 ביולי 1980):

הממונה על מחוז הדרום במשרד הפנים, שזוכה עם אחרים בבית-הדין המשמעותי של עובדי המדינה בקשר לפרשת לגיה, השמיע בטלוויזיה ובראיון ל"מעריב" ביקורת עולבת ופוגעת כלפי היועץ המשפטי לממשלה.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

1. מה היתה השתלשלות העובדות?
2. האם אין בדברי הממונה על מחוז הדרום במשרד הפנים עבירה משמעתית?

תשובת שר-המשפטים ש. תמיר:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1: הרי השתלשלות העובדות:

1) ביום 4 באפריל 1979 הוחל בביצוע עבודה בכלים מכאניים ככדים על אדמתם של בדואים תושבי לגיה כדי לסלול כביש. הבדואים תושבי המקום התנגדו לביצוע העבודה. בשטח פרצה תגרה בין התושבים לבין העובדים והשוטרים שאיבטחו אותם, נגרם נזק לרכוש ונפצעו אנשים.

2) בעבודת הסלילה האמורה היה משום הפרת התחייבות שניתנה מטעם המדינה לבית-המשפט העליון. ראה בג"צ 217/79, אבו קרן סלימאן נגד מינהל מקרקעי ישראל ואחרים. פסקי-דין כרך ל"ג, חלק שני, המדינה בד"מ 49/79 בעניינם של יצחק ורדימון ואחרים מיום 14 ביולי 1980.

3) בית-המשפט הגבוה לצדק דרש לברר כיצד נעשתה העבודה על אדמת הבדואים בניגוד להתחייבות שניתנה לבית-המשפט מטעם המדינה (בג"צ 217/79 הנזכר בסעיף 2 לעיל).

4) בהתאם להוראה של בית-המשפט הגבוה לצדק ערך היועץ המשפטי לממשלה חקירה בשאלה מי נושא באחריות להפרת התחייבות שניתנה לבית-המשפט. ממצאי החקירה הוגשו לבית-המשפט העליון. ראה בג"צ 217/79 הנ"ל.

5) בהתאם לממצאי החקירה החליט היועץ המשפטי לממשלה להגיש קובלנה לבית-הדין למשמעת של עובדי המדינה נגד הממונה על מחוז הדרום ועוד שלושה עובדי מדינה בני התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה. עם הגשת הקובלנה עבר הטיפול בעניין זה אל נציבות שירות המדינה ופרקליטות מחוז ירושלים.

כי במקרה הנדון לא עשה כן בית-הדין המשפטי ולעומת זאת בית-המשפט הגבוה לצדק בירך מפורשות, כאומר, את היועץ המשפטי לממשלה על הצעדים שנקט בעניין.

שאלה 2: הואיל ושר הפנים הסתייג מדברי הממונה על מחוז הדרום מר יצחק ורדימון, והתרה בו על ההתבט-אויות שהובאו בשמו בעתון "מעריב", אשר יש בהן משום עבירה על התקשי"ר, לא ראיתי לנכון להוסיף ולטפל בפרשה זו מעבר לכך. נוסח מכתב ההתראה של שר הפנים לממונה על המחוז הינו כדלקמן: "שמחתי עמך ועם חבריך המרובים על פסק-הדין של בית-הדין למשמעת אשר זיכה אותך. דווקא משום כך הצטרפתי לפי התבטאויות שהובאו בעתון 'מעריב', לאחר הזיכוי ואשר יש בהן משום עבירה על מסמך 42.357 לתקשי"ר. משום כך הנני רואה חובה לעצמי להסתייג מהדברים שהשמעת נגד היועץ המשפטי לממשלה. תפקידו של היועץ המשפטי לממשלה לשקול את הראיות שלפניו ולהחליט לפי הכרתו ומצפונו אם יש מקום לנקוט הליכים משמעתיים או פליליים. אני חוזר על דברי שנאמרו לך בעל-פה בדבר הצורך להפסיק את התבטאויותיך סביב פרשה זו."

6693. חשד להסכם בין התביעה לבין חיילים שנאצלו בגניבת חמרי הבלה

חבר-הכנסת י. רום שאל את שר המשפטים ביום ט"ו באב תש"ם (28 ביולי 1980):

בדיון בכנסת, ביום 23 ביולי 1980, בעניין החוק לחי-קון פקודת מניעת טרור, רמז חבר-הכנסת אבנרי כאילו נעשה הסכם עם שני חיילי צה"ל, שנחשדו בגניבת חמרי חבלה ובקשירת קשר לפוצץ מטגדים, להעמידם לדין רק על סעיף אישום אחד תמורת הודאתם.

אבקש משר המשפטים להודיע לי: מה הן העובדות בעניין זה?

שר-המשפטים ש. תמיר:

הנושא כולו, מתחילתו ועד סופו, היה בטיפול הבל-עדי של מערכת הבטחון. למשרד המשפטים, לשר המש-פטים, ליועץ המשפטי לממשלה, לפרקליט המדינה ולמ-ערכת התביעה הכללית ואנשיה לא היתה כל מעורבות או נגיעה בעניין. דברי חבר-הכנסת אבנרי הם אישוא, כמו במקרים אחרים, חסרי כל יסוד במציאות.

6270. סכנת התמטטות אמת המים ליד קיבוץ לוחמי-הגיטאות

חברת-הכנסת ש. ארכילי-אלמזולינו שאלה את שר החינוך והתרבות ביום י"ג בסיון תש"ם (28 במאי 1980):

בעתון "הארץ" פורסם שלאמת המים הטורקית בגליל-המערבי, העוברת מכברי עד עכו, צפויה, כתוצאה מנטייה של אחד העמודים, סכנת התמוטטות, וזאת בקטע היפה שלה, ליד קיבוץ לוחמי-הגיטאות.

נוכח העובדה שלאמת המים יש ערך ארכיאולוגי והיסטורי והיא גם אתר תיירות רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם קיימת סכנה של התמוטטות אמת המים ליד קיבוץ לוחמי-הגיטאות?
2. אם כן, האם נקטו אמצעים כדי למנוע את הת-מוטטות אמת המים?

11) התשובה לשאלה אם חומר הראיות שהיה בפני היועץ המשפטי לממשלה הצדיק הגשת קובלנה לבית-הדין למשמעת או סגירת התיק עולה גם מהדיון ומפסק-הדין של בית-הדין למשמעת אשר זיכה את הנאשמים. לעניין זה די לציין את העובדות האלה: א. לאחר שנשמעו טע-נות התביעה בדיון המשמעת ולפני שהחלו עדויות ההגנה טענו באי-כוח הנאשמים בפני בית-הדין כי אין בחומר הראיות שהוגש על-ידי התביעה כדי להוכיח את האשמה ולפיכך ראוי כבר באותו שלב לזכות את הנאשמים, אך בית-הדין דחה טענה זו; ב. אין הדבר שנוי במחלוקת כי מר יצחק ורדימון, הממונה על מחוז הדרום, מילא את התפקיד המרכזי בכל הנוגע לקבלת ההחלטה לבצע את עובדת הסליה האמורה וכן בנוגע לזירוז העבודה להשגת אבטחה מצד המטטרה. בעניין זה קבע בית-הדין למשמעת על עובדי המדינה (בעמ' 11 לפסק-הדין) כך: "ורדימון לקח חלק פעיל בדיונים שמטרתם היתה להביא לפריצת הדרכים בלגיה בימים 4.4.79 ו-5.4.79, הוא היה האישי והדומינאנטי בין כל המשתתפים ותמיכתו בפ-עולה המתוכננת היא שגרמה לביצועה"; ג. לאחר שבית-הדין למשמעת אמר בפסק-הדין (עמ' 11) על מר ורדימון שהיה האישי והדומינאנטי בין כל המשתתפים מוסף בית-הדין ואומר (בעמ' 12): "אם זה היה חלקו של ורדימון בפעולה הרי לכאורה הוא נושא גם באחריות להפרת ההתחייבות מניינה כבגז. אולם לשם בירור עניין זה עלינו לברוק עם דיון ורדימון על אותה הת-חייבות". על עניין זה אומר בית-הדין (בעמ' 12): "יהודה זיו (מנהל מחוז הדרום במינהל מקרקעי ישראל) העיד כי מסר לנאשם (יצחק ורדימון) שאסור למע"צ לעבוד בשטח. אם אמנם מסר זיו הודעה כרוח זו לנאשם, ואפילו בסיג או אחר, חייב היה הדבר להדליק אצלו גורה אדומה והוא היה מתרשל במילוי תפקידו לו המשיך בכי-צוע פריצת הדרכים ללא בדיקה יסודית של נוסח ההת-חייבות ונסיבות נתינתה, ובודאי שאסור היה לו להצהיר ללא בדיקה כזאת שהפעולה חוקית בחלט, בהטילו את כל משקל מעמדו ויוקרתו על הציאתה זו. אולם ורדימון הכחיש בכל חוקף ששמע אזהרה זו מפי זיו." להלן בודק בית-הדין למשמעת את העדויות בנקודה זו והוא פוסק (בעמ' 14): "אין אנו מקבלים את טענתו של זיו בנקודה זו ואנו מעדיפים את גירסתו של ורדימון." לפיכך זיכה בית-הדין את מר ורדימון. בנסיבות בעניין לא היתה הצדקה לכך שהיועץ המשפטי לממשלה יכריע אם מר זיו דיבר אמת ובהתאם לכך נושא מר ורדימון באחריות, או אם מר ורדימון דיבר אמת. היועץ המשפטי לממשלה היה משוכנע כי מן הראוי להביא את ניגודי הגירסאות בנקודה זו, כמו בנקודות אחרות, להכרעת בית-הדין למשמעת. מכל מקום, בהתחשב בעדויות אלה, ובעובדה שהופרה התחייבות שניינה לבית-המשפט הגבוה לצדק וכתוצאה מכך נגרם נזק לרכוש ונפצעו אנשים, לא שוכנע היועץ המשפטי לממשלה כי יש הצדקה לסגירת התיק, מבלי להביאו לבירור משפטי.

12) תפקידו של היועץ המשפטי לממשלה הוא לש-קול את הראיות שבפניו ולהחליט, לפי הכרתו ומצפונו, אם יש מקום לנקוט הליכים פליליים או משמעתיים. אין זה מתקבל על הדעת שהיועץ המשפטי לממשלה יתווכח עם נאשם. בין שהורשע ובין שזוכה, על עצם ההחלטה להעמידו לדין, ואין זה נכון לנהוג אחרת כאשר מדובר בנאשם הנושא משרה מכובדת. כידוע נוהגים בתי-משפט להעיר במקרים שבהם הועמד אדם לדין ללא הצדקה. עובדה היא

למכינה בתלמידי אמנם אין "מעונות" אך יחד עם זאת התלמידים שאושרו כ"ראויים לקידום" מתגוררים בדירות נטושות הכוללות ריהוט אלמנטארי. כשאר תלמידי המכינה נות בארץ זוכים התלמידים בתלמידי למלגת קיום צנועה האמורה לכסות את הוצאות קיומם במכינה.

בהסתמך על הנסיון בשנים קודמות אמורה היתה להיפתח באפריל 1980 כיתה אחת בלבד. לאחר שהופיעו כ-170 מועמדים נעשו כל הסידורים לפתיחת שתי כיתות. בשבועות הראשונים ללימודיהם אמנם נתגלו קשיים במציאת מקום מגורים אך כיום כל תלמידי המכינה מתגוררים בדירות שנמצאו בסביבה. המכינה אמנם זקוקה לבניית כיתות נוספות אך בשל המצב הכלכלי נדחה העניין בינתיים.

6472. השתלמויות מורים במנזר סנט וינסנט

חברת הכנסת ש. לורניץ שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט"ז בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980):

בתשובה לשאלתה שלי מס' 3849 השבת לי, בתאריך ב' בתמוז תשל"ט, 27 ביוני 1979, כי ההשתלמויות במנזר סנט וינסנט בירושלים מתקיימות רק מאחר שקיים שם בית-ספר רשמי והכוונה היא בעיקר ללמוד איך מתבצעת העבודה. כן ציינת שתידבק אפשרות לעריכת ההשתלמויות במקום אחר. בימים אלה הגיעו אלי ידיעות מאירגון "פעמי-לים יד לאחים", כי ביום ב', י"א בסיון דנא, 26 במאי 1980, נערכה שוב השתלמות במקום וזאת מטעם "המכללה לחינוך על שם דוד ילין".

אודה לך אם תשיב לי:

האם מוכן הינך למצוא מקום אחר לעריכת ההשתלמות-יות הנ"ל ובמקביל להורות על הפסקת כל השתלמויות למורים במנזר, שכן הדבר נעשה בניגוד לרצונם ולמצפונם של המורים הללו?

תשובת שר החינוך והתרבות ז. המר:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ההשתלמות שנערכה במנזר סנט וינסנט למורות המכינה על שם דוד ילין, העובדות במוסדות לילדים בעלי פיגור קשה, היא חרד-פעמית ונמשכה כשעתיים. כמו כן, מנהלת המוסד וכל המורים הם יהודים. גם חלק גדול מהילדים הם יהודים. נאמר למשתלמות שמי שאינה מעוניינת לבקר במוסד תשוחרר. כל המשתתפות באו לסיור מתוך עניין בפעולה החינוכית והתגובות לאחר סיור היו טובות. הסיור הוא חרד-פעמי ונעשה בהסכמת כל המשתתפות ולא בניגוד לרצונן.

6491. עירעור על מתן מלגות מטעם קרן לוי אשכול לטופרים בלבד

חברת הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ט"ו בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980):

מדי שנה מוענקים שישה פרסי יצירה, מלגות, מטעם קרן לוי אשכול ז"ל לסופרים בישראל. מלגה זו מאפשרת לזוכים בה להתפנות לתקופה של שנה ולהתמסר ליצירתם. המלגות מוענקות לסופרים בלבד.

בקשר לכך אבקש תשובת השר:

1. האם ניתן להרחיב את מסגרת מקבלי מלגות אלו ולנתן גם למלחינים שרמתם גבוהה ביותר והנאלצים

3. אם לא, האם ינקוט משרד הפנים אמצעים כדי למנוע הרס אתר ארכיטקטוני והיסטורי זה?

תשובת שר החינוך והתרבות ז. המר:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. קיימת סכנה.

2. נוסף לפעולות פיקוח למניעת פגיעות באמה בידי אדם נעשו במרוצת 15 השנים האחרונות, עליידי אגף העתיקות, פעולות שימור וחיוק האמה בשיתוף תקציבי עם גופים שונים — מועצה אזורית געתון, מינהל מקרקע ישראל, המחלקה לשיפור נוף הארץ.

3. אמת המים כבר-עכו, ובכלל זה קטע לוחמי-הגיטאות, הוכרזה כאתר היסטורי עוד בזמן המנדט והאידמות שעליהן עומדת האמה נרשמו בהסדר פרקעות כאדמת מדינה. למרבה הצער לא גילו בעבר הרשויות המקומיות ומוסדות התיכונן האזוריים והמחוזיים מודעות מספקת לשמירה על האמה ושלמותה וכתוצאה מכך נבנו על אדמות אלה ובצמוד לאמה — גם בקטע לוחמי-הגיטאות — מבנים שונים והאמה עצמה נפרצה בכמה מקומות. אגף העתיקות ממשיך במאמצים להביא לפעילות משותפת של הגורמים השונים כדי להבטיח שמירת נכס היסטורי זה.

6470. מחסור במבנים במכללת תלמיחי

חברת הכנסת י. יצחקי שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט"ז בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980):

ידוע לי כי במכללת תלמיחי מתקיימים שני מסלולי לימוד מיוחדים: המכינה החינוכית הארצית לחיילים משוחררים והמכינה הקדם-הנדסאית לחיילים משוחררים. בשתי המכינות למדים 259 חיילים משוחררים שהוגדרו על-ידי המשרד כראויים לעידוד, לקידום ולטיפוח בחינוך.

אבקש מכבוד השר להשיב לי:

1. האם מודע כבוד השר לכך שהמכינה בתלמיחי היא המכינה היחידה במדינת ישראל שאין בה מעונות, ואם כן, מה בדעת השר לעשות בקשר לכך?

2. האם ידוע לשר שהמכינה בתלמיחי קלטה, מתוך 175 מועמדים, 65 תלמידים בלבד מפאת חוסר כיתות לימוד?

3. ידוע לי כי המכינה זקוקה ומבקשת שלוש כיתות טרומיות בלבד. האם יש בדעת השר להיענות לבקשה זו?

4. האם ידוע לשר שבמשך כחודשיים ימים ישנו תלמידי המכינה במבנים נטושים, על גבי מורנים שהוש-אלו מצוה"ל וללא ציוד אלמנטארי אחר?

5. האם יש בדעת השר להפנות משאבים למכינה כדי לאפשר רכישת ריהוט לדירות?

שר החינוך והתרבות ז. המר:

לכל השאלות: מספר התלמידים שאושרו כ"ראויים לקידום" במכינה בתלמיחי, על-פי הקריטריונים של מש"רדנו בשנת תש"ם, הוא 125 — ולא 259 — לפי הפירוט להלן: במחזור ט"ז — שנפתח באוקטובר 1979 נקלטו 60 תלמידים; במחזור י"א — י"ב שנפתח באפריל 1980 נקלטו 65 תלמידים.

אבקש להשיב לי :

1. האם יש בטלוויזיה מישהו המשתמש במלה "פלסטי" טי"ן מתוך כוונות פוליטיות ?
2. האם ניתנה כבר הוראה לתקן את המעוות ?

תשובת שר החינוך והתרבות ז. המר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא.
2. שלא כמובא בשאלתה, לא קבעה האקדמיה הור" את בקשר לכתוב של המלה "פלשתינה" והכתיב בס' יש לו סימוכין במדרש. ברשות השידור משתמשים בשם העברי "ארץ-ישראל" ובשעה שיש צורך בשם כפי שי" מושוו בפי נכרים, כגון בציטוטים, משתמשים בשם "פלש" תינה" בצורותיו השונות. כך הרשות נוהגת לפי הוות'ידעת של בלשנים באקדמיה ובסגל העובדים שלה גם יחד.

6495. הקצבות לתנועות נוער ברשויות מקומיות

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ט"ו בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980) :

נמסר לי כי בעיריית קריית-גת הופנה תקציב, שהועבר עלי-ידי משרד הפנים ונועד לפעילות תנועות הנוער, לצ" רכים אחרים. בתשובה של סגן ראש עיריית קריית-גת למזכיר תנועת הנוער העובד, מיום 25 במארס 1980, נאמר כי הסיבה לכך היתה: "השנה ערב התגבר שעלינו להגדיל את הקצבת העירייה למיבצע קמחא דפס" חא."

בקשר לכך אבקש את תשובת השר :

1. האם אינפורמאציה זו נכונה ?
2. באיזו צורה מועברים לרשות מקומית כספים בשביל תנועות הנוער ?
3. על-פי אילו קריטריונים נעשית חלוקת הכספים לתנועות הנוער ?
4. האם קיים פיקוח על חלוקת הכספים ובאיזו צורה ?

תשובת שר החינוך והתרבות ז. המר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אני מציע לשואלת להפנות שאלה זו למשרד הפנים.
2. ההעברה נעשית לאחר הסכם בין הרשות ואגף הנוער.
3. החלוקה נעשית על-ידי מועצת תנועות הנוער והמתחלקה ברשות המקומית, בהתאם לקריטריונים של גודל התנועה ומידת פעילותה.
4. קיים דיווח על חלוקת הכספים ופיקוח של עובדי אגף הנוער. יש לצייין שאין הסכמים בנדון עם כל הרשו" יות המקומיות אלא עם חלקן בלבד, בגלל מגבלות תקציב. עם קריית-גת אין הסכם בנושא תנועות נוער.

6518. שיקולי רשות השידור בפיפורי כתב הראיון שהועסק באזור אשדוד—אשקלון

חברת-הכנסת מ. קצב שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט"ו בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980) :

לעסוק לפרנסתם בעבודות שונות וכך להקטין את הזמן המקודש על-ידם ליצירתם ?

2. אם לא ניתן לעשות זאת במסגרת קרן לוי אשכול ז"ל, האם מוכן השר לשקול הקמת קרן מיוחדת לעידוד היצירה המוסיקאלית הישראלית ?

תשובת שר החינוך והתרבות ז. המר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא, שכן על-פי התקנון הקרן מיועדת רק לסופרים עבריים.
2. אני מוכן לשקול.

6493. ביטול קונצרט בכיכר מלכי ישראל

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ט"ו בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980) :

בעקבות הידיעה כי מחוסר תקציב בוטל הקונצרט של התזמורת הפילהארמונית בכיכר מלכי ישראל בחל-אביב וכי על-ידי כך תחסוך העירייה 7 מיליון ל"י, אתכבד לשאול את כבוד השר :

1. האם ידיעה זו נכונה ?
2. אם כן, באיזו הוצאה היתה כרוכה עריכת הקונצרט ?
3. כמה מסכום זה מימנה העירייה וכמה תרומות היו וממי ?
4. כיצד מתיישבת הודעה זו עם ההודעות החוזרות ונשנות של ראש עיריית תל-אביב-יפו, בשנה החולפת ולפני שנתיים, כי כל הוצאות הקונצרטים של התזמורת הפילהארמונית שנוערו בכיכר מלכי ישראל כוסו על-ידי תרומות ולא מתקציבה של העירייה ?

תשובת שר החינוך והתרבות ז. המר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא.
2. אם הקונצרט היה נערך ההוצאה היתה מסתכמת ב-1.5 מיליון לירות.
- 3-4. הסכום מומן מתרומות מבנקים וממפעלים שו"נים. התרומות הקשורות בהוצאות לעריכת הקונצרט עוב-רות דרך "קרן תל-אביב לפיתוח" של עיריית תל-אביב. התזמורת והמנצח מופיעים ללא תשלום.

6494. תיקון השם "פלסטיין" ל"פלשתינה" ו"פלסטינים" ל"פלשתינאים"

חברת-הכנסת א. ג. בריאן שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט"ו בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980) :

בטלוויזיה נפוץ השימוש בביטויים "פלסטיין" ו"פלסטינים" במקום "פלשתינה" ו"פלשתינאים", כפי שקבעה האקדמיה ללשון העברית כדי להבליט את מקורם, "פלש-תיים" ו"פלשת", המצוי במקורות. בעקבות תלונות עורך-הדיון א. פאפו אל המנהל הכללי של רשות השידור ואל מנהל הטלוויזיה, מתאריך 28 במארס 1980, ובעקבות מכתבו של מר ש. אנקורי אליך, הואלת להשיב למר אנקורי במכתבך מתאריך 1 ביוני 1980 מס' 440/3/5 שביקשת מעורךך, מר בנציון דל, לעקוב אחר העניין.

אבקש מאת כבודו להשיב לי :

1. כמה חודשי שבתון מקבלים מרצים מן-המניין מאור ניברסיטאות בארץ ?

2. כמה מקבלים בארצות אחרות ?

תשובת שר-החינוך-והתרבות ז. המר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. איש סגל זכאי לשני חודשי שבתון לכל שנת שירות שלו במוסד.

2. תנאי השבתון משתנים מארץ לארץ. אין בידינו מידע מדוייק על הנוהג בנושא בארצות אחרות.

6549. ביטול תכנית להפקת סדרת סיפורי התני"ך
בטלוויזיה

חברי-הכנסת מ. שמיר שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ו בתמוז תש"ם (10 ביולי 1980) :

לפי פירסום ב"מעריב", מיום ג' בתמוז תש"ם, 17 ביוני 1980, בעניין עיר התני"ך, התבטלה תכנית להפקת משותפת צרפתית-ישראלית של סדרת סיפורי התני"ך, בגלל מחסומים ביורוקראטיים במשרד התעשייה, המסחר והתיירות וגם בטלוויזיה הישראלית.

אודה לך אם תשיב לי על שאלותי :

1. האם היתה תכנית כזאת ובאילו נסיבות היא בוטלה ?

2. אם היתה תכנית, במה התבטאה השותפות של הצד הישראלי מבחינת התוכן והמימון ?

3. האם קיימת עדיין הכוונה לגשת לביצוע תכנית מעין זו בשביל הטלוויזיה הישראלית ?

תשובת שר-החינוך-והתרבות ז. המר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. היתה תכנית כזאת, שעמדה על הפרק במחצית השנייה של שנת 1976, ובוטלה על-ידי הוועד המנהל. הביטול לא היה בגלל מחסומים ביורוקראטיים, כלשון השאלתה, אלא בגלל התנגדות עקרונית שהיתה בזמנה לרוב חברי הוועד המנהל לשותפות עם תחנה זרה בהמת שית סיפורי התני"ך.

2. בנוסח ההסכם עם הטלוויזיה הצרפתית סוכם על ביצוע תחקיר ראשוני בידי צוות חוקרים מומחים. מימון התחקיר והתסריט אמור היה להתבצע שווה בשווה על-ידי הטלוויזיה הצרפתית והטלוויזיה הישראלית. הובטחה תוך כך השפעה של הטלוויזיה הישראלית על התוכן, עם זכות וטו על פרטי התכנית וכותביה. לא היתה בטיעות ההסכם התחייבות לשותפות מצד רשות השידור בביצוע ההפקה. החלטה בעניין זה אמורה היתה להתקבל לאחר סיום משימת התחקיר.

3. לא ידוע לרשות השידור על כל התפתחות בנושא.

6550. דוראת כללי התנהגות וטיפול ספיקולוגי בילדים בעקבות פרושת אורזן ירדן

חברי-הכנסת א. שריר שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ו בתמוז תש"ם (10 ביולי 1980) :
ילדי ישראל רבים עקבו בחרדה אחרי התפתחויות

באזור שבין אשדוד, אשקלון, חבל עזה וסיני הועסק עד לאחרונה כתב ראדיו שהשתכר כ-11 אלף לירות ברוטו לחודש. לאחרונה הופסקה העסקתו עקב צימצומים. כעת נאלצים לשלוח כתבים עם רכב, נהג וטכנאים לסייר קור אירועים מיוחדים ולאיסוף מידע. נוסף לכך מועסק כתב נוסף במשרה חלקית.

אודה לשר אם יואיל להשיב :

1. האומנם הביאו פיטוריו של הכתב הקודם חסכון כספי ?

2. כיצד יש בדעת "קול ישראל" להבטיח כסוי עתונאי למרחב שבין אשדוד, אשקלון, חבל עזה וסיני ?

תשובת שר-החינוך-והתרבות ז. המר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

להלן תשובה שנמסרה לי על-ידי רשות השידור : עבודת הכתב הופסקה כתוצאה מדרישת משרד האוצר לצמצם את כוח-האדם ב-6% וכתוצאה מדרישת ועד העובדים לפטר תחילה עתונאים שמקום עבודתם העיקרי הוא מחוץ לרשות — במקרה דנן "מעריב". את האזור מכסה בשביל הרשות סוכנות עתי"ם, ובמקרים שבהם נחוצה תגבורת משגרים לשם כתב. בסך-הכול הדבר מבטא בהסכון ניכר בכסף. יחד עם זאת, אם יימצא כי הסיקור איננו מספיק תדאג הרשות להציב באזור כתב משורת העובדים שאילוף הפיטורים לא חל עליהם.

6529. הקמת מכנה לבית-הספר היסודי בעין אלי-אמר

חברי-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ט"ז בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980) :

נמסר לי כי תלמידי בית-הספר היסודי הדרוזי עין אל-אסד לומדים בצריף רעוע ודולף שיש בו סיכונים בטיחותיים חמורים. בתשובה לשאלתה שלי מט' 7361 מ-28 במאי 1979, בנושא זה, נמסר לי כי תכנייה הבנייה אושרו והועברו לביצוע למשרד הבינוי והשיכון וכי פורסם מכרז שהוצאות ביצועו נכללו בתקציב 1979.

בקשר לכך אבקש את תשובת השר :

1. מדוע לא החלו בבנייה במשך השנה החולפת ?

2. מתי מתכוון משרד הבינוי והשיכון להתחיל בבנייה ?

תשובת שר-החינוך-והתרבות ז. המר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תכנייה הבינוי של בית-הספר החדש לא התבצעו בשנת 1979 משום שבשעתו קוצץ כל התקציב שהיה מיועד לבנייה חדשה של מוסדות חינוך.

2. בימים אלה הוציא משרד הבינוי והשיכון אישור לבנייה של פרויקט זה לאחר שהופשרו התקציבים לבנייה חדשה של מוסדות חינוך. הבנייה של מוסדות חינוך במגזר הדרוזי נעשית מקרן משותפת של משרד החינוך והתרבות ומשרד הבינוי והשיכון.

6541. אורך השבתון של המרצים כאוניברסיטאות

חברי-הכנסת ע. דר-הורביץ שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ג בתמוז תש"ם (7 ביולי 1980) :

2. האם מודע השר לפירוק מחלקת הנוער באור-יהודה?
3. אם כן, האם נעשה הדבר על דעת אגף הנוער במשרד החינוך והתרבות?
4. אם כן, מה היו השיקולים והמניעים של אגף הנוער לפירוק מחלקת הנוער באור-יהודה?
5. אם לא, כיצד פעל אגף הנוער כדי לסכל את החלטת מועצת אור-יהודה?
6. מה, לדעת השר, ניתן לעשות כדי לעצור בעד ההידרדרות, כפי שהיא מוצאת את ביטוייה בדין-וחשבון משטרת מסובים, שחלה בקרב בני הנוער באור-יהודה?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא. הדוח חדש ועדיין לא הגיע לידיעתנו.
- 2-3. מחלקת הנוער, ערב סגירתה, ביזוזה משאבים, המבנה שלה היה מסורבל, כוח-האדם היה במידה רבה בלתי-מקצועי ומתח העבודה היה נמוך מאוד.
- 4-5. פירוק מחלקת הנוער נתון לשיקולה ולהחלטתה של הרשות המקומית. בהתייעצות עם אגף הנוער עלה הרעיון שהמתנ"ס יקבל על עצמו לשקם את העבודה החינוכית, לארגן מחדש את עבודת המדריכים ולהתאים את כוח-האדם לצרכים של המקום תוך חסכון ניכר בהוצאות.
6. בחודשים האחרונים הולכת ומתרבה הפעילות בקרב הנוער בהדרגת ובנהגות צוות אגף הנוער: במתנ"ס ובבית-יניר מתקיימת פעילות מגוונת ההולכת ומתרחבת ונקלטים במוסדות אלה בני-נוער בשעות אחר-צהריים ובשעות הערב המוקדמות והמאוחרות; קבוצת פעילים ומדריכים (מדריכים צעירים) פועלת ומפעילה צעירים; חוג דראמאטי, להקה, נפגשת באופן קבוע והופכת לגורם באירועים מקומיים; בקרב חברות הנוער עובדים מדריכים בעלי יכולת המצליחים לקשור קשרים עם רוב בני הנוער הנכללים במסגרות של קידום נוער; מועדון לחבר נפתח בבית-הספר והוא משלב פעילות חינוכית-חברתית; אגף הנוער שותף פעיל בהנהלת המתנ"ס ומשתתף בקבלת החלטות בנושאי תכנית, כוח-אדם, תקציבים ועיצוב המדיניות של החינוך הבלתי-פורמאלי במקום.

6573. מציאת פתרון לבעיות הפיטות של בית-הספר האזורי בבני-יהודה שברמת-הגולן
- חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמזלינו שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ט בתמוז תש"ם (13 ביולי 1980):
- לנוכח המצב השורר בבית-הספר האזורי בבני-יהודה, שאינו יכול לתפקד כתוצאה ממחסור במבנים מתאימים, צפיפות ורעש מתריש אוניים, ולאור תשובת השר על שאלתה קודמת בעניין זה — שאלתה מס' 3237, מתאריך 19 בפברואר 1979 — רצוני לשאול את כבוד השר:
1. האם נבנו חדרי לימוד נוספים בבית-הספר בעקבות תכניות הבנייה שאושרו?
 2. האם נבדקו התכניות לאיתור מגרש מתאים לצורך תכנון בית-הספר?

חטיפת הילד אורון ירדן ורציחתו. פרשה מזעזעת זו גרמה טראומה קשה לילדי ישראל.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

1. מה הם הצעדים שנקטים במסגרת בתי-הספר כדי להסביר לילדים כללי התנהגות של זהירות כלפי אלמנטים פוליטיים העלולים להתנכל להם?
 2. מה הם הצעדים שנקטו במסגרת בתי-הספר על-ידי השירות הפסיכולוגי על-מנת למגוע נזק נפשי לילדים כתוצאה ממקרה זה?
- תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מערכת החינוך עושה פעולה נרחבת כדי לחנך את הילדים להסביר פנים לזולת, לסייע לילדים, לבוגרים, לנזקקים ולזקנים, לענות על שאלות פונים לסייע וכו'. ערך זה הוא חשוב ביותר ויש לטפחו. עם זאת מתקיימות גם שיחות בדבר החובה של זהירות במגע עם אנשים זרים.
2. צוות מהשירות הפסיכולוגי-ייעוצי של המשרד פעל בבית-הספר בסביון: יעץ להנהלת בית-הספר, תיירך את המורים והנחה מפגש עם הורי תלמידי כיתות ב' ורכזו ההיערכות למצבי הירום בשפ"י (שירות פסיכולוגי ייעוצי). הפסיכולוג הראשי ומנהל שפ"י רואינו באמצעי התקשורת והבהירו עקרונות והנהגות כלליים מיידיים למורים ולהורים; עקרונית תגובה שהומלצו על-ידי שפ"י למורים בבית-הספר פורסמו בעתונות היומית ובעתונת הערב. בימים אלו מנוסח על-ידי שפ"י תריך מפורט יותר של עקרונות התערבות בית-הספר במצבי לחץ, על-מנת שיפורסם כחוזר מנכ"ל בראשית שנת הלימודים הקרובה. חלק מן הקושי באירגון התערבות פסיכולוגית חינוכית ממוסדת יותר נובע מכך שסיום שנת הלימודים חל סמוך מאוד לפירסום המקרה ומהעובדה שהתלמידים התפרו לחופשי הקיץ בטרם נודע על גילוי הגופה.

6551. עלייה בעבריינות הנוער

- חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ו בתמוז תש"ם (10 ביולי 1980):
- על-פי נתוני תחנת מסובים של משרת ישראל, שבאזור פעילותה כלולה אור-יהודה, חלה בחמשת החודשים האחרונים, מה'1 בינואר 1980 עד ל'2 ביוני 1980, עלייה של 15% בעבריינות נוער לעומת נתוני אותה תקופה בשנה החולפת. על-פי נתוני המשטרה: מבין גילאי 14—18 נעצרו 48 קטינים תושבי אור-יהודה אשר היו מעורבים בעבירות שונות — כמחצית מעצרי קטינים של כל אזור תחנת מסובים. קטינים הואשמו ב-70 תיקים פוליטיים, בהתאם לפירוט דלקמן: 26 תקיפות ואיומים; 16 גניבות; 11 התפרצויות; 9 שימוש ברכב; 5 גרימות נזק; 2 סמים; 1 שוד.

כבוד שערכתי באור-יהודה נמסר לי כי עקב מחלוקת פוליטיות סגרה מועצת עיריית אור-יהודה את מחלקת הנוער ועד היום פועל במקום בפעילות מלאה מועדון אחד. בית-ויגור, הממוקם בשכונת סקה, ובפעילות שאינה מלאה — המתנ"ס. מועדונים אחרים סגורים ושוממים ובחלקם הרוסים.

אבקש לך אבקש את תשובת השר:

1. האם מודע השר לדין-וחשבון משטרת מסובים על ההסלמה שחלה בעבריינות נוער באור-יהודה?

תופעלנה עליידי ועדי הורים, מתנדבים ותלמידים מכיתות גבוהות?

תשובת שר החינוך והתربية ז. המר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בשליש לערך של בתי הספר היסודיים עובדים המורים הספרנים חלקית בתקופת חופשתם והספריות פתוחות כמה ימים בשבוע. התקנים של מורים ספרנים מצומצמים ורק ל-40% יש תקן של מורה ספרן. ברוב בתי הספר התיכוניים מועסקים ספרנים במשרות מלאות והספריות פתוחות בימי החופשה. הספריות הציבוריות עומדות כמובן לרשות התלמידים כל תקופת החופש.

2. תנאי העבודה של המורה הספרן הם בהתאם להסכם עם האיגוד המקצועי ואין בידינו לשנותם.

3. ספריה איננה רק עניין טכני של השאלת ספר. קשה למצוא הורים מתנדבים שיוכלו למלא את מקום הספרן המקצועי. כמו כן קשה להפקיד בידי תלמידים רכוש יקר כגון הספריות. משרדנו יערוך בדיקה ואם יתברר שיש ילדים התפצים לקרוא ואינם משיגים ספרים, נשקול אפשרות של התנדבות כדי להפעיל את הספריות בבתי הספר היסודיים בעונת החופשות, גם במקומות שאין בהם מורים ספרנים.

6576. כעניית המחירים הגבוהים של ספרי הלימוד
התלבושת האחרונה

חברת הכנסת ש. דורון שאלה את שר החינוך והתربية ביום כ"ט בתמוז תש"ם (13 ביולי 1980):

רכישת ספרי לימוד ותלבושת אחידה מהווה הוצאה של אלפי לירות.

אי לכך אבקש מאת כבוד השר להשיב:

1. היש הצדקה למחירים הגבוהים של ספרי לימוד ותלבושת אחידה כאשר הקנייה מובטחת ואין כל חשש להפסדים אצל המוציאים לאור ויצרני התלבושת?

2. האין לשקול הטלת פיקוח על מחירי מוצרים אלה כפי שנהוג לגבי מוצרים חיוניים אחרים?

תשובת שר החינוך והתربية ז. המר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המחירים של ספרי לימוד ושל תלבושת אחידה משקפים את עלות המחירים הכללית בארץ. מחירם הגבוה נובע מהתייקרות חמרי הגלם, משכר העבודה, מהוצאות ההובלה, משכר הדירה ועוד. הגורמים כגון כמות הספרים והתלבושות שמוכרים, כמות הסחורה שלא מצליחים למכור, הפחת המוקטן וכיוצא בזה, הובאו בחשבון בעת קביעת המחיר.

2. קיים פיקוח על מחירי ספרי הלימוד. תלבושת אחידה אינה נהוגה בכל הארץ אלא בישובים ובמוסדות שהדבר נתקבל על דעת הרשות המקומית וועדי ההורים. הורינו למנהלים לדרוש שהתלבושת האחידה תהיה צנועה ביותר ועשויה מבדים לא יקרים. עם זאת נברר במשרד התעשייה, המסחר והתיירות אם קיימת אפשרות להטיל פיקוח על מחירי התלבושת האחידה ומה הן הדרכים לכך.

3. האם מוכן כבוד השר לבדוק את הנושא במגמה למצוא פתרון ולהבטיח תנאים שיאפשרו לבית הספר לתפקד כיארת?

תשובת שר החינוך והתربية ז. המר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות: בעצה אחת עם המועצה האזורית והוועד המקומי אותרה שכונת מגורים שמבניה הוסבו והות"אמו לשמש כמבנה קבע לבית הספר. לקראת תש"ם הוכשרו בסיוע משרדנו 12 מבנים שבהם שוכנו 4 כיתות וכן חדרים לכלכלת בית, למלאכה לבנים ולבנות ולמוסיקה. לקראת תשמ"א מכשירה המועצה האזורית עוד 2 מבנים. משרדנו המליץ בפני מפעלהפיס לסייע תקציבית גם במימון הכשרת מבנים אלה והשלמת פיתוח השטח. ההמלצה תידון בוועדת החינוך של מפעלהפיס בימים הקרובים ויש סיכוי סביר שתתקבל.

6574. מירת החוקיות של שאלון שהועבר בין תלמידי סמינארים בני מעיינים

חברת הכנסת ש. אלוני שאלה את שר החינוך והתربية ביום כ"ט בתמוז תש"ם (13 ביולי 1980):

בכל הסמינארים למורים נדרשו מנהלי בתי הספר להעביר שאלון מיוחד לתלמידים בני המיעוטים, אזרחי ישראל, לבדיקת עברם וקשרי הידידות שלהם עם אנשים שונים.

שאלותי הן:

1. על-פי איזה חוק ניתנה הוראה זו?

2. הוראה זו נוגדת את האמנה הבינלאומית בדבר ביעורן של כל הצורות של אפליה גזעית, שממשלת ישראל אישרה בדצמבר 1978. כיצד מיישב השר עניין זה עם האמנה הנ"ל והאם נבדקה ההוראה על-ידי משרד המשטחים ומשרד החוץ?

תשובת שר החינוך והתربية ז. המר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות: כל תלמידי הסמינארים למורים מתבקשים, עם הגשת בקשתם להתקבל ללימודים בסמינארים, למלא שאלון אישי. נכון שקיים שוני בשאלון בהתייחס למבנה המשפחתי של המועמד. משרדנו שוקל חיבור שאלון אישי אחיד לכל תלמידי הסמינארים.

6575. הפעלת ספריות בתי הספר בחופש הגדול

חברת הכנסת ש. דורון שאלה את שר החינוך והתربية ביום כ"ט בתמוז תש"ם (13 ביולי 1980):

ספריות בתי הספר סגורות בחופש הגדול, שהוא דווקא זמן שהתלמידים אינם עסוקים ויש לאפשר להם להתעמק בנושאים שונים ולהקנות לרבים הרגלי קריאה. פתיחת הספריות היתה גם מרחיקה ילדים מסכנות ומפיתויי הרחוב.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

1. מדוע סגורות ספריות בתי הספר בחופש הגדול?
2. מדוע אין הספרניות עובדות כמו האחיות, הפס"כ כולוגים והעובדים הסוציאליים ומפעילות בחופש את הספריות?
3. האם אין אפשרות, באין ברירה אחרת, שהספריות

תשובת שר החינוך והתרבות ז. המר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות: הקציב חטיבת הביניים בבית הספר התיכון האזורי בעמק-ספר, כפי שהדבר קיים בכל החינוך הרשמי, מאושר וממומן על-ידי הבעלות, פרט לשכר עובדי ההוראה והחינוך הניתן מאוצר המדינה. במקרה הנדון הבעלות מורכבת מנציגי ועדי הישובים שבמסגרת המועצה האזורית. ועדים אלה חייבים לשאת בתקל היחסי של התקציב, בהתאם למספר התלמידים מן הישוב. בכל מקרה שוועד הכפר אינו מקיים את החיובותו נאלץ בית-הספר לתבוע את ההוצאה לתלמיד מן ההורים, מתוך הנחה שהבעיה תמצא את פתרונה בין ועד הכפר לבין החושב על-פי הסדרי המיסוי הנהוגים בישוב. ההוצאות לטיולים ולהצגות הן בעד תכנית לימודים נוספת והגבייה נעשית בהתאם להנחיות בנושא.

6579. הבעיה הכספית של עריכת טיולים ארוכים מאעם בתי-הספר

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ט בתמוז תש"ם (13 ביולי 1980):

בתשובה לשאלתה שלי מס' 5275 התייחס השר לטיול לים קצרים בסביבת בית-הספר בעוד ששאלתי התייחסה לטיולים למקומות מרוחקים הכרוכים בלינה /או רכב הסעה צמוד.

בקשר לכך אבקש לשאול את כבוד השר:

1. האם בשל עלותם הגבוהה של הטיולים לא יוכלו תלמידי בית-ספר "נצח ישראל" בטבריה ותלמידי בתי-הספר האחרים להכיר אזורים, ערים ואתרים חשובים בארץ שאינם נמצאים בסביבה הקרובה לבית-ספרם?

2. מה יש בבעת השר לעשות כדי לאפשר לכל הילדים הלומדים במערכת החינוך בארץ לצאת לטיולים למקומות מרוחקים מסביבות בית-ספרם?

תשובת שר החינוך והתרבות ז. המר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בתנאים הכלכליים של היום על בתי-הספר להת-מקד בטיולים למקומות הקרובים למקום מגוריהם. אם כי בתי-הספר נוהגים, גם היום, לקיים את הטיול השנתי באזור רחוק ממקום המגורים.

2. לצערנו, המשרד לא יוכל לסייע מעבר לסיוע הניתן היום במסגרת פרויקט הרוחה. לפרויקט הרוחה יש חוזה עם החברה להגנת הטבע לקיום 4,000 ימי טיולים לתלמידים הטעונים טיפוח בישונו תכניות הרוחה, בסכום של 20 מיליון ל"י, בתש"ם. בתש"א יהיו 5,000 ימי טיולים. משרדנו הנחה את בתי-הספר להרים קרן מיוחדת לטיולים כדי לסייע לתלמידים נזקקים.

6604. צינוור כתבה טלוויזיונית על-ידי שר המשטמים

חברת-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החינוך והתרבות ביום ז' באב תש"ם (20 ביולי 1980):

בגליון "העולם הזה" מיום 25 ביוני 1980 נמסר כי בתכנית הטלוויזיה "שעה טובה", במסגרת סקירת העת-נות, תואר כיצד נהג שר המשטמים לשכתב כתבות על עצמו שפורסמו ב"העולם הזה". קטע זה לא שודר לבסוף

6577. תוצאות סקר המורות על אחוז נבזה של תלמידים המגלים נטייה לרדת מהארץ

חברת-הכנסת א. יגורי שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ט בתמוז תש"ם (13 ביולי 1980):

בעתון "ידיעות אחרונות" מיום 30 ביוני 1980 נמסר על סקר שערכה אוניברסיטת חיפה בקרב 1,000 תלמידים בצפון הארץ ובו נאמר כי: "45% מהתלמידים ו-30% מהתלמידים בכיתות הגבוהות מגלים נטייה לירידה מהארץ." כמו כן צויין כי הוריהם של תלמידים אלו חשים מצוקה כלכלית.

נוכת תופעה מדאיגה זו שבה לא אלו שנכשלו עומ-דים בפני ירידה אלא שוקלים זאת תלמידים צעירים שעדיין לא התנסו, אבקש מאת כבוד השר להשיב:

א. האם נתונים אלו מדויקים?

ב. אם כן, האם יש בכוונת משרדו להכין תכנית לשנת הלימודים הבאה אשר באמצעותה ניתן יהיה לחזק את קשר התלמידים למולדתם?

תשובת שר החינוך והתרבות ז. המר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. הנתונים שהובאו בעתון הם נתונים של סקר שבוצע בישוב אחד לא גדול בצפון הארץ. ישוב אחד אינו יכול לשמש מדגם לכלל האוכלוסייה.

ב. העבודה החינוכית הנעשית במערכת החינוך מכ-וונת לחיזוק הקשר של התלמידים למולדתם. בכוונת המש-רד לבדוק את הממצאים ואת ההשתמעויות של הסקר הנ"ל ולהוציא את המסקנות המתאימות. כמו כן אנו פועלים עתה לחיזוק החינוך והזיקה לעם, לארץ ולמדינה.

6578. נכית כסף מהורים על-ידי בתי-הספר

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ט בתמוז תש"ם (13 ביולי 1980):

בהמשך לשאלות מס' 5030 ו-5941, שהגשתי בנושא גביית כסף מהורים לילדים הלומדים בחטיבת-הביניים בבית-הספר התיכון האזורי בעמק-ספר, אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם הסכום של 4,500 לירות שנגבה מההורים מהווה את הסך של 15% משכר הלימוד — 10% בעד תכניות מיוחדות ו-5% בעד טיולים ופעולות של"ח — אשר בית-הספר רשאי לגבות באישור מנהל המחוז?

2. מדוע אין בית-הספר מפרט לאיזו מטרה נגבה הכסף?

3. האם ועדי הכפרים אכן מממנים מתקציביהם את הסכומים הנדרשים בעד התכניות הנוספות בחטיבת-הבי-ניים והאם נעשה הדבר בעידוד האגף לחינוך התייש-בתי?

4. אם לא, מדוע?

5. אם כן, מדוע נגבה הכסף מההורים?

6. על-פי טענת ההורים נגבו מהם 700 לירות נוס-פות בעד טיולים והצגות. האם בסכום של 4,500 לירות שנגבה מההורים בעד תכניות נוספות וטיולים לא נכלל סכום המיועד לטיולים ולהצגות?

3. האם תורה להחזיר מייד את הגולסקמאות לקבורה?
4. מה יש בדעתך לעשות כדי למנוע מקרים דומים בעתיד?

שרי החינוך והתרבות ז. המר:
כל השאלות: במהלך עבודת המבצעות בעזריה שבנפת בית לחם, מטעם קמ"ט בריאות ביהודה ושומרון והמועצה המקומית, להקמת מרפאה סמוך לכביש הראשי ליריחו נפגעה, תוך הפירת בור סופג, מערת קבורה עם עתיקות, הודעה על כך נמסרה על-ידי משטרת בית לחם ב-6 ליולי 1980 בשעות הערב לקמ"ט ארכיאולוגיה יהודה ושומרון, שהאזור בתחום פיקוחו. בעקבות ההודעה יצא הקמ"ט למקום לעריכת חפירת הצלה במסגרת תפקידיו וכמתחייב מן החוק, על-מנת למנוע שוב הרס עתיקות. ארבע גולסקמאות שהוצאו מהמערה הועברו על-ידי הקמ"ט למשרדו. העצמות הועברו לקבורה, חלקן בו ביום וחלקן תוך ימים אחדים. על-פי החלטת הממשלה הוקמה ועדה בהשתתפות נציגי המשרדים חינוך ותרבות, משפטים ודתות, לקביעת נהלים להקפדה על כיבוד המסורת והעברת העצמות שיתגלו לידי משרד הדתות כדי לקברן כמקובל.

6606. שכר לימוד בעד קורסים לבחינות בגרות
אקסטריניות בבית-הספר ערב "מישלב"

הכרזת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ז' טבב תש"ם (20 ביולי 1980):

נמסר לי כי משרד החינוך והתרבות הורה לבית-הספר "מישלב" ביפו לגבות מתלמידיו — נערים עובדים — שכר לימוד בעד הקורסים המכונים אותם לבחינות בגרות אקסטריניות. שכר הלימוד לקורס חצי-שנתי ב"מיש" לב" הוא 6,000 לירות. התלמידים זוכים להנחה של 20% ונאלצים לשלם 4,800 לירות לקורס אחד, ולעתים — 9,600 לירות תמורת שני קורסים.

בקשר לכך אבקש את תשובת השר:

1. האם אינפורמציה זו נכונה?
2. אם כן, כיצד מתיישבת הוראה זו עם חוק חינוך
תיכון חינוס?

תשובת שרי החינוך והתרבות ז. המר:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

כל השאלות: נערים אשר מספת גילם זכאים לחי-נוך חינוס מקלים את השתתפות משרד החינוך והתרבות בלימודיהם גם אם בחרו ללמוד בבתי-ספר אקסטריניים הלן של בוקר והן של ערב. השתתפות משרד החינוך והתרבות במימון לימודיו של תלמיד בבית-ספר אקס-טרני נעשית בהתאם לתכנית הלימודים המופעלת בו בהשוואה לתכנית הלימודים של בתי-הספר האינטרניים. מאחר שבבתי-ספר אקסטריניים מקובל להרחיב את שעות הלימוד במקצועות הגרות מעבר לתכנית הלימודים המקובלת במערכת האינטרנית, על חשבון לימודים כל-ליים, שיעורי העשרה חינוך, מכסה ההשתתפות רק כ-50-60 אחוז מהתשלום הנדרש מהתלמידים. המימון המ-לא של המערכת האינטרנית בהשוואה לאקסטרינית משקף את מדיניות המשרד בחינוך העל-יסודי ומשמש בלם בפני בריחת תלמידים אל המערכת האקסטרינית.

בית-הספר האקסטריני "מישלב" ביסו הוא בית-ספר ערב למבוגרים ולומדים בו נערים בודדים בלבד. בתש"ם

בעקבות התערבותו של שר המשפטים שתבע לגנוז את הקטע אחרי שכבר הוקלט.

רצוני לשאול את כבוד השר:

- א. האומנם התקשר שר המשפטים אל המנהל הכללי של רשות השידור ותבע ממנו למחוק קטע זה מן התכנית?
ב. האם תבע שר המשפטים מהמנהל הכללי של הרשות וממנהל הטלוויזיה לערוך הקרנה פנימית של קטע זה, שאליה הוזמן גם היועץ המשפטי של רשות השידור?
ג. מה היתה חוות-דעתו של היועץ המשפטי?
ד. האם נכון שבעקבות חוות-דעת זאת לא שודר הקטע?
ה. האם מקובל ששרים בממשלה יוכלו לצנזר כתבות הנוגעות להם אישית או שזוהי זכות השמורה לשר-המש-פטים מר שמואל תמיר בלבד?

שרי החינוך והתרבות ז. המר:
להלן התשובה שנמסרה לי על-ידי רשות השידור:

- א. כן.
ב. לא.
ג. כי יש בקטע לכאורה הוצאת דיבה נגד שר המש-פטים.
ד. נכון.
ה. הקטע לא צונזר חוקי המדינה מגינים על שרים מסגני הוצאת דיבה, כמו על כל אזרח אחר.
הי"ד מ. ל. מרון:
רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת אבנרי.

ארי אבנרי (מחנה שלי):
האם אני למד מהתשובה שהשר או מישהו אחר בשמו פנה לרשות השידור כדי להסדיר את הוצאת הקטע מה-שידור?

שרי החינוך והתרבות ז. המר:
עניתי באופן כללי, לא לשאלה המפורטת. אינני יודע בפירוט איך זה היה. האם אפשר ללמוד מתשובה לשאלה ב' — זה לא בדיוק כך.

6605. הוצאת ארזות קבורה ממצבה עתיקה

הכרזת-הכנסת ש. י. גרם שאל את שר החינוך והתרבות ביום ז' טבב תש"ם (20 ביולי 1980):

בעתון "המודיע", מכ"ד וכ"ה בתמוז תש"ם, 8 ו-9 ביולי 1980, פורסם כי אגף העתיקות מבצע, באמצעות קמ"ט (קצין מטה) עתיקות ביהודה ושומרון, חפירות במערת קבורה עתיקה שנמצאה בהרי-הזיתים. עבודות שהחלו במקום הופסקו בהתערבות המשטרה, לאחר שאנשי "אתרא קדישא" מונו על החפירות הנעשות בניגוד לחוק, אולם בינתיים כבר הוצאו גולסקמאות עתיקות והועברו למוזיאון רוקסלר.

אודה לך אם תשיב לי:

1. האם ידועים לכבודו פרטי החפירות הנ"ל?
2. מדוע בוצעו החפירות בניגוד לחוק ואילו צעדים יינקטו נגד האחראים לכך?

את מצוקת כיתות הלימוד בבית-הספר, מבלי לפנות את חדר הציור כדי שלא לפגוע בפעילות ובהישגי התלמידים?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר: (לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

2. בבתי-הספר בראשון-לציון קיימת מצוקת חדר לימוד המחייבת היערכות שונה מבעבר והישוב התבקש לבצע שילוב של אלמנטים חינוכיים במבנים הפסיים הקיימים כדי שלא לפגוע, עד כמה שאפשר, בפעילויות חינוכיות מודרכות. בנוסף לכך העמיד משרדנו לרשות העירייה תקציב לבניית 21 חדרי לימוד למניעת משמרת שנייה. העדיפות בבנייה ניתנת עתה לחדרי לימוד למניעת משמרת שנייה בלבד. אין חדרי ציור נכללים בפרוגרמה הרגילה של בתי-הספר.

6609. מחסור בכיתות גן בדרום תל-אביב

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ז' באב תש"ם (20 ביולי 1980):

על-פי קובלנות רבות של תושבי שכונת נווה-אליעזר בדרום תל-אביב קיים במקום מחסור חמור בגני-טרום חובה לגילאי 3—4. אמהות רבות הרוצות לצאת לעבודה אינן יכולות לעשות זאת מחוסר סידור לילדיהן.

בקשר לכך אבקש את תשובת השר:

1. האם אינפורמציה זו נכונה?

2. אם כן, אם אין אפשרות לבנייה נוספת, האם ניתן לשקול את ההצעה להסיע ילדים לגנים בסביבה, שאינם מלאים?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר: (לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

2. האלטרנטיבות הנשקלות עליי עיריית תל-אביב הן או הסעות או בנייה של מבנים טרומיים.

הי"ר מ. ל. מרון:

סגן השר יורם ארידור ביקש להוסיף פרטים.

סגן השר י. ארידור:

בהמשך לתשובה שלי לשאלתה של חברת-הכנסת טולידאנו מס' 6120 אני רוצה לפרט שהדבר עדיין לא בוצע. הוא יבוצע באופן סלקטיבי.

הי"ר מ. ל. מרון:

יתרת השאלות תיענה במשך הישיבה.

שילם משרדנו בעד קורס של 4 שעות שבועיות סך של 1,344 ל"י לתלמיד. שיעור התשלום שעדיין נדרש מה-תלמיד בבית-ספר זה גבוה אפילו ביחס לתשלומים שגור-בים בתי-ספר אחרים של "מישלב". לפיכך הוריתי על בדיקת הסיבות למצב זה. כמו-כן אנו בודקים את האפשרות לפטור משכר לימוד, במסגרת בתי-ספר אלו, את הנערים העובדים.

6607. מכסר המקומות בקייטנות העירוניות

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ז' באב תש"ם (20 ביולי 1980):

נמסר לי כי בשכונת לבנה בכפר-שלם הוקצבו לכל כיתה גן 10 מקומות בלבד בקייטנות העירוניות. מדובר בקייטנות הנמשכות שבועיים, בשעות מ' 08:00 עד 13:00, וללא ארוחה, ומחירו 500 לירות לילד.

בקשר לכך אבקש לשאול את כבוד השר:

1. האם אינפורמציה זו נכונה?

2. מדוע הוקצבו לכל כיתה גן 10 מקומות בלבד?

3. מה יהא על כל התלמידים שלא נתאפשרה להם קייטנה במשך חופשת הקיץ?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר: (לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

להלן המידע שקיבלנו מעיריית תל-אביב:

1. לא.

2. הוקצבו 30 מקומות ונרשמו רק 10 חניכים.

3. לא היה מקרה שחניך נרשם לקייטנה וגדחה.

6608. סינוי חדר הציור בבית-הספר 'חביב'

בראשון-לציון בשל מחסור בחדרי לימוד

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ז' באב תש"ם (20 ביולי 1980):

נמסר לי כי בשל המחסור בחדרי כיתות עומדים לפנות את חדר הציור בבית-הספר 'חביב' בראשון-לציון ול-הפכו לכיתה לימוד רגילה. חדר הציור מאפשר לילדים פעילות אמנותית מגוונת: ציור, הכנת הדפסים, פיסול, עבודות מוזאיקה ועוד. תלמידי בית-הספר זכו להישגים בתחום זה: פרסים, פרסום בחוברת משוד החינוך וה-תרבות לשנת ה-30 והופעה בתערוכות. סינוי החדר יפגע בפעילות מבוזכת זו.

בקשר לכך אבקש לשאול את כבוד השר:

1. האם אינפורמציה זו נכונה?

2. אם כן, האם יש דרך אחרת שבה ניתן לפתור

ב. הודעת הממשלה על התקפת הרצח האש"פית על ילדים יהודים בבלגיה.

וההחלטות הפרויאש"פיות של עצרת האו"ם

שר-החוז' י. שמיר:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בטרם הורמו הי-דיים להצבעה בעצרת האומות המאוחדות בניו-יורק בעד הצעות ההחלטה מבית-היוצר של אירגון המרכזים, הורמה היד הפושעת לוריקת רימוני הרצח באנטוורפן כדי לרצוח

הי"ר מ. ל. מרון:

אנחנו עוברים לסדר-היום: הודעת הממשלה על התקפת הרצח האש"פית על ילדים יהודים בבלגיה וההחלטות הפרויאש"פיות של עצרת האו"ם. אני מזמין את שר החוז' למסור את ההודעה.

נאי בכל דיון באו"ם, קוראת לישראל לפנות "את כל השטחים הפלשתינאיים והערביים, לרבות ירושלים, שנכר בשו ב"1967" — כלשונה — ותובעת שפינוי זה יתחיל לפני 15 בנובמבר 1980. על המזכיר הכללי של האומות המאוחדות הטל לפעול להגשמת המלצתה של "הוועדה ליישום זכויות העם הפלשתינאי" ועל מועצת הבטחון להתכנס ולשקול הטלת סאנקציות על ישראל אם לא תבצע החלטה זו. אין בהחלטה זו זכר לזכויותיה של מדינת ישראל; אין בה זכר להחלטה 242; אין בה זכר להסכם קמפ-דייוויד וחוזה השלום. אין בה, כמובן, מלת גינוי אחת למעשי הטרור ושיפילות הדמים. וכיצד היה יכול להיות בה דבר כזה כאשר על דיוני העצרת ניצח נציג אש"פ, אותו אירגון אשר תכלית קיומו היא לסתום כל פתח לשלום, להרוס ולכלות כל ניצן וכל התחלה של שלום, כי בתנאי שלום לא יהיה לו קיום? העצרת זומנה במסגרת "איחוד למען שלום" — United for Peace — איחוד כמעט היה שם, אך אם לזה ייקרא איחוד למען השלום, הרי הכוונה היא לשלום מסוג אחד בלבד, שלום של בתי-קברות.

מצער לראות מדינות רבות תומכות במרצחים, אם מתוך מדיניות זדון מכוונת כמו מדינות-הסירוב, ואם מתוך אינטרסים פוליטיים בטווח קצר. הלו גם מדינות חשובות, אם כי לא רבות, אשר סירבו ללכת בדרך הרוב האוטומאטי והעזו להצביע נגד הזרם העכור. אני רואה להשתמש בהזדמנות זו כדי להביע הערכתנו והוקרתנו לאלה שהעזו, הרי הן: ארצות-הברית, נורבגיה, קנאדה, אוסטרליה, גואטמאלה והרפובליקה הדומיניקנית. להן נכיר תודה מיוחדת. ממשלות רבות הודיעו לנו כי ההצעה אינה מקובלת עליהן וכי תכנה מויק, אך החליטו להימנע. רשמנו לפנינו דברים אלה, שלעתים הושמעו בפומבי מעל בימת העצרת. עם זאת לא יכולנו שלא להתאכזב מכך שהביטוי שניתן לדברי האהדה היה הימנעות. גם מדינות התשע, אשר לדבריהן חזק רצונן לתרום לשלום באזורנו, החליטו להימנע, למרות הפער הרציני הקיים בין השקפותיהן ובין תוכן ההחלטה, פער שהצדק מחייב הצבעת נגד. אפשר להגיד שזאת איננה התחלה מבשרת טובות לנסיגתן לתרומה לעשיית שלום במזרח-התיכון.

בהערת אנגב רצוני להזכיר כי המזכיר הכללי של האו"ם, הד"ר קורט ואלדהיים, האמרו, בהתאם למתחייב מכהונתו הבינ-לאומית, לשמור על איזון ונייטרליות בנושאים שעל סדר-היום הבינ-לאומי השנויים במחלוקת, חרג השבוע מכלל זה. בנאמו באירוע מטעם הליגה הערבית אמר, בין השאר, כי לפלשתינאים הזכות לכונן מדינה ואף הזכיר את הצורך לשותף את אש"פ במשא-ומתן. הד"ר ואלדהיים התעלם בדבריו מכך ששירותה של מדינה אש"פית הוא פתח להשמדתה של מדינת ישראל, מדינה חברה באירגון האו"ם, האמור להיות אירגון להשכנת שלום בין המדינות. אנו מגנים דברים אלה של המזכיר של האו"ם. אלה הם דברים שאינם מרבים שלום בעולם ואשר חשפו פעם נוספת את השפל שאלי הגיע האירגון הבינ-לאומי הגדול בתבל.

"עצרת חירום" זו נקראה מתוך חסון של שעת חירום שבאה לעולם, היא תוכננה היטב במשך כמעט שנה תמימה כחלק מהמערכה של אש"פ נגד ישראל והסכם שלום. מציאות זו ועובדות אלה מעידות על עוצמת הכוחות הנערכים נגדנו, אך הן גם מוכירות לנו שלא צעד זה או זה שלנו גרם לגילוי זה של שלילה

ולשפוך דמם של ילדי ישראל. יש קשר ישיר בין הידיים המצביעות באומות המאוחדות ובין הידיים הרוצחות והקטלות יהודים באירופה, בארץ-ישראל ובכל מקום בעולם. הידיים המצביעות מעודדות ומחזקות את הידיים המרצחות. אלה ואלה יוכלו לעם ישראל ולמדינת ישראל.

אדוני היושב-ראש, בפתח דברי אני מבקש, בשם ממשלת ישראל ואזרחי מדינת ישראל, להביע את הזי-דעונתנו נוכח הפשע המתועב של רצח הנער דוד כהנא, ה' ינקום דמו, ופציעת חבריו, אנו משתתפים באבלן ובצערן של המשפחות אשר נפגעו. כל עם ישראל הוא משפחה אחת בהרגשת אבדנה של נפש אחת מישראל. אנו שולחים תחנומינו למשפחת כהנא ומקווים כי הפצור-עים ישובו במהרה לאיתנם ומאחלים להם רפואה שלמה.

שפיכת דמם של ילדים איננה יכולה להיחשב, לפי כל קריטריון אנושי, כשיטת מאבק פוליטי. אינני מכיר בהיסטוריה האנושית תנועת גבורת לאומית או חברתית אשר אלה היו דרכיה ושיטותיה. רק הגיון מטורף של מנהיגי אירגון השואף ומטיף להשמדת עם יכול להמציא שיטות כאלה ואמצעים כאלה. מחרידה המחשבה כי אירופה, שראתה את הנוראה שבהוועות, את שואת העם היהודי בשנות המלחמה, צופה עתה בטרור הנפגע הפוגע שוב בילדי יהודים, צופה וממשיכה בדרך של מתן הכרה ולגיטימציה לאירגון-הגג של אותם המרצחים.

בגליה, שעל אדמתה נשפך הדם, היא אחת ממדינות התשע אשר זה לא כבר החליטו שיש לשותף אירגון מרצחים זה במאמצים בין-לאומיים לעשיית שלום במזרח-התיכון, אש"פ ושולט — היש שני הפכים גדולים מאלה? אין כל הבלל בין מנהיגיו ודובריו של אירגון זה ובין עושי דברו מטילי הרימונים הרצחניים. כל המכניס מנהיגים אלה לטרקלינים הדיפלומטיים מעניק הכשר ועי-דוד לרוצחים עושי דברם. הקביעה האירופית כי יש לשותף את אירגון המרצחים במשא-ומתן לשלום מעניקה לו חופש פעולה והכשר. התוצאה היא כי מדינות התשע הולכות והופכות לחממות ולבסיסים לטרור הערבי. אנו מקווים שההתקפה הרצחנית על הילדים תדליק אור אדום בפני מנהיגי המדינות האלה ותעמידם על הטעות הטראגית וההרסנית שבעמדותיהם.

שותפות הגורל בין מדינת ישראל ובני ישראל בכל אתר ואתר, אשר התגלתה גם הפעם באנטורפן, מחייבת אותנו להיות עקביים ונחרצים בהחלטתנו כי דם יהודי לא יהיה הפקר, לא בישראל ולא בכל מקום אחר בעולם. מעלתנו ברורה: אנו נילחם בטרור הרצחני הזה בכל עת ובכל מקום; אנהנו על מדינת ישראל ועל העם היהודי.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מעל בימת האו"ם, שהגיע לשפל המדרגה, השתולל שוב, בשבוע החולף, חזיון עיוועים של עולם מוכה סטוריים המובל בידי אש"פ ומרעיו כשברקע אימת הגפס וחרדת הטרור. שוב הורמו הידיים ברוב האוטומאטי כשרק מתי מספר של נקיי הדעת מגלים אומץ לב מול הגל העכור. ואכן עצרת החירום הסתיימה אמש בקבלת החלטה חמורה שכמותה לא היתה אפילו במסד זה, הרגיל בהחלטות עוינות לישראל. חומ-רתה של ההחלטה היא בתכנה ובמספר הרב של המדינות שנכנעו לנחשול השגאה והתפחדה. ההחלטה מאשרת את הזכות לכינון מדינה ערבית-פלשתינאית בארץ-ישראל, מעניקה לאש"פ את הזכות להשתתף כנציג העם הפלשטי-

ההכרה כל בשעת חירום או חיים, בשעה המחייבת אותנו ליתר ליכוד, ליתר אחדות לאומית ולמאמץ מרוכז ומשותף כדי להדוף את הסכנות המאיימות על קיומנו ובטחוננו.

היו"ר מ. ל. מרון :

רשות להצעה לחברת-הכנסת זאב כ"ץ.

זאב כ"ץ (המערך) :

אני אבקש תשומת לב היושב-ראש וחברי הכנסת לשיבוש שחל כאשר הודיעו לוועדות הכנסת שהן יכולות להמשיך לשבת עד שעה 11:00, כיוון שכל הבוקר תישמענה תשובות לשאלות והדבר לא יחייב את נוכחות חברי הוועדות. אני מצטער שהדיון החשוב שנפתח בדבריו של שר החוץ מתנהל ללא חברי כנסת באולם. הדבר גרם לשיבוש בעבודת הכנסת ואני מוחה על כך.

היו"ר מ. ל. מרון :

אני מבין שיושב-ראש הכנסת החליט שלא תהיינה הצבעות במליאה עד שעה 11:00. לא ידענו שהתשובות על השאלות יתמשכו כל-כך מעט זמן.

ואיכה. השלילה והאיבה המוצאות ביטוינ באו"ם אינן תלויות במעשינו ובמחללינו. הן תיעלמנה בתנאי אחד בלבד: אם נחליט להיעלם מבמת החיים והקיום. שום טובה ושום קידום לא יצמחו לשלום במזרח-התיכון מה-חזיון שהוצג על במת האו"ם. השלום יבוא רק מתוך רצונם הטוב והעצמאי של העמים, שיתבטא בהסכמים ובחוזי שלום, כדוגמת חוזה השלום והסכמי קמפ-דייוויד בין ישראל ומצרים. אף אחד, ואפילו מספר מרשים של מדינות, לא יוכלו לכפות עלינו פתרונות הנוגדים את רצוננו הלאומי לחיות ולהתקיים. ממשלת ישראל תמשיך בדרכה, דרך המשא-מתן לשלום במסלול שהתוו הסכמי קמפ-דייוויד, וכל גורם מדיני המעוניין בקידום השלום במזרח-התיכון צריך לעודד ולאמץ את ידיהם של השותפים למשא-ומתן זה.

אדוני היושב-ראש, כינוסה של "עצרת החירום" הזאת של האו"ם היה בלתי-הוקי. החלטותיה לא היו הריקות והן לא תחייבנה את ישראל. מומחים למשפט בין-לאומי מספקים אם בכלל הייתה זכאית עצרת או"ם זו להיקרא "עצרת חירום". אך אני מוכרח לומר כי בשבילנו היה מן החירום בעצרת זו, באשר היא העמיקה בנו את

1. דיון

היו"ר מ. ל. מרון :

חברי הכנסת, ועדת הכנסת קבעה שיימסרו הודעות סיעות במסגרת שמונה דקות לכל סיעה. רשות הדיבור לחברת-הכנסת שמעון פרס, ואחריו — לחברת-הכנסת יוסף רום.

שמעון פרס (המערך) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין ספק שהחלטת האו"ם מאתמול מגבילה את סיכווי השלום במזרח-התיכון ומהווה נסיגה קשה ומכאיבה מהתקווה לפרישה מים האיבה והלוחמה אל עבר פתרונות, שאולי מצויים באופק. זוהי החלטה — ומבחינה זו אני מסכים עם שר החוץ — התומכת בעצם בדבריה של ליילה האלד: "נדבר באמצעות קני רובים"; זו החלטה שנתקבלה כאשר עוד לא שכך רעש האמבולאנס שהוביל ילדים יהודים חפים מפשע שנפגעו מרסיסי רימונים של רוצחים; זוהי החלטה הצ'מודה לבאלון שניסה להביא מרצחים אל מדינת ישראל; זו החלטה בעד מלחמה ונגד השלום, בעד קסאון ונגד פתרון כאשר כל התקוות שידידינו או יריבינו האירופיים תלו באש"פם עלו בתוהו.

הכנס האחרון של "פתח" בדמשק היה כנס קיצוני ומלחמתי כמו כל כנסיו האחרים. אש"פ איננו פארטר למשא-ומתן. זה אירגון שיריה ואין לו תכניות, אלא אם כן קוראים לתכנית להכחיד את ישראל, תכנית. זה אירגון שאינו מסוגל להתאחד אלא על דרך הטרור ועל דרך השלילה.

אני בטוח שכולנו מאוחדים בראיית הסכנה ובצער העמוק שאירגון בין-לאומי כזה, אירגון האו"ם, נתן גושפנקה מחרידה להצעה של אייפתרון הבעיה הפלשתינית.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית. לשלום ולשוויון) :

אני כולנו מאוחדים.

שמעון פרס (המערך) :

כאשר אני אומר "כולנו" אני משאיר אחדים כרוזבה, כדי שירגישו טוב.

החלטה זו אין בה גם פתרון הבעיה הפלשתינית כי רוב הפלשתינאים חיים בירדן. אם יש עם פלשתינאי הוא חי בירדן וביהודה ושומרון ועזה, ואם הוא עם אחד הוא זקוק לפתרון אחד ולמדינה אחת. מי שמציע שני פתרונות ושני צבאות מציע המשך הסיכסוך ואייפתרון הבעיה.

אדוני היושב-ראש, אין לי ספק שהבעיות העומדות היום לפני ישראל הן בעיות קיומיות רציניות; הן אינן בעיות של תמול-שלשום, בעיות הבאות והחולפות מבלי להשאיר את רישומן. נוסף על הצער והחרדה על החלטת האו"ם חייב הבית הזה לשאול את עצמו: האם יש ממשלה שיש לה מדיניות חוץ היודעת לאן היא מובילה? גם הממשלה הזאת צריכה לחשוב על דרכה ביום האחרון של הכנס הנוכחי של הכנסת. מה עושה ממשלה זו, עם העומד בראשה, תומכיו וכתביו — מכניסה פירוד, סיכסוך ופילוג בפנים. זה כמה חודשים, כנראה מטעמי בחירות, שדוברי הליכוד מתהלכים בארץ ומספרים לתושביה שהאש"פ יושב בפנים, שיש מישהו בפנים ששואף למדינה פלשתינית. אין לנו בעיות חוץ, אין לנו בעיות של האו"ם, אין לנו בעיות עם אירופה, אין לנו בעיות עם דרום אמריקה — יש "יוניס" ו"נצים" במערך, אלו הן הבעיות? זוהי האמת? עכשיו הוא הזמן בשביל ראש הממשלה לעסוק בבחירות? להטיל האשמות בפנים? לגרום לפירוד בפנים, לגרום לספק בעם היהודי ולגרום טוטאלי של כל אויביה של ישראל? הרי ממשלה זו מזה עיקה יום אחרי יום את אויביה של מדינת ישראל. כבר שלושה חודשים שמשדר ראש הממשלה מגייס בעולם את כל מי שיוכל להתנגד בעניין ירושלים, שיתנגד לה. בשביל מה ההכרזות האלה על העברות לשכת ראש הממשלה ממקום אחד בירושלים למקום שני בירוש-לים? האם זה עושה את ירושלים יותר מאוחדת? ירושלים היא שתי ערים או עיר אחת? מה כל המהומה שאתם עושים? בשביל מה ראש הממשלה, החבר ארדור והיהודי אולמרט מספרים שהמערך בעד מדינת פלש-

— הודעת הממשלה על התקפת הרצח האש"פית על ילדים יהודים בבליגיה וההחלטות הסורי-אש"פיות של עצרת האו"ם (דיון) —

שר-האוצר י. הורביץ :
למה הצבעת בעד זה ?

שמעון פרס (המערך) :
אני כבר הסברתי לך. הלוא אני לא חבר מפלגה שלך.
תתווכח עם בנין, לא אתי.

שר-האוצר י. הורביץ :
אתה עקבי, למה הצבעת בעד זה ?

שמעון פרס (המערך) :
אני חתמתי על קמפ-דייוויד ? אני הצבעתי בעד שלום,
לא בעד התנאים של הממשלה. אתם הכרתם בעם פלש-תינאי.

(חבר-הכנסת י. הורביץ קורא קרי-את-ביניים)

שר-הבריאות א. שופטק :
אתם דרשתם את זה.

היור"מ ל. מרון :
אני מבקש.

שמעון פרס (המערך) :
אדוני שר הבריאות, תהיה בריא ותקרא את הסכם קמפ-דייוויד. אתה חתמת על קיומו של עם פלשתינאי שיש לו זכויות לגיטימיות ודרישות צודקות. אתה חתמת על זה שלא ידוע של מי הריבונות על יהודה ושומרון. אתה חתמת.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
ואתה צריך לקרוא להקמת מדינה —

(חבר-הכנסת ב. הלוי קורא קרי-את-ביניים)

שמעון פרס (המערך) :
מר הלוי, אני לא חתמתי על שום דבר. אני הצבעתי בכנסת הזאת בעד שלום. על תנאי השלום חתמה הממשלה הזאת.

ועכשיו אני רוצה לשאול את הממשלה המאשימה הזאת — — —

מיכאל דקל (הליכוד) :
הוא לא קרא היטב את ההסכם.

היור"מ ל. מרון :
חבר-הכנסת דקל.

שמעון פרס (המערך) :
אדוני היושב-ראש, אפשר לבקש להרגיע את סגן ראש הממשלה ?

היור"מ ל. מרון :
אדוני סגן ראש הממשלה.

סגן ראש הממשלה י. דיין :
אני מקל עליו.

שמעון פרס (המערך) :
אין צורך.

עכשיו אני רוצה לשאול את חברי הממשלה : לאן אתם באמת מובילים ? נאמר שהמשא-ימתן על האוטונומיה

תינאית כשאתם יודעים שזה שקר ? אנחנו נגד מדינה פלשתינאית ונגד משא-ימתן עם אש"פ. אנחנו בעד הירדן כגבול בטחוני, בעד ירושלים מאוחדת. מה אתם מספרים ?

רוני מילוא (הליכוד) :
התכנית היא למדינה פלשתינאית.

שמעון פרס (המערך) :
רוני מילוא, אתך אני לא רוצה להתווכח עכשיו.

רוני מילוא (הליכוד) :
אתה לא חייב.

שמעון פרס (המערך) :
אני גם לא חייב.

משנה ארנס (הליכוד) :
מה שמוביל למדינה פלשתינאית זו האוטונומיה ולא — — —

שמעון פרס (המערך) :
מה שמוביל למדינה פלשתינאית זו אכן האוטונומיה.

(חבר-הכנסת ש. הלל קורא קרי-את-ביניים)

(סגן ראש הממשלה י. דיין קורא קרי-את-ביניים)

יגאל, — — — אדוני היושב-ראש, אפשר לקבל הגנה ?

היור"מ ל. מרון :
חבר-הכנסת שלמה הלל. חבר-הכנסת שלמה הלל, אדוני סגן ראש הממשלה. חבר-הכנסת שלמה הלל, אדוני ראש הממשלה מר דיין, חבר-הכנסת דיין, ממלא-מקום שר הבטחון, אדוני סגן ראש הממשלה, אני מאוד מבקש.

שמעון פרס (המערך) :
היושב-ראש מוחה לך.

שלמה הלל (המערך) :
אני עוזר לך.

שמעון פרס (המערך) :
אין צורך לעזור לי.

היור"מ ל. מרון :
חבר-הכנסת הלל, אתה מפריע לנואם.

שלמה הלל (המערך) :
— — — בעניין האוטונומיה.

שמעון פרס (המערך) :
חברי הממשלה סיפרו שאין "לינקג" בין סיני לבין יהודה ושומרון. על מה המשא-ימתן עכשיו בוועדות האוטונומיה — לא על יהודה, שומרון ועזה ? מה זה אין "לינקג" ? אתם לא יושבים על זה ? הממשלה הזאת חתמה על תשתית למדינה פלשתינאית.

שר-האוצר י. הורביץ :
אתה הצבעת בעד זה.

שמעון פרס (המערך) :
יגאל, הלוא אתה עוזבת את הממשלה בגלל זה. מדוע חזרת ? מדוע חזרת בלי נפט, בלי שלום ?

שמעון פרס (המערך):

גם היום יש מוצא אילו היתה מדיניות, אילו הממ"ש של הוזה היתה תוקפת את מי שצריך לתקוף והיתה מלכת את מי שצריך ללכד והיתה מנהלת מדיניות שיש בה משום תשובה לשתי בעיות של ישראל: האיום הצבאי הבא מסוריה, מעיראק ומירדן — והקיצוץ בתקציב הבטחון, אדוני שר האוצר, איננו תשובה לאיום הזה — ואיומי מצבנו המדיני החמור. הסתבכותם בעניין האוטונומיה. תקטינו את ההפסדים לישראל, תטילו אותה על עוזה. בעזה יש 450,000 תושבים פלשתינאים ללא פאספורטים.

מנחם פבידור (הליכוד):
 על פי אילו עקרונות?

שמעון פרס (המערך):

מה אתם צריכים, לתת להם פאספורטים בישראל? שצה"ל יישאר בדרום הרצועה. שצה"ל יישאר פרוס לאורך שפת הים. שלחושבים יהיה מינהל עצמי לפי קמפ-דייוויד וחסיין יזמן לבוא ולנהל משא-ומתן על-סמך החלטה 242 שהוא קיבל. הוא יסרב — שיסרב. מדוע עלינו לסרב? ככלות הכול הטאנקים שלו באו ליהודה ושומרון ובעקבות הטאנקים האלה הוא נתן דרכונים לאנשים החיים שם. עכשיו, האם הטאנקים ברחו והדרכונים נשארו? הוא צריך להיות האחראי לחושבים האלה.

יגאל כהן (הליכוד):
 מה אתה מציע, שגם הטאנקים יחזרו?

שמעון פרס (המערך):
 כמה שאתה חכם.

יגאל כהן (הליכוד):
 מה אתה מציע?

שמעון פרס (המערך):

המערך מתנגד שאיזה שהוא צבא ערבי יחצה את נהר הירדן ומי שישגיח על כך יהיה צבא-הגנה לישראל בישושים בבקעה. הוא מציע שלא לעשות הסכם לחמש שנים, שאחרי תוקם מדינה פלשתינאית; למעשה לא כעבור חמש שנים אלא כעבור חמישה ימים. ואז מה תגידו — כמו בסיני? שלא ידעתם, שנאלצתם?

יגאל כהן (הליכוד):
 מהי הפשרה הטריטוריאלית?

שמעון פרס (המערך):

אני לא מחפש פשרות, אני לא רוצה לצרף מיליון ו-300 מאות אלף ערבים למדינת ישראל ולהפוך אותה ממדינה יהודית למדינה יהודית-ערבית, גם אם נהיה מקושרים בנאומים של הליכוד.

(חבר-הכנסת י. הורביץ קורא קריאת-ביניים)

אני לא רוצה שתקימו מדינה פלשתינאית בארגון מנטאציה אחרת.

שר-האוצר י. הורביץ:
 בנאומים אתה חזק.

יעלה יפה בניהולו של הד"ר בורג ובתמיכתו של יגאל הורביץ וייחתם ההסכם, כפי שסגן ראש הממשלה אומר, ותקום Self-governing authority. רשות לממשל עצמי, מורכבת מ-14 או מ-16 חברים. מה יהיה אדוני סגן ראש הממשלה, אם למחרת בבוקר צרפת, רוסיה, סין, אפריקה ונוצאלה יכירו ברשות הזאת כממשלה פלשתינאית? מה תעשו אז? כלום. הריבונות לא מוחלטת. לעם הזה יש זכויות לגיטימיות. אתם חתמתם.

משה שמיר (התחיה — בנא"י):
 למה הצבעת בעד זה? תמכת בזה.

שר-האוצר י. הורביץ:
 אתה אישרת את זה.

שמעון פרס (המערך):
 והיה והאוטונומיה לא תעלה יפה —

מנחם פבידור (הליכוד):
 אבל הצבא נשאר בשטח.

שמעון פרס (המערך):
 אתה תשלח את הצבא לפאריס, תשלח את הצבא לפקין.

מנחם פבידור (הליכוד):
 אבל צה"ל נשאר בשטח. ואתה רוצה למסור לחסיין ולמחרת תהיה הגדרה עצמית למדינה פלשתינאית?

שמעון פרס (המערך):
 מי אמר לך? יורם ארידור חברך? אהוד אולמרט? מנחם בגין? מי אמר לך את זה? צה"ל נשאר בשטח גם עם אופציה ירדנית. צה"ל יישאר בבקעת-הירדן, בישובים, וירושלים תהיה מאוחדת וגוש-עציון בידינו. ולא לא. אנחנו לא קבלנים לכל דבר. לעת עתה אתם ויתרתם על נאות-סיני, על שדות-התעופה, על הנפט. אנחנו עוד לא בגדנו אף לא באמירה אחת שלנו. מישהו היה צריך לגור בנאות-סיני.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
 שניכם צודקים. זה נכון וזה נכון.

שמעון פרס (המערך):
 אני שמעתי את חבר-הכנסת משה ארנס בראדיו. הוא הסביר — תקשיבו, חברי הממשלה, מפני שלא שמעתם את השידור — ואמר כך: ההבדל בין הליכוד לבין המערך הוא שהליכוד מוכן למסור 50% מיהודה ושומרון והמערך 70%. נכון, מישהו?

משה ארנס (הליכוד):
 לא כך אמרתי, לא הקשבת לתשובה.

שמעון פרס (המערך):
 הקשבתני מצוין, היתה לך הזופעה נהדרת. שמעת כל מלה שלך. אבל אני רוצה להמשיך ולומר שהמערך גם היום — אני לא עוסק רק בעבר — אומר שיש מוצא מהטיבו של הורכו הכנסתם אותנו, למילכוד, "לינגק", להתחייבות הפלשתינאית, לבדידות של ישראל, לשבר בפנים. גם היום יש מוצא.

מנחם פבידור (הליכוד):
 כל השבר התחיל עם המחול של 73. זו תוצאה של 73.

חוברת ל"ו, ישיבה ש"ג

— הודעת הממשלה על התקפת הרצח האש"פית על ילדים יהודים בבלגיה וההחלטות הפורו-אש"פיות של עצרת האו"ם (דיון) —

אים המוסכמים ומה הם הנושאים הבלתי-מוסכמים, וע-
שינו רשימה של שבעה נושאים מוסכמים, ביניהם עניין
גבולות בטחון, גבולות סיני, עניין הישובים בסיני.
וראש הממשלה הוסיף ואמר לי: אם יהיה שינוי בקמפ-
דייוויד אתקשר אתך, אודיעך ואיוועך בכך. ואז נסעה
משלחת הממשלה לקמפ-דייוויד לשנים-עשר יום וש-
נים-עשר לילות. אתם לא ידעתם, המטה הכללי לא
ידע, הכנסת לא ידעה, הוועדה לא ידעה וחתמתם על מה
שחתמתם. וברגע שחתמו על זה — יגאל הורביץ, זקוקים
גם פעם ליושר אינטלקטואלי — — —

יגאל הורביץ (הליכוד):

ממני? הלוואי זה יהיה הדדי, אני מקבל את זה.

שמעון פרס (המערך):

זה הישג לא מבוטל.

ברגע שקיבלו לא נותר אמריקני או ערבי אחד
שהסתפק בפהות מהתנאים שעליהם חתמתם. מה שנותר
למערך הוא להצביע בעד או נגד השלום. זה הכול. את
החווה קובעת הממשלה ואנחנו לא שותפים לכם, לא
בניהול המשא-ומתן ולא באחריות לו. לשווא תבקשו
לעסוק בתיאורים מסולפים.

סגן ראש הממשלה י. ירין:

הצבעתם בעד.

שמעון פרס (המערך):

אדוני היושב-ראש, קצת לא נעים מה שאנחנו מספ-
רים.

(קריאות באלם)

שרי-הבריאות א. שופטק:

אתם דרשתם לאשר את הסכמי קמפ-דייוויד רק בת-
נאי שיורידו את הישובים.

היו"ר מ. ל. מרון:

אדוני שר הבריאות, לא ייתכן שאתה תנהל דו-שיח.

שמעון פרס (המערך):

זה היה התנאי שעליו חתמת, אל תזיף עניינים. אתם
הבאתם לזה. רק מר בגין רצה שהוא יחתום על השלום
והכנסת תחתום על הפיגוי. נורא יפה, לא?

שרי-הבריאות א. שופטק:

הסכם קמפ-דייוויד היה בלי הורדת ישובים.

שמעון פרס (המערך):

אתה בעד פיגוי ישובים או נגד? תשיב. אתה בעד
או נגד פיגוי ישובים? תשיב באומץ לב ותסיר כסות-
עניינים.

שרי-הבריאות א. שופטק:

נגד.

שמעון פרס (המערך):

למה אתה יושב בכיסא הזה אם אתה נגד? למה אתה
יושב בכיסא הזה ומפנה את ימית? תפנה את הכיסא.

שרי-הבריאות א. שופטק:

בקמפ-דייוויד לא החליטו על הורדת ישובים. אתם
אמרתם שלא תצביעו בעד ההסכם אם לא תהיה הורדת
ישובים.

שמעון פרס (המערך):

אני חוק גם לא בנאומים.

שרי-האוצר י. הורביץ:

אני לא יודע.

שמעון פרס (המערך):

אתה לא יודע? אז אני בא ללמד אותך.

היו"ר מ. ל. מרון:

אדוני סגן ראש הממשלה רוצה להשיב משהו?

סגן ראש הממשלה י. ירין:

ברשותו.

היו"ר מ. ל. מרון:

בבקשה.

סגן ראש הממשלה י. ירין:

הדובר שאל אותי שאלה. ברשותו וברשות היושב-
ראש אני רוצה לענות לו, לא יעזור לכם. חברי-הכנסת
פרס אמר: אתם ויתרתם על סיני, אתם ויתרתם על ימית,
אתם קבעתם את האוטונומיה. אינני יודע מה אתה חושב
על זה היום, זה לא משנה לי, אבל אתה רוב מפלגתך
הצבעתם בעד זה.

שמעון פרס (המערך):

אדוני סגן ראש הממשלה, איזה גילוי ארכיאולוגי
יצא מהכלל, ודאי שהצבענו.

(קריאות באלם המליאה)

תקשיב רגע, פעם נברר את הבעיה.

יפסי שריד (המערך):

זה איש שיש לו שבעה עקרונות. למי יש שבעה
עקרונות?

היו"ר מ. ל. מרון:

חברי-הכנסת יוסי שריד.

יפסי שריד (המערך):

אדם שיושב על חורבות מפלגתו, איש שבעת העק-
רונות.

היו"ר מ. ל. מרון:

חברי-הכנסת יוסי שריד. אדוני סגן ראש הממשלה.

שמעון פרס (המערך):

אדוני סגן ראש הממשלה, ערב נסיעתו לקמפ-דייוויד
— — —

(חברי-הכנסת י. שריד קורא קריאת-
ביניים)

(חברי-הכנסת א. רובינשטיין קורא
קריאת-ביניים)

היו"ר מ. ל. מרון:

חברי-הכנסת אמנון רובינשטיין, זה לא ייתכן, זה
רב-שיח בלתי-פוסק בין חברי הכנסת.

שמעון פרס (המערך):

אני רוצה להשיב לסגן ראש הממשלה, בכל הכבוד.
ערב קמפ-דייוויד הזמין אותי ראש ממשלת ישראל
ואמר: אני נוסע לקמפ-דייוויד, בוא נראה מה הם הנוש-

52. אבקש ממך לתבוע משרי הממשלה להפסיק להפריע לדיון בקריאת ביניים בניגוד למקובל.

שמעון פרס (המערך) :
שמואל טולידאנו (שינוי — מפלגת המרכז) :
בהחלט.

שמעון פרס (המערך) :

עלידי זה שרק נגנה את העולם לא נשנה אותו ; עלידי זה שנעסק במריבות פנים לא תהיה מדיניות חוץ ; עלידי זה שנתעלם מהבעיות ומהמבכתיים האמרי תיים של ישראל נכביד על הארץ ועל העם.

בסוף הכנס הזה אני רוצה להביע בשם סיעת המערך את מורת רוחי העמוקה מההצהרות שאינן במקומן, מהתיפקודים שלא היו כראוי, מהמדיניות שאיננה קיימת, מהמשא-ומתן המוביל אל קיר אטום או אל מבוי סתום. אני מאמין שיש אלטרנטיבה אופראטיבית, חיובית, שתאפשר לישראל להיחלץ ממצוקותיה, שמדיניות ודק" לארציות שאינן רלבאנטיות למציאות העולמית בעולם משתנה וכבד לישראל הכניסו ועזרו להכניס אותה אליהן.

מנחם פנדור (הליכוד) :

הדקלארציות שלך בחוץ-לארץ.

היו"ר מ. ל. מרון :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת יוסף רום, ואחריו — לחברת-הכנסת שרה שטרן-קטן.

יוסף רום (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבל שבנושא חמור, בנושא הנוגע לקיומה של מדינת ישראל, שמענו את ראש המפלגה האופוזיציונית הגדולה ביותר מוריד את הדיון לרמת דיון פארטיזאני, מפלגתי, המדיש את המפ" ירד את העם, ומתנצח על נושאים ועל דברים שהם כרגע, לדעתי, משניים. ראש המפלגה האופוזיציונית הגדולה אינו מעמיד במרכזו דבריו את הגיבוי של ההחלטה התמורה ואת המדיניות שהיא מבטאת, אותה מדיניות שנועדה לאיים על עצם קיומה של מדינת ישראל. אופוזיציה אחראית, כפי שהמערך רוצה להראות את עצמו, לא צריכה לעשות דבר כזה ביום הזה, ברגע הזה. יש התנצחויות שמקומן במערכת בחירות, וכדאי לשמור אותן אך ורק לבמת נאומי בחירות.

שמעון פרס (המערך) :

ראש הממשלה צריך היה לבטל פגישה ?

יוסף רום (הליכוד) :

זאת תשאל את ראש הממשלה, ואני חושב שהוא צדק במעשה זה. כאשר ראש הממשלה צריך לשמוע על נושא הפגישה בראדיו, לפני הפגישה, להערכתי זו התנהגות שוודאי אינה הולמת מפלגה אחראית.

שמעון פרס (המערך) :

במה ? האם ביקשתי פגישה סודית ?

יוסף רום (הליכוד) :

אבל להודיע את מסקנתך עוד לפני הפגישה ? אתה בא רק להצהרה ? אם באים לפגישה, הנימוס המיני-מאלי מחייב לצאת בהצהרה רק אחרי הפגישה. אולי שתכנע שראש הממשלה צודק ? אפילו את הקרדיט

גד יעקבי (המערך) :

חברי הממשלה הם קוראי קריאות-הביניים העיקריים בכנסת.

היו"ר מ. ל. מרון :

אני מבקש מחבר-הכנסת גד יעקבי לשבת.

שמעון פרס (המערך) :

הליכוד רוצה לספר לעם : הוא אחראי לשלום ואנחנו אחראים לתנאי השלום. זו החלוקה בין ממשלה לאופוזיציה ? אתם אחראים לתנאי השלום ואין בלעדיכם. ואם היית נגד פיגוי הישובים היית צריך להתפטר לפחות לזמן קצר, כמו יגאל, והיו מקבלים אותך בחזרה.

שר-הבריאות א. שופטק :

אתה צודק, זה נכון בהחלט, אבל להורדת הישובים אתם אחראים, אתם רציתם בזה.

שמעון פרס (המערך) :

היית צריך להתפטר לכמה חודשים.

יגאל כהן-לארנר (הליכוד) :

חבר-הכנסת פרס, אפשר לשאול אותך שאלה ?

היו"ר מ. ל. מרון :

אני מבקש ממך לשבת. לא קיבלת רשות ולא תקבל. בבקשה, חבר-הכנסת איינס. היגש לרמקול.

משה ארנס (הליכוד) :

יש לי שאלה אליך : האם לדעתך היתה זו טעות לחתום על הסכם שלום עם מצרים ?

שמעון פרס (המערך) :

על הסכם השלום עם מצרים — לא ; על תנאי השלום — כן.

(צחוק באולם)

אילו היו מנהלים משא-ומתן אחר היו התוצאות אחרות. מדוע אתה לא מבין את זה ? אני חושב שניהלתם את המשא-ומתן כשלומיאלים ולא תקבלו על כך מחמאה אחרת.

שר-הבריאות א. שופטק :

אתה ניהלת משא-ומתן ומסרת את אבירודיס, את המיתלה — — —

היו"ר מ. ל. מרון :

אדוני שר הבריאות, אני מבקש ממך להפסיק את קריאות-הביניים, וזן נעשו כבר נאומי-ביניים. יש לך אפשרות אחר כך לומר את דברך. הקריאות גורמות לאי-סדר.

דניאל רוזולוי (המערך) :

יש לי הצעה לסדר.

היו"ר מ. ל. מרון :

בבקשה.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

באמצע הנאום ?

דניאל רוזולוי (המערך) :

אדוני היושב-ראש, יש לי הצעה לסדר לפי סעיף

המפעל הציוני בארץ-ישראל, בבסיסו מעמדנו בכל חלקי ארץ-ישראל ובבסיסו מעמדה של ירושלים המאוחדת כבירתה של מדינת ישראל. אכן, בטוח אנו שהיום הכנסת תאשר את החוק שיתעד בספר חוקי-היהודי את מעמדה של ירושלים האחת והמאוחדת כבירתה של מדינת ישראל. לא פחות חשוב מכך הוא שנעשה את הפעולות שתבטיחנה שלא תוקם מדינה פלשתינאית אש"פית ביהודה, בשומרון ובעזה, על-ידי הרחבתה ובסיסה של ההתיישבות היהודית בכל חלקי ארץ-ישראל — גם ביהודה, גם בשומרון, גם בגולן, גם בגליל, גם בעזה ובנגב הגדול ובכל חלקי ארץ-ישראל. אני רוצה לומר כמה מלים לאותם שמפחידים אותנו שבצורה זו אנו עלולים ל— סכן את אופיה היהודי של המדינה היהודית. הכריז הכנסת, העובדה היא שבמשך 13 שנה של שליטה ישראלית בארץ-ישראל המערבית אחוז האוכלוסייה הערבית לא גדל, להיפך, אפילו ירד בכאחוז אחד ובוודאי נשאר פחות או יותר קבוע. זה רק מראה שכל אותה הפחדה על בסיס של תחזיות דמוגרפיות מסולפות, אותו "הגולם הדמוגרפי" שמפחידים אותנו בו, אין לו בסיס ממשי. אני בטוח שעל-ידי פעולה נכונה של כל העם היהודי בארץ ובגולה נוכל להתגבר גם על כך ועל הפעולה של שונאינו ומשנאינו המזנוניים להכחיד את מדינת ישראל.

לסיכום ברצוני להדגיש בדיון חמור וקשה זה שאין פרוצדורה בכנסת ובעם יכולה, וזאת זכותה, לבקר את הממשלה; אבל אסור לה להשתמש בנימוקים ובאמצעים הממספיים נשק ותחמושת לאותם חוגים בעולם המאיימים על עצם קיומה של מדינת ישראל, וכל זאת רק לשם תועלת מפלגתית—פוליטית.

היו"ר מ. ל. מרון :

רשות הדיבור לחברת-הכנסת שרה שטרן-קטן, ואחריה — לחברת-הכנסת יוסף תמיר.

שרה שטרן-קטן (חזית תחתית לאומית) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עם ישראל כולו עומד המום ומוזעזע ומבכה את קרבנות הרצח השפל, רצח ילדים חפים מפשע שפשעם היחיד הוא שהם בנים לעם ישראל. מי יכול היה לחשוב שבדור שלנו, החי עוד בצלה של השואה, יירצחו ילדים בגלל היותם יהודים? והעולם הנאור אינו מזדעזע וכמנהגו נוהג, אף שותק לא אחת התעלם ואף כיסה על הרוצחים. והנה, תוך 24 שעות לאחר ביצוע הרצח הנורא יצאו מארמון הזכוכית של האו"ם החלטות שביצוען הרה"סכנה ומאיים על קיומנו. אף הרצח השפל לא עצר בעדם והידיים שהורמו בהצבעה בעד ההחלטות הנוראות לא נרעדו. כך מתמודדים הרוצחים בפועלם, לרצח המתועב יש מטרה נוספת: לזרוע פירוד ולהרחיק את יהדות הגולה מאתנו על-ידי הפחדה. על כך אמר כב וד הנביא: "עוזה עצה ותופר, דברו דבר ולא יקום, כי עזמנו אל".

מאז ומתמיד שימש עם ישראל בארומטר לזעזועים שהתרחשו בעולם. הגלים הראשונים פגעו ופוגעים בנו, בעם היהודי. העולם מסביב אינו ער ואינו רגיש די למתרחש ואינו חש כי הנחשול הבא יגיע אליו. אמנם המכות הראשונות נחתו עלינו — ומה קרה בעולם? היו ששמחו לאיד, אחרים היו אדישים כלפי המאורעות. היו גם כאלה שאמנם לא היו אדישים אבל לא הגיבו מטעמי נוחות ואנוכיות והשלו את עצמם שהרע לא יגיע אליהם. כך קרה כאשר ממשלת פולין מנעה מעבר והגשת

הזה אינך מוכן לתת. זאת אינה דרך של ניהול פגישות וניהול מגעים בדרג הזה.

בכל אופן אנו עומדים היום בפני החלטה חמורה שנתקבלה תחת הצל של הרצח החמור בבלגיה של ילדים, של נערים, ואיש אינו יכול לבוא ולומר שאלה שפגעו בנערים והשליכו את הרימונים לא ידעו מהי המטרה. הם ראו היטב שמדובר פה בילדים, שמדובר בילדים יהודים, שרק משום שהיו ילדים יהודים הם נפגעו. כל חברי הכנסת וכל העם בישראל מזדעזעים ועוזע עמוק מהשפל הנוסף שאלינו ירדו המרצחים והעולם, שלא הודעו לאחור פעולות מסוג זה. כולנו שולחים את תחנומינו לממשחה האבלה ושולחים איחולים להחלמה שלמה לפצועים.

הרצח הזה הוא דוגמה לצורת המלחמה של אירגון הטרור, אבל במקביל המלחמת הטרור לוחם אירגון אש"ם, אירגון הטרור, גם מלחמה אידאולוגית ומשתמש בבמות הבינ-לאומיות כדי לקעקע את היסוד המוסרי של קיום מדינת ישראל, זהו ההמשך של אסטרטגיית ראבאט שהחליטה ששלב את כל האמצעים המדיניים והצבאיים לקיעוקעה ולהריסתה של מדינת ישראל. מאז רואים אנו את ההתמקדות בהקבלת המושגים המדיניים-אידאולוגיים: ציונות — גזענות; ההתיישבות בארץ-ישראל — קולוניאליזם; פעולה ישראלית — אימפריאליזם. כל הביטויים האלה באים מסיבה אחת: להפוך את המפעל הציוני, את המפעל ההתחדשות של העם היהודי, את המפעל שמביא לביטוי את ההגדרה העצמית של העם היהודי — למפעל שאין לו הצדקה מוסרית. לפיכך על כל העם היהודי בישראל ובתפוצות, גם המערך, גם האופוזיציה וכל אדם בישראל, להתאחד כדי לדהות כשאט-נפש את הדרך הזאת של הצנת המפעל הציוני—היהודי. לצערי הרב אני רואה גם בתוכנו אנשים הנתפסים לאותו "השקר הגדול", לשיטת התעמולה של "השקר הגדול" שמנהל אש"ם, שמנהלות מדינות הסיורב ושמונהל הגוש הקומוניסטי נגד קיומה של מדינת ישראל. לצערי הרב, גם חוגים במדינת שלנו, אנשים שותפים שהתאחדו תחת הסיסמה "שלום עכשיו", נותנים נשק בידי המקטרגים האלה, נותנים אמינות לאותו "השקר הגדול" שאנו רואים ושומעים עליו בכל אתר ואתר.

אנו רואים גם אותה הברית שידדי מנחם סבידור קורא לה "הברית של צמאי הדם עם צמאי הנפש". הברית הזאת, הבלתי-קדושה, היא שהביאה להחלטה החמורה ולהצבעה באומות המאוחדות. החלטה והצבעה של עצרת האומות המאוחדות הנוגדת את החלטת מועצת הבטחון 242. ובמכוון קיבלה העצרת החלטה כזאת הנוגדת את חוזה השלום עם מצרים, הנוגדת את הסכמי קמפ-דייוויד בצורה חמורה ביותר.

אדוני היושב-ראש וחברי הכנסת, כנסת ישראל אינה יכולה להתעלם מכך של ההחלטה הזאת הצביעה גם מדינה שחתמה רק לפני שנה ויותר על חוזה שלום במסגרת הסכמי קמפ-דייוויד עם מדינת ישראל, מדינה שאנו נמצאים אהה עכשיו בתהליך של גורמאליזאציה ומשא-ומתן, ומדינה זו, מצרים, מצטרפת ומצביעה בעד ההחלטה המכוננת על-ידי אש"ם ומדינות הסיורב הפועלות להשמדתה של מדינת ישראל. פעולה כזאת מחייבת הסקת מסקנות הן על-ידי העם בישראל, הן על-ידי כנסת ישראל והן על-ידי ממשלת ישראל.

תגובת העם בישראל לכל זאת צריכה להיות בבסיס

מי אתה מתווכח ונגד מי אתה טוען? האומנם דברך מכוונם כלפי העולם העיוני אותנו? היכן האחריות שלך כלפי העם והמדינה? מלבה מלחמה של י"ב ב"ה. האם זו המגמה? ואתה עושה זאת, אתה המופיע בסני הציבור כמועמד לראשות הממשלה? ציפינו ממך, ועל כל פנים אני ציפיתי ממך, שתעסוק היום בריצת ובהחלטות הנגד אות והצבועות של האומות המאוחדות, שתתעלה כדי שנופיע כולנו מאוחדים לעומת העולם העומד עלינו. ואילו אתה, במקום זאת, עסקת בסיסמאות, ועליידי כך הפגנת חוסר אחדות ומחלוקת אחים ולא עשית מאומה. חבל.

הח"ר מ. ל. מרון :

רשות הדיבור לחברי הכנסת יוסף תמיר, ואחריו — לחברי הכנסת מאיר וילנר.

יוסף תמיר (שינוי — מפלגת המרכז) :

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אין להתעלם מה- עובדה שקיים קשר סמוי, ואולי אף קשר גלוי, אכזרי וטראגי בין מה שהתרחש השבוע בארמון האומות המאוחדות בניו-יורק לבין מה שהתרחש בחצרות אנטוורפן על יד משרדיה של אגודת ישראל. הקשר הזה הוא שמוליך את אנשי אש"פ ובעלי בריתם לבצע מעשי זוועה שהדעת אינה סולבתם. הכנסת, על כל סיעותיה וחבריה, צריכה להתאחד ולגנות בכל לשון של גינוי את מעשי הרצח והתועבה האכזריים מאין כמותם שבוצעו בבלגיה. יחד עם זאת צריך להצביע כי מה שנעשה בבלגיה הוא כנראה תוצאה ישירה ממדיניות מעוותת ומעוותת של האומות המאוחדות השבויות בידי שיח"י הנפס. על כך נדמה לי אין בינינו מחלוקת. מכאן ואילך אנו שרויים במחלוקת, שהיא לפעמים די עמוקה, בכל הנוגע למדיניות שמסייעת ומביאה למעשים הללו שאנחנו עדים להם בכל חומרתם בימים אלה.

אדוני היושב-ראש, קודם כול אני רוצה לומר בצער, כחבר כנסת ותיק למדי, שהכנסת ממעיטה לקיים דיונים מדיניים ולעסוק בסוגיות של יחסי ישראל עם העולם הסובב, עם העולם הרחב, עם ידידינו בעולם ועם אלה ששונאים לנו ואויבינו, כדי להעמידם על הלך-הרוח במדינת ישראל. מעולם לא היתה כנסת כל-כך דלה במספר דיונים מדיניים כמו הכנסת הזאת. אני זוכר שכאשר ראש הממשלה היה באופוזיציה הוא היה לוחם נאמן ובמרץ למען שדיוני הכנסת יוקדשו במידה מספקת לבעיות חוץ ובטחון. לא כן הדבר עכשיו.

אחרי שנגענו בנושא מדיניות האומות המאוחדות נגד ישראל, מדיניות שהיא שבויה כולה, כפי שאמרנו בידי שיח"י הנפס. ומעשי הפשע המתבצע על-ידי שולחיה מטילי ההימונים, אני רוצה לשאול את עצמנו בכל גילוי הלב, לשאול את חברי הכנסת, את ראש הממשלה ואת שר החוץ הנמצא אתנו: האם אנחנו לא מסייעים במו ידינו, על-ידי מעשינו הבלתי-שקולים והתנהגותנו הבלתי-מאופקת, בידי אויבינו? האשגלה הזאת מעיקה על נפש מאוד מאוד. לעתים אני בא לידי מסקנה שמעשים בלתי-מחושבים, היתיי אומר א-פוליטיים כמעט, המבוססים רובם ככולם על רגשות, על סיסמאות ועל אמונות מסויימות, אינם מסייעים לתהליך השלום שבו החל לפני שנתיים ויותר, אנחנו הצבענו בעד השלום מתוך אמונה שהממ- שלה, שהגישה את הסכם קמפ-דייוויד לאישור הכנסת, אכן תהיה נאמנה לקו זה של ביצוע, עם כל הקשיים

סיוע לצ'כיה ובסוף היא עצמה נפלה טרף לחיה הנא-צית. צרפת ואנגליה, בעלות הברית, חשבו שהן מסוגלות להשביע את תאוות הכיבוש של הנאצים והקריבו את צידה למען קנות לעצמן נוחות ושלוה — בסוף הוצפו הן בדם ואש ותמרות עשן. כאשר היה בכוון לחנוק את השתלטות הרייך השלישי בעודו באבו, לא ניסו לעשות זאת ובסוף שילמו מחיר יקר. וההיסטוריה חוזרת על עצמה. אז לא הבין העולם את המנטאליות הסחטנית שאינה יודעת שובע, וגם היום העולם אינו מבין זאת. אז, בימי טרום-המדינה, על עמדו לרשותנו כלים ובמה ממלכתית כדי להיהים קול ועקה ולהתריע באזני משפחת העמים כי החרב המתנופפת מעל ראשינו תופנה גם כלפיהם. אם לא למעננו, שיעשו למענם. ממילא גם אנו היינו גיבולים. אולם היום כאשר לרשותנו הכלים הממ-לכתיים אנו חוטאים בעשייה המועתת. ההתרעה וההסברה אינן מספיקות. גם אם גלי הטרור האש"פי הראשונים לא היה בהם כדי להזהיר את העולם בפני הסכנה האורבת גם לו, הרי במשך הזמן הצטברו עובדות חותכות כדי להוכיח לעולם, על-ידי הסברה נכונה, כי גם הוא אוב-ייקט לטרור ולהתקפות. כאשר נחטף המטוס הראשון שלנו לאלזיריה והעולם שתק אמרה הגברת גולדה מאיר ז"ל בתבונתה הרבה — כאילו נבואה נזרקה מפי: אם מטוסינו לא יוכלו לטוס בבטחה מפני אימת טרוריסטים פלשתינאים, גם מטוסי יתר האומות הם יגיעו. איננו אתנו התווילו בפיראטיות איוורת. אבל בהמשך יפגע העולם. העולם לא הבין עם מי יש לו עסק. היום הם פוגעים בכל העולם, ידם המגואלת בדם של כנופיות הטרור הסחטני בחשה ובוחשת בכל העולם. כנופיות באדר-מינאם, בגרמניה שסיכנה את הדמוקרטיה שקמה על הריסת הרייך השלישי, כנופיה זו שרצחה פוליטיקאים, שוטרים, שופטים, סוהרים ושדרה בנקים, עמדה בקשר הדוק עם אש"פ. חלק מאנשיה אומנו במחנות אש"פ וקיבלו מהם נשק. וכך גם הצבא האדום באיטליה, כנופיה שהחזיקה בראש ובמתח את כל העולם עד שבסוף רצחה את אלדו מורו. כנופיה זו רצחה וממשיכה לרצוח שופטים בדם קר במטרה לזעזע את אשיות המשפט. אדוני היושב-ראש, גרמניה ואיטליה אינן מולדת שנגולה מידי הערבים. מה איפוא עניינו של אש"פ להתערב, לטפס רוצחים ולספק להם נשק בשקי דואר דיפלומטי של לוב, סוריה ועיראק, אם לא תאוות השתלטות וסחטנות המוכרת לנו? בכל מקום שרק ניתן לדוג במים עכורים — שם נמצאים הם. הם שולחים רוצחים תחת שמות של אירגונים שאינם קיימים כלל או אירגונים מפולגים הכפופים להם, לוק-חיים בני ערובה ולאחר מכן מופיע אש"פ כגואל ומושע שמוכן לתווך, כמובן במחיר של חסינות כספית ופולי-טיות. והעולם עדיין כמנהגו נוהג. הם רוצחים חלשים, ילדים, יצורי אנוש חפים מפשע — והעולם נכנע מתוך הישועים, מתוך הישועי נפט או נכונות לשלם לסחטן דמי חסות. עלינו, למודי הנסיון, האחריות לפעול למענו ולא רק למעננו, לפקוח את עיני העולם מעל כל במה אפשרית ולהמקידו על הסכנה הצפויה לו מצד סינדיקאט הפשע שאש"פ הוא המוביל בו. ידו המגואלת בדם מגיעה לכל ענפי הפשע אינה בוררת — מרצח ילדים ועד רצח פוליטי. מהברחת סמים ועד אימון טרוריסטים מימין ומשמאל. השעה בוערת ועלינו לפעול.

ולבסוף, אדוני היושב-ראש, הערה המכוונת ליושב-ראש מפלגת העבודה. אתה, אדוני חברי הכנסת פרס, מבקר את עיסוקיו של ראש הממשלה. מה עשית היום? עם

נופלים בפת הזוה, ואת האמת. אלא שאינכם יכולים להתנתק מהסיסמאות המשיחיות, הסמליות והדקלאראטיביות, ולכן אנחנו נמצאים במצב שבו אנחנו נמצאים. אנחנו צריכים דיון כאשר האומות המאוחדות נגדנו, אירופה נגדנו, ידידינו היהודים בארצות הברית, רובם ככולם, אינם מבינים אותנו ואינם יורדים לסוף דעתנו ואינם מבינים מה אנחנו רוצים. אפילו כאשר עושים מעשים טובים, ויש לפעמים שעושים מעשים טובים בהתנחלויות מסוימות, שאני יכול להסכים אתן או לא, או אפילו בכמה פעולות שיש בהן צורך כדי לחזק ולתגבר את הבטחון — איך אנחנו עושים את הפעולות האלה? בהכרזות מוקדמות, בניפוח האירוֹרֵים עים ובהעמדת כל אלה שדעתם שפויה בפני מצב בלתי סביר. הם לא יכולים להבין מה מתרחש. מכריזים על התנחלויות שתהיינה, לא די שעושים אותן, אלא מכריזים עליהן קבל עם ועדה. התוצאות הן שליליות. אנחנו מר־חיקים מעלינו ידידים. אנחנו מעמידים במצב קשה את תומכינו המסורתיים באירופה. שבימים קשים יותר נתנו יד למדינת ישראל, לקיומה ולבטחונה.

לאחר היציאה ההפגנתית של ראש הממשלה אני מרשה לעצמי לומר שאנחנו נמצאים למעשה במצב של מכירה כללית של השלום. אני מצטער, אבל זו האמת. הכנסת צריכה להגיב על כך, כי אם אנחנו רוצים בשלום אנחנו צריכים להתווכח עם סאדאת ולא ליצור משברים; אנחנו צריכים לסתור את דעותיו אבל לא ליצור מתח; אנחנו צריכים להתנגד לדברים שאינם קבילים עלינו אבל לא ליצור מצב של התארגנות עד כדי מה שקרה באומות המאוחדות שלשום בין שגרירנו והנציג המצרי.

חברי הכנסת, המדיניות שאנחנו מצויים בעיצומה היא מדיניות של לחץ על ישראל. לחץ על ישראל יכול להידחות רק אם אנחנו נהיה מאוחדים, מלוכדים, כשפחות או יותר יהיה בתוכנו קונסנסוס. השאלה היא אם יכול להיות קונסנסוס בכנסת כזאת. כשהמהלכים שנעשים עליידי הממשלה, לא ביזמה נעשים אלא ביזמת הסיעה הקיצונית ביותר שקיימת בתוכנו, והיא שמנחה אותה. אין שום אפשרות לגשר על פני הפערים הללו ועל כך אני מצטער, אדוני היושב־ראש, צער רב.

אני רוצה לסיים ולומר שאני מקווה שהתבונה תנחה את שרי הממשלה ואת ראשה ולא הרגשות. מהמצב שמידינת ישראל נמצאת בו מתבקשת מדיניות נבונה ובטוחה ולא סיסמאות ריקות מתוכן.

היוז"ר מ. ל. מרון :

רשות הדיבור לחבר־הכנסת מאיר וילנר, ואחריו — לחבר־הכנסת שלמה לורינץ.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית שלום ולשויון) :

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, הדיון היום הוא אולי אחד החשובים שהתקיימו בכנסת הזאת, אם כי הוא מתנהל בצורה מקוטעת למדי. קודם כול צריך להעמיד את הדברים על אמיתותם ולא לדבר מעל במת הכנסת בסיסמאות ובדברים שאין להם כל אחיזה לא במציאות ולא בהתפתחות העתידה.

קודם כול כמה מלים על הפשע הנתבע באנטוורפן. כל אדם לא רק יגנה אלא יביע את סלידתו מאלה שעשו או ממי שעשה את ההתקפה הפראית הזאת על ילדים. אנחנו משתתפים בצערה של המשפחה האבלה ומאחלים

הנערמים, בדרך הטבע, במשא־ומתן כל־כך קשה בינינו ובין שכנינו, ולוא גם השכן שהסכים לשלום.

(ראש־הממשלה מ. בגין קורא קריאת־ביניים)

אני חייב לומר, אדוני ראש הממשלה, שאתה בעצמך וכן גם שרי ממשלה אחרים, ואני מקבל גם על עצמי את הדיון. איננו מצביעים באופן ברור על הפרות הסכם מצד מצרים בתחומים שאנחנו חלוקים עליהם בדעותינו. יש גישות שונות. זה מותר בהחלט. מותר להם לחלוק עלינו כשם שמותר לנו לחלוק עליהם. אבל התהליך הזה של ביצוע מדיניות הכרזת־ידקלאראטיבית, מדיניות של סיסמאות, שאין בהן כל צורך בשביל הביצוע בשטח, נוגדת לפעמים את האינטרסים הלאומיים שלנו, משבשת את תהליך השלום, מעמידה את ידידינו במצב קשה ביחס אלינו, מציבה סימני שאלה קשים מאוד וגדולים מאוד לגבי ההגיון הטוב שבמעשים האלה.

ראש־הממשלה מ. בגין :

אני רוצה לשאול אותך : אם, למשל, הממשלה המצרית אומרת במפורש שעל ירושלים המזרחית יש להחיל ריבונות ערבית, האם זה לא מכשול לשלום ?

(חבר־הכנסת א. רובינשטיין קורא קריאת־ביניים)

שאלתי מופנית אל חבר־הכנסת תמיר.

יוסף תמיר (שינוי — מפלגת המרכז) :

השאלה הופנתה אלי, תרשו לי להשיב עליה. אדוני ראש הממשלה, נשיא מצרים אנואר סאדאת הכיר באיחוד ירושלים כשהוא בא לירושלים ונאם בכנסת הזאת. הוא בא ועשה הסכם — — —

ראש הממשלה מ. בגין :

מה אתה מספר לנו ? — — —

יוסף תמיר (שינוי — מפלגת המרכז) :

אני עונה לפי טעמי.

נשיא מצרים בא לירושלים כשהוא ידע שיש חוק שאיחד את ירושלים, חוק שלא נתן את הזכות להפרדתה מחדש. התקיקה המיוחדת של עכשיו, בלחצה של חברת־הכנסת גאולה כהן, כאשר כל הממשלה עלתה על העגלה הזאת, אינה מוסיפה כבוד ואף לא יוקרה ואינה תורמת לאיחוד ירושלים שקיים במעשה.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

חבל שהצבעתם בעד זה.

יוסף תמיר (שינוי — מפלגת המרכז) :

אני לא מצטער על כך, אדוני ראש הממשלה — — —

(ראש־הממשלה מ. בגין קורא קריאת־ביניים)

ב־1967 הייתי בין חברי ועדת הפנים כשחוקקנו את החוק ההיסטורי שקבע את הגבולות החדשים של ירושלים, את איחודה של ירושלים, את ריבונותנו על ירושלים. ההקיקה היום היא כניעה לקבוצות לחץ. אני רוצה שתדע, אדוני ראש הממשלה, שזה מכוון לפוצץ את הסכם השלום, לטרפד אותו ולהכשיל אותו, ואתם

ראש-הממשלה מ. בגין קורא קריאת-ביניים)

אל נא להסיח את הדעת. העניין רציני מדי. העניין של ה-15 בנובמבר הוא צדדי לגמרי פה. אפשר לשנות אותו. לא זו השאלה.

החלטת עצרת האו"ם מ-29 ביולי 1980 היא לא נגד ישראל. היא מניחה בכל הסעיפים שלה ובאישור שהיא נותנת לכל ההחלטות הקודמות, גם של העצרת וגם של מועצת הבטחון, מדינה ישראלית עצמאית, ריבונית, בגבולות 4 ביוני 1967. ולכן מי שאומר שהחלטת העצרת, ש-120 מדינות הצביעו בעדה, 27 נמנעו ורק 7 הצביעו נגד, מי שאומר שהחלטת זו היא למען חיסול ישראל, מי שכך מפרש את ההחלטה הזאת הוא סתם דמאגוג. צריך להתווכח ברצינות גם אם לא מסכימים עם החלטת העצרת. אבל כך להגדיר אותה? אי היה לנו אילו 120 מדינות היו מחליטות כך. לא כך עומדת השאלה בכלל. האומות המאוחדות הן בעד קיום ישראל, בעד בטחון ישראל, בעד שלום באזור. כך עומדת השאלה. צריך להתווכח. אם רוצים — בבקשה, אבל לגופו של עניין, בלי טריקים דמאגוגיים המכוונים להוליך שולל את הציבור או להכנת מערכת הבחירות.

מאיימת סכנת מלחמה מכל הדיבורים שלכם. אתם לא מתייחסים ברצינות לנושא בכלל. העצרת קיבלה החלטה קונקרטית, מאוד מוגדרת. מציעים לישראל ולאזור כולו שלום. בהחלטה כתוב במלים אלה: "שלום כולל, צודק ובר-קיימא". לא סתם החלטה. שלום שיכלול הקמת מדינה פלשתינאית. פה מדובר במפורש על השטחים שנכבשו ב-1967, זאת אומרת הגדה המערבית, שבכללה החלק הערבי של ירושלים, ורצועת עזה. אף אחד לא מתנגד שירושלים תהיה בירת ישראל. גם זה סילוף שלכם. ירושלים יכולה להיות בירת ישראל ולזכות בה-כרת העולם כולו. לא על זה הוויכוח. למה לסלף? הנה אלה היא אם תהיה ריבונות ישראל על כל ירושלים או שתהיה ריבונות ישראל במערב ירושלים וריבונות פלשתינאית בחלק הערבי, במזרח ירושלים. זו השאלה. מי שמתנגד לזה — שיתווכח, אבל שלא יסלף. דבר נוסף שיש בהחלטת העצרת הוא התביעה לנסיגה מהשטחים שנכבשו ב-1967. אש"פ תומך והיה אקטיבי בקבלת החלטה הזאת. יש מי שמשתלהב ואומר שאש"פ לא רוצה לשמוע בכלל. אבל מי שמדבר בצורה מפוכחת צריך לראות שזה לא כך ושהרוב המכריע של אומות העולם הן בעד פתרון כזה, ובעצם כולן בעד פתרון כזה. גם אלה שנמנעו. אנחנו יודעים מהי העמדה של השוק האירופי השותף. אפילו ארצות-הברית נאלצה לאפשר למועצת הבטחון לקבל, פעמיים בחודש זה, שתי החלטות. פה-אחד, התובעות מישראל שלא לקבוע עובדות מוגמרות במזרח ירושלים ומביעות התנגדות לטיפול שהיה לפי ההחלטה מ-26 ביוני 1967. אם אש"פ מסכים לפתרון שביצעה העצרת, אם כל המדינות הערביות מסכימות לזה ובעצם כולם מסכימים לזה — אנחנו חייבים לקבל את זה, לא מפני שמכריחים אותנו אלא מפני שזה גם לטובתנו. שלום כזה על בסיס כיבוד הזכויות של ישראל ועל בסיס כיבוד הזכויות של העם הפלשתינאי יתן בטחון לכולם, בערביות בין-לאומיות, בסידורי בטחון. אבל מי שרוצה להיות הרפתקן, ללכת נגד הצדק, נגד כל עמי האזור, נגד כל העולם, לסבך את הנוער שלנו במלחמה חדשה — וזאת המשמעות של ההתנגדות להחלטת העצרת —

הבראה מלאה ומהירה לפצועים. טראגדיה כזאת אסור לנצל למטרות פוליטיות. זה לא אנושי. עוד לא נגמרה החקירה. ברור שזאת פרובוקציה שפלה ביותר וגם העיתוי מוכיח שזאת פרובוקציה מצד מישוהו. ממשלת בלגיה חוקרת. אש"פ הכחיש בכל תוקף, פעמיים, כל קשר עם המעשה הנתעב. אותם חברי כנסת ושירי ממשלה וראש הממשלה שהופיעו מעל במה זאת כשהיתה ההתנקשות בראשי הערים בגדה אמרו: אל נא בחפזה, חוקרים, אל תאשימו את "גוש אמונים", אל תאשימו מישוהו — עכשיו משמצים את אש"פ.

אמנון לין (הליכוד):
אז לא הסכמת לטיעון הזה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מכיוון שהיו גם כאלה מ"גוש אמונים" ואנשי הרב כהנא, שאמרו בטלוויזיה: "אנחנו מצדיקים את ההתקף שיות". "לא אנחנו עשינו, אבל מצדיקים זאת". פה, האירגון המוסמך אש"פ הודיע שאין לו כל קשר למעשה ושהמעשה הוא נתעב.

מנחם פבידור (הליכוד):
איפה שמעת שחבר כנסת הביע הסכמה?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא אמרתי על חברי כנסת.

מנחם פבידור (הליכוד):
באיו סטנוגראמה ראית זאת?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אל תיקח את הזמן שלי.

מנחם פבידור (הליכוד):
תשיב.

היוזר מ. ל. מרזן:
הוא לא חייב להשיב לך.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני יכול ביתר צדק לקשור את בית-הקברות בכלא נפתח עם החלטות העצרת הכללית. העניין רציני מדי בשביל לקשור הקשרים דמאגוגיים למטרות פוליטיות מפוקפקות, כפי שאתם עושים.

החלטת העצרת, אפשר להגיד שהיא החלטה היסטורית. אולי זה רק סמלי — — —

ראש-הממשלה מ. בגין:
היסטורית? עד ה-15 בנובמבר — — —

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא זה הקובע. אני מוכן בעניין זה להתפשר אתך.

ראש-הממשלה מ. בגין:
עוד חצי שנה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
למה להסיח את הדעת? כלום זו שאלה של ה-15 בנובמבר השנה או אפילו 15 בנובמבר בשנה הבאה?

חוברת ל"ו. ישיבה שט"ג

— הודעת הממשלה על התקפת הרצח האש"פית על ילדים יהודים בבגליה והחלטות הסרו"אש"פיות של עצרת האו"ם (דיון) —

היו"ר מ. ל. מרון :
הזמן עבר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
אינו פועל לטובת ישראל. לא העולם השתגע אלא רבים פה בכנסת השתגעו ואינם שפויים. העולם הוא שפוי ורוצה למנוע אסון במזרח-התיכון, שעלול להוביל לאסון עולמי, וחבל שראש האופוזיציה תקף היום את הממשלה מצד ימין, באופן מבולבל.

היו"ר מ. ל. מרון :
רשות הדיבור לחבר-הכנסת שלמה לוריניץ, ואחריו — לחבר-הכנסת משה שמיר.

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, היום יום רביעי שבו הלויים היו אומרים בבית-המקדש : "אל בקמות ה', אל נקמות הופיע, הנשא שפט הארץ, השב גמול על גאים... לה' הישועה ועל אשך ברכתך סלה."

כאשר אנו עומדים ושואלים את עצמנו, מדוע הרג המחבל הערבי באנטוורפן ילד יהודי ופצע תריסר אחרים — נשואים אנו ללא מענה בפנינו. שהרי אין הגיון להריגת ילדים שאין בהם חטא. נותרה רק תשובה אחת, העובדה שמדובר בילדים יהודים. חוותם של ילדי פרחי אגודת ישראל באנטוורפן, פיאותיהם, לבושם והכתובות על בגדיהם לא משאירים ספק בכך שמדובר בילדים יהודים. מבחינה זו משלימה את הרקע הכתובת שעל בניין אגודת ישראל — "אגודת ישראל". רק אחד כזה ניתן למצוא עילה לרצח השפל של ילד רך, עוד אחד דומה שמתוסף למיליון הילדים שנהרגו על-ידי הצורך הנאצי היתר ימח שמו וקלגסו ; עוד אחד המצטרף לקדושים ולטהורים שנהרגו במשך הדורות רק בגלל העובדה שהם ילדים יהודים ובכך כל "פשעם".

אדוני היושב-ראש, פעולת המחבלים באנטוורפן הור"כחה קבל עולם ומלואו כי הטענה שבה נתפסים חלק מהגויים, כאילו המחבלים נלחמים רק נגד מדינת ישראל, הינה שקר וכזב. עובדה זו חייבת לייסר את מצפון העולם ולהזכיר לו את מה שאירע בתקופת הנאצים. אז נרצחו יהודים ונשרפו בכבשנים הגויים ניסו לטעון שכאילו "לא ידעו". היו נסיבות לטשטש את האפשרות שהיתה למדינות העולם להתערב ולהפסיק את מעשה ההשמדה הנוראי. השתיקה של העולם עודדה את מעשי הרצח של הנאצים, וחס וחלילה עשויים אנו להיות עדים לכך היום מחדש, כאשר המחבלים מכריזים מחדש על משימתם להשמיד את מדינת היהודים. והם כבר מתחילים בכך למעשה, והעולם עומד ושותק וגם עוזר להם ב"קום ועשה". עובדות אלו מחייבות אותנו לקרוא לאומות העולם, שעברו בשואה הנאצית על הצו האליקי "לא תעמוד על דם רעך" ועל-ידי זה הפכו בעצמן לשותפות לשרפים ולמשמידים 6 מיליוני יהודים, לקרוא להן : אף תמשכיו לעמוד על דם היהודים כי ה' לא ינקם עוון הרציחתה.

על הגויים לזכור כי הטרור והרצח הינם חרב פיפיות שלעולם אין לדעת כלפי מי עשויה היא להיות מופנית. גם בשואה הייתה החרב מכוונת רק כלפי יהודים בלבד. חלה, אולם בסוף היא הייתה מכוונת גם נגד אומות אירופה ועמים אחרים. כיוון שהותרה הרצועה הרגה הנאצים מיל-יוני גויים, רוסים, פולאנים, צרפתים, הולאנדים ואחרים. גם היום רואים כבר את קצות החוטים של "קשר הטרור

העולמי", השוורים היטב דרך אירגוני החבלה הערביים, אירגוני טרור באירופה, יאפאן וארצות-הברית ולא פעם נשלחים חברי אירגון אחד לעזור לבעלי בריתם ולפגוע באויבים של חבריהם. הנה כך רצח יאסאני יהודים בלוד וערבים שגעו בנוסעים צרפתיים וגרמנים. הול הרציחות ממשך, "חרב איש ברעהו", עד שכיום גם ערבי הורג ערבי וכבר קשה לדעת מי שלח את מי. "קשר הטרור העולמי", שכל קצות חוטיו מובילים למוסקבה, פועל נגד עינינו ואיש אינו מנסה לגדעו באבו. לוא ארצות-הברית הייתה נוטלת על עצמה את המשימה הזאת אין ספק שלא היינו עדים למאורעות כמו חטיפת בני הע"רובה בטהראן או לתעלולי כנופיות באדרימינוהוף בגר-מניה יחד עם "סיעת הצבא האדום" ביאפאן. אולם משאנ-שי הטרור הללו נחשבים לאורחי כבוד בכפר האולימפי במוסקבה ובכנס הנשים בפונהאגן, פלא שלא קורים דבר רים חמורים עוד יותר. זהו דוגמה קלאסית של "החטא ועונשו". חוסר המעש נגד הטרור מוביל את העולם כולו למצב חמור ביותר ולא קשה לראות את הגיהנום עלי אדמות. אם המצב הזה ימשך, חס וחלילה, יש צו אליקי 'ובערת הרע מקרבך', וברור לגמרי שאם לא עושים זאת אז...

הרצח הנוכחי אירע בבגליה והעם היהודי כולו רשאי לצפות לכך שממשלת בגליה ועמה, הידועים כהגונים, ינהגו במקרה זה כפי שהיו נוהגים לוא היה מדובר ברצח ילדים בני עם אחרי. יש לחקור את המקרה עד תום, לעצור ולשפוט כראוי את כל החשודים האפשריים מבלי חשש מתגובה ערבית. כיום, כאשר ממשלה חוקית שולטת בבגליה וכוחה עמה, אסור שיקרה מה שאירע בתקופת הנאצים, כאשר 90% מיהודי בגליה, 40,000, נהרגו ולא היה בכוח ממשלת בגליה להצילים מהחיה הנאצית. אי-אפשר שלא להזכיר כאן כי בגליה יש משרד של אש"פ וכי ממשלת בגליה לא הגיבה 24 שעות ויותר על מעשה הרצח, והדברים מדברים בעד עצמם.

כאן המקום לשגר ברכת עידוד לקהילה היהודית באנטוורפן שלמרות אימי השואה הצליחה לקום את הריסותיה ולשקם את הקהילה מחדש כמרכז רוחני ותור-ני לאירופה כולה. זוהי העיר היחידה באירופה כיום שבה כל הילדים היהודים לומדים בבתי-ספר יהודיים. ו-75% מהם לומדים ב"סודי התורה" ו"בית יעקב" של אגודת יש-ראל ושאר תלמודי התורה. העיר הזאת, עד כמה שאני יודע, היא עיר יחידה בעולם שאין בה נישואי תערובת וההת-בוללות לא קיימת. הילדים שנפגעו השתתפו במחנה פרחי אגודת ישראל, שהם פרי הילולים של החינוך החרדי התורני במקום. לגנבה כל אלה, אדוני היושב-ראש, תפילתנו היא : שומר ישראל שמור שארית ישראל, שומר גוי קדוש שמור שארית עם קדוש כזה שבאנטוורפן, המשלשים בשלוש קדושות לקדוש.

אנו שולחים תנחומינו למשפחתו של הנרצח, דוד כהנא, השם יקום דמו, תלמיד חכם צעיר שלמד בישיבת "עץ חיים" ולא זכה לעלות לארצנו הקדושה אף שהיה כבר רשום כאן בישיבת בארייעקב. ברכת רשואה שלמה לפצוע יהושע דוד ארבליך, בנו של העסקן הדגול ר' שמעון ארבליך, וכן לפצועים האחרים — יאנינה פולאק, שארל לרנר, גיי קניג, יצחק אברמוביץ, מצוויני תלמדי ישיבת "עץ חיים", מארסל גרוסמאן, זאק אור, וילי ומארי סל גלייזר, אליהו גרין, גולדה ארנפלד, היינריך רוזב-לום, ארנולד פרייפלד, יהודה שוע ארבליש.

הפלשתינאי — ביטוי ששום ממשלה בישראל לא היתה מרשה לו אפילו לעבור את הסף? חתמנו על כך שהישגי מלחמת ששת הימים הם גזל בדינו ושיש להחזירם לבע"יהם החוקיים. חתמנו על אוטונומיה, שהיא הדרך הקצרה והברורה ביותר להקמת מדינה פלשתינאית אש"סית" עראפאית בלבה של ארץ-ישראל. מה לנו כי נבוא ונתלונן?

והרי מה שקורה לנו היום — קורה לא רק בחוץ. מה שקורה לנו היום אין בו בעצם חידוש גדול, אדוני היושב-ראש. רצח יהודים, טרור, שנאה של מדינות רבות, רוב באומות המאוחדות נגדנו, פסילת הישג מל-חמת ששת הימים על-ידי הרוב הגדול של אומות העולם, החלטה 242, התנגדות לכך שירושלים היא בירת ישראל — אין בכל אלה חדש. דברים אלה הרלי היו לפני כן, הרי אנחנו חיים בתוך מציאות כזאת. ההבדל בין תקופות של עמידה ישראלית איתנה תוך התקדמות והישגים לבין תקופות של קושי, של תיסכול, של סכנה ממשית לעצם קיומנו — ההבדל הוא בנו, הוא במה שמחרחש בפנים. אנחנו פתחנו זה שנתיים, מאז המהלך הזה הנקרא בשם השלום הישראלי-מצרי, את כל הסכרים לאיבה הערבית ולהתנכרות הבין-לאומית כלפי קיומה ומאבקה של מדינת ישראל.

מה שקורה בפנים, אדוני היושב-ראש, מלמד על הסיבות לחולשותינו. מה למעשה התרחש פה היום, כאשר דיבר יושב-ראש מפלגת האופוזיציה הראשית? מה היתה המהומה הזאת, המכוערת, בין ספסלי הממשלה וספסלי הכנסת? לפי דעתי התרחש פה חזיון טראגי-קומי; קבוצה של פושטי רגל, היודעת כבר שהיא פשטה את הרגל, הנהבלת בלבה מגודל האסון שהמיטה על העם — מנסה לנקות את עצמה, מנסה למחות את כתמי הפשע מעל ידיה ולהטיל אותה על אחרים. כבר יודעים בממשלה הזאת ויודע כבר ראש הממשלה שיש פיאסקו, שאין שלום. העובדה האחרונה, מאתמול, שהמצרים מעבדים הסכם מסחרי קטן, ראשון, של אספקת נייר מישראל למצרים, אינה מקיית. המצרים מחכים בקוצר רוח ליום שכל חצייהאי סיני יהיה בידם. או יורקו לנו בפנים, יחד עם יריקה, את התווה המווייף הזה, ויחזירו את השג-גריר שלהם לקאהיר. כבר היום, בעזרתנו, מכנינים הם לעצמם את הצידוק למעשה הזה. אתם יודעים זאת, שרי הממשלה; אתם יודעים זאת, אנשי האופוזיציה, ואתם יודעים שכיום הקלון והחרפה של ההצבעה בעד קמפי-דייוויי ויום הקלון והחרפה של ההצבעה בעד התווה הזה שנקרא "חווה השלום הישראלי-מצרים" כבר קבעתם את כל האסונות הקורים היום. משם הם נבעו ואין לעצור בהם במסגרת המדיניות הקיימת אלא בעצירה מוחלטת של כל אותה תהליך. האם אתם מסוגלים לכך? האם אתם מסוגלים להודות שהאוטונומיה הזאת, או שלא ייצא ממנה שום דבר או שתצא ממנה מדינה פלשתינאית? האם אתם מסוגלים להציל לפחות את שארית סיני הנמ-צאת עדיין בדינו? האם אתם מסוגלים לומר לעם את האמת? אינכם מסוגלים לכך. במקום זאת — ויסטה רודפת ויסטה, מחווה על גבי מחווה. שומעים על העברת לשכת ראש הממשלה למזרח העיר. לאן? כל-כך קשה למצוא מקום? יש מקום מצויין. נזעקנו לא פעם על ארמון הנציב. מדוע לא לשם? מדוע לא להראות לאו"ם את הדרך שבה הוא צריך ללכת? האם קיימת בכלל שאלה מה לעשות במזרח ירושלים? יש מה לעשות. לפני חודשים אחדים הפקיעה הממשלה אלפי דונאמים

יורשה לי, אדוני היושב-ראש, לסיים במאמר חז"ל מן התלמוד הירושלמי, תענית, פרק ב' הלכה ו': רבן שמעון בן לקיש בשם רבי ינאי: "שיתף הקב"ה שמו הג"דול בישראל — משל למלך שהיה לו מפתח של פלמנטרי" קטנה, אמר המלך, אם אני מניחה כמו שהיא, אבירה היא, אלא הריני עושה לה שלשלת, שאם אבדה, השלשלת תהא מוכחת עליה. כך אמר הקדוש ברוך הוא, אם אני מניח את ישראל כמות שהם, נבלעים הן בין האומות, אלא הרי אני משתף את הגדול בהם, והן חיים." וזהו השם "ישראל", ישר — אלו אתם הדבקים בה' אלוהיכם חיים כולכם היום. אל גנתק עצמנו, חס וחלילה מה' אלוהים, אל מלך קיים. נזכור פירוש השם ישראל ואז יתקיים בנו "עוצו עצה ותופר, דברו דבר ולא יקום כי עצמו אל".

היור"ר מ. ל. מרון :

רשות הדיבור לחברי-הכנסת משה שמיר, ואחריו — לחברי-הכנסת אורי אבנרי.

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אין הבדל מהותי בין רצח ילדים יהודים ברחובה של עיר באירופה ובין החלטת מליאת האומות המאוחדות בניו-יורק: שני המעשים הללו הם בשירותו של רצח עם, שני המעשים הללו הם חלק מקידום התכנית להשמדת מדינת ישראל ולהשג-מדת שארית העם היהודי באשר הוא. באנטוורפן עשה זאת רוצח מקצועי, איש אש"פ, פלשתינאי כזה או כזה; באו"ם עשו זאת שליחיו הפוליטיים, נציגי מדינות חברות באו"ם, ובתוכם נציגי המדינה שחתמה עמנו על שלום, כביכול.

גם התשובה על שני המעשים הללו היא אחת, ואני מצטער שחברי-הכנסת לורינג, שיש לו קשר אישי עם האירגון שילדיו הם שנכפנו, לא היה בו העוז לקרוא כאן בשם עם ישראל ובשם מדינת ישראל את הקריאה האחת האפשרית, שהיא תשובה לרצח ילדים יהודיים בגולה והיא תשובה להחלטה מדינית של רצח עם באומות המאוחדות, והקריאה היא לחיסול ציוני בונה של הק-הילה היהודית בבליגיה: "עלו לארץ-ישראל, עם בתי-המדרש שלכם ועם בתי-הספר, דתיים ולא דתיים, ועם הקהילה המצויינת הזאת — עלו לארץ-ישראל כי זאת היא התשובה."

אבל לא רק בחבר זה או זה מחברי הכנסת נעדרת החמה הפשוטה הישירה של עם בריא הנאבק על קיומו. דומני כי הכנסת כולה הפגינה היום בעיקר ריב פנימי, הרבה סיכוכי דעות, מתוך תיסכול ונסיון לטשטש את האמת. האמת המכרעת של עצמנו, החומר משהיה אי פעם, היא שאנו הבאנו על עצמנו את השואה המדינית הזאת. אנו עצמנו הזמנו את כל הרעות הללו על-ידי מדיניות של נטיה, מדיניות של אי-אמון עצמי, ומעל לכול, על-ידי כך שבפעם הראשונה בתולדות מדינת יש-ראל נתנו גושפנקא של בדיק, של טיוען שיש בו ממש, לנושאת-הרגל של השמדת ישראל. מה אנו באים בטענות אל העולם, התובע היום בפה מלא הקמת מדינה פלשתי-נאית, הדרוש מאתנו נסיגה מלאה מכל מקום, הדרוש את חיסולם של הישגי מלחמת ששת הימים במלואם, מה לנו כי נבוא אל העולם בטענות, כשאנו עצמנו, עם ראש ממשלתנו והכנסת הזאת, חתמנו על התביעות הערביות הללו, חתמנו על ההכרה בזכותנו הגליטימיות של העם

חוברת ל"ו, ישיבה ש"ג

— הודעת הממשלה על התקפת הרצח האש"פית על ילדים יהודים בבלגיה וההחלטות הפרו-אש"פיות של עצרת האו"ם (דיון) —

אורי אבנרי (מתנה שלי) :

מי ביצע את המעשה הזה? פה יש תעלומה. שום אירגון פלשתינאי, עד הרגע הזה, לא תבע לעצמו את האחריות למעשה הזה. זה דבר נדיר, מפני שאפילו על מעשים המתועבים ביותר שבוצעו עד היום על-ידי גופים קנאים שבקנאים, האירגון המיוצג תובע עליהם את האחריות וגם מתגאה בהם. והנה יש לנו הכחשה רשמית של אירגון השיחורר הפלשתינאי. אפילו האירגון הקי-צוני, אירגון הסירוב של ג'ורג' חבש, של החזית העממית לשיחורר פלשתינאי, הכחיש נמרצות שידו במעשה הזה. על כל פנים, ברגע זה אין שום אסמכתה, לא של החי-קירה הבלגית ולא של אישור מאירגונים פלשתינאיים ומכל גוף אחר שהוא עומד מאחורי המעשה הנתעב הזה ולא איש אחד או קבוצה של אנשים שאת זהותם איננו יודעים.

נעשה פה, אדוני היושב-ראש, נסיון בלתי-משכנע, אפשר גם לומר בלתי-מכובד, לקשור יחד שני דברים — מעשה זוועה נורע בהחלט של עצרת האומות המאוחדות. זהו טריק סמאנטי, טריק הכלול בכותרת של הדיון הזה. תפארתו של משרד החוץ הישראלי לא תהיה על טריקים מסוג זה הבאים במקום מדיניות ובמקום הסברה אמיתית. מה קרה באו"ם? אדוני היושב-ראש, נדמה לי שיש פה הוכחה נוספת "הזויות" הסירוב" הישראלית המיוצגת על-ידי ממשלת ישראל מובילה לאסון מדיני. הוזהרתי מעל במה זו פעמים רבות ואני חוזר על אזהרה זו: מי שאינו מכיר בזכויות הלאומיות של שתי האומות בארץ הזאת — האומה הישראלית והאומה הפלשתינאית — סופו להביא לכך שתיפגע הכרת העולם בזכויות הלאומיות שלנו. המאבק על דעת הקהל העולמית איננו עוד מאבק על זכויות הפלשתינאים. הם כבר הוכחו, ובעקפינו אתם — ממשלת הליכוד באישור הכנסת — הכרתם בזכויות הלי-גיטימיות של העם הפלשתינאי. המאבק איננו עוד בהכרה בהיבן-לאומיות באש"פ. המאבק הזה נגמר. היום האומות בעולם מכירות יותר באש"פ מאשר במדינת ישראל. מע-רכת החוץ של אש"פ יותר גדולה ויותר מסועפת ממערכת החוץ שבראשה עומד השר שמיר. מאבק זה אבוד.

על מה נטוש המאבק באמת? הוא נטוש על השאלה האם המדינה הפלשתינאית תקום בהסכם עם ישראל, בשלום עם ישראל, או בלי שום עם ישראל. ומכאן זה, אדוני היושב-ראש ואדוני שר החוץ, ההחלטה האחרונה של עצרת האו"ם, באישור של יותר מ-100 מדינות, מת-קבת לקו האדום של הסכנה הלאומית. מה יש בהחלטה זו ומה אין בה? אין בה אישור של החלטה 242, לא זו הקיימת ולא זו שרוצים להביא אותה בצורה מתוקנת — משמע אין בהחלטה זו הכרה בזכותן של כל המדינות — ובכללן ישראל — לריבונות, לעצמאות ולשלמות טרי-טוריאליה בגבולות בטוחים ומוכרים. אין בהחלטה קריאה שהנסיגה הישראלית מהשטחים הכבושים תהיה במסגרת של שלום. ההשטמות האלה הן הרוח-אסון. הן אזהרה חמורה ביותר; וגם כן — לא צריך להיאמר — החלטה זו שהוגשה על דעת אש"פ פה בה לפחות הכרה בעקפינו בקיומה של ישראל בגבולות 1967, באשר לא נאמר בה דבר מלבד נסיגה מהשטחים שנכבשו ב-1967. גם זה ראוי לציון. אבל עצם העובדה שאומות העולם דור-שות נסיגה ישראלית בלי שלום, והכרה במדינה פלש-תינאית מבלי לציינו בלשון שלום עם ישראל, הופכת את ההחלטה הזאת לא רק לבלתי-קבילה, לא רק למסוכנת,

בין נווה-יעקב לבין הגבעה הצרפתית — פנויים, טרשיים, סלעיים. מדוע אין בונים שם? שם המקום לפיתוח ירוש-לים, למרות התנגדותו של ראש העיר טדי קולק המנסה להקים כאן עיר דו-לאומית.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הגענו לרגע האחרון שבו עוד ניתן לנו ההזדמנות במצב לאמיתו ואולי גם להביא לידי בלימת המשבר והמפולת. הרגע האחרון הזה תובע מאתנו להשתחרר גם מהמדיניות של הממשלה וגם מן השאלות וההבטחות הריקות של המערך. בשתי המגמות הללו קיים היסוד המזיק שגרם לנו לאסונות עד כה, היסוד המבסס את התבונה ואת עתידה של מדינת ישראל על חיטול השיג מלחמת ששת הימים, על נסיגה, על הכרה בכך שיש צדק במלחמתם של הערבים נגדנו, שיש להם טיעון של ממש, שבכל התקפותיהם נגדנו, מראשיתן, מימי מלחמת השיחורר, היה יסוד של צדק וחייבים אנו להיענות לתביעתם. מכאן נובעת חולשתנו, מכאן נובע כוחו של האו"ם לתבוע מאתנו תביעות שפיר-רושן התאבדות ומכאן נובעת החולשה הפנימית של הציבור, של הממשלה ושל הכנסת.

על-כן בשעה זו, שהיא שעה מרה, שהיא שעה של אסון לישראל, שעה של יגון, יגון על אבדן חיים, יגון על תחושת המצור הגובר סביבנו, יגון על העובדה שרוצחי מדינת ישראל ורוצחי ילדי ישראל ואזרחיה נהפכים לכוכ-בים אהובים של המדיניות הבינ-לאומית, כאשר ירדים, כביכול, כקארטר וכמאסקי והמדיניות האמריקנית לוחצים עלינו ודוחפים אותנו אל מסלול הטבח, בשעה הזאת חייבת הכנסת והייתב העם בישראל להיות מאוחד בעקרון הצינוני הגדול של ארץ-ישראל כולה לעם ישראל כולו, של קריאה לעלייה, לא של תחנונים, לא של הליכה לפשרות מבובנות שאיש לא יקבל אותן, אלא של הליכת קוממיות להמשך מאבק הקוממיות — לא בדרכה של הממשלה הזאת, לא בדרכה של האופוזיציה שהיא כוזבת באותה מידה ושותפה לכל פשעי הממשלה הזאת, אלא בדרכה של תחית ישראל האמיתית.

הד"ר מ. ל. מרון :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אורי אבנרי, ואחריו — לחבר-הכנסת עקיבא נוף.

אורי אבנרי (מתנה שלי) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בעיר אנט-וורפן בוצע מעשה זוועה ללא חכמה, דמו של הנער דוד כהנא נשפך אל ים הדם הסיכסוך הישראלי-פלשתי-נאי הנמשך זה הזר הרביעי. רק מטורף יכול היה לחשוב שמעשה זוועה כזה יעזור לעניין הפלשתינאי. למעשה, זה מחבל קודם כול בעניין הפלשתינאי עצמו. זו יכולה להיות רק הפרובוקציה של קנאים מטורפים מקרב הפלשתינאים הרוצים לחבל בכל סיכויי השלום או מעשה של מטורף — — —

נדעון האצוור (המפלגה הדמוקרטית העצמאית) :
מי באש"פ איננו כזה ?

אורי אבנרי (מתנה שלי) :
פעם אתן לך על כך שיעור, אם אתה מעוניין.

נדעון האצוור (המפלגה הדמוקרטית העצמאית) :
כבר נתת.

המוכרות והידועות של דוברי הסיעות השונות, שבחלקן עוד נשמע את המשכן וחזרתן בכמה חוקים שעוד יידונו היום. לכך לא אצטרף.

אני ביקשתי רשות הדיבור כדי לנצל הזדמנות זו, כדי שלא יקרה כי מעל במה זו — מעל הבמה הפוליטית המרכזית של ישראל — לא יתייחס אדם כלשהו, חבר ממשלה או חבר כנסת, ולא יביע צער עמוק על מותו של מנהיג מדיני שבעולם צברע ונעדר מנהיגות, שבו העריצות נקראת פרוגרס ונסיון לרצח עם נקרא הגדרה עצמית, היה איש של ראייה נכונה, של סכר בפני עריצות וטרור, ובתור שכזה, על בסיס של אינטרס משותף חיובי וליבראלי, היה ידיר של מדינת ישראל ועמד לצדה — כפי שמתברר עכשיו — לא רק תוך אומץ לב כלפי הסחטנות העולמית אלא גם תוך התנגדות ללחצים ולהוראות של מי שהם ידידותיים, בדרך כלל, אבל לפעמים הם נעדרים הנהגה וחזון, ובהעדר הנהגה וחזון, תועי דרך. עם ישראל הוא עם שבדרך כלל זוכר ושומר את זכרם של ידיו. גם אם ירד פאהלאווי מגדולתו בפועל, חובת כבוד היא לנו לדבר בשבחו ולהזכירו בהוקרה מעל דוכן זה.

היו"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור לחברת-הכנסת קלמן כהנא, ואחריו — לחברת-הכנסת שולמית אלוני.

קלמן כהנא (פעולי אנודת ישראל) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראש דבר רצוני לשלוח ניהומים למשפחת הילד הנרצח, עם כל בני המשפחה וידידיה וכל עם ישראל. אבלי ציון וירושלים ינוחמו בבניינה ובגאולתה. מעשה הפשע שקרה באנטוורפן מעמד, אגב, באור מזויר ביותר את הוויכוח שהתנהל בכנסת על החוק למניעת טרור. הוא מראה עד כמה בלתי-מצוי-אותיים אנהנו בוויכוחים ובדיונים שלנו, ואני אינני רואה כל חריג בכך שהודעת הממשלה כרכה יחד את התגובות לרצח באנטוורפן עם התגובה להחלטת עצרת האו"ם. הרצח והחלטת כרוכים וקשורים זה בזה, לצערנו, קשר כל יינתק.

ביחסי החוץ שלנו הגענו לשפל המדרגה. רק מדינות ספורות, מעטות, הצביעו נגד החלטתה להקים מדינה פלשתינאית, נגד החלטתה להכיר באש"פ ולתבוע מישראל לסגת נסיגה מלאה מהשטחים, ובכלל זה מירושלים. ההיירדרות הביאה לידי כך שלא אוזכרו אפילו החלטות 242 ו-338 של מועצת הבטחון. נקבע תאריך להתחלת הנסיגה המלאה ורוב רובם של עמי עצרת האו"ם הצביעו בעד החלטות אלה.

עובדה זו נותנת מקום למחשבה שנייה, נוספת, והיא שאלה הנשאלת היא האם המדיניות שנקטנו היא נכונה. עוד לא היה זמן שבו מדינת ישראל ויתרה כמו שוויתרה בשנים האחרונות ועוד לא היה זמן שהיינו בשפל מדרגה זה אשר הגענו אליו. בסך הכול נמצאו בעולם שש מדינות אשר הצביעו נגד החלטות של עצרת החירום האחרונה של האו"ם. האם זה איננו אומר דרשני? האם זה איננו תובע מחשבה מדינית מחודשת, תיכנון מחודש של עמדותינו ופעולותינו? כלפי חוץ אפשר אולי להתעלם מההחלטות. אך כלפי פנים זה צריך לעורר אותנו לדיון מחודש על הדרך שהלכנו בה ועל הדרך שנלך בה בעתיד. הנה דעה ששמענו משר החוץ שמשפלת ישראל ממשיך בדרך

אלא גם לאות אזהרה מפני המשך מדיניותה הנוכחית של ממשלת ישראל.

יפה עשו מדינות אירופה שלא הצביעו בעד החלטתה זו. ושוב אנו רואים לפנינו דוגמה לכך שהנסיון הבלתי-סביר של מדינות ערב והעם הפלשתינאי לעבור את הגבול של פשרה סבירה בין שני העמים מביא להתנכרות של מדינות מכובדות ולכשלון מדיני. החלטתה זו של עצרת האו"ם היא כשלון מדיני ליוזמי כנס החירום, כי כל הכוונה היתה לשלב את אירופה בהחלטתה בין-לאומית גדולה ונסיון זה נכשל בגלל ההשמטות שהושמטו מהחלטתה זו. אני חושב ששר החוץ חייב לציין לשבח את תשע מדינות אירופה שעמדו על דעתן בוויכוח זה. והנה בר מאשר מחזש את אשר אמרתי מעל דוכן זה לפני שבועיים, כאשר היה דיון בלתי-שקול ובלתי-רציני על החלטות ועידת ונציה. אמרתי אז שעוד נתגעגע לעמדה אירופית זו, כי היא סבירה ומאוזנת. יש לשבח את מדינות אירופה על שהן דבקות, גם בוויכוח זה, בעמדה מאוזנת זו.

אולם יותר מכפי שיש בהחלטת האו"ם כשלון לפלשתינאים — ויש בה כשלון לפלשתינאים — יש בה כשלון למדיניות הישראלית. גם החלטתה זו לא היתה אפשרית אילו לא שורה של מעשים פרובוקטיביים של ממשלת ישראל: חוק ירושלים, שעליו עוד נדבר היום; מעשי הזוועה בכלא נפסא; ולפני כן ההתקפות בראשי הערים וגירוש ראשי הערים. ההשפעה המצטברת של מעשים אלה מקוממת את דעת הקהל העולמית, ובעקיפין עוזרת ליסודות הקיצוניים ביותר בקרב העם הפלשתינאי, וגם מחלישה את הכוחות הריאליסטיים המתונים הקיימים באש"פ. וכל מי שיש לו ידיעה כלשהי על המתרחש בעם הפלשתינאי מודע לכך. מי שאינו רוצה לשמוע, מי שהדבר אינו מעניין אותו, קל לו לדבר על הפלשתינאים כאילו היו חיים על הירח.

בסיכום, אדוני היושב-ראש, אם ישראל לא תגבש מדיניות המביעה את נכונותה לסגת מן השטחים הכבושים במסגרת של שלום יגבר הלחץ הביין-לאומי לנסיגתנו בלי שלום ובלי הכרה בנו.

ואולי משפט אחרון על הוויכוח הבלתי-מכובד, העגום והעלוב שהיה בשעת נאומי של ראש האופוזיציה, ראש האופוזיציה העיקרית, חברת-הכנסת פרס. זה היה נאום מגוחך מפני שהסכמ קמפ-דייוויד, המשקפים את תכנית השלום לחלוטין, אושרו לא על-ידי ממשלת הליי-כוד, הם אושרו על-ידי הכנסת. הסכם זה הוא היום החתמת לטת הכנסת והמערך שותף מלא להחלטתה זו. הנסיון הבלתי-מכובד להתכחש להסכם, לומר: הצבענו בעד סעיף 3 ובעד סעיף 4 אבל לא בעד סעיף 2 ולא בעד סעיף 4 — הוא נסיון עלוב של מפלגה שבקוותה לעלות מחר לשלטון אין לה מדיניות רצינית אלא יש לה צרור של סיסמאות. ואני חושב שאנו חייבים לדחות את הנסיון הבלתי-מכובד הזה.

היו"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור לחברת-הכנסת עקיבא נוף, ואחריו — לחברת-הכנסת קלמן כהנא.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הדיון היום הוא חזרה נוספת, מעייפת ובלתי-תורמת של הצגת העמדות

— הודעת הממשלה על החקפת הרצח האש"פית על ילדים יהודים בבליגיה וההחלטות הפרודי —
אש"פיות של עצרת האו"ם (דיון) —

אינטרסים שונים. והן אינן מבינות מדוע אנחנו מטיילים עליהן את החובה לפתור את הבעיה הלאומית של הפלש-תינאים, בשעה שבהסכמי קמפ-דייוויד אנחנו אמרנו וקבענו שקיימת בעיה לאומית כזאת.

שר-החוז' י. שמיר :

למה לא הזכרת את ירדן ?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

גם ירדן, סליחה. אבל הם מנו את כולם.

במשלחת בקופנהאגן הביאו בחורה שהיא פליטה מעיראק והיא סיפור דראמטי יוצא מן הכלל, נוגע ללב, כיצד היא עונתה שם וכיצד נקלטה כאן. דרך אגב, האלמנטים שרצו להביא באמצעותה, שהיו חילופי אוכלוסין ושנשאר שם רכוש, קצת הלכו לאיבוד. אבל לשאלה הבסיסית שעלתה, מהי תשובתכם לפליטים הפלש-תינאיים הרוצים לחזור למולדתם כשם ששמתה חורש חזרה למולדתה, לא היתה תשובה. כל עוד ראש הממשלה ממשיך לומר "לעולם לא" אף שבהסכמי קמפ-דייוויד נאמר כן, ואין שום תשובה בנושא הזה, והכנסת חוות דעה ואומרת בהחלטות כאלה שהעולם כולו נגדנו אבל אינה נותנת תשובה ופתרון לשאלה הפלשתינאית — אין לנו להתפלא שבמקום שבאות יזמות ותשובות מוכרחים להתייחס אליהן. נראה לי, אדוני היושב-ראש ואדוני שר החוץ, שלא נוכל לאחד את כולנו נגד עולם שלם בלי שנאמר שאנחנו אמנם מוכנים לבצע את אשר חתמנו בהסכמים האלה. אני לא מקבלת את זה שההסכמים הם לא טובים. זו היתה פריצת דרך יוצאת מהכלל. אמרנו כי לעולם לא יהיה עם מי לדבר והנה אנחנו מדברים עם הגדולה שבמדינות ערב יש לנו יחסים אלה. אבל התשובה של ממשלת ישראל, של העם כאן, לנושא הלאומי הפלשתינאי, על זכותם לריבונות משלהם, תשובה שאפשר להביא אותה ושצריך להביא אותה — ולתשובה פוליטית סבירה אפשר גם לגייס מדינות אחרות שתעמודנה אתנו — תשובה כזאת לא ניתנה. כי כולנו מפתחים מן הקיצוניים ביותר בתוכנו שאומרים : לעולם לא.

ואני רוצה להעיר הערה נוספת : אני מאוד מצטערת, מדינת ישראל הוקמה כמקלט ליהודים, כתשובה לבטחון. בעמדה הקיצונית והמבודדת שלנו ובחסר ההסברה המתאימה של נושא הציונות כפי שהיה במקורו אנחנו מגדילים את גל האנטישמיות. אני רוצה, חברי הכנסת, שתדעו שרבים מאוד מנציגי העולם אינם בקיאים בנושאים אים שאנחנו בקיאים בהם. הם מבדילים בין ישראל לציונות אבל מזהים ציונות ויהדות. ואנחנו עדים לגל אנטי-שמית חדש הגואה בקצבות הקונפליקט המופיע לפני אמות העולם : עם של פליטים נמצא תחת שלטון של ממשל צבאי, כשהעם המחזיק בשטחים האלה אינו נותן שום תשובה, כאשר הכיבוש הזה, או החחוקה הזאת או המשך קיום הפליטים, הוא פועל-יוצא של מה שקוראים "ציונות". הבעיה היא לתת את הדעת, להסביר את הדברים האלה ולשחף עמים אחרים ומדינות אחרות בפעולה שיש בה משום תשובה לקונפליקט. ובלעדי תשובה נכונה משלנו ובאין תשובה אחרת גם האומות הידידותיות, כמו מדינות אירופה, לא תוכלנה להמשיך ולהתעלם מן הבעיה הפלש-תינאית.

הח"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת גדעון האוזנר, ואחריו — לחבר-הכנסת אסף יגורי.

אשר סללו הסכמי קמפ-דייוויד, אני מספקם אם היא מבשרת על רצון להתבוננות במצב. ההחלטות שנתקבלו עליידי עצרת האו"ם אינן החלטות על הנייר בלבד. אין להן משמעות אופראטיבית ישירה אבל, עם זאת, משמעותן המעשית אינה קטנה. הן מחזקות את ידי אש"פ, את ידי הנקטים אמצעי טרור ואינם בוחלים בשום אמצעי במלחמתם נגד ישראל ונגד העם היהודי, אף לא באמצעי של רצח ילד יהודי באשר הוא יהודי. וזה יותר מסמלי שבו-זמנית עם הדיון בעצרת האומות המאוחדות נהרג הילד היהודי באנטוורפן. וכוונת הפושע שפגע בילד היתה לערוך הרג רב יותר. אם אחרי מעשה כזה, מעשה איום ומחריד, לא נמנעו ראשי המדינות מלהצביע כפי שהצביעו הרי זה מראה לאן פניהן מועדות.

במצב זה אין לנו אלא לדאוג לליכודו של העם ולעמידתו בפרץ. התלכדות היא צו השעה. "לא מצא הקב"ה כל מחזיק ברכה לישראל אלא השלום" לא נאמר רק כלפי חוץ. אנחנו צריכים לדאוג גם לשלום כלפי פנים. יש אפשרות להגיע לקונסנסוס לאומי. אנו רואים זאת בקשר לחוק ירושלים. כמעט כולם מתאחדים סביב עניינה של ירושלים. וכך אפשר היה להגיע להרבה יותר. אבל לזה יש צורך ברצון טוב ולצדדי הוויכוח היום בכנסת אינו מוכיח שרצון זה קיים. כמעט אפשר לומר שהגענו לקונסנסוס אחד : כולם מדברים כפי הנראה, שהסכם קמפ-דייוויד הוא אסון לאומי. והמחלוקת פרצה היום רק סביב השאלה מי אשם בו. המערך מאשים בצדק את הקואליציה, את הממשלה שחתמה על ההסכם, והליכוד טוען בצדק שלולא תמיכת המערך בהצבעה בכנסת לא היה רוב להסכם זה. אבל לא זאת הבעיה היום. במצב שבו אנו נמצאים אנו נדרשים להתלכד ולחשוב מראש ולתכנן מחדש את צעדיו, לנסות להגיע למדיניות חדשה, מחושבת מראש, אשר תנסה לחלץ אותנו מהמצב הביש שאלינו נקלענו. ולזה צריכים לקרוא את כל הש"פויים בדעתם, ויהי רצון וימצאו שפויים אלה ונגיע לידי ליכוד מלא עד כמה שאפשר, ולה' הישועה.

הח"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור לחברת-הכנסת שולמית אלוני.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, אני מאוד מצטערת על כך שהממשלה כרכה את עניין האסון שקרה בבליגיה עם הדיון המדיני. משום ששעה שאנחנו אבלים ומצרים על כל פעולת אלימות וטרור, קל וחומר כשמדובר בפגיעה בילדים, קל מאוד לטשטש דיון מדיני רציני ולאחד את הכנסת סביב קונסנסוס שלילי : שוב אנחנו מול העולם, שוב העולם רע ורשע, ואנחנו נצמח יחד מול קברו הרענן של הילד שנרצח ונגנה את הטרור, ושוב העניין לא יחייב אותנו לתשובות מדיניות ממשיות. וחבל על כך.

אדוני שר החוץ, שמעתי את ההסברה מקרוב, כיצד אנשי מודיעין החוץ מסבירים לעולם את התשובה שמדינת ישראל נותנת לנושא הפלשתינאי. אם אנחנו חושבים ומשלים את עצמנו שאפשר לבוא לאירגון האומות המאוחדות ולמדינות ידידותיות ולומר להם שארצות ערב חייבות לקלוט את הפליטים האלה משום שיש להן כך וכך מדינות, וזאת התשובה שלנו — זה לא עובד. בעיני ארצות העולם, מאורקו ולוב, סוריה עיראק, מצרים וסעודיה הן מדינות נפרדות עם לאומיות נפרדת, עם

גדעון האזור (המסלגה הדמוקרטית העצמאית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עצרת האו"ם לא תוכל לנקות ידיה ממעשה הדמים באנטוורפן. עצרת האו"ם היא שתרמה, במישור או בעקיפין, לרצח של דוד כהנא. היא שותפה לכך. החלטתה מאתמול מזכייה שוב כי יש רק שתי דרכים לפתרון הבעיות הקשות והסבוכות של האזור שלנו: האחת: היא דרך האיבה, הסנוור וההתעלמות מהמציאות, זו הדרך שעצרת האו"ם הלכה בה; והאחרת היא דרך המשא-ומתן, חיפוש הבנה ההדדית והנכונות לפשרה. מי שבוחר בדרך הראשונה משתמש באמצעים של הטלת אימים ותכתיבים. מי שבוחר בדרך זו דורש מישראל שתתפרק מאמצעי בטחון חיוניים למען תהיה טרף לא לויביה. זה לא יהיה. העם בישראל לא נכנע בעבר לתכתיבים ולא יכנע להם בעתיד. ודווקא, הסכם קמפ-דייוויד הוכיח בעליל שרק על-ידי משא-ומתן, רק על-ידי הושטת יד לשלום, רק על-ידי חיפוש הבנה, רק כך אפשר להביא את ישראל גם לידי ויתורים מרחיקי לכת, ללידי לפעמים מרחיקי לכת מדי.

אך גם הממשלה, ממשלת ישראל, חייבת לדעת שעל-ידי התעלמות מצדה מהמציאות הבין-לאומית, על-ידי הסתגרות שלה והסתגרות בקליפה של נוקשות, היא עולה על דרך גלוזה. מה הדיבורים שנשמעים לאחרונה מצד שרים מסויימים על הקפאת ביצועו של הסכם השלום לום? הרי הקו הראשי של הממשלה היה שהסכם השלום אינו תלוי בתוצאות המשא-ומתן והסכם על האו"ם נומיה. יש קשיים בהסכם על האוטונומיה, ידענו שיהיו. האם מפני שהממשלה נתקלת בקשיים במשא-ומתן הזה היא רוצה לחזור בה מהקו הראשי שהסכם השלום עומד בפני עצמו?

משרד ראש הממשלה שוכן כבוד בקריית הממשלה בבירה. האם זה אינו חלק מירושלים? האם צריך להוכיח שהחלק שבו מצויה קריית הממשלה גם הוא ירושלים או שצריך דווקא לטלטל את משרדי הממשלה מפה לחלק המזרחי, ואולי אחר כך אל בין החומות של העיר העתיקה? למה לנו מעשי התגרות חסרי טעם? איחדנו את ירוש-לים. נחזור ונצהיר על כך היום בחוק ירושלים — לשם מה דרושים המעשים האלה?

אדוני היושב-ראש, תאריך ה-15 בנובמבר שעצרת האו"ם הצמידה להחלטתה המעוותת אינו מקרי, כמוכן, זה תהליך שנקבע עוד לאחר הבחירות בארצות-הברית בתקווה שעד אז ומאו אפשר יהיה לגרור גם את ארצות-הברית אל מעגל האיבה וההתנגדות לישראל. אבל לא-ת רונה נראה לי שיש גם שרים בממשלת ישראל החותרים להציג בפני העם את העניין כאילו הברירה היא בין נאמנות לארץ-ישראל, ולפי הקו הקיצוני והנוקשה ביותר של חברי הממשלה, ובין התכחשות לה. ואולי מתכנן מישהו במועד זה או קרוב לזה שקבעה עצרת האו"ם גם פניה לעם על רקע זה דווקא: מי לארץ-ישראל — אלי! זאת תהא הצגה מסולפת של הנושא מצדה של ממשלת ישראל, חמורה לא פחות מן הסילוף שגילתה עצרת האו"ם אתמול. אנחנו חייבים בניווט זהיר בין המוקשים העומדים לרוב והמצויים כיום על דרכנו, והמצויים בכלל על דרכו של העולם. חוששני שהממשלה הנוכחית איננה מסוגלת עוד לנווט כך את ספינת המדינה.

הי"ר ב. הלוי:

רשות הדיבור לאחרון הנואמים בדיון זה, חברי-הכנסת אסף גיורי.

אסף גיורי (יעד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, האם אמנם תחושת המצור והמילכוד באה לנו מבחוץ או שהיא בעצם מבער-בעת בשפנים? והמצוקה והמועקה שאנו חשים אינן נובעות בשום פנים מהחלטת עצרת האומות המאוחדות, הן אינן בשום פנים ואופן מעשה מתוכנן, מחושב, ציני של ראשי ממשלות, אלא הן חולשתנו שלנו, שלנו מבית. זוהי תחושתנו ולכן אני גם הרבה יותר חרד, הרבה יותר רגיש להחלטה הזאת שהיתה, מפני שנוכח ההחלטה נחשפה המבוכה שלנו מבית. עם חפץ חיים, עם חכם, היה מפעיל תכנית חירום משלו לקראת עצרת האומות המאוחדות שהזולתה היתה ידועה מראש. שום הפתעה לא נפלה כאשר הורמו הידיים, שום מחזה מרעיד, שונה ממה שכולנו חוינו, לא התרחש שם.

בדיון זה היום בכנסת — טוב עשה שר החוץ שהביא את הנושא היום לדיון במליאת הכנסת — אנו בוחרים בעצם דבר שהיינו צריכים לבחון בטרם נפלה ההחלטה. היינו צריכים להכין תכנית חירום משלנו לפריצת דרך לעולם השלישי ואולי לפריצת קשרים חדשים. עם עמי מוצח אסיה. זאת, אדוני שר החוץ, היתה יכולה להיות התשובה האמיתית שלנו להרמת הידיים שלהם שם.

מהי בעצם התשובה, מהי התכנית? לדעתי — ואני חוזר על הדברים — התשובה היא בעצם בעיקר ליכוד המ-גנה שלנו מבית, הקמת ממשלת ליכוד לאומי, הידוק הקשרים עם העם היהודי, חידוש העלייה, גבושת התייש-בות, חידוש צמיחה כלכלית. זו התשובה האמיתית, הג-בושה והחשובה לנושא שבא לידי ביטוי בעצרת האומות המאוחדות.

אני חושב שהגורל זימן לנו — לא אנחנו זימנו אוהו — שדמו של הילד דוד כהנא ז"ל, שנרצח באנטוורפן, מת-ערב בדמים ששפכו באומות המאוחדות. מה הפלא ששום אירגון לא נטל על עצמו את האחריות? מה הפלא שא-פילו רוצאי הרוצחים, הארכי-רוצחים של ההיסטוריה, גם הם מתביישים בשפיכת דם ילד קטן וגם להם יש אויל בכלל זאת בושא? לטעמי יש בכך סמליות רבה שהכנסת נזעקת על דמו של היחיד ועל הדמים של כולם. זו חובתנו, זו זכותנו.

האומות המאוחדות יכולות ליצור תחושה, אבל מציאות ומעשים יכולים ליצור רק אנחנו. לדבר, להתריע, זו חולשתו של האו"ם. כוחנו בעשייה של ממש. באמת לא תמיד חשוב מה אומרים הגויים ומה אומרים באו"ם, אבל צריך להקשיב, לחוש, ללמוד מה צומד מאחורי הדברים. אין זה מזיק לעשות חשבון נפש. ירושלים, מעבר לשכח ראה הממשלה, שורה של הצהרות בלתי-שקולות, העיתוי — האם כל אלה באמת הכרחיים? האם זה העיתוי הנכון, האם זה המעשה הנכון? אדוני שר החוץ, כדאי היה להרהר בכך. אין זה מזיק.

חברי הכנסת, שני כוחות פועלים לבדיקה מחדש של הסכמי קמפ-דייוויד: כוח אחד הוא הכוח המציע להסתלק מכול וכול מהסכמי השלום ולמנוע בכל מחיר את השלמת הנסיגה מסיני, תוך ריסוק ההסכמים עם מצרים. זה כוח הפועל במחנה שלנו בכנסת הזאת, בצי-בור. לדעתי אין זה כוח מרכזי אבל הוא קיים, הוא פועל. לדעתי על הכוח הזה לחשוב אם הוא אינו מרסק באותה הזדמנות את חוט השדרה של מדינת ישראל. הכוח הזה מציע לעשות הכול באופן חד-צדדי: להסתלק מתוך יומה ישראלית מכל השטחים, מכל ההסדרים, מכל הנכסים; להקים לאלתר מדינה פלשתינאית. עם הכוח הזה אינני

חוברת ליו, ישיבה ש"ג

— הודעת הממשלה על התקפת הרצח האש"פית על ילדים יהודים בבגיה והחלטות הפרו"אש"פיות של עצות האו"ם (סיכום הדיון) —

נסוס הזה ומחלישים את אחדותנו בשם הזכות של כל הדעות, של כל גוני הקשת, של כל הנפשות הפועלות, כאילו זה חשוב יותר מהמעשה המאחד את כולנו.

אדוני שר החוץ, חברי הכנסת, אני חושב שיש משקל רב לדיון הזה, אני חושב שהוא מתקיים באיתור. היה צריך לקיים דיון לפני עצרת האו"ם, לפני ההחלטה שנפלה. היינו צריכים לומר את דברנו לפני כן, ואני קורא לממשלה לנהוג כך, להקדים מהלכים בטרם מתרחש שות פורענות.

2. תשובת שר החוץ

גד יעקבי (המערך):
זו השאלה.

שר-החוץ י. שמיר:

היכן האחיות? היכן העדפת האינטרס הלאומי?

שמעון פרס (המערך):
שאל את ראש הממשלה שלך.

שר-החוץ י. שמיר:
אני שואל אותך.

לא אכנס לכל אותם הוויכוחים ולכל אותם העירעורים המאזוכיסטיים שנשמעו היום בכנסת. יש מה לומר גם על כך אבל לא אסחף לוויכוח זה, לא היום. היום עומדים אנו מול ההתקפות החמורות ביותר ועלינו להציג עמדה מאוחדת ומלוכדת. אני רק זאת, שהקשיים המדיניים שאתם אנחנו מתמודדים נובעים רובם ככולם מעמידתה האיתנה של הממשלה על האינטרסים החיוניים של מדינת ישראל, והממשלה עומדת על כך מתוך הכרה עמוקה שעמידה זאת איננה נוגדת את תהליך השלום. להיפך, רק שמירה קפדנית על עקרונות קמפ-דייוויד ועל עקרוןות ישראל תביא את השלום לאזור ולישראל גם יחד.

אני מקווה שלמרות הנימות הציומרגניות ששמענו היום בדיון יתלכד רוב גדול בכנסת ויהדוף בהחלטיות ובתקיפות את ההתקפות על קיומנו ובטחוננו.

3. סיכום הדיון

לשאפתו של אותו אירגון להעמיד בסכנה את בטחונה של מדינה חברה באו"ם;

3. החלטת עצרת האו"ם עומדת בסתירה למגילת האו"ם הקובעת כיבוד עצמאותה, ריבונותה ובטחונה של ישראל כמדינה חברה;

4. החלטת העצרת עומדת בניגוד להחלטת מועצת הבטחון 242 שלפיה אין נסיגה של כוחות צה"ל אלא בכי-נון השלום, ובמסגרת של שלום מדובר על נסיגה לגבולות בטוחים ומוכרים ולא לקווי ה-4' ביוני 1967;

5. הכנסת מביעה את הערכתה לאותן מדינות שהציעו לפי המצפון הבינ-לאומי, נגד ההחלטה;

6. הכנסת מביעה מורת רוח מהודעת המזכיר הכללי של האו"ם, שסטה מחובת האובייקטיביות והאיוון המוטלת עליה, והתבטא בזכות כינון מדינה פלשתינאית שפירושו למעשה הוא מדינה בראשות אש"פ שחסכן את בטחונה של מדינת ישראל;

7. הכנסת מביעה את דעתה שהחלטת מעמדה של ישראל כבירה הבינ-לאומית גובעת, בין השאר, ממדיניות

רוצה להתווכח. נדמה לי שאין אתו בסיס משותף לדיון. ובכל זאת קיים כוח שלישי, והוא הכוח המרכזי, החוג שמציע להמשיך ולנווט את ספינת ישראל, עם המשברים שאנו עומדים בפניהם ונוכח המשברים האלה, בדרך שמתווים לפניה הסכמי קמפ-דייוויד. זה מחייב הזירות, אבל עם זה יש יותר סיכוי מאשר עם שני הכוחות האחרים שהזכרתי בדברי.

בכנסת הזאת יש קונסנסוס של "לא משא-ומתן עם אש"פ", ובכל זאת יש אנשים בבית זה המפירים את הקונ-

היו"ר ב. הלוי:

בוה תם הדיון. רשות הדיבור לשר החוץ, אם הוא רוצה להשיב.

שר-החוץ י. שמיר:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הדיון המתנהל היום בכנסת הוא על שני נושאים שהם נושא אחד, שתי התקפות חמורות ומסוכנות ביותר על מדינת ישראל: מצד אחד החלטת האומות המאוחדות, שטרם היתה כמותה לחומרה ולרשעות, החלטה אולטימטיבית על נסיגה לקווי החנק שמלפני מלחמת ששת הימים, חלוקת ירושלים — וכל זה החל מה-15 בנובמבר הקרוב — איום בסאנקציות, הכרה מלאה באירגון המרצחים; ומצד אחר ההתקפה הרצחנית והנפשעת על ילדים יהודים באנטוורפן, המזועזעת באכזריותה, ההגיון הלאומי והאנושי חייב שהכנסת ברובה הגדול תפגין עמדה מאוחדת ומלוכדת, שהרי כולנו, פרט לכמה קבוצות שוליים קטנות, מתנגדים לכל אותם הדברים שבהם דוגלים אויבינו אשר ימונו התקפות אלה, אולם לרוע המזל לא הסתייע הדבר. בצער רב מאוד שמעתי את דברי חברי הכנסת שמעון פרס. אינו פוסל ויכוז, אך האם זוהי שעת הכושר וזוהי השעה המתאימה לכך? האם עלינו לשמח תמיד את אויבינו ולייסר את עצמנו ולהציג מחוזה כזה, שגם לנוכח התקפות כאלה איננו מסוגלים להתעלות ולראות את המאחד, את המשותף? היכן החכמה המדינית?

היו"ר ב. הלוי:

חברי הכנסת, נעבור להצעות סיכום. חברי הכנסת שחל יביא הצעת סיכום בשם כמה סיעות.

משה שחל (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשם סיעות המערך, שינוי — מפלגת המרכז, המפלגה הליברלית העצמאית, הרשימה הערבית המאוחדת ותנועה לזכויות האזרח אני מביא את הסיכום הזה:

1. הכנסת דוחה בזעם ובמורת רוח את החלטת העצרת מיום 29 ביולי 1980. החלטה זאת אינה מחייבת את מדינת ישראל;

2. החלטת העצרת נתקבלה ביומנו של אירגון המבלים אש"פ הלוחם נגד כל העקרונות והנורמות של הקיום-ביחד הבינ-לאומי והתרבות האנושית. אירגון אש"פ לוחם נגד ילדים, נגד אזרחים, נגד מטוסים, נגד דיפלומטים, נגד ספורטאים, כלומר, נגד כל ניצן של סולידאריות אנושית ובינ-לאומית. החלטת עצרת האו"ם נענית

2. עצרת חירום זו היתה בלתי-חוקית וממילא כל החלטותיה הן בלתי-חוקיות;

3. הכנסת קובעת כי ירושלים היא בירת ישראל שלא תחולק עוד לעולמים;

4. הכנסת מגנה את התקפת הדמים של אירגוני המרצחים על הילדים היהודים באנטוורפן. על-ידי התקפה זו הוכיחו המרצחים פעם נוספת כי חובת כל העמים היא להוציא אירגוני מרצחים אלה מחוץ לחוק האנושות התרבותית.

היו"ר ב. הלוי :

הצעת סיכום בשם הסיעה התחיה — בנא"י הביא חברת-הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, להלן הצעת הסיכום של סיעת התחיה — בנא"י :

1. סיעת התחיה מזדהה ותצביע גם עם הצעת הכנסת לדחות ללא סייג את החלטות עצרת האו"ם נגד ישראל, שבה וקובעת בחוקי-סוד את ירושלים המאוחדת כבירת ישראל ומביעה תנחומיה למשפחה השכולה של הילד שנהרג בבגליה בהתקפת הדמים של אירגון המרצחים ;

2. סיעת התחיה אינה רואה עצמה פטורה מלהתייחס גם בנושא זה אל התהליכים המדיניים המתרחשים במזרח-התיכון בכלל ואל מה שקרוי הסכם השלום בפרט, וקובעת שאם כי אחריותה של ממשלת הליכוד כיוזמת וכמבצעת של הסכמי קמפ-דייוויד היא לאין שיעור גדולה ומכרעת, עם זאת המערך, כמי שהצביע בעד אישור הסכמים אלה בכנסת אינו יכול לפטור את עצמו מאחריות לתוצאות ;

3. כתגועה שנוגדה תוך כדי מאבק בלתי-פוסק יכולה היתה היום סיעת התחיה להדגיש את צדקת תחי-זיותיה, ומה יכול היום יותר להוכיח את צדקתנו כשהליכוד והמערך רבים ביניהם מי אשם בהסכמי קמפ-דייוויד ;

4. עם זאת אין בלבנו היום שום שמחה, משום שהמשבר הקיים היום בביצוע הסכמי קמפ-דייוויד קורה כשכבר הפסדנו חלק גדול וחיוני מנכסינו הבטחוניים והלאומיים, דבר שהשפיע גם על מצבנו הכלכלי, החברתי והמוסרי הירוד ;

5. סיעת התחיה קובעת שהיום — ומיום ליום יותר ויותר — פוקחים אישים בממשלה, כמו גם במערך ובחלקים הולכים וגדלים של הציבור, את עיניהם ורואים את פצוצות הזמן שהסכמי קמפ-דייוויד נושאים עמם. עם זאת קובעת סיעת התחיה בצער שגם היום אין לאי-שום אלה הכוח להודות בשגיאותיהם ולדרוש את הפסקת השיחות ועריכת רביזיה בהסכמי קמפ-דייוויד ;

6. סיעת התחיה מאמינה שאפשר עוד היום, וזאת למרות המחיר הגבוה שכבר שולם, לעצור בעד ההיירד-רות והמשך הנסיגה והיא תברך על כל פעולה והחלטה בכיוון זה, תוך כדי המשך המאבק הבלתי-פוסק כנגד כל מדיניות הממשיכה להתבסס על הסכמי קמפ-דייוויד.

היו"ר י. ברמן :

חברת-הכנסת אורי אבנרי יביא את הצעת הסיכום של סיעת מחנה שלי.

כושלת של ממשלת הליכוד המרחיקה לב ידידים ומסייעת ליריבים ולמתנכרים, מדיניות השוללת כל פשרה בנושא הפלשתינאי, מדיניות המתאפיינת במלל נבוב, בהתנחלות גטולות צורך בטחוני ובמעשים בלתי-מחושבים ומזיקים, כגון ההודעה על שינוי מיקומה של לשכת ראש הממשלה ;

8. הכנסת קוראת לממשלה, עקב כשלונה בזירה הבינ-לאומית, להתפטר ולהעניק לציבור את האפשרות לבחור בהנהגה חדשה.

היו"ר ב. הלוי :

הצעת סיכום יביא חברת-הכנסת צ'רלי ביטון בשם סיעת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להציע לבית הצעה לסיכום הדיון על הודעת שר החוץ מיום ה-30 ביולי 1980, בשם סיעת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון :

1. הכנסת דוחה את הודעת שר החוץ ;

2. הכנסת מוקיעה את ההתקפה הנפשעת על הילדים באנטוורפן, משתתפת בצער המשפחה האבלה ומאחלת החלמה מלאה לפצועים ;

3. הכנסת מקדמת בברכה את ההחלטה של העצרת הכללית של האו"ם מיום 29 ביולי 1980, המתווה תכנית לכינון שלום כולל, צודק ובר-קיימא במזרח-התיכון, שיבטיח חירות ובטחון לכל העמים והמדינות, ובכללם ישראל והעם הפלשתינאי ;

4. הכנסת מכריזה על נכונותה לפעול לביצוע ההחלטות ;

5. הכנסת קוראת לממשלה להפסיק לאלתר את הצעדים המתגרים בשטחים הכבושים, את ההתנחלויות, את דיכוי האוכלוסייה הערבית ואת הצעדים לסיפוח ירושלים המזרחית.

היו"ר ב. הלוי :

הצעת סיכום בשם כמה סיעות יביא חברת-הכנסת חיים קורפו.

חיים קורפו (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת סיכום לדיון בהודעת הממשלה על התקפת הרצח האש"פית על ילדים בבגליה והחלטות הפרוי"אש"פית של עצרת האו"ם, מטעם הסיעות : הליכוד, חזית דתית לאומית, התנועה הדמוקרטית, אגודת ישראל, פיתוח ושלום, פועלי אגודת ישראל, אחווה ויעד.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל) :

אותי אף אחד לא שאל. אבקש למחוק את שם סיעתי מהצעת סיכום זו.

חיים קורפו (הליכוד) :

אבקש את סליחתך, אני מוחק.

1. הכנסת דוחה ללא סייג את ההחלטות האנטי-ישראליות של עצרת החירום של האו"ם ;

הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חברת-הכנסת ג. כהן לא נתקבלה.
הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חברת-הכנסת צ' ביטון לא נתקבלה.

הדו"ר י. ברנץ :

אני ממנה עכשיו מונים לספירת קולות המצביעים. אבקש מחברת-הכנסת אולמרט ומחברת-הכנסת וירשובסקי למנות את המצביעים. אני מעמיד להצבעה את הצעת הסיכום שהביא חברת-הכנסת שחל.

ה צ ב ע ה

בעד הצעת הסיכום שהביא חברת-הכנסת מ. שחל — 40
נגד — 51
הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חברת-הכנסת מ. שחל לא נתקבלה.

הדו"ר י. ברנץ :

אני מבקש מחברת-הכנסת טולידאנו ומחברת-הכנסת רום למנות את הקולות בהצבעה הבאה. אני מעמיד להצבעה את הצעת הסיכום שהביא חברת-הכנסת קורפו.

ה צ ב ע ה

בעד הצעת הסיכום שהביא חברת-הכנסת ח. קורפו — 49
נגד — 43
הצעת הסיכום שהביא חברת-הכנסת ח. קורפו נתקבלה.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
אני מביא את ההצעה של סיעת מחנה שלי לסיכום הדיון על הרצח באנטורפן :

1. הכנסת מגנה את מעשה הוועה הנתעב וחסר התכלית נגד ילדים יהודים באנטורפן וקוראת לשלטונות בגליה לפעול במלא המרץ כדי לגלות איזה אירגון עומד מאחורי מעשה זה — אם ישנו כזה ;

2. הכנסת מציינת כי החלטת עצרת האו"ם לוקה בחוסר איוון, באשר אין היא מאשרת בפירוש את זכותה של ישראל לריבונות, לעצמאות ולשלמות טריטוריאלית בגבולות בטוחים ומוכרים, בצד זכותו של העם הפלשתינאי להגדרה עצמית ולמדינה לאומית משלו וזכותו להיות מיוצג על-ידי המנהיגות המקובלת עליו ;

3. הכנסת קובעת כי מעשי הממשלה תורמים תרומה שלילית ביותר להידרדרות זו, מקוממים נגד ישראל את דעת-הקהל הטובה בעולם ובעם היהודי, גורמים לאבדן אחרוני ידידינו ומבודדים את ישראל גם במאבק על זכותה הלגיטימית לשלום ולבטחון ;

4. הכנסת קוראת לממשלה לנקוט מדיניות חיובית ונמרצת להשגת שלום כולל עם כל העמים השכנים ובראש וראשונה עם העם הפלשתינאי.

הדו"ר י. ברנץ :

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצבעות על הצעות הסיכום.

ה צ ב ע ה

הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חברת-הכנסת א. אבנרי לא נתקבלה.

ג. שאלות ותשובות

הדו"ר י. ברנץ :

אנו עוברים לשאלות ותשובות.

3374. מצוקת הדו"ר של חנות צעירים בקריית-שצ'ינה

חברת-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ג באדר תשל"ט (12 במארס 1979) :

חוג צעירי קריית-שמונה העביר אלי את הפנייה, שתצלומה צורף, המדברת על "דלת הקליטה" ועל "דלת הפליטה" של הישוב; על פחיתת אוכלוסיית העיר מאז 1974 ועל הסיבות לכך, שבחלקן הן ניתנות לפתרון, אחר דות בטוח הארוך ואחדות הקצרה. לדוגמה מביאים הם את בעיית הזוגות הצעירים במקום. ממכתבם ניכר כי הוא נכתב על-ידי נוער חיובי.

מאחר שכבודו השתתף יחד אתי בישיבה עם עשרות נציגים של הגליל וכן ביקר בקריית-שמונה, שואל אנוכי: מה עושה ותעשה הממשלה כדי לפתור ולהתגבר על הבעיות שהועלו לעיל ?

תשובת שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בקריית-שמונה אין מחסור בדירות ולא קיימת בה כל בעיית דו"ר. אדרבה, עומדות כיום כ-530 דירות המוצעות

לאיכלוס ברכישה או בהשכרה. תכנית הסיוע של משרד הבינוי והשיכון, שנכנסה לתקפה ב-1 ביולי, מקנה למש-פחה חסרת דו"ר הלוואה הגדולה ב-100% מההלוואה שניתנה בעבר ומגיעה ל-800,000 לירות. בנוסף לכך הוגדל המענק הניתן לרוכשי הדירות מ-200,000 לירות ל-400,000 לירות. המענק הבטחוני הוגדל אף הוא ל-130,000 לירות. המחיר הממוצע של דירת 3 חדרים בקריית-שמונה הוא 850,000 לירות. מכאן שזוג צעיר יכול לרכוש דירה גם אם יטול רק חלק מן ההלוואה העומדת לרשותו. תכנית הסיוע של משרד הבינוי והשיכון עשויה להוות תמריץ למעבר לקריית-שמונה ולא המחסור בדו"ר הוא המנוע זאת.

4488. השממת משרד הבינוי והשיכון על כל מחלקותיו ממדריך הטלפון של אזור חיגן ירושלים 1979.

חברת-הכנסת א. ג. בריאן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ט באב תשל"ט (22 באוגוסט 1979) :

במדריך הטלפון 1979, אזור חיגן ירושלים, נעדר משרד הבינוי והשיכון על כל מחלקותיו מרשימת משרדי הממשלה, וזאת אף שבמדריך אזור חיגן תל-אביב מופיע משרד זה. משרד החקשרות מפרסם את מדריך הטלפון בהתאם להודעות המתקבלות על-ידי המגויים למיניהם, לרבות המגויים הממשלתיים. מחדל זה גורם לאי-יגותות ולבלבול בציבור כאשר, לדוגמה, מחלקת עבודות ציבור

תוך 21 יום מקבלת השאלתה, יודיע בכתב ליושבי-ראש הכנסת ולשואל, לפני עבור אותם 21 יום, את סיבת העי-
כוב ואת המועד שבו ישיב; ובלבד שמועד זה לא יהיה
מאוחר מ־21 יום נוספים, אלא בהסכמת יושבי-ראש הכ-
נסת. "שאלתה זו הוגשה ביום 27 בנובמבר 1979, לפני
10 חודשים ושלושה ימים. אפשר לדעת מה⁵ הסיבה
לעיכוב ואם היתה פעולה על-פי התקנון?

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :

הסיבה לכך, ארוני היושבי-ראש, שבעניין זה נמשכו
דיונים ממושכים, בהתחלה עם ועד קודם, שהתפטר,
לאחר מכן נקבע ועד אחר. בימית יש גופים שונים ולכל
אחד יש חביעות משלו. קשה היה לנהל משא-ומתן מסודר
לגבי הפיצויים וההסדרים על העסקים ועל מה שנקרא
"התבססות". משום כך צריך היה לבוא לכנסת עם הסכם,
עם הסדר, עם בשורה. זאת עשיתי. כעת, לאחר שהושג
הסדר עם רוב תושבי ימית ויש בסיס להסדר עם המיעוט
שנותר, אני חושב שחבר-הכנסת רוזוליו יבין שהסיבה
לא היתה רעע לב או עצלות חלילה אלא פשוט רצון
להגיע להסדר.

דניאל רוזוליו (המערך) :

אני קובע שלא קיבלתי מכתב שבו השר מסביר זאת
והוא גם לא ענה לשאלה שנשאל לגבי מצב המשא-ומתן.

4808. מצוקת הדיור של זוגות צעירים

הכרת-הכנסת ש. ארבל-אלמזולינו שאלה את שר הבינוי
והשיכון ביום ז' בכסלו תש"ם (27 בנובמבר 1979) :

בזמן האחרון אנו עדים למריירות הולכת וגוברת של
זוגות צעירים שאין ביכולתם לרכוש דירות הן כתוצאה
מהאמרת מחיריהן של הדירות והן כתוצאה מהפיגור
בבניית דירות המיועדות לזוגות צעירים.

נוכת הסכנה שהמריירות על כל השלכותיה השלי-
ליות תלך ותגבר, רצוני לשאול את כבוד השר :

1. מהו מספר הזוגות הצעירים הזכאים לשיכון
בתאריך 1 בנובמבר 1979 שבקשתם אושרה והם ממתנים
למימוש זכותם בתל-אביב, בחיפה, בירושלים, בבאר-
שבע, בקריית-שמונה ובטבריה?

2. כמה דירות נמצאות בשלבי בנייה במקומות ש-
ציינתי?

3. כמה מהן תיגמרנה עד 31 במארס 1980 וכמה עד
סוף שנת 1980?

4. האם יש בכוחם של תכנית הבנייה הקיימת ולוח
הזמנים שלה לפתור את מצוקת הדיור של הזוגות הצ-
עירים?

תשובת שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מספר הזוגות הצעירים הזכאים לשיכון בערים
ובישובים שציינה היה כ־9,000 בנובמבר 1979.

2. מספר הדירות שנמצאו בבנייה הציבורית במועד
זה ובמקומות אלה הוא 9,407. כיום מצויות בבנייה בא-
זורים המצויינים יותר מ־11,000 דירות.

3. בניית רוב הדירות הללו תסתיים במהלך 1980—
1981. מהן נסתיימו עד 31 במארס 1980 1,407 דירות.

ריות בירושלים מופיעה בפירוט המחלקות של משרד
העבודה והרווחה במקום במשרד הבינוי והשיכון, שכב-
יכיל אינו קיים.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. האם הודיע משרד הבינוי והשיכון למדור הטל-
פונים על השינוי שהיה בהרכב משרדי הממשלה, לרבות
הרכב משרד הבינוי והשיכון בירושלים?

2. מה הם הצעדים שיינקטו כדי לתקן את המצב?

תשובת שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מספרי הטלפון של משרד הבינוי והשיכון על מחל-
קותיו לא השומט, כשענת חבר-הכנסת בדיאן, ממדריך
הטלפון באזור חיוג ירושלים 1979. גם המחלקה לעבודות
ציבוריות מופיעה בין מחלקות משרד הבינוי והשיכון
ולא במשרד העבודה. ככל הנראה, השאלתה של חבר-
הכנסת בדיאן מקורה בטעות. מצורף צילום עמ' מס' 3
של ספר הטלפונים.

4735. בעיות במשא-ומתן עם תושבי ימית

חבר-הכנסת ד. רוזוליו שאל את שר הבינוי והשיכון
ביום ז' בכסלו תש"ם (27 בנובמבר 1979) :

ועד תושבי ימית הפיץ בימים אלה מכתב בין חברי
הכנסת ובו הוא קובל על דרך ניהול המשא-ומתן של
השר דוד לוי עם תושבי ימית. בין היתר טוען הוועד כי
הבטחת הממשלה לדאוג לתעסוקה הולמת לתושבי ימית
אינה עומדת במבחן המציאות והתושבים נדונים לחוסר
תעסוקה ולאבטלה סמויה.

לאור האמור במכתב זה הנני מבקש להשיב לי :

1. באיזה שלב נמצא המשא-ומתן עם תושבי ימית
בקשר להבטחת עתידם?

2. מה הן נקודות המחלוקת בין הממשלה לבין
תושבי ימית בנושאים אלה?

3. מהי הכתובת האחראית לניהול המשא-ומתן עם
תושבי ימית ומתו מקור סמכותה?

4. מה יש בדעת הממשלה לעשות כדי שדרך ניהול
המשא-ומתן תהיה נאותה ובצורה ההולמת את בעיות
הדיור והתעסוקה של תושבי ימית?

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :

משרד הבינוי והשיכון מטפל בכל הפונים המעוניינים
לעזוב את ימית ומפצה אותם על-פי עקרונות הפיצוי
שנקבעו בוועדה להסדר פינוי ימית ואופירה. מתוך 350
תושבי ימית הזכאים לפיצוי חתמו כבר 220 תושבים
על הסדר פינוי וקיבלו מקדמות בגין דיור ועסקים. תה-
ליך התימת החוזים עם שאר התושבים נמשך.

הר"ר י. ברנץ :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת רוזוליו.

דניאל רוזוליו (המערך) :

לפי תקנון הכנסת, סעיף 42, "א) שר הנשאל חייב
להשיב על השאלתה, או להודיע על סירובו להשיב, תוך
21 יום מקבלת השאלתה. (ב) נבצר מן השר להשיב

שבאזור זה למעלה מחודש. המועצה האזורית בני-שמעון פנתה למע"צ בבקשה לשקם את הגשר אך עד כה לא נעשה דבר.

אודה לשר אם ישיב לי :

א. האם יש בדעת משרד התחבורה לשקם את הגשר בתקופה הקרובה ?

ב. מתי תשיב מע"צ על מכתבה של המועצה האזורית בני-שמעון ?

ג. לטענת הבדואים מסכן אי-שיקומו של הגשר את הנוסעים באזור. האם מחכה משרד התחבורה לתאונה כלשהי קודם שיתחיל בתיקון ?

תשובת שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. בדעת משרד הבינוי והשיכון לשקם את הגשר בתקופה הקרובה.

ב. מע"צ השיבה על מכתב המועצה האזורית בני-שמעון בהתאם.

5665. משרות מינהל לא מאוייגדות בחברה

לשיקום הרובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים

חבר-הכנסת א. שטייזר שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ג' באדר תש"ם (20 בפברואר 1980) :

לחברה לשיקום הרובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים אין מנהל כללי. יושבראש הנהלה וחשב זה חצי שנה. על אף הערת מבקר המדינה בנדון ופניותיהם של שני חברי הנהלה לשר הבינוי והשיכון לא נתקבלה כל תגובה על כך מכבודו.

אודה לשר אם ישיב לי :

א. מדוע הונח שר הבינוי והשיכון את הנושא לתקופה כה ארוכה ?

ב. האם תיפקדה החברה במשך חצי השנה האחרונה בצורה מתקבלת על הדעת ?

ג. האם נדחו תכניות שיקום בעיר העתיקה עקב העדרם של הפונקציונרים הנזכרים בחברה ?

ד. אם כן, בכמה התייקרו התכניות הנזכרות לנוכח האינפלציה הדוהרת ?

תשובת שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. יושבראש החברה לשיקום הרובע היהודי מונה בפברואר 1980 וחשב החברה מונה באפריל 1980. הנושא לא הונח. מינוים של נושאי תפקידים אלו הצריך שיקול דעת. ובתקופה זו הוסיף לכהן בתפקידו המנכ"ל היוצא.

ב. כן.

ג-ד. לא.

5823. התייקרות דירות כשיכונים הציבוריים

לעומת התייקרות הדירות הפרטיות

חבר-הכנסת א. שטייזר שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י' באדר תש"ם (27 בפברואר 1980) :

על-פי פירסומי הלשכה המרכזית לסטאטיסטיקה

תשובות 2 ו-3 לעיל מתייחסות כאמור לבנייה הציבורית בלבד וזאת מחוץ לבנייה הפרטית באזורים אלה.

4. פתרון מצוקת הדיור אינו עניין לשנה אחת, כפי שצינתי מעל כמה נכבדה זו עם כניסתי לתפקיד. בנייה ציבורית בהיקף של עשרים אלף התחלות בשנה, כפי שאכן נתבצע הדבר ב-1979, וזאת בנוסף על בנייה בהיקף דומה בסקטור הפרטי, היתה פותרת במשך 3-4 שנים את בעיית מצוקת הדיור בישראל והיתה תואמת את הצרכים השוטפים.

5257. מצב הבנייה בהתיישבות בגליל

חבר-הכנסת ש. ארבל-אלמזלני שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום י"ח בטבת תש"ם (7 בינואר 1980) :

בעתון "הארץ", מיום 28 בדצמבר 1979, פורסם שיושב-ראש המועצה האזורית הגליל התחתון, מר בני גורפינקל, אמר בכנס ראשי הרשויות המוניציפאליות בגליל שהשנה הובטחו בגליל 70 יחידות דיור, אולם גם מעט זה לא בוצע אלא בחלקו ואנשים שקיבלו, אחרי שנות זכות, הודעה בדבר אפשרות בנייה התאכזבו קשות כאשר הוברר שאין תקציב לביצוע בנייה כפרית זו.

רצוני לשאול את כבוד השר :

1. האם תואמת הטענה של יושבראש המועצה האזורית בגליל התחתון את המציאות ?

2. כמה יחידות דיור בגליל התחתון, במסגרת בנייה כפרית, הסתיימה בנייתן ב-1979 ?

3. מה הן הסיבות לכך שההתחייבות לבניית 70 יחידות דיור לא תמומש ?

4. כמה יחידות דיור במסגרת בנייה כפרית יבנו בגליל התחתון בשנת 1980 ?

תשובת שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא.

2. 113 יחידות דיור.

3. לא הובטחו ולא תוכננו 70 יחידות דיור בבנייה כפרית בגליל התחתון, בשנים האחרונות הועדף הגליל התחתון במסגרת איכלוס ופיתוח ישובי הכפריים. בשנת 1979 הוחל בבניית 32 יחידות דיור. עדיין נותרו בו שני ישובים מועדפים, אילניה וכפר-זיתים. באילניה נבנו לפני שנתיים 28 יחידות ובשלב ב' של הרחבת הישוב יוחל במהלך שנה זו בבנייה בשיטת בנייה עצמית. בכפר-זיתים מתעכבת התחלת בנייתן של 10 יחידות מתוכננות משום שהמתיישבים לא חתמו עד כה על הלוחות בנק.

4. הבנייה ב-1980 ביישובי הגליל התחתון האחרים תיעשה על-ידי הזכאים עצמם בסיוע הלוואות ממשרד הבינוי והשיכון ולא בבנייה ישירה של המשרד.

5386. אי-תיקון גשר שהתמוטט

חבר-הכנסת א. שטייזר שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ג' בשבט תש"ם (21 בינואר 1980) :

בעקבות התמוטטותו של גשר באזור שבתחום שיפוט המועצה האזורית בני-שמעון שבנגב מנותקים הבדואים

5828. מחלוקת בדבר חוזה נמורים בשכירות
שנתחם בין זוגות צעירים בירושלים
וכיון חברה הקשורה במשרד השיכון

חברת הכנסת צ. בימון שאל את שר הבינוי והשיכון
ביום י' באדר תש"ם (27 בפברואר 1980):

במסגרת פתרונות הדיור שהוצעו לזוגות צעירים
הוצע ל-32 זוגות צעירים מירושלים לקבל כפתרון זמני
למצוקת הדיור שלהם דירות בשכר דירה חודשי בשכונת
פת בירושלים.

הצעת משרד הבינוי והשיכון, במאסר 1975, היתה כי
הזוגות הצעירים ישכרו דירות בשכר דירה חודשי למשך
15 שנה, כאשר מדי שנה בשנה יועלה שכר הדירה ב-
10% משכר דירה בסיסי שנקבע בשנה הראשונה לש-
כירות. התקשרותם של הזוגות הצעירים היתה עם החב-
רות "מעונות פת ירושלים בע"מ" ו"בנייה להשכרה מי-
סודם של סולל בונה" ו"שיכון עובדים בע"מ". עתה,
לאחר שתמו חמש שנות שכירות, כאשר כאמור הועלה
שכר הדירה ב-10% מדי שנה בשנה, נדרשים הזוגות
הצעירים לחדש את חוזה השכירות בינם לבין חברת
"מעונות פת ירושלים בע"מ" כאשר דמי השכירות הנדר-
שים מהם הם למעלה מ-3,000 לירות לחודש בעוד שדמי
השכירות הנוכחיים הם 650 לירות לחודש. פירוש דרישת
חברת "מעונות פת ירושלים בע"מ" היא כי הזוגות הצ-
עירים הללו ישלמו שכר דירה הגבוה ביותר מ-400%
משכר הדירה הנוכחי.

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם נכון כי משרד הבינוי והשיכון הציע במאסר
1975, או במועד סמוך לכך, ל-32 זוגות צעירים מירוש-
לים פתרון למצוקת הדיור שלהם בדרך של שכירות חוד-
שית?

2. האם נכון כי הצעת משרד הבינוי והשיכון היתה
ל-15 שנה, כאשר כל שנה יועלה שכר הדירה ב-10%
משכר דירה בסיסי שנקבע בשנה הראשונה לשכירות?

3. האם חתם משרד הבינוי והשיכון הסכם עם חברת
"מעונות פת ירושלים בע"מ" באשר לפרוייקט הזוגות
הצעירים?

4. אם כן: (א) האם זכתה חברת "מעונות פת ירוש-
לים בע"מ" למעמד של מפעל מאושר? (ב) אילו הטבות
ומענקים ניתנו לחברה על-ידי משרד הבינוי והשיכון
בגין הסכמתה להתקשר עם המשרד בהסכם?

5. אם התשובה לשאלה 4 (ב) היא חיובית, מה
היו, בסכומים מדוייקים, ההטבות, המענקים וסכומי ההל-
ואה ומה היה היחס בינם לבין עלות הבנייה?

6. האם חברת "מעונות פת ירושלים בע"מ" רכשה
את הקרקע ממשרד הבינוי והשיכון, ואם כן, מה היה
סכום הרכישה, באילו תנאים והאם נמכרה הקרקע לאחר
הערכת שמאי ממשלתי?

7. אם הקרקע נמכרה לחברת "מעונות פת ירושלים
בע"מ" מתבקש כבוד השר להשיב האם היה מחיר הקרקע
שנדרשה החברה לשלם המחיר הריאלי בשוק המקרקעין?

8. האם הסכים משרד הבינוי והשיכון לדרישת
חברת "מעונות פת ירושלים בע"מ" להעלאה של יותר
מ-400% בדמי השכירות?

עלו מחירי דירות בשיכונים הציבוריים יותר מאשר מחירי
הדירות מבנייה פרטית. מחירי הדירות מבנייה ציבורית
עלו בששת החודשים האחרונים ב-21.4% לעומת התייק-
רות של 13.5% בלבד של הדירות מבנייה הפרטית.

אודה לשר אם ישיב לי:

א. האם מאשר השר את ממצאי הלשכה המרכזית
לסטטיסטיקה?

ב. אם לא, בכמה עלו, לפי תחשיבי המשרד, מחירי
הדירות שנבנו על-ידי החברות הציבוריות בששת החוד-
שים האחרונים?

ג. אם כן, מהי הסיבה לעלייה הגבוהה יותר של
מחירי דירות אלה?

ד. האם עתידה מגמת התייקרות דירות אלה להי-
משך?

ה. האם מאפינת התייקרות זאת את מחירי הדירות
בבנייה ציבורית בכל הארץ או שמא היא מוגבלת לאזו-
רים ספורים בלבד?

ו. אילו צעדים ינקטו על-ידי המשרד על מנת
לבלום את התייקרות דירות אלה, או לפחות למתנה?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד. לוי:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. כן.

ב. תשובה על שאלה א.

ג. מחירי הדירות בשוק הפרטי עלו במרוצת 1978
ב-200% בעוד שהמדד הכללי עלה ב-42% בלבד. לעומת
זאת, לא התייקרה כמעט הבנייה הציבורית באותה שנה
והדירות נמכרו במחירים מסובסדים. ההיקפים הגדולים
של הבנייה ב-1979 הגדילו את היצע הדירות בשוק וגרמו
למיתון דראסטי בעליית מחירי הדירות במשק. בשנה
זו חלה ירידה ריאלית במחירי הדירות במשק כולו בשיעור
של 25% לערך. הישג זה הושג במחיר עלייה גבוהה
יותר במחיריהן של דירות שנבנו בבנייה ציבורית ב-
1979, אשר בעצם הדיכוי חלק מן הפער הגבוה בינו
לבין הדירות שנבנו בשוק הפרטי. העלייה נתחייבה מן
העובדה שמחירי הדירות שבנו החברות הציבוריות נקב-
עים על-פי העלויות הממשיות ולא על-פי קונינגסטורה
ספקולטיבית במשק.

ד. במחצית השנה האחרונה מפגרת התייקרות די-
רות בבנייה הציבורית אחר ההתייקרות ומחיריהן אינם
עולים במלוא עליית המדד. יש להניח כי המגמה תימשך.

ה. התייקרות יחסית קיימת בכל אזורי הארץ אולם
בישובי הפיתוח מוסיף הסיוע — שחלקו מענק וחלקו
הלוואה לא צמודה — לכסות את חלק הארי של מחיר
הזירה עד ל-98% בישובי פיתוח מסויימים.

ו. המשך הבנייה הציבורית, הגדלת ההיצע ודרכי
ההתקשרויות החדשות עם חברות הבנייה עשויים לשמור
על עלייה מתונה יחסית במחירי הדירות. תוצאות הצעדים
הכלליים שנקטים על-ידי הממשלה לבלימת האינפלציה
ישפיעו אף הן במישרין על מחירי הדירות.

ההשקעות לכל נכס העומד בתנאי החוק לעידוד השקעות הון; ב. החברה קיבלה הטבות אלה: הלוואה בסך 36,000 לירות ליחידת דיור ומענק בסך 18,000 לירות ליחידת דיור. אומדן עלות הבנייה הגיע ל-100,000 לירות לערך.

7.— תנאי הקצאת הקרקע לחברה היו כמקובל באותה עת במינהל מקרקעי ישראל.

8. כן, בחוזה שבין משרד הבינוי והשיכון לחברה, סעיף 11 (ה), נקבע כי "תיקרת עלות שכר הדירה לפי המדד תיבחן מחדש על-ידי הצדדים בתום חמש שנים בהתחשב בשיעור עליית המדד." חישוב עליית המדד מאז איכולוס הבניין הגיע ל-600% לערך. יצויין כי בפועל נמוך שכר הדירה הריאלי שנתבעים דיירי השיכון לשלם כיום משכר הדירה שבו חוייבו בעת איכולוס הבניין, שכן שכר הדירה צמוד רק ב-80% למדד. דיירי שכונת פת נתבעו לשלם 3,080 לירות והמשרד מסבסד מתוכו, בשנה זו, 1,000 לירות כך שהם ישלמו רק 2,080 לירות. שיעור עליית שכר הדירה במשק בתקופה המכ"ב בילה הוא פי 12 ושכר הדירה של דירות מקבילות בשוק הפרטי עולה על 5,000 לירות. מכאן שהדיירים ישלמו השנה כ-40% בלבד משכר הדירה המקובל בשוק.

9. בהתאם לאמור בתשובה 8 אין המשרד מתכוון לפעול כנגד דרישת החברה להעלות שכר הדירה.

10. כאמור בתשובה 1 לא הטעה משרד הבינוי והשיכון את הזוגות הצעירים, שכן בחמש השנים הראשונות הועלה שכר הדירה ב-10% לשנה, חרף עליית מדד המחירים לצרכן ב-600% לערך במרוצת אותה התקופה.

11. כמפורט בתשובה 8 פעלה החברה על-פי ההסכם ולפיכך אין בדעת המשרד לדרוש החזר של ההלוואות והמענקים.

12. כמפורט בתשובה 1 היתה הכוונה המקורית ל-שכן את הזכאים למשך חמש שנים שבסיומן תירכשנה הדירות. לאור פניית נציגי הזוגות ניאות המשרד להאריך את תקופת השכירות מעבר לתאריך זה.

13. ראה תשובתנו לשאלה 12.

14. ראה תשובותינו לשאלות 1 ו-12. לאור האמור בהן אין המשרד סבור שיש לפצות את הזוגות הצעירים, מה גם שהינם רשאים להמשיך ולהתגורר בשיכון עד תום 15 שנות השכירות וזאת כאמור בשכר דירה מסובסד.

15. לדעת המשרד יכלו הזוגות, בסיוע המשרד, לפתור את בעיית דיורם על-ידי רכישת דירה במהלך התקופה עד לתום תקופת השכירות.

16. לדעת המשרד נהגו זוגות אלו מדיר מסובסד במשך חמש שנים בתנאים שבהם לא זכו זוגות אחרים שנישאו באותה עת. לפיכך אין מקום לטענה על קיפוח.

17. הזוגות האמורים היו והינם זכאים לסיוע לרכישה על-פי זכאותם. במהלך תקופת מגוריהם עלה הניקוד שלו הם זכאים בגין משך שנות נישואיהם ובגין גידול משפחתם. רוב הזוגות הצעירים בשכונת פת זכאים לסיוע המאקסימאלי הניתן היום לזוגות צעירים בירוש"ל, שיש להם 1,400,000 לירות ל-25 שנה. וההחזר החודשי על הלוואה זו הוא 4,500 לירות, פחות משכר דירה חודשי המקובל במשק לגבי דירה צנועה.

18. כן.

9. אם התשובה לשאלה 8 היא שלילית, כיצד מתכוון משרד הבינוי והשיכון לפעול נגד דרישות החברה?
10. אם התשובה היא חיובית, מדוע הוטעו הזוגות הצעירים על-ידי משרד הבינוי והשיכון שדמי השכירות יועלו ב-10% מדי שנה בשנה?

11. אם התשובה לשאלה 8 היא שלילית, האם נדרשה החברה להחזיר את המענקים וההטבות שקיבלה, באופן יחסי לתקופה שבה התחייבה להעמיד את הדירות לרשות משרד הבינוי והשיכון?

12. האם נכונה טענת חברת "מעונות פת ירושלים בע"מ" כי הדירות הועמדו לרשותם של הזוגות הצעירים אך ורק לחמש שנים?

13. אם התשובה לשאלה 12 היא שלילית, כיצד מתכוון משרד הבינוי והשיכון לפעול כנגד טענתה ופ-עולותיה של החברה?

14. אם התשובה לשאלה 12 היא חיובית, מדוע הוטעו הזוגות הצעירים לחשוב שהסכם השכירות הוא ל-5 שנה וכיצד מתכוון המשרד לפצותם על ההטעה הנ"ל?

15. אם השכירות היתה מיועדת רק לחמש שנים, האם חושב משרד הבינוי והשיכון שבכך פתר את בעייתם של הזוגות הצעירים?

16. אם אכן נכונה טענת החברה כי השכירות היתה אך ורק לחמש שנים, מדוע הציע משרד השיכון את "הפתרון" כביכול ובכך קיפח את זכותם של אותם זוגות צעירים לסידור קבע?

17. מדוע הציע משרד הבינוי והשיכון "פתרון כב-יכול" ושינה את מצבם לרעה בעוד שזוגות צעירים אחרים שממשו את זכותם למשכנתה באותה עת אכן נמצאו מזור לתחלואיהם?

18. האם נכונה טענת החברה כי הפנייה להמשך השכירות היתה של החברה וכי לתום מועד השכירות היא נדרשה לקבל אישור עקרוני מהמשרד להמשך השכירות לזוגות הצעירים?

19. אם התשובה לשאלה 18 היא חיובית, כי-אז מתברר כי בעל הבית בנושא זה הוא משרד הבינוי והשיכון, כי בלעדיו אי-אפשר להמשיך בשכירות. נשאלת השאלה, מי הוא המחליט הסופי באשר לגורל הדירות הללו, משרד הבינוי והשיכון או חברת "מעונות פת ירושלים בע"מ"?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד. לוי:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד הבינוי והשיכון לא הציע "פתרון למצוקת הדיור" אלא פתרון זמני, דהיינו, מגורים זמניים בשכירות מסובסדת לתקופה של עד חמש שנים, כאשר הכוונה היתה כי במרוצת תקופה זו יצבור הזוג אמצעים עצמאיים לרכישת דירה בנוסף לסיוע המשרד.

2. לא הצעת המשרד היתה לחמש שנים שבמרוצתן יועלה שכר הדירה ב-10% לשנה.

3. כן.

4.— א. מעמד נכס מאושר ניתן על-ידי מרכז

שוב שבראשו הוא עומד, טוען בפני כדלקמן: א. בש"כונת השמשון ובשכונת וקסלר ביקסון גיל הוקצה שטח ל-460 יחידות לבינוי עליידי משרד הבינוי והשיכון. תהיה בכך משום ברכה אם יתחילו בבנייתן עוד השנה, 1980; ב. לבניית 200 יחידות הדיור לצרכי מרכז קליטה בשכונת שלומציון טרם הושלמה ההקצאה ואין עליה כל תכנית בניין ערים. משרדי הסוכנות אינם עושים דבר לביצוע ההקצאה אף שהוחל בכך בחודש מאי 1979; ג. תכנית הבינוי בשכונות הוותיקות קורמת עור וגידים עם הקצאתם של 35 מגרשים לבנייה עצמית. אנו מצפים לראות את התכנית הכוללת לשטחים אלה בשכונות הוותיקות (צפון בית-שמש) שעליהן הוגשה כבר שאילתה לשר הבינוי והשיכון; ד. שטח במרכז בית-שמש נמסר לחיכנון "שיכון ופיתוח", אך עד היום לא הוגשה כל תכנית. אף ש"שיכון ופיתוח" התחייבה בפנינו לעשות כן ביום 9 בינואר 1980, עת ביקר אצלנו שר הבינוי והשיכון מר דוד לוי; ה. הקצאת 250 זונאם לפארק בית-שמש נעשתה בשנת 1976 אך היא עדיין לא מומשה בשל עצירת תקציבים עליידי המשרדים השונים, ביניהם משרד הבינוי והשיכון. אי-קידום הביצוע עלול ליצור מתח בלתי-רצוי ולהוות גורם חברתי מפריד בין שני חלקיה של בית-שמש.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

מה יעשה כבודו לפתרון הבעיות של בית-שמש כפי שהועלו לעיל?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד. לוי:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מגבלות תקציביות מונעות בנייה בקצב שאנחנו מייתרים לו. אך עם זאת משרדי פועל לקידום תכניות בנייה בבית-שמש. בשנת 1979 החל המשרד בבניית 217 יחידות דיור בבית-שמש — זאת לבד מהיקף במסגרת "בנה ביתך" ומפעולות שיקום ושיפוץ בשכונות ותיקות. כל אלה הטיבו תועמם בשינוי נופה ואיכות חייה של בית-שמש, כפי שידועים ונחשבים כפי שיכול להיווכח כל המבקר בישוב.

6116. פתרון בעיותיהם של תושבי אביבים

חבר הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ב באייר תש"ם (8 במאי 1980):

כשהוחלט על הקמת הישוב אביבים נשלחו לשם אנשים שונים, אך בגלל תנאי החיים הקשים רבים לא החזיקו מעמד ונטשו את המקום עד שבאו אלה היושבים בישוב עד היום. הם נאחזו בקרקע הצחיחה, עברוה, ומחזיקים בה עד ליום זה. ימים קשים עברו על הישוב אך הם לא נטשוהו. אולם אף-על-פי שהישוב התפתח הוא זקוק עדיין לעזרה ולעידוד.

אבקש מכבודו להשיב לי:

מה יש בדעתו לעשות לפתרון הבעיות המנויות במכתב ועד אביבים לכבוד ראש הממשלה, שתצלומי צורף, והנגועות למשרדו?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד. לוי:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרדי הודיע למתיישבי מושב אביבים כי כל זכאי לסיוע ממשלתי יקבלו את סיועם בהתאם לתכנית הסיוע

19. אופן ניהול השיכון, חובות וזכויות הצדדים, מוגדר במדוייק בחוזה שבין החברה לבין משרד הבינוי והשיכון. בעלת-הבית היא החברה ולא משרד הבינוי והשיכון.

5879. מצבה של חברת "סיקו"

חבר הכנסת י. זכאי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ז באדר תש"ם (5 במארס 1980):

על-פי דרישת השר אישרה ועדת הכספים התקשרות עם חברת "סיקו" לשם בניית 6,000 יחידות דיור. גודע לי כי החברה אינה מסוגלת לעמוד בהתחייבויותיה הכספיות. היא הבטיחה שעומדים לרשותה 120 מיליון דולר ב-7.5% ריבית ואף-על-פי-כן פנתה לאוצר, ביקשה עזרה כספית ונענתה בשלילה.

אבקש להשיב לי:

1. מדוע לא יבטל שר הבינוי והשיכון את ההסכם עם חברת "סיקו"?

2. על סמך מה חותמים נציגי משרד הבינוי והשיכון על הסכם-מסגרת עם חברה שאינה מסוגלת לעמוד בהתחייבויותיה?

3. האם ימליץ שר הבינוי והשיכון בפני האוצר על מתן עזרה כספית לחברת "סיקו"?

4. האם עומד משרד הבינוי והשיכון לסייע לחברה מתקציבו?

היו"ר י. ברמן:

חבר הכנסת יחזקאל זכאי איננו באולם.

אמרי רון (המערך):

אני מבקש שהשר ישיב.

היו"ר י. ברמן:

אם השר ימצא לנכון.

שר הבינוי והשיכון ד. לוי:

לוא הוא היה כאן הייתי משיב. אשיב גם על זאת. זה דבר אהוב על חבר הכנסת אמרי רון.

1. שיטת הבנייה של חברת "סיקו" ופרטי ההתקשרות עמה נבדקו במשרד הבינוי והשיכון ואין כל מקום לביטול ההסכם.

2. בהתאם לנתונים שבידי משרד הבינוי והשיכון עומדת חברת "סיקו" בקריטריונים המקובלים להתקשרות עמה.

3. משרד הבינוי והשיכון לא המליץ לאוצר על מתן עזרה כספית ל"סיקו".

4. משרד הבינוי והשיכון לא יסייע לחברת "סיקו" מעבר להסכם החתום עמה.

6115. בעיות הקשורות בבנייה בבית-שמש

חבר הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ב באייר תש"ם (8 במאי 1980):

עורר-הדין יהודה בן-זאב, ראש המועצה המקומית בית-שמש, המקדיש מאמצים גדולים מאוד לפיתוח הי-

שרי הבינוי והשיכון ד. לוי :

הקושי בביצוע משכנתה, כפי שהועלה בפסקדין בעיר-
עור אורחי 614/78, אינו קיים כלל ועיקר במימוש משכנ-
תאות מבניית חברות השיכון הצ'יבוריות וקבלנים פרטיים
שאינם חוששים מהעברת בעלות ורישום משכנתה כנגד
תשלום חלקי בלבד על חשבון הדירה. בעיה זו גם אינה
קיימת כאשר תשלום המשכנתה הינו התשלום האחרון
על חשבון הדירה הנרכשת. הבעיה מתעוררת רק בעת
רכישת דירה מאדם פרטי על-ידי זכאי, כאשר כספי
המשכנתה אינם התשלום האחרון על חשבון הדירה וה-
מוכר מסרב להעביר את הדירה על שם הקונה בטרם שילם
לו את כל מחיר הדירה. משרדנו עומד לפנות לאוצר
כדי לבחון במשותף אפשרות מתן משכנתה, במקרים
מסוג זה, אף בטרם תירשם הדירה על שם הרוכש.

6181. תיקון כבישי דרום רמת-הגולן

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר הבינוי
והשיכון ביום כ"ח באייר תש"ם (14 במאי 1980) :

כבישי דרום רמת-הגולן משובשים בצורה חמורה
ביותר, בעיקר מדובר בקטע הכביש העולה מחמת-גדר
לכיוון כפר-חרוב, מבוא-חמה ואפיק. כפי שנמסר לי זה
הוא כביש מס' 51. בתאריך 29 באפריל 1980, בדרכי
מרמת-הגולן, נסעתי בכביש זה. הכביש משובש בצורה
המסכנת חיי אדם ומחבלת בכלי הרכב. במכתב שקיבלתי
בנושא זה ממרכז המשק בכפר-חרוב, מר פיני ורדי, נאמר
שפנו למע"צ בעניין זה אך טרם נענו.

נוכח העובדה שכביש זה הוא כביש הגישה היחידי
לקיבוצים כפר-חרוב, מבוא-חמה ואפיק ומאחר שהמשך
המצב עלול לסכן חיי אדם רצוני לשאול את כבוד השר :

1. האם מודעת מע"צ למצבו הגרוע של הכביש
המשובש מס' 51 ?

2. אם כן, האם הוכנה תכנית לתיקון ?

3. אם כן, מתי תבוצע התכנית ?

4. אם לא, האם מוכן כבוד השר לדאוג לכך שהתי-
קונים בכביש זה יבוצעו בהקדם ?

תשובת שרי הבינוי והשיכון ד. לוי :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מע"צ מודעת למצב הכבישים בגולן. מוגבלות תק-
ציביות אינן מאפשרות תיקון כל הכבישים. עם זאת
בוצעו כבר בחודש האחרון תיקונים משמעותיים בכמה
כבישים בגולן, בכלל זה תיקונים ושיפוצים בכביש מס'
51. אני שמח לבשר לשואלת כי השבוע הוחל בסלילת
כביש הגישה לישוב יונתן.

6225. מיכ הביניה בשכונת נווה-אליעזר בתל-אביב

חברת-הכנסת א. הרליץ שאלה את שר הבינוי והשיכון
ביום ד' בסיון תש"ם (19 במאי 1980) :

חושבי שכונת נווה-אליעזר, שנבנתה ברובה בבנייה
ציבורית, מתלוננים לאחרונה על מחלות הנגרמות, לדע-
תם, מבנייה לקויה של מבני המגורים.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. על-ידי מי נבנתה שכונת נווה-אליעזר ומהי אוכ-
לוסייתה ?

במושבים. התושבים הרואים עצמם זכאים לסיוע אין
להם אלא למלא טופס בקשה לסיוע במשרד המחוזי
בצפת. על-פי תכנית הסיוע החדשה, הסיוע לזוגות צעיר-
רים במושב אביבים הוא 1.61 מיליון לירות. מהן
ניתנות 400 אלף לירות כמענק מותנה ועוד 210 אלף
כמענק בטחוני. 450 אלף לירות נוספות ניתנות כהלוואה
לא צמודה. משפחות המתגוררות בדוחק עשויות ליהנות
מסיוע המגיע עד 2.185 מיליון לירות במסגרת הטבת
תנאי דיור.

6162. העברת כספים מהאגודה "קורת גג"
למשרד השיכון

חברת-הכנסת א. הרליץ שאלה את שר הבינוי והשיכון
ביום כ"ח באייר תש"ם (14 במאי 1980) :

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. האם קיבל משרדו מאוצר המדינה כספים מביצוע
המטבעות שהנפיקה האגודה הנקראת "קורת גג" ?

2. כמה כסף קיבל משרדו ?

3. לפי אילו קריטריונים השתמש או ישתמש משרדו
בכספים אלה שנועדו, כפי שמסר לי בכנסת סגן השר
יורם ארידור ב-26 במארס 1980, "לעזרה לזוגות צעירים
בהשגת דיור לפי החלטת משרד הבינוי והשיכון" ?

4. האם הסכומים שהתקבלו במשרדו הם בנוסף
לתקציב השוטף שאושר על-ידי הכנסת ?

שרי הבינוי והשיכון ד. לוי :

כספי קרן "קורת גג" טרם הועברו למשרד הבינוי
והשיכון. העברת הכספים תיעשה באישור ועדת השרים
לענייני כלכלה. לכשיועבר הכסף ייקבעו דרכי השימוש
בו כסיוע לזוגות צעירים.

הו"ר י. ברמן :

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת הרליץ.

אתר הרליץ (המערך) :

כבוד השר, מהו מעמדה של אגודת "קורת גג"
היום, מי מנהלה, מי המוכיר שלה ומה תפקיד שר הבינוי
והשיכון באגודה זאת ?

שרי הבינוי והשיכון ד. לוי :

הואיל ואינני מטפל באגודה, לא הקמתי אותה ואינני
אחראי לה, אני מנוע מלהשיב על השאלה הזאת. אפשר
להגיש בעניין זה שאלתה נפרדת. זו שאלה אחרת.
אפשר להגיש שאלתה למזכירות הממשלה שתקבע מי
ישיב ויאסוף את המידע.

6163. הטיפול במצוקת הדיור של זוגות צעירים

חברת-הכנסת ג. כהן שאלה את שר הבינוי והשיכון
ביום כ"ח אייר תש"ם (14 במאי 1980) :

בפסקדין בעירעור אורחי 614/78 (השם והפרטים
צורפו לשאלתה) ממליץ כבוד השופט היים כהן על
צעדים לפתרון בעיית הזוגות הצעירים.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

אילו צעדים נקט משרדו כדי לפתור את בעיית הזוגות
כמובהר בדברי כבוד השופט היים כהן ?

אמרת כי יש לה מלאי של כ-5,000 דירות שאינן במצב תקין לאיכלוס. לוא היה תקציב לשקמן אפשר היה להעמידן לרשותם של זוגות צעירים בעלי משפחות קטנות.

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :
השאלתה הובנה. אני התייחסתי לפעולות המשרד

בקשר לשיפוץ ולהרחבה. ציינתי גם איך ירד המלאי. צריך להבין שבעיירות פיתוח מסוימות יש דירות שנבנו לפני 25 ו-30 שנה. גם החמרים וגם הסטאנדארדים של אותם הומגים גורמים להן להיות למעשה מבנים שהשקעה בהם יקרה מעלותם. אנחנו עושים כמיטב יכולתנו כדי לשפץ את הראוי לשיפוץ ולהרחבה. יחד עם זאת אין להתעלם מהעובדה ש"עמידר" אף היא נמצאת בקשיים כספיים ושאינן יכולה לעשות את הפעולות שהיתה רוצה לעשות. משרד הבינוי והשיכון מסייע לה. גם ההכנסה משכר דירה, כפי שחברת הכנסת יודעת, היא נמוכה. זה שכר דירה סוציאלי.

6306. גורל 48 דירות בגילה שנבנו לפי שיטה חדשה

חברת הכנסת מ. עמאר שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"א בסיון תש"ם (15 ביוני 1980) :

בדין-וחשבון מבקר המדינה מס' 30, בעמ' 249, מובאים בפרוטרוט הפגעים שאירעו לדירות שנבנו לפי שיטה חדשה והנזקים שנגרמו, ואשר משרדך נשא בהם, שהגיעו. על-פי אומדן לסוף 1979, לסך 14 מיליון לירות בקירוב.

אבקש להשיב :

1. אילו פעולות ננקטו על-ידי משרדך לשיפוי הנזק מהחברה הקבלנית ?

2. בסכום הנזק הנ"ל נכלל סך של 3.8 מיליון לירות שהוצא בשביל שיפוצים חיוניים בבתים. האם לפחות סכום זה נגבה מהחברה הקבלנית ?

3. אם תשובותיך לשאלות הנ"ל הינן שליליות, אבקש לגמקן גם מבחינה משפטית.

תשובת שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הבתים האמורים נבנו ב-1972 במסגרת נסיונות ראשוניים לחיפוש הבנייה בירושלים במגמה להזוילת הבנייה נעשתה במרכיבים חודשים שהדיירים לא הורגלו בשימוש בהם, כגון ריצוף בחמרים פלאסטיים שאינם עמידים בפני גזקי אש, משרד הבינוי והשיכון החליט להתאמת מחדש את האלמנטים הנסיוניים לסטאנדארד הרגיל ועל כך נתחייבה תוספת המחיר האמורה. המשרד נשא בהוצאות אלה ולא חייב בהן את הקבלן הואיל והוא אישר את התיכנון מראש והעבודה נעשתה בפיקוחו.

6311. עיטובים בחקמת קיבוץ רתמים כנגב

חברת הכנסת א. שפייר שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"א בסיון תש"ם (5 ביוני 1980) :

למרות ההחלטה הממשלתית מאפריל 1978, להקים את קיבוץ רתמים כנגב, לא נעשה עדיין כל פעולה ליישומה של אותה ההחלטה. אייחזקת ישוב הקבע מאצת את 40 הבוגרים ו-8 הילדים המבקשים להתיישב במקום

2. האם ידוע לכבוד השר כי בשכונה זאת יש תופעה של ריבוי ילדים החולים בדלקת פרקים, בהפרעות בדרכי הנשימה ובהתקררויות ?

3. מה יש בדעת משרד הבינוי והשיכון לעשות לתיקון המצב ?

4. מה הן התכניות לגבי שכונה זו, במסגרת תכנית שיקום השכונות, מבחינת השיפור הפיסי של המבנים, מבחינת הרחבת שירותי הרווחה והחברה, מבחינת המל-חמה בפנשע ומבחינת שינוי הדימוי של שכונה זו ?

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :

שכונת נווה-האליעזר נכללת במסגרת פרויקט שיקום השכונות ורוב תושביה הם מפוני כפר-שלם שהועברו בשעתם לנווה-האליעזר. במסגרת פעולות השיקום התנהלה פעולה מקיפה להטבת תנאי הדיור של משפחות שהתגוררו בצפיפות. 107 משפחות שיפרו את תנאי דיורן במעבר לדירות ששופצו או שהורחבו. בשכונה שוכנו ונקלטו גם עולים ויוגות צעירים. עד כה הושקעו בשיפוץ מבנים, בהרחבה ובפיתוח תשתית יותר מ-35 מיליון לירות. פעולות השיקום מלוות בהשתתפות פעילה של התושבים. לא הגיעו אלינו תלונות על בנייה לקויה ועל ריבוי מחלות. אדרבה, התושבים מביעים שביעות רצון מהפעילות החברתית והשיקום הפיסי בשכונה ומביעים את משאלתם להוסיף ולהתגורר בשכונה ולהשתתף בשיקומה. לשנה זו אושר תקציב של 70 מיליון לירות להמשך פעולות השיקום.

6255. מלאי הדירות הבלתי-מאוכלסות

חברת הכנסת א. הרליץ שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום י"א בסיון תש"ם (26 במאי 1980) :

אודה לשר אם ישיב לי :

1. האם יש למשרדו מלאי של דירות שלא אוכלסו ?

2. היכן יש דירות כאלה ?

3. מדוע לא אוכלסו דירות אלה ?

4. מהי מדיניות משרדו לגבי דירות אלה בעתיד

הקרב ?

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :

משרד הבינוי והשיכון מחזיק דרך קבע מלאי של דירות פנויות להטבת תנאי דיור, לזוגות צעירים ולעו-לים חדשים. מרבית הדירות הללו הן דירות מתפנות של חברות "עמידר" ו"עמגור" ונעשית בהן פעולה שוטפת ומתמדת של שיפוץ, הרחבה, איחוד שהי דירות קטנות ליחידה אחת, לשם השלמתן לדיור מחדש במידת האפשר. מלאי דירות זה פחת מ-18,000 באפריל 1978 ל-14,500 באפריל 1979 ול-11,000 דירות כיום. מספר דירות בחיפה זה מהווה מלאי שיכוכי החייב להימצא בכל עת בידי משרד השיכון לצורך קיומו של תהליך איכלוס שוטף. אלמלא עמדו דירות פנויות לאיכלוס בכל נקודת זמן היתה נשאלת מאליה השאלה: מניין יבואו הדירות לדיירים המבקשים להשתכן ?

הו"ר י. ברנז :

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת אסתר הרליץ.

אסתר הרליץ (המערך) :

אני חושבת ששאלתה לא הובנה. חברת "עמידר"

4. האם מוכן משרד הבינוי והשיכון להעמיד לרשות התושבים של מעברת ג'סי כהן דירות להשכרה בשכר דירה נמוך ?

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :

סכומי הסיוע הניתנים למפוני מעברת ג'סי כהן עודכנו לאחרונה והם גבוהים מאלה המצויינים בשאלתה. הסיוע המוענק היום למשפחה בת 6 נפשות ויותר הוא 2.1 מיליון לירות, בכלל זה 785 אלף לירות מענק ועוד 1.315 מיליון לירות בהלוואה לא צמודה וללא ריבית ל-25 שנה. הסיוע המוענק למשפחה בת 5 נפשות הוא 1.8 מיליון לירות, בכלל זה 600 אלף לירות מענק והלוואה בלתי-צמודה כנ"ל. משפחה המונה עד 4 נפשות זכאית לסיוע של 1.65 מיליון לירות, בכלל זה 600 אלף לירות מענק; ובודדים זכאים לסיוע של 700 אלף לירות, בכלל זה 300 אלף לירות מענק. ההחזרים החודשיים נעים בין 3,000 לירות ל-3,900 לירות בחודש, במחירים קבועים ובלתי-צמודים. לחלופין זכאי כל מפונה מן המעברה לדירה ציבורית בשכירות ממוסדת. סכומים אלה מאפשרים לכל דייר לרכוש לעצמו את דירתו לפי בחירתו ואין המשרד אמור להתערב בשיקוליו. סכומי המענקים וההלוואות עומדים לרשות כל זכאי תוך 72 שעות ממועד חתימת זכרון-הדברים. אני שמח לכשר לכנסת שעל בסיס זה הושג ונחתם הסכם עם תושבי השכונה ומיבצע הפינוי הוא בעיצומו.

6410. גישה לנכים לבניין "פרוות"

חברת-הכנסת ת. אשל שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום ב' בתמוז תש"ם (16 ביוני 1980) :

הגיעו אלי תלונות מנכים ולפיהן במשרד חברת "פרוות", המטפל בין השאר בדירור לנכים, שאיננו נמצא בקומת הקרקע. המעלית צרה מדי לכניסת כיסא גלגלים. ולפתיחת דלתותיה נדרש כוח רב, יחסית. כי הן אינן נפתחות באופן אוטומטי.

אבקש מכבוד השר להשיב לי :

1. האם יש בדעת השר להורות על הרחבת מיידית של המעלית ועל הפיכתה לדלת אוטומטית ?
2. אם לא, מדוע ?

תשובת שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

חברת "פרוות" רכשה שלוש מתוך שבע הקומות שבבניין המשרדים שבו היא שוכנת. ארבע הקומות האחרות משמשות את משרדי הביטוח הלאומי. המעליות בבניין נבנו על-פי הסטנדרט הקיים לפני רכישת חלק הבניין כאמור על-ידי חברת "פרוות". על מנת להקל על הנכים המגיעים לחברה בעגלת נכים נסללה דרך שיפועית עד לפתח המעלית. הוריתי לבהון אפשרות לשכ-ל את המעליות בהתאם לצרכי הנכים, בתיאום עם הביטוח הלאומי.

6420. גינון ופעילות קהילתית בשכונת פאר בחדרה

חברת-הכנסת ש. ארבל-גולניזילינו שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום ב' בתמוז (16 ביוני 1980) :

בתאריך 8 ביוני 1980 ביקרתי בשכונת פאר בחדרה. לעיני הזדקרו שלושה בלוקים — 14, 15 ו-16 — המאוכל-

לשבת. זה שלושה חודשים. במחנה קאראבאנים בכאר-מש-אבים, תוך ציפייה לתוזה בעניינם.

אודה לשר אם ישיב לי :

- א. לדברי המתישבים לא השיב שר הבינוי והשיכון עד כה על פניותיהם בכתב ולא קיבל לשיחה את נציגיהם. האם נכון הדבר ?
- ב. מדוע לא החלה עדיין הקמת הישוב הנזכר למרות החלטת הממשלה ?
- ג. האם יש בדעת משרד הבינוי והשיכון להקים בכלל את קיבוץ רחמים, ואם כן, תוך כמה זמן ?
- ד. אם אין בדעת המשרד להתחיל בהקמת הישוב בעתיד הקרוב, מדוע לא יודיע על כך השר מפורשות לגרעין המתישבים ?

תשובת שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

גרעין רחמים נמצא כיום במחנה זמני בביר-עסלוג'. מגבלות תקציב מונעות לפי שעה את התחלת הבנייה של ישוב הקבע אף שתכניות לבנייתו כבר הוכנו על-ידי המשרד. אין בכך משום סתירה להחלטה העקרונית של ועדת השרים לענייני התיישבות על הקמת הישוב בכפוף לאפשרויות התקציביות בעתיד. המצב הובהר היטב לחברי הגרעין וכן לנציגי הקיבוץ המאוחד, בפגישות לא מעטות שקיימו עמם אנשי משרדי. משרד הבינוי והשיכון השלים לאחרונה שני ישובים חדשים ברמת-הנגב : המר-שב השיתופי אשלים וקיבוץ טללים. רחמים הינו הישוב השלישי במשבצת זו.

6362. מצוקת דיור בשכונת ג'סי כהן

חברת-הכנסת מ. וילנר שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ה בסיון תש"ם (9 ביוני 1980) :

בעת ביקורו בחולון הבטיח שר הבינוי והשיכון לסייע למשפחות המתגוררות בשכונת ג'סי כהן להשיג דירות חלופות בתנאים מיוחדים. בהתאם להסכם אמר-ים היו תושבי המעברה לקבל מענקים והלוואות גדולים. אדם בודד, למשל, שקיבל על עצמו לפנות את צריפו ולרכוש דירה חלופה אמור היה לקבל 225 אלף ל"ו ל"ו רות כהלוואה ללא ריבית ובלתי-צמודה ל-25 שנה. משפחה בת 4 נפשות אמורה היתה לקבל 450 אלף לירות מענק ו-800 אלף לירות הלוואה ל-20 שנה ללא ריבית וללא כל הצמדה. המשפחות שהיו יכולות להוכיח ששכרן נמוך ביותר אמורות היו לקבל השתתפות של 50% מגובה המשכנתה.

הנני שואל את כבוד השר :

1. מה עשה משרד הבינוי והשיכון מאז ביקורו של השר בחולון כדי לממש את הבטחותיו לתושבי שכונת ג'סי כהן ?
2. האם מוכן משרד הבינוי והשיכון להעמיד לרשות תושבי השכונה דירות מחאימות במחירים שגקבעו בהסכם, ולא לשלוח את הדיירים לחפש בעצמם את הדירות ול-שלם בשבילן סכומים הרבה יותר גדולים ?
3. האם מוכן משרד הבינוי והשיכון לעזור לתושבי המעברה בתשלום דמי הקדימה ודמי ביול החוזה, המסתכ-מים ב-120—200 אלף לירות לערך, סכום שאינו נמצא בידי תושבי המעברה ?

6519. הפסקת עבודות הסלילה בכביש אליקים — דלית אל-כרמל

חברת-הכנסת י. תמיר שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ט"ז בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980):

לפני כשלושה שבועות הפסיקה מחלקת עבודות ציי-בוריות את עבודת סלילת כביש דלית אל-כרמל — אליקים.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. מדוע הופסקו העבודות להרחבת כביש מסוכן זה?

2. מתי תחדש מחלקת עבודות ציבוריות את העבודה ותסיימה?

תשובת שר-הבינוי והשיכון ד. לוי:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

העבודות להרחבת כביש אליקים—מוחרקה הופסקו עם ההחלטה להקפיא תקציבים. החודש הופשר התקציב לביצוע התיקונים והעבודה תחודש בהקדם. התיקונים בכביש יסתיימו תוך שלושה חודשים.

6520. איכלוס חלקי וליקויי בנייה בשכונה החדשה במעלות

חברת-הכנסת ש. שינמן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ט"ז בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980):

תושבי השכונה החדשה במעלות טוענים כי בניגוד לדיווח-השבון של משרד הבינוי והשיכון לא אוכלסו כל המבנים בשכונה החדשה לזוגות הצעירים. אחוז ניכר מן המבנים עומד ריק, ללא זוגות צעירים, ולא ידוע אם הדירות לא נמכרו שו שמה הן נמכרו וזה למעלה מ-10 חודשים לא נכנסו הזוגות הצעירים, קוניהן, לגור בהן. בדירות שכבר גרים בהן יש רטיבות ועובש והוכח עתה שהן מסוג ב' אף על-פי שנמכרו כסוג א'.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם נמכרו כל הדירות בשכונה החדשה במעלות? שים דירות ריקות?

2. אם כן, מדוע עומדות כבר למעלה מ-10 חודש שים דירות ריקות?

3. אם לא, מדוע אין מציעים אותן לזוגות צעירים המתדפקים על דלתות משרד הבינוי והשיכון להשיג דירות?

4. האם הדירות המאוכלסות נמכרו כסוג א' או כסוג ב'?

5. אם הן נמכרו כסוג א' וקיימים בהן רטיבות, טחב ועובש, הרי הן למעשה סוג ב' אף על-פי שנמכרו כסוג א'. האם מוכן השר להורות להחזיר לקונים את ההפרש שבין דירות סוג א' לדירות סוג ב'?

הי"ר י. ברמן:

חברת-הכנסת פנחס שינמן איננו, התשובה נמסרת לפרוטוקול.

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי:

יורשה לי, אדוני היושבראש, להשיב על השאלתה.

הי"ר י. ברמן:

בבקשה.

סים במשפחות מרובות-ילדים מפוגות משכונות עוני. בלוקים אלה הם רכושה של חברת "עמידר" והמשפחות גרות בשכירות בשל מצבן הסוציאלי. קשה היה לי לראות את העוובה סביב הבניינים האלה כאשר בשטח מסביב אין גינון ואין טיפת ריק, אין מגרש משחקים ואין פעי-לות קהילתית. לעומת זאת נמצאים בצד השני של הכביש הצרות מטופחות, גינות וריק המבליטים את ההבדלים בצורה בולטת.

נוכח המצב הקשה השורר ורגשות המרירות והתיסכול שהם מנת-החלקם של הדיירים רצוני לשאול את כבוד השר:

1. מהו מספר המשפחות המתגוררות בבלוקים הנ"ל שבשכונת פאר בחדרה ומהו מספר הילדים שם?

2. מה הן הסיבות לכך שאין גינון וטיפוח הנוי בחצרות הבתים?

3. מה הן הסיבות לכך שחברת "עמידר" איננה ממ שיבה לטפל בגינון ובטיפוח הנוי בחצרות הבתים?

4. מה הן הסיבות לכך שאין חברת "עמידר" מטפלת באחזקת הבניינים, בתיקון הביוב ובשמירה על המראה החיצוני של הבניינים?

5. מה הן הסיבות להעדר מגרש משחקים לילדים הרבים המתגוררים באותם מבנים?

6. האם מוכן כבודו לפעול כדי שחברת "עמידר" תשים לב למבנים ולדיירי הבית ותעשה להבטחת השירור-תים החיוניים שמנתי לעיל?

הי"ר י. ברמן:

השר ישיב לשאלתה מס' 6429 של חברת-הכנסת שושנה ארבליאלמוזלינו. חברת-הכנסת ארבליאלמוז-לינו איננה באולם, התשובה נמסרת לפרוטוקול.

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי:

יורשה לי, אדוני היושבראש, להשיב על השאלתה.

הי"ר י. ברמן:

בבקשה.

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי:

הבתים 14, 15 ו-16 בשיכון פאר בחדרה אוכלסו בשנת 1972 במשפחות מקרב מפוני מעברת בית-אליעזר בחדרה. בכל בניין 16 דירות. בשלושת הבניינים 265 נפשות, מהן 162 ילדים. הצמיחה שטופחה סביב הבתים בגינות הושחתה ופסולת שהושלכה לאסלות סתמה את הב-יוב. חברת "עמידר" הכינה תכנית לשיקום הגינות וכן ביצ-עה תיקונים במערכת הביוב. בימים אלה הוחלט, בתיאום עם עיריית חדרה, על הפשרת מגרש משחקים. חברת "עמידר" תספק מיתקנים ותשקם את הגינות ולשם כך הוקצבו 400,000 לירות, מהן 300,000 לירות מתקציב "עמידר". בנוסף תשתתף האגודה לתרבות הדיור בשימור תנאי הסיבה של הדיירים ובעידוד התושבים ליטול חלק בשמירת שכונתם.

ראויה יזמת חברת-הכנסת ארבליאלמוזלינו לברכה בהעלאת שאלתה זו, שבבקבותיה הוריתי על תיקון המעוות והחסר, לרווחת תושבי השכונה בחדרה.

6532. סלילת כביש מכרמיאל לגוש שגב

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמזולינו שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום ט"ז בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980):

נמסר לי שקיימת תכנית לסלול כביש שיחבר את כרמיאל עם ההתיישבות החדשה בגוש שגב. כביש זה יהווה תשובה לקונצפציה התיכנונית האזורית בכל הקשר שור בויקת האזור לכרמיאל בתחום אספקת השירותים.

נוכח החשיבות הכרוכה בסלילתו של כביש זה לכרמיאל, לאזור שגב ולגליל המערבי רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם קיימת תכנית לסלילת כביש שגב-כרמיאל?
2. אם כן, באילו שלבים נמצאת תכנית זו?
3. האם מוכן כבוד השר לפעול לזירוז ביצועה של התכנית ולסלילתו של כביש שגב-כרמיאל?

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי:

קיימת תכנית לסלילת כביש שגב-כרמיאל. על-פי התכנית יעבור הכביש בשטח הררי קשה וסלילתו כרוכה בהוצאה כספית של מאות מיליוני לירות. לפיכך נבחנת עתה אפשרות לסלילת כביש אלטרנאטיבי, נוח וזול יותר, שיעבור בשטחים התפוסים על-ידי צה"ל. עם קבלת אישור של צה"ל לשיחורר השטחים יוחל בתיכנון הכביש ללא דיחוי.

בגליל נסללים בשנתיים האחרונות כבישים ארציים ואזוריים, בהיקף שלא נודע כמותו בעבר, שיקרבו את הגליל למרכז הארץ, את הישובים זה לזה וישמשו מגוף לפיתוח מואץ של הגליל. אנו נמצאים עתה בעיצומה של סלילת שני כבישים ארציים רחבים ומחירים המתחרים את הגליל-העליון עם מישור החוף — האחד בואכה עכו והאחר בואכה כביש החוף ליד זכרון-יעקב. שני צירים אלה מקצרים את הדרך הן מבחינת האורך והן מבחינת הזמן במגיעות הצורך בעלייה לצפת או בירידה לטבריה. עם השלמת שני הצירים הללו, שכמהצמתם כבר סלולה, יתקרב צפון הגליל למרכז הארץ בשעת נסיעה. במסגרת זו אנו עומדים לפתוח בראשית ספטמבר את הקטע עמיד-פרוד, באורך של כ-14 ק"מ, וכחודשיים לאחר מכן את הקטע שבין צומת גולני למגדל, אף הוא באורך דומה. לפני חודשים מספר הושלם ונחנך על ידי קטע הכביש בין סוללים לצומת גולני, שאף הוא חלק מצירים אלה. כל זאת לבד מסלילת הכבישים האזוריים וכבישי הגישה שנעשתה בשנתיים האחרונות: הושלם כביש בין מעלות לבין תפן וכישור; הושלם כביש בין שכניה למנוף; נמצא בסלילה כביש בין צלמון ללוטם, שהיהוה חוליה במערכת כבישים באזור שגב-צלמון. במערכת כבישים זו הושקעו בשנת 1979/80 350 מיליון לירות ובשנה זו יושקעו בה כ-300 מיליון לירות.

6533. איכולם דירות קטנות בעיירות פיתוח

חברת-הכנסת א. הרליץ שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום ט"ז בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980):

בשנות ה-50 וה-60 נבנו בארץ, ובפרט בעיירות הפיתוח, הרבה דירות קטנות בבנייה ציבורית. לאחר מכן עברו זוגות רבים לדירות גדולות ומרווחות יותר.

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי:

במיבצע המכירות שנערך במעלות בסוף שנת 1979 הוצעו למכירה 80 דירות. כל הדירות נמכרו ואוכלסו. 65 דירות נוספות יועדו לעולים. בימים אלה מוצעות במיבצע נוסף 116 דירות בשלבי בנייה שונים למכירה לזוגות צעירים. לא יחסרו דירות לזוגות צעירים המבקשים להשתקע במעלות ובישובי פיתוח אחרים בגליל ובנגב. הסיוע לזוגות צעירים במעלות מגיע עד 1,380,000 לירות, מתוכן 400,000 לירות ניתנות כמענק מותנה ו-130,000 לירות ניתנות כמענק בטחוני, 450,000 לירות ניתנות כהלוואה לא צמודה. מחיר ממוצע של דירת 3 חדרים במעלות הוא 950,000 לירות, מכאן שהזוג הצעיר הרוכש דירת 3 חדרים אינו נזקק למלוא ההלוואה.

6521. זכויותיהם של בני עיירות פיתוח

העובדים לעיר פיתוח אחרת

חברת-הכנסת פ. שינמן שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום ט"ז בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980):

נודע לי כי בנים שנולדו בעיירות פיתוח ולא מצאו בהן את מקומם והחליטו לעבור לעירית פיתוח אחרת נתקלים בסירוב בבקשם לקבל את ההטבות המגיעות למתגוררים בעיירות פיתוח. נמצא כי דווקא בנים של חלוצים מעיירות פיתוח מקופחים אם הם מחליטים למצוא בעיירות פיתוח את יעודם.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם נכונים הדברים?
2. אם כן, מדוע מקופחת זכותם של בני עיירות הפיתוח במקרה זה?
3. האם יתן השר דעתו כדי להורות על שינוי היחס כלפי בני עיירות הפיתוח?

תשובת שר-הבינוי והשיכון ד. לוי:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הסיוע הניתן למשתקעים (ישובי הפיתוח הוא זהה ואחיד לכלל האזרחים. לא ידוע לנו על יסוד איוה מידע מתבססת השאלתה המניחה כי קיימת אפליה לרעת בנים של חלוצים מישובי פיתוח העוברים לישובי פיתוח אחרים. שנת 1979 היתה שנת ברכה לישובי הפיתוח, הן בהיקפי הבנייה למגורים והן בממדי הסיוע שהוגש לרוכשי הדירות. בשנה זו נבנו כ-4,000 יחידות דירור נגב ו-3,000 יחידות דירור לערך בגליל, חלקן הארי בישובי הפיתוח. שנה זו באה לאחר שלוש שנות שפל עמוקות בבנייה שבהן נבנו בגליל ובנגב כ-5,500 דירות במרוצת כל שלוש השנים גם יחד. תמורה מרחיקת לכת חלה גם בתחום הסיוע לזכאים, במתן הלוואות ומענקים המגיעים עד כדי 98% ממחיר הדירה בישובי פיתוח מסיימים ועד 90% ו-95% באחרים. משפחה יכולה היום לרכוש דירה בתשלום מוזמן השקול כנגד משכורת חודשית אחת או שתיים כאשר החזור החודשי על ההלוואה, שאיננו צמוד כולו או רובו, נע בין 1,300 ל-2,690 ל-רות בלבד. בימים שמושמים קולות צורמים על העדר פתרונות דירור במדינת ישראל ראוי לחזור ולהשמיע את הקול האחר: דירות נאות ומרווחות מוזמנות לכל דורש בישובים המקיימים איכות חיים שניתן להתברך בה, במ-קומות הנמצאים מהלך חצי שעה נסיעה עד שעת נסיעה אחת מן המרכזים העירוניים הגדולים.

השר לקליטת העלייה ד. לוי :
יורשה לי, אדוני היושב-ראש, לקרוא את התשובה
לשאילתה אף כי חברי-הכנסת עטשי איננו באולם. הש-
אלה מתעוררת היום בציבור ואני מוצא לנכון להשיב
עליה.

1. עולה שרכש את דירתו בארץ דומה לזוג צעיר
שרכש את דירתו מנקודת המבט של סיוע המדינה ברי-
כישת הדירה. אלה ואלה נהנים מהלוואה לרכישה שגלומה
בה סובסידיה בשיעור זה או זה.

2. המשרד אינו מקיים מעקב אחר עולים שרכשו
דירות ועזבו את הארץ כפי שאינו מקיים מעקב כזה אחר
אזרחים ישראלים אחרים שנהנו מסיוע המדינה לרכישת
דירתם.

3-6. עולים אינם יכולים לרכוש דירה בטרם עלותם
ארצה. לעתים מאושרות לעולים משכנתאות בתנאי חוץ-
לארץ, שמשמעותן אישור משכנתה לצורך רכישת דירה
לאדם המתעתד לעלות ארצה, אולם המשכנתה עצמה
מתבצעת רק כיום עלותו ארצה.

7. הבעיה מורכבת ויש לה אספקטים שונים ורבים
והיא בדיוק נמצאת בדיון בוועדת העלייה והקליטה.

4830. בעיית הדיירות שנרכשו עליידי עולים שעזבו
את הארץ

חברי-הכנסת ת. אשל שאלה את השר לקליטת העלייה
ביום ז' בכסלו תש"ם (27 בנובמבר 1979) :

עליפי אומדן מצויות כיום בארץ כ-4,000 דירות
שנרכשו עליידי עולים חדשים, תוך הקלות מפליגות
בהתאם לנוהל, ושוכשיהן ירדו זה מכבר מהארץ. הם
ממשיכים להיות בעלי הדיירות הללו ומשכירים אותן,
בין השאר, לסטודנטים ולזוגות צעירים. שכר הדירה הוא
בדולרים והוא נכנס מדי חודש לחשבון הבנק שלהם
בארץ, זאת כאשר אלפי זוגות צעירים ובודדים ילידי
הארץ משוועים לפתרון מצוקת הדיור שבה הם נתונים.
יתירה מזאת, הפיתוי של רווח קל הנובע ממכירת דירות
אלו בשוק החפשי אף ממריץ עולים חדשים לרדת מהארץ.

אבקש מכבוד השר להשיב לי :

1. האם הוציא משרד הקליטה נוהל האוסר על
עולים חדשים לעשות רווח מדיירות שרכשו בסיוע המ-
דינה ?

2. אם לא, האם יורה השר לגבש מייד נוהל כזה ?

3. אם כן, האם גובש במשרד הקליטה נוהל של
דרכי פיקוח על השימוש שעושים העולים החדשים בדיירות
שרכשו בסיוע המדינה ?

4. אם לא, מדוע, והאם מתכונן השר לגבש מייד
נוהל כזה ?

5. אם כן, האם דואג השר לביצוע תקין ונוקשה
של נוהל זה ?

6. אם כן, מה היו תוצאות ביצועו של הפיקוח ?

7. אם לא, האם יורה השר להגביר מייד את הפיקוח
על עולים חדשים בעניין זה ?

8. האם נדונו דרכים למניעת העברת בעלות על
הדיירות עד עבור מספר שנים מינימאלי ?

9. האם תובע משרד הקליטה והקליטה הוכחה למגו-
ריהם של העולים עצמם בדיירות שרכשו בסיוע המדינה ?

אודה לכבודו אם ישיב לי :

1. כמה דירות קטנות עומדות ריקות ?

2. כמה מהן כבעלות "עמידר" ?

3. האם יש בדעת השר לדאוג לשיפוצן של דירות

אלו ולאכלסן בזוגות צעירים, ברווקים וברווקות ובעולים
חדשים ?

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :

בבעלות "עמידר" יש 1,850 דירות בנות חדר ו-2
חדרים, רובן בישובי הפיתוח. הדיירות מוצעות לעולים,
לזוגות צעירים וחלקן אף מוצעות בשכירות חפשית,
לאחר תהליך של שיפוצ לשם התאמת הדירה למגורים
במידת האפשר.

היור"י. ברמן :

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת אסתר הרליץ.

אסתר הרליץ (המערך) :

אדוני השר, מה הן הזכויות של רווקים ורווקות ?

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :

זאת שאלה חדשה. אם תגישי שאילתה בעניין זה
אשיב עליה בהרחבה.

4217. בעיית הדיירות שנרכשו עליידי עולים שעזבו
את הארץ

חברי-הכנסת ז. עטשי שאל את השר לקליטת העלייה
ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979) :

מצוקת הדיור בארץ הולכת ומחמירה ומגיעה לממ-
דים של מועקה לאומית. לעומת זאת מזדקרת התופעה
של מאות רבות של דירות שנרכשו עליידי עולים חדשים
בתנאים נוחים, במיוחד בערים הגדולות ובעיקר
בירושלים, כאשר חלק מעולים אלה עזב את המדינה
בהמשיכו להחזיק בהן. העולים לשעבר משכירים את
הדירות לישראלים למורת שכר דירה גבוה מאוד, דבר
שיש בו משום מרמה וניצול לרעה של התנאים המוענקים
לעולים. כן מוצעות דירות אלה בחוץ-לארץ למכירה במטבע
זר. האזרח הישראלי, הנתון במצוקת דיור, חייב להתח-
רות במציעי מטבע זר אם רצונו לרכוש דירה.

אבקש מכבוד השר להשיב לי :

1. האם ידועה לו התופעה הנ"ל ?

2. האם נערכה בדיקה או הוכן סקר מהו מספר
העולים שרכשו דירות וחזרו כלעומת שבאו ?

3. כמה אזרחי חוץ-לארץ רכשו דירות במטבע זר
ולא עלו ארצה ודירותיהם עומדות ריקות או מושכרות ?

4. האם קיים מידע מהו מספר דירות אלה המוש-
כרות לישראלים ?

5. מהי עמדתך כלפי הנושא והאם יינקטו צעדים
כדי שהממשלה תרכוש חזרה את הדיירות מן ה"עולים"
ותמכרן לישראלים ?

6. התמשיך הממשלה להציע דירות לאזרחי חוץ-
לארץ במטבע זר כאשר הישראלי מתקשה לרכוש דירה
במטבע מקומי ?

7. מה יש בדעת משרדו לעשות נגד השכרת דירות
עליידי עולים ומכירת דירות במטבע זר, תופעות המקשות
על הצעיר הישראלי ?

6161. מכירת דירות של עולים חדשים
העוזבים את הארץ

חברת-הכנסת א. הרליץ שאלה את השר לקליטת העלייה
ביום כ"ח באייר תש"ם (14 במאי 1980):

משרד הבינוי והשיכון מממן בצורה מלאה וחלקית
רכישת דירות על-ידי עולים חדשים. לדאבון לבנו עוזב
חלק מסויים של העולים את הארץ לאחר שרכש דירה
בתנאים המיוחדים של עולים חדשים.

אודה לכבוד השר אם יודיע לי:

1. האם ידוע בכמה דירות מדובר בשנת 1979?
2. אילו צעדים נקט משרדו כדי למנוע את מכירתן
של דירות אלה בשוק החפשי לפני עוזב העולים את
הארץ?

השר לקליטת העלייה ד. לוי:

ראי לעיל תשובתי לשאלתה מס' 4217.

6261. הקמת הרשת לעלייה ולקליטה

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמזוליני שאלה את השר לקי-
ליטת העלייה ביום י"ג בסיון תש"ם (28 במאי 1980):

על אף ההכרזות וההבטחות שניתנו, טרם הוקמה
הרשות העליונה לעלייה ולקליטה.

נוכח העובדה שאי-הקמת מוסד זה פוגעת בקליטתם
של העולים ומתריפה את היחסים בין הממשלה לטוכנות
היהודית, על כל התוצאות השליליות מכך, רצוני לשאול
את כבודו:

1. מדוע טרם הוקמה הרשות העליונה לעלייה ולק-
ליטה?
2. מי נושא באחריות לאי-הקמת רשות זו עד כה?

השר לקליטת העלייה ד. לוי:

ממשלת ישראל היועץ המשפטי לממשלה הודיעו,
במוסד לתיאום המשותף לממשלה ולטוכנות היהודית,
כי הממשלה נכונה להקים את הרשות לעלייה ולקליטה
לאחר, בהתאם להסכם שהושג. הסוכנות היהודית מעכבת
את תשובתה בנדון. רק עם הסכמתה ניתן יהיה להקים
את הרשות לעלייה ולקליטה.

היו"ר ב. הלוי:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת ארבל-אלמזו-
ליני.

שורנה ארבל-אלמזוליני (המערך):

אדוני השר, עליפי אינפורמאציה שקיבלנו מהסוכ-
נות היהודית המצב הוא הפוך, לא הסוכנות היא הגורם
המעכב אלא השר לקליטת העלייה הוא הגורם המעכב.

השר לקליטת העלייה ד. לוי:

חברת-הכנסת שורנה ארבל-אלמזוליני, דיון בעניין
זה התקיים לפני כשבוע בוועדת העלייה והקליטה. צר
לי שלא היית באותה ישיבה. אילו היית לא היית שואלת
שאלה נוספת. באותה ישיבה הבררתי הכול ואמרתי
שהפרשנות להסכם, על-פי החלטת הממשלה, היא זו של
היועץ המשפטי לממשלה. הם לא מקבלים פרשנות זאת
ואני מנוע מללכת לפרשנות אחרת אלא לזאת של היועץ
המשפטי לממשלה.

השרת השר לקליטת העלייה ד. לוי:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ראי לעיל תשובתי לשאלתה מס' 4217.

5968. סיוע הממשלה להתאחדות עולי
ברית-המועצות

חברת-הכנסת א. שטיינר שאל את השר לקליטת העלייה
ביום ג' בניסן תש"ם (20 במאס 1980):

פעילותה השוטפת של התאחדות עולי ברית-המועצות
נתקלת בקשיים הולכים וגדלים. הפסקת התמיכה הממ-
שלתית היא אחת הסיבות העיקריות להיווצרותו של מצב
זה.

אודה לשר אם ישיב לי:

א. מהו הסכום שניתן בינואר 1980 להתאחדות
העולים בישראל ומהו סכום הסיוע להתאחדות עולי ברית-
המועצות?

ב. מה הם סוגי הסיוע המוענקים בדרך כלל להת-
אחדות העולים — הקצבות קבועות, הלוואות, סיוע
מינהלי, משרדים וכו'?

ג. האם זוכות כל התאחדות העולים לאותה רמת
סיוע מהממשלה? אם לא, באילו מישורים אין הסיוע
שווה ועל בסיס אילו קריטריונים נקבעות רמות הסיוע
השונות?

ד. האם די להתאחדות עולי ברית-המועצות בסיוע
הניתן לה, ואם לא, האם יש בתכנית משרד הקליטה
להגדילו, כיצד ובכמה?

השרת השר לקליטת העלייה ד. לוי:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. בשנת התקציב 1979/80 הוקצב סכום של
3,725,000 לירות לכלל התאחדות העולים בארץ. 746,673
לירות מתוכן הועברו להתאחדות עולי ברית-המועצות
בישראל.

ב. התאחדות העולים מקבלות שני סוגי סיוע:
1. תקציב גלובאלי המיועד לאחזקה השוטפת של ההת-
אחדות; 2. תקציב פעולות המיועד לכיסוי הוצאות ההת-
אחדות לפעולות חברה ותרבות בקרב העולים.

ג. רמות הסיוע להתאחדות העולים נקבעות בהתאם
לקריטריונים שונים ולכללים שנקבעו על-ידי מבקר המ-
דינה והמשרד לקליטת העלייה. הסיוע מתבסס על מספר
העולים מהארץ שאותה מייצגת ההתאחדות בשלוש הש-
נים האחרונות ומתחלק בין המרכז — 60%, והסניפים
בארץ — 40%.

ד. התאחדות עולי ברית-המועצות קיבלה ומקבלת
את הסיוע הגבוה ביותר מכל ההתאחדות ובשנת התקציב
1980/81 הועמד הסיוע על 1,404,000 לירות. התאחדות
עולי ברית-המועצות נקלעה בשנת התקציב 1979/80
למשבר כספי שנבע מניהול לקוי. בעקבות זאת קבעו
מבקר המשרד לקליטת העלייה, מבקר הסוכנות היהודית
והיועצת המשפטית של המשרד לקליטת העלייה, בשיתוף
עם גשיאות התאחדות עולי ברית-המועצות דרכים ליעול
המערכת ולשיפור דרכי עבודתה.

6292. **מספר עובדי משרד הקליטה**

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמזולינו שאלה את השר לקליטת העלייה ביום י"ח בסיון תש"ם (2 ביוני 1980):

נוכח ההכרזות החוזרות ונשנות על צימצום מספר עובדי המדינה רצוני לשאול את כבוד השר:

1. כמה עובדים עבדו במשרד לקליטת העלייה ב־1 ביולי 1977?
2. כמה עובדים הועסקו במשרד לקליטת העלייה ב־1 ביולי 1979?
3. כמה עובדים מועסקים במשרד לקליטת העלייה ב־1 במאי 1980?
4. כמה עובדים פורשו מהמשרד לקליטת העלייה בתקופה שבין 1 ביולי 1977 לבין 1 במאי 1980?
5. כמה עובדים התקבלו למשרד לקליטת העלייה בתקופה שבין 1 ביולי 1977 לבין 1 במאי 1980?
6. לאילו תפקידים התקבלו העובדים החדשים?

השר לקליטת העלייה ד. לוי:

1. 528 עובדים הועסקו ב־1 ביולי 1977 במשרד לקליטת העלייה.
2. 454 עובדים הועסקו ב־1 ביולי 1979 במשרד לקליטת העלייה.
3. 446 עובדים מועסקים כיום במשרד לקליטת העלייה.
4. מצבת העובדים במשרד הופחתה ב־123 איש בתקופה שבין 1 ביולי 1977 לבין 1 במאי 1980.
5. 41 עובדים חדשים נתקבלו לעבודה בתקופה זו.
6. עובדים אלה נתקבלו בעיקר לתפקידי טיפול, דהיינו מטפלים, עובדים קהילתיים, רכזי תעסוקה וכי יוצא בזה, בהתאם לחוק המינויים.

הו"ר ב. הלוי:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת ארבל-אלמזולינו.

שושנה ארבל-אלמזולינו (המערך):

ארוני השר, אם מצבת כוח-אדם פחתה, לאן הלכו אותם עובדים שעזבו את המשרד? האם פוטרו? האם עברו למשרדים אחרים?

השר לקליטת העלייה ד. לוי:

אינני יודע כאדם המאוהב בפיטורי עובדים או הרואה יעילות בעבודה בפיטורי עובדים. יש אנשים שפרשו, יש שהגיעו לגימלאות, יש שעזבו מרצונם. אני גם לא עוקב אחריהם לאחר שעזבו את המשרד.

6368. **טיפול בעולים חדשים שאינם מסוגלים לעבוד**

חברת-הכנסת מ. קצב שאל את השר לקליטת העלייה ביום כ"ה בסיון תש"ם (9 ביוני 1980):

עולים חדשים אשר אינם מסוגלים לעבוד מסיבות מוצדקות — כמו אלמנות ונכים — אמורים לפני גיל פנסיה — אינם מקבלים התחממות בתשלום שכר דירה. משרד העבודה והרווחה אינו מטפל בהם מכיוון שהם עולים חדשים, ומשרדכם והסוכנות היהודית מסייעים בתשלום שכר דירה רק לפנסיונרים.

אודה לשר אם יואיל להשיב:

1. האם המידע הנ"ל מדוייק?
2. מה יש בדעת השר לעשות כדי למנוע את קיטוחם של הנזקקים מבין העולים החדשים?

תשובת השר לקליטת העלייה ד. לוי:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מידע זה אינו מדוייק. עולים חדשים המתגוררים בשכירות פרטית נהנים מסיוע המשרד בשכר דירה לכל תקופת זמנאם כעולים. עולים המתגוררים בשכר דירה בדירות ציבוריות ואשר אינם מסוגלים לשלם את שכר הדירה זכאים לקבל סיוע לשכר דירה מאת "מרכז הנאות שכר דירה", המשותף למשרד האוצר, למשרד הרווחה ומשרד הביטחון והשכונות, בהתאם להמצאת העובד. דת הסוציאלית של המשרד לקליטת העלייה המטפלת בהם.

6437. **תנאי עבודתם של שליחי המשרד לקליטת העלייה**

חברת-הכנסת י. חשאי שאל את השר לקליטת העלייה ביום ב' בתמוז תש"ם (16 ביוני 1980):

רצוני לשאול את כבודו:

1. כמה שליחים מטעם המשרד לקליטת העלייה או מטעם מוסד ציבורי הקשור אליו נשלחו לתפקיד רשמי בחוץ-לארץ ולא חזרו לארץ, ובאילו שנים?
2. מהי משכורתם של השליחים ברמות השונות והאם יש תשלומים ותנאים מיוחדים?
3. האם הם או חלק מהם מקבל שכר בעד הרצאות או מופעים ו/או עבודות נוספות בזמן שליחותם?
4. מה הוא שיעור שכר המרצים שהם מקבלים?

תשובת השר לקליטת העלייה ד. לוי:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרד הקליטה אינו מקיים כל מערכת שליחים בחוץ-לארץ.

6504. **מצבת העובדים במשרד לקליטת העלייה**

חברת-הכנסת ז. כ"ן שאל את השר לקליטת העלייה ביום ט"ז בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980):

התפרסמה בעתונות הודעת המנהל הכללי של משרד ראש הממשלה שבה נאמר, בין היתר, כי "אין עוד העדפה של מקורבים לשלטון".

אבקש לדעת:

1. כמה עובדים חדשים החלו את עבודתם במשרד לקליטת העלייה בכל אחת מן השנים 1976, 1977, 1978 ו-1979?
2. כמה אנשים היו מועסקים במשרד לקליטת העלייה ביום ט"ז בניסן תש"ם, 1 באפריל 1980, בין בעבודה קבועה ובין בעבודה זמנית?
3. כמה מן המועסקים הנזכרים בשאלה מס' 2 עבדו במשרד לקליטת העלייה ביום 1 באפריל 1977?

השר לקליטת העלייה ד. לוי:

1. בשנת 1976 נתקבלו לעבודה 17 עובדים ובשלוש השנים 1977-1979 נתקבלו לעבודה 41 עובדים. בתקופה זו, דהיינו 1976 עד שנת 1979, הופחתה מצבת העובדים במשרד הקליטה ב־170 איש, מ־616 עובדים ב־1976 ל־446 עובדים ב־1980.

4. האם יש בדעת השר להפעיל תכנית קו"ם (קיצבת זיקנה מיוחדת) לנשים בנות שישים ומעלה כדי להקל על נשים עולות הסיבולת סבל מיוחד בשל הגיל והמין?

השר לקליטת העלייה ד. לוי :

1. כ־4,000 נפש גרשמו לתכנית תג"מ עד תאריך 30 במארס 1980.

2. תכנית תג"מ משותפת להסתדרות הציונית העולמית, למרכז סוציאלי של הסתדרות העובדים הכללית ולמבטחים. הנהלת ההסתדרות הציונית העולמית החליטה באפריל שנה זו על הפסקת חלקה במימון התכנית.

3. המשרד לקליטת העלייה החל לפעול לחידוש התכנית מייד עם היוודע דבר הפסקת המימון של ההסתדרות הציונית. המשרד הציע להסתדרות העובדים הכללית תכנית תג"מ חדשה, שגובשה עליידי ועליידי משרד האוצר, אשר תהיה משותפת לממשלה ולהסתדרות העובדים הכללית. זאת מפאת החשיבות הרבה ששייחס משרד הקליטה לתכנית. תכנית זו תופעל בקרוב.

4. קיימת תכנית גז"מ (גימלת זיקנה מיוחדת) לעולות מעל גיל שישים אשר אין להן כל מקור הכנסה. התכנית מופעלת באמצעות המוסד לביטוח לאומי. גימלת זיקנה מיוחדת מורכבת מגימלת פנסיונרים חודשית וב־חוספת לה הטבה סוציאלית חודשית. כיום עומד הסכום על 11,316 לירות לחודש.

6637. השתתפות השר לקליטת העלייה בישיבות

הוועד הפועל הציוני ובעצרת הסוכנות

חברת־הכנסת א. הרליץ שאלה את השר לקליטת העלייה ביום ז' באב תש"ם (20 ביולי 1980):

בכנס הוועד הפועל הציוני, ובמייוחד בדיון על נושא העלייה והקליטה, נשאלה השאלה מדוע אין כבוד השר משתתף בישיבות. אותה שאלה חזרה בישיבות עצרת הסוכנות היהודית.

אודה לשר אם יודיע לי :

1. מדוע לא השתתף בשני מפגשים חשובים אלה ?
2. האם הוזמן כבוד השר, בכתב או בעל־פה, להשתתף בכנס הוועד הפועל הציוני ובעצרת הסוכנות ?
3. האם באו עוזריו של כבוד השר לדברים עם יושב־ראש הוועד הפועל הציוני ועם יושב־ראש עצרת הסוכנות בקשר להשתתפות השר בדיונים ובקשר לקביעת סדר־היום ?

השר לקליטת העלייה ד. לוי :

לא השתתפתי בישיבות הוועד הפועל הציוני ובעצרת הסוכנות משום שלא הוזמנתי להופיע מעל בימתן. על עובדה מבישה וחסרת תקדים זו התרעמתי בישיבת המוסד לתיאום של הממשלה והסוכנות, שהתכנס באותו שבוע בירושלים. אמרתי כי בעבר הוזמנתי להשמיע את דברי, בתחומי השיכון וקליטת העלייה, באוני באי הוועד הפועל ועצרת הסוכנות. בשנה זו לא מצאו לנכון ראשי הסוכנות היהודית לשתף אותי בדיונים ואף לא את האנשים המופת־קדים על תחומי הקליטה במשרדי. אין זאת אלא שהדברים שהיו בפי להשמיע לא נעמו לאוונאי אלה שעסקו בהגצת תמונה מעוותת בתחום קליטת העלייה ופעולות השיקום. התייחסות שונה גילוי ראשי המגבית וראשי קהילות שביקשו להיפגש עמי ולדון בבעיות עלייה, קליטה ושיקום השוכנות. מובן מאליו כי נענית ליזמות אלו והפגישות אכן נתקיימו בלשכת.

2. בשנת 1980 מועסקים במשרד הקליטה 446 עובדי־דים בלבד לעומת 616 בשנת 1976.
3. 405 מתוכם הועסקו ב־1977.

6537. עליית בדרים לארץ

חברת־הכנסת א. הרליץ שאלה את השר לקליטת העלייה ביום ט"ו בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980):

כבודו הואיל לענות, ב־11 ביוני 1980, לשאלתה מס' 5381, לצערי לא השיב כבוד השר לכל השאלות במלואן.

אודה לכבוד השר אם יואיל לענות :

1. מהו מספר הרווקים והרווקות שעלו לארץ מאז 1976 וכמה מהם נותרו בארץ בסוף 1979 ?
2. כמה מבין הרווקים היו ממין זכר וכמה ממין נקבה ? מאחר שהמין נרשם במסמכים אודה לכבוד השר אם יואיל לתת לי את הפירוט הנ"ל.

השר לקליטת העלייה ד. לוי :

1—2. 33,755 בודדים ובודדות עלו ארצה מאז 1976. כ־52% מתוכם נשים ויתרם גברים. אחוז היורדים מקרב העולים הבודדים המגיעים מארצות מזרח אירופה הוא אפסי. לעומת זאת כ־30% מבין אלה הבאים מארצות צפון אמריקה, אשר רובם המכריע מגיע במעמד של תושב ארצי, יורד מן הארץ שלוש שנים לאחר עלייתו.

הז"ר ב. הלוי :

רשות לשאלה נוספת לחברת־הכנסת הרליץ.

אסתר הרליץ (המערך) :

כבוד השר, מאחר שהבודדים האלה טוענים כי סיבת עזיבתם היא העדר שיכון בשבילם, מה יש בדעת המשרד לעשות כדי להחזיקם בארץ ?

השר לקליטת העלייה ד. לוי :

אפשר להתמודד עם בעיה זו עליידי העמדת דירה לכל בודד בישראל. הלוואי יכלה החברה לעשות זאת גם לבני הארץ, לא רק לעולים החדשים. בתחום זה אגנחו במצוקה מתמשכת. במשך כל התקופות נעשים מאמצים לצמצמה או לבטלה. יחד עם זאת, לבודד כזה יש זכות לדירה בעיירת פיתוח. יש לו גם זכות להשתתפות בשכר דירה למשך חמש שנים. לאחרונה הוספנו מסלול בתכנית הסיוע שלנו, של משכנתה לבודדים המגיעה עד 700 אלף לירות. אגנחו מרגישים שמסלול זה כבר עוזר ואגנחנו בראשית הדרך.

6538. מתן גימלאות לעולים קשישים

חברת־הכנסת א. הרליץ שאלה את השר לקליטת העלייה ביום ט"ו בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980):

היות שמספר רב של עולים היום הם בגיל מתקדם ואינם מסוגלים לצבור די שנות עבודה שיזכנו בגימלאות מקרנות הפנסיה, אודה לכבודו אם ישיב :

1. כמה עולים נהנו בעבר מתכנית תג"מ (תכנית גימלאות מיוחדת) ?

2. מדוע הופסקה תכנית זאת ?

3. האם יש בדעת השר לחדש תכנית זאת, ובאילו תנאים ?

ד. הצעה לסדר-היום

הקמת שדות התעופה על-ידי האמריקנים וההשלכות הנובעות מכך על התעסוקה בארץ וקיום חוקי עבודה כלפי עובדים זרים

שדות תעופה אלה, על מיתקניהם, יעילותם, תיחכומם, רמתם וקידומם, הוא היום שם דבר בין מומחים צבאיים ברחבי העולם כולו, וסגן שר הבטחון בוודאי יאשר זאת. מי יקים את כל אלה? קבלנים אמריקנים? פועלים פורטוגאליים? מומחים תאילאנדים? היה זה פרי השילוב המבורך בין האזרחים בשלה לבין העושים במלאכה, בין החייל לבין הפועל בישראל.

זה היה מצב הדברים בעבר הלא-רחוק, בעת כהונתן של ממשלות המערך. ומהי התמונה כיום? זוהי תמונה שלא ברור מה עולה בה על מה, מנורותיה על עצבונה ועל גיחוכה או להיפך. על שטחים נרחבים במדינת ישראל, ראל, שהיקפם עולה על 100,000 דונאם — ואין ויכוח על 100,000 דונאם — אין לנו למעשה שליטה כלל. ברחבי רמת-המטרד אשר ליד מצפה-רמון הגוף הקובע איננה ממשלת ישראל אלא A.B.C., קונגלומראט של חברות קבלניות אמרקותי שבחר לו את השם "Air Base Constructors" ובקעת עובדה, ליד אילת, השם לט הוא קונגלומראט שני, Negev Airbase — N.A.C. — פורטוגאליים, תאילאנדים, אמריקנים, בריטים, קנאדיים, וישראלים כמעט כל ייראו ובל יימצאו. מספרם המזערי, שבו אדון בהמשך דברי, טובע ונעלם בים העובדים הזרים. חברות-המשנה וחברות-הבת של הקונגלומראטים גם הן כולן אמריקניות. הן שכרו את העובדים בארצות מגוריהם, חתמו על חוזים עם הממשלה הזרות בליסבון ובבאנגקוק ועל מעשה זה נשלם ביוקר בפורומים בין-לאומיים — והחילו עליהם את חוקי פורטוגאל או תאילאנד ואת תקנות חיל ההנדסה האמריקני. למדינת ישראל, לחוקיה ולתקנותיה, אין זכר בהם. רבבות דונאמים שוקי פעילות, לא נשמעת בהם מלה עברית, לא נראית בהם אות עברית, וכל ענייניהם מתנהלים בפורטוגאלי, בתאילאנדית או באנגלית, ציוד ביותר מ-200 מיליון דולר הובא עד כה לאתרים אלה וחלקה של תוצרת הארץ בו מגיע בקושי לרבע, וזאת כאשר התעשייה הישראלית נאבקת על כל דולר של יצוא. מכונות ציוד מארצות-הברית, חלקי חילוף מקאנאדה, מצרכי מזון מגרמניה, קאנטינות מסותות מתוצרת-החוץ, ללא מכס — מוצרים שיש להם תחליפים נאותים במשק הישראלי — כל אלה זורמים לאתרים אלה, וכל זאת ביוזמתה ובברכתה של ממשלת ישראל.

מאיר כהן (הליכוד):

מדוע המשביר המרכזי — — —

ירוחם משל (המערך):

חברת-הכנסת מאיר כהן, בשאלה כל כך לאומית אין לך כל תחושה ואתה מדבר על המשביר המרכזי. מוצרי מזון, מוצרי חלב ומוצרים אחרים מיובאים יום וכל זה ביוזמתה ובברכתה של ממשלת ישראל.

חברי כנסת נכבדים, ממשלת ישראל שהיתה אמונה על הכבוד וההדר הלאומי ויתרה כאן למעשה על ריבונות ישראלית על רבבות דונאמים, על אלפי עובדים, על רכוש וציוד במאות מיליוני דולרים. היא ויתרה על שטחים נרחבים בתוך הקו הירוק, שטחים שלגביהם אין לנו

הז'ור פ. הלוי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום ולהצעות חוק. ההצעה הראשונה — של חברת-הכנסת ירוחם משל, בדבר הקמת שדות התעופה על-ידי האמריקנים וההשלכות הנובעות מכך על התעסוקה בארץ וקיום חוקי עבודה כלפי עובדים זרים. רשות הדיבור לחברת-הכנסת משל.

ירוחם משל (המערך):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מודה ליושב-ראש הכנסת ולסגני היושב-ראש על כך שהסכימו להעלות בישיבה זו את הנושא של שדות התעופה. טיפלנו בנושא זה זמן רב. היו עליות וירידות. הגיע הזמן שהכנסת תתייחס לנושא ותביע את דעתה בנושאים המורכבים של בניית שדות התעופה.

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, החלטתה של ממשלת ישראל למסור את בניית שדות התעופה בנגב לחברות אמריקניות ועובדים זרים היתה משגה היסטורי שקשה להגזים בחומרתו. נעשה מחול קשה מבחינה לאומית, טעות רצינית מבחינה כלכלית ועלויות משווע מכל חנינה סוציאלית-חברתית. המעשה החמור הזה הוא כולו פרי שיקוליה והמוטעים של הממשלה. הסכמי קמפ-דייוויד, שכל כך הרבה דיברנו עליהם היום, לא תייבנו בכך ואיש לא אילץ אותנו למסור את בניית שני שדות התעופה בנגב לידי זרים. הסכם השלום עם מצרים מחייב אותנו לפנות את שדות התעופה עציון ועיטם אשר בסיני עד אפריל 1982. במקומם יבואו שדה-רמון, ליד מצפה-רמון, ושדה-עבדת, ליד אילת. ממשלת ישראל היא זו שהציעה לממשלת ארצות-הברית ששני שדות תעופה חשובים והיינו אלה שייבנו על-ידי קבלנים אמריקנים והיא זו שדרשה — אני מצטט מסעיף 6 להסכם בין ארצות-הברית לישראל — "שהקבלנים ימלאו את צרכיהם בכוח-אדם ובציוד ממקורות לא ישראלים". שום לחץ לא הפועל על ממשלת ישראל. סעיף זה כולו הוא פרי יזמה של ממשלת ישראל. מעיד על כך יושב-ראש ועדת החוץ והבטחון, הפרופסור משה ארנס, בראיון לבטאון "תכלת לבן" מאוקטובר 1979: "ישראל ביקשה מארצות-הברית, ולא להיפך, ליטול מעמסה זו עליה". והנה, כל שיקוליה של הממשלה בגדון, מן הבחינות הביטחונית, הכלכלית והחברתית, הופרכו אחד אחר. והאיניציאטיבה המזורה הזאת של ממשלת ישראל, אם לא תיבלם ותשוונה ועכשיו עוד ניתן לבלום אותה — עלולה ליהפך למשגה תקדימי. לא נוכל להוריד נושא זה מסדר-יומנו הלאומי ועתה הגענו כמעט לרגע האחרון שבו ניתן לשנות את פני הדברים ולהקטין את הגזק שנגרם ושעלול להיגרם.

ברור כיום, לאור בדיקות וסקרים, שגורמי המשק הישראלי, חברות ישראליות ועובדי ישראל, יכולים היו לבצע את בניית שני שדות התעופה במועד שנקבע. בהיערכות מתאימה, בקביעת סדר עדיפות ברור וכחלק מתיכנון כולל יכולים עובדי ישראל, כמו ידם ובטוב שלם, לבנות את שדות התעופה החיוניים לבטחונם ולעתידי ילדיהם. אדוני היושב-ראש, מי בנה את שדות התעופה שמהם זינקו טייסנו במלחמת ששת-הימים, בקרבות ההתשה ובמלחמת יום-הכיפורים? טיבם של

פדראציה היו במחותרת ובגלות, לפני כמה שנים, בטרם השתנו המשטרים בפורטוגאל ובספרד. הם חיפשו את הקשר אלינו, הם באו למכונים הבינ-לאומיים של ההסתדרות כדי ללמוד מנסיוננו בותרת האיגוד המקצועי והקואופ-ראציה. לאחר מכן הם סייעו לחיזוק הקשרים של ישראל עם פורטוגאל החדשה. כידוע אין לנו קשרים דיפלומאטיים עם פורטוגאל וספרד, אבל יש בהן קבוצות ידידות לישאל שהם עומדים בראשן, לפני כשבועיים הגיעו אלינו שניים מראשי אותה פדראציה כדי לתהות מקרוב על מצב הדברים בשדות התעופה, וזאת לאחר התהודה השלילית הרבה שהיתה לתסיסה באתרים בכלי-התק-שורת ובעתונות בפורטוגאל. בשיתות הממושכות שהיו לנו אתם הם ממש לא האמינו שממשלת ישראל שותפה, על-ידי מחלדה וויתוריה, למצב דברים זה. האם כך נתוק ידי ידידים הרוצים לסייע לנו בשיפור מעמדה של ישראל בעולם? נקלענו, איפוא, למצב מסוכן ומביד, ורק אתמול היתה לי פגישה עם המשלחת הזאת בנוש-אים אלה.

מסיבות מובנות לא אתעכב על סיכון נוסף מבחינה לאומית, והוא הימצאותם של גורמים שונים באתרים בטחוניים — ואינני מדבר על פורטוגאלים ותאילאנדים, יש פסיס גדול של כל ארצות העולם — שהם מוקד חיוני ביותר לעוצמתה של המדינה. עתה, כאשר הסתיימו עבודות ההכנה ומתחילה הבנייה ממש — על אחת כמה וכמה.

הקבוצה הקטנה של עובדים מקצועיים ישראליים ברמון הוכיחה שמיזמותו של העובד הישראלי אינה נופלת מזאת של העובד הזר. על מהימנותו של העובד הישראלי בקשר לאמור לעיל אין צורך להרחיב את הדיבור.

ברשותכם, חברי כנסת נכבדים, אעבור עתה להיבט השני לבחינה הכלכלית של מסירת הבנייה של שדות התעופה לידי זרים. אחד הנימוקים המרכזיים להצרכת טות המורה זו היה הטיעון שהמשק הישראלי סובל מחוסר ידיים עובדות ולא יוכל להתפנות לבניית שדות התעופה במועד. אם יש דוגמה למדיניות צפת-ראות, הגובלת כמעט בעורונו מוחלט, הרי היא קביעה זו שנעשתה בתחילת שנת 1979. לא עברו כמה חודשים והאינפלציה החלה להיות מלווה במיתון ובמציאות סטאגפלאציונית, המסוכנת לכל משק לאומי ובמיוחד למשק מתפתח. היא פלטה לשוק העבודה אלפי מובטלים, הקפיאה עבודות וצימצמה, אם לא חיסלה לגמרי, תקציבי פיתוח. אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בזה מדברים כעת בצפון. זו שיחת היום בציבור העובדים, ולא רק בציבור העוב-דים אלא בציבור האזרחי כולו. בתחום עבודות העשר והכבישים, שהן אחד המרכיבים הראשיים בתקציב בניית שדות התעופה, העולה על 30 מיליארד לירות, הדבר פגע במיוחד במצב הקיים. כ-70% מן הציוד המכאני הכבד ומפעיליו בארץ בטלים מעבודתו. ענף נבכד זה, האמור לפרנס יותר מ-4,000 משפחות, נמצא במשבר חמור ביותר. עובדים בטלים מעבודתם, ציוד שנרכש במטבע קשה עומד שומם. ובזמנית מביאים חברות קבלניות אמריקניות הבנות את השירות, המביאות ציוד מכאני כבד וציוד מתחצות מחוץ-לארץ בסכום העולה על חמישה מיליארד לירות ומסורות אותו לידי מפעילים ופועלים זרים. הוצאה זו היא חלק מתחשיב עלות הפרוי-ייקט ואנו מממנים, איפוא, תשלום בעד ציוד מכאני כבד זה. היש דבר חמור מזה? הטענה שהציוד המיובא ינצבר

ויכוח עם סאדאת ולא עם מישהו זולתו, שטחים שלא החלטה 242 ולא החלטה 338 חלות עליהם. אזורים רחבים בתוך מדינת ישראל נהפכו ביזמת הממשלה לשטחים אקסטרה-טריטוריאליים כאשר החוק הישראלי, הסמכות הישראלית והמשק הישראלי מופקעים מהם למעשה. הג-דיל לעשות שר העבודה כאשר בחודש יולי 1979 ניסה להוסיף את ההלכה למעשה הגליו והכין הצעת חוק המפקיעה את תחולת כל חוקי העבודה הישראליים על עובדי האתרים האלה. והרי אלה חוקים אשר עליהם גא-ווחנו ותפארתנו במשך כל השנים. והיום, החוק הישראלי באזורים אלה — יוק. ממשלת ישראל, לאחר 30 שנות עצמאותנו, מצננה להחזירנו לתקופת הקאפיטולאציות של השלטון העותמאני כאשר כל קונסול אימפריאלי היה קובע את החוקים לבני חסותו.

מה שנעשה בשדות התעופה בנגב אין לו את ורע בשום מקום אחר בעולם וזהו פתח לסדרי חיים שאינם קיימים במדינה עצמאית המכבדת את עצמה. נפגשתי לאחרונה, חברי הכנסת, עם עמיתים מהולאנד, ונתברר לי שאותן פירמות אמריקניות שקיבלו אצלנו ויתורים ללא תקדים פועלות גם בהולאנד. אך שם זכות הקדימה היא לפועל ההולאנדי ולציוד המקומי. רק כאשר המשק המקומי אינו יכול לספק את העובדים או את הציוד הנדרש מותר להביאם מחוץ-לארץ. אירופה המערבית כולה מוצפת כיום במיליוני עובדים זרים וזאת בעיה הגורמת למשברים בכמה מדינות. האם מישהו עם העלה על דעתו לנתק עובדים אלה ממרות החוק המקומי, לוותר על הריבונות לגביהם ולתיתם בידי חברות לאומיות או רב-לאומיות שניהגו בהם כטוב בעיניהן? הדבר עומד בניגוד למקובל בעולם והוא סותר אמנות בין-לאור-מיות הקובעות כי יש להחיל את החוקים, התקנות וההס-כמים הקיבוציים המקומיים על העובדים הזרים ללא אפליה.

ההסתדרות נאבקה על כך, אך החברות האמריקניות, המסתמכות על הסכמיה הוותרניים של ממשלת ישראל, עומדות בחוקף על שמירת המצב הקיים. היה לי דיון ודברים בעניין זה גם עם שר הבטחון שהתפטר וגם עם מנכ"ל משרד הבטחון. לא נפגשתי בעניין זה עם סגן שר הבטחון ואין לי אפשרות להאשים אותו. לא היתה לי שראשורת לברר אתו את הדברים. אלה כחוצא משמירה על המצב הקיים שוררת מרירות רבה בין העובדים הזרים באתרים. קיימת תסיסה מתמדת והדבר אף הביא, כידוע לכולנו, להפרעות קשות בעבודה. כאשר הטלוויזיה ואמ-צעו התקשורת האחרים עלו על הנושא ונתנו ביטוי לזעמם של העובדים על מצב דברים בלתי-נסבל טענו שהשדרים — שדרי הטלוויזיה — הם אויבי העם. לא המציאות הכאוהה אשמה אלא מי שמגלה אותה אשם. נחסום פיו של המגלה והכול יבוא על מקומו בשלום.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מציאות כאוהה ונלוזה זו אסור לה שתימשך. היא פוגעת בתדמיתנו הלאומית. בתדמיה של ארץ-ישראל היפה. ארץ שבה העובד הוא בן חורין להגן על זכויותיו, שבה פועלו של ציבור העובדים המאורגן הוא מקור לגאווה וללימוד לקהילות האיגודים המקצועיים ברחבי העולם. מאז החלה התסיסה בין העובדים הזרים בנגב אני מוצף בפניות, במכתבים ובמברקים ממדראציות העובדים של פורטוגאל ומאירגונים אחרים שאינם מבינים את פשר העניין ותוב-עים את שינוי המצב. סגן שר הבטחון אמר לי שהיום היתה פגישה עם אנשי פורטוגאל. כאשר ראשי אותה

לטפל בענייניהם ולייצגם בפני החברות האמריקניות בהתאם לתזכיר שהגשנו למשרד הבטחון. אנו נמצאים חמש דקות לפני השעה 12:00. עלינו לפעול בנחרצות ובדחיפות לכל נאחר את המועד.

הי"ר פ. שינמן :

סגן שר הבטחון ישיב להצעה לסדר-היום של חברי הכנסת ירוחם משל.

סגן שר הבטחון מ. צמורי :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ההחלטה על מסירת העבודות היתה בזמנה מחוייבת המציאות מהסיבות האלה: א. מצב שוק העבודה. לאור בדיקות וסקרים שנעשו על-ידי כל הגורמים האחראים לנושא זה בארץ לא היה ספק ששוק העבודה הישראלי ושוק הכלים לא יוכלו לעמוד בהיקף המשימה הזאת בזמן. קיבלנו לזה גם כמה אינדיקציות בשעה שהיינו צריכים לבצע את השלב הראשון של פינוי סיני. כשיצאנו עם המכרזים הראשונים לעבודות הוגשו הצעות מחיריים אסטרונומיים שהבהילו את כל אחד. וגם ההצעות שהיו במחירים האסטרונומיים הללו לא היה בהן כדי לספק את צרכי המינימום של שלבי הביניים ונאלצנו להוציא ממחסני צה"ל יותר מ-100 כלי הנדסה ולהפעיל חיילים כדי לבצע את העבודות, כדי שנוכל לעמוד בלוח הזמנים לפי ההסכם. בשעת הבדיקות עמד לנגד עינינו לקח שנות ה-70 של קו בר-לב וההישגים שפועתו על השוק הישראלי, על מחירי הבנייה ומחירי עבודות העפר, שעד היום אולי לא השתחררו מהן. לפי הנתונים שהיו בידי מי שהיו צריכים להחליט וניהלו את המשא-ומתן נתקבלה החלטה שאם אנחנו רוצים לעמוד בתנאים של הסכם השלום עם מצרים ולפנות כל דבר בעתו, אין לנו דרך אחרת אלא להטיל את האחריות להקמת השדות על האמריקנים.

אורי אבנרי (מתנה שלי) :

האם הנתונים השתנו מאז ?

סגן שר הבטחון מ. צמורי :

מייד אתיחס לזה.

אני רוצה להגיד שהיה עוד מניע לחוזה הזה. אנחנו בהחלט רצינו שיהיה לנו שותף באחריות, שמא יחול שיבוש כלשהו בלוח הזמנים של סיום עבודות הבנייה של השדות. מדינת ישראל לא תוכל להיות אפילו יום אחד בלי השדות האלה, לא משנה מה יקרה. אם השדות לא יהיו גמורים, לא נוכל לפנות את השדות בסיני. זה סיכון שמדינת ישראל לא תוכל לקחת. וכבר היו דברים מעולם מבחינת אי-עמידה בלוח זמנים בבניין בארץ, ובכלל זה השדה המפורד שהקמנו בעציון. היו עיכובים ארוכים מסיבות אובייקטיביות או בלתי-אובייקטיביות והשדה לא נמסר לצה"ל בזמן; את הסיכון הזה, שמא נוקע תכניו של שדה המפורד את לוח הזמנים מסיבות שכל אחד יוכל לתרגם כרצונו, לא רצתה המערכת הלאומית לקחת עליה במיוחד לאור הנתונים של שוק העבודה כפי שציינת.

נתחם חוזה. בדיעבד אני בהחלט חייב להגיד שכמה נתונים השתנו. לגבי כלי הצמ"ח — ציוד מכאני הנדסי — שהיו בארץ בעת ההיא אני יכול לומר בדיעבד שהנתונים היו מדויקים. אבל לאור תכניות העבודה של משלתי ישראל, או של השוק הישראלי, כפי שהיו בזמן, רכשו ציוד מכאני נוסף והיום בהחלט יש בעיה עם ציוד מכאני עודף בשוק. אילו היו נתונים אלה בידינו יכולנו להכ-

לאחר עבודה מאומצת של שלוש שנים לידי שלטונות צה"ל איננה אפילו נחמה סורתא. צה"ל והמשק הישראלי לא יהיו זקוקים לגרוטאות אלה בעוד שנתיים-שלוש שנים. ועדת כלכלנים מומחים, משותפת למשרד הבטחון ולהסתדרות, שבדקתה את הנושא אסטרטגיות ופירסמה את המצב איה לפני כחודשיים, קבעה שהאבטלה בענף הבניין, שסבל לא מעט בשנים האחרונות, היא גדולה מאוד. כל זאת כאשר מצבת העובדים הזרים בשדות התעופה מגיעה כיום ל-4,500 לערך ועוד היד נטויה. רכישות הקבלנים האמריקנים הגיעו כיום ליותר מ-200 מיליון דולר. תחילה נעשה הרכש כולו בחוץ-לארץ. שינוי המצב אינו תפקיד להזיל האוויר, הוא בסמכותה ובאחריותה של הממשלה. שר המסחר, התעשייה והתיירות מרבה להצהיר על הצורך להגדיל את השימוש במוצרי התעשייה.

אחת הטענות שגורמים ממשלתיים חוזרים ומעלים היא שעובדים ישראלים אינם מוכנים לעבוד בשדות התעופה בנגב. למערכה זו נחלץ גם עתון "הארץ", המת-קיף חדשות לבקרים את הנושא הזה. גם לטענות וגם להתקפות אין על מה לסמוך. כל המדובר הוא בפחות מ-100 עובדים ישראלים נוספים שהחברות יהיו מוכנות לקבלם. אי-אפשר להשיג עובד ישראלי שבתנאים אלה יוכל להגיע לשם. גם אותם עשרות בודדים שנקלטו בעכווה בשדה-רמון נתקלים בקשיים רבים בגלל הבעיות הקשורות בהתאמתם לסדרי העבודה של פועלים זרים הגרים באתרים. האתרים שובתים ביום ראשון, אדוני היושב-ראש, יום שבו הישראלים עובדים, ולא אחת מש-תבשים סדרי עבודתם. יום העבודה באתרים הוא בן 10 שעות. הפועל הזר באתר ואילו לעובד הישראלי, הגורם בבאר-שבע והנוסע יום הלוך וחזור לעבודה, היום מתארך מ-05 ועד ל-19:00. כל אותן שעות עבודה הוא בשדה והוא מנוע מלהשתמש במיתקני הא-תרים, בחדרי האוכל של העובדים הזרים שבהם לא שמרים דיני כשרות — ואתה, אדוני היושב-ראש, היית צריך קצת להתעניין בזה — בשידתי המגורים ובקאנטי-נות המוכרות את מוצריהן ללא מכס, ומכירה זו מתפשטת יותר ויותר בסביבה. אדוני היושב-ראש, הייתי שלוש שנים במחנות עבודה ברפ"ח בתקופת מלחמת העולם השנייה. אי-אפשר להביא פועל ישראלי לשירות לשדה אלא דרך הקבלן הישראלי. אי-אפשר להביא פועל בלי המפעל הישראלי. שום בודד לא יחזיק מעמד. הגשנו ל-מנכ"ל משרד הבטחון הצעה לקשר אירגוני, כי בלי הסדרים אלה שנוציגות נבחרת של הפועלים הזרים יחד עם ההסתדרות תוכל לטפל בהם. ומבלי להכניס קבלנים יש-ראלים בצורה מסודרת. לא נוכל להחזיר ישראלים ולא נוכל להגן על דמותו של האדם העובד במקום.

השיטה האמריקנית לתת שכר לכל אחד בנפרד, לא לתת אפשרות לעובדים לייצג את ענייניהם, איננה לכבוד לנו. יש לי מכתבים, שאפור בין חברי הכנסת, מאיגודים מקצועיים בעניין זה.

הגני מבקש לכן. אדוני היושב-ראש, לקיים דיון במלי-את הכנסת בנושא זה ולסכמו ביעדים אלה: א. לשנות את ההסכמים הקשורים במסירת הבנייה של שדות התעופה לגורמים זרים; ב. להעביר לחברות ולקבלנים ישראלים חלקים ניכרים מן העבודות שנתרו; ג. להגדיל באופן ניכר את חלקה של התעשייה הישראלית באספקת מוצרים לשדות; ד. להקטין את הנזק שנגרם ולקבוע תנאי עבודה הוגנים ומקובלים בשדות התעופה שבנגב; ה. לאפשר להסתדרות, עם נציגות נבחרת של העובדים,

ברצוני למסור כי החברות האמריקניות רכשו בארץ עד היום ציוד בעשרות מיליוני דולרים. יש תנאי בחוזה, והוא מקובל עלינו, שיש עדיפות לרכישה בארץ במידה שאנחנו עומדים בתנאי המכרז. אין לזכות ברצון להרוויח הרבה כסף, אבל אם אורחי ישראל הטובים יחשבו שהם נפלו על באר זהב ויכולים להתחיל לחלוב מזה, אז מפ-סידים במכרזים. והיו כמה תופעות שפגעו בכבודו ובאי-מינותה של מדינת ישראל. היו חברות שהלכו למכרזים והגישו הצעות מחיר גבוהות מאוד ואחר כך, כשהתברר —

ירוחם משל (המערך) :

יש מכרזים בתנאים לא שווים לטובת האמריקנים. אני מציע שנברר את כל הדברים האלה בוועדה.

סגן שר הבטחון מ. צפורי :

בהחלט בנושא המכרזים עשינו את האיוון הדרוש, אבל בהחלט אפשר יהיה לדון על כך בוועדה ולבדוק את זה. מה שלא ניתן לוויכוח הוא שכמה חברות ישראליות הלכו למכרזים עם מחיר מסויים, אחר כך נמלכו בדעתן והציעו מחירים נמוכים בלישי ויותר. האמריקנים הם מאוד בררנים, ומבחינה מסוימת אולי טוב למשק הישראלי שנתקל בתופעה זו הנקראת שוק העבודה האמריקני או שוק המכרזים האמריקני. זה מחייב אותנו לשיטות עבודה שישפרו את המצב במדינת ישראל. אני רוצה לתת דוגמה. יש לנו היום הסכמים עם ארצות-הברית בתחום מכרזים אחרים שיש רכש בארץ. ואני מציע להצטרף להכנסת משל, שהוא גם מזכיר ההסתדרות, לדבר בנדון עם מנכ"ל תע"ש או עם מנהל תע"ש בירושלים. כשאנחנו צריכים לעבוד עם האמריקנים אי לזו זמנים הוא לוח זמנים, בדיקת טיב היא בדיקת טיב, וכל הדברים שהלב היהודי הטוב נוהג להם עוד חודש או חודשיים או מותר קצת, אינם תופסים. צריך לעבוד בצורה מדוייקת. ואנחנו עובדים בתנאים האלה. למדנו בדרך הקשה. כך יש בעיות גם שם.

אדוני היושב-ראש, מינהלת שדות התעופה עובדת בתיאום עם ההסתדרות ועם שירות התעסוקה בכל הסוגיות הקשורות בהעסקת עובדים מקומיים בתנאי העבודה של העובדים הזרים. בהחלט יש ויכוחים ויש מקום ללבן אותם ולטפל בהם. מאז התחלת העבודה לא היה שירות התעסוקה מסוגל לספק את כל הדרישות לעובדים ישראליים, ובזה ארחיב. כשהצטרפה בפנינו התמונה שמתחילה להיות מיתון להם עוד חודש עם נציגי ההסתדרות ושירות התעסוקה והוצגה בפנינו הבעיה. אני חבר בוועדה שבראשה עומדים שני אנשים : האחד, עוזר שר הבטחון האמריקני מגיפרט, השני — אנוכי. ובכל מקרה של ויכוח אנחנו צריכים להיות המחליטים. פנינו לא האמריקנים והשגנו את הסכמים להשלב בעבודה ישראלים. נכון שמסירת עבודות כוללת את האפשרות לשינויים, אלא אם נרצה לשלם פעמיים. החברות הקבלניות עשו חוזה עם החברה האמריקנית, והן את הנחת שלה יקבלו אם יעבדו או לא. אם ירצו להוריד את הנחת — נשלם פעמיים. והסכם כללי שיתחילו לעבוד עובדים ישראליים — זה היה לפני שישה חודשים — ואמרנו שנתחיל בצעד הראשון עם 200 עובדים. אני רוצה להגיד שעד היום לא הצלחנו למלא את המיכסה והיה סיכום ביותר ייקלטו העובדים ונכל להגדיל את הכמות במקרים שלא הגבלנו את עצמנו. הם בהחלט היו מוכנים לצמצם או לקצר חושים של עובדים זרים אם יהיה בשוק העבודה הישראלי הפוטנציאל כדי לעמוד בדרישות.

ניס בחוזה סעיפים אשר היו מאפשרים היום שימוש בציוד ההנדסי הישראלי. בהחלט היתה אפשרות להכניס את זה בחוזה. אבל לאור הנתונים של מומחי ישראל כפי שהם, והם אינם מבוטלים, הם לא דווקא מומחים שנבנו במשך שלוש השנים האחרונות, נתקבלה ההחלטה. מר שוהמי עובד במע"צ 30 שנה. הוא אחראי לוועדה המטפלת בעבודות עפר, וכל צוות המומחים התייעץ עם כל הגורמים, גם עם הקבלנים. היתה בפנינו תמונה מלאה של הצרכים וגם של מה שנמצא ביד. אני מודה שיש אנשים שיש להם השגות מקצועיות על טיב החוזה. תמיד אחרי חתימה יכולים להימצא מומחים, יותר גדולים או פחות גדולים, שיעירו עליו הערות. אבל הנושא הזה מעוגן בחוזה כפי שחתמו עליו החותמים ומדינת ישראל אינה יכולה לבטלו מפלי שתישה אלה שהתוצאות. אין אפשרות לבטל את החוזה, יש אפשרות לעשות כמה דברים שאעמוד עליהם בהמשך.

כדאי לדעת דבר נוסף. אני הייתי מוותר על כל פרוטה שבאה מאמריקה או מכל מקום אחר בעולם. אבל לצערי הגדול אנחנו מסתייעים באמריקה, במענקים ובמלוות. יש באמריקה חוקים בקשר לכספי סיוע, היכן אפשר לרכוש בכספים אלה ומה אפשר לעשות בהם. בין הכללים האלה, בדרך כלל, הסייע האמריקני מחייב רכש בארצות-הברית.

אני רוצה להגיד שכל הציוד, ללא יוצא מן הכלל, שהאמריקנים מביאים או הביאו לארץ לצורך בניין השדות יישאר בארץ וייכנס לאינבנטאר הלאומי שלנו בצה"ל. המבנים הקיימים יהיו תחליף למבנים שהיינו צריכים לבנות. נבנה פחות ונשתמש בהם.

אפשר להציג את הנושא כפי שהציג אותו חבר הכנסת משל. אבל ממשלת ישראל לא ויתרה על שום טריטוריה ואין שום שליטה אמריקנית. יש חברות שעובי דות בהתאם לתנאי החוזה, בהתאם לשיטות הנהוגות עליידי האמריקנים כאשר הם עובדים בכספי סיוע. הבהל אם חברה אמריקנית זכתה במכרז כשהמדינה שוכרת אותה ומשלמת לה או אם החברה האמריקנית עובדת בכספים מופשרים מאותם 800 מיליון דולר שהאמריקנים קיבלו לשני השדות. אינני מתיימר להיות מומחה כמשפט, אבל בכמה דברייסוד, עד כמה שאני מכיר אותם, החוזה בהחלט. לא חורג מהנהלים המקובלים. אפשר בהחלט לחלוק על הממשלה על שהלכה לנושא הזה. אבל אני אומר שבנתונים הקיימים נראה היה לנו וגראה לנו גם היום, למרות הבעיות שיש בשוק העבודה הישראלי, שאילו היינו מזרימים את כמות העבודה הזאת של מיליארד ו-40 מיליון דולר לשוק הישראלי, אינני יודע איזה זוג צעיר או זוג מבוגר היה יכול לרכוש דירה ומה היה מדד המחירים של שוק העפר ושוק הבנייה בארץ.

נכון שהבעיות האלה קצת לוחצות. אני חושב שהלחץ נוצר בחלקו הגדול גם מההקפאה שמשרד האוצר הטיל על משרדי הממשלה השונים ומהעובדה שלא הוצאנו לשוק עבודות שהיו מתוכננות. אך נראה לי כי בששת השבועות האחרונים חל שיפור. לדוגמה, רק המשרד שלנו הוציא לשוק עבודות עפר ובנייה, לפי מכרזים שאושרו, ביותר ממיליארד לירות. זה בהחלט ישיע על השוק. אני רוצה למסור שמבחינת מערכת הבטחון היקף העובי דות שאנחנו מבצעים היום גדול כמעט פי שניים מזה שבשנה החולפת או בשנים החולפות.

העבודה הפנויים בשדות התעופה עולה על מספר מקומות העבודה ששירות התעסוקה יכול לספק נכון להיום. למרות זאת אני חושב שיש בהחלט נושאים שנויים במחלוקת, יש דברים שאולי אפשר לתקן. אם כי החוזה הוא חוזה חתום, מדינת ישראל יכולה לגסות להפר אותו, אבל היא תצטרך לשלם את הכסף. אני מבקש להעביר את ההצעה לוועדת החוץ והבטחון. אני בטוח שאם ימצאו הדרכים לעשות דברים באופן טוב יותר, תקבל זאת מערכת הבטחון בברכה.

היו"ר מ. שינמן :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת משה שמיר להצעה אחרת.

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מציע להסיר את ההצעה של חבר-הכנסת משל מסדר-היום, וזאת לא משום שאין אנו — אני אישית או תנועת התחיה — רגישים לנושא של עבודה ועובדים ויחסי עובדים ודאגה לעובדים ואחריות בין-לאומית לעובדים מעבר למחיצות ולגבולות לאומיים. אבל בכל הדיון הזה, בכל הנושא הזה, יש משהו עקום, משהו אבסורדי ולא ריאלי כמו מאיוז מציאות סטריאליסטית מהרדה, סיוטית. נציג ההסתדרות ונציג העובדים, מנושאים דגל העבודה בישראל, בא לטפל בנושא שבכל מהותו הוא אנטי-ישראלי, אנטי-פועלי, אנטי-תנועת העבודה, אנטי-חלוצי; בכל מהותו הוא נוגד את הרעיון הגדול של העבודה היהודית וה-עברית החלוצית הבונה את המולדת. ומטעם הממשלה עונים לו כאילו בשם הבטחון, כאילו בענייני צה"ל — בעניינים הקשורים בהקמת בטיסי המגן לישראל — כאשר המפעל הזה כולו הוא אנטי-בטחון, אנטי-ישראלי, אנטי-צה"ל, מחבל והורס ומכרסם בבטחונה ובשלומה של מדינת ישראל.

איך אפשר להסכים, עם כל הרצון, שדיונים מעין אלה יקחו את מקומם של בעיות-האמת שלנו? איך אפשר להסכים שהעקמומיות הזאת תמשיך לשלוט בנו, שנמשך לדון בנושא של העבודה בשדות התעופה ובביצורי צה"ל בנגב כאילו זה נושא לגיטימי הקשור בבטחון ישראל, בשעה שלמעשה זה נושא העוור להחלשת מדינת ישראל וממחיש, חס ושלום, את חורבנה ואת אסונה?

כמה מילים לנושא הזה, אם אמנם הוא קשור בהסדרות. אני, כמו רבים בבית הזה ורבים בתנועה שאני שייך לה היום, חניך האידיאל של העבודה העברית ושל ידדים יהודיות הבונות את מדינת היהודים. לא שמעתי את הסתדרות העובדים ולא את תנועת העבודה על פלגותיה הסימיות קול זעקה רציני. תובע; לא ראיתן עושות שביתה, חוסמות דרכים ומפריעות לכך שזרים — תמול שלשום מישו קרא להם "אימפריאליסטים" — עובדים כקבלנים; לא שמעתי אותן מרימות קול זעקה על כך שנעשינו כמושבה מפגרת.

ירוחם משל (המערך) :

לא שמעת מה שדיברתי.

סגן שר הבטחון מ. צפורי :

הוא לא היה.

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :

רגע אחר, אני מדבר על מה שקרה מלכתחילה, כאשר העבודה נמסרה לזרים.

סגן שר הבטחון מ. צפורי קורא

קריאת-ביניים)

יכול להיות שזה נכון — היות שאני הייתי אובד ייקט לפניית של עשרות מוסדות ומפעלים ואלפי אנשים — שהיה איוה דימוי שבאים האמריקנים עם ה"דולרים ואפשר לרדת בנגב ללקט דולרים, אבל להתיאמן איש לא רצה במיוחד; רצו לעבוד בעיקר בתפקידי מינהל, לא במלאכת כפיים. והתברר לחלק מי אלה שהלכו לעבוד שאצל האמריקנים צריך לעבוד וזאת לא מציאה כל כך גדולה. אמנם מקבלים דולרים אם לירות שוות ערך לדולרים אבל בעד זה צריך לעבוד עבודה בנוסח אמריקה. גרמה לי שאתמול פורסם בעתון כי פריון העבודה הישראלי יחסית לזה שבאמריקה ובאירופה הוא בערך 50%. בשדות התעופה עובדים 326 עובדים ישראליים, ביניהם 109 במקצועות בנייה והיתר בעבודות הנדסה, מינהל ושירותים. כיום דרוי-שים 50 עובדי שירותים ו160 עובדים במקצועות הבנייה בשדה-עבודה. שירות התעסוקה הודיע שלא יוכל לספק את עובדי השירותים. באשר למקצועות בנייה — בנייה, חשמל ושרברבות — הוגשו דרישות למספר גדול של עובדים אך אין דורשי העבודה נענים לדרישות שירות התעסוקה. אני אומר: אנחנו מדינה עם חברה מעורבת וכל אדם זכותו לעבוד. כדאי לבדוק באתרי העבודה שלנו מי עובד בהם, במיוחד באתרי הבנייה. הייתה היום במקום לאומי מאוד, בלי מרכאות, בבית-אל, ושם בונים לא הרבה בנאים יהודים.

כל העובדים הורים עובדים בהתאם לחוקי מדינת ישראל ותנאי עבודתם אינם רעים ואינם פוגעים בתדמית מדינת ישראל. הייתי מציע לחברי הבית שאולי הכנסת תיזום שם סיור ותראה איך חיים העובדים האלה ואם גרם להם עוול באיזו שהיא צורה. יש ויכוחים, אני מבין בין ההסתדרות לשירות התעסוקה שלנו בקשר לכל מיני תנאי תעסוקה שמדינת ישראל יכולה לקחת עליה מעבר למה שהיא צריכה. אולי זו מחשבה יפה, אבל אם האחריות היא על החברות האמריקניות, רבותי, למה לסבך את עצמנו בהוצאות נוספות? ברור שזכותו של העובד מובטחת בהתאם לחוזה שהוא חתם עליו ומקובל עליו. קיימת ועדת תיאום קבועה בין מערכת הבטחון לבין ההסתדרות ובימים אלה מתקיימות פגישות סדירות ואף מתארחים בישראל נציגים של אחת המדינות הזרות אשר אורחיה מעסקים בשדה התעופה, והכוונה לעובדים הפורטוגאליים. אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני כשעה טילפנו אלי מן השטח. היום נערך סיור של נציג משרד הבטחון מר גוראל ונציגי איגודי העובדים הפורטוגאליים. נציגים אלה הביעו את שביעות רצונם המלאה מתנאי העבודה והמגורים ומיחסם של המעבידים.

לאור חוסר עובדים מקצועיים, במיוחד בענף הבנייה, ולאור הלחצים האינפלציוניים במשק נראה לנו שהיתה זו החלטה נכונה ונבונה למסור את הקמת שדות התעופה לחברות האמריקניות. עם זאת נערכים מגעים שוטפים עם שירות התעסוקה במגמה להעסיק עובדים ישראליים. אם בגלל מצב התעסוקה בארץ קיימת דרישה למציאת מקומות עבודה נוספים בענף זה, ניתן לסכם זאת עם האמריקנים. אנחנו עומדים היום לפני תחילת העבודה בתל-מלחה, שהכנסת אישרה את תפיסת השטח שם. הנושא מתקדם בצורה הוגנת, במגעים עם האנשים. סיכוי סביר שעד סוף השנה נראה עבודות בהיקף גדול בכל התחומים, לא רק בבנייה, בעיקר בעבודות עפר, הנושא היותר כאוב כיום במדינה.

בסיכומו של דבר אני רוצה להגיד שמספר מקומות

אני בעד זה.

זה שהיום זקוקים אנו ליותר דולרים ומקבלים אנו פחות דולרים וזה שהדולרים הפכו לעניבת חנק סביב צווארנו, בכך אתה ומדיניותך ומדיניות הממשלה שלך אשמים. אתם מגדילים את העבדות שלנו מיום ליום. אתם מתפארים שגירשתם מהארץ נציב בריטי? אתם המלכתם נציב אמריקני על הארץ הזאת, אתם, הליכוד, אנשי תירות, עם המנהיג שלכם. על כן אני עומד מאחורי הדברים האלה ואילו אתם אינכם מעיזים לעשות שום דבר. במזרח ירושלים יושב נציב עליון אמריקני ומצפץ עליכם ועל החוק שלכם ועושה בירושלים כרצונו, ואתם תעבירו לשם את לשכת ראש הממשלה. ובכן אני אומר: על זה ההסתדרות לא נלחמה כפי שהיא נלחמה על כמה אחוזים של איגוד מקצועי.

ירוחם משל (המערך):

מי היום ראשון — — — ?

משה שמיר (התחיה — בנא"י):

לא, התביעה היא עכשיו לגבי התנאים שיינתנו לפר-עלים שאינם ישראלים, אינם עברים ואינם יהודים.

ירוחם של (המערך):

לא שמעת מה שאמרתי.

משה שמיר (התחיה — בנא"י):

אני מכיר את הדברים שאתה אומר.

זה דבר אחד.

דבר שני: לגבי עצם הדיון, לפי דעתי, כל דיון המקבל כעובדה מוגמרת והנותן גושפנקה למה שנקרא פינוי צה"ל מסיני, פסול מעיקרו, כי הוא מקבל, מסכים, חותם וגוזר עלינו את הגזירה הנוראה הזאת של נסיגה מסיני, של הפקרת בטחון ישראל, של מסירת בסיסים כלכליים-בטחוניים חשובים ביותר שלנו למי שמגלה מיום

היו"ר פ. שינמן:

רשות להודעה ליושב-ראש בפועל של ועדת הכנסת.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
ביקשתי רשות הודעה לנמנעים.

היו"ר פ. שינמן:

רק דקה.

משה ל. מרון (היו"ר בפועל של ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, הנני מתכבד למסור לכנסת הרי-דעה: יועדת הכנסת דנה בישיבתה מיום ט"ז באב תש"ם, 29 ביולי 1980, בבקשה לדון מחדש בהחלטת הוועדה, מיום 28 ביולי 1980, בדבר הרכב הוועדה המשותפת

1. הצעה לסדר-היום

הקמת שדות התעופה על-ידי האמריקנים וההשלכות הנובעות מכך על התעסוקה בארץ וקיום חוקי עבודה כלפי עובדים זרים (המשך)

היו"ר פ. שינמן:

רשות להנמקת הימנעות לחבר-הכנסת מאיר וילנר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מאחר שהנושא הועלה, לא ייתכן שסיעתי לא תתייחס אליו ולכן מחובתנו לנמק את הימנעותנו בהצבעה.

ליום את העובדה שמחר הוא שוב יעמוד בראש אויבינו, הלוא הוא סאדאת של מצרים.

על כן, אדוני היושב-ראש, אני חושב שיש להסיר את ההצעה הזאת מסדר-היום.

היו"ר פ. שינמן:

אני שואל את חבר-הכנסת משל אם הוא מסכים להצעה להעביר את הצעתו לסדר-היום לוועדה.

ירוחם משל (המערך):

אני מסכים.

היו"ר פ. שינמן:

אם כן, יש לפנינו שתי הצעות: הצעה אחת, להסיר את הנושא מסדר-היום, והצעה שנייה, להעבירה לוועדה.

ה צ ב ע ה

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מי נמנע ?

היו"ר פ. שינמן:

מי נמנע ?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני מבקש למסור הודעה על הימנעות.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום — מיעוט

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון — רוב

היו"ר פ. שינמן:

ובכן יש החלטה להעביר את הצעתו של חבר-הכנסת ירוחם משל לוועדת החוץ והבטחון.

ה. הודעת היושב-ראש בפועל של ועדת הכנסת

של ועדת החוקה, חוק ומשפט וועדת הפנים ואיכות הסביבה לעניני תקנות הרבנות הראשית לישראל, תש"ם—1980. ועדת הכנסת החליטה כי הוועדה המשותפת תהיה בת 10 חברים, 5 חברים מכל ועדה, ויושב-ראש הוועדה המשותפת יהיה חבר ועדת החוקה, חוק ומשפט.

בישיבת הכנסת מיום ט"ו באב תש"ם, 29 ביולי 1980, הוחלט, בהתאם לסעיף 9א לתקנון הכנסת, להעביר לוועדה שתקבע ועדת הכנסת את החוק להארכת תקפן של תקנות-שעת-חירום (שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים), תש"ם—1980, לאחר הקריאה הראשונה, ועדת הכנסת בישיבתה היום החליטה להעביר את החוק הנ"ל לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר פ. שינמן :
חבר-הכנסת שמיר, אמרת את שלך וחבר-הכנסת וילנר צריך לסיים בעוד דקה. אתה גורם לכך שתבר-הכ"נסת וילנר ירבה בדברים.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
שניהם נגד הסכמי קמפ-דייוויד.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
לניסוחים האלה אני מסכים, ואמרתי זאת הרבה לפניך, אלא שאתה יוצא מנקודת ראות הפוכה מזאת שלנו.

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :
תודה לאל.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
תודה לאל — אתה גם דתי ?

היו"ר פ. שינמן :
זה ששניהם מודים לאל — זה טוב.

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :
בהשוואה אליך אני דתי.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
אז לך לבית-הכנסת. עכשיו מדברים בכנסת.

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :
לא אשאל את פיך.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
אל תדבר בגסות. בכל זאת זו הכנסת.

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :
אתה מלעיג על הליכה לבית-הכנסת.

היו"ר פ. שינמן :
חבר-הכנסת שמיר, אין לך רשות הדיבור.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
אני יוצא מתוך הנחה שאם באמת רוצים להבטיח עצמאות לאומית, לא בפראות שחוזרים עליהן זה יותר משלושים שנה, באמת רוצים שלא להיות תלויים במעצמה זרה, אפשר לעשות זאת רק על בסיס אחד: השתלבות באזור. אם יהיה שלום אמיתי ומוכר, ערביות ביו"ם לאומיות עם סידורי בטחון, כ"אז נוכל לפתח את הכל-כלה על בסיס בריא, יהיו קשרי כלכלה עם הארצות השכנות, עם ארצות אסיה ואפריקה, עם כל העולם, גם עם המזרח וגם עם המערב. בלי זאת כל הדיבורים שלך על עצמאות הם דברים ריקים מתוכן, כי אין בסיס לזה. על בסיס של שלום, הכרה הדדית בינינו לבין העם הפלשתינאי, על בסיס עצמאות לשני העמים, על בסיס גייטראליות במדיניות החוץ והשתלבות פוליטית-כלכלית באזור הזה יש אפשרות ריאלית גם לבטחון וגם לעצמאות פוליטית וכלכלית. אחרת אלה דיבורים ריקים.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
שיכנעת אותי.

ז. חוק הזמן, תש"ם—1980
(הצעתו של חבר-הכנסת ק. כהנא)

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
מי משיב ?

היו"ר פ. שינמן :
התאזר בסבלנות.

סגן שר הבטחון מ. צפורי :
אדון וילנר, כדאי לדייק ולומר באילו בסיסים אמריקניים מדובר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
סגן שר הבטחון, אם תרצה אוכיח לך אחר כך, על-פי הכרעות של חברי כנסת מעל הבמה הזאת ובעתונות, שהבסיסים האלה נועדו לשמש יותר את הצרכים האסטרטגיים האמריקניים מאשר את מדינת ישראל ואת בטחונה. אבל אין זה נושא לחמש דקות. אני מוכן להוכיח לך את זה.

לעומת זאת, כמובן, לא הצבעתי גם בעד ההצעה של משה שמיר, נציג סיעת התחיה, כפי שהיא נקראת. היום אני מוכרח להגיד ששמעתי בהתפעלות שהוא משרתש בטרמינולוגיה ובהגדרות ממש מההופעות שלנו.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
הוא קומניסט ותק.

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :
לא שמעת את דברי על האימפריאליזם הסובייטי היום.

(סגן שר הבטחון מ. צפורי קורא קריאת-ביניים)

היו"ר פ. שינמן :
רבנותי, אל תחזרו על דברי חבר-הכנסת שמיר. כולם שמעו את דבריו.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
אני מדבר על נאומך היום, חבר-הכנסת שמיר. ובכן דיברת על כך שבמקום נציב עליון בריטי מטילים על מדינת ישראל נציב אמריקני.

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :
נכון.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
והאשמה נכונה. התנגדתי לנציב בריטי והיום אני מתנגד לנציב אמריקני.

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :
אתה רוצה נציב רוסי. זה ההבדל בינינו.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
תיכף, אני לא הפרעתי לך, אל תפריע לי. משה שמיר גם אמר ש"מה שנקרא אימפריאליזם אמריקני" מת-ייחס לישראל כמו למושבה מפגרת. אלה המלים שלו. אני מסכים לך, נכון. האמריקנים מתייחסים לישראל כמו למושבה מפגרת כיוון שאנחנו מנהלים מדיניות לא עצמאית כזאת. חבר-הכנסת שמיר אף אמר שהבסיסים האלה אינם מחזקים את הבטחון אלא הם אנטי-בטחון ואולי — כך אמר — אפילו מחישים את חורבנה של ישראל. אלה המלים שלך.

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :
הנסיגה מסיני מחישה. אתה מסלף את דברי.

היו"ר פ. שינמן :
חברי הכנסת, אנו עוברים להצעת החוק של חבר-הכנסת קלמן כהנא בנושא חוק הזמן, תש"ם—1980. בבקשה, חבר-הכנסת קלמן כהנא.

יישמע אולי בעתיד כ־ nonsense, אבל אין עצה נגד פסיקה זו מלבד אחת והיא לשנות את החוק כך שלא תהיה אפשרות לפרשו כפי שפורש.

ואכן זו כוונת הצעתי: לבטל את הפקודה המאנדאטורית ולקבוע במקומה בחוק שברשות שר הפנים להנהיג שיעון קיץ ולסמוך על שיקוליו. אנו סומכים כה רבות על שיקולים של שרים ושל הממשלה שהדבר נראה אבי־סודרי אם בנושא כזה לא נסמוך עליי, ומה עוד שאפשר תמיד לעורר בעיות אלה ואחרות בכנסת ולדון בהן.

אני מצטער שהממשלה לא הלכה בדרך זו. יכולה היתה להגיש הצעת חוק ולקבלה תוך זמן קצר. גם ממלא־מקומו של נשיא בית־המשפט העליון קבע בפסק־דינו כי "במדינה שהחוק שולט בה שינויו וביטולו של חוק עניין הם למחוקק ולא לרשות המבצעת לענות זו. אם יש בשיקול קוליו של שר הפנים כדי לשכנע את המחוקק שיבטל את החוק או שישנה אותו על־ידי הענקת שיקול־דעת הפשי לשר הפנים, כ־ראו יל־נא אל המחוקק וישכנעו." אני מצטער ששר הפנים לא עשה זאת. ראינו בעבר זריזות וגם הממשלה בקבלת חוקים אחרים וגם בהעברתם בכנסת, של במקרה דנן אפשר היה לעשות אותו הדבר. אבל במקום זאת נגזר עלינו השנה שיעון הקיץ. שיקוליו של שר הפנים שלא לגזור זאת לפני שהתקבל פסק־הדין היו בהחלט לגיטימיים. כך קבע השופט אהרן ברק שישב אף הוא באותו בג"צ, שדעתו אמנם לעניין חובתו של שר הפנים להנהיג שיעון קיץ לא היתה כדעת הרוב, אבל לא היה חולק עליו בעניין מידת הרלבאנטיות של שיקולי שר הפנים בעניין. אסתפק בציטוט קצר מתוך הדברים שאמר הפרופסור אהרן ברק: "מתוך החומר שבפנינו עולה כי שר הפנים שקל את השפעת השינוי בזמן על החסכון בדלק, על פריון העבודה, על בריאות הציבור ועל נוחותו. שר הפנים נתן דעתו לשאלת החסכון בדלק והגיע למסקנה כי החסכון יאזן שולי." ועוד הוא ממשיך ואומר: "השיקולים אותם שקל שר הפנים נראים לי כנוגעים לעניין ואין לומר עליהם שהם זרים. מצייני אני במיוחד כי איני רואה כשיקול זה את ההתחשבות בהחשב השר בציבור הדתי." אותם דברים נאמרו בעצם גם על ידי ממלא־המקום של נשיא בית־המשפט העליון שאמר: "דעתנו לא לברכות הממונות בזמן הקיץ ולא לקללותיו. חלילה לנו מלשבת בעירעור על שר הפנים ולדון בשאלה אם צדק או טעה בשיקול דעתו. לא נטענה לפנינו טענה כאילו לא שקל השר בשיקוליו לגופו של עניין או כאילו היתה החלטתו פגומה מחמת דופי מוסרי שדבק בה. הטענה שהחשיב השר יתר על המידה שיקול פלוני ופחות מן המידה שיקול פלמוני אינה ממיי הטענות המשמשות עילת התערבותנו כל עוד היו גם זה וגם זה שיקולים לגופו של עניין."

מתוך הדברים האלה באתי להציע את הצעתי. אני מצטער שאי־אפשר ליישם את הצעת החוק שלי עוד השנה ולא לקיים שיעון קיץ. שיעון הקיץ יקשה על ציבור רחב בגלל השיקולים שהוזכרו גם בדבריו של השופט אהרן ברק והם עלולים גם לגרום, חלילה, לחילול שבת. לעומת זאת התועלת שלו תהא בסופו של דבר אפסית, כמו בעבר. מן ההכרח וההגיון הוא לקבל את הצעת החוק המוצעת. אני מקווה שכל חברי הבית יסכימו אתי. אני רוצה שהדברים יהיו ברורים. הצעת חוק זו באה, ראשית, לקבוע זמן חוקי שאינו קיים עדיין במדינת ישראל; שנית, לקבוע ששר הפנים רשאי בשיקול דעתו להנהיג

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

אדוני היושבי־ראש, כנסת נכבדה, התקיים לא מכבר דיון משפטי בקשר להנהגת שיעון הקיץ. בדיון הזה התברר, ראשית־ככול, שבמדינת ישראל אין זמן חוקי. כלומר, שלא נקבע זמן בחוק. לא בתקופה המאנדאטורית ולא מאז קמה מדינת ישראל לא הופנתה תשומת־לב לדבר זה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושבי־ראש, יש סדר־יום. על־פי סדר־היום צריך היה לדון בסעיף אחר בכלל.

היו"ר פ. שינמן:

חברי־הכנסת קלמן כהנא מדבר.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

לאקונה זו, חלל ריק זה בחוק תובע חקיקת חוק. מאחר שטחנות החקיקה של הממשלה טוחנות לא אחת לאט ואיגן מספיקות בדברים די חיוניים, הנחתי על שולחן הכנסת את הצעתי. היא לא מחדשת ביסודה שום דבר. היא באה רק לקבוע שהמצב הקיים למעשה הינו חוקי.

יחד עם זאת התכוונתי לבעיה השנויה במחלוקת ואשר הוכרעה בפסק־דין שניתן בבג"צ 271/80. קיימת פקודת קביעת זמן מאנדאטורית משנת 1940. בפקודה זו הוסמך הנציב העליון ואחרי כן שר הפנים לקבוע שיעון קיץ. הדבר היה שנוי במחלוקת אם הפקודה הזאת מטילה חובה על שר הפנים להזיז את השיעון בתקופת הקיץ או שהיא מרשה לו לעשות זאת ומשאירה את הדבר לשיקול דעתו. במשך כל שנות קיומה של המדינה — יותר מ־30 שנה — רווחה הדעה שהדבר נתון לשיקולו של שר הפנים. אכן רק לעתים רחוקות מאוד, רק שלוש פעמים בכל זמן קיומה של מדינת ישראל, הונהג שיעון הקיץ. אבל גם בתקופה המאנדאטורית סבר המחוקק המאנדאטורי שיש לו רשות ולא חובה להנהיג שיעון קיץ. נתפרסם מכתב למערכת בעתון "הארץ" מאת מר מיכאל פלוטקין אשר קובע שבתקופת המאנדאט הופעל שיעון הקיץ בפעם האחרונה בארץ בחודשים אפריל־אוקטובר 1946. לעומת זאת בשנת 1947, לאחר דיון ממצה שקיימו השלטונות הבריטיים, הוחלט שלא להפעיל את שיעון הקיץ. עובדה זו מצביעה שאף הממשל הבריטי לא סבר שבפ־קודת קביעת הזמן היתה כוונת המחוקק להטיל חובה להפעיל שיעון קיץ. אבל לאחרונה בא הבג"צ וברוב דעות נקבע בו שעל שר הפנים החובה להנהיג שיעון קיץ. מותר לי לומר כי הדבר תמוה ביותר בעיני. מכיר אני שופטים בבית־המשפט העליון אשר בנושאים הרבה יותר מרחיקי־לכת מאשר הנהגת שיעון קיץ לא ראו את עצמם צמודים ל"אות החוק". כך נמסר ב"הארץ" מיום ג' בסיון שנה זו על התבטאותו של ממלא־מקומו של נשיא בית־המשפט העליון האומר: "למען קיום שלטון החוק יש מקרים שמתר ואפילו חובה לסטות מ'אות החוק'. אנו יודעים כי השופטים אינם מנעים מלפרש את החוק. ותמיה גדול הוא אצלי היאך לא פירשו חוק זה אשר לא בוצע כל השנים, שמקורו בפקודה מאנדאטורית והוא סובל פירושים שונים, היאך לא פירשו בצורה מתקבלת על הדעת המאפשרת שיקול דעת לרשות המבצעת אם להשתמש בזכות זו להזיז את השיעון או לא. יש המפרשים גישה זו בקשר לבג"צ זה לגנאי. אבל אני מבכר שלא להיכנס כאן לפירושים. אסתפק בציון העובדה שברוב דעות הוחלט להטיל על שר הפנים, מטעם פקודה מאנדאטורית, להזיז את השיעון. הדבר

בור וטובת חוקת המדינה מחייבות כי בארץ הזאת יונהג שעות קיץ, ומעל לכול מחייבים זאת כבודה של הכנסת, כבודם של הליכי החקיקה, כבודם של השופטים בבית המשפט העליון והחשש, ולוא הקטן ביותר, שנראה כי כאילו אנהגו, חברי הכנסת, מחוקקים חקיקה רטרואקטיבית. הבה לא נתבוזה בכל אלה. אני מציעה לחברי הכנסת מכל הסיעות להוריד את הצעת החוק של חברי הכנסת כהנא מסדר-היום של הכנסת.

היו"ר פ. שינמן :

חברי הכנסת כהנא, אתה רשאי להשיב אם אתה רוצה בכך.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל) :
אני רוצה.

היו"ר פ. שינמן :

רשות הדיבור לחברי הכנסת קלמן כהנא.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל) :

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, אני משתומם מאוד על ההנמקה שהועלתה עליידי חברת הכנסת הרליץ. אין בכוחה של הכנסת לבטל את שעות הקיץ שנקבע כבר בצו, לצערי הרב. אני מצטער על כך אבל הוא כבר נקבע וכל הדברים שנאמרו כאן אין להם כל קשר להצעה שלי.

אני מציע, אפוא, לכנסת לקבל את הצעת החוק שלי להעביר אותה לוועדה.

היו"ר פ. שינמן :

לפנינו שתי הצעות: האחת, להעביר את הצעת החוק של חברי הכנסת כהנא לוועדת החוקה, חוק ומשפט; השנייה, להסיר את ההצעה מסדר-היום.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון

מוקדם בוועדה

— 27

בעד ההצעה שלא לכלול את הצעת החוק

בסדר-היום של הכנסת

— 23

סגן ראש הממשלה י. ריין :

מי נמנע ?

היו"ר פ. שינמן :

מי נמנע ?

נמנעים

— 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק הזמן, תש"ם—

1980, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק

ומשפט נתקבלה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

אתם בוועדת הכלכלה החלטתם — — — אולי יש

עכשיו ישיבת ועדה ?

שעות קיץ; הסעיף השלישי והאחרון שלה בא לבטל את הפקודה המאנדאטורית.

היו"ר פ. שינמן :

רשות הדיבור לחברת הכנסת הרליץ, להצעה.

אסתר הרליץ (המערך) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, זו הפעם השנייה בתוך ימים מספר שמונחת על שולחן הכנסת הצעת חוק הקוראת לעצמה חוק הזמן. בעיני ובעיני חברים רבים זה חוק לביטול זמן ולא חוק הזמן. העובדה היא שהחוק הזה אץ רץ. חבר הכנסת הנכבד הניח אותו על שולחן הכנסת ב-21 בחודש יוני ושלא להצעות חוק פרטיות אחרות הוא כבר מובא לפנינו לקריאה טרומית. הדבר נראה תמוה ומעורר אצלנו סימן שאלה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בגלל כבוד הכנסת ובגלל כבוד בית-המשפט העליון אני מציעה לחברי הכנסת להוריד את ההצעה הזאת היום מסדר-היום של הבית. אוסיף ואמר שחשוב להוריד את ההצעה הזאת מסדר-היום גם בגלל החשש שיש פה נסיון כל שהוא לחקיקה רטרואקטיבית שסיבתה בפסק-הדין של בית המשפט העליון. חברי הכנסת, ככל שאנו גאים במשטר הפארלאמנטארי-דמוקרטי שלנו ובישרה של המערכת השיפוטית, כולנו מודעים לעובדה סדרי השלטון והממ של בארץ הזאת עדיין אינם מבוססים די צרכם ולכן שומה עלינו להיזהר אלף אזהרות בכבודה של הכנסת ובכבודו של בית-המשפט העליון.

בעניין הפעלת שעות הקיץ הביעה הכנסת את דעתה באופן חד-משמעי בהמלצה מפורשת של ועדת הכלכלה, המלצה שהתקבלה פה אחד על דעת כל הסיעות. ומששר הפנים לא עשה את המוטל עליו בהתאם לחוק פנה אורה. בהמלצת ועדת הפנים, אל בית-המשפט העליון בנושא זה ובית-המשפט העליון פסק כי בהתאם לחוק ובהתאם לפקודת הזמן על שר הפנים להפעיל את שעות הקיץ.

חברי הכנסת, גם אם שעות הקיץ יופעל במוצאי שבת זו, ולשישה שבועות בלבד, כבר הפסידה הארץ העניה הזאת קרוב לביליון לירות להוצאות דלק; הפי סדנו שעות רבות של הוצאות כספיות בשל הפעלת מיוזג אוויר, ואורזי הארץ עבדו בשעות החום הגדול במקום שיתאימו את שעות העבודה שלהם לתנאי האקלים של ישראל, דבר שאותו עושים ברוב מדינות העולם הנבון והמתועש.

נבצר ממני להבין מדוע מצביעים ברגע זה מחוגי השעות על השעה 15:02 גם בירושלים בירת ישראל וגם בקופנהאגן הבירה הצפונייה. אם חברי הכנסת כהנא דואג לחילול שבת ולאמירת תפילת שחרית כדבעי הרי מקובל לים עלי היהודים שומרי המצוות כי לא יחללו שבת ויאמרו את תפילת השחרית כדבעי, בהתאם למצב השמש, הלבנה והכוכבים, ולא לפי הכתוב על שעונים.

רבתי חברי הכנסת, טובת העם, טובת בריאות הצי-

ה. הצעות לסדרהיום

1. הצורך בהצטרפות ישראל לאמנה הבינלאומית לאיסור הפצת הנשק הגרעיני ובפירוט אזורנו מנשק זה

היו"ר ס. שינמן :

אנחנו עוברים להצעות לסדרהיום. רשות הדיבור לחבריהכנסת מאיר וילנר, שיביא את הצעתו מס' 5178: הצורך בהצטרפות ישראל לאמנה הבינלאומית לאיסור הפצת הנשק הגרעיני ובפירוט אזורנו מנשק זה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא שאנו מציינים עים לכנסת לדון בו, ולדון בו בכוכב ראש מרבי, הוא נושא מהחשובים ביותר, אולי החשוב ביותר, שעשוי לקבוע את גורלנו, את כל עתידנו ואת עתיד האזור. הסכנה הגרעינית הצבאית היא קודם-כול לגבי מדינות קטנות ועוד יותר לגבי מדינות קטנות שציקר אוכלוסייתן מרוכזת במקומות בודדים. לכן האינטרס, הייתי אומר החשוב ביותר, של מדינת ישראל ושל עם ישראל הוא למנוע שחס וחלילה התחולל שואה גרעינית באזורנו.

חברי הכנסת, זה זמן רב מתפרסם בצורות שונות דבר פיתוח אופציה גרעינית צבאית בישראל. יש אומרים ומפרסמים שזה כבר יותר מאופציה. מתפרסמות ידיעות רבות על שיחוף פעולה בתחום זה בין ישראל לבין דרום-אפריקה. כך פורסמה ידיעה שב-29 בנובמבר 1979 בוצע ניסוי גרעיני משותף בדרום האוקיינוס האטלנטי. ידיעה שפורסמה לאחרונה ברשת השידור האמריקנית C.B.S., שהסתמכה על דבריהם של שני עיתונאים ישראלים, מסרה על שיחוף פעולה הקיים בין ישראל ודרום-אפריקה בפיתוח נשק גרעיני מאז 1966. השבועון המערבי-גרמני Stern כתב, בהסתמכו על שיחה עם אנשים ששירתו בעבר ב"מוסד" הישראלי, שכבר ב-1973 היו לישראל 13 פצצות אטום ואלה הועמדו במצב הכן בימי מלחמת אוקטובר 1973 לפי הוראת ראש-הממשלה דאז גולדה מאיר. Stern כתב, בקשר לזה: "24 שעות עמד העולם על סף מלחמה גרעינית." ישראל, לפי כל הפירסומים, גם הישראלים, היתה המדינה הראשונה במרוץ-התיכון שעוד בשנת 1957 קיימה מחקר ופיתוח גרעיני למטרות צבאיות. הדבר הוסתר בהתחלה בתור "מפעלי סקסטיל" בדימונה ונתגלה על-ידי ארצות-הברית ככור אטומי מוסווה למטרות צבאיות. הפרופ' יובל נאמן, ראש המכון ללימודים מתקדמים באוניברסיטת תל-אביב, אמר בהרצאה שהתקיימה החודש, ב-5 בו, כי בישראל נוצר פוטנציאל גרעיני צבאי עוד בשנות השישים. משה דיין, שר החוץ ושר הבטחון לשעבר, אמר, ב-11 ביולי, כי אם אחרים יכניסו נשק גרעיני לאזור "הרי אנו ודאי לא נאחר את המועד." מתנהל מאבק משפטי נגד הצנזורה על-ידי שני העתונאים אלי טייכר ועמי דורון על פירסום ספרם בשם "איש לא ישרוד אחרינו", הספר אינו מבוסס על חומר סודי אלא על פירסומים בארץ ובעולם.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לציין שישראל היא המדינה היחידה באזור שלא חתמה על האמנה הבינלאומית למניעת הפצתו של הנשק הגרעיני. אמנה שנכנסה לתפקע עוד לפני עשר שנים, ב-1 במאוס 1970. על האמנה הזאת חתמו כבר יותר מ-100 מדינות. ישראל, כאמור, היא גם המדינה הראשונה שהחלה באזורנו בפיתוח אנרגיה גרעינית למטרות צבאיות, בהתחלה בסיוע צרפתי וגרמני ובשנים האחרונות ביבוי

כלכלי, מדעי וטכנולוגי אמריקני. גם היום יש מי שמתארים בכך. אני קורא מודעות בעתונות מטעם "אלף", אורחים למען פרס — — —

אורי אבנרי (מחנה שלי):
תומכי.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אז איך זה ביל'?

בין המעלות של חברה-הכנסת פרס זכויותיו כתוב שהוא הקים את "מפעל הסקסטיל" בדימונה. כל אחד מבין למה הכוונה. זה מובא כזכות של חברה-הכנסת פרס. מה שצריך להעניק לו עוד נקודה במרוץ לראשות הממשלה הבאה.

לדעתנו זו אופציה מסוכנת מאוד, אופציה שיכולה להביא חורבן על ישראל ועל האזור.

לאחרונה, חברי הכנסת, החל ויכוח חדש; אולי לא לגמרי חדש אבל ויכוח מאוד נוקב וגורלי. הוויכוח הוא על "האסטרטגיה הבטחונית החדשה". מרוץ היוזן שגבר וקיבל ממדים בלתי-רגילים באזור, ההוצאות הצבאיות של ישראל להחזקת הכיבוש ולמניעת הקמתה של מדינה פלשתינאית — הביאו להוצאות כלכליות ותברחיות מסוכנות ביותר. מכאן החלה להתפתח ומתפתחת בקצב רב בזמן האחרון תיאוריה צבאית אסטרטגית חדשה שלפיה על ישראל לפתח, גוסף לפצצות אטומיות להשמדה טוטאלית של ארצות ערביות, גם נשק טאקטי שהיה אפשר להשתמש בו במלחמה הבאה נגד צבאות ערב. השר אריאל שרון אמר בראיון בטלוויזיה, ב-20 ביוני 1980, כי ניתן לקצץ בתקציב הבטחון אם יחול "שינוי בגישה לעקרונות הבטחון של מדינת ישראל". מפרש יותר, באותו יום, ב-20 ביוני 1980, הפרופסור עוזא סדן, יועצו הכלכלי של שר האוצר, בראיון ל"מעריב" בניין האפשרות לצמצם את ההוצאות הצבאיות: "אם יש משהו שהוא באופן עקרוני ההיפך מן הצורך בסדר כוחות גדול — הרי זה הנשק הבלתי-קונבנציונאלי." באופן עוד יותר מפורש כתב הכלכלן עמוס רובין, אחד ממחברי התוכנית המציעה לבנות על נשק אטומי טאקטי במלחמה, והוא מציע במאמר ב"על המשמר" מה-10 ביולי 1980: "מדיניות בטחונית אלטרנטיבית שבמרכזה איוץ מדיניות ההגנה של נאט"ו כמערב אירופה המסתמכת על נשק גרעיני טאקטי ולאחרונה זירתה." לפי אותם אסטרטגים צבאיים, כלכליים ומדיניים ניתן יהיה להשתמש בנשק האטומי הטאקטי נגד הצבאות הערביות, להשיג מידם מבלי להשמידם בהכרח את העמים כולם. ואם הצד השני ישתמש גם הוא בנשק דומה, כי אז גם לא נורא, כי הלווא הוא יהיה מכוון רק נגד הצבא ולא נגד מרכזי האוכלוסיה הישראלית.

לדעתנו זו לא אסטרטגיה ולא מחשבה פוליטית. זו אולי אסטרטגיה בבגרוש והרפתקנות שאין כמותה של אלה המנחים שכאילו יהיה הסכם איך לנהל במלחמה הבאה קרב אטומי מוגבל לצבאות. יוצא שאם יושמדו מאות אלפי חיילים — מילא. אלה תיאוריות קאניבאליות, חברי הכנסת, שצריכות להדליק אור אדום אצל כל מי שלא איבד את העשתונות. לחילופין מציעים אסטרטגים

שר-החוז' י. שמיר :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ישראל היתה תמיד מודעת לסכנות הנשקפות לעולם מעצם קיומו ומהמשך נשאתו של הנשק הגרעיני. במשך השנים שבהן גיוון נשוא זה במוסדות בין-לאומיים תמכה ישראל בהצעות החלטה שנועדו למנוע את הפצת הנשק הגרעיני. ב-1966 היא הצביעה בעד הצעת ההחלטה של האו"ם לאישרור האמנה לאי-הפצה, מתוך תקווה ואמונה כי במשך הזמן אכן ייצאוו פתרונות מעשיים למניעת הפצה של הנשק הגרעיני. במשך השנים שלאחר מכן למדה ישראל את ההיבטים השונים באמנה זו ועקבה אחר גישת מדינות ערב אל האמנה. הוברר כי חלק גדול ממדינות אלה לא הצטרפו לאמנה או לא מילאו אחר התחייבויותיהן בהתאם לה.

מודעותה של ישראל לבעיית ההפצה של הנשק הגרעיני, ובמיוחד להתפתחויות של השנים האחרונות בתחום זה באורזנו, באה לילד ביטוי בתמיכה העקבית והמתמדת ברעיון של הקמת אזור חפשי מנשק גרעיני במזרח-התיכון, כהסדר שלפיו יינתנו למדינות חסרות נשק גרעיני ערובות בטחוניות בין-לאומיות מחייבות מפני שימוש או איום בשימוש בנשק כזה, כמתחייב מהאמנה לאי-הפצה. מאז 1974 הציעה ישראל מדי שנה, בדיוני העצרת הכללית של האו"ם ובמסגרות אחרות, כי מדינות האזור ינהלו משא-ומתן ישיר להקמת אזור חפשי מנשק גרעיני במזרח-התיכון, בדומה לקידום אמת-טלאטליק לגבי אמריקה הלאטינית ובדומה להצעות לחתימת אמנות כאלה לגבי דרום אסיה ודרום האוקיינוס השקט. היוזמה להקמת אזור חפשי מנשק גרעיני ולהתייעצויות הדרושות להשגת מטרה זו צריכה לבוא מצד מדינות האזור. לדעת ישראל עשויה גישה זו לתרום רבות ליישום תהליך החתימת אמנה רשמית, חווית ורב-צדדית מחייבת בין כל מדינות האזור. ככל שהדבר נגע ונוגע לישראל ניתן לפתוח במשא-ומתן ישיר כזה, בהשתתפות כל מדינות האזור, בכל עת, בכל מקום וללא תנאים מוקדמים. ישראל אף הביעה דעתה כי הדיונים על הקמת אזור חפשי מנשק גרעיני במזרח-התיכון יתייחסו גם לשאלה המרכזית בנוגע לגבולות הגיאוגרפיים של האזור המוצע להיות חפשי מנשק גרעיני. על הגדרת האזור להיות רחבה דייה על-מנת לכלול מדינות הגובלות במזרח-התיכון ואשר אינן חברות באמנות אל בהסדרים קיימים אחרים להקמת אזור חפשי מנשק גרעיני. ואולם עד כה דחו מדינות ערב באופן מוחלט הצעות אלה של ישראל.

למותר לציין כי כל הסיפורים וכל הציטוטים מעת-זמן שונים ומכל מיני מקורות, שהובאו עליידי חברי הכנסת וילנר, הם סיפורי בדים שאין להם כל יסוד ובסיס במציאות ואין להם כל שחר.

בעקבות כל האמור אני מציע לכנסת להסיר את ההצעה מעל סדר-היומה של הכנסת.

היו"ר פ. שינמן :

רשות היבור לחברי-הכנסת אבנרי, להצעה.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מוכרח לפתוח במחמאה לשר החוץ. שמענו עכשיו מלאכת מחשבת של בניין סמאנטי חלקלק המזכיר את דבריו. נדמה לי, של ביסמארק, שמלים הומצאו כדי להסתיר מחשבות.

אלה לתקוף בכוח צבאי, במפתיע, את המיתקנים בעיראק ובארצות ערביות אחרות, המתכננות בעזרת צרפת ומדינות אחרות הקמת התחנות-כוח גרעיניות להפקת חשמל, אשר הושדים שאולי הן מוקמות למטרות אחרות. בזה איננו אומרים, חברי הכנסת, בשום אופן איננו אומרים, שאין אפשרות כי הנשק האטומי יפותח גם בארצות ערביות. אנחנו לא גורסים שאין סכנה כזאת. אבל מהי הדרך למניעת שואה אטומית? הצעד הראשון במצב הנוכחי צריך להיות הסכמת ישראל לחסל את האופציה הגרעינית שלה או את הפצות האטומיות, אם ישנן כאלה ברשותה, ולהסכים לסיקוח בין-לאומי בלתי-מוגבל על ישראל ועל כל מדינות האזור, במטרה למנוע פיתוח גרעיני למטרות צבאיות. אבל לאותם אסטרטגים, לאותם פוליטיקאים, יש עוד אלטרנטיבה. חלק מהם מציע לפתוח בקרוב במלחמת-רמנע יוזמה, והוויכוח הוא מתי, כי אולי כדאי קודם להכין את הרקע הפוליטי שלה. ולאחר מכן להשמיד את הצבאות של המדינות הערביות על הטכנולוגיות שלהן. בדרך זו אומרים הם: יהיה לנו שקט לפחות לעוד 10 שנים. כל היתאוריות וההצעות הללו הן הצעות של איבוד עצמי לדעת בסופו של דבר. חברי הכנסת, כשם שאי-אפשר למנוע לטווח ארוך את שינוי יחס הכוחות הצבאיים הקונבנציונאליים לרעת ישראל כך אי-אפשר יהיה למנוע אופציות אטומיות צבאיות נוספות על זו של ישראל, אם לא יושג הסכם אזורי ובין-לאומי על פירוז אזורנו מנשק גרעיני ואם לא יושג שלום כולל ובר-קיימא בערביות ובין-לאומיות.

חברי הכנסת, אנחנו צריכים לקיים דיון בנושא זה בכנסת. זה לא עניין של סוד צבאי, צריך להחליט על העקרונות. אנחנו מציעים שהכנסת תקיים דיון כדי שתקבל החלטה להצטרף לאמנה הבין-לאומית לאיסור הפצתו של הנשק הגרעיני ולפעול יחד עם האו"ם לפירוז האזור מנשק גרעיני. אני רוצה לציין שכל המדינות באזור חתמו כבר על האמנה הבין-לאומית לאיסור הפצתו של הנשק הגרעיני. אנחנו נגד הכנסת נשק אטומי לא-זורנו, נגד ייצורו ונגד רכישתו, בפועל או כאופציה, לא לישראל, לא לעיראק, ולא לכל מדינה אחרת. חברי הכנסת, יש מוצא, אסור לאבד עשתונות, אסור ללכת על סף התהום. המוצא הריאלי הוא בשלום כולל בערב-יות בין-לאומיות אשר יכללו את הבטחת קיומה של ישראל ובטחונה בגבולות יוני 1967. יש להפסיק את ההתנגדות האווירית והבלתי-ריאלית להקמת המדינה של העם הפלשתינאי. יש לנהל מדיניות חוץ של גייטראליות, מדיניות של עם עצמאי ומדינה עצמאית הדואגת לאינ-טרסים שלה ושלה בלבד. כך ורק כך נוכל להשתלב כמדינה עצמאית וריבונית באזור.

אני רוצה לסיים ולהגיד: אנחנו נכנסנו לשנות ה-80. יש שני קווים אנטאגוניסטיים בהתפתחות: האחד, של אלה הבונים על מלחמה קרה, על ביטול הדטאנט, על הליכה לקראת מלחמת עולם שלישית; והשני, הבונה על השלום ועל ביצור הדטאנט. המדיניות השלטת בישראל, אשר האופציה הגרעינית היא חלק ממנה, בונה על התרפת המתירות הבין-לאומיות, מה שעלול להמיט אסון על ישראל ועל האזור.

אנחנו מציעים לקיים דיון בכנסת כדי לקבל את ההחלטה שהצעת.

היו"ר פ. שינמן :

שר החוץ ישיב להצעה לסדר-היום.

שבה הצבאית — על המרחק בין טוליכרם לנתניה, לאורך מודיעין ולתל-אביב. אלה שטויות, חשבון של מ"כ ממלח-מות 30 השנה. אנשים אינם מוכנים לשלום בגלל הצורך להחזיר את הגדה המערבית והם מדברים על עומק אס-טרטגי של הגדה המערבית, של 20—30 קילומטרים, כאשר מעל ראשנו מרחפת סכנת הפצצה האטומית של מחר בבוקר. שום כוח ירדני שיצטרך לעבור את הירדן לעבר תל-אביב אין בו שמץ מן הסכנה של פצצה גרעינית שיכולה לעבור מעל ראשנו. היסטוריון של ימינו יוכל רק לגחך על ישראל שלא כרתה שלום, כדי לשמור על העומק האסטרטגי של קלקיליה וטוליכרם. ותוך כדי כך סיכנה את קיומה הפיסי כולו במלחמה האטומית בעתיד.

אדוני היושב-ראש, אין תשובות פשוטות. הדבר טעון מחשבה רצינית מאוד. אין לי תחושה שהכנסת הזאת, המליאה וועדותיה, לרבות הוועדה "ההיא", באמת מגיעות למחשבה רצינית בנושא זה. אבל טוב תעשה הכנסת אם תעביר את ההצעה באופן רשמי לאותה ועדת החוץ והבטחון, שאין לי הרבה אמון בה. אני במצב של מצור קה כאן. אני יודע זאת. בכל-זאת הייתי רוצה שיהיה רשום ב"דברי הכנסת" שכנסת ישראל העבירה לוועדה הזאת, לדיון רציני, את בעיית האסטרטגיה והאופציות של ישראל בעידן הגרעיני.

היו"ר פ. שינמן :

חברי-הכנסת וילנר, האם אתם מסכים להעברת הצעתך לוועדת החוץ והבטחון ?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
מסכים בקושי.

היו"ר פ. שינמן :

אני מבין שאתם מסכים, ובכן, לפנינו שתי הצעות : אחת, להסיר את הנושא מסדר-היום ; שנייה, להעביר את הנושא לוועדת החוץ ובטחון.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והבטחון — מיעוט

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת — רוב

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

2. צימצום פערים חברתיים ועדתיים בישראל

רים. הנבחרים הם סוג אחד של תושבים ואילו אלה שנדחים הם אנשים שנגזר עליהם להיות מופלים לרעה בארצם שלהם. לצערי זו עובדה.

נשיא מדינת ישראל, מר יצחק נבון, הצהיר בפני עשרות בני נוער יהודים מקהילות ספרדיות באמריקה הלאטינית ובארצות-הברית כי אין אפליה עדתית מכוונת במדינת ישראל. ייתכן שאין אפליה עדתית מכוונת, אבל אפליה עדתית קיימת, ונשיא המדינה אינו יכול להתעלם ממנה. הוא לא נבחר כנשיא-בתקופת שלטון המערך, הוא זכה לכך לאחר שראש-הממשלה מנחם בגין העלה את הרעיון שנשיא המדינה יהיה מבני עדות המזרח. אשרינו שזכינו לחילופי שלטון וזכינו גם לנשיא מעדות המזרח.

אני מקנא בכל מי שיכול לדבר בצורה נמרצת ונחרצת על הנושא הזה. אני מעלה על דעתי נושא יותר מורכב, יותר מסובך וגם יותר מסוכן לעצם קיומה הפיסי של מדינת ישראל. אני מקנא במי שיש לו תשובות קלות. יש לקנא במי שחושב שאנחנו יכולים לוותר על האופציה הגרעינית בשעה שאין בטחון מוחלט של 100% ואף לא של 99.99%, שנשק גרעיני לא יוכנס בפועל או אפילו בפוטנציה על-ידי מדינות אחרות במרחב שלנו. מי שאיננו יכול להבטיח בטחון מוחלט כזה, בעייתו קשה מאוד לגבי ויתור ישראלי על אופציה גרעינית. מאידך גיסא, אני תמה על הבטחון העצמי של אלה המוכנים להכניס אותנו לעידן של מה שנקרא "מאזן האימה" כאשר מדובר על מאזן אימה בינינו. נניח שכולנו נהיה חכמים ושארית שרון לעולם לא יהיה ראש ממשלת ישראל, אך בצד השני יישבו מועמר קאדאפי ואנשים מסוגו כשליטים. במאזן אימה כזה אינני חושב שאיש מאתנו יכול לישון בשקט — וזה יהיה כנראה תוך זמן קצר.

אין ערך לחוזים ולאמנות כשלעצמם. אופציה גרעינית היא פונקציה של המצב הפוליטי, של השאלה אם יהיה שלום במרחב כולו. אני מסכים לרמז של שר החוץ שהמרחב, במובן זה, כולל את פאקיסטאן, למשל. כפי שברור לכולנו, בהעדר הסכם שלום ומצב של שלום שישתרע על המרחב כולו, נגזר עלינו תוך זמן קצר מאוד מצב שבו המפעל הציני, על ארבעה דורות של יצירה מפוארת, יימחק מעל המפה, ולא תהיה זו נחמה אם כמה שעות אחרי זה יימחקו עוד כמה מרכזי אוכלוסייה במזרח-התיכון. לא תהיה זו נחמה אף לא לאחד מאתנו. גם איני בטוח שתהיה בכך רתיעה לאנשים מסויימים העלולים לשלוט מחר במדינה זו או זו במרחב. המסקנה היחידה, הרצינית, הנובעת מההתפתחות הזאת היא שהזמן להשגת שלום אמיתי וכולל הוא קצר מאוד ; הוא הרבה יותר קצר מכפי שחשבו אנשים, בטווחים של דור או שני דורות. יש לנו זמן קצר מאוד להשגת שלום כולל. אני מדגיש את המלה "כולל" פה ה"כולל" הוא העיקר, מפני שאם יהיה לנו שלום עם מצרים וסוריה אבל לא עם עיראק, למשל, או עם מצרים, סוריה ועיראק אבל לא עם לוב, ולוב תהיה בעלת אופציה לקבל פצצה מפאקיסטאן, הרי ערכו של השלום הזה, מבחינה זו, יהיה מוגבל מאוד.

אדוני שר החוץ, קיבלתי לפני כמה ימים מעטפה מהסתדרות הציניית ובה חומר הסברה שכלל אותה מפה מגוחכת שראש הממשלה נוהג לקחת עמו בכל עת, מפה מגוחכת — מימי-הביניים, הייתי אומר, מבחינת המח-

היו"ר פ. שינמן :

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 5114 של חברי-הכנסת מאיר כהן : צימצום פערים חברתיים ועדתיים בישראל. רשות הדיבור לחברי-הכנסת מאיר כהן.

מאיר כהן (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נכון לומר שאין במדינת ישראל חוק שימנע אפליה. האוניברסיטאות רשאיות לבחור את הסטודנטים, הקיבוצים את חבריהם, ועדות המינויים לסוגיהן רשאיות לבחור את המועמדים למשרות נכבדות, כגון שופטים, דיינים, פקידים בכי-

מי שירצה לשאול שאלה, יצטרך לטלטל עצמו עד קריית-אליעזר. והרב, לא ברור אם הוא יידע מיהו, אם הוא מכיר את כל תושבי השכונה. אני מסופק אם אנשי נווה-הדוד יודעים שהרב שלהם מתגורר בקריית-אליעזר.

ועכשיו אפנה לכלי-התקשורת ואתחיל בטלוויזיה. בין קרייני החדשות אין אף אחד מעדות המזרח. לפעמים אתה צופה בתכנית העברית בטלוויזיה ואתה תמה אם היא משקפת את התכנית הכללית את עדות המזרח, וודאי וודאי שלא בתכנית הנוער. נראה כאילו יש רק סוג אחד של נערים, נערים דוברי עברית "אירופית" הנושאים שמות כגון יורם, אמיר וירון ולא שמות כמו ציון, צדוק ורח"מ. אלה אינם קיימים כלל במסגרת בני הנוער הישראלי. גם תכנית אחרות, כמו "תשע בריבוע", כאשר הופיעו באחת התכניות בפורים אשתדק חברי כנסת, לא מצאו לנכון לשבץ ביניהם חבר כנסת אחד מעדות המזרח.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
הם לא מצחיקים. זו מחמאה.

מאיר כהן (הליכוד):
מת הטלוויזיה מפנה את תשומת-לב הצופים לבני עדות המזרח? כאשר יש כתבה על הנוגות, כמובן, רוב אל העוסקות בכך הן בנות עדות המזרח; כאשר יש כתבה על סמים ופשע, כמובן לעדות המזרח יש מקום של כבוד בה. אולם תכנית כמו "תעודת זהות", שצפו בה כלל תושבי ישראל, לא הופיע בה אפילו אחד מבני עדות המזרח. זו הייתה תכנית ששודרה 4 או 5 פעמים ולא מצאו לנכון לשבץ אף לא פעם אחת איש מעדות המזרח. אני מסכים עם שאול בן-שמחון שאמר שאולי יש מקום שבני עדות המזרח יחרימו את הטלוויזיה ולא ישלמו את האגרה. אני הייתי מציע שכשם שלעריי ארץ-ישראל מייחדת הטלוויזיה שעה וחצי של שידור מדי יום ביומו, תיחד הטלוויזיה שעה אחת לבני עדות המזרח, שעה שתנוהל על-ידי בני עדות המזרח, שיופיעו בה קריינים בני עדות המזרח, ושהשפה העברית תישמע בה בצורה נכונה, עם האותיות הגרוניות ח ו-ע בהברה המתאימה לשפה העברית.

(קריאה ומה בראדיו?)

אגיע גם לראדיו וגם לגליציה"ל. גם בהם המצב איננו טוב יותר. כאשר שאלתי את אחד האחראים לגליציה"ל מדוע שם רוב הקריינים ורוב התכניות אינם משקפים את עדות המזרח אמר לי: מה אומר לך, אתם בכנסת בסך הכול 10%, מקציבים לכם 10%, תסתפקו בזה. זו הייתה תשובתו של אחד האחראים בגליציה"ל.

יצחק יצחקי (הליכוד):
איפה החברים שלך בדיון זה?

מאיר כהן (הליכוד):
החברים שלי, זה נושא שלא מעניין אותם. הם מדברים גבוהה גבוהה בלשונם אבל מעשיהם אפס.

יש תופעה מעניינת בוכונות היהודית. מדי שנה שולחים שליחים לחוץ-לארץ למחנות קיץ. מספר בני עדות המזרח בין השליחים שנשלחו השנה הוא אפס, אף לא אחד. אף שהיו מועמדים מורים, ביניהם מורה אחת מקיבוץ ליד חיפה ששימשה שלוש שנים בהוראה ויש לה תעודת הצטיינות. היא רואינה ונשלחה הביתה. לעומת זאת נלקחו בנות שלא סיימו את הסמינאר והיו לפני שירותן הצבאי. את הראשונה פסלו כי היא יוצאת

משה שחל (המערך):

אני רוצה לומר לך רק דבר אחד —

מאיר כהן (הליכוד):

אצלכם הוא לא זכה לכך. הוא זכה לכך בשלטון הליכוד.

ברצוני לציין שנערים אלה, כפי שנכתב בעתונות, היו מוטרדים בעיקר מבעיית הפער החברתי, ולא מהמצב הבטחוני-המדני של מדינת ישראל. האפליה והפערים העדתיים קיימים והם הנוגתו על-ידי הממשלות הקודמות בקשר שבשתיקה. מי ששמעו את טענותיהם של יהודי פרס, הן של אלה אשר בפרס והן של אלה אשר בארץ, מבינים היטב מדוע יהודים אלה ממאנים לצאת מהשפיפה הכללית בפרס ומדוע, כאשר הם נוטשים את פרס, מועדות פניהם לא לישראל אלא לארצות המערב, המסוגלות יותר מישראל לקלוט יהודים מארצות האיסלאם. הוא הדין לגבי מאות אלפי היהודים יוצאי צפון-אפריקה המתגוררים כיום בצרפת ובמארוקו.

זאב כ"ץ (המערך):

למה נושרים בווינה?

מאיר כהן (הליכוד):

אני מדבר על דבר אחר, על מי שיכולים לעלות. אני יודע שאקפיץ אתכם מסיאוחכם. עוד תשמעו הרבה דברים.

יש השואלים היכן יש קיפוח ואפליה. תשובתי פשוטה: הסתכלו בעתונים, האזינו לכתבות בראדיו, צפו בטלוויזיה. תחילה ייתכן שלא תרגישו באפליה כיוון שהדבר נראה טבעי מאוד. אבל אני אשתדל להפנות את תשומת-לב הבית לעובדות אלה אחת לאחת. במשרד ראש הממשלה — מבין 72 אנשי הפקידות הבכירה רק 7 הם בני עדות המזרח; בצמרת האוצר — מבין 12 עובדים רק 3 מעדות המזרח; באגף שוק ההון באוצר — 2 עובדים ומבין עדות המזרח אפס; באגפים אחרים של האוצר — 154 פקידים בכירים, 34 מעדות המזרח; במשרד האגרוניה — 36, מתוכם רק 4 מעדות המזרח; בבתי-הדין הרבניים — 73, ומתוכם 27 מעדות המזרח; במשרד החוץ — 39 פקידים בכירים, מתוכם רק 5 מבני עדות המזרח; שגרירים — 51, מתוכם 7 מבני עדות המזרח; קונסולים — 26, מתוכם רק 6 מעדות המזרח. המועצה להשכלה גבוהה — 12, מתוכם אפס מבני עדות המזרח; בית-המשפט העליון — 12, רק 1 מבני עדות המזרח; רשמים — 20, 4 מבני עדות המזרח; בתי-משפט מחוזיים — 15, 3 מבני עדות המזרח; בתל-אביב 31, 5 מבני עדות המזרח; בחיפה — 15, 3 מבני עדות המזרח; בצרפת 6, 2 מבני עדות המזרח; בית-משפט השלום בירושלים — 17, 3 מבני עדות המזרח; תל-אביב 47, 6 מבני עדות המזרח; בחיפה — 14, אפס עדות המזרח. עוד לא היה שופט אחד מעדות המזרח בחיפה.

משה שמיר (התחיה — בנא"י):
מה עשתה ממשלת הליכוד?

מאיר כהן (הליכוד):

היא עשתה. אבל איי אפשר לתקן מה שנעשה במשך 30 שנה.

רבנים שכונתיים — בשכונת נווה-הדוד, שרוב תושביה הם מעדות המזרח, מינו רב. מי צריך להיות הרב בשכונה כזאת? בכל-זאת מינו רב אשכנזי. אבל לא די בכך, מינו רב שגר בקריית-אליעזר. מי שיוזקק לרב,

נמוכה ממה שידענו אצל ערביי ארץ-ישראל לשעבר... הם נעדרים כל שרשים ביהדות. לעומת זה, הם נתונים לגמרי למשחק האינסטינקטים הפרימיטיביים והפרועים... בפינות מגוריהם במחנות תמצא את הוזהמה, משחק הקלפים, שתייה לשכרה וזנות. רבים מהם מוכי מחלות עיניים, מחלות עור ומין. כל זה בלי להזכיר פריצות וגניבות... אלמנט א-סוציאלי זה אין דבר בטוח מספיק... בכמה מחלקי ירושלים אין זה בטוח כלל לצעיר ולצעירה לצאת לאחר שקיעת החמה... אבל מעל לכל אלה עובדה יסודית... עצלות כרונית ושנאות העבודה. מי עובד היום בתעשייה? מי הם אנשי הצוארון הכחול אם לא רובם ככולם בני עדות המזרח? והאדון גלבלום אמנם כתב את המאמר הזה בשנת 1949, אבל חיפשתי ב"דבר" הכנסת" אם מישהו ניסה להתייחס למאמר זה, אקמה שעורריה בכנסת לאחר פירסום מאמר זה ב-49, ולא מצאתי.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
הרבה מאוד התייחסתי לזה. אני זוכר את זה.

מאיר כהן (הליכוד):

כן, אבל בכנסת לא התייחסו לזה. התייחסו, אבל עובדה היא שאותו מצב קיים. מאומה לא השתנה לא בכל-התקשורת, לא בראדיו, לא בגלי-צה"ל, וגם היום אין עדיין מודעות לדבר הזה. בבית-המשפט העליון יושב על תקן של בני עדות המזרח רק שופט אחד, ואם חס וחלילה הוא ייצא לפנסיה ייצאו לחפש רק אחד; עדות אם יתפנו שני מקומות, לא יחפשו שניים מבני עדות המזרח, רק אחד. זו התוצאה. כי אין מודעות לדברים אלה ולא נתונים די את הדעת לכך שגם בעניין החברתי צריך לקדם את בני עדות המזרח, אתה רק כשיכוננים ובכסף אלא גם בעניין החברתי. אלה, מר כ"ץ, אדוני שר העבודה והרווחה, בדו"ח שלך אמרת שזהו אחד מן הפערים שצריך לתקן אותם. האם עשו משהו בקשר לזה? בנושא זה לא נעשה מאומה, לדעתי יש צורך לקיים בכנסת דיון ושכל אחד יאמר את דברו בנושא ושוב זה.

הר"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אורי אבנרי.

יצחק יצחקי (הליכוד):
אפשר לשאול שאלה?

מאיר כהן (הליכוד):
בבקשה.

הר"ר פ. שינמן:
לא, אתה סיימת.

מאיר כהן (הליכוד):
מדוע לא? תן לו לשאול שאלה. זו בעיה.

הר"ר פ. שינמן:
אתה סיימת, אחר כך תהיה תשובה.

מאיר כהן (הליכוד):
מדוע בנושאים אחרים אפשר לשאול שאלות? בעניין כזה אסור לשאול? כואב לכם הדבר הזה?

הר"ר פ. שינמן:
אין שאלות להצעות לסדר-היום.

עדות המזרח. היא עבדה כחודרנית במלון "דן" ולמדה ועזרה למשפחתה. היא נפסלה.

כל הלוחמים למען גישור הפערים החברתיים כיום אינם מעוניינים באמת ובתמים לבטל את התופעה אלא רק להרדים אותה ולהופיע כרחמנים בני רחמים אשר תפקידם לחסל תופעות ממאירות אלו, תופעות האוכלות כל חלקה טובה במדינה ומצצות את לשדה. בעיני אלה המנסים כביכול לסגור את הפערים העדתיים, בעיניהם נראה הדבר טבעי שיש שכבות חלשות. טבעי בעיניהם שהשכבות האלה סובלות מחינוך לקוי ואינו מסוגלות לקיים חינוך נאות; טבעי בעיניהם שהשכבות האלה מורכבות רובן ככולן מבני עדות המזרח; טבעי בעיניהם שהשכבות האלה מבקשות הטבות למצבן ולא פתרון יסודי של בעיותיהן; טבעי בעיניהם שמחלקים נדבות ומוריקים לגוף החולה סמי הרגעה.

אדוני היושב-ראש, הטבות כספיות ושיכונים לא יפתרו את הבעיה. חסרה מודעות לפתורנה של הבעיה. גם אם נפתור את בעיית הדיור של משפחה מרובת-ילדים או של משפחה במצוקה לא פתורנו בכך את הבעיה כולה. אני מעדיף שבראש-זבראשונה נקדם את החינוך בשכבות אלה. משפחות רבות שרוכזו בדרות מרווחות, ילדיהן חובשים את ספסלי בתי-הסוהר. המדינה משקיעה יותר מ-80,000 לירות בשנה בכל גער-אסיר. זו השקעה לשנים רבות, כי אותו גער ממשיך בדרך הפשיעה. השקעה בחינוך טוב היא ההשקעה הטובה ביותר לתעדת משפחות אלה ולאוצר המדינה. גורים אלה שיוכלו לחינוך טוב יפתרו את בעיותיהם ולא יהיו נטל כלכלי וחברתי על שכם המדינה. אין בשיכונים ובהטבות הדיור, שאיני מזולזל בחשיבותם, כדי לפתור בעיה זו, אלא רק בחינוך, ומתגיל הרך ועד התיכון. אני מברך את הממשלה ואת הרמטכ"ל אשר תרמו לכך על-ידי זה שתקימו בית-ספר לחיילים בגבעת-אולגה, שם עוברים החיילים קורס במשך כמה שבועות ומקנים להם את הידיעות הבסיסיות. יש להמשיך בכך.

בסוף דברי ברצוני לצטט חלק מכתבה "על כוס קפה עם השחקן יוסף שילוח". שואלים את יוסף שילוח: "ואין רואה יוסף שילוח את החברה הישראלית בכ"ל? — מאזוכיסטית. כבר עשרות שנים קיימת ההכרה שאנו יושבים על זבית של חומר נפץ חברתי אך במקום להרחיק את הפתיל אנו יושבים ומחכים להתפוצצות." יוסף שילוח קובע בהחלטות שתהיה התפוצצות. הוא תומך בהפגנות אלימות דוגמת ההפגנות האחרונות בירושלים ומוסיף: "חבל שהן לא התפשטו." לצד ההפגנות הכרחי ליצור קבוצת-לחץ אינטלקטואלית, אשר ככל שתהיה גדולה יותר כן ייטב. באותו להט הוא מדבר על הסידרה שהכניח לסליזיה בנושא הציונות בלא שהי כירה את מקומן של עדות המזרח במפעל זה. בהקשר זה הוא מספר על פגישה בין קברניטי העדה הספרדית לבין יו"ר רשות השידור הפרופסור ירון, שבה הוא נדרש לשנות את התכנית ולתת לבני עדות המזרח את מקומם הראוי באותה סידרה. דעתו של יוסף שילוח, כפי שהובעה באותה שיחה, היא שהדעות הקדומות באמצעי התקשורת הן גנות שנים והן תוצאה של שטיפת מוח שיטתית וממושכת. לראיה הוא מצטט מאמר של אריה גלבלום מעתון "הארץ", מה-22 באפריל 1949, שבו טוען העתונאי כי "הצטון-אפריקאים הם שיא הפרימיטיביות... דרגת השכלתם גובלת בבורות מוחלטת. חמור עוד יותר חוסר הכשרון שלהם לקלוט כל דבר רוחני... זוהי דרגה

3. קידום השכבות המקופחות

שמעתי בתשומת-לב רבה את דבריו של הנואם הקודם. הם היו מאוד נרגשים. אבל היתה חסרה לי המסקנה, מה אתה בעצם מציע. אתה אומר שאין מודעות. נניח שיצרנו את המודעות.

מאיר כהן (הליכוד) :

המסקנה היא חינוך.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

חינוך אינו מספיק, ואגיד לך למה אני מתכוון.

יוסף רוט (הליכוד) :

כמה בני עדות המזרח יש ב"שלי" ?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

בין עשרת המועמדים הראשונים שלנו היו חמישה מ עדות המזרח.

יוסף רוט (הליכוד) :

כמה פעילים יש ב"שלי" מבני עדות המזרח ?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

מעט. הלוואי על זה אני מקונן.

יוסף רוט (הליכוד) :

כדאי שנשאל אותך למה זה כך.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

אגיד לך בדיוק: כיוון שאנחנו מייצגים רעיונות המחייבים רמה מסויימת —

יוסף רוט (הליכוד) :

האם לעדות המזרח אין רמה ?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

אגיד לך. למה לד"ש לא היו מצביעים בני עדות המזרח? אדוני סגן ראש הממשלה, יש היום מחקרים של המכון לקומוניקציה ושל האוניברסיטה העברית על ההרכב הדמוגרפי של כל המפלגות בארץ. לצערי המפ"ל גלה שלך. או המפלגה שלי הן העומדות בראש, או אפשר לומר ההיפך, בתחתית הסולם של פנייה לעדות המזרח.

יהודה חשאי (המערך) :

איזו רמה אתה מייצג? מי יכול להיכנס למפלגה שלך ?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

מייד אסביר לך, אבל תן לי רגע לבנות את קו המחשבה. אני הרי לא באתי פה להתפלמס, באתי להציג רעיון מסויים.

מהי הבעיה החינוכית, חברי-הכנסת מאיר כהן ?

סעדיה מרציאנו (מחנה שלי) :

חברי-הכנסת אבנרי, איפה היית שלוש שנים בנושא המצוקה ?

היו"ר פ. שינמן :

חברי-הכנסת מרציאנו, כרגע נכנסת לאולם, לא שמעת את דברי חברי-הכנסת אבנרי, אין לך רשות לשאול.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

חברי-הכנסת מרציאנו, אילו היית בכנסת או אילו היית בא לישיבות של מוסדות "שלי", שם נמסרו דו"חות על

היו"ר פ. שינמן :

רשות היו"ר לחברי-הכנסת אורי אבנרי, להצעה לסדרה-היום מס' 5177 בנושא: קידום השכבות המקופחות.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אולי עד לפני שבועיים היה מעלה את הנושא הזה בשם סיעתנו החבר השני בסיעה שהבאנו אותו לכנסת למען המטרה הזאת.

שלמה הלל (המערך) :

אולי הוא הביא אתכם לכנסת ?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

צר לי, לא. הסטאטיסטיקה, לצערי, מוכיחה את ההיפך.

צר לי שקרתה תקלה ואני מזכיר אותה מפני שהיא פונקציה של הבעיה שאני רוצה להעלות, והיא שיושבי-ראש הקואליציה הציעו לו לדאוג לכך שיקבל חצי מימון המפלגות של סיעת "שלי", לו ולקבוצת חבריו, אם הוא יפרוש מ"שלי". לצערי הוא התפתה להצעה הזאת ונדמה לי שהתופעה הזאת מטילה אור מסויים על זווית אחת של הבעיה, על האופן שבו אנחנו מחנכים בארץ הזאת את בני השכבות המקופחות ומהי התוצאה של החינוך הזה.

הנואם הקודם אמר, ואני מצטרף לדבריו, שפצצת זמן ענקית מתקתקת מתחת לרגליו. איש אינו יכול לדעת איזו צורה תלבש ההתפוצצות. אבל שהתפור צצות תהיה, על כך אפשר להיבט בבטחון גמור. יכולות להיות לכך צורות רבות. יכולה להיות הסתה על רקע עדתי והתפוצצות עדתית מובהקת. אני מזהיר מפני הסכנה הזאת מפני שאם תהיה התפוצצות כזאת, היא תרסק לרסיסים את המבנה הלאומי שניסו לבנות זה שלושה דורות. יכולה להיות התפוצצות בצורה אחרת, על-ידי עצם התפרקות המערכת הפוליטית, ואני חושש מאוד שאנחנו כבר עדים לתהליך הזה בשלב די מתקדם. כבר היו הרבה מאוד תופעות בארץ, בממשלה ובכנסת ובכל המסגרות הפוליטיות. מבחינה זו אין כל הבל, זה קורה בימיו, בשמאל ובאמצע. אנחנו רואים התרופפות והתפרקות של מסגרות פוליטיות הנובעות מכך שחלק גדול מאוד מהציבור אינו מתחנך היום לערכים שבלע-דיהם שום מסגרת חברתית אינה יכולה לתפקד.

אדוני היושב-ראש, ביקשתי להעלות הצעה זו לסדר-היום כדי להניח על שולחן הכנסת עקרון שהייתי רוצה שהכנסת ואולי הציבור כולו יקדישו לו מחשבה רבה יותר בשנים הקרובות. היית קורא לו העקרון של שוויון פלוס. כולנו מדברים על שוויון. התנועה שאני מייצג נקראת "שלי", שלום לישראל ושוויון לישראל. אני הגעתי למסקנה שהמלה שוויון לא רק שאינה מספיקה כי אם גם יכולה להיות מסוה לצביעות. כי שוויון בין שני אנשים בעלי כוחות בלתי-שווים אינו שוויון כלל. אם תכניסו לזירה מתאגרף השוקל 80 קילוגרם עם מתאגרף השוקל 40 קילוגרם ותיתנו להם להיאבק בתנאים של שוויון, הרי זה רצח. אני רוצה להעלות את הרעיון, שנחשב במדינות רבות בצורה זו או זו, ובארצות-הברית מוקדשת מחשבה רבה לרעיונות בכיוון זה, והוא הצורך לקבוע סולם של עדיפות מוחלטת לאנשים הבאים משכבות מסויימות, ומייד אגדיר את השכבות.

למשל, מלמדת בבית-ספר בצפון תל-אביב שבו בכיתות הנמוכות מספר הילדים בני עדות המזרח כבר עלה על 50%. כי כמו בארצות אחרות יש גם פה נדידת אוכלוסיה משכונה לשכונה. האוכלוסיה ה"אשכנזית", בעלת רמה גבוהה, יוצאת מתל-אביב צפונה והשכבות של בני עדות המזרח מדרום תל-אביב נודדות צפונה. והיום יש כבר הרבה מאוד כיתות בבתי-ספר שבהן בני שתי השכבות יושבים יחד, כביכול בתנאים של שוויון, אבל למעשה בתנאים של אי-שוויון גמור. כי, כאמור, הילד שבא מבית שלא היו בו ספרים, שאולי לא קוראים בו אפילו עתונים ושהשיחות הן על נושאים מאוד מוגבלים, אוצר המלים שהוא מביא מהבית הוא של כמה מאות מלים. כאשר שני ילדים אלה נמצאים באותה כיתה אצל אותה מורה המקדישה להם תשומת-לב במידה שווה; כבר בכיתה א' יש ביניהם פער עצום, והוא הולך וגדל מכיתה לכיתה.

סעדיה מרציאנו (מחנה שלי):

חבר-הכנסת כהן, הנושא הזה לא מעניין אותו בכלל. הוא עשה זאת למען הפילוג, כדי להראות שהם מטפלים גם בנושא השוויון. זה לא מעניין אותו ולא עניין אותו מעולם. מעניין אותם נושא אחד, לנסוע לקרייסקי, לחזור מקרייסקי, לנסוע לווישינגטון, לחזור מווישינגטון. זה הכול. שלוש שנים הוא לא העלה את הנושא הזה.

הויז'ר ה. גרסמן:

חבר-הכנסת מרציאנו, אני מבקשת ממך להפסיק.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

זה לא ויכוח אישי, אבל אני רוצה אולי להזכיר לכנסת שאני עובתי את בית-הספר אחרי כיתה ז', כך שיש לי שבע שנות לימוד בבית-ספר יסודי, ואני עובד שכיר מגיל 14. נדמה לי שאפילו לבני עדות המזרח של היום היו יתרונות יותר גדולים.

מאיר כהן (הליכוד):

מה על כלי-התקשורת? האם שם הכול בסדר? האם שם יש שוויון?

הויז'ר ה. גרסמן:

חבר-הכנסת כהן, היתה לך הצעה לסדר-היום. אין פה דיאלוגים.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אני חושב שאתה מתפרץ לדלת פתוחה. אני הבאתי את עניין החינוך כדוגמה אחת. אבל התופעה הזאת משתרעת על כל מערכות החיים, אין על כך כל ויכוח. ואם אני אומר שוויון-פלוס, אינני מתכוון לשוויון-פלוס רק בחינוך. ברור שבחינוך יש להקדיש את עיקר המש"אבים לנוער מהשכבות האלה, כי הם צריכים לקבל יותר, יותר אביזרי לימוד, יותר מורים, מורים יותר טובים, זה ברור. אותו דבר צריך להיות בתעסוקה, באוניברסיטאות, בכל מערכות החיים, צריך להיות שוויון-פלוס בכל מערכות החיים.

מאיר כהן (הליכוד):

גם במשרות ממשלתיות?

אורי אבנרי (מחנה שלי):

ודאי שכן.

מאיר כהן (הליכוד):

אז תגיד את זה.

פעולת סיעתנו בכנסת, היית יודע שגם אני וגם חברי מאיר פעיל וגם קודמי אריה אליאב הקדשנו לפחות 50% מדברינו מעל הדוכן הזה לבעיה החברתית. אבל אהה אינך יודע, כי לא עניין אותך שום דבר חוץ מאשר לקבל את הכסף מחבר-הכנסת קורפו.

סעדיה מרציאנו (מחנה שלי):

דיברתם רק על הנושא שמעניין אתכם, לא על המצוקה.

הויז'ר פ. שינמן:

חבר-הכנסת מרציאנו, אתה מפריע.

סעדיה מרציאנו (מחנה שלי):

אני לא מפריע. שלוש שנים הוא לא דיבר על הנושא הזה.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

חבר-הכנסת מרציאנו בא כאילו סטראציה טובה לנו"ש שאני רוצה להעלות עכשיו, והוא בעיית החינוך. חבר-הכנסת מאיר כהן, לא מספיק שאתה נותן שוויון בחינוך לבני כל השכבות ובני כל העדות.

מאיר כהן (הליכוד):

לא אמרתי שוויון, אמרתי שצריך לתת להם יותר על מנת שיגיעו לשוויון.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

בדיוק, אם כן, אנחנו משדרים על גל אחד, כי זה בדיוק הדבר שאני רוצה לייצג כשאני מעלה את הרעיון של שוויון-פלוס. ניקח לדוגמה שני ילדים שבאים לכיתה א' של בית-הספר. אחד בא ממשפחה של עולי אלז'יריה או עיראק, ממשפחה מרובת-ילדים, והשני בא ממשפחה "אשכנזית", עם שניים-שלושה ילדים. כשהם מגיעים בגיל 6 לכיתה א' הפער ביניהם הוא עצום ואינו ניתן לגישור בתנאים של שוויון, באשר הילד האחד, ה"אשכנזי" — אבל גם ילדים משכבות מסוימות אחרות — בא עם יתרון מסוים. ופה אני רוצה להוסיף שהפיכת הדבר הזה לעניין ערתי יש בה כוב מסוים. יש בעיה חברתית ויש שכבות שאתה קורא להן עדות המזרח, אף שמוצאן ממארוקו ומאלז'יריה — שלדעתי זה מערב. יש שכבה עליונה מבחינה כלכלית שיש לה כל היתרונות וכל ההנאות של מרבית האשכנזים, ולעומת זאת בציד-בור האשכנזי יש שכבה תחתונה מבחינה כלכלית הסובלת כמעט מרוב המגרעות שסובלים מהן רוב בני עדות המזרח. יש חפיפה אבל לא מוחלטת. ובכן כשבא לכיתה א' ילד ממשפחה בעלת הכנסה גבוהה, בעלת רמת השכלה גבוהה של ההורים, בגיל 6 הוא בא לבית-הספר אחרי שקראו לפניו ספרים, אחרי שהוא קרא ספרים ושמע שיחות לאין ספור על נושאים רבים ומגוונים, והוא בא עם אוצר של אלפי מלים. הילד שיושב לידו באותה כיתה ובא משכבה אחרת — — —

מאיר כהן (הליכוד):

אתה טועה, חבר-הכנסת אבנרי, הוא אינו יושב לידו אלא בדרך כלל בבית-ספר כולם באים מאותה עדה, מאותו מעמד. בודדים נמצאים למעלה.

הויז'ר ה. גרסמן:

חבר-הכנסת מאיר כהן, הייתה לך הצעה דומה לסדר-היום רק לפני כמה דקות.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

חבר-הכנסת כהן, גם זה לא נכון במאה אחוז, אשתי,

חיים ולא אי-שוויון בזכויות. מן הדין היה למרוד את הפער בממדים רבים כגון: חלוקת ההכנסה, החינוך וההשכלה, השיכון והדיר, הבריאות, הטיכויים והאפ-שרות לניידות חברתית ותעסוקתית, הייצוג במינהל ובשלטון ובמערכת הפוליטית ועוד כיוצא באלה. עדיין חסרים לנו במדינת ישראל נתונים המתייחסים לממדים השונים של אי-השוויון בחברה הישראלית. עם זאת ניתן לנו להתייחס לממדים אחדים, כגון חלוקת ההכנסה, החינוך והשיכון, ואינני חושב שאלה ממצים את כל הפערים, אבל נוכל לדבר על אלה שביחס אליהם יש לנו כבר נתונים בטווח הזמן וניתן למרוד אותם.

אם חברה-הכנסת מאיר כהן מתאר לנו מה שנאמר לפני 30 שנה — — —

מאיר כהן (הליכוד):
זה קיים כיום.

שרי-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
אתה ציטטת מאמר מלפני יותר מ-30 שנה ואני רוצה לומר שדווקא בתחום זה השתנו גישות והערכות במידה רבה ביותר.

מאיר כהן (הליכוד):
אני אומר: מה שכתב העתון הזה היה שקר מיסודו.

שרי-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
בסדר, אני יודע. אני אומר: דווקא בעניין הגישות השתנו הדברים במידה רבה מאוד. אני זוכר איך אנשים מרכזיים מאוד במדינת ישראל אמרו שילדים המגיעים מצפון אפריקה הם מפגרים בשכלם והיו טסטים פסיכו-לוגיים שהעירו בהם מפגרים בשכלם עד שנהגלה שהפסי-כולוגים היו מפגרים בשכלם, כי הם לא השתמשו בטסטים הנכונים. אבל דווקא היום יש בעניין זה שינוי עצום, מפני שבאמת מי שהיה פה אז, לא הכיר את האוכלוסיה שבאה מקאזבלאנקה או ממערות הרי האטלאס והם באו והיכחו את ההיפך ממה שנאמר עליהם. אני זוכר דו"ח ממשלתי חשוב מאוד שאמר שאלה שיבואו מצפון אפ-ריקה לא ירצו לעבוד וילכו לסעד.

מאיר כהן (הליכוד):
עצם העובדה שהעתון אמר דברים כאלה זה בזוי.

שרי-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
יפה, מאיר כהן, אני מסכים אתך, אבל זה היה לפני 30 שנה.

מאיר כהן (הליכוד):
זה מראה מיהו העתון.

היו"ר ח. גרוסמן:
חברה-הכנסת כהן, אי-אפשר, גם אם זה כואב, אי-אפשר להפסיק כל משפט שני.

שרי-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
חברה-הכנסת מאיר כהן, הרי אני מסכים שהדברים האלה נאמרו, אבל נאמר לפני 30 שנה. להציג זאת כאילו הדברים עדיין תופסים, זה פשוט לא הוגן כלפי הציבור הישראלי, כי הוא הכיר בינתיים את העולה מצפון אפ-ריקה שאינו נמנע מעבודה כדי לקבל תמיכת סעד אלא הלך לעבודה. ראינו את הדברים האלה. לכן אני חושב שהציטוט הוא פשוט היסטורי ואין לחזור אליו כיום. אבל אמרתי: אני רוצה להתייחס לתחומים שבהם יש לנו נתונים והם רק נתונים מוגבלים.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אני אומר את זה. ודאי שכן. אני רוצה לומר יותר ממה שאתה אומר, אני רוצה לספק פה את הטכניקה. כי לא מספיק לומר שכך אנחנו רוצים; השאלה איך זה מתבצע. אני חושב שיש להנהיג בארץ נומרוס-קלאוזוס הפוך כפי שהנהיגו בארצות-הברית. אני יודע שברגע הראשון זה מעורר רתיעה מסויימת. אני יודע שאני משמיע היום רעיון שיקח עוד זמן עד שהציבור יעכל אותו, כמו רעיונות אחרים שהשמעתי לא אחת מעל דוכן זה ולקח זמן לעכל אותם. אני חושב שיש לחייב אנשים, כאשר יש שני מועמדים בעלי כישורים שווים, לתת עדיפות למועמד שבא משכבות מסויימות. שוויון-פלוס. כך הנהיגו באמריקה. גם שם זה עורר התנגדות רבה מאוד ויש עד היום ספקות בעניין זה. אבל אין דרך אחרת. אם שני אקדמאים מתחרים על אותו מקום באוניברסיטה ושניהם — — —

אליהו מריאל (המערך):
מר ארן הקדים אותך ב-20 שנה.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אני לא תובע על זה זכות בכורה. משקיעים בזה מחשבה גם בארצות-הברית וגם בארצות אחרות. נדמה לי, גברתי היושבת-ראש, שהגיע הזמן שנקדיש מחשבה לעניין הזה, לא לבעיה הכאובה אלא לפתרון, לטכניקות של הפתרון.

היו"ר ח. גרוסמן:
אבקש משר העבודה והרווחה להשיב.

שרי-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, סגן ראש המ-שלה הפרופסור יגאל ידן ביקשני להשיב להצעות לסדר-היום של חברה-הכנסת מאיר כהן בדבר האמצעים שיש לנקוט לציימום פערים חברתיים ועדתיים בישראל ולה-צעתו של חברה-הכנסת אורי אבנרי בדבר הצורך בהבחנת שוויון אמיתי על-ידי העדפת השכבות המקופחות.

תרשה לי, חברה-הכנסת אבנרי, לפני שאני אומר את דברי, רק להתחיל בכך שאתה ציטטת דוגמאות אמריקניות. אני מסטער על שאתה נותן כמה דוגמאות אמריקניות, כי אני חושב שמלאכת השילוב, האינטגרציה האמרי-קנית, בשום פנים ואופן לא צריכה להיות לנו למופת, מפני שעם כל המכשולים ועם כל המגבלות בהישגינו, הישגינו גדולים בהרבה מן ההישגים האמריקניים.

כבר בתחילת דברי עלי להדגיש שבעינינו בעיית הפער אינה בעיה עדתית. אנו גורסים שזאת בעיה חבר-תית מיסודה. אמת, קיימים מיתאמים מסויימים ובתחומים מסויימים רבים בין המוצא של העדות בישראל לבין מצבן הכלכלי-חברתי של קבוצות אוכלוסיה בישראל. אני חוזר: אני מאמין באמונה שלמה ולאור עיסוקי בנושא זה במשך 40 שנה שהבעיה איננה בעיה עדתית אלא היא בעיה חברתית עם מיתאמים — לפעמים חמורים מאוד — עם ארץ מוצא.

הממשלה הזאת והממשלות הקודמות עשו, לדעתי, לקידומן של השכבות החלשות באוכלוסיה. צריך להמשיך ולדעתי גם להגביר את השקעת המשאבים בצימצום הפע-רים, וזאת גם כשיש קיצוצים בתקציב. הפער בין השכבות השונות באוכלוסיה נובע מאי-שוויון בתנאי החיים ואני מסכים שלא צריך לדבר על זכויות שוות, אלא צריך לראות את הבעיה בעיקרה כבעיה של אי-שוויון בתנאי

בנושא אבטחת הכנסה — ובנושא זה יש לנו הנתון-גים הברורים ביותר — ניתן לציין בקורת-רוח הישגים בולטים בצימצום הפער הכלכלי שהושגו בזכות מערכת אבטחת ההכנסה המופעלת בעיקר על-ידי המוסד לבני-טוח לאומי ומשרד העבודה והרווחה. נתרכז בשני המגזר-רים הגדולים ביותר שהכנסתם מובטחת על-ידי המוסד לביטוח לאומי: מערכת הקיצבאות לילדים ומערכת קיצבאות הזיקנה. בשתי מערכות אלה כללי הזכאות ומתן הקיצבאות הם אמנם אחידים לכל האוכלוסיה, אולם ההר-כב המשפחתי של בני עדות המזרח והרקע הסוציו-אקונומי השונה שלהם מביאים לכך שחלק גדול יותר יחסית של תשלומי המוסד למשפחות עם ילדים ולקשישים מופנה ליוצאי אסיה ואפריקה. מערכת קיצבאות היל-דים של המוסד היא האמצעי המרכזי להשלמת הכנסותיהן של המשפחות מעבודה. זאילו באמצעות מערכת קיצבאות הזיקנה מובטחת לכל קשיש במדינת ישראל רמת הכנסה כדי קיום מינימאלי. הנתונים על מקבלי קיצבאות ילדים מהמוסד לביטוח לאומי מראים ש-60% לערך מכלל משפחות העולים, הנהנות מקיצבאות ילדים, מוצאן מאר-צות אסיה ואפריקה. ליתרה מואת, אם נתייחס למשפחות עולים בלבד, עם 4 ילדים ויותר, שהן לרוב גם המשפחות החלשות ביותר מבחינה כלכלית, מתברר ש-85% לערך מכלל התשלומים למשפחות אלה משולמים ליוצאי אסיה ואפריקה. כ-70% מהילדים הנהנים מקיצבאות הילדים מוצאם ממשפחות יוצאי אסיה—ואפריקה. במערכת קיצבאות הזיקנה של המוסד לביטוח לאומי מתבטאת הת-מיכה המאסיבית יותר בעדות המזרח בהיקף תשלומי ההטבה הסוציאליית.

מאיר כהן (הליכוד):

אתה עושה להם טובה שאתה נותן להם קיצבאות ילדים? אינני מבין את זה. מה אתה מוכיר את זה? אני דיברתי על כך?

היו"ר ח. גרוסמן:

חבר-הכנסת מאיר כהן, שבי בבקשה.

מאיר כהן (הליכוד):

מה זה, נדבות אתה נותן להם?

היו"ר ח. גרוסמן:

חבר-הכנסת מאיר כהן, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

לא עושים טובה לאיש.

(חבר-הכנסת מ. כהן קורא קריאת-ביניים)

היו"ר ח. גרוסמן:

חבר-הכנסת מאיר כהן, אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

אנחנו בודקים את חלוקת ההכנסה, היינו, מי מקבל מה. זה מה שאנחנו עושים. אין אלה טובות שנותנים למישהו אלא אני אומר את המערכת פועלת ואני מודיע לך שמערכת קיצבאות המשפחה מטפלת בעיקר במשפחות גדולות ויש כאן מסען של יוצאי אסיה—אפריקה. אם אתה מדבר, חבר-הכנסת מאיר כהן, על גישות חברתיות,

היו"ר ח. גרוסמן:

אדוני השר, אתה צריך לקצר אם אתה מציע להעביר את הנושא לוועדה.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

לשר יש הזכות לדבר ככל שהוא רוצה.

היו"ר ח. גרוסמן:

הבנות, יש תקנון ואם חברי הכנסת אינם מכירים את התקנון, אומר להם שאם השר מבקש להסיר את ההצעה הוא יכול לדבר כאוות נפשו, אבל אם הוא מבקש להעביר את הנושא לוועדה — לכן שאלתי — יש לו רבע שעה.

סגן ראש הממשלה י. רבין:

איפה זה כתוב?

אורי אבנרי (מחנה שלי):

זה מתן פרס לשרים להסיר הצעות.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

גברתי היושבת-ראש, ברור שאי-אפשר למצות כאן את הנושא גם אם יהיו לי שעה, שעתיים או שלוש שעות. וואת, אגב, הסיבה לכך שאני רוצה להעביר את הנושא לדיון יותר מעמיק וממצה לוועדה ולכן אקצר מאוד בדברי.

אני רוצה להציג כמה נתונים שיש לנו בתחומים רלבנטיים וחשובים. בתחום החינוך: שיעור ההשתתפות של ילדים גילאי 14—17, בני עדות המזרח, במסגרות החינוך עלה בעשור האחרון. בשנת 1970—תשל"ג נמצא שמתוך כל אלף ילדים גילאי 14—17, שהוריהם ילידי אסיה ואפריקה, היו 549 ילדים בלבד במסגרות לימודיות, ואילו בשנת הלימודים תשל"ט—1979, מתוך כל אלף ילדים כאלה 733 נמצאו במסגרות לימודיות. אם נישאל: האם זה מניח את הדעת? היתיי אומר: לא. היתיי רוצה לראות נתונים טובים אף מאלה. אבל אל נשכח שאנחנו רואים פה תזווה והתקדמות. אשר לרמת ההשכלה הנמדדת לפי מספר כיתות סטיים שאחרא, נמצא שבשנת 1961 היו 19.2% מבין ילידי אסיה ואפריקה בעלי 9—12 שנות לימוד ואילו בשנת 1978 היו 35% מביניהם בעלי 9—12 שנות לימוד.

מאיר כהן (הליכוד):

כמה מהם סיימו בחינות בגרות? שתיים-עשרה שנות לימוד אין פירושה תעודת בגרות.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

אתה שומע שזמני מוגבל. אני רוצה לומר לפחות כמה דברים. הרי לשם כך יהיה דיון, מה עוד שאני שמח שהעלית את הנושא, אבל הבה נדון בו בצורה רצינית.

אשר להשתתפות במערכת ההשכלה האוניברסיטאית, נמצא שבשנת 1961 רק 3% מבין ילידי אסיה ואפריקה היו בעלי 13+ שנות לימוד ואילו בשנת 1978 8.4% מבין ילידי אסיה ואפריקה היו בעלי 13+ שנות לימוד. בקרוב יהיו לנו נתונים לגבי 1979 ואנחנו רואים דווקא התקדמות נוספת בנושא זה. בתחום השיכון והדירור: בשנים האחרונות ירדה צפיפות הדירור בקרב בני עדות המזרח. בשנת 1967 חיו 23.3% מיוצאי אסיה ואפריקה בצפיפות דירור של 3+ לחדר ואילו בשנת 1978 רק 11.9% מיוצאי אסיה ואפריקה חיו בצפיפות דירור של 3+ לחדר. לומר שהו טוב? זה לא טוב, לא די בכך, אבל הבה לא נתעלם מההתקדמות.

את הממד של הפעלת האוכלוסיה, של המאמץ לשתף את האוכלוסיה ולא להוריד הוראות מגובה; היא כוללת את הממד של הכוונה ושל עיצוב מדיניות ושיתוף המנ"היגת המקומית, וזה ממד חשוב, שאיננו כסף אבל יש לו חשיבות. אלה הם היעדים החשובים בפרוייקט הזה. גם אינני מזלזל במעורבות של יהדות העולם המנסה בפעם הראשונה להגיע לעימות פרונטאלי עם בעיות החברה בישראל, ולא רק עם בעיות של מטוסים של חיל-האוויר, של נטיעת עצים, של קרן-קיימת לישראל וכ"י יוצא באלה — וכל אלה הם דברים חשובים שחשפנו בפני יהודים מחוץ-לארץ. הפעם יש, כאמור, עימות פרונטאלי עם הנושא החברתי ולכן אני חושב שאלה הן תרומות חשובות לנושא. אם היום מנסים אנו לחזק את עיריות הפיתוח לא רק על-ידי מתן תמריצים אלא גם על-ידי העדפה והנחת תשתית חברתית ואידיאולוגית. הרי אלה אינם רק נושאים כלכליים אלא גם נושאים חברתיים.

מן הראוי שאסיים את הערותי בנושא זה בציון אחד הביטויים החשובים לקירוב ולשילוב הבין-עיתי בישראל. נמשכת המגמה של עלייה בנישואים המעורבים של בני-זוג יוצאי עדות וגלויות שונות. בשנת 1955 רק 11.8% מן הזוגות שנישאו היו זוגות מעורבים, קרי יוצאי אי-רופה—אמריקה ואסיה—אפריקה. ב-1970 שיעורם היה 17.6%; ב-1977 — 19.9%; וכיום שיעורם הוא מעל 20%. חברת-הכנסת אבנרי, אני מציינת זאת כי זה אחד ההבדלים החשובים בין המציאות האמריקנית לבין המציאות הישראלית. נמצא שתהליך תמשך זה הולך וגובר. תהליך זה נוגס במיתאם שבין המצב החברתי כלכלי של קבוצות האוכלוסיה לבין ארצות מוצא ועדה. במלים אחרות, גם כאשר תבטל בעיית הפער העדתי, אגחנו ניוותר עם פער חברתי במדינת ישראל. זאת הכעיה הגדולה שתעמוד בפנינו גם אחר כך.

אין ספק שהושגו הישגים חשובים בנישור בין פערים עתיים בחברה הישראלית. לדעתי צריך לתגבר אותם בהרבה.

אינני חושב שניתן למצות את הנושא בחילופי דבריים כאלה ולכן אני מציע להעביר את שתי ההצעות — של חברת-הכנסת מאיר כהן ואורי אבנרי — לדיון מקיף, קפדני, נמרץ ויסודי בוועדת העבודה והרווחה.

מאיר כהן (הליכוד):

אני לא מסכים להעברת הצעתי לדיון בוועדה.

היו"ר ח. גרוסמן:

אתה יכול שלא להסכים. חברת-הכנסת מאיר כהן, אתה נוטל את רשות הדיבור כל-איימת שאתה רוצה. ללא כל תקינות, ללא כל סדר. אני אשאל אותך אם אינך מסכים להעביר לוועדה? — — —

מאיר כהן (הליכוד):

אני מבקש שהשר יסכים לקיים דיון במליאה.

היו"ר ח. גרוסמן:

השר יכול להסכים או לא להסכים. אבל הרי ההחלטה היא בידי הכנסת. האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה?

מאיר כהן (הליכוד):

לא, גברתי.

הרי הנושא הכספי וחלוקת ההכנסה הם גורם חשוב במצב החברתי של אנשים.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
אבל לא באופן בלעדי.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

אבל אמרתי שזה בלעדי. ודאי שאין זה בלעדי, אבל זה גורם חשוב מאוד ואי-אפשר לבטל אותו ולומר שאינו רלבנטי.

הטבה זו משולמת, כידוע, לקשישים התלויים בקיזום כמעט בלעדית בקיצבת הביטוח הלאומי. לא קיימים נתונים מדויקים על שיעור מקבלי ההטבה הסוציאלית לפי ארצות מוצא, אולם אינדיקציות מסוימות על ההתפר-סות הגיאוגראפית של מקבלי הטבה סוציאלית מצביעות על כך שבישובים שבהם קיימים ריכוזים גדולים של יוצאי אסיה—אפריקה עולה אחוז מקבלי ההטבה על 70 לעומת כ-40% מהמשפחות בישובים בעלי אוכלוסיה מעורבת ובישובים שבהם יש משקל גדול יותר ליוצאי אירופה—אמריקה. ממצאים אלה שופכים אור על מצבם הכלכלי הקשה יותר של יוצאי אסיה—אפריקה, התלויים יותר במערכת התמיכות שהמדינה מבטיחה להם באמצעות המוסד לביטוח לאומי, אולם הם גם גותנים ביטוי לפיתוח של מנגנוני הגנה המבטיחים לפחות את הקיום, אם כי ברמה מינימאלית. אינדיקציה לתרומת מערכת התמיכות לשיפור מצבה של האוכלוסיה בארץ, ובמיוחד לצימצום הפערים בתחולת העוני, ניתן לקבל על-ידי השוואת היקף העוני בקרב האוכלוסיה לאורך זמן. עיבודים על תחולת העוני, שנערכו על-ידי אגף מחקר ותיכנון של המוסד לביטוח לאומי מתוך סקרי הוצאות המשפחה, מראים אמנם היקף עוני גדול יותר מקרב יוצאי אסיה—אפריקה לעומת יוצאי אירופה—אמריקה, אולם קיימת מגמה מתמדת של צימצום הפער לאורך זמן. לפני פועלתה של מערכת אבי-טח ההכנסה נשאר שיעור האוכלוסיה הענייה בקרב עדות המוחזק יציב בין השנים 1968—1975. לעומת זאת אם נבדוק את השפעת מערכת ההכנסה על יצירת יתר שוויוניות כלכלית הרי חלה ירידה ניכרת בהיקף האוכלוסיה הענייה. ובמיוחד בקרב יוצאי אסיה—אפריקה. למשל, היקף האוכלוסיה הענייה בקרב יוצאי אסיה—אפריקה לאחר פועלת מערכת הביטוח הלאומי ויתר תשלומי הרווחה ירד בשנת 1975 ב-80% לעומת ירידה של 60% ב-1968, דהיינו חל שיפור של כ-33% במשך השנים. לעומת זאת השיפור שחל באותה תקופה אצל יוצאי אירופה—אמריקה התבטא ב-20% בלבד. מכאן שחל שיפור יחסי במשך השנים שפעלנו לצימצום הפער של יוצאי אסיה—אפריקה בתחום זה. יחד עם זאת — ואני מדגיש את הדברים — אני רחוק מלחשוב שאגחנו יכולים לומר היום שהיטבנו לעשות או שעשינו די בנושא הזה. עדיין קיים פער גדול בהיקף העוני בין האוכלוסיות, ומרבית הקשישים וחלק לא מבוטל של המשפחות מרובות-הילדים אינם נהנים מרמת תמיכה או מהכנסה המאפשרות קיום ברמה נאותה.

אני רק רוצה לציין פה את התכנית לשיקום שכונות, שהיא נסיון נוסף להגיע לאיתור אוכלוסיה של עוני או של מצוקה כלכלית וחברתית, אבל על רקע גיאוגראפי. אם בעבר עשינו את זה על רקע דמוגרפי, למשל באמצעות תשלומים, הרי הפעם תכנית שיקום שכונות, עם כל הקשיים ועם הבעיות — ודווקא מפני שהיא כל-כך חיונית וכלי-כך חשובה הבעיות מתעוררות — כוללת

ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חברי הכנסת מ. כהן בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ח. גרוסמן :

ביחס להצעתו של חברי-הכנסת אורי אבנרי — —

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

במקרה זה אני לא רואה טעם רב להפריד את הדיון בשתי ההצעות. אין טעם שיהיו דיונים מקבילים בשני מוסדות. אפשר לדון בשתי ההצעות במליאת הכנסת.

היו"ר ח. גרוסמן :

זאת צריך היית לעשות קודם. אחרי שחברי-הכנסת מאיר כהן לא הסכים להעביר לוועדה שאלתי אותך אם אתה מסכים להעביר לוועדה ואמרת: כן. אי-אפשר לעשות נגדה.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

אני חושב שהשר יסכים לכך שאחזור בי מדברי במקרה זה.

שרי-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

שיהיה במליאה.

היו"ר ח. גרוסמן :

בסדר. חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת: לדון במליאה בהצעתו של חברי-הכנסת אורי אבנרי.

ה צ ב ע

ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חברי הכנסת א. אבנרי בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

4. מצבם של ערביי ישראל ועתידם

נסים — "ועל כן הממשלה ניגשת לפתרון הבעיות לא מתוך נקודת ראות של חשש ואי-בטחון באשר לנאמנותם אלא מתוך רצון להתמודד בכנות עם הבעיה של מגור שיש לו אורח חיים ומשאלות משלו." אני מבקש מהשר נסים, שאיננו נוכח כאן כרגע, או מסגן ראש הממשלה מר ארליך, שיש יב לי, שיאמר לכנסת ולעם, עם אילו בעיות ממשלת הליכוד התמודדה עד היום הזה ומאז תשובתו של השר נסים.

באשר לנאמנות: מאז תשובתו של השר נסים — אני עקבי, מאחר שאני רוצה לעקוב אחר הבטחות הממשלה; ממשלה עם אמיונות צריכה למלא אחר הבטחונה — הורכבו בשם הממשלה צוותים מספר למשא ומתן עם מצרים ולא ראינו ולא שמענו שהממשלה חשבה לרגע שכדאי שערבי או קבוצת ערבים ישראלים יצטרפו לאותם צוותי משא-ומתן. פניתי לפני חודשים מספר במכתב לראש הממשלה לצרף ערבי למשלחת שלנו למצרים, לגציגות. לא קיבלתי תשובה למכתבי ושום ערבי לא מונה בקרב עובדי השגרירות. אני מתרכז בנושא המעמד המדיני, המעמד הפוליטי של ערביי ישראל ולא המעמד הכלכלי. מי יוכל להזכיר לי שמו של ערבי אחד העובד במשרד ממשלתי ומכהן בתפקיד וברמה של קביעת מדיניות? מי מסוגל להזכיר לי את קיומו של מנהל מחלקה ערבית שהוא ערבי, באיזה שהוא משרד ממשלתי, התופס עמדה ברמה של קביעת מדיניות?

היו"ר ח. גרוסמן :

לא. אתה מבקש שהדיון יתקיים במליאה. חברי-הכנסת אבנרי, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
אני מסכים.

היו"ר ח. גרוסמן :

טוב, נצביע על כל הצעה והצעה בנפרד.

סעדיה מרציאנו (מחנה שלי) :

אולי השר ייענה לבקשתו של חברי-הכנסת מאיר כהן לדון בהצעות במליאה?

שרי-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

אני חושב שדיון בוועדה יהיה דיון מעמיק ורציני.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

בוועדה אפשר להזמין מומחים.

היו"ר ח. גרוסמן :

ובכן, נצביע על כל הצעה בנפרד. חברי הכנסת, אני מעמידה להצבעה את ההצעה של חברי-הכנסת מאיר כהן.

ה צ ב ע

בעד ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חברי הכנסת מ. כהן בסדר-היום של הכנסת — רוב

בעד ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חברי-הכנסת מ. כהן לדיון בוועדת העבודה והרווחה — מיעוט

היו"ר ח. גרוסמן :

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: מצבם של ערביי ישראל ועתידם — הצעתו לסדר-היום של חברי-הכנסת יודאן עטשי.

יודאן עטשי (ישיני — מפלגת המרכז) :

גברתי היושבת-ראש, רבותי זכרי הכנסת, ב"ב בד"צבמר 1978, לפני 20 חודש, העלה חברי-הכנסת שמואל טולידאנו הצעה לסדר-היום שבה הועלו בעיות הערבים הישראליים, הסיבות לבעיות, הסכנות אם גזינה אותן והסיכויים לפתרון אם נטפל בהן כהלכה. תשובת השר משה נסים היתה מעודדת ומלאה הבטחות של הממשלה על פרויקטים שבדעתה לעשות בהקדם. לבקשתו של השר משה נסים ולאחר תשובתו שהשרתה אופטימיות גיאות חברי-הכנסת טולידאנו, חברי סיעתי, לקחת בחזרה את הצעותו. מאז ועד היום נעשה מעט מאוד מכל מה שהבטיח השר נסים. בעייתם ומעמדם של ערביי ישראל הולכים ומחריפים, במיוחד משום ההזנחה ואי-תשומת-הלב של הממשלה לבעיותיהם, ובמיוחד הולכת ומתעוררת מסכת החיים המשותפים של שני העמים. שגרמקה במשך שנים רבות, ורעיון הדויקיום בשלום הולך ומתערער מיסודותיו. במהלך תשובתו אמר השר נסים: "הממ"שלה גורסת שרוב ערביי ישראל נאמנים למדינה נאמנות ללא סייג, ללא תנאי, ויש ציבור באוכלוסייה זו שאינו ממלא אחר ציפיותינו ממנו." — אני מסכים לכל מלה שאמר השר

לשיתת היום, לשיחת השעה, אצל הדרוזים ואצל הערבים. אני חושש מפני אותם חיילים דרוזים המשרתים היום בשירות הסדיר, כאשר הם יבואו הביתה ויראו אצל משפחותיהם את ההודעות האלה, שבהן הם רואים התחלה של השתלטות הממשלה בעתיד הנראה לעין על אותן אדמות שנשארו בידי העדה הדרוזית ובוודאי בידי ערבים אחרים במדינת ישראל. כדאי שהאחראי לתיק של האוכלוסיה הלא-יהודית במדינת ישראל יקח את הסכנה הזאת לתשומת-לב. חלקים רבים מאדמות אלה אינם מעובדים כלל ואף לא שווים את סכום המס שהאוצר דורש בשבילם. זה שנים מעטות לא היה הפקעת אדמות מאסיבית. המסים הכבדים המוטלים לאח-רונה הם בגדר נסיון נוסף להכריח את האזרח הערבי הישראלי לוותר על שארית רכושו אם לא יוכל לשלם. אני פונה אל ממשלת ישראל ואל שר האוצר באופן מיוחד ואומר להם שנסיון כזה עלול להוביל לתוצאות הרת-אסון. חשוב, לכן, לעיין מחדש בצווים הללו לפני שתפרוץ תבערה שקשה מאוד יהיה לכבותה. בזה אני מעביר לך ולכל חברי הכנסת אוהרה חמורה, דאגה עמוקה של בני העדה הדרוזית במיוחד. כל אחד מכיר בחשיבותה ובערכה של האדמה לעם היהודי. לא פחות מזה חשובה האדמה לערבים ולדרוזים. משום כך אני חוזר ואומר שאל לכם לשחק בנושא האדמה עם העדה הדרוזית במיוחד. אם אין לדרוזי אדמה, אם אין לו רכוש כזה — אין לו דבר והוא כאילו תלוי באוויר.

גברתי היושבת-ראש ורבותי חברי הכנסת, אני מדבר אליכם בכנות רבה. כשאני מציג את הנושא הזה בשיחות יומיומיות שלי עם אישים ברשויות הממשלה אינני עושה זאת רק טובת ולהגנת האינטרסים של ערביי ישראל, אלא בראש ובראשונה אני עושה זאת בגלל החשש והחרדה שלי לגורל התברה הישראלית ומדינת ישראל. אני חושש למה שזה עלול לעשות למערכת היחסים, שנקרמה בדם רב ובכסף רב, גם על-ידי הממשלות הקודמות וגם באמצעות לשכת היועץ לענייני ערבים, גם באמצעות ההסתדרות, גם באמצעות אישי ציבור יהודים וערבים. אני חושש וחרד מפני כך שהמסכת הזאת תירמס בעתיד הנראה לעין, אם יתנו למצב הזה להימשך כפי שהוא. אני דואג לתדמיתה ולמעמדה של הממשלה שנבחרה בצורה דמוקרטית על-ידי העם בישראל. הרגשת המרידות, הזרות, האכזבה, התיסכול והניכור בקרב רבות רבות מערביי ישראל לא תוכל להימשך לנצח. היא תמצא לה פעם את ביטויה במעשים אשר ישבשו את חיינו התקינים. ואז לא תעזור המטרה, ואז לא יעזור גם הצבא, אלא אזרחי ישראל ייאלצו למען זכויות שוות. אני מסכים שיש חריגים, שיש מאות ערבים קיצוניים, לפעמים אנטי-ישראליים. זוהי תופעה לגיטימית בכל משטר דמוקרטי. נטפל בכל מקרה לגופו ונפעיל לגבי את החוק במלואו. ברור לי שלא צריך להמשיך ולהזניח, לגרום לניכור ולתיסכול של חלק זה של האוכלוסיה.

גברתי היושבת-ראש, כל קונפליקט אתני בארצות שונות הוא תוצאה של מדיניות של אי-שוויון. של ניכור ושל הונחה. של אי-שותפות ואי-השתייכות של אוכלוסיה שלמה שאינה יכולה להמשיך לחיות על הטבות ושיגשוג כלכלי. יש צורך גם בשותפות וגם בהרגשת השתייכות ונטילת חלק באחריות המקומית והלאומית. זה דורש השתייכות ושותפות באחריות, באחריות לוקאלית, באחריות מיניסטריאלית ולאומית. עלינו להיות ערים לתופעה

זה 30 שנה, רבותי חברי הכנסת, ישנם ערבים, וביניהם דרוזים, במשטרה היגדלה. אין, ואפילו לא אחד, ששובץ בפקיד הבכיר של המטה הארצי של משטרת ישראל. אם הממשלה הנוכחית אכן מאמינה במה שהשר נסים אמר, ואני רוצה להאמין שהיא מאמינה בזה, מדוע זה אין אישיות ערבית אחת במשרד החוק, באחת מנציגי גויותינו בחו"ל או במשרד הראשי בירושלים? 20% מכלל התלמידים בישראל הם ערבים. מדוע אין סמנכ"ל ערבי לחינוך התלמידים הערבים? מה נעשה עם הנוער הערבי שבין הגילים 14 ל-18? ומה עושים עם הצעירים הערבים שבגיל 18 ומעלה? היכן היא מדיניות משרד השיכון במגזר הערבי, מדיניות שאותה הבטיח השר נסים לפני 20 חודש? מצוקת הדיור אצל ערביי ישראל מתגלגלת בשיא חריפותה והערבים שבונינים בעצמם עובדים על חוק התיכונן והבנייה. הגיע הזמן שמשרד השיכון יבנה, ישכיר או ימכור דירות לערבים הסובלים ממצוקת הדיור.

אני הייב להעלות על נס חלק, לא הכול, מפעולות לשכת היועץ לענייני ערבים שליש הממשלה בעניין הטיפול בדוואים, אם כי הטיפול איננו מושלם.

גברתי היושבת-ראש וחברי הכנסת, אין המדובר בהקצאת משאבים כלכליים בלבד לאותו משרד של יועץ. המדובר הוא בהענקת סמכויות מתאימות למשרד זה. אותה, אדוני סגן ראשי הממשלה מר ארליך, צריך לקחת את הבעיה של ערביי ישראל כמיניסטרונו, מיניסטרונו שאיננו חשוב פחות מאחרים. "גוש אמונים", למשל, העסיק את כל המיניסטרונים במדינה במשך תקופה של שלוש שנים. ואילו סגן ראש הממשלה וחברים אחרים בממשלה עוד לא מצאו את האפשרות לגרום לכך שה-ממשלה תשב אפילו למשנה קלה כדי לדון בסוגיה הזאת של ערביי ישראל. בושה וחרפה למדינה ולמשטר הדמוקרטי בה היא העובדה שבמשך 30 שנה ישבה רק ממשלת המערך, בשנת 1968, במשך חצי שעה בלבד, לדון בנושא זה. ממשלת הליכוד עדיין לא ישבה לדון בנושא זה, אפילו לא שעה אחת, אפילו ישיבה אחת לא הקדישה לנושא הזה. אני עוקב אחר העניין הזה ואני מנסה לראות כמה ישיבות הקדישה הממשלה לנושאים אחרים, שהם אגנם עיקריים וחשובים, אבל שבבילי ובשביל ערביי ישראל הם לפעמים משניים. ואילו בנושא של ערביי ישראל היא לא דנה כלל. יש לדאוג להגדרה הנכונה של ערביי ישראל כדי שלא נצטרך להגדיר אותם כאזרחים על האדמה הזאת. אנחנו צריכים לראות בהם אזרחים נאמנים, כפי שהזכרתי באו לידי ביטוי בתקופה האחרונה מפי השר נסים. אני רוצה לפנות אל סגן ראש הממשלה מר ארליך ואל היועץ לענייני ערבים ליד ראש הממשלה: לממשלה אין זמן לשבת ולדון בנושא הזה, ולכן אני מציע שהממשלה תעשה את אשר עשו הממשלות הקודמות, תעניק לכם סמכויות וגם כספים שייעור המתאים ובהתאם לאחוז של האוכלוסיה הערבית בארץ.

בתקופה האחרונה נשלחו אל בני העדה הדרוזית באופן מיוחד, ואל הערבים בכלל, הודעות ובהן בקשה לשלם סכומי-עתק בעד חלקות אדמה שברשותם. אני יודע שלדרוזים, למשל, אין עוד אדמה. אני פונה אל הממשלה ומוהיר אותה לבל תתנהג בדרך זו עם העדה הדרוזית. שום דרוזי לא ישלם את הסכום הנדרש ממנו בשביל אדמתו ורכושו. הצווים מופרזים וכל הרכוש של המשפחה הדרוזית לא יוכל להספיק לשלם את המסים בעד 2 דונאמי אדמה שיש למשפחה דרוזית. הנושא הזה הפך

משה עמאר (המערך) :

ולא התקיים דיון. מאומה לא השתנה.

סגן ראש הממשלה ש. ארליך :

דיון בממשלה הוא חשוב מאוד. אבל לא מחייבים את הממשלה לקיים דיונים על המגזר הערבי כשם שהיא לא מקיימת דיונים על המגזר היהודי.

זיראן עטשי (שינוי — מפלגת המרכז) :

אם יעשו הפגנות ?

סגן ראש הממשלה ש. ארליך :

אנחנו עושים את העבודה בלי דיונים. היו דיונים בממשלה גם לאחר 1968. חשוב לדייק בדברים האלה. מסרת, חברי-הכנסת עטשי, תמונה מסויימת ויש לי רק להביע את צערי על כך שהפרות בתיאור הצל, שהוא לא כל כך חמור. יש הרבה מאוד אור. אני לא מתעלם מכך שיש גם צל. בכל מקום שיש אור יש גם צל. אני מבקש להתייחס לדברים בפרופורציות הנכונות. עם זאת, כיוון שהיה דיון במליאה לפני שלושה שבועות, אני מציע לצרף את הצעתו של חברי-הכנסת עטשי לאותה הצעה של חברי-הכנסת אסעד. ונדון בשתי הצעות בהקדם האפשרי בוועדה. אני מציע להעביר את ההצעה לוועדה. הוועדה תיקבע.

היו"ר ח. גרוסמן :

לאילו ועדה הועבר הנושא בפעם הקודמת ?

(ק ר י א ה : לוועדת הפנים של הכנסת.)

חברי-הכנסת עטשי. האם אתם מסכים שהצעתך תועבר לוועדה ?

זיראן עטשי (שינוי — מפלגת המרכז) :

אולי סגן ראש הממשלה מוכן להציע שיהיה דיון במליאה פעם אחת ?

היו"ר ח. גרוסמן :

זו וכותך להציע.

זיראן עטשי (שינוי — מפלגת המרכז) :

אני מציע שהדיון יתקיים במליאה.

היו"ר ח. גרוסמן :

לפנינו שתי הצעות : האחת, לדון בנושא במליאה ; והשנייה, להעבירו לוועדה.

סגן ראש הממשלה ש. ארליך :

אינני מתנגד שיהיה דיון במליאה.

היו"ר ח. גרוסמן :

אנחנו עוברים להצבעה. בפנינו הצעה אחת בלבד.

ה צ ב ע ה

הצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של

הכנסת נתקבלה.

משה עמאר (המערך) :

בקאדנציה הבאה.

שמחילה התעוררות מתרדמה, ולדעתי אין דבר יותר מסוכן ממנה. אין דבר יותר מסוכן מהתעוררות מהתרדמה ומהשכרון שבהם נמצאים ערביי ישראל. כל נרמס ונתעלם מההרגשה הכללית בשטח. אנחנו מבקשים לעשות שלום עם מדינות ערב והעמים האחרים במרחב שלנו. אך שלום עם אזרחי ישראל הערבים, שהוא בהישג ידינו, אינו בטוח עוד. נעשה שלום בבית. נתחיל לעשות שלום מחוץ שוויון בין היהודים, בינם לבין עצמם, כפי ששמענו קודם, ואחר כך. או עם זאת, בין היהודים לערביי ישראל. או אני צופה חברה הומוגנית, אחראית, שתוכל לעמוד בפני המשימות הלאומיות של המדינה כולה.

יש לעשות מיפוי של הצרכים הפיסיים והאורבאניים של האוכלוסיה הערבית. בין היתר אני חייב להזכיר את הפער המשווע בנושא השירותים הסוציאליים. לפעמים יש כמה כפרים שמקבלים שירות באמצעות חצי עובד סוציאלי, ומדובר בכפרים בני 25 אלף תושבים. מה יגיד הנוער הערבי ? למה אנחנו מצפים ממנו ? שיהיה נוער ישראלי חיובי. יוצר טוב ? לעולם לא. לכן האצבע המאשימה המופנית נגד אותו נוער ערבי צריכה להיות מופנית קודם-כולל נגד המחדלים של אי-אספקת שירותים לאוכלוסיה ערבית זו.

ולבסוף, אני מציע שוב לסגן ראש הממשלה, חברי-הכנסת ארליך, ולאותם האנשים המייעצים לו במשרד ראש הממשלה, שלא נאחר את העגלה. איננו מאחרים את העגלה עדיין. אני חושב שיש עוד הרבה להציל ולעשות. יש לכם עוד שנה וחצי. אני לא יודע אם הממ"ש שלה וזאת תכהן עוד שנה וחצי אבל אני רוצה לציין שמאז השר נסים הבטיח עברו 20 חודש ולא נעשה ולא כלום. הכדור בידך, מר ארליך, דרבן את הממ"ש שלה. תמצא הרבה עוורים וחומכים ומעודדים. אנחנו נעזור לך גם בממשלה.

היו"ר ח. גרוסמן :

רשות הדיבור לסגן ראש הממשלה מר שמחה ארליך.

סגן ראש הממשלה ש. ארליך :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ב-9 ביולי הור עלתה הצעה דומה במליאת הכנסת עליידי חברי-הכנסת שפיק אסעד, שדיבר באותה רוח ועל אותם נושאים שהעלה בצורה יסודית מאוד חברי-הכנסת עטשי. התייחסתי אז בפרוטרוט לנושא והעליתי הצעה שנתקבלה על דעת המציע, ולכן לא אחזור על דברים שנאמרו לפני שלושה שבועות בלבד במליאת הכנסת.

אני מבקש להעיר שתי הערות קצרות לחברי-הכנסת עטשי.

משה עמאר (המערך) :

מאז לא השתנה מאומה.

סגן ראש הממשלה ש. ארליך :

במשך שלושת השבועות האחרונים לא נשתנה דבר.

5. סיכון חיי אדם על-ידי התקנה ותחזוקה רשלניות של מערכות הגאז

היו"ר ח. גרוסמן :

נכון. גם אני קובלת על כך. אבל פנה אלי שר הבי ריאות וביקש לדחות את הדיון בהצעה הנוגעת לו ואני נענית למצוקתו, מה עוד שהנימוק היה בהחלט מתקבל על הדעת. אני לא חייבת להביא לכאן את הנימוקים.

היו"ר ח. גרוסמן :

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 8205 : סיכון חיי אדם על-ידי התקנה ותחזוקה רשלניות של מערכות הגאז. רשות הדיבור למציע, חברי-הכנסת דוד שטרן.

משה עמאר (המערך) :

הסדר מתבלבל.

דוד שטרן (הליכוד) :

דליפה של גאז שאינה מתוקנת מסכנת חיי אדם מהרעלה או על-ידי התפוצצות. חובה של תיקון תוך 24 שעות רשומה ברוב החוזים של חברות הגאז, אבל היא אינה מקיימת. זאת ועוד. כל צרכן גאז משלם בעד תחזוקה שוטפת וקבועה סכום שנכלל בתשלום בעד הספקת הגאז. ספקי הגאז מבקרים אצל כל צרכן כל חודש או חודשיים, אבל הם אינם בודקים את המיתקן כי אם רק מחליטים את המכלים.

משרד התעשייה, המסחר והתיירות, הממונה על בני צוע התקן, חייב מיידית לעשות את הדברים האלה: א. לדרוש מחברות הגאז לקיים את התקן ואת מחויבותן החוזית לצרכנים; ב. להשלים את עידכון התקן הנמצא בהכנה ובבדיקת הוועדה המרכזית זה שנתיים; ג. להחיר זיר את החובה לביקורת יוזמה של חברות לפחות פעם בשנתיים, כיוון שלדעת מומחים חלקים שונים של המיתקנים מתקלקלים בתקופה זאת לערך; ד. לבדוק את דרגת העונשים המוטלים על החברות שהיו תואמים את מידת הסיכון הנגרמת על-ידי רשלנות, התקנה לקויה ותחזוקה לקויה; ה. משרד התעשייה, המסחר והתיירות ומשרד העבודה והרווחה, הממונים על הבטיחות במבני התעשייה, חייבים לדאוג מיידית לעריכת בדיקות במיתקנים לשם מגיעת תקלות והצלת חיי אדם ורכוש.

גברתי היושבת-ראש, חוקים רבים וטובים חוקקה הכנסת במשך שנים, תקנות מועילות וטובות הותקנו בתקן ישראלי ובתקנות אחרות. אבל יש פער בל יסוער בין החוק לבין אכיפתו; יש זילזול בחיי אדם וברכוש של האזרח. זאת תופעה מסוכנת הפוגעת באיכות החיים ובערכי החברה.

אני מבקש לקיים דיון על הצעתי לשם בירור מפורט של הבעיה וגיבוש הצעות לחיקון המעוות.

הי"ר ח. גרופמן :

אבקש מהשר נסים להשיב.

השר מ. נסים :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, טוב עשה חבר הכנסת דוד שטרן שהעלה לדיון את נושא התקנות הגאז בישראל והתיבטים הבטיחותיים שבו. לא מן הנמנע כי תוצאות הדיון יביאו ברכה לציבור הצרכנים והציבור הרחב, משום שמטרת הדיון היא להגן על שלומם ובריאותם.

נושא אחריות חברות הגאז ופעולותיהן בשוק הרחב נתון לאחריות שלושה משרדי ממשלה: האחד — משרד התעשייה, המסחר והתיירות, האחראי להכנה, לאישור ולפיקוח תקנים מחייבים בכל הקשור לייצור ולהתקנת מיתקני גאז לשימוש ביתי; השני — משרד האנרגיה והתשתית, האחראי למכלול פעילותן של חברות הגאז בשוק בארץ, ובכלל זה לקביעת המחירים לצרכן; השלישי — משרד העבודה והרווחה, בתוקף אחריותו על המוסד לבטיחות ולגיהות. מכאן נובע שכל נושא שדנים בו היום מחייב תיאום בין החברות לבין המשרדים הנוגעים בדבר. טבעי וכנראה אין מנוס מכך שלעתים אורך הטיפול זמן מעל הדרוש.

חברי הכנסת הנכבדים, כיום נמצא בתוקף תקן ישראלי רשמי, ת"מ מס' 158, התקנות גאז הנושא את השם "מיתקני גז לשימוש בגאזים פחמימניים מעובים המסופקים בתוך מכלים משלטים: הוראות בטיחות". תקן זה הקובע הוראות בטיחות להתקנתם ולהחזקתם של מיתקני גאז,

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להעלות לסדר-היום של הכנסת נושא הנוגע ישירות למאות אלפי צרכני הגאז בישראל. עקב רשלנות של חברות הגאז ואי-קיום מחויבותן כלפי הצרכנים, לפי תקן ישראלי ותקנות מחייבות, מסכנות החברות את בריאותם וחיייהם של רבים מצרכני הגאז, הנמצאים במצב של משחק ברולטה רוסית — שאין אפשרות לחוות מתי תקויה להתפוצצות. פיצוץי באלוני גאז גרמו לאבדן חיים רבים ולאבדן רכוש רב. אביא רק כמה דוגמאות של התפוצצות קטלנית. בבת-גלים, במיתקן לא תקין, גרם ניצוץ להתפוצצות שביאה לאבדן חיים של שלוש נפש שות והרס הבית. במפעל בחיפה פרצה דליקה כתוצאה מהתקנה לקויה של מיתקן הגאז. בקריית-מוצקין התמוטט בית כתוצאה, כנראה, מהתקנה לקויה של שסתום פגום. פיצוץ קטלני של באלוני גאז בהדר-יוסף בתל-אביב גרם להרס בית ולאבדן חיים של זוג קשישים. קצרה היריעה מלמנות את כל המקרים שקרו ולכן אמנע בזמן הקצר הנתון לרשותי מלהצביע על כתובות בירושלים, בתל-אביב, בפתח-תקווה ובערים אחרות, שם התקנת הבאלונים נוגדת את התקן ואת דרישות הבטיחות.

תקן ישראלי מס' 158, מדצמבר 1962, לא עודכן זה שנים רבות ולא הותאם לדרישות בטיחות חדשות, המורות יותר מאשר בשנים שעברו. מכאן שחלה התקדמות בנושא הבטיחות, כשרגישותנו לנושא הזה היום גדולה הרבה יותר מאשר בעבר. התקן הזה מס' 158, המחייב עד היום, קובע מפורשות את דרכי השימוש במיתקני הגאז, מגדיר את סוג הגאז, הלחץ המותר, הזוק המכלים ובעיקר את הכללים להתקנה וחובת הביקורת על המיתקנים. וכך אנו קוראים בסעיף 5 של התקן: 1. המכלים יותקנו ויחזקו במקומות אשר הגישה אליהם נוחה, בריחוק של 1.2 מ' מבורות ומתאי בקרה של מי דלוחין וביוב; ב-2 מפורטים מקומות אסורים להתקנה של מכלים, כגון מקומות התיקיקעיים; ב-3 ישנה הוראה מפורשת על ריחוק ממקור של חום או של ניצוץ; ב-4 מדובר על איסור התקנה והחזקה של מכלים בתוך בנייני מגורים; ב-6 מוגדרים הסוג והחומר של הצינורות המתורים לשימוש. כשהצינורות חייבים להיות מפלדה או מנחושת או מפלזי וללא תפרים. סעיפים נוספים מגדירים ומפרטים תהליכי הרכבה תחת הרצפות בתעלות חיצוניות ותקנות הנוגעות לשמירת המיתקנים בשני קרני שמש שזכו. בנוסף לכל הפרטים הטכניים שמגדיר, סעיף 14 של התקן מפרט את החובות המוטלות על חברות הגאז המתקינות את המיתקנים. וכך אנו קוראים: "אחת לשנתיים לפחות על חברת הגאז לבדוק את המיתקן כולה, כולל ארובות, פתחי איזורור וכיו"א והלאה — הודעה ככתב על תוצאות הבדיקה תימסר לצרכן. במקום ההודעה ככתב על תוצאות הבדיקה מותר להסתפק באישור הצרכן על ביצוע הבדיקות". כל זאת בתקן מחייב ורשמי המטיל חובה על חברות הגאז והטכנאים שלהן לפעול לפי הוראות התקן ולפי הוראות מפורשות המפורטות בחוזים שבין החברות והצרכנים.

בתכנית "כולבוטק" לפני שבוע ראינו ושמענו פרטים מחרידים על התקנה לקויה מחמתני מיקום. קירבה למקום ניצוצות, שימוש בצינורות מחומר גמיש שאינו תואם את דרישות התקן, העמדת באלונים במטבחים וחריגות רבות נוספות. מתקבלות תלונות על שירות לקוי. כל

מדי שנה מבצעות החברות אלפי התקנות גאו, וב"מקרים מסויימים, לא מעטים, הועמדו החברות לדין בגין לליקויים, עם כל המשתמע מכך. כמובן שוקל המשרד והחירות יעמיד את חברות הגאו על החומרה שיש לייחס לליקויים עם כל המשתמע מכך. כמו כן שוקל המשרד להציע תיקון בחוק ולהחמיר בעונשים הקבועים כלפי אלה שיימצאו אשמים ברשלנות ובהתקנה לקויה של מיתקני גאו.

בשל חשיבותו של הנושא, גברתי היושבת-ראש, אני מציע להעביר את ההצעה של חברת-הכנסת דוד שטרן לדין מעמיק בוועדת הכלכלה של הכנסת.

היו"ר ח. גרוסמן :

חברת-הכנסת שטרן, האם אתה מסכים ?

דוד שטרן (הליכוד) :

כן, גברתי.

היו"ר ח. גרוסמן :

חברי הכנסת, לפנינו רק הצעה אחת: להעביר את הנושא לדין בוועדת הכלכלה.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

ט. שאלות ותשובות

שאלה 1: פעולות עיריית תל-אביב בקשר למבנים הן: א. מבנה שהוכרו כבלתי-תקין מבחינה הנדסית, העירייה מוציאה לגביו צו הריסה; המבנה נהרס באישור הממונה על המחוז מייד עם פינויו; ב. מבנה תקין אשר הוצא לגביו צו סגירה מסיבות תברואה, נאטם ולא נהרס. למרות זאת, במקרה שהמבנה בבעלות המדינה, מוצא לגביו צו הריסה גם אם הוא תקין מבחינה הנדסית.

לשאלות 2-3: כפי שצויין לעיל, במקרה של הר-צאת צו סגירה למבנה תקין מבחינה הנדסית, והוא עומד בשטח הנמצא בבעלות פרטית, לא ניתן להרסו.

היו"ר ח. גרוסמן :

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המערך) :

אדוני השר, השר השיב מהצד החוקתי, מה צריך לעשות לגבי מבנים מפונים. אני התייחסתי בשאלתה לאותם מבנים שפוננו על-ידי המחלקה, אבל לא נהרסו ולא נאטמו בצורה שאי-אפשר לחדור אליהם.

שר-הפנים י. בורג :

אם תחני לי כתובות של בתים כאלה, אני מוכן לבדוק כל בית. אינני יכול להתייחס לניסוח כוללני.

אורה נמיר (המערך) :

זאת תופעה.

5895. הסכנה שבבתי העוברים בשכונת-התקווה

חברת-הכנסת ש. דורון שאלה את שר הפנים ביום י"ז באדר תש"ם (5 במאוס 1980) :

משכונת-התקווה הופנו אלי הלונות על בתים עוברים

נמצא עתה ברביזיה ובכוונתנו לכלול בו הוראות להתקנות גאו מרכזיות לבתים. להעשיה, למלאכה ולחלואות. מן הדין הוא לזרז את הרחבתו והשלמתו, ובטוחני שהדין הציבורי בנושא, כמו גם הנחיותי למכון התקנים, יביאו להכרזה על התקן החדש בעתיד הקרוב ביותר. בנוסף על כך נבדקת האפשרות לבקש ממשרד הפנים להנחות את מהנדסי הערים שלא לשחרר בניינים חדשים למגורים אלא אם אכן מצאו שהתקנת זגאו בוצעה כראוי.

חברת-הכנסת שטרן מבקש לחייב את חברות הגאו לבצע בדיקות בטיחות אחת לשנתיים. עד לשנת 1977 חייב התקן הרשמי לבצע בדיקות אחת לשנתיים. קיים ויכוח בין המומחים בדבר "אורך החיים" של מיתקני הגאו ובדבר תדירות הבדיקות היוזמות. הוויכוח הוא טכני בעיקרו, אך השיקול הכללי בדבר הקצאת כוח-אדם מיוחד לכך אינו מבוטל. יכול אני לומר לחברי הבית כי טובת הציבור היא שתעמוד לנגד עינינו כבואנו להחליט בנושא.

אני יכול גם לומר לחברי הבית שבימים אלה, בפ"ג ישה שהתקיימה במשרד האנרגיה והתשתית עם נציגי חברות הגאו, דובר על פירסום תשדירי שירות לצרכנים, שבהם ינחו את הציבור בדבר כללי בטיחות בהתקנות גאו ובשימוש בו. אין ספק שדבר זה יכול להגביר את מודעות הציבור לנושא וגם להביא לשמירה טובה יותר על כללי הבטיחות, להגברת הערנות ולהפחתת התאונות.

היו"ר ח. גרוסמן :

נעשה עתה אתנחתה בהצעות לסדר-היום, ואבקש מאת שר הפנים להשיב על שאלות.

שר-הפנים י. בורג :

אני מניח שהיושבת-ראש אמרה אתנחתה כדי לומר שזאת אתנחתה ולא סוף-פסקו, כפי שאנחנו יודעים מטעמי המקרא.

5292. השימוש לרעה במבנים מפונים

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר הפנים ביום כ"ה בטבת תש"ם (14 בינואר 1980) :

מבנים המפונים על-ידי חברת "חלמיש" בתל-אביב נאטמו, נהרסו ונפתחו ומשמשים בחלקם למחסנים לס"חורה גנובה ובחלקם למטרדים תברואיים.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי :

1. מה חובת העירייה לגבי מבנים מפונים ?
2. האם לא עדיף להרוס את המבנה מייד עם פינויו על-ידי חברת "חלמיש" ?
3. אם כן — האם מוכן השר להורות על הריסת מבנים אלה מייד עם פינוים ?

שר-הפנים י. בורג :

העובדות שהשאלתה מתייחסת אליהן הן : חברת "חלמיש" מפנה מבנים באחד משני המקרים האלה : א. לפי הוראות מחלקת ההנדסה העירונית, כאשר מהנדס מכרזי על המבנה כמסוכן מבחינה הנדסית; ב. בהתאם לפקודת בריאות העם, כאשר רופא מכרזי על מבנה כבלתי-ראוי למגורים מבחינה תברואית.

לשאלה 2: האחוז הממוצע של ההכנסות הישירות מתושבים בערי-הפיתוח בסך כל התקציבים של הרשויות המקומיות בערי-הפיתוח: $16.6\% = \frac{600.7}{3.609.3}$

לשאלה 3: האחוז הממוצע של ההכנסה המועברת לרשויות המקומיות בסך כל התקציבים של הרשויות המקומיות: $13.3\% = \frac{409.1}{3.071.5}$

לשאלה 4: האחוז הממוצע של ההכנסה המועברת לרשויות המקומיות בערי-הפיתוח בסך כל התקציבים של הרשויות הללו: $7.42\% = \frac{265.9}{3.609.3}$

לשאלה 5: האחוז הממוצע של השתתפויות משרדי הממשלה בסך כל התקציבים של הרשויות המקומיות: $25.7\% = \frac{789.9}{3.071.5}$

לשאלה 6: האחוז הממוצע של השתתפות משרדי הממשלה בסך כל התקציבים של הרשויות המקומיות בערי-הפיתוח: $32\% = \frac{1,171.4}{3.609.3}$

6071. הליקויים בפעולתה של ועדת בניין טרים בתל-אביב

חברי-הכנסת א. שפיזר שאל את שר הפנים ביום י"ז בניסן תש"ם (3 באפריל 1980):

מבדיקות של מבקר עיריית תל-אביב מתברר שנמצאו ליקויים בדרך הפעולה של ועדת בניין ערים בעיר, וביניהם העלמת מסמכים מתיקים נידונים, מתן אישורים ללא סמכות והצגת נתונים לא מדויקים.

אודה לשר אם ישיב לי:

- האם ממצאים אלו הובאו למשרד הפנים?
- האם בדעת משרד הפנים לנקוט אמצעים, לחקור או לתבוע חקירה משטרתית בממצאים הללו?
- אם לא — מדוע לא?
- האם העוברו הממצאים לידיעת היועץ המשפטי של הממשלה?
- מה הם אמצעי הפיקוח אשר מתכנן משרד הפנים להפעיל בעתיד כדי שתופעות אלה לא תישנה?

תשובת שר-הפנים י. בורג:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. דוח הביקורת של מבקר עיריית תל-אביב על רישום הפרוטוקולים של ועדת בניין ערים בעיר תל-אביב הובא לידיעת המינהל המחוזי של משרד הפנים. על-פי ממצאי הדוח אכן נהגלו ליקויים בפרוטוקולים. חסר רישום של חלק מהפרטים שנמסרו לוועדה בעל-פה בקשר להחלטות בעניין מתן אישורים להקלות לתו-ספות בנייה.

המשמשים פורצים וכמאורות סמים ומהווים מוקדי עבר-יינות ודוגמה אנטי-חינוכית.

אי לכך אבקש מאת כבודו להשיב לי:
האין למנוע פגע זה — לאטום, להרוס או לשפץ את הבתים?

תשובת שר-הפנים י. בורג:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1) בשכונת-התקווה אותרו כ-500 מבנים ודירות נטושים המשמשים פורצים וכמאורות סמים ומהווים מוקדי עבריינות.

2) מתברר "עזרה ובצרון", המופקדת על פרויקט שיקום שכונת-התקווה, נמסר לנו כי ועדת ההיגוי המ-קומית של פרויקט השיקום המליצה להקציב 25 מיליון לירות, במסגרת פרויקט השיקום, לצורך הריסה ופינוי של המבנים הנטושים אשר לגביהם ניתן לקבל חוות-דעת הנדסית המגדירה אותם כמבנים מסוכנים. הוועדה הבין-משרדית לשיקום שכונות, ועדת רפאלי-שמעוני, אישרה את התקציב המוצע, אך עדיין לא סוכם מקור המימון.

3) חברת "עזרה ובצרון" הרסה השנה, באמצעה הקיימים, 85 מבנים נטושים. סיכום נושא המימון יגביר את קצב ההריסה.

6070. ההכנסות הישירות של הרשויות המקומיות והשתתפות הממשלה בתקציביהן

חברי-הכנסת מ. קצב שאל את שר הפנים ביום י"ז בניסן תש"ם (3 באפריל 1980):

אודה לשר אם יואיל להשיב לי:

- מה הוא האחוז הממוצע של ההכנסות הישירות מתושבים ברשויות המקומיות בסך כל התקציבים של כל הרשויות?
- מה הוא האחוז הממוצע של ההכנסות הישירות מתושבים בערי-הפיתוח בסך כל התקציבים של ערי-הפיתוח?
- מה הוא אחוז הממוצע של ההכנסה המועברת לרשויות המקומיות בסך כל התקציבים של הרשויות המקומיות?
- כבשאלה 3 — ביחס לערי-הפיתוח?
- מה הוא אחוז הממוצע של השתתפויות משרדי הממשלה (ייעודיים) בסך כל התקציבים של הרשויות המקומיות?
- כבשאלה 5 — ביחס לערי-הפיתוח?

תשובת שר-הפנים י. בורג:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הנתונים המובאים להלן מתייחסים לשנת הכספים 1979, וסכומי החילוק הם במיליונים.

לשאלה 1: האחוז הממוצע של ההכנסות הישירות מתושבים ברשויות המקומיות בסך כל התקציבים של כל הרשויות: $16.6\% = \frac{600.7}{3.609.3}$

שרי-הפנים י. בורג :

1-2. המשטרה נוקטת את האמצעים העומדים לרשותה, כגון מעצר ברייונים, הגשת דוחות נגדם, הבאתם לדין, ובמקרים מסויימים אף החזרתם הסחורה.

6404. הקמת בתי-שיקום לאסירים משוחררים

הכרתי-הכנסת א. שפייר שאל את שר הפנים ביום כ' בתמוז תש"ם (16 ביוני 1980) :

כזכור הוחלט עקרונית לפני כחצי-שנה להקים ברחבי הארץ 25 בתי-שיקום לאסירים משוחררים או העומדים לפני השיחרור. למיטב ידיעתי לא הוחל עדיין ביישומה של אותה החלטה.

אודה לשר אם ישיב לי :

א. האם נקבע בזמנו לוח זמנים לביצועה של ההחלטה הנזכרת ? אם לא — מדוע ?

ב. אם כן — באיזה שלב יישומי נמצאת ההחלטה כיום ?

ג. בבדיקה שנערכה נמצא כי עלות ההחזקה של אסירים בבתי-השיקום היא כמתצית מעלות החזקתם בבתי-הכלא הרגילים. לאור זאת מדוע לא תוזרו הקמת בתי-השיקום ?

ד. מתי ייפתח בית-השיקום הראשון ?

ה. תוך כמה זמן יושלם הפרוייקט כולו ?

תשובת שרי-הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. בתכנית-האב לבתי-שיקום נקבע שמערכת בתי-השיקום הקהילתיים, בסך-הכול 25 בתי-שיקום, תוקם תוך תקופה של עשר שנים, החל מ-1980, וזאת בכפוף לאישור רים התקציביים שיידרשו.

ב. לצורך הקמת בית-השיקום הראשון, שישמש גם לצרכי ניסוי, נתקבלה תרומה בסכום של 5 מיליון לירות, ומתנהג כיום משא-ומתן לשכירת מבנה מתאים לבית-שיקום במרכז הארץ. כמוכך פנינו לעיריית מספר בקשר להקצאת מבנים לבתי-שיקום. הצלחת התכנית מותנית בפתרון בעיית המבנים.

ג. כאמור נעשים מאמצים לקידום פתיחת המוסדות הראשונים, ולא רק מטעמים תקציביים אלא גם בשל המגמה לקדם את שיקום האסירים ולהקטין במידת-מה את הצפיפות בבתי-הסוהר.

ד. אנשי שירות בתי-הסוהר מקווים שהמשא-ומתן לשכירת המבנה במרכז הארץ יסתיים בהצלחה בעתיד הקרוב. נראה שבית-השיקום הראשון ייפתח בעוד חודשים מספר.

ה. כאמור מדובר על תכנית-אב לעשר שנים. אין אפשרות לקבוע מועד מדוייק להשלמת ביצוע התכנית.

6411. הגשת תסקירי השפעה סביבתיים

הכרתי-הכנסת ת. אשל שאלה את שר הפנים ביום כ' בתמוז תש"ם (16 ביוני 1980) :

המועצה הארצית לתכנון ולבנייה רשאית לתבוע תסקירי איכות סביבה ממגשי תכניות.

ב. הערות מבקר העירייה הן בעיקר בענייני נוהל. המבקר עצמו לא העלה כלל אפשרות שהיו כאן עבירות פליליות או משמעותיות כלשהן. לכן לא נראה שיש לתבוע חקירה משטרתית, אם-כי ברור שיעשה לחיקון המצב.

ג-ד. דוח המבקר והערות עיריית תל-אביב הועברו לעיונו של היועץ המשפטי של משרד הפנים, כדי לקבל את הערותיו.

ה. פעולה בנושא זה תיעשה לאחר קבלת הערותיו של היועץ המשפטי של משרד הפנים.

6256. תלונה על אי-סדרים ברשות-הגנים

בקרית-שמונה

הכרתי-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הפנים ביום י"א בסיון תש"ם (26 במאי 1980) :

בתחילת שנת 1979 הגיש מר שלמה בן-שבת, מרחוב ההסתדרות 13/3 בקריית-שמונה, תלונה במשטרה, בצירוף חומר ראיות המצביעות על זיופים, מעילות בהיקף גדול והוצאת כסף במירמה מקופת הציבור.

ב-26 ביולי 1979 חזר הוא בקשר לתלונה זו בכתב (צורף העתק המכתב).

ב-7 באוגוסט 1979 אושר לו על-ידי משרד כבודו דבר קבלת המכתב (צורף תצלום האישור).

עד ליום זה לא קיבל מר בן-שבת תשובה על תוצאות החקירה, למרות הזמן הרב שחלף.

שאלותי לכבוד השר :

1. האם בידי כבודו תוצאות החקירה ? אם כן — האם יעבירן למתלונן ואלי ?

2. מדוע נתמסכה חקירה זו זמן כה רב ?

תשובת שרי-הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. טענותיו של מר בן-שבת נבדקו על-ידי המשטרה ונמצאו בלתי-מבוססות. תשובה עניינית נשלחה לפונה.

2. החקירה לא נמשכה זמן רב. אולם נמצא כי התשובה על פניותיו של מר בן-שבת נתעכבה שלא כמקובל. הנוגעים בדבר קיבלו על כך הערה מן הממונים עליהם.

6364. מכירת שלגוני גלילות כצמתי דרכים סואנים

הכרתי-הכנסת י. הגיר שאל את שר הפנים ביום כ"ה בסיון תש"ם (9 ביוני 1980) :

בישיבת ועדת הבריאות ואיכות הסביבה של מרכז המוקמי (29 במאי 1980) נמסר מפי כמה משתתפים שלאח-רונה נפרץ מנהג חדש : בני-נוער עומדים בהצטלבויות מרומזרות (בכביש "גהה" ועוד) ומוכרים בשעות הבוקר אריות גלילה. התוצאה : סכנה בטיחותית והגברת הווי-הום בכבישים.

אודה אם השר ישיב לי :

1. האם המשטרה נקטה אמצעים לבלום תופעה זו ?

2. אם כן — מה הן התוצאות ?

אבקש את תשובת השר :

1. מתי קרו האירועים הנ"ל ?
2. באילו נסיבות נעלמו ו/או נגנבו מסמכים ו/או חשבונית של האגודה הנ"ל ?
3. מה העלתה חקירת המשטרה ?
4. האם הועברו תיקים ליועץ המשפטי לממשלה ?
5. האם ננקטו צעדים משפטיים אחרים ?

שר-הפנים י. בורג :

- 1-3. 11 בספטמבר 1977 הוגשה תלונה על פריצה למשרדי מפעל הצעצועים של האגודה וגניבת צעצועים בלבד. חקירת המשטרה לא העלתה עד כה את מבצעי הגניבה.
4. לא.
5. לא.

6483. דחיית הדיון בכתב-האישום שהוצא נגד מדריך בקן השומרי-הצעיר בקריית-חיים

חבר-הכנסת ד. שטרן שאל את שר הפנים ביום ט"ז בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980) :

במחצית ינואר 1980, במהלך פעולה חינוכית שנערכה בקן השומרי-הצעיר בקריית-חיים, פרס המדריך את דגל המדינה על הריצפה והורה לחניכיו לנגב את רגליהם על הדגל הפרוס, ואף עשה זאת בעצמו. לאחר מכן הוציא ספר תנ"ך והחל לשרוף אותו בעזרת נר בוער. לפני כחודשיים הוגש כתב-אישום עליידי משטרת ישראל. בימים אלו ביקשה משטרת ישראל לדחות את הדיון בתיק לתקופה ארוכה יותר.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי :

1. מדוע משטרת ישראל מבקשת לדחות את הדיון בתיק לתקופה ארוכה יותר ?
2. אילו צעדים יש בדעתו של השר לנקוט לשם דיון מהיר בנושא, שהסעיר בשעתו את הכנסת ודעת הציבור ?

שר-הפנים י. בורג :

1-2. הדחייה היתה עלי-פי בקשת הסניגור ולא ביזמת המשטרה. הוגשה ליועץ המשפטי לממשלה בקשה לעיכוב הליכים פליליים, וזו נדחתה תוך המלצה שהת-ביעה הסכים לאישור בקשה לפיקוח של קצין מבחן. ללא הרשעה.

הוגשה בקשה כזו. קצין המבחן המליץ על פיקוח של שנה ללא הרשעה, ובית-המשפט נעתר. הדיון המשפטי הסתיים ב"ד 14 ביולי 1980.

6511. שימור בניין הקונסול הבריטי ניימס פיין בירושלים

חבר-הכנסת מ. עמאר שאל את שר הפנים ביום ט"ז בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980) :

בניין אחוזתו של ג'יימס פיין, הקונסול הבריטי בירושלים במחצית המאה ה-19, מתערער ועומד בסכנת הרס. הבניין ההיסטורי הוקם על-ידי יהודי העיר העתיקה בשנת 1855 והיה הראשון ל"מפעלים יצרניים" של הישוב הישן.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. כמה תסקירים הוגשו למועצה העליונה לתיכנון ולבנייה בשנת התקציב האחרונה ?
2. כמה תסקירים הוגשו ליחידות סביבתיות בשלוש הערים — ירושלים, תל-אביב וחיפה ?
3. האם שוקל השר לעגן בחוק את הצורך בהגשת תסקירי איכות סביבה ?

תשובת שר-הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בשנה האחרונה דרשה המועצה הארצית לתיכנון ולבנייה הכנת שני תסקירי השפעה על הסביבה לגבי תכניות הנמצאות בתהליך הכנה ועיבוד.

2. בשנה האחרונה הוגשו שמונה תסקירים סביבתיים, שבעה מהם במחוז ירושלים ואחד במחוז חיפה. לגבי מחוז תל-אביב, שבו נעשו בדיקות חלקיות של השפעת זיהומים שונים על מים, לא הוגשו תסקירי השפעה על הסביבה.

3. במשרד מעבדים מאז חודש אפריל הצעת חוק שעניינה הכללת תסקירי השפעה סביבתיים בחוק התיכנון והבנייה. כשתושלם העבודה תוגש הצעת חוק לכנסת.

6459. הצבת שומרים ליד ביתו של ראש עיריית נצרת.

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הפנים ביום ט' בתמוז תש"ם (23 ביוני 1980) :

בתאריך 5 במאי 1980 הציבה המשטרה שוטרים בקיר-בת ביתו של חבר-הכנסת ת. זיאד, ראש עיריית נצרת. חבר-הכנסת ת. זיאד ביקש מהמשטרה לדעת סיבת צעד זה. במכתב שקיבל ממפקד תחנת נצרת ב-3 ביוני 1980 (מספר 712/01/4) נאמר ש"מפקד מרחב העמקים, על סמך ידיעות ולפי שיקולים אישיים שלו, החליט להציב שמירה משטרתית בקירבת ביתך, וכל זה כדי לשמור על שלומך ושלומו בני משפחתך. אין באפשרותנו למסור לך תוכן הידיעה או מקורה מטעמי סודיות — — פנייתו של חבר-הכנסת ת. זיאד לדעת מה סיכן את שלומו ושלומו בני משפחתו ומקור הסכנה הזאת לא נענתה.

הנני שואל :

1. מדוע הוצבה שמירה מסביב לביתו של חבר-הכנסת ת. זיאד ביום 5 במאי 1980 ?
2. מה סיכן את שלומו ושלומו בני משפחתו ?
3. מה היה מקור הסכנה הזאת ומי איים על שלומו ושלומו בני ביתו ?

תשובת שר-הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. השמירה בקירבת ביתו של ראש עיריית נצרת הוצבה בעקבות הודעה ממאלמוני כי אנשים שהותם אינה ידועה עומדים לפגוע בביתו של ראש העיריה.

6482. היעלמות מסמכים מן האגודה השיתופית של עולי בית-ירצירת כבתי-שאן

חבר-הכנסת ז. כ"ן שאל את שר הפנים ביום ט"ז בתמוז תש"ם (30 ביוני 1980) :

בשנים 1977-1978 נעלמו או נגנבו מסמכים ו/או חש-בונות של האגודה הנ"ל במקום מושבה בעיריית בית-שאן.

חוברת ל"ו, ישיבה ש"ג
— שאילחות ותשובות ; מסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת ; חוק העונשין
(תיקון) (היתר הפלות) —

שצויין יש תכנית בניין ערים לשימור המבנה, ומינהל
מקרקעי ישראל הודיע למשרד הפנים כי המכרז לגביו
בוטל ; 3. מתקיים תיאום בין משרד הפנים לבין מינהל
מקרקעי ישראל בוועדת בניין ערים. ועדה זו דנה, כאמור,
באישור תכניות לאתרים לאומיים או ביעוד אתרים
לשימור.

6535. מהלך החקירה כעניין הסגת גבולה
של הנכרת שושנה הזאב

חברת הכנסת ע. נוף שאל את שר הפנים ביום ט"ז בתמוז
תש"ם (30 ביוני 1980) :

בעקבות תשובתו של כבוד השר על השאלה על השאלתה מס'
6231 שלי, תשובה שניתנה בכנסת ביום י' בתמוז תש"ם
— 24 ביוני 1980, אבקש מאת כבוד השר להשיב לי :

1. באיזה שלב נמצאת חקירת המשטרה נגד צלם
"העולם הזה" בגין הסגת גבול והטרדה של אלמנה, סמוך
מאוד למות בעלה ?

2. האם החקירה היא נגד הצלם בלבד או גם נגד
הכתב של "העולם הזה" ?

תשובת שר-הפנים י. בורג :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. החקירה הסתיימה, והתיק הועבר למחלקת הת'
ביעות, להכנת כתב-אישום.

2. החקירה התנהלה נגד הצלם והכתב גם יחד.

הבניין ושטח המגרש בן 2.5 דונאם הועמדו למכירה
במכרז מטעם מינהל מקרקעי ישראל.

הבניין כלול ברשימת האתרים ההיסטוריים בירושלים.

אבקש להשיב לי :

א. האם הינך נכון לנקוט את הפעולות הנדרשות
למען להציל את הבניין ההיסטורי מהריסה ?

ב. 1. האם קיים תיאום בין משרד לבין מינהל
מקרקעי ישראל לגבי שימור אתרים היסטוריים ?

2. אם כן — על שום מה הועמד הבניין הנדון
למכירה במכרז ?

3. אם לא קיים תיאום כאמור — על שום מה לא
קיים ? ומה בדעתך לעשות לקיים תיאום כזה בהקדם ?

תשובת שר-הפנים י. בורג :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. עיריית ירושלים הגישה תכנית לשימור בניין
ג'יימס פיין, המוזכר בדברי השואל הנכבד. משרד הפנים,
המטפל בנושא של תיכנון אתרים לאומיים, ימשיך בהלי'
כים לקראת הכרות האתר כאשר הדבר יאושר בוועדה
המחוזית לתיכנון ולבנייה.

ב. 1. הליכי ייעוד אתרים היסטוריים לשימור נע'
שים כחלק מהכנת תכניות בניין ערים. בוועדות בניין
ערים לתיכנון ולבנייה מיוצג גם מינהל מקרקעי ישראל ;
2. בניין ג'יימס פיין לא הוגדר כאתר לאומי, אך כפי

י. מסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת

פקודת מגיעת טרור, תש"ם—1980 — שהחזירה ועדת
החוקה, חוק ומשפט ; חוק הארכת תקפן של תקנות-שעת'
חירום (שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים), תש"ם—
1980 — שהחזירה ועדת החוקה, חוק ומשפט.

עוד הוגחו מסמכות ועדת החינוך והתרבות, בנושא :
אי-חלוקת תעודות בגרות או אישורים למסיימי כיתות י"ב
משנות הלימודים תשל"ז, תשל"ח ותשל"ט, ובנושא :
היערכות משרד החינוך נוכח הקיצוצים.

יא. חוק העונשין (תיקון) (היתר הפלות), תש"ם—1980* (הצעתו של חברת-הכנסת א. אבנרי)

היח"ר ח. גרופמן :
אדוני שר הפנים, את סדר-היום לא היושבת-ראש
ברגע זה קובעת. פרט לכך, פעם אחת כבר דחינו את
הנושא, כי שר הבריאות לא היה נוכח. חשדות — —

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
הנושא הזה נוגע לא רק לאחת מזכויות-היסוד של
האדם אלא במיוחד לאחת מזכויות-היסוד של האשה. אני
גאה על כך שהייתי חבר הכנסת הראשון, עוד בכנסת
השישית, שהעלה את ההצעה להתיר הפסקת הריון בכל
מקרה, אז, אחרי דיון ממושך ומליני ועדה מיוחדת על-

היח"ר ח. גרופמן :
נשמע הודעה על המסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת.

המשנה למזכיר הכנסת ש. יעקבסון :
ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הוגחו
היום על שולחן הכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית :
הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון מס' 5),
תש"ם—1980 — שהחזירה ועדת הכספים ; חוק לתיקון

היח"ר ח. גרופמן :
אנחנו חוזרים להצעות לסדר-היום והצעות חוק של
חברי הכנסת. ראשונה — הצעת חוק העונשין (תיקון)
(היתר הפלות), תש"ם—1980. רשות הדיבור למציע —
חברת-הכנסת אבנרי, בבקשה.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני שמח שאת הי'
שיבה מנהלת ברגע זה אשה, אחת מחברות הכנסת, מפני
שאני מ'עלה שוב על סדר-היום נושא הנוגע לא רק
לזכויות-יסוד של האדם — — —

לגבי זכות האשה לגופה. אין לעשות משרות, לא לחצי, לא לרבע ולא לשלושה-רבעים. הגיע הזמן שמדינת ישראל תקבע בצורה פשוטה שהאשה רשאית לעשות בגופה כאוות-נפשה. אם הדיבר הזה לא יתקבל היום — אנחנו מכירים את המציאות ויודעים מדוע זה לא יתקבל היום, אלא אם כן יקרה נס מהשמיים — הרי לגבי העקרון יש לומר דברים ברורים לחלוטין.

מה המצב שנוצר, גברתי היושבת-ראש, מאז הונגה התיקון האחרון של הקואליציה הקלירקאלית הנוכחית? סיפרה לי עתונאית שנפתה אל משרד הבריאות בימים האחרונים ובקשה תשובה על שאלה פשוטה: מה מספר הפלות שבוצעו כחוק לפני התיקון ומה מספר הפלות אחרי התיקון. וראה זה פלא — זה הסוד השמור ביותר במדינה, משרד הבריאות מסרב להשיב על כך. אשמח מאוד אם שר הבריאות היום, מעל במה הזאת, ימסור לנו נתונים מוסמכים. אני מנסה להעלות על דעתי מדוע משרד הבריאות סירב להשיב על כך עד עכשיו. אולי מפני שהמצב לא השתנה, אולי לא נעים לומר לשותפים הדתיים שהתיקון המהולל בעצם לא שינה דבר?

שר-הבריאות א. שזפטק:
תשמע מספרים.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
אשמח מאוד אם סוף סוף אקבל תמונה ברורה של מה שחולל התיקון האומלל הזה.

סיפרה לי אשה, דווקא לא ישראלית, אשה זרה הער-בדת בישראל, שנוצר לגביה צורך בהפסקת הריון. אמרו לה שבישראל זה דבר פשוט, יש חוק. הלכה להירשם לקופת-החולים. הזמינו אותה לתאריך מסויים. היא באה עם הפציה מוכנה לניתוח. אז נודע לה, לתדהמתה, שלא הוזמנה לניתוח אלא כדי שיודעו לה על מועד שבו היא צריכה להופיע בפני הוועדה הקבועה בחוק. לאחר שהיא נכנסה לוויכוח מר עם הרופא שם, לא רצתה להופיע לפני ועדה וגם לא לדחות את הפסקת ההריון. אמר לה אותו רופא: אפשר לסדר את זה גם באופן פרטי, זה רק עולה כסף. איני יודע מה המחיר בשוק. נדמה לי שבסביבות 10,000 לירות.

זרח ורשהפיג (חזית דתית לאומית):
האם הודעת על כך למטרה? היא תספל בזה.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
העובדה הזאת מוכיחה שלגבי הפסקת הריון קיימת היום הפליה חברתית, ואני חרד לומר: גם עדתית, למעשה, מהחמורות במדינה. אשה עשירה יכולה להרשות לעצמה את הלוקסוס שלם 10,000 לירות ולא להופיע בפני הוועדה ולא לעסוק בבזיון הזה. היא עושה זאת. אני מגיח שלשר הבריאות אין תשובה על השאלה כמה הפסקות הריון מבוצעות שלא על-פי חוק. אני מגיח שמספרן הרבה יותר גדול ממספר ההפלות המבוצעות כחוק. אבל לגבי נשים בשכבות רחבות מאוד, דווקא השכבות המקופחות ביותר במדינה, נשים וקופות ביותר, מפני ששם המשפחות מרובות-הילדים — שם יש משפחות שבהן האשה נכנסת להריון, בגלל תנאים של מסורת, עדה וכו' אחת לשנה. כאשר נמאס לאשה לשמש בהמת לידה — סליחה על הביטוי — והיא רוצה להפסיק את ההריון, היא צריכה לעבור את הלידה הוועדה. על זה, גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לעמוד לרגע.

ידי שר-הבריאות דאו ויקטור שם-טוב, הגיעו הדברים לידי הכרעה וניתן חופש הצבעה ברוב הסיעות. התקרבנו מאוד להצלחה. אני חייב להזכיר שבגלל הצבעתן של שתי נשים דווקא לא עבר הדבר, שתי נשים, שבהשפעת ראש-הממשלה דאו, גולדה מאיר, לא הצביעו בעד. לאחר שעבתי את הנכנסת עבר החוק שהנהיג ליברא-ליואציה רבה לגבי הפסקת הריון. אני חושב שאיש מאתנו, בחלומותיו השחורים ביותר, לא העלה על דעתו שמדינת ישראל, בסוגיה זו, מסוגלת לצעוד אחורה. נדמה לי שאין דוגמה אחת בעולם התרבותי ואולי בעולם בכלל שתהליך כזה של ליבראליזציה לגבי הפסקת הריון, עד כדי התרה מוחלטת של הפסקת הריון, הלך אחורה. זו הדוגמה היחידה.

זרח ורשהפיג (חזית דתית לאומית):
בארצות-הברית הלכו אחורה. בניו-יורק קבעו שלא יתנו כספי מדינה למטרה זו. גם באנגליה הולכים בכיוון זה.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
אתה מדבר על כסף, מי יממן.
(חבר-הכנסת ז. ורשהפיג קורא קרי-את-ביניים)

היור"ת. גרוסמן:
אתה יכול לסמוך על תשובת השר.

זרח ורשהפיג (חזית דתית לאומית):
זו קריאת-ביניים.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
לי זה לא מפריע.

יש מדינה אחת בעולם שבה התהליך לקראת ליברא-ליואציה הולך אחורה והתהליך לעבר כפייה דתית צועד קדימה במהירות רבה. זו איראן של האיטולה חומייני. נדמה לי שלמדינת ישראל יש הכבוד המפוקפק להיות המדינה במזרח-התיכון, במרחב השמי, ההולכת בעקבות איראן הקנאית החשוכה.

גברתי היושבת-ראש, ההצעה שלי היום נבדלת מהה-צעות הקודמות בקיצוניותה המוחלטת. אני סבור שאין מה לתקן לגבי המצב החוקי הקיים, לגבי הנחיות לוו-דית ולגבי מה שצריכה הוועדה להחליט ואין היא צריכה להחליט. אני חושב שיש לחסל לחלוטין את הוועדות ואת כל הסירבול הביורוקראטי הזה ולקבוע כלל אחד יסודי, פשוט לחלוטין: האשה חפשיה לעשות בגופה כאוות-נפשה. האשה היא בעלת גופה. כאשר אומרים זאת הדבר נשמע כל כך מובן מאליי לגבי אדם מודרני ל-בראלי; אפשר לתמונה בכלל על כך שיש ויכוח על הנושא הזה. האם יעלה על הדעת לכבול זכותו של גבר להשתמש בגופו כפי שהוא רוצה כל זמן שזה נוגע לו אישית? עצם העובדה שאין זה מובן מאליי לגבי אשה היא שריד של משטרים מימי קדם, אולי מתקופות ארכאיות של חברות שהתייחסו אל האשה כאל מכונת לידה, לא כאל אדם בין בני-אדם, כי אם כאל בהמת עבודה, בהמת לידה. כאל מכשיר למילוי פונקציות חברתיות ולא כאל אדם בן-חורין כול אדם אחר.

גברתי היושבת-ראש, כשם שאין חצי-הריון או רבע-הריון — ואכן הריון זה הדבר האחד שלגביו המציאות היא או שהוא ישנו או שאיננו, אין פשרה — כך, לדעתי,

חברת הכנסת אבנרי אמר עוד שדמוסתנס לא היה משכנע את הכנסת לשנות את דעתה בעניין זה. אני חושב שאילו אני הייתי דמוסתנס לא הייתי מצליח לשכנע אותך לשנות את דעתך בעניין זה. אבל אני בכל זאת רוצה להביא לפניך עובדה אחת או שתיים, ואולי תשתכנע שהדרך שאנו הולכים בה היא המונעת את הניצול של רופאים פרטיים גינקולוגים בעניין ההפלות. ואם אתה באמת דואג לשכבות שאינן יכולות להרשות לעצמן להריון ציא סכומים גדולים על הפסקת הריון, אני מבקש את אוניברסיטתם למספרים שאביא לפניך.

אין לנו סטטיסטיקה מלאה על כל החודשים שעברו מאז תוקן החוק. יש בידי סטטיסטיקה שברקנו באופן יסודי על שני חודשים לאחר שתוקן החוק ונמחק סעיף 5. ואני רוצה לומר לך שהתמונה מעודדת מאוד. אני יכול לומר שההפלות שבוצעו בחודשיים אלה בבתי החולים הממשלתיים פחתו בשליש, משום שלא יכלו לבצע הפסקת הריון לפי סעיף 5 לחוק. לפני מחיקת סעיף 5 מהחוק בוצעו בחודשיים בבתי החולים הממשלתיים 1,050 הפלות והשנה, לאחר שנמחק סעיף 5, בוצעו בחודשיים 770—770 הפלות, דהיינו בשליש פחות.

מדוע אני מביא מספרים אלה? כי מתברר מתוך ההרכב של הפסקות הריון לפי 4 הסעיפים שנשאר בחוק — ואלו ההפלות המוצדקות, אם עקב גיל האשה, אם עקב מום גופני בולד, אם בגלל סיכון לאשה ואם בגלל יחסים אסורים — כי בוצעו, כפי שאמרת, 770 הפלות לעומת 1,050. ואני יכול לפרט את מספר ההפלות לפי כל סעיף וסעיף. אבל זה אינו מעניין. המעניין הוא שמי שזקוקה להפסקת הריון מסיבות מוצדקות מקבלת את הדבר בבית החולים ממשלתי ובמימון ממשלתי, ללא כל בעיה. עד כאן הנתונים על 10 בתי החולים ממשלתיים.

בשמונה בתי החולים של קופת החולים הכללית, שהם הרבה יותר פשוטים מבתי החולים הממשלתיים, אותה תמונה: ב'1979, כאשר היו 5 סעיפים בחוק, היו 1,080 הפלות ועכשיו 707—707, בשליש פחות.

שמואל פולידאנו (שינוי — מפלגת המרכז):
אולי יודע לך מה קרה לאותו שלישי, האם לא נכנסו להריון?

שרי הבריאות א. שפסק:
אינני יודע מה קרה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
חסכתם כסף.

שרי הבריאות א. שפסק:

אני מדבר על חסכון בכסף? להיפך, אני מראה שנשים משכבות חלשות, שכל כך דואגים שלא תוכלנה לעשות הפלה בגלל מחיקת סעיף 5 ותצטרכנה לשלם כסף לרופא פרטי, אם יש להן סיבות מוצדקות להפסקת הריון הן יכולות לעשות הפסקת הריון בבתי החולים הממשלתיים ובבתי החולים של קופת החולים. גם בבתי החולים של "הדסה" ובבתי החולים "משגב לדרך" אותה תמונה — פחות הפלות.

למה הצעקה הזאת ולמה הזעקה הזאת? אלא מה, בעצם רוצים הפלות לא מוצדקות.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
מי קובע מה זה מוצדק?

אינני יודע אם גבר, במשך כל חייו, עובר הוויה דומה לזו שאשה צריכה לעבור, כאשר לגבי הדברים האינטימיים ביותר של חייה היא צריכה להופיע בפני ועדה של זרים, מומחים ממומחים שונים, ולספר על החוויות הפרטיות ביותר שלה.

הכנסת קיבלה לא מזמן בתרועה גדולה הצעה להגנה על הפרטיות. ריבונות של-עולם, מה יותר פרטי מהריון שלי? אשה, מרצונה של אשה להפסיק הריונה מסיבות השמורות עמה? והנה החוק מחייב אותה להופיע בפני קבוצה של זרים ולחשוף את עצמה בצורה ששום גבר לא נדרש לחשוף עצמו.

אני רוצה לומר לחברים הדתיים: אינני חושב שגבר דתי יכול בכלל לחשוב על כך, כמו גם גבר חילוני; מבחינה זו אין הבדל. ההבדל הוא בין גבר ואשה. גבר אינו יכול לתאר לעצמו את החוויה הזאת. עם כל הדמיון שיש לך, השר שוסטק, אינך יכול לתאר מה מרגישה אשה — גם אני אינני יכול לתאר זאת — הצריכה להופיע בפני ועדה של אנשים זרים ולחשוף את עצמה.

(חברת הכנסת ז. ורטהטיג קורא קריאה ביניים)

כאשר היא עושה הפלה — וזה המצב שאני רוצה ליצור — היא הולכת לרופא הנשים שלה. זה המצב שאני מציע לכונן כחוק. הפרוצדורה היחידה שאשה צריכה לעבור כאשר היא רוצה להפסיק הריון צריכה להיות זו, שהאשה פונה אל הרופא שלה, תוחמת על הצהרה: אני פלוגית בת פלוני מבקשת לעבור הפסקת הריון. והרופא יבצע בעצמו או שיפנה אותה לרופא המקובל עליו ועליה.

אינני רוצה לעמוד על הסכנות לבריאות האשה שמצב זה יוצר, כאשר כל כך הרבה ניתוחים נעשים מתחת לשולחן. אשה עשירה יכולה לפנות אל הרופא שלה ולעבור את הניתוח בתנאים ההיגייניים הדרושים. אינני יודע כמה נשים, שמסיבה זו או זו אינן רוצות לעבור את הוועדה אבל גם אינן יכולות להרשות לעצמן את הרופא הנחמד והיקר, עוברות כל מיני טיפולים להפסקת הריון וטיפול מתקופות קודמות. לא אחת נודעו לנו פרטים על נשים שמתו כתוצאה מטיפולים כאלה.

גברתי היושבת-ראש, אינני חושב שאני צריך להרבות בדברים. הנושא ברור לחלוטין. אינני משלה את עצמי. אילו היו עומדים כאן דמוסתנס ויקירו בגוף אחד לא היו משנים את דעתו של אף חבר כנסת אחד בנושא זה, כי פה יש עניין של אידיאולוגיה יסודית — או שאנו מאמינים באידיאלים ליבראליים יסודיים ומכירים בזכותו של אדם על גופו, או שאנו סוגדים לאידיאולוגיות דתיות ואחרות השוללות את זכותו של אדם על גופו. זו ההכרעה.

אני מציע לכנסת לקבל את הצעת החוק.

היח"ר ח. גרוסמן:

רשות הדיבור לשר הבריאות.

שרי הבריאות א. שפסק:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אמר חברת הכנסת אבנרי בעצמו שהוא מביא היום הצעה קיצונית עוד יותר מהמצב הקיים. בין יתר הנימוקים הביא בעיקר את הנימוק שהמצב הקיים גורם לכך שאשה הרוצה לעשות הפסקת הריון צריכה לשלם הון תועפות בגלל החוק הקיים, ואי-לולא החוק לא הייתה אשה נאלצת לשלם סכומים כאלה.

שר-הבריאות א. שאספק :

אני לא מתווכח עכשיו אתך.

זאת אומרת שיש נשים שלא רוצות כלל ללדת ילדים בגלל נזרות אחרת ולא מסיבות המצריכות להפסיק את ההריון. האם מלאה אנחנו צריכים לדאוג? האם אנחנו צריכים להיות מעוניינים לעודד את אלה? מי שזוקקות לדבר הזה מקבלות את הפתרון לפי החוק הקיים. אני חושב שהכנסת צריכה לציין את עצמה לשבח על שהיא מחקה את סעיף 5 ולא פגעה במאומה בצורך של הפסקת הריון מסיבות מוצדקות והפסיקה את ההפסקות וההשתוללות שהיה עד עכשיו. כשדווקא בסעיף זה השתמשו בעיקר בהפלות.

אני מציע לחבר-הכנסת אבנרי ללמוד מזה. אם הוא כן, אם הדאגה היא באמת לאפשרויות של הפסקת הריון במקרה שזה הכרחי — כי אני לא מתאר לי שאורי אבנרי בעד הפקרות והשתוללות בכל העניין הזה של הפסקת הריון — אם נכון שהוא כן, הוא צריך ללמוד. כי אני חושב שהלכנו בדרך טובה, ואל תגיד לי "כל העולם". בכל העולם קורה עכשיו בדיוק ההיפך. יש חזרה להגברות על הפלות. מדינות עשירות ביותר מפסיקות מימון שממשלותיהן נתנו, רק בשביל לעודד ילודה ולא בשביל הפסקת ילודה.

לכן אני מציע שלא לקבל את החוק הזה.

היו"ר ח. גרופמן :

אתה מבקש להשיב?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

גברתי היושבת-ראש, השר שיכנע את כולנו שהחוק הזה דרוש יותר משחשבנו, ואינני רוצה להוסיף.

היו"ר ח. גרופמן :

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. לפנינו שתי הצעות : להעביר את הצעת החוק לוועדה או להסיר אותה מסדר-היום. אני מעמידה אותן להצבעה. אבקש מאת חברי-הכנסת שילגסקי ורוזווליו למנות את הקולות.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לריון מוקדם בוועדה

— 36

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום

— 49

ההצעה להסיר את הצעת חוק העונשין (תיקון) (היתר הפלות), תש"ם—1980, מסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

יב. הצעה לסדר-היום**לקראת עידן של חברה משמרת**

שאינו מה לעשות. בינתיים גובר הקיטוב בחברה הבין-לאומית. העולם מתחלק לגושים, לאו דווקא כפי שהם באו השבוע לידי ביטוי בעצרת האומות המאוחדות. ישנם כאלה "שיש להם" וישנם כאלה שאין להם. יש כאלה שהם תעשייתיים ביסודם ויש כאלה שמקוויים להיות תעשייתיים. יש אנשי הצפון ויש אנשי הדרום. ואינני פוסל את הדעה, הנראית לי כוודאית, שברית-המועצות פלשה לאפגאניסטאן כדי להשתלט על המולכים אל מקור רות הדלק במפרץ הפרסי. הדלק הוא אחד החמרים החיוניים ביותר לקידמה ולאנושות.

הפתרון הגלובאלי הנראה לעין לכל הבעיות העתידיות להתרחש בעשור הקרוב, או עד סוף האלף הנוכחי, מצוי בתכניות העתיד גגילו כמה וכמה מדענים וועדת וילי בראנדט, אשר קובעת שאוצרות הטבע, מכמניו, השימוש בהם, הכלים וכד' צריכים להיות כללי-עולמיים. וילי בראנדט אף מנבא לממשלה שתחלוש על פני כדור הארץ. ברם זהו חזון רחוק לימים יבואו. בינתיים אנחנו נתורנים במצוקה כשכל אותם הדברים שמהם אנחנו מתפרנסים כבני אדם וכעם — הולכים ומתייקרים, הולכים ואוזלים. לא פלא הדבר שהטולם החפשי והתעשייתי במערב מעודד עתה תופעות לא דווקא על-פי כללי ההתייחסות הפוליטית הקיימת. צעות תנועות פוליות חדשות שהן למעשה אפוליטיות ביסודן : "הרשימות הירוקות", הרשימות האקולוגיות, הרשימות אשר רוצות לשמר את עצם קיומם של בני האדם על פני כדור הארץ.

לצערי הרב ישראל חיקתה במשך שנים רבות את כל התופעות השליליות של החברה העשירה שאנחנו, לצערנו אולי, איננו חברים בה, רק נהנים ממנה. סימני חול-

היו"ר ח. גרופמן :

אנחנו עוברים לסעיף הבא : לקראת עידן של חברה משמרת. רשות הדיבור לחבר-הכנסת יוסף תמיר.

יוסף תמיר (שינוי — מפלגת המרכז) :

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בקצב מהיר מתקרב והולך הקץ של חזון החברה הצרכנית ובמקומה מסתמן עידן חדש : תקופת החברה המשמרת, החוסכת. תחילתו של העשור הזה כאילו מסמלת את השינוי המתרחש ובא. יסודו בעובדה הפשוטה שהחברה האנושית נזכחת לדעת שאוצרות הטבע ומכמניו על פני כדור הארץ מוגבלים עד מאוד. איש לקיים את הביוספירה לפי אורחות החיים הכובזניים, נוסח אמריקה, שאנחנו עדים להם. אי-אשר לחיות ולהמשיך כך בקצב מואץ כאשר החמרים החיוניים לעצם קיומנו הולכים ואוזלים. בו בזמן עובר על חלקים לא מבוטלים של כדור הארץ תהליך נסיגה כלכלי הפולט עשרות מיליוני בני אדם אל שוק דורשי העבודה. באזורים אחרים מחבלים הרעב והמחסור בעמים שלמים. כך קורה באפריקה המשוונית ובמקומות אחרים.

חברי הכנסת, אני מנסה להסית את הכנסת לרגע מהעניינים היומיומיים האפורים לקצת חזון עתידי, וזה לא יזיק לנו.

המתכות החיוניות ביותר לקיום הטכנולוגיה המתפתחת המודרנית ואמצעי התעשייה והקידמה, כל אלה הופכים להיות נדירים יותר ויותר. התופעה הזאת מדייגה לא רק את ישראל. היא מדייגה גדולים מאתנו, עשירים ובעלי מקורות עצמיים ובעלי אמצעים בלתי-מוגבלים. אולם רוב האמצעים האנושיים, חברי הכנסת, מוצאים לצערנו על חינוש וזיון, כמיליארד דולר ליום, ובעניין זה כמעט

גבוהה, התיעוש רב מהחקלאות ומספר העובדים השכירים גבוה, רבים מבני הנוער אינם נקלטים ואינם מצליחים להיות חיי קיבוץ תקינים. זו שוב הוכחה שלא החומר קובע אלא הרוח. יותר מזה, לדברי מר רוזנר, שסיכם מחקרים שנעשו בנושא, "קיבוצים ותיקים יותר מצליחים פחות מקיבוצים צעירים בקליטת הבנים והאנשים מבחוץ. הקיבוצים המבוססים אינם נותנים להם את הסיפוק החברתי". דייגו החמריות בלבד אינה מקור משיכה. מקור המשיכה לנוער הוא הרוח הקיבוצית, היעדים הקיבוציים, הערכים והקיבוציים. ויותר מכול, הוא הוסיף, ש"אותם קיבוצים שנמצאים רחוק מתל-אביב, במצב בטחוני מתוח, הם שקולטים יותר את בני הנוער והם שמושכים יותר את הצעירים."

חברי הכנסת, זו הוכחה נוספת לעובדה שהיתה ידועה ברבים, שהתחרה שאנחנו חיים בה צריכה להיות מוסבת תכלית הסבה ליעדים אחרים. אמנה כמה מהם בלבד בראשי פרקים: א. הגטל הלאומי צריך להתחלק בין כל שכבות הציבור, לא רק בשירות הצבאי אלא באורחות החיים. הראוונות צריכה להיפסק, הצניעות צריכה לג-דול, החסכון צריך לגבור, וכך הלאה; ב. במקום פולחן הצריכה צריך לבוא פולחן הייצור, היצוא, מתן השירותים ההגונים, החסכון והשימור; ג. צריכה להיות שותפות גורל לגבי העתיד שלנו מתוך שאיפה לחברה בעלת מעמד שווה, לא הייתי אומר שווינוי. אם תרצו סיכמה "הלאה השאפתנות האישיית"; ד. רמת החיים צריכה להי-קבע בהתאם ליכולתנו הכלכלית ולאמצעינו הלאומיים ולא בהתאם ליכולתנו לאסוף תרומות ולקבל נדבות ומענקים שביים מן הימים, ואני חושב שהוא לא ירחק, הם ייפסקו, אולי אפילו ייפסקו בצורה חדי-צדדית; ה. חייב לבוא חינוך לאהבת הארץ, לאורחות טובה, למוטיבאציה ציו-נית ולא להשתלטות לאומנית קיצונית בתוכנו; ו. עלינו להפסיק להיות חברה טפילית. רבותי, לא נוכל לסמוך לעולם על תמיכה מבחוץ.

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לסיים את דברי בקריאה לחברי הכנסת להגות לרגע בשעה של רצון ולר-אות ולבחון את העתיד הלא-רחוק. עד גמר המאה או האלף הנוכחי, להיכון לקראת התמורות המתחוללות לנגד עינינו בעולם כולו והמשפיעות השפעה ישירה על חיינו ועל עתידנו. זו מטרת ההצעה לסדר-היום שאני מעלה בפני הבית ואני מבקש לקיים דיון בנושא.

הי"ד ת. גרוסמן :

אבקש מאת שר האוצר להשיב.

שר-האוצר י. הורביץ :

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, שמעתי בקשב רב את דבריו של חברי-הכנסת יוסף תמיר. אנחנו מכירים בכנסת כבר לא שנה אחת אלא שנים רבות ואני יודע עד כמה הוא מזדהה עם הנושאים שהוא עוסק בהם. הפעם הוא העלה נושא רחב הרבה יותר, עמוק הרבה יותר, ולא ברבע שעה ולא בדברי תשובה אצלית להקיף אותו. הנושא הוא: איך נעמד על רגלינו במדינה שמש-אביה מעטים ומקורות הטבע שלה מאוד מוגבלים, עם בעיות החוץ, עם בעיות הכסחון, איך נגיע לעצמאות כלכלית ברמת החיים, איך נוכל להגיע לעצמאות ובאיון רמת השכלה, ידע, מידע — דברים חובקי עולם.

הייתי מציע להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה. מתוך הנחה שאם נסתפק רק באמרות ויכולו לקום ולומר לנו בציניות: היינו רוצים שבאביב יהיה מזג אוויר טוב

שתה ורפיונה של החברה הישראלית החלו להיראות מעת שהחלה לסגת מהעקרון של עבודה עצמית, של ייצור, של חיים צנועים, של חיים לפי יכולת החברה והמדינה, והחלה מסגלת לעצמה את אורחות החיים של החברה הצר-כנית האמריקנית ואת ההשתבחות לדולר. חברי הכנסת, דרך חיים זו, הלהיטות אחרי רווחה כלכלית מוגזמת, הסגידה לחמרנות, כל התופעות שאתה, אדוני שר האוצר, לפעמים גורם לכך שהן מובאות לידיעת הציבור בהת-בטאויותיך, כל התופעות הללו בסופו של דבר גובעות מכך שהחברה שלנו פרשה מיעדיה ההיסטוריים, מערכה ומהרעיונות שהנחו את בניין המדינה הזאת. העושר הפך להיות פולחן החברה הישראלית. סמל המעמד הוא למעשה המכוננת הגדולה, שוב: גוסס המדינה העשירה. במשך השנים שגחנו שהאפשר והנושר האמיתיים טמונים באדם הישראלי וביכולתו להתמודד עם הבעיות. דווקא אוצר נדיר זה לא הוערך בשנות המדינה ובמקומו באה הרדיפה אחרי החומר המשחית, שהוא גורם לגו לפעמים כלי-כך הרבה תכלות.

חברי הכנסת, היום היינו עדים בוועדת הכספים לה-עלאת המשכורת של שרי הממשלה. לנגד עיני עמדה תופעה שאני רואה אותה בחומרה, תופעה שלילית ביסודה. במקום לשמש דוגמה לחסכון, לשימור, ליכולת מחיה צנועה יותר, ליכולת הסתגלות לתנאים ששר-האוצר הור-בין מטיף להם, אנחנו מגדלים את שרכם של נבחרי הציבור ומשמישים דוגמה אישית שלילית. אני מצטער על כך צער רב. דרך אגב, הביאו נימוקים שהמנכ"לים במש-רדי הממשלה מקבלים שכר יותר גבוה. איש אינו מכריח את חברי הכנסת להיבחר לכנסת או להיות חברים בממ-שלה. זה רצונם החפשי. מנכ"ל זה מקצוע, זה חלק ממע-בודתו. אין כל דמיון בין השניים. אבל זו פרשה בפני עצמה. לולא קרה הדבר היום אולי לא הייתי מעורר אותו.

החברה שלנו חדלה לסגוד לערכים המהותיים והיסר-דיים שעליהם יכולה ישראל להתקיים. במקום זה, כפי שאמרת, אנחנו משמישים דוגמה רעה בתחום של יכולת הייצור שלנו, האהבת העבודה, המוטיבאציה לקיום בכבוד, ואנחנו מסתמכים על מקורות חוץ שמהם לא ניוושע.

אני רוצה לספר לכם דבר שאולי לא כולכם יודעים. בשנת 1966 היתה טאיוואן, שמתה אז 15 מיליון סינים, תלויה בתמיכתה של ארצות-הברית תלות בלתי-מבוטלת לחלוטין. הדבר היה דומה למצבה של ישראל, גם שם היתה בעיית מלחמה וצבא וכוח רב והוצאות על שמירת הבטחון הפנימי וכד'. ב-1966 החליטה ארצות-הברית להפסיק את כל התמיכה המאסיבית לטאיוואן. מי שביקר בטאיוואן יכול להעתי' שמאז החלה תחיתו העצמית של האי הזה. היום יש לטאיוואן 12 או 13 מיליארד דולר רורבה באוצר של המדינה.

חבר הכנסת, המוסר היהודי שהוא למעשה יסוד היסודות של קיומנו חזל להיות גורם המרכזי. המוסר שלנו הוא איך לעשות כסף, ולוא גם במצעים של פשע, אלימות, כוח הזרוע, ובכלל "מגיע לך". זו התורה שטיפחנו במשך השנים. אני שולל את הגישה הזאת ואני רוצה אפילו להביא אסמכתה. גברתי היושבת-ראש, בסימ-פוסיון של הקיבוצים באוניברסיטת חיפה דנו ברמת התי-יים הגבוהה ובשאלה אילו קיבוצים מצליחים לקלוט ים בני הנוער ולהרדיכם ואילו קיבוצים נחשלים ונכש-לים. והנה מה שמספר לנו הדי' מרדכי רוזנר, ראש המכון לחקר ולימוד הקיבוץ והרעיון השיתופי באוניברסיטה של חיפה. הוא מספר שבקיבוצים שבהם רמת החיים

היו"ר ח. גרוסמן:
חבר-הכנסת יוסף תמיר: האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לדין בוועדה?

יוסף תמיר (שינוי — מפלגת המרכז):
כן.

היו"ר ח. גרוסמן:
לפנינו רק הצעה אחת. אני מעמידה את ההצעה להע-
ביר את הנושא שהעלה חבר-הכנסת תמיר לוועדת הכל-
כלה.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הנושא לדין בוועדת
הכלכלה נתקבלה.

והארץ תהיה שקטה ומאזן התשלומים יהיה חיובי. אלה אמרות, אבל כדאי שנגיע אולי להצעות של ממש וכדאי שנגיע לסימון דרך שתלמדנו איך לשמור גם על רמת חיים שהתושבים ירצו לחיות אתה וגם להשפיע על האי-רחים לדעת את המציאות, לדעת מה כוחה של ישראל, מה הן מגבלותיה, מהי יכולת הצריכה שלה, מהי צריכת הראווה המסוכנת שלה, וכל מה שהעלה חבר-הכנסת יוסף תמיר ראוי לדיון. לא הייתי מציע שיעלו כאן חברי הכנסת וכל אחד יצהיר הצהרות איך היה פעם בישראל ואיך הוא רוצה לבנות את ישראל של פעם, אלא הייתי רוצה להעביר את הנושא לוועדה ולראות אם יש הצעות של ממש לטיפול בנושא הזה ובדברים שנאמרו.

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה של הכנסת.

יג. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 40), תש"ם—1980* (קריאה שלישית)

היו"ר ח. גרוסמן:
אנחנו מצביעים לא על ההסתייגות אלא על החוק.
כניציון רובין (חזית דתית לאומית):
כל הכבוד.

היו"ר ח. גרוסמן:
אני מעמידה להצבעה את החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 40), תש"ם—1980, בקריאה שלישית.

ה צ ב ע ה

חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 40),
תש"ם—1980, נתקבל.

היו"ר ח. גרוסמן:
חברי הכנסת, נצביע עכשיו בקריאה שלישית את החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 40). שנדחה מאת-מול. שר האוצר ימסור הודעה.

שר-האוצר י. הורביץ:
גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אמש שמעתי את ההסתייגות של חברת-הכנסת חייקה גרוסמן ואף שיועצי המשرد, הממונים על הכנסות המדינה, הציעו לנו שלא לקבל את ההסתייגות מתוך הנהגה שאולי תוצאות קבלתה יביאו להגבלה או להקטנת הגבייה עליידי מס ההכנסה, שוכנעתי שלמרות האזהרות ולמרות ההצעה של אנשי מינהל המסים, אנשי מינהל הכנסות המדינה, יש טעם בהסתייגות ואני מציע לקבל אותה.

יד. חוק-ייסוד: ירושלים בירת ישראל (קריאה שנייה וקריאה שלישית)**

היו"ר ח. גרוסמן:
נצח, על ירושלים של מעלה ועל ירושלים של מטה. ירושלים היא נושא שפירנס את מיטב יצירות הרוח בפרוזה ובשירה עד עצם היום הזה. קל מאוד — כפי שהוכיחו עשרות חברי הכנסת שהשתתפו בדיון על הצעת החוק בקריאה הראשונה — לדלות פניני מובאות עתיקות וחדשות ולשוור אותן בכתרה של ירושלים. אם איני עושה זאת היום הרי זה על שום התחושה המעורבת מאוד שיש לי — ואני מאמין שלא רק לי — לגבי חוק זה. תחושה מעורבת על שום הספק המגקר, במוח ולא בלב, על עצם נחיצותו של החוק ועל החכמה המדינית שבעיתוי חקיקתו דווקא בימים אלה.

משה שמיר (התחיה — בנאי):
על זה אמרו חז"ל: "זורק אבן למרקוליס". כלומר, נתת קרבנד לאליל.

דוד גלם (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
יאמר מייד: אין חילוקי דעות בקרב רוב מניינו

חברי הכנסת, אנו עוברים לדין בחוק-ייסוד: ירושלים בירת ישראל, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. אבקש מאת יושבת-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט להביא את החוק.

דוד גלם (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אפשר וצריך הייתי, בהביאי את חוק-ייסוד: ירושלים בירת ישראל, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, לפתוח במלים וב-משפטים השמורים למעמדים היסטוריים, לשעות גדולות שגם הבית הזה, למוד שיגרת החולין, ידע אותן, ביטויים כמו: "בדחילו ורחימו", "מתוך תחושה של שליחות", "ביראת קודש ורוממות הרוח" מונחים ממש על קצה הלשון. הלב נמשך לנצל הודמנות זו להשמעת שיר תהילה לירושלים, לאתרים, לסמלים, לקדושה, לגופים הקסומים, לאנשים, לאוויר הפסגות, להיסטוריה ולהווה, לעבר ול-

* "דברי הכנסת", חוברת זו, עמ' 4194; נספחות.
** "דברי הכנסת", חוב' ל"ה, עמ' 4037; נספחות.

משמר את המקומות הקדושים מפני כל חילול ופגיעה וכן גם להבטיח את הגישה החפשית והבלתי-מופרעת אליהם.

רבותי חברי הכנסת, אותו קומץ מבוטל בינינו, המוכן להחזיר את מקום הקודש והמקדש לשלטון זר, מן הדיו שיתן דעתו, גם מן ההיבט של שמירת המקומות הקדושים, על ההבדל בגישה וביחס של שלטונות ישראל ושלטונות ירדן לאתרים המקודשים. עלי-מי סעיף 8(ב) של הסכם שביתת הנשק בין ממלכת ירדן ההאשמית ובין ממשלת ישראל מה-3 באפריל 1949 הובטח מפורשות, אני מצטט: "גישה חפשית אל המקומות הקדושים ואל מוסדות תרבות, והשימוש בבתי-הקברות שעל הרה"זיתים." אין צורך לומר שהסכם זה הופר בצורה גסה על-ידי ממשלת ירדן. לא רק שלא נתאפשרה מעולם גישה אל המקומות הקדושים, ובראשם הכותל המערבי, שריד מחמדנו, אלא שממשלת ירדן אף החריבה ביד זדונית את בתי-הכנסת שבירושלים העתיקה. שלטונות הצבא הירדניים הרסו, תוך הפגנת ואנדאליסם שאין דוגמתו, אלפי קברים בבתי-העלמין המקודשים שעל הרה"זיתים ובחברון. מייד לאחר מלחמת ששת-הימים עמדתי בראש ועדה ממלכתית שבדקה את חילול בתי-העלמין האלה. עד היום קשה לי להשתחרר מהמחזה הנורא של הרס וחורבן, שבו השתמש הצבא הירדני באלפי אבני מצבות שדודות לבניי מחנות, לעמ" דות ארטילריה, לסלילת כבישים ולהתקנת בתי-שימוש. האם יעלה על דעתו בן תרבות להפקיד בידו הלה ועמיתיהם, בני פלשתין, את משמר המקומות הקדושים? ומול אלו יש להעלות על נס את הדרך שבה נהגה ונוהגת ישראל ביחסה אל המקומות הקדושים לבני דתות אחרות: אי-התערבות חופש מוחלט לכל ועדה דתית בנייהול ענייניה, חופש גישה, חופש פולחן, ועוד אלו גם עזרה ממשית סובסטיאטיבית בפיתוח ובטיפוח המוסדות הדתיים של המיעוטים בישראל. לא מקרה הוא ששום איש דת מהשורה הראשונה אינו מצרף קולו למקהלה הצעקנית של משמידי ישראל, שכן אישים אלו יודעים טוב מאחרים להעריך את פעלה הגדול של המדינה בתחום זה. סברנו שמן הראוי לשוב ולהבליט עמדה זו בחוק ירושלים.

אין זה סוד שניטש ויכות גדול בוועדה לגבי סעיף 4 של הצעת החוק, שכותרת השוליים שלו, "פיתוח ירוש" לים", מסבירה את מהותו. היו חברים שסברו שחוק ירושלים, בהיותו חוקייסוד, אינו צריך לכלול הוראות כלכליות, אם ניתן לומר כך. לבסוף גברה הדעה שבצד החלק הדקלארטיבי, החשוב כשלעצמו, של החוק, מן הרין שיינתן בו ביטוי גם לאספקטים מעשיים-אופראטיביים. ירושלים לא נבנתה ולא תיבנה על-ידי הצהרות בלבד; ריבונותה, שלמותה ואחדותה ויבטחו ויחושלו על-ידי מעש יומיומי בכל התחומים: בפיתוח חיי הדת והרוח, בחיזוק מוסדות התורה והתרבות, בהרחבת התשתית הכלכלית בתעשייה, בתיירות ובשיכון, ועל הכול, בחוססת רבבות של יהודים שיבואו להשתכן בה. ועל כן קבענו בסעיף 4 כדלהלן: "(א) הממשלה תשקוד על פיתוחה ושיגשוגה של ירושלים ועל רווחת תושביה על-ידי הקצאת משאבים מיוחדים, לרבות מענק שנתי מיוחד לעיריית ירושלים (מענק הבירה) באישור ועדת הכספים של הכנסת. (ב) ירושלים יינתנו עדיפויות מיוחדות בפעילויות של רשויות המדינה לפיתוחה של ירושלים בנושאי משק וכלכלה ובנושאים אחרים. (ג) הממשלה תכונן גוף או גופים מיוחדים לביצוע סעיף זה." ניתן היה אולי לפרט יותר בסעיף זה, וזאת היתה משאלתו של ראש עיריית ירושלים, העוסק יום יום בבניינה של העיר הלכה למעשה

ובניינו של העם לגבי היותה של ירושלים שלמה ומאוחדת, לגבי קביעתו הנחרצת של הסעיף הראשון בהצעה שלפיו "ירושלים השלמה והמאוחדת היא בירת ישראל." איני מכיר נושאים רבים שלגביהם קיימת הסכמה לאומית רחבה כזאת ואני דוחה את הנסיון שעשו אי אלו מחברי הבית לימנופוליואציה על אהבת ירושלים. השאלות הקשות, שרק ההיסטוריה הקרובה והרחוקה יתנו להן מענה, הן: האם היה כורח משפטי או מדיני לעגן בדבר חקיקה את שאיננו מוטל בספק? האם היה צורך להביע מעין איימון מוסווה בנחישותה של הממשלה, כל ממשלה, לראות בשלמותה של ירושלים המאוחדת קרונו-על של "ייערג ואל יעבור"? האם לא יהווה החוק החדש רעיתו בעצת מקל בגלגלי תהליך המשא-ומתן לשלום? האם יחוק חוק ירושלים את מעמדה של ישראל בקרב מחנה ידידיה המידלדל והולך? ודוק, ידידיה, לא ירביה ואיי-ביה, שכן שונאי ישראל הגלויים והמוסווים לא רק את נפש ירושלים הם מבקשים; לדידם ירושלים, תל-אביב, קריית-שמונה, לוד וכל מקום אחר חד הם. אבירי אסכולת המדינה הדמוקראטי-חילונית ותומכיהם אינם עוסקים בדקויות גיאוגראפיות, פניהם להשמדת המפעל הציוני כולו וחיסולו. הבעיה היא יידיי-האמת שיש לה למדינת ישראל, שלבם אינו שלם עם המעשה שאנו עושים היום. אבל — וזהו "אבל" משמעותי גדול — משהתלו גלגלי תהליך החקיקה לנוע שוב לא היה מגוס מלהתייבב מאחורי חוק ירושלים ולהביאו להשלמתו הסופית כחוקייסוד בספר החוקים של מדינת ישראל. אכן קיים הבדל גדול בין "מלכתחילה" לבין "בריעד", ואייאפשר לבטל הבדל זה בהבל פה, כפי שניסו לעשות חברי-הכנסת יוסי שריד וחברים אחרים. משעה שעלה הנושא על סדר-היום, משעה שהחל מחול השדים של כל שונאי ישראל למיניהם בבירות ערב, בקופנהאגן ובקרקס העצרת הכללית של האו"ם, הרי כל היסוס וכל נסיגה היו מתפרשים מייד כהטלת סימן שאלה מצדנו על נושא ירושלים. ועל ירושלים אסור שירחפו סימני שאלה. צריך להיות ברור קבל עם ועולם בשאלת ירושלים המאוחדת איננה פתוחה לשום משא-ומתן. כל ייעגו יריבים וידידים כאחד באשליה שאם ייעגו את הנושא כסעיף אחרון בסדר-היום של המשא-ומתן בינינו לבין שכנינו תימצא בסופו-של-דבר הדרך לכפות עלינו ויתורים בשאלת ירושלים. מוטב שייאמר באזניהם כבר היום, בשפה ברורה המבטאת את הקונסנסוס היהודי הרחב ביותר: לא נוזז כמלוא הנימה מירושלים השלמה והמאוחדת.

הצעת החוק, יסודה בהצעתה של חברת-הכנסת גאולה כהן, אבל המוצר המוגבר המובא היום לפניכם, גברתי היושבת-ראש וחברי הכנסת, עם שהוא שומר על זכות היוצרים של המחברת, יש בו תוספות בעלות חשיבות מדרגה ראשונה. בוועדת החוקה, חוק משפט שדנה בחוק כמשך 12 שעות, אוחדו שני הסעיפים הראשונים שב-הצעה המקורית לסעיף אחד, ונוספו שני הסעיפים 3 ו-4 הראשון מעתיק ככתבו וכלשונו את ההוראות הרלבאנטיות שבחוק השמירה על המקומות הקדושים שנחקק מייד לאחר מלחמת ששת-הימים ושיחזור ירושלים, והוא קובע: "המקומות הקדושים יהיו שמורים מפני חילול וכל פגיעה אחרת ומפני כל דבר העלול לפגוע בחופש הגישה של בני הדתות אל המקומות המקודשים להם או ברגשותיהם כלפי אותם המקומות." יש בהוראה זו ביטוי למודעותה של מדינת ישראל לעובדת היותה של ירושלים מקודשת גם לדתות אחרות ולמחויבותה של המדינה לשמור מכל

יוציא את הערמונים מן האש בשביל כולכם ויקבור את ההצעה הזאת בוועדה. חברי-הכנסת דוד גלס איננו טיפשו, הוא לא קבר למענכם את ההצעה שרציתם לקבור. כך אתם נגזרים מאז צעד אחר צעד, בקריאה ראשונה, שוב פעם מתוך תקווה נסותר שמישהו יקבור את ההצעה בוועדה, עד שהגעתם לרגע הזה.

אוי לירושלים אם היא זקוקה לשרשרת הזאת של תעלולים. סיעת הליכוד רצתה להוריד את ההצעה מסדר-היום. כולנו יודעים זאת. ראש הקואליציה הציע להוריד את ההצעה מסדר-היום. מישור התקומם נגד זה ונגררתם. המערך נגרר בזה שהליכוד הצביע בעד, ראש הממשלה קבע שיהנה את מערכת הבחירות הבאה תחת הסיסמה: המערך מוכר את הגדה המערבית למדינת אש"פית. מורן, מורא ופחד נפלו על המערך הגדול והעצום העומד בפתח נצחון כביר בבחירות. אולי חברי-הכנסת פרט פוחד מפני חברי-הכנסת רבין, רבין מצהיר בטלוויזיה שזה חוק מיותר, שזה חוק מוזק ושלא "אנחנו נצביע בעדו". כך אפשר לקבל חוקים אחר-איים וחשובים? הרי כולכם יודעים שכל מלה שאמרתם עד עכשיו נכונה.

מה עשיתם? האם הגברתם את האחדות של ירוש"לים? הרי כל ילד בעולם מבין שאם ראש הממשלה מעביר את משרדו משכונה אחת בירושלים לשכונה אחרת בירושלים — ההצדקה היחידה לכך היא שהוא לא בטוח בירושלים מאוחדת. אם ירושלים מאוחדת, מה זה חשוב אם משרד פה או שם, ברחוב זה או ברחוב אחר, בשכונה זו או בשכונה אחרת? היא מאוחדת לדעתך. אם אתה מוכרח להדגיש את זה, ואתה מוכרח להעביר את המשרד כדי שיאמינו לך שאתה חושב שהעיר מאוחדת — גרמת לכך שאיש לא יאמין לך שהיא מאוחדת. כל העולם מבין שהים פתוח ולא סגור.

הטלת ספק בכל רחבי העולם. מי שהיה בטוח שזה סופי, היום ספק איננו בטוח בכך. מי שיוודע שאתם צריכים להעביר חוק כדי להבטיח לעצמכם שאתם נאמנים לירושלים — המסקנה היא שאתם לא כלי-כך בטוחים בעצמכם. פתחון בתהליך שסופו מי ישרונו הפכתם מלחמה לאומית למלחמה דתית. הכנסתה למעגל המלחמה, ללא תקנה, 800 מיליון מוסלמים. הכביעה הפלשתינאית היא בשביל כל הערבים האחרים עניין שנוגע להם בעקי-פין. בסופו-של-דבר הפלשתינאים יודעים שהם לא יכולים לסמוך על עמי ערב האחרים, מפני שזה נוגע להם בעקי-פין. אבל לירושלים נוגעת לכל מוסלמי בעולם באופן ישיר. זו כבר לא עשיית טובה למישור אחר, לאחים פלשתינאים. כאשר חומייני מדבר אל איראנים, כאשר נשיא פאקיסטאן דיבר אל אנשיו הפאקיסטאנים, כאשר ממשלת תורכיה מדברת אל תורכים — זה כבר לא עניין פלשתינאי, זה עניין מוסלמי. ההתפתחות הרת הסכנת הזאת בתורכיה היא התחלת תהליך. אל תזלזלו בזה. אל תזלזלו בעולם המוסלמי.

רוני מילוא (הליכוד):
עד היום הוא תמך, עכשיו — בגלל חוק ירושלים — הוא שינה את דעתו.

(חברי הכנסת מ. שמיר קורא קרי-את ביניים)

אורי אבנרי (מחנה שלי):
היא בנתה שכונה, היא בנתה חומה לגמרי לא מכוונת בירושלים. הסימן הבולט בלב ירושלים — חומת ירושלים

— והוא השתתף גם בדיוני הוועדה במסירות — אך דומני שבמסגרת זו של חוקייסוד אכן הצלחנו גם כאן לשקף ולבטא את העיקר, תוך שמירה על העקרונות שהנחה אותנו לכל אורך דיונינו הממושכים: להגיע לקונסנסוס רחב שחוק זה ראוי לו, ואני שמח לציין שכל המפלגות הגדולות שבבית התאחדו בסופו של דבר — על אף הסתייגויות כאלה או כאלה — מסביב לעיקרו של החוק.

ולבסוף, מעמדה של ירושלים, מורי ורבותי, אינו תלוי ואינו מותנה בחוק כזה או כזה, גם אם הוא חוק יסודי משוויוני או לא משוויוני, שנים ודורות אחרי שכולנו, בני אנוש, בני תמותה, נעבור מן העולם, עדיין ירושלים על עמדה, תל תלפיות, נצחית, בלתי-מחולקת, בירת ישראל עדי עד.

היו"ר ב. הלוי:
אנחנו עוברים להנמקת ההסתייגויות. רשות הדיבור לחברי-הכנסת אורי אבנרי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מי שאהבה בלבו אינו מדבר עליה בלי הרף ומי שמדבר בלי הרף על האהבה שבלבו חשוד בעיני שאהבתו לקויה. מעולם לא נאמר כלי-כך הרבה מעל דוכן הכנסת על ירושלים כמו בימים אלה ומעולם לא התנגדו כלי-כך הרבה אנשים במסדרונות להצעת החוק, שבעדה הם יצביעו באולם המליאה.

אתמול אמר אחד מראשי "גוש אמונים" — נדמה לי גם מראשי תנועת התחיה שבהיאה את החוק הזה — מה אליקים העזני, שאחרי קבלת החוק זה, אם נציג הממשלה או ראש הממשלה ינהלו בכלל משא-ומתן שבו ידובר על ירושלים, הם יחשבו כמפירי החוק או כבוגדים — כבוגדים, אני מצטט דברים בשם אומרם.

צאו וראו מה עשיתם בהצעת חוק זו מהרגע הראשון ועד עכשיו. הרי זו דוגמה קלאסית של הזנב המקשקש של הכלב. תחילתו של הדבר בתעלול פארלאמנטארי קטן של סעית התחיה. אני חושב שבחלומותיה הפרועים ביותר לא עלה על דעת חברי-הכנסת גאולה כהן שתצא מהתעלול הקטן הזה הסנסאציה העולמית הזאת שאולי תשנה את ההיסטוריה של המדינה. הרי זה יטרפד את הסכם השלום שהיא התנגדה לו מלכתחילה. והרי כל התהליך הזה בא כדי לטרפד את השלום שהיא מתנגדת לו. כל הכבוד לה, היא פרעלת על-פי אמונתה והשקפותיה ויש לי כבוד רב לאנשים הפועלים בכנות למען השקפתם, מה גם שמספרם קטן. אבל כל האחרים והרי זה התחיל בתעלול פארלאמנ-טארי קטן — ואני הוזהרת אתכם אז, אם אתם זוכרים, מעל הדוכן הזה, אל תיתנו יד לזה. או אפשר היה להוריד את זה בלי בעיות. האם מעט הצעות הורדתם מפני שהמגיש לא מצא חן בעיניכם? הלא אילו הייתי מגיש עכשיו הצעת חוק לאשר את עשרת הדיברות הייתם מורידים את הצעתו. מה הפריע לכם להוריד את הצעתה או? האם מישוהו היה רואה בזה הפגנה נגד ירושלים? היה תרגיל פארלאמנטארי יפה של חברי-הכנסת גאולה כהן ומי שהיה מבין שזה תעלול היה מתנגד לזה. לא היה לכם אומץ הלב לעשות זאת אז. נכנסתם לשבי של עצמכם. מאותו רגע אתם כלואים בפחדנות של עצמכם. כמו שאדם שנכנע לסחטנות פעם אחת, נגזר עליו להיכנע שוב ושוב. מה נאמר אז? — נאמר שההצעה תיקבר בוועדה לאחר הקריאה הטרוםית. חברי-הכנסת דוד גלס

חוברת ל"ו, ישיבה שס"ג
— חוקייסוד: ירושלים בירת ישראל —

הברת-הכנסת גאולה כהן מאושרת, תסתכל עליה, היא מאושרת ובצדק, הרי זאת היתה כוונתה — לטרפד את הסכס שלום, להפיל את סאדאת. היא תהיה מאושרת אם יקום, כאשר יקום, במצרים משטר כמו חומייני, משטר קיצוני, שישים קץ לתהליך השלום. היא תהיה מאושרת אבל אתה? — ההישג היחיד הגדול מאוד והמכובד מאוד שיש לממשלתך, אבל היחיד, אתה כמו ידיך, בשליחות של חברת-הכנסת גאולה כהן, אתה כמו ידיך מניף עליו את הגרון מפני שהיא רצתה בכך. כל הכבוד לה, אבל לא כל הכבוד לך. אתה נגדרת פה, ואני בטוח שנגדי הכרתך העמוקה, אחר התהליך הזה שסביב החוק הזה.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר כאן על מה הווי-כוח ועל מה לא, בכל הנוגע לי כמובן ולסיעה שאותה אני מייצג. ובכן, אין ויכוח על כך שירושלים היא בירת ישראל. אין כוח בעולם שיכול למנוע בעדנו בחחום המדינה שלנו — — —

ראשי-הממשלה מ. בגין :
אתה הרי מזכיר על ירושלים המערביות.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
אני אגיע לזה.

אין ויכוח על כך שירושלים היא בירת ישראל ואיש לא יכול למנוע מאתנו לכוונן ולקיים את בירתנו בכל מקום שאנחנו רוצים בתוך מדינת ישראל. אין ויכוח לגבי מעמדה של ירושלים המערבית. יש על כך ויכוח עם כמה מדינות בעולם, חשובות מאוד. בינינו אין ויכוח. יש ויכוח על מעמדה של ירושלים המזרחית. ושום חקיקה בבית הזה לא תשים קץ לוויכוח זה מפני שזה לא ויכוח בינך וביני אלא זה ויכוח בין מדינת ישראל ובין העולם המוסלמי, העולם הערבי, העם הפלשתינאי והעולם כולו, לרבות כל ידידינו בעולם. אינני יודע מה חושבת ממשלת איי פיג'י על הנושא הזה או מה חושבת עליו הממשלה הדומיניקאנית. כל ידידינו בעולם מתנגדים לסיפוח ירושלים המזרחית. אין אף ידיד אחד המסכים לזה. לכן הוויכוח הזה קיים, ושום חקיקה לאומית, בינינו לבין עצמנו, לא תשנה זאת. כמה אנחנו יכולים לרמות את עצמנו? האם זה ישנה כהוא-זה לגבי הוויכוח שלנו על ירושלים? אתם שיכנעתם את עצמכם.

(חברת-הכנסת ר. מילוא קורא ק"ר
ריאת-ביניים)

היו"ר ב. הלוי :
אתה צריך לסיים. היו לך 25 דקות.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
יש לי 30 דקות. סליחה, יש לי 25 דקות, אבל אני לא אנצל את כולם.

אני מציע לתקן חוק זה ולומר שירושלים המערבית היא בירת ישראל; המערבית. המקומות הקדושים ינוהלו על-ידי כל הדתות בעצמן. אגב, יש פה טעות דפוס בהסתייגותי לסעיף 3.

ראשי-הממשלה מ. בגין :
הלואי שהטעות היתה רק טעות דפוס.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
אדוני ראשי-הממשלה מר בנחם בגין, אתה אישיות

הנהדרת — היא תורכית כולה. תורכיה השקיעה הרבה מאוד בירושלים ובחולדות העיר הזאת סולימאן המזהיר לא ימחק.

מנחם פבידור (הליכוד) :
כמה פעמים מזכרת ירושלים בקוראן?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
איזה מין טטויות אלה?

מנחם פבידור (הליכוד) :
כמה פעמים נזכרת ירושלים בתנ"ך?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
כמה פעמים אפשר לחזור על השטות הזאת?

מנחם פבידור (הליכוד) :
ירושלים לא נזכרת אף לא פעם אחת בקוראן. למה זו שטות? האם כל החכמה מגולמת בכך ובסיעתך? האם כל ההיסטוריה גלומה באישיות שלך?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
לא בשלך על-כליפנים.

ב-32 שנות קיומה של ישראל היו לה הישגים רבים מאוד בעולם המוסלמי. היו לנו יחסים עמוקים מאוד עם מדינה מוסלמית חשובה מאוד, איראן. היו לנו יחסים מעניינים מאוד עם מדינה מוסלמית חשובה אחרת, תורכיה. היו לנו יחסים עם מדינות מוסלמיות חשובות באסיה ובאפריקה ואני לא רוצה להרחיב עליהן עכשיו את הדיבור. מי מעוניין להכריז מלחמה על העולם המוסלמי? מי מעוניין שישאל תהיה במלחמה עם העולם המוסלמי? אגיד לכם מי — יאסר עראפאת. אומר דברים בשם אומרם: אמרה לי אשתו של בסאם שקעה שבעל הברית הטוב ביותר של העם הפלשתינאי בשעה זו הוא ראש-הממשלה מנחם בגין. זה נכון. כל מה שאתה יכול לעשות כדי לקומם את העולם נגד ישראל ולדחוף את העולם לעבר הפלשתינאים — אתה עשית. מה עוד לא עשית?

ראשי-הממשלה מ. בגין :
אתה הידיד השני?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
יקימו לך אנדרטה לפני בית הממשלה של המדינה הפלשתינאית אשר תקום, אם יש להם איוו מידה של הכרת טובה.

ראשי-הממשלה מ. בגין :
הן אתה את התרומה הראשונה.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

לא, לי לא יקימו — לך יקימו. אני עשיתי מעט בשבילם — אתה עשית בשבילם הרבה מאוד. המעשה הזה שעושים היום הוא התרומה הגדולה ביותר שאתם יכולים לתרום לעם הפלשתינאי. אתם מלכדים סביבם 800 מיליון מוסלמים. אתם יוצרים לחץ, הלואי שאתבדה כחטיד גדול של הסכמי קמפ-דייוויד הלואי שאתבדה במה שאני עומד לומר עכשיו. אתם יוצרים לחץ על הנשיא אנואר סאדאת והוא לא יוכל לאורך ימים לעמוד בו. אתם מעמיסים עליו עוד ועוד ועוד, כמה הוא יכול לסבול? כמה המשטר הזה יכול לסבול?

הפוחח, הנחשב ליונה, חברי-הכנסת גלס, השתמש בביטויים כמו : ייהרג ולא יעבור. זה מזכיר את הסיסמה שאמרה : מוטב שרם-א-שייח' בלי שלום מאשר שלום בלי שרם-א-שייח'. פירושו הביטוי "ייהרג ולא יעבור" הוא : מוטב ירושלים המזרחית בלי שלום מאשר שלום בלי ירושלים המזרחית. ואם זה תנאי לשלום, ואם על זה ייהרג ולא יעבור, פירושו שהכנסת עשויה להחליט היום על מלחמה. הוזהרו מפני זה לפני חודש אוקטובר 1973. אתם זילולתם.

היסטורית. על זה אין ויכוח. אם צדקת או לא צדקת, ההיסטוריה תשפוט.

ראש-הממשלה מ. כגני :
בהחלט.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

נשאר לדין ההיסטוריה לקבוע מי צדק בוויכוח הזה. אני חושש מאוד שאתה לא תהיה הצודק. אני חושש שמפעל חייך כראש ממשלה יישאר עפר ואפר, וכך גם מהסכם השלום שבינינו לבין העם המצרי. הפתיחה ההיסטורית הגדולה אל העם הערבי, שהיתה בקמפ-דייוויד, ושהיתה יכולה להיות פתיחה לכל העולם הערבי ולכל העולם המוסלמי, אתה נועל בפניה את הדלת. ובש-ביל מה? בשביל חתיכת נייר חסרת ערך, חסרת משמעות, שאינה משנה שום דבר ולא משכנעת אף אחד.

אני מסיים ואומר : ירושלים מקודשת לשלוש הדתות. היא ראויה למעמד ייחודי. המקומות הקדושים לכל אחת משלוש הדתות ניהלו באופן אוטונומי על-ידי מוסדותיה. אני מבקש לתקן את הטעות הזאת בהסתייגותי כדי שכאשר ההסתייגות תידחה יהיה ברור ב"דברי הכנסת" מה נדחה.

אדוני היושבי-ראש, אני חושב ששאר ההסתייגויות שלי מסבירות את עצמן ואין צורך להרבות במלים. אני עומד על דוכן זה בלב כבד מאוד. אני חושש מאוד שהמעשה הזה של התחיה יביא לבכיה; אני חושש מאוד שאת התוצאות החמורות של תנועת הבכיה הזאת ושל מעשה הבכיה הזה נראה לא בטוח ארוך כי אם בטוח קצר ; אני חושש מפני מה שהחקיקה הזאת תגרום ליחסינו עם מצרים, ולא באחרית הימים — מחר בבוקר, בעוד שבוע, בעוד חודש, בעוד שנה. אני חושש מפני מה שהחוק הזה יגרום ליחסים בינינו ובין הגדולה והיחידה שבין ידידותינו, ארצות-הברית של אמריקה, ואם לא היום, כי אז בחודש נובמבר ואילך. אני חושב שהבית הזה עומד לשנות משגה היסטורי הרבה מעבר לחשיבות של החיקוק העלוב הזה. אינני יכול למנוע את זה. אני יודע שאינני יכול למנוע את זה. אני את חובתי עשיתי בכך שאמרתי מה שאמרתי מעל הדוכן הזה.

יוסף רוב (הליכוד) :

אם אתה מדבר על משגה היסטורי אולי תסביר לבית איך מערב ירושלים זה בירת ישראל ומזרח ירושלים זה לא בירת ישראל. אני לא מבין את ההגיון ההיסטורי שלך.

היו"ר ב. הלוי :

זמנך עבר, חברי-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

האם יש לי זמן להסביר זאת ?

היו"ר ב. הלוי :

אני מצטער, לא. רשות להנמקת הסתייגות לחבר-הכנסת מאיר וילנר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

אדוני היושבי-ראש, חברי הכנסת, בדיון בקריאה הראשונה עסקנו בהרחבה ובפרוטרוט בשאלת ירושלים ולכן אני רוצה לסכם כאן את הדברים בכמה מלים.

רוני מילוא (הליכוד) :

מה נשמע באפגאניסטאן, חברי-הכנסת וילנר ?

מרכזי וירשופסקי (שינוי — מפלגת המרכז) :

הו, את הבדיחה הזאת כבר שמענו.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

הביטוי השני של הפוחח, של חברי-הכנסת גלס, היה : ירושלים המאוחדת איננה נושא למשאיומתן. כך הוא אמר. וכל זאת הוא אומר לא רק על דעת עצמו. פירושו הדבר שאין משאיומתן על שלום. הדבר השלישי שהוא אמר היה : קרקס העצרת הכללית. איזה זילול בעולם. כולו. הקרקס הזה החליט ב-29 לנובמבר 1947 על הקמת מדינת ישראל ועל הקמת מדינה פלשתינאית, על הקמת שתי מדינות ועל סטאטוס מיוחד לירושלים. אילו ביטויים אלה ? קרקס העולם. זה קרקס ? אולי אתם דומים יותר לקרקס תלוש ממה שנעשה מסביב, תלוש מכל העולם. סביב בירת ישראל אין ויכוח. לא בכנסת ולא בדעת-הקהל העולמית. אבל אתם אומרים : הכול שלנו ; להם — לא כלום. תפסת מרובה לא תפסת.

מה שעומדים להחליט כאן זו חבלה חמורה ביותר בסיכויי השלום ; זוהי התגרות בלתי-רגילה בעולם הערבי והמוסלמי ובדעת-הקהל בעולם כולו. יש פתרון לבעיית ירושלים כמו שיש פתרון לכל השאלות. הפתרון היחיד הוא : ירושלים עם שתי ריבונויות. ירושלים המערבית בירת ישראל ; ירושלים המזרחית — בירת המדינה הפלש-תינאית. אין זאת אומרת, חברי הכנסת, שירושלים צריכה להיות מחולקת. לא.

כגני ראש הממשלה י. ידני :

לכן תקפו אותנו ב-1967. כן ?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

הבעיה של אחדות ירושלים יכולה לבוא על פתרונה מבלי לשלול את הריבונות של ישראל ואף לא את זו של העם הפלשתינאי בירושלים. אחדות מוניציפאלית, אדר-בה ; מערב חפשי בין שני חלקי העיר, אדרבה ; גישה חפשית לכל המקומות הקדושים לכולם, אדרבה. הכול בהסכם, הכול בערבויות בינלאומיות שהן על בסיס —

מנחם פבידור (הליכוד) :

כמו בכרלין שלך.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

על בסיס — —

מנחם פבידור (הליכוד) :

כמו בכרלין שלכם.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

— ריבונות ישראלית בחלק הישראלי של העיר

נוצח כי מעטים בתוכו ניצחו וכפו דעתם על הרוב. והיום אנו רואים זאת שוב בעליל. עם ישראל נוצח. מדינת ישראל נפגעה, עניינה ניווקו.

החקיקה הזאת מיותרת. אין צורך בה. אנו נותנים נשק בידי אויבינו, בידי עויני ישראל, ומחלישים ומרפים את ידי ירידי ישראל. במשך כ-30 שנה ממשלות ישראל, נבחרה ונציגיה, עשו ככל האפשר בידם בשקט, בהתמדה, ברציפות, בעבודה מתמדת, כדי להביא לכך שירושלים תוכר כבירתה של מדינת ישראל. ושיכירו בה אומות העולם. ובאה שגריירת אחת ועוד אחת וישובה בירושלים. עשו זאת לא בקלות רמים ולא ברעש גדול, אלא בעבודה מסורה, מתמדת ורצופה. ועתה, אחר הרעש בא הנוק וההפסד, ונצאלה וצילה הוציאו ממנה את שגריירותיהן ואני חושש למה שיבוא אחריהן. כך אנו מעוללים לירוש"ל, לים, כך "הועלנו" לירושלים. אנו עושים לאיחודה של ירושלים במעשה, בבנייה, ביצירת הבנה הדדית בין חלקי אוכלוסייתה.

ראשי-הממשלה מ. בגין :

מניין שלפת את צילה ?

משה עמאר (המערך) :

שמעתי על צילה. מישוהו אמר לי על צילה, שהיא הודיעה, אשמח אם לא יהיה כך. אומר לך יותר מזה, אשמח אם גם ונצאלה לא תעשה זאת ושכולם יתורו בהם. אבל החשש קיים ותסכים אתי שהנוק נעשה.

אנחנו דיקדקנו בפירוטמים בכתב ובעלפה שלא להשתמש באופן רשמי במושגים "ירושלים המזרחית" ו"ירושלים המערבית". ירושלים היא אחת. יש כיווני רוחות, מזרח, מערב, דרום וצפון. אבל ירושלים היא אחת. ומי עשה עכשיו את ההבדלה הזאת ואת הפדות הזאת בין ירושלים האחת, המזרחית והמערבית, וחילק את ירושלים האחת לשתיים על-ידי הכרזה, אם לא ראש הממשלה עצמו ? כאשר הוא בא ואומר : אני מעביר את משרד ראש הממשלה מחלק אחד לחלק שני — שהוא קורא לו "החלק המזרחי" — הוא כבר חילק את ירושלים. הוא אומר שיש הבדל, שיש פדות, בין חלק אחד לחלק שני. ואנחנו כל הזמן שמרנו ודיקדקנו שירושלים היא אחת ואינה מחולקת. זה מעשה נכון או מעשה איוולת ?

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :

מה רוצים מירושלים אלה שמהם אתה מפחד ושבגללם אינך רוצה להכריז על אחדותה ? למה הם מתכוונים ?

משה עמאר (המערך) :

אתה נוהה אחרי חברת-הכנסת גאולה כהן. אני לא מאשים אותך בכך. אני מדבר על העברת משרד ראש הממשלה, נתתי דוגמה, אתן דוגמה אחרת. משרד המשפ"ט שים עבר, בית-המשפט המחוזי עבר, בשקט, ללא רעש, ולא קמה צעקה ולא קם רעש ולא היה הכרזה לפני המעבר. איש לא קם והכריז שעומדים לעבור. קם ועבר. כך פועלים. העשייה היא העיקר ולא הדקלארציה. וכאן הדקלארציה היתה העיקר.

מאיר וילנר (החיות הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
אתה מציע לראש הממשלה ?

משה עמאר (המערך) :

אני לא מציע כלום. בהצעות שהצעת השתדלתי ליתן אילו שהם סעיפים אופראטיביים-ביצועיים שאפשר לבצע,

ועל בסיס ריבונות פלשתינאית ערבית בחלק הערבי של העיר. מה שאנחנו מציעים הוא אינטרס אמיתי של עם ישראל, של מדינת ישראל, של השלום, של הבטחון. וכל ההתנשאות הזאת, כל הגראנדומאניה הזאת — העולם כולו, מצפצפים עליו — אתם מיעוט שבמיעוט, אתם מבודדים לגמרי, אתם פשוט הרפתקנים שעלולים להביא אסון על ישראל ועל ירושלים.

היו"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור לחברת-הכנסת משה עמאר.

משה עמאר (המערך) :

רבותי חברי הכנסת, בתחילת דברי אני רוצה להדגיש במפורש ובפני כולי עלמא שכולנו רואים את ירושלים השלמה והמאוחדת כבירת ישראל. מפלגת הפועלים המאור, חדת, מפ"ם, וכל מפלגה ציונית אחרת, גרסה ועדיין גורסת שירושלים היא בירת הנצח של עם ישראל וירושלים אחת היא ואין בלתי. ירושלים העיר שיועדה כבירת האומה מאז ימי דוד המלך עודנה ותהא כך בעתיד בימינו ואח"רינו בדורות הבאים שיבואו אחרינו. אל יתחרה אדם בגילוי רגשות לאומיים כלפי ירושלים ואל יתיימר אדם להיות הוא הלוחם היחיד למען ירושלים. אל תעמיד אשה את עצמה על תקן גואלת ירושלים, כי אם יתחר האדם בהקשבתו לחכמה הפוליטית ובהטיית לבו לתבונה המדינית. ובמיוחד בימים אלו, כשהממשלה נאלמה ודברי שריה לעו וקול האיוולת יגה, החובה היא להתעשת, לא לחשוש, להביע דעה בגלוי, בביורר ובעוז ולא להיות חרד שמא, שמא יפרשו את דבריו שלא כהלכה, שמא יתלו בעמדתו דברי בלע.

הרוב הגדול היושב כאן מתנגד לחקיקה זו. רובו הגדול של העם אינו חפץ בחקיקה זו, לא בשל מהותה אלא בשל עיזויה ובשל היותה מיותרת ואין צורך בה.

רב שילנסקי (הליכוד) :

אתה קובע מה שרוב העם רוצה ?

משה עמאר (המערך) :

כן. אני אוכח בהצבעה הפוכיה שלכם.

רב שילנסקי (הליכוד) :

אנחנו נצביע בשמחה, ברצון נצביע.

משה עמאר (המערך) :

שמעתי את רובכם, את דעתכם הפרטית לגבי החקיקה.

רב שילנסקי (הליכוד) :

שמעת דעה פרטית אחרת ?

משה עמאר (המערך) :

כן.

רב שילנסקי (הליכוד) :

בשמחה ובחדווה נצביע. יום גדול.

משה עמאר (המערך) :

אך מיעוט קיצוני פאנאטי גרר את הרוב הגדול הזה להסכמה שלא מיצון ולחקיקה זו. אני רוצה לומר לכם, חברי הכנסת, לצערנו ולהוותנו, עם ישראל בעברו ההיסטורי לקה, ולא פעם אחת, כשהסתתרה התבונה והחכמה המדינית לא נמצאה. הרבים נכפו לפעול על-ידי מועטים, הם המועטים ניצחו, אך עם ישראל נוצח. יודע, ומי שמכיר את ההיסטוריה של העם היהודי יודע : עם ישראל

נפתלי פדר (המערך) :
 החוק גרם לסערה מדינית במצרים, שבאה לביטוייה המופגן בהחלטתו של הפארלאמנט שמצרים רואה בירוש"ם לים המזרחית "בירת פלשתינ". בהגדרה זו התכוון הנשיא סאהת לגמול לראש־הממשלה מר בגין על היגררותו אחרי יומתה של חברת־הכנסת גאולה כהן, ונצואלה החליטה להעביר את שגרירותה מירושלים לתל־אביב. קיימת סכנה שמדינות אחרות שניצגויותיהן משוכנות היו עד כה בירושלים ילכו בעקבות ונצואלה, ומבירת תורכיה, שצירותה שוכנת בתל־אביב, אנו שומעים איומים בדבר ניתוק היחסים הדיפלומטיים אתנו. שלא להזכיר כבר שהיימה הפארלאמנטארית בעניין חוק ירושלים גרמה להסלמת התסיסה האנטי־ישראלית בגדה המערבית, על גילוייה השונים, וסיפקה מוזן מבוקש לתעמולת ההסתה נגד ישראל בעולם כולו ובעולם המוסלמי בפרט.

ההתייצבות מאחורי יומתה של הגברת כהן היא הפגנה של סופר־פאטריזיסם מזויף, משחית כלפי פנים ומזיק בחוץ. הממשלה לא יכלה שלא לראות את הסיכונים הכרוכים בקבלת הצעת החוק על־ידי הכנסת, לרבות "פיצוץ" שיחות האוטונומיה, על־ידי אימוץ הברקתה של הגברת כהן הפגינה הממשלה עורוץ ופחדנות בתוספת בילבול שעתונות. מי שנענה לקריאת "אחרי" של חברת־הכנסת גאולה כהן בעניין זה עלול להיות מוכה סטוררים ומוכה פחדנות מיומנותיה הכאות. הגברת כהן מצאה את הפאטנט: די שתוקיע את הממשלה כ"חבר בוגדים" ואז לא יעמוד לממשלה זו הכוח למנוע ממנה את הסיוע להצעותיה ה"הורה־פאטריוטיות".

שתי תפיסות פוליטיות מתחדדות זה למעלה מיוכל שנים בארץ הזאת: הדקלאראטיבית מול היוצרת. הפעם הצליחה האסכולה הדקלאראטיבית להסוות את עצמה במסכה לגאליסטית. הטישטוש בנושא זה בין שתי תפיסות אלה אינו, בסופר־שלב־דבר, לטובת דורשי שלומה וטובתה של ירושלים. את הביטוי לגירסה היוצרת נתן ראש עיריית ירושלים טדי קולק בקבעו שעוד בית, עוד רחוב, עוד שכונה, הם הם התשתית האיתנה לבירת ישראל בירושלים המאוחדת. גם הכוונה להעביר את לשכת ראש הממשלה מחלק אחד לחלק אחר של בירת ישראל הינה מסוכנת אך רק בגלל עיתויה אלא גם בהיותה מעשה של איוולת מדינית: היא מסייעת לפיתוח מעמדה של ירושלים המזרחית בעיני דעת־הקהל בעולם, כאילו עד להעברת הלשכה לא היתה חלק אינטגרלי של בירת ישראל. החלטה כזאת, אם אמנם תירושם, תהיה ביטוי נוסף למדיניות הדקלאראטיבית של ממשלת הליכוד המשיגה תמיד תוצאות הפכות מאלה שהתכוונה להן ומקוממת נגדנו, שלא לצורך, את דעתם של ידידינו בעולם.

אם תתאמת הידיעה שתורכיה, המדינה המוסלמית היחידה, חוץ ממצרים, המקיימת יחסים דיפלומטיים עם ישראל, נתנת את הקשרים אתנו, יוכתר תרגילה של חברת־הכנסת גאולה כהן ב"הצלחה" מלאה ומיידית.

היו"ר ב. הלוי :

רשות להנמקת הסתייגויות לחברת־הכנסת הרב קלמן כהנא.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל) :
 אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, הצעתי היא לנסח את סעיף 1 בחוק: ירושלים, עיר הקודש והמקדש, השלמה והמאוחדת, היא בירת ישראל.

חוץ מדקלאראציות גם דברים ממשיים, ואלה כתובים אחד לאחד בהסתייגויותי.

חיים קורפו (הליכוד) :

אתה אומר שצריך לעשות ולא לדבר. למה אתה מאריך בדיבור ?

משה עמאר (המערך) :

דברים אלה יהיו קבועים בחוק כדי שהחוק לא יהיה באוויר. הכנסתי עוד סעיף אחד והוא שירושלים היא עיר השלום, שיעודה וזיווה הם השלום, והשלום יקרינ ממנה על העמים ואומות העולם, ירושלים מתאחדת בשלום. את יתר הסתייגויותי ינמק חברת־הכנסת פדר.

היו"ר ב. הלוי :

הנמקת המשך ההסתייגות נמסרה לחברת־הכנסת נפתלי פדר. רשות הדיבור לחברת־הכנסת פדר.

נפתלי פדר (המערך) :

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, כראיון לעתון הגרמני 'Der Spiegel' המתפרסם השבוע אומר שר־החוק מר יצחק שמיר: "עם או בלי חוק הכנסת — ירושלים היתה ותישאר בירתה של ישראל". בהמשך אותו ראיון הוא קובע בסקנות: "בשביילנו אין ירושלים מורחית או מערבת" אם אלה פני הדברים, אז למה באמת כל המהומה? למי זה נחוץ ואת מי זה משרת? האם אנו מעוניינים במחסום מסוכן בדרכנו אל השלום? האומנם הפגנות הן תחליף למדיניות חוץ שקולה?

ביוני 1967 הכריזה ישראל, מתוך ליכוד למופת, על איחודה של ירושלים כבירתה הנצחית של ישראל. האומנם נשכחה עובדה זו? לא, לגמרי לא. העובדה הפכה לדבר המובן מאליו. אבל לא כל דבר מובן מאליו נחקק גם בחוק. כבר ב־1967: ההזר ראש עיריית ירושלים טדי קולק כי יעברו שנים רבות מאוד עד שהעולם הנוצרי והעולם המוסלמי יילימו עם עובדה זו. תנופת המעשה היוצר בירושלים, הזהירות והתבונה שבהנהגת העיר הפיחו תקווה שתימצא הדרך לפתרון בעיה קשה ומורכבת זו.

בקמפי־דיוויד הגיעו הצדדים למסקנה שאין להתייחס לעניין ירושלים מפני שהמחלוקת שבאלה זו עמוקה מדי, ובשלב זה אין סיכוי או אפשרות למצוא נוסחה שתהיה מקובלת על הצדדים בגלל חומרתה של הבעיה, הרוויה מתח לאומי ודתי עמוק. הנוצר בחוק זה מקורו לא בחרדה לעתידה של ירושלים כבירת ישראל אלא בתחבולה פוליטית שמטרתה לטרפד את תהליך השלום. לא רווחתן של ישראל וירושלים עמדה על עריסת יומתה התחיקתית של חברת־הכנסת גאולה כהן אלא שיקול מפלגתי צר־אפקים ותכסיס פוליטי הטומן פח לממשלת הליכוד.

הנוק המדיני הרב שחוק זה הצליח להסב למדינה, עוד בטרם הספיק לקרום עור וגידים, מוכיח שהחוק בעיתו ובצורתו המקורית אמנם אינו דרוש לישראל. מזכיר המדינה האמריקני אדמונד מאסקי רואה בחוק של הגברת גאולה כהן ובכוונה להעביר את לשכת ראש הממשלה לחלק המזרחי של העיר מעשה התגרות פרובר־קאטיבית כלפי ארצות־הברית ומדיניותה.

יודאן עמשי (שינוי — מפלגת המרכז) :
 מה יישאר בירושלים המערבית ?

ירושלים. לצער, גם זה נמנע ממני. אך אני מודיע : אני אבקש לספור כל קול שיינתן בעד קדושתה של ירושלים וכל קול שיתכחש לה. ואולי אולי ייערה רוח ממרומים ויבין רוב הבית הזה שלא ייתכן שבקבלת חוקי־סוד : ירושלים, לא תיזכר אף במלה אחת — לא אופראטיבית, רק הצהרתית — קדושתה ומהותה של עיר הקודש.

לפני שבוע אמרנו תפילת נחם ביום ט' באב. התפללנו ונתפלל : נחם ה' אלוֹקינו את אבלי ציון ואת אבלי ירושלים, ואת העיר האבלה והחרבה והבוזיה והשוממה, האבלה מבלי בניה והחרבה ממעונותיה והבוזיה מכבודה והשוממה מאין יושב. והיא יושבת וראשה חפוי כאשה עקרה שלא ילדה. ונקווה שיתקיים בנו בקרוב סיומה של הברכה : כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה, כאמר ואני אהיה לה, נאום ה', חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה, ברוך אתה ה' מנחם ציון ובונה ירושלים. ונסיים במאמר חז"ל לכתוב בספר דברי הימים "לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד" — והנצח זו ירושלים וההוד זה בית־המקדש.

היו"ר ב. הלוי :

רשות להנמקת הסתייגות לחברת־הכנסת שולמית אלוני.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

אדוני הישׁב־ראש, רבותי חברי הכנסת, יש לי רושם שאנחנו בימים האחרונים נמצאים תחת איוש שהיא היפגוה. והתלהבות. ונסתלקה בנזנת מחוקק גם בקרב הדברים, גם בשיטת ההצבעות על ההסתייגויות השונות. שהפכה יותר לעניין של פים, והוצאנו מתחת ידינו בימים האחרונים כמה חוקים לקיים ועקומים, גם בהתרגשות שאחזה בנו עד שרוצים שהכנסת תחליט על קדושתה של ירושלים ובית־המקדש, ובוודאי משהו גם יציע שנקדש כאן את התנ"ך ...

תרשו לי להעיר את תשומת־הלב לכל מי שב־אומות העולם חרד שנסגרה דרך למשא־ומתן, וביי חוד לאימים של העצני. ירושלים שלמה ומאוחדת שתי מדינות. לכן לא היה שום צורך בחוק הזה ולא בקריאה הזאת. היא תהיה בירה אם היא בירה, אם נהיה בה, והיא תהיה אולי בירה משותפת אם יהיה הסכם שלום.

ההתלהבות המיוחדת הזאת והכתרים שכתרו להצעה זאת הביאו נזק יותר משהועילו, ויביאו נזק גדול יותר בשל אותם דברים המעוגנים בחוק ובייחוד אלה שאינם מעוגנים בו. מי שבא ומעגן בחוק דבר מובן מאליו אבל נמנע מלעגן בחוק זכויות של עדות וזכויות של דתות, כאילו בא ואמר : רבותי, כל שהבטחנו עד כה, כל שאמרנו עד כה — איננו קיים. אני מצטער שראש הממשלה איננו. אדוני שר החוץ, אני פונה אליך. עד היום היה מקובל שירושלים היא בירת ישראל, ללא חוק, היה מקובל שאנחנו שומרים מכל פגיעה את הזכויות, את המסורות והמנהגים של עדות ודתות שונות. קבענו בחוק את הדבר האחד, או הממשלה הזאת קבעה בחוק דבר אחד, אבל היא נמנעה מלקבוע את התוספת לסעיף 3, שלא רק שיישמרו מקומות קדושים אלא שיישמרו מפגיעה המנהגות, המסורות ואורח החיים של בני כל דת ועדה. יש סיכוי להבטיח בחוק שמירה מפגיעה — אינני אומרת "תשמרו עליהם ותקיימו את הקיים", אלא "תשמרו מפגיעה". בתקופה שיש התנכלות למיעוטים כאן, בתקופה

עליתי הפעם על במה זו בצער רב, הנני מצטער כי על־יתבוע את כבודה האמיתי של ירושלים ואת מהותה מהכנסת אשר לא שמה לב למהות ירושלים, לקדושתה, בהצעת החוק המונחת לפנינו. מספרים עלינו שפתח את דרשתו במלים הידועות מפזמון הסליחות : "אזכרה אלוֹקים ואהמיה, בראותי כל עיר על תלה בנויה ועיר האלוֹקים מושפלת עד שאול תחתיה". ופירשן המגיד בדרך דיוש, עיר מלשון התעוררות, וקבל על כך שכל התעורר־רות והתעוררות יש לה תובעים ויש לה נהיגם אחריה, אך ההתעוררות לאלוֹקים איננה מוצאת הד בלב הבריות. הגיב על כך אחד מגדולי הרבנים : אינני זקוק לפרשנות זו. עיר זו ירושלים, ולצערנו ירושלים מושפלת ועל זאת עיני בוכיה. רבותי חברי הכנסת, היום מתקיימים דברי המפרש דברים כפשוטם ודברי הדרשן כאחד בדיון שלנו על ירושלים. ירושלים עיר הבירה — יפה ; ירושלים — פתוחה לכל הדתות — נוחה ; ירושלים זקוקה ותקבל — והלוואי ובעין יפה — תמרצים כלכליים — הכול טוב ויפה. אבל ירושלים האמיתית — אותה הס מלהזכיר ; עיר הקודש והמקדש — אסור להזכיר. מה היתה ירושלים במשך כל הדורות לעם ישראל כולו ? מה ירושלים אף כיום לרוב של העם ? הרי עיר הקודש והמקדש היתה ותהיה — וזאת הס מלהזכיר בחוק ירושלים. הייתכן אבסורד גדול יותר ?

יש החוששים מחוק זה. אומרים שעיתויו לא טוב. אומרים שהוא מקרה, ומצאו להם מפלט. דבר אחד לא יזכיר, את קדושתה של ירושלים. כנראה חושבים שזה יציל את החוק כולו, יציל אותנו מעינא בישא של העמים. זוהי התרפסות מבישה שכל תועלת אין בה, ומאיך גיטא היא מתכחשת לאמת שלנו, לכל מהותה של עיר הקודש, לכל העבר שלה, לכל המסורת שלה. היכן תשלום מיני־מאלל של החוב לשומרי החומות במשך דורות שהיו קשורים עם ירושלים ? היכן התחשבות בכל אותם רגשות ותפילות של מיליונים, בכל הדורות מאז החורבן, העורגים לעיר הקודש ירושלים שתיבנה ותיכונן במהרה בימינו ? זה מביש ומחפיר שדווקא את הטלית והתפילין מוכנים להורק כשקם עלינו נחשול מים להטביענו. לא חשבת ולא פילת שהגענו לשפל זה של ציניות שאנו מוכנים ורוצים להזכיר זכויות כל הדתות בעיר קדשנו — אגב, בניסוח נלעג — ואת זכותנו אנו הננו משתיקים. אני חושש לומר שאם הלילה לא התקבל הסתייגותי היה זה אות קלון לכנסת הזאת שקיבלה חוק ירושלים ולא העזה להזכיר את קדושתה לעם ישראל. כי לא בירה כשאר בירות ירושלים לנו. אילו זה היה הכול אולי לא היתה לנו זכות לעיר הקודש.

אמר הרמב"ם, בהלכות בית הבחירה, שירושלים נתקדשה בקדושה ראשונה שקדשה שלמה, שהוא קידש את העירה ואת ירושלים לשעתו וקידשו לעתיד לבוא. ולעתיד לבוא פירושו גם לימינו אנו. ומוסיף ומנמק הרמב"ם (פרק י, הלכה טו) : "ולמה אני אומר במקדש וירושלים קדושה ראשונה קידשה לעתיד לבוא — — — לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה, ושכינה אינה בטלה. והרי הוא אומר : 'והשימותי את מקדשיכם', ואמרו חכמים : אף־על־פי ששמומין. בקדושתן הם עומי דים — — —".

חשבתי שאוכל לקבל עזרה וסיוע למגמתי להזכיר את קדושת ירושלים מחברי כנסת שונים, חשבתי שאולי אוכל להביא להצבעה שמית של הצעתי וחשבתי שאו לא יעזו להרים יד בסומכי, בגלוי, נגד איזכור קדושתה של

ראוי שאצביע, מפני שרוצים ממני שאצביע כך. אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הפעם יש לנו הזדמנות זו. הייתי פעיל בוועדה, השתתפתי בדיונים וליוויתי את החוק בכל השלבים בבית הזה. שמעתי מחלק גדול של חברי הבית הזה, היושבים במרכז ובצד ימין — אף שאינם ימניים — התנגדות קשה מאוד לחוק, ספקות בקשר לעיתויו ולצורך בו וחששות מפני הנזק העצום שהוא יגרום למדינת ישראל, נזק שאולי לא נוכל לתקנו. כבר נגרם נזק, אבל זו רק התחלה. מודים בכך חברי כנסת ופקידים. אומרים זאת במסדרון ובמנוון. בכל זאת, כאשר שואלים: איך תצביעו? אומרים: כיוון שהחוק כבר הועבר אין ברירה. איפה כתוב שכיוון שחוק הועלה על סדר-היום חייבים לקבלו? ותוכרו כיצד עלה על סדר-היום. אין האומץ להצביע נגד. אם לבי כבוד היום, זה משום שאני יודע שיתקבל חוק שיגרום נזק כבד למדינת ישראל, לירושלים ולמעמדה; ולבי כבוד גם על דבר נוסף: שכיום כזה לא יימצאו בבית די אנשים שיהיה להם האומץ להצביע לפי מצפונם והם יצביעו על-פי כל מיני שקיולים אבל לא מהשקולים של האמת הפנימית שלהם. שמעתי את האמת הפנימית שלהם. הם ביטאו אותה.

(חבר-הכנסת מ. שמיר קורא קרי-א-ב-י-י-ים)

אני פונה אליך, חבר-הכנסת שמיר, אני יודע שלבך שלם עם החוק הזה. אני מאמין לך שאתה רוצה אותו. לא אחזור על דברים שאמרו חברי הכנסת ובאילו ביטויים השתמשו חברי כנסת שאחר כך הרימו את היד בעד. נעשית פה פעולת צביעות נוראה. חברי כנסת אומרים שהחוק הוא רע ומשמיעים לגביו ביטויים שונים — לא אגיד אילו ביטויים — ועכשיו הם יצביעו בעדו.

אני פונה אל ספסלי המערך — אין לי מה לפנות אל ספסלי הליכוד, חברי הליכוד שבויים בידי עצמם, לא רק בידי חברת-הכנסת אגולה כהן — אתם יודעים שהחוק הוא רע. מנהיגים אמרו שהוא רע. הם התבטאו כך באופן די בננה. ראש עיריית ירושלים שהופיע בוועדה דיבר על החוק ואמר שהוא רע. בגלל קוצר הזמן וכיוון שאיני רוצה לגרום לסתבת לא אקרא את המאמר הראשי שנתפרסם בעתון הרשמי של ההסתדרות, העתון שתומך בחזרת המערך לשלטון. מה נאמר במאמר על החוק וכיצד הוא קורא לחברי הכנסת להצביע היום? הוא אומר להם להתעשת ולהצביע כפי שהם חושבים ולא לפי הלחצים המופעלים עליהם.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, זו שעה קשה למדינת ישראל. מעל הדוכן הזה בירכתי את הסכם השלום ומעל הדוכן הזה אני צריך, בלב כבד, להזהיר מפני חוק שיש בו סכנה גדולה לישראל וגם סכנה לחוסן הפנימי שלנו, אם איננו מוכנים להתמודד בינינו לבין עצמנו, לא עם העולם, לא עם השכנים, אלא בינינו לבין עצמנו ולא להיכנע לתכתיבים שאינם לגופו של עניין.

במסכת ההסתייגות אני רוצה להתייחס לנקודה אחת. אדוני היושב-ראש, מרבית התוספות שנוספו לחוק בוועדה הן תוספות קוסמטיות שאינן שוות הרבה או שאינן שוות מאומה. למעשה נעשה אקט של קישוט איוו גוויה, פעולת חניטה. אין כאן תוספת של ממש לחוק, כפי שהתיימרו לומר בכלי התקשורת. אם יש סעיף שאפשר היה להכניס בו שינוי מהותי לגבי החוק — אין זה אומר שהחוק היה נעשה יותר טוב, פחות מסוכן למדינת ישראל ולא שצריך להצביע בעד החוק עם התיקון הזה — הרי

שעדות נוצריות הן קרוב לקיצוניים שונים, בחקופה שעניו העולם מופנות אלינו, אנחנו קובעים שזאת בירה שלנו, בחוק, אבל מפיקיים לחלוטין את ההבטחה שהתגאינו בה ושהיום היא חדלה להיות מובנת מאליה. היום זה חדל להיות מובן מאליו. אני מציעה שמי שמתנגד לחוק לא יאמר: אני שייך לקואליציה, שרץ להצביע נגד. אדוני שר החוץ, תמליץ בפני חבריך שבסיפה של סעיף 3 תיתוסף הפסיקה שאינה פוגעת באיש אבל מבטיחה שמירה מפגיעת המנהגות, המסורות ואורח החיים של בני כל דת ועדה.

ההסתייגות נוספת שלי נוגעת לאותו עניין עצמו. אני מציעה להוסיף סעיף 5. אני מבקשת שתשימו לב. בסעיף 4 נאמר ש"הממשלה תשקוד על פיתוחה ושיגשוגה של ירושלים ועל רווחת תושביה על-ידי הקצאת משאבים מיוחדים, — — —". אני מציעה שיתוסף סעיף 5 האומר: "ייעשה לעידוד האחרון והסובלנות בין תושבי ירושלים ובני כל העדות בה ולשיתופם בקידום טובת העיר וטיפוח רווחת כל תושביה". היינו לשתף את כל העדות, לדאוג לכל העדות. מי שחושב שהוא חייב לעגן בחוק את המעמד שלנו כאן, חייב לצורך האיוון ולצורך האמת לעגן בחוק את התפקיד שרוב, ששלט מקבל על עצמו והוא: הדאגה למיעוט וההגנה עליו. בכל מרכזי העולם העם היהודי לוחם על-ימנת שתהיה הגנה על זכויותיו כמיעוט מאורגן, כקהילה, שלא תיפגענה זכויותיו. אתם טורחים ומביאים לכאן חוק שאין בו צורך, שאיננו משנה ולא כולם, כי המציאות הפוליטית עשויה לשנות בו פנים ואחר, אבל אינכם מביאים, כשלט, כרוב, את הדאגה להגנה מפני פגיעה של כל העדות במנהגיהן, לא רק במקומות הקדושים, שלא יתנפלו על נוצרי הוולך עם צלב ברחוב, מפני שזה מקום קדוש; שלא יתנפלו על מי שמנגן מוסיקה כנסייתית; שלא יגרשו את המזאווין מפני שהוא מפריע למשה שמיר בלילות.

משה שמיר (התחיה — בנא"י):

זו קנטרנות וזלה, דברים שלא היו ולא נבראו.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

הדברים פורסמו ולא הוכחו על-דיד.

הוא הדין ביחס לדאגה לתושבים, לשיתופם בקידום טובת העיר ולטיפוח רווחתם, לא רק של חלק מהתושבים, לא רק של "אנשי שלומנו", אלא של כולם. כל מי שרוצה בחוק הזה ותומך בחוק, מן הדין שיעמוד על משמר זכויותיהם של בני כל העדות והדתות, שיתופם בקידום טובת העיר וטיפוח אחרון וסובלנות.

היו"ר ב. לוי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת מרדכי וירשובסקי, להגמרת הסתייגותו, ואחריו — לחבר-הכנסת משה שחל.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לעתים רחוקות בתקופת כהונתו צריך חבר כנסת להתלבט ולהחליט החליטה קשה ולהצביע לפי צו מצפוננו אף שהרבה יותר נוח להצביע בצורה אחרת, בצורה פופולארית. זה קורה לחבר הכנסת לעתים רחוקות. בדרך כלל הבעיות יותר טכניות, פחות מצפוניות. אבל לפעמים נגרית לדרכו של חבר הכנסת לא לדרכו של כל הבית הזה הכרעה בהצבעה שבה הוא צריך להיות אמיץ ולהגיד: אכן, כך אני מצביע כי כך אני חושב, ולא: כך אני מצביע מפני שכך היה

רע בקבלת חוק זה, אם גרם החוק נזק או לא; אבל דבר אחד ברור לי כבר היום: חוק זה נבע מהערך מדיניות של הממשלה הנוכחית, מהעובדה שאי-אפשר לסמוך על הממשלה הנוכחית, מהעובדה שהממשלה הנוכחית בהת-ייחסה לחוק זה היתה משותקת, אילמת וחסרת מדיניות.

אמנן רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):
למה אתם תומכים בחוק?

משה שחל (המערך):
קודם כול תשמע אותי עד הסוף.

אמנן רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):
אתה מדבר בגנות החוק.

משה שחל (המערך):
דברי חכמים בנחת נשמעים. תשמע ואשיב לך. לא אתחמק מתשובה.

חוק זה, כל הסיפור שלו הוא הוכחה לכך שלממשלה הזאת אין למעשה כל מדיניות.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
השאלה היא, האם לכם יש מדיניות?

משה שחל (המערך):

לגבי תוכן החוק, ירושלים בירת ישראל, ירושלים מאוחדת שאחידותה לא תיפגע — זו עמדת סיעת המערך; זה מצע סיעת המערך. איננו משנים את דעתנו בעניין זה: אנו עקביים במדיניות שלנו, כפי שהיתה בעבר, כפי שהינה בהווה וכפי שתהיה גם בעתיד.

השאלה ששאלנו בגילוי לב — ובזה אני משיב לחבר-הכנסת רובינשטיין — היא לגבי העיתוי ולגבי עצם נתיצור תו של החוק. דרשנו ותבענו לשמוע את עמדת הממשלה בעניין זה. ראש הממשלה גיד שהוא איננו מתערב בהליכי החקיקה. אני קובע שזה איננו מדויק. הוא התערב וממשלתו התערבה בהליכי החקיקה. כאשר הוזמן שר החוץ להופיע לפני ועדת חוקה, חוק ומשפט, לאחר שניציגי האופוזיציה בוועדה ויושבי-ראש הוועדה דרשו ששר החוץ יופיע בוועדה — ביום שבו פנתה ממשלת ישראל לנשיא קארטר, בעת שהתקיים הדיון במועצת הבטחון, כדי לשמוע ממנו אם הנשיא קארטר לא ייתלה בתירוץ של ההצבעה בוועדת החוקה, חוק ומשפט כדי להטיל וטו — לא הופיע שר החוץ לפני הוועדה. כאשר שאלו חברי הוועדה אם אין מקום שהממשלה תאמר אם להצביע או לדחות את ההצבעה בשבוע ימים עמדו נציגי הממשלה בוועדה אילמים, מפני חוסר יכלתם להשיב, ונבוכים — כי לא היתה בפיהם תשובה. כל מה ששמענו הוא ששר החוץ-הודיע שיופיע לפני הוועדה, אך חצי שעה לפני פתיחת ישיבת הוועדה הוא הודיע שלא יופיע, ללא כל הנמקה. איוו ממשלה זו? השאלה איננה, רבותי חברי הכנסת, בין האופוזיציה והממשלה. האחריות לנושאים אלה מוטלת על הממשלה. היא האחראית לשלטון. כאשר לתוכן החוק, אני לא אצביע נגד.

אמנן רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):
למה?

משה שחל (המערך):

כי בשבילי ירושלים המאוחדת היא בירת ישראל והייתי עושה שקר בנפשי אם הייתי נוהג אחרת. חבר-

זה הסעיף הקובע מינהל עירוני מיוחד לירושלים שיתן ביטוי מינהלי הולם לייחודם הדתי, העדתי והתרבותי של בני הדתות והעדות תושבי ירושלים, שייחלק את תחום שיפוט של העירייה לרבעים לפי אופיים וצרכיהם ושייבחרו ועדי רבעים שייצגו את האינטרסים של התושבים שלהם וישלחו נציגות למועצת העירייה. אילו לפחות סעיף זה היה מתקבל יכלו התומכים בחוק להגיד: לפחות עשינו משהו קונסטרוקטיבי שאיננו בבחינת הצהרה ריקה, יצרנו דפוס ואפשרות של קיום ירושלים כעיר מיוחדת, עיר עם הגוונים הרבים של העדות והשכונות שבה, אבל, כמוכן, זה מסוג הדברים שהוועדה לא טיפלה בהם, מסוג הדברים שהואיל והוא איננו הצהרתי, איננו דקלארטיבי, אלא לגופו של עניין, לא רצו לנגוע בו. אני יודע שחלק מנושא זה הועלה על-ידי חברי-הכנסת שובל. ואני מקווה שהוא יתמך בהסתייגות של חברי-הכנסת עמאר ושלי, לפחות בחלקה הראשון, כי אנו הצענו פחות או יותר אותה הצעה.

אני חוזר ואומר: זו שעה קשה לי, כאזרח וכחבר הכנסת, שאני מוכרח להצביע נגד חוק שהוא חוק רע מבחינת עיתוי הגשתו והוא נכון מבחינת תכנו, כי איש אינו חולק על איחודה של ירושלים ועל העובדה שירוש-לים היא בירתנו המאוחדת, השלמה והנצחית. אבל להכניס זאת היום בחוק, כתוצאה מפרובוקאציה של מפלגה קטנה, יש בכך פגיעה בירושלים ובשלמותה. בכך אנו שוכרים את הקונסנסוס ויוצרים סימני שאלה במקום שהיו צריכים להיות סימני קריאה. ירושלים היא שלנו. עם החוק הזה יצרנו סימני שאלה. אני פונה לחברי הכנסת שהם נאמנים למצפונם: יש לכם הזדמנות להצביע נגד החוק הזה ולהגן בכך על ירושלים.

היוזר ב. הלוי:

רשות להנמקת הסתייגות לחברי-הכנסת משה שחל, ואחריו — לחברי-הכנסת אבא אבן.

יוסף רום (הליכוד):

חברי-הכנסת אבן אינו מופיע בלוח ההסתייגויות.

היוזר ב. הלוי:

הוא ינמק את ההסתייגות של חברי-הכנסת הרליץ.

משה שחל (המערך):

אדוני היושבי-ראש, חברי הכנסת, לידתו של חוק זה איננה קשורה במעמד ירושלים כבירת ישראל. לידתו של חוק זה נבעה מסעיף 2 לחוק המקורי שהוצע על-ידי חברי-הכנסת גאולה כהן, והוא מתייחס לשלמותה ול-אחידותה של ירושלים, אבל במיוחד לגבולותיה שלאחר מלחמת ששת-הימים, כדי שלא ייפגעו. חברת-הכנסת גאולה כהן הגישה הצעת חוק זו כי לא היה אמון בממשלה הנוכחית ובמי שעומד בראשה, שהיה מנהיגה בתנועת החירות. היא חשבה שאי-אפשר לסמוך על מר מנחם בגין שהוא ישמור על שלמותה ואחידותה של ירושלים. זו האמת, וזו האמת ומלבדה אין אמת אחרת. הסיבה שבגינה הוגשה הצעת החוק היתה הכרזתו של ראש-הממשלה מנחם בגין כי "הכול פתוח למשא-ומתן, לרבות ירושלים". והחשש שפיעם בלבה של חברת-הכנסת גאולה כהן היה כי לאחר החזרת כל סיני אי-אפשר להאמין ואי-אפשר לסמוך על הממשלה הנוכחית ועל העומד בראשה שלא "יתקפלו" גם בעניין ירושלים.

חברי הכנסת, ההיסטוריה תשפוט אם עשינו טוב או

משה שחל (המערך):
פחדו מהרפורמים. ואז התברר שהחוק הזה הוא נגד
יהודים בסופו של דבר.

(ראש-הממשלה מ. בגין קורא קרי-
את-ביניים)

הצענו "עבודת אלוהים" אדוני ראש הממשלה, ואז
אמרו שאלוהים לא יהיה בחוק הזה. גם זה נאמר בוועדה.
זו אמת. נוסחת הפשרה היתה בגלל הקואליציה, בגלל
רצון להגיע לנוסחה משותפת.

היו"ר ב. הלוי:
חבר-הכנסת שחל, אין מצטטים דברים שנאמרו בווע-
דת.

משה שחל (המערך):
זה לא ציטוט. זו התייחסות לדברים שנאמרו גם מחוץ
לוועדה.

אני רוצה להתייחס להצעה השנייה. באה סיעת
המערך ואמרה שאנחנו רוצים להתייחס לא רק לחלק
ההצהרתי אלא אנוחנו חושבים שחוקי־סוד: ירושלים. צריך
לכלול גם חלק אופראטיבי מעשי. עיגנו בחוק מציאות
מסויימת. לאתר ששמענו את ראש עיריית ירושלים במשך
יומיים, בדרישתו לעגן בחוק כמה דברים, הצענו כמה
הצעות. אני אתייחס רק להסתייגות אחת. הצענו שמה
שהיה מקובל עד כה כוועדת שרים לענייני ירושלים
וועדת תיאום לענייני ירושלים יעוגן בחוק-היסוד. חברי
הכנסת, גם אתמול וגם היום הוכיחה הממשלה את צרות
האופק שלה ואת הכינתיות והמפלגתיות שלה. ההתנגדות
היתה מפני שהיה חשש שמא יגידו שראש עיריית ירושלים
יהיה חבר הוועדה. לזה הקואליציה לא היתה בשום פנים
ואופן מוכנה.

השר מ. נסים:
למה אתה מדבר סתם?

משה שחל (המערך):
הוא איננו חבר הוועדה. רצינו שהוא יהיה חבר
הוועדה. מה הפריע לך? מפני שהוא לא שייך למפלגתך,
מפני שהקטנוניות והכיתתיות הן שהנחו אתכם שלא
להסכים בשום פנים ואופן לשום הצעת תקון.

השר מ. נסים:
האם בחוקי־סוד מדברים על ועדת שרים?

משה שחל (המערך):
אדוני השר נסים, מחוקי־סוד: הממשלה, עשיתם רוכסן
כאשר היה נוח לכם לעניינים קואליציוניים והוספתם סגן
שני, אל תבוא אלי בטענות מסוג זה. יש חוקי־סוד
מפורטים שבהם יש פרטים אפילו סחוחים מאלה, ולזה
לא הסכמתם. המניע היה מניע מפלגתי צריאופק, כיתתי
לחלוטין. זו היתה הסיבה. לכן, אדוני היושב-ראש, הגשנו
את שתי ההסתייגויות האלה, לסעיף 4 ואחריו.

לגבי ההסתייגות לסעיף 3, לדעתי הבית צריך
להתאחד סביבה כי היא חשובה לרקע של קבלת החוק
הזה. היא יכולה לחזק רק את האפשרות להסביר בעולם
כי אנחנו מתכוונים לשמר את מה שהונחו וקיים עד כה
ואין לנו לגבי זה כל ויכוח בעניין חופש הגישה למקומות
הקדושים וחופש הפולחן הדתי.

הכנסת רובינשטיין, אתה אינך מנהל משא-ומתן. אתה
אינך בממשלה, אתה אינך שר החוץ ואינך יודע את כל
הפרטים. אני הצגתי את השאלה בוועדת החוקה, חוק
ומשפט, רציני לדעת מהי עמדת הממשלה. ואמרת לנציגי
הממשלה: יש לכם אופוזיציה אחראית שבעניין זה לא
תנגד את הממשלה. היא מוכנה להקשיב ולשמע. אבל
עם זאת אמרנו שלא נצביע נגד החוק. כי איננו מסוגלים
להרים ידינו נגד הצעת חוק בעניין שנמצא במרכז המצע
שלונו.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
אם חבר-הכנסת וילנר היה מגיש הצעת חוק זו היית
מצביע בעד?

משה שחל (המערך):
הממשלה הגדילה לעשות — — —

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):
אחה בלתי-ימובן לחלוטין.

משה שחל (המערך):
אינך חייב להבין אותי. אינני חייב להשיב לך.

אמרת את האמת כולה כפי שהיא ואמת זו היא שה-
אחריות מוטלת על הממשלה. אבל הממשלה ניסתה להת-
חמק מתשובה בטענה, כפי שאמר ראש הממשלה, שהיא
איננה מתערבת בהליכי החקיקה. אדוני סגן ראש הממ-
לה, אתה מהנהן בראשך, אבל הממשלה התערבה בהליכי
החקיקה, גם מבחינת התוכן, וגם מבחינת מה שמותר
שיהיה בחוק ומה שאסור שיהיה בו, כפי שנימקה בהסתיי-
גותה חברת-הכנסת אלוני. אמרו חברים רבים שאם החוק
יתקבל יש מקום לחוק את האלמנטים המבטיחים את
חופש הגישה למקומות הקדושים וחופש הפולחן לבני
כל העדות, כי מבחינה בינלאומית יש להסביר שאמנם
הצעת חוק זו באה לאשר עובדה קיימת, אבל עם זאת
היא באה להבטיח לא רק חופש גישה אלא גם שחופש
הפולחן הדתי יישמר ויובטח. ולאחר ויכוחים נתקבלה
הצעת פשרה מאוד מאוד פשרנית שאמרה כי הוכות
לשמירת המנהגים הדתיים לבני כל הדתות במקומות אלה
תישמר. הממשלה התערבה ושר המשפטים התערב. לממי
שלה לא היה מחסום בתהליך החקיקה, ואל תיהנו
משני העולמות כשאתם באים ואמרים שאינכם מתערבים
— וגם מלשכת ראש הממשלה התעניינו.

סגן ראש הממשלה י. ידן:
מה זה שייך?

משה שחל (המערך):
זה שייך מפני שהממשלה לא יכולה לטעון טענה
ולעשות ההיפך ממנה.

אדוני סגן ראש הממשלה, ההצעה היתה הצעת פשרה
בגלל הקואליציה. ההצעה שהצענו אמרה להבטיח את
חופש הפולחן לבני כל הדתות, וזה לא נתקבל מפני
שהמלה "פולחן" לא היתה מקובלת על המסד"ל. הם אמרו
שזה יכול להביא כל מיני כיתות וגזעים. אחר כך באה
הצעה אחרת, אדוני סגן ראש הממשלה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
הם פחדו מהרפורמים.

תמונה מנקרת עיניים של ירושלים מחולקת. מתברר שהיא לא היתה כל-כך מאוחדת קודם, מתברר שהיו בה יש בה מורח ומערב. אני שולל את המושגים מערב ירושלים ומורח ירושלים. אני מציע שלא נקבל שום הסתייגות המדברת על חלוקה כזאת. ב-1949 הביא דוד בן-גוריון את אומות העולם לירושלים; ב-1980 נוקטת ממשלת ישראל פעולה שהוצאתה הצפויה היא הרחקת אומות העולם מירושלים. אני פונה לממשלות לאטינו-אמריקניות, היודעות את הכבוד שאנחנו רוחשים להן, לשפתן ולתרבותן, בתביעה שלא ללכת בדרך הזאת. אך אין ספק שהודעות על מערב ומורח, על מורח ומערב, החזירו אחורנית גלגל כבד מאוד שעד כה היה בתנועה קדימה.

חברי הכנסת, אם היומה הזאת היתה נחוצה, איך זה קרה ששום ממשלה מממשלות ישראל לא נקטה אותה מעולם? בהופעותיה המרובות בכנסת ובאמצעי התקשורת בימים האחרונים הבהירה חברת-הכנסת גאולה כהן בגילוי לב כי שני רצונות עומדים לנגד עיניה: היא רוצה לבטל את מהלך השלום שנקבע בקמפיין-דייוויד והיא רוצה שנקבל עכשיו את חוקי-סוד: ירושלים.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):
זו אינה אמת. תצטט במדויק, בבקשה. אני בהחלט מאוד רוצה לבטל הסכם שלום גרוע אבל לא הגשתי ולא יזמתי את חוק ירושלים כדי לנגח.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):
או מתוך שלא לשמה בא לשמה, בלי כוונה.

אבא אבן (המערך):
אמרתי שהבעת את שני הרצונות האלה בנפרד.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):
לא. תפסיק לדבר על רצונות, תצטט, בבקשה.

אבא אבן (המערך):
זכותה של חברת הכנסת לרצות בשתי המטרות הללו. יש הארמוניה מוחלטת ביניהן. אין שום סתירה בין שתי המגמות האלה.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):
לא אמרתי זאת.

אבא אבן (המערך):
אני טוען שיש לך שני רצונות והם בהארמוניה, יש קשר של עקביות ביניהם. יש דרכים שונות להפריע למהלכי השלום בקמפיין-דייוויד: אפשר להפריע על-ידי התפרעות בכנסת בזמן ביקורו של אנואר סאדאת, תוך זילזול בסמכותו של יושב-ראש הכנסת; אפשר להפריע על-ידי זריקת גידופים לעבר ראש הממשלה בזמן הופעתו של נשיא ארצות-הברית; ואפשר להפריע על-ידי עיתוי מחושב וערמומי מאוד של יזמה תחקיקתית, תוך ניצול הרגישות המיוחדת והמוזדקת של תושבי ירושלים ושל אורחי המדינה ונציגי מדינת ישראל בכנסת.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):
לאור דבריך אני בכל זאת לא יכול להבין כיצד מפלגתך יכולה להצביע בעד החוק.

אבא אבן (המערך):
אמרתי שאני מביע את דעתי האישית.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):
גם אני מביע את דעתי האישית.

ההצעה לסעיף 1 היא לדעתי חיונית-מבחינה מעשית, כדי לתת לירושלים את המעמד שהיא ראויה לו.

הו"ר ב. הלוי:

רשות להנמקת הסתייגות לחברת-הכנסת אבא אבן.

אבא אבן (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עמדתי במרכז המערכה המדינית על ירושלים העברית בירת ישראל זמן רב מאוד ואני רואה חובה להביע את דעתי האישית במלוא הבהירות וגילוי הלב. למען ירושלים לא יהשה אף אחד מאתנו. במערכה הזאת על ירושלים העברית בירת ישראל היו הישגים והיו כשלונות. אני חושש כי היום הכנסת נוחלת כשלון לא מכוח פעולתו של גורם זר אלא כתוצאה של פעולתה היא. כשלון מיותר תוצרת-בית.

חברי הכנסת, עשרה קבין של חוסר תבונה ירדו לעולם ותשעה מהם נטלו יומי התחיקה הזאת. הרי מעמדנו בירושלים היה מאז ומעולם מבוסס על שני דברים: על מציאות ועל הסתכלות העולם באותה מציאות. קודם כול מציאות — מציאות מוצקת של מאות אלפי יהודים ושל מאות אלפים הבאים בשעריה ושוכנים בתוכה, על רקע זכרונות היסטוריים רצופים ועזים; מציאות היונקת ממעמקי החוויה היהודית מדור דור. מציאות זו מקורה בדבקות אשר לא ידעה האנושות כמותה, דבקות של בני אדם לעיר מולדת, מרכז תודעתם הרוחנית והלאומית. דובר על כך שסיעת המערך חייבת לכאורה להוכיח ולהפגין את דבקותה בירושלים, סיעה זו איננה חייבת להוכיח או להפגין את דבקותה בירושלים. המערך איננו זקוק לכך. ממשלות ועיריות בראשות המערך שיחררו, איחדו, בנו, פיתחו את ירושלים בהשראתם של זכרונות עמוקים הבאים אלינו ממעמקי התודעה של העם. אולם נוסף על יצירת המציאות דאגנו גם להסתגלות המציאות מצד אומות העולם. גורמים זרים אשר פתחו בסיורב לבוא לירושלים החלו באים לעיר, לכנסת, למשרדים מממשלתיים. כמה מהם הקימו כאן את נציגיהם יותיהם. לעולם היתה ההכרה וזחלת בעקבותיה של המציאות. המציאות התגברה על הרצון שלא להכיר. אפשר לזלזל בבואן של שגרירויות לירושלים, בעובדה שסופם שהגיעו הנה גם נשיא מצרים וגם נשיא ארצות-הברית. אך היתה לנו דבקות כזאת כאהבת ירושלים, כזאת שציוותה עלינו גם לא להזניח את הממד הבין-לאומי. כל גרגר מצטרף, כל נדבך מוצא את מקומו בבניין. ייתכן שיוזמי התחיקה יצחקו על מה שאומר עכשיו. לפעמים הייתי מקיים מסע מפרך למדינה לאטינו-אמריקנית, הרחוקה אלפי קילומטרים, רק כדי לדבר על לבה שתבוא לירושלים ותוסיף איזה נוסף לאופיה המטרופולי המתרחב של הבירה. אפשר לומר: לא חשוב, נוכל לקיים את ירושלים גם בעלדיהם. אבל גם המושג של ירושלים טבורו של עולם, הנהר הנישא על הגבעות אשר יגהרו אליו גויים, עיר בשורת השלום והסולידאריות האנושית — גם מושג זה אומר לנו משהו, והוא שעודד אותנו, תוך כדי בניית העיר וחיוקה. לשקוד גם על הממד הזה. על הפיכת ירושלים גם למרכז מדיני, לזירה שבה ישראל הריבונית נפגשת עם אומות העולם.

לאט לאט, כאמור, התרגלו עמי העולם לירושלים העברית. הבירה שאסור לחלק אותה. על-כן, כאשר הממשלה מכריזה בשנה ה-14 לאיחוד ירושלים שהיא מעבירה משהו ממערב העיר אל מורח העיר, היא מציגה

דווקא משום שיש המטילים ספק במובן לנו מאליו אצביע
בדד החוק, בכסף להסתייגותי — — —". והצעתי היתה
להוסיף סעיף שבו ייאמר: "למאמיני כל הדתות תובטח
גישה חפשית למקומות הקדושים להם. סידורי הגישה
ואופן מתן היתר לגישה ייקבעו על-ידי שר הפנים בתק-
נות". זו היתה הצעתי המקורית. ואכן חברת-הכנסת גאולה
כהן אמרה שהיא מסכימה להוספת הסעיף הזה.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):
אבל היום יש סעיף 3.

יצחק יצחקי (הליכוד):
אני יודע מה יש.

לאחר מכן רבים מחברי הכנסת הוסיפו הצעות משל-
הם. הוועדה הגיעה לניסוח משלה, כאשר יושב-ראש
הוועדה לצערי הרב לא הביא את ההצעה שלי, אף שכתב-
תי אותה והגשתי לו מכתב בצירוף הסטנוגרמה. ופה
התקלה. מה הציעה הוועדה? הוועדה הציעה את סעיף 3
תחת הכותרת: "שמירת המקומות הקדושים". ונאמר בו:
"המקומות הקדושים יהיו שמורים מפני חילול וכל פגיעה
אחרת ומפני כל דבר העלול לפגוע בחופש הגישה של
בני הדתות אל המקומות המקודשים להם או ברגשותיהם
כלפי אותם המקומות." חברת-הכנסת גאולה כהן, בסעיף
זה חסר משהו, חסרה בו המלה "כל".

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):
זה סעיף קיים בחוק.

יצחק יצחקי (הליכוד):

זה לא סעיף קיים בחוק ואמרת לך זאת או. אתן
לך דוגמה מה יכול לקרות. אם את תרצי מחר להיכנס
למסגד אל-אקצה לא יתנו לך להיכנס. זה לא כתוב בחוק.
כי כתוב בחוק "אל המקומות המקודשים להם" לא כתוב
"כל הדתות". אני באתי להוסיף. בהסתייגותי באתי להוסיף
ולהרחיב את סעיף 3. סעיף 3 כלשונו בא בלשון חסרה.
הסעיף שאני מציע להוסיף בהסתייגות שלי מרחיב את
זה על-ידי המלים "כל הדתות". הוספת המלים "כל הד-
תות" מחזקת את סעיף 3 המוצע על-ידי הוועדה.

שמואל טולידאנו (שינוי — מפלגת המרכז):

האם הכוונה היא שיהיה יוכל ללכת למסגד עומאר
ומוסלמי יוכל להיכנס לכותל?

יצחק יצחקי (הליכוד):

לא כך, אני רוצה להבטיח בחוק ששומר במסגד
אל-אקצה לא יגיד לתייר נוצרי או יהודי — — —

שמואל טולידאנו (שינוי — מפלגת המרכז):

גם שומר בכותל?

יצחק יצחקי (הליכוד):

גם שומר בכותל. המלה "כל" פותרת בעיה זו ולכן
הוספתי אותה בהסתייגות שלי. אני חושב שאם תקבל
ההסתייגות היא תשלים את הסעיף שאליה התכוונתי.

היו"ר ב. הלוי:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת גדעון האוזנר, להנמקת
הסתייגות אחרונה.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, החוק שלפנינו

אבא אבן (המערך):

אני חושב שלרגל קשר מסויים לנושא הזה יש לי
לפעמים הרשות הזאת.

אני חושב שמוכיר המדינה מאסקי הגזים באמרו שיש
כאן פגיעה חמורה במהלך השלום. מהלך השלום יתאושש
גם מעצב זה. אבל האם מישוה טוען ברצינות כי המעשה
הזה אינו מעמים שום עול, עול כבד, על אותו המהלך?

חברי הכנסת, בכל הדיונים הבין-לאומיים על ירושלים
נקטו ממשלות ישראל קו ברור ועקבי. אמרנו: ירושלים
לתושביה, לאמור, לרוב של האזרחים השוכנים בתוכה.
על כן אני טוען כי אין בעיית ירושלים. ואני מקווה שלא
העלבתי אותו צוות טלוויזיה שביקש להאיץ אותי על
בעיית ירושלים כאשר השבתי כי אין בעיית ירושלים.
עיר מחולקת היא בעיה; עיר מאוחדת איננה בעיה. עיר
שמתנהלת לפי רצונם של רוב אזרחיה איננה בעיה. יש
בעיה של ברלין, יש בעיה של עזה.

משה שמיר (התחיה — בנא"י):

אז מדוע איחודה של ירושלים מכביד על השלום?
איפה פה העומס על השלום?

אבא אבן (המערך):

אם יש הרוצים לחלק יש להתנגד למאמץ הזה. ולא
לשחק לידיהם של אלה הרוצים לחלק. על-ידי דיבורים
על מערב ירושלים ועל מזרח ירושלים, כאילו ירושלים
לא אוחדה לפני 13 שנה.

המקומות הקדושים הם בהחלט נושא להתעניינות בין-
לאומית. ב-1967 הודיעה ממשלת ישראל, אם אינני טועה
בניסוחם של שלושה שרים דאז הנמצאים שלושם בבית
הזה, השר בגין, השר ורפהטיג ואני, כי אין ישראל תובעת
שיפוט בלעדי ואחריות אוניאטראלית במקומות הקדושים
של הנצרות והאיסלאם. הדברים שאנחנו איננו מבקשים הם
exclusive jurisdiction, unilateral responsibility.
אני סבור שאם הממשלה תיזכר בעקרון הזה ותיתן לו
ביטוי תהיה אפשרות בכל זאת גם לגייס אהדה יותר
גדולה למדיניות הלאומית מסביב לירושלים.

ההסתייגות שאני מגיש לכנסת באה להדגיש את
כוונתה של מדינת ישראל להכיר בגיוון המופלא של
אמונות, של מנהגים, של מורשות ושל נכסי מסורת
היוצרים את הרקמה הזאת. חוטים רבים שזורים בתוכה
ודווקא החוטים המגוונים הללו מעניקים לירושלים את
זהרה המיוחדת. על כן אני מציע לקבל את ההסתייגות
לסעיף 3 של הצעת החוק.

היו"ר ב. הלוי:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת יצחק יצחקי, ואחריו —
לחברת-הכנסת גדעון האוזנר.

יצחק יצחקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק המקו-
רית של חברת-הכנסת גאולה כהן כללה שלושה סעיפים.
כאחד מ-30 חברי הכנסת שהשתתפו בדיון בקריאה הרא-
שונה של החוק אמרתי את הדברים האלה — ואני מצטט
מתוך הסטנוגרמה מיום 23 ביולי 1980 עמ' 215: "דווקא
בשל התנגדות העולם כולו — ואין הבדל אם זו התנגדות
של ערב הסעודית, משום שהיא מתנגדת לכלל קיומה של
ישראל, אם אם זו התנגדותה של צרפת משום שעמי ערב
הם לקוחות טובים של יצוא כלי משחית והרס שלה —

התיקון לחלופין של חברי-הכנסת מ. וילנר
לשם החוק לא נתקבל.

שם החוק, בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. עמאר לסעיף 1
לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת א. אבנרי לסעיף 1
לא נתקבל.

היו"ר ב. הלוי:

אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של חברי-הכנסת
קלמן כהנא.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):
אבקש למנות.

היו"ר ב. הלוי:
בבקשה.

ה צ ב ע

בעד התיקון של חברי-הכנסת ק. כהנא לס'
עיף 1 — 12

נגד — 37

התיקון של חברי-הכנסת ק. כהנא לסעיף 1
לא נתקבל.

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

ה צ ב ע

התיקון של חברי-הכנסת א. אבנרי לסעיף 2
לא נתקבל.

סעיף 2, בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת ש. אלוני, מ. ויר'
שובסקי, מ. שחל וא. הרליץ לסעיף 3 לא
נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת א. אבנרי לסעיף 3
לא נתקבל.

סעיף 3, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר ב. הלוי:

אחרי סעיף 3 מבקש חברי-הכנסת יצחק יצחקי להוסיף
סעיף.

יצחק יצחקי (הליכוד):
אני מסיר את ההסתייגות.

היו"ר ב. הלוי:

חברי-הכנסת יצחקי הסיר את הסתייגותו. אנחנו עוב'
רים לסעיף 4.

ה צ ב ע

התיקון של חברי-הכנסת ג. האוזנר ומ.
וירשובסקי לסעיף 4 לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. שחל ומ. עמאר
לסעיף 4 לא נתקבל.

סעיף 4, בנוסח הוועדה, נתקבל.

הצעת חברי-הכנסת ש. אלוני אחרי סעיף 4
לא נתקבלה.

הצעת חברי-הכנסת מ. עמאר אחרי סעיף 4
לא נתקבלה.

מעביר ללשון של סעיפים את מציאות החיים בירושלים.
לא הגדלנו את שטח שיפוטת אפילו במטר רבוע אחד;
לא הרחבנו את סמכויות המינהל והשלטון אפילו כהוא'
זה; לא חוקקנו כל דבר חדש. בוועדה עקרנו מהצעת
החוק של חברי-הכנסת גאולה כהן כמה דברים שהיה בהם
כדי להזיק, כגון עניין הגבולות. ומדוע בכל זאת החוק הזה
דרוש? הוא דרוש כי הוא מהווה תשובה — בעיני, תשובה
מינימאלית — שאפשר לתת לכל אלה המתנגדים לעצם
אחיזתנו בירושלים, לכל אלה המתנגלים למעשה הגדול
של איחודה. להם ולפרובוקציה שלהם, של נוציה ושל
"ארמון הוכוכית" בניו-יורק, התשובה היא: איחדנו את
ירושלים לדורות ואנחנו אומרים את זה בלשון של חוק.
אי-אפשר לספוג ללא תגובה מדינית את מחול השדים
הזה, אי-אפשר לעבור לסדר-היום על ההחלטות האחרונות,
על מעשה התפחדה, על קביעת אולטימאטומים ותאריכים
לעקריתנו מן העיר הזאת. מעולם לא היתה העיר הזאת
מקודשת לכל דורשי קדושה כשם שהינה היום. כל עולה'
רגל יכול לבוא בשעריה, יכול לפנות למקום תפילה,
לשפוף שיחו ולהתייחד עם קונו. מעולם לא היה חופש
דתי כזה בעיר זו. לא בימי שלטון חצי-הסהר בה
ולא בימי שלטון הצלב. רק מג'ורוד הוא שפתח אותה
לבני כל הדתות וגם לעם היהודי.

אך בהכרזות רבות אלה אין די וכדי שאפשר יהיה
לקיים את ירושלים בשלמותה, ביחודה ובאיחודה, יש
צורך לפתח אותה ולקיים אותה ברמה נאותה ולהעניק
לה את הדרוש כדי שתוכל לקיים את ייעודה. עם הקידום
שהבאנו לעיר המזרחית, ובפרט לעיר שבין החומות,
עדיין רבה שם העוובה, השירותים מפגרים ואפילו ביוב
אין. לא לשם כך איחדנו את ירושלים. בעניין זה בוודאי
אין להתספק בהכרזות ובמלים רמות לבלד וצריך לתת
בידי העושים במלאכה כלים ואמצעים כדי שיוכלו להגשים
בירושלים של מטה את המאווים של מעלה.
במקורותינו נאמר שפעם היתה זו עיר רווחה עד שלא
אמר איש: צר לי המקום שאשב בירושלים. אלי יהיה צר
גם עכשיו. וחבל שצריך לעמוד על כך ולהסתייג. במיוחד
על כך שאותם רבי המלל של ההכרזות לא מצאו לנכון
להכניס לתוך החוק את המינימום הדרוש הזה. צריך
להסביר בחוק שיובטחו האמצעים והמשאבים שאפשר
יהיה לתרגם ללשון העובדות את המליצות הרבות. לכן אני
מזיע את הצעותי: חוקם ועדה מיוחדת. משותפת לממשלה
ולעירייה, שבראשה יעמדו גם שר וגם ראש עיריית ירוש'
לים, וזה יהיה המוסד שישקוד על ייחודה של עירנו בחיים
ממש ולא רק על הנייר; תקציב המדינה יכלול מענק
שנתי מיוחד לירושלים; כל העדפה או הטבה שתינתן
לענייני השקעות או פיתוח למקומות אחרים תינתן גם
לבירת ישראל. אם רצונה של הכנסת בחוק ראוי לשמה
של ירושלים יש לפרש זאת לא בדיקלום ובמלל אלא
בהוראות למעשים ממש.

היו"ר ב. הלוי:

חברי הכנסת, תם הדיון בהצעת החוק הזאת. אנו
עוברים להצבעה על החוק בקריאה שנייה.

ה צ ב ע

התיקון של חברי-הכנסת א. אבנרי לשם
החוק, לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. וילנר לשם החוק
לא נתקבל.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
האם אין הצבעה שמי? ?

היו"ר ב. הלוי :
אבקש למנות.

ה הצ ב ע ה

כעד החוק	69 —
נגד	15 —
נמנעים	3 —
חוקי־סוד : ירושלים בירת ישראל, נתקבל.	

הצעת חברי־הכנסת מ. עמאר ומ. וירשובסקי
אחרי סעיף 4 לא נתקבלה.

הצעת חברי־הכנסת א. אבנרי אחרי סעיף 4
לא נתקבלה.

היו"ר ב. הלוי :
חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית
על חוקי־סוד : ירושלים בירת ישראל.

אהוד אילמרט (הליכוד) :
אבקש למנות.

טו. חוק לחיקון פקודת מניעת טרור, תש"ם—1980 *
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הבחנה בין יהודי ליהודי כך אין גם היום, אצל המרצחים של היום, הבחנה בין חברי־הכנסת אורי אבנרי וחברי־הכנסת שולמית אלוני, בין חברי־הכנסת מאיר וילנר וחברי־הכנסת דב שילנסקי. ארבעתנו נולדנו יהודים ולדם ארבעתנו הם צמאים. איך אנתנו מתייחסים לצמאון הזה לדם יהודים? תארו לעצמכם שמאן דהוא — — —

(חבר־הכנסת ע. הדר־הורביץ קורא קריאת־ביניים)

(חבר־הכנסת מ. וירשובסקי קורא קריאת־ביניים)

חבר־הכנסת וירשובסקי ממילא לא יצביע בעד החוק.

עמוס הדר־הורביץ (המערך) :
אני רוצה להצביע, אבל — — —

דב שילנסקי (הליכוד) :

אני יודע מה שאני מדבר.

(חבר־הכנסת א. כ"ץ־עוז קורא קריאת־ביניים)

חבר־הכנסת כ"ץ־עוז, אני ראיית זאת כמו עיני. אני האיתי את האשליות, אני חיתתי עם האשליות, (קריאות)

רבתי, אני מביע את דעתי על האירגון המתקרא אש"פ, אתה יכול להביע את דעתך ואתה יכול לא לקבל את דעתי. חברי־הכנסת עמוס הדר, אני לא שומע אותך.

(חבר־הכנסת ע. הדר־הורביץ קורא קריאת־ביניים)

תהיה לך הזדמנות להביע את דעתך, אם אתה חושב שעליידי צעקות אתה תפריע לי, אתה טועה,

(חבר־הכנסת ד. רוזיליו קורא קריאת־ביניים)

היו"ר ב. הלוי :

חבר־הכנסת רוזיליו, אני קורא אותך לסדר.

ויניאל רוזיליו (המערך) :

— — — אם לא תפסיק עם ההשמצות אני אארגן את הסיעה להצביע נגד — — —

היו"ר ב. הלוי :
חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר־היום :
חוק לחיקון פקודת מניעת טרור, תש"ם—1980, קריאה שנייה וקריאה שלישית. בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט יביא את החוק חברי־הכנסת דב שילנסקי.

דב שילנסקי (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) :

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, כמועצת המדינה הזמנית התקבלה. עליידי אבותיהם הרוחניים של מי שהם היום בתנועה הנקראת "מערך", הפקודה למניעת טרור, תש"ח—1948, חוק זה היה מיועד בעיקר כלפי יהודים. מאז חלף זמן ובארצנו קם טרור חדש, טרור גדול, טרור איום ואימתני, טרור של חיות צמאות דם — בכוונה לא השתמשתי בטייפ. חוק טרף כי החיות הנקראות חיות טרף טורפות בדרך כלל כשהן רעבות, הן טורפות כדי לאכול כדי להשביע את רעבונון למזון. חיות דמים אלה שעליהן אנו מדבר אינן רעבות למזון. הם עשירי עולם, מתהוללים בכתי ההוללות הקרים ביותר בתבל, הדולרים זורמים לכיסיהם כמים בולגה, לרווחתם לא חסר מאומה — פרט לצמאון, הצמאון לדם יהודי. הם שתו כבר דם רב, דם נשים, דם זקנים, דם צעירים, רק לפני ימים מספר נגואלו ידיהם בדמם של ילדים יהודים, תלמידי בית־רבן, אך צמאונם לדם יהודי אינו יודע רוויה. כל סוג דם הוא טעים לחיכם, ללא כל אבחנה, ללא כל הבדל אקלים, אם זה במזרח־התיכון החם, או באירופה הקרה, העיקר לעצמם שיהיה הוא דם יהודי. הם הכריזו מלחמת השמד טוטאלית על כל העם היהודי, על כל יהודי באשר הוא שם. נגד הטרור הזה, ובפרט גם כשהזמנים, המדע והאמצעים השתנו, אין די בחוק שחוקק עליידי הכנסת בשנת 1948. אסור לנו לטמון את ראשינו בחול ולעשות את עצמנו כלא רואים ולא מבינים. אסור לנו לשחק במלים יפות, אסור לנו להצטעצע. אסור לנו לשחק באש. עלינו להתארגן ולנקוט צעדים ממשיים, ובראש ובראשונה עלינו לתת כלים ומכשירים לרשות המבצעת.

כנסת נכבדה, היה היטלר באירופה, וכאשר הוא קם הוא הכריז שהוא ישמר את העם היהודי. אנחנו לעגנו. אנחנו לא קיבלנו זאת ברצינות. היום יש היטלר חדש במזרח־התיכון. האם אנחנו נחזור על אותה השגיאה של העבר? היהודים בגרמניה אמרו : לנו זה לא יקרה, אבל זה קרה להם. אני רוצה להגיד לכם שכשם ששם לא היתה

למדינות דמוקרטיות, ביניהן אמריקה ואנגליה, בשעת חירום, וכן בתקנות ההגנה המאנדרטוריות. אין תנאי כזה. חברי הכנסת, אם נוכל עליידי תיקון חוק זה לחסוך אפילו טיפת דם אחת של יהודים, טיפת דם אחת של ילד יהודי, דיינו.

היו"ר י. ברמן :

רשות הדיבור לחברי הכנסת אבנרי, להנמקת הסתייגותי.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, אני מודה שאני מקבל עור ארוך כשאני שומע את נאומי של חברי הכנסת שילנסקי, את הפאתוס המזויף הזה, מתוך חוסר ידיעה, טוטאלי של החומר שעליו הוא מדבר. אבל לא זה העניין. הווק הזה, המתימר להילחם בטרור, אין לו ולא כלום עם המלחמה בטרור. אין לו שום קשר עם המלחמה בטרור. זהו חוק לדיכוי חופש ההתבטאות של אנשים שהשלטון מתנגד לדעותיהם. אני גם אוכיח זאת אחת לאחת תוך כדי הנמקת הסתייגותי.

אסור להניף דגל של אירגון טרוריסטי. רבותי, אין דגל של אש"פ. לא קיים, לא דגל של אש"פ, לא דגל של פתח, לא דגל של ברית עצמית, לא דגל של ברית דמוקרטית. יש הדגל הלאומי של העם הפלשתינאי הקיים זה לפחות שלושה דורות. אם מישור מכס היה מתעניין בהיסטוריה של ארץ-ישראל, של העם השני בארץ-ישראל, הוא היה יכול למצוא המון תמונות המראות שהדגל הזה, הדגל הפלשתינאי, המונף מ'1918—1919, הוא דגל לאומי שלהם כשם שהדגל הכחול-לבן הוא דגל שלנו. וכמו שהאנגלים לא יכלו להכריז על הדגל הכחול-לבן שהוא דגל טרוריסטי משום שכבוד מפקד האצ"ל וכבוד מפקד הלח"י הניפו אותו, כי הוא נשאר דגל לאומי של כלל עם ישראל, כך הדגל הלאומי הפלשתינאי הוא דגל לאומי. עכשיו, בטיק של חוק, פרי המצאתו של שר המשפטים הזה, אתם הולכים לאסור הנפת דגל לאומי של עם שלם בן ארבעה מיליוני נפש. עד כמה שידוע לי אין המנון, לא של אש"פ ולא של פתח ולא של שום אירגון אחר. כך עד כמה שידוע לי. יש שירים לאומיים פלשתינאיים כשם שיש שירים לאומיים שלנו. יכול להיות שיש גם סיסמאות פה ושם המיוחדות לאירגון זה, אני מסופק בזה, אני מסופק בזה מאוד. כניל לגבי סמלים. יש סמלים ושירים וסימאות של העם הפלשתינאי, הם יכולים למצוא חן בעינינו ויכולים שלא למצוא חן בעינינו, אפשר להתנגד להם ואפשר לתמוך בהם. אין לזה קשר לטרור. אתם הולכים להתחייב את חופש הדיבור של העם הפלשתינאי כולו ואת מאוויי כולם, גם הלא-אלימים, גם אלה המכורזים של שלום, באמתלה של הטרק המשפטי, שאני לא רוצה להגדיר אותו בשם.

עמנוס הררי-הורביץ (המערך) :

איך אתה מתייחס למאווייהם בחיפה ?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

חברי הכנסת הדר, האירגון המתקרא אש"פ הוא אירגון גג של עם שלם. אני לא מכיר אף פלשתינאי אחד שמתכחש למנהיגותו. בעם שלם יש מאוויים רבים. הציונות היא תנועה היסטורית עצומה. ועד כמה שאני יודע היו בה המון גוונים, גם גוון גזעני ; והרי לומר שהציונות גזענית — זה טירוף. כך לומר שאש"פ הוא אירגון טרוריסטי, גם זה טירוף. יש באש"פ אלמנטים טרוריסטיים.

רב שילנסקי (הליכוד) :

אינני יודע מאימתו חברי-הכנסת רוווליו קורא לדברים שאמרתי על אש"פ דברי השמצה. אני מצטער אם זה נראה בעיניך כדברי השמצה.

חברי הכנסת, תארו לכם שמאן דהוא ישיר כאן את השיר הידוע לשמצה : und wenn's Juden Blut vom Messer spritzt dann geht uns noch mal so gut — בתרגום עברי : "וכשדם יהודי יתזו מהסכין יהיה לנו טוב טי כמה". האם נוכל להחריש ? האם נוכל לתת לגיטימציה לשירים אלה ? והנה אני שומע שבשמחות ערביות בישראל ובהודמוניות נוספות שרים : "בדם ובנפש נשחרר את הגליל". מסביר לי מחבר השיר שבכתבו את השיר הוא לא מתכוון לשפיות דמים ממש של יהודים. אני מאמין לו. אך הבעיה היא לא למה הוא התכוון אלא איך השיר הזה מתקבל ולמה מתכוונים השרים אותו או אלה הצועמם את הסיסמה "בדם ובנפש נשחרר את הגליל". אומרים לי מומחים בנושא שהם מתכוונים לשפיות דם יהודי. האם נוכל לשבת בשקט ובחיבוק ידיים נוכח דבר כזה ? האם נוכל לשבת בשלווה נוכח דבר כזה ? האם נוכל לתת לגאליזאציה להטפה לשפיות דמים זו ? תארו לעצמכם שמאן דהוא יניף בישראל את דגל הנאצים. האם נוכל לשבת או בשקט ? האם לא נוכל להכריז כי הזדהות על-ידי הנפת דגל מרצחים או שימוש בסיסמה של מרצ-חיים או בסמל של מרצחים, כפי שזה קבוע בחוק, היא עבירה ?

ראשי-הממשלה מ. בנין :

איטליה אסרה ענידת סמלים מסויימים. גם גרמניה אסרה.

רב שילנסקי (הליכוד) :

אני מודה לכבוד ראש הממשלה בעד העזרה. מאחר שהאלם גדול ואני עומד ליד מיקרופון אני רוצה לחזור על המלים שאמר כבוד ראש הממשלה. הוא אמר שאיטליה אסרה אחרי המלחמה סוג מסויים של סמלים, וגם גרמניה אסרה. ואילו אנחנו, האם נרשה סמלים כאלה יהיו פה חפשיים ולגאליים ?

סעיף 1 בחוק אומר : "... גילוי של הזדהות עם ארגון טרוריסטי או אהדה אליו, בהנפת דגל, בהצגת סמל או סיסמה, בהשמעת המנון או סיסמה." הסעיף מדבר גם על המנון. האם אנחנו היינו מסכימים שיושר כאן ההמנון הנאצי, למשל ? איך נוכל להסכים שיושמעו כאן המנונים או שירים ההופכים למין המנון של אירגונים השואפים וכמהים לדם יהודים ? האם נוכל להסכים לכך שסטודנט ערבי, הלומד באוניברסיטה העברית בירושלים ולימודיו ממונים על-ידי עם ישראל, יופיע באוניברסיטה לבוש בחולצה שעליה כתוב : "כולנו אש"פ" ?

הצעת חוק זו, בהשוואה לסכנה הגדולה המאיימת עלינו, היא מתונה מאוד. יש בה הרבה מהליבראליסם. הטיפול בעבירות הללו עובר עכשיו מידי השלטונות הצבאיים לידי השלטונות האזרחיים, המינהליים והשיפור טיים כאחד. מעתה יטפלו בעבירות האלה המשטרה, הפרקליטות ובתי-המשפט הרגילים, ודינו יהיה לכל דבר כדין עבירות אחרות. כאשר לענין המתנגות בחוק ברצוני לציין שכאשר הממשלה הביאה את הצעת החוק היא קבעה שהמעשה יהיה בבחינת עבירה רק אם הוא נעשה במקום ציבורי. במדינות רבות אחרות הנחשבות, לכל הדעות,

אמנון לין (הליכוד):
אני אומר לך מראש שאני טומן לך מלכודת. תאר לך, בריטניה נמצאת במלחמה עם גרמניה הנאצית. אתה מעלה על הדעת שבבריטניה ואפשר היה לעבור ללא ענישה אם היו אומרים שמזדהים עם גרמניה?

אורי אבנרי (מחנה שלי):
אני שמח ששאלת. אני מסתמך פה על מר שמואל תמיר שנתן לכך את התשובה המוחצת. מר תמיר, שהיה פרקליט קבוצת "אל ארד" — פרט שהוא שכח לגמרי — מצטט בכל הוויכוחים האלה את פסק-הדין "אל ארד" שהתקבל נגדו. כשמר תמיר הגן על עמדתו בפרשת "אל ארד" הוא פירסם מאמר שפורסם לפני שבוע ב"דבר" על-ידי חנוך ברטוב.

ראש-הממשלה מ. בנין:
היה פסק-דין של בית-המשפט.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
נגד דעתו של מר שמואל תמיר.

שר-המשפטים ש. תמיר:
זה בכלל היה משפט אחר. אתה לא יודע על מה אתה מדבר. כל מה שאתה אומר זה שקר.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
יש רק אדם אחד שתמיד אומר את האמת וזה מר שמואל תמיר, שהאמת שלו היום הפוכה ממה שהיתה אתמול וממה שתהיה מחר, אבל זה תמיד נשאר אמת. פעם שמאל, פעם ימין, פעם יונה, פעם נץ, אבל תמיד אמת...

"דבר" ציטט את הדברים שלך, כבוד שר המשפטים, ואתה, בדברים שלך בתשובה לד"ר ישראל אלדד הסת-מכת על שופט בריטי בימי דנקרק ואמרת: שופט בריטי בימי דנקרק, בשיא הסכנה לבריטניה, אמר שנגן גם על זכויות הדיבור של נאצים כי הדמוקרטיה שאנחנו מגינים עליה חשובה יותר מאשר — — —

שר-המשפטים ש. תמיר:
לא על זכויות דיבור אלא על קיום הליכי משפט. אינך יודע מה אתה שח.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
הוא אמר שגם בשעת חירום עליונה, כשבריטניה התנדדה על עברי פי פחת של אבדון, צריכים לשמור על דמוקרטיה והליכים דמוקרטיים. אנחנו, הרחוקים מזה מאוד, המסוגלים להגן על עצמנו, לא נשמור על הליכים דמוקרטיים? אנחנו נאסור את רשות הדיבור?

אדוני היושב-ראש, באופן מעשי מה אני מציע? ניסחתי את הסתייגותי מאוד מאוד בזהירות. על-עובד את הדגל והסמלים והשמות. אני מדבר על זה שאחרי הסעיף המוצע יבוא: המשיט סיוע לפעולתו של אירגון טרור ריסטי ישא בעונשו, ובלבד שהשמעת דעה פוליטית שאין בה הסתה למעשה אלימות לא תיחשב כסיוע כזה. לעניין זה "השמעת דעה" — השמעה בכתב, בעל-פה, בשירה, בצירוף או בהנפת דגל, כל זמן שלא השתתף בפעולת טרור יהיה הדבר מותר; כל זמן שהוא לא מטיף לפעולות טרור — יהיה הדבר מותר. ובסוף הסעיף יבוא: "שום דבר האמור בסעיף זה אינו בא להגביל את חופש הדיבור והסברה למען הגשמת מטרת מדיניות, כלכלית וחברתית

עמום הרר-הורביץ (המערך):
זו האמנה שלהם.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
אבל חסרים באש"פ אנשים שמתנגדים לאמנה? אתה יודע משהו על הוויכוח המתנהל באש"פ?

עמום הרר-הורביץ (המערך):
אתה מיעוט שולי כאן. גם שם יש מיעוט שולי.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):
למה לכבד אותו בכלל?

ראש-הממשלה מ. בנין:
זה לא נכון שאש"פ הוא מרכיב ראשי? האם אתה יודע מה החליט אש"פ לפני חמש שנים? מדוע אתה לא מדבר על זה?

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אדוני ראש הממשלה, ביקשתי שהכנסת תקיים דיון על החלטות ועידת פתח, כי זה לא דבר כליכך פשוט כפי שזה נדמה למי שלא מבין. היו החלטות קשות מאוד וחמורות מאוד. הן צמחו על רקע מסויים. לך היה חלק ביצירת הרקע הזה שאיפשר לקיצוניים בפתח לגבור — זמנית. אני מקווה — על המתונים שבהם. היה מאבק קשה מאוד בדמשק. אתם רוצים להתווכח על זה ברצינות? נתוכח בהציונות. את תזרקו סיסמאות.

יש באש"פ אנשים שהקריבו את חייהם למען השלום. אולי יודע לך שמו של אדם בשם סעיד חמאמי, שנפגש אתנו במשך שנים ונרצח על-ידי סוכנים עיראקיים. למה? אני לא מכיר הרבה אנשי שלום אצלנו שהקריבו את חייהם למען השלום. יש כל מיני אנשים באש"פ. אני כתבתי מאמר אחרי רציחתו של חמאמי, "ידידי ואויבי סעיד חמאמי". זה מאמר של הערכה. לפי הוויכוח הזה זו עבירה פלילית עם שלוש שנות מאסר. "מי שמזדהה" — אני רוצה לשאול עם מה הוא מזדהה. האם לא חשוב עם מה הוא מזדהה? האם לא חשוב עם איוו מגמה של אש"פ הוא מזדהה? אותו ערבי בחיפה — — —

עמום הרר-הורביץ (המערך):
הוא מזדהה אתך.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

— אני רוצה לדעת, כשהוא מובא לדיון, אני רוצה לדעת עם מה הוא מזדהה, עם איוו אש"פ, עם איוו מגמה באש"פ. תוכיחו שהוא מזדהה עם פעולות אלימות — בבקשה, תכניסו אותו לבית-הסוהר — אם כי גם זה לא כליכך פשוט.

אני מסתמך על אחד המשפטנים הדגולים — יותר דגול מ... לא חשוב — הפרופסור ליבאי, ראש החוג לקרימינולוגיה באוניברסיטת תל-אביב, שכתב אתמול ב"הארץ" מאמר רציני מאוד על המשמעויות המשפטיות של החוק הזה. באים ואומרים: מעשה זה לא דיבור. השמעת סיסמה זה מעשה? אילו שטויות אלה? השמעת סיסמה זה דיבור. גם הנפת דגל זה דיבור. הליכה להפגנה זה דיבור. מי שקורא הסתה — יש חוקים נגד הסתה. לא כל דיבור מותר. אני מסכים לכך. יש חוק נגד הסתה. פעם ביקשתי מהכנסת לקבל חוק נגד הסתה לאומית וגזענית מכל הסיווגים, גם שלנו. אבל השתחפת בהפגנה סתם? הנפת דגל לאומי סתם? זה מעשה?

חברת ל"ו. ישיבה שס"ג
— חוק. לחיקון פקודת מניעת טרור —

כדגל כזה. "אותו דבר אני אומר לגבי שירים וסיסמאות. אינני רוצה להרחיב את הדיבור. מלחמה אמיתית בטרור — אינני מתנגד לה, לא אקום נגדה ואני מניח שאף אחד לא. אבל באמתלה של מלחמה בטרור לדכא את חופש הדיבור של עם שלם, ובכלל זה המיעוט הלאומי בארץ, זה דבר שאני מתנגד לו בכל החריפות. החוק הזה עובר בהרבה את הקו האדום הזה.

היו"ר י. ברמן :

רשות הדיבור לחברת הכנסת מאיר וילנר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו מציעים לק" רוא לחוק הזה בשם "חוק הטרור", כיוון שזה לא חוק למניעת טרור אלא זה חוק טרור. החוק עצמו הוא טרור.

עמוס הדר-הורביץ (המערך) :

אתה יכול להשמיע משהו בעניין אפגאניסטאן ?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
הדמאגוגיה הזאת היא מאוד זולה. אני שמח שמנועים באפגאניסטאן את מה שלא הצליחו למנוע בספרד בערב מלחמת העולם השנייה. אז אולי לא היינו מגיעים לזוועות של היטלר במלחמת העולם ולהשמדת היהודים. אבל קריאות ביניים כאלה הן כלי-כך זולות כל-כך על רמה נמוכה, וזה חוזר על עצמו בצורה כזאת שרק אנשים בעלי רמה אינטלקטואלית מאוד נמוכה —

עמוס הדר-הורביץ (המערך) :

נעבור אצלך קורס.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
— משתמשים בשיטות כאלה של קריאות ביניים ואין להם משהו בעל משקל להעיר.

אמרתי שאנחנו מציעים לקרוא לחוק הזה חוק טרור, כיוון שהוא כל כולו מכוון למנוע פעילות פוליטית, לגיימית, ביטוי פוליטי לגיימית של עם שלם. אני מתכוון בעיקר לסעיף הראשון, לחוספת של פקודת מניעת טרור משנת 1948. שוב אני קורא את החוספת ואני רוצה להגיד ששום דבר ממשי לא שונה, מה שהיה נשאר. הכול תיקון קוסמטי בשביל שמישהו יוכל לשנות את עמדתו. ובכן, מה חדש בחוק הזה ? זה הסעיף העומד לוויכוח : ייחשב לפושע, לטרוריסט, מי שירים דגל, יציג סמל או סיסמה, ישימע המנון או כל מעשה גלוי דומה המגלה בכיור הוזהרות או אהדה כאמור, במקום ציבורי או באופן שאנשים הנמצאים במקום ציבורי יכולים להאזין או לשמוע גילוי כזה של הוזהרות או אהדה.

ובכן, עוד פעם ועוד פעם אתם יכולים להחליט הכול. יש לכם שבא, משטרה, משמר הגבול, ש.ב., — הכול. אבל לא תוכלו לשים במחנה ריכוז מיליון ו-300 אלף פלשתינאים. השר ארליך, סגן ראש הממשלה, הוזהר את סולנו ואת עצמו שעלול להיות מחנה ריכוז, לאו דווקא בשביל פלשתינאים אלא גם בשבילו, בשביל ארליך. הוא אפילו נקב בשמו של השר שעלול להקים את מחנה הריכוז הזה.

ינאל מהו-ארגד (הליכוד) :

אתה לא מאמין במה שאתה אומר.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

הוא אמר מחנה מעצר.

בדרכים בלתי-אלימות. "הקו האדום בין הסברה לגיימית לכל מטרה שהיא, תהיה מתועבת ככל שתהיה, לבין הסתה הוא : האם אתה מטיף למעשה אלימות או לא מטיף. מסכים למעשה אלימות או לא.

ראש-הממשלה מ. בנין :

— אסור לאדם בקולנוע מלא אנשים לצעוק "שריפה", על-ידי עצם הצעקה הוא מביא לקרבנות. זה אסור. ואתה מתיר זאת.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

אני מסכים. אם אנחנו מדברים ברצינות וברוח רגועה, איפה המבחן, אדוני ראש הממשלה ?

ראש-הממשלה מ. בנין :

הולך סטודנט עם כתובת על החולצה "אני תומך באש"פ" — הוא תומך ברצח באנטוורפן.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

לא. אדוני ראש הממשלה, אני יודע ואתה יודע שברגע זה אין שום הוכחה שאש"פ קשור בצורה כלשהי ברצח באנטוורפן, עם כל הכבוד. אש"פ התכחש לזה. אש"פ לא מתחשב בדרך כלל, לדברים שהוא עושה, אפילו דברים מתועבים מאוד. אנשי אש"פ, אנשי האירגונים של ג'יבריל וחבש אינם מתכחשים. הם מאשרים גם דברים שלא עשו. פה יש התכחשות מוחלטת.

ראש-הממשלה מ. בנין :

מעלות, משגב-עם, השכיבו 18 ילדים על הרצפה ופתחו באש.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

כל מי שתומך בזה ילך לבית-הסוהר. אבל, אדוני ראש הממשלה, העובדה שאש"פ אמר דברים מסויימים לא הופכת את הדברים המסויימים לדברי טרור. אם אש"פ תומך בהקמת מדינה פלשתינאית בגדה וברצועה, אתה יכול להתנגד לזה בחריפות קיצונית, אתה יכול לומר שזאת התנקשות בעם ישראל, אך זוהי דעה לגיימית שומרת לאדם לדגול בה. החוק הזה בא למעשה לאמר : אם אתה משיע את הסיסמה הזאת, והיא סיסמה שגם אנש"פ דוגל בה, הרי אתה דוגל באירגון טרור. זה הדבר הנורא שנעשה כאן, זה הדבר האנטי-דמוקרטי שנעשה כאן. אם היה מישור אומר : אתה תומך ברצח במעלות וזאת עבירה פלילית — לא הייתי מתקומם נגד זה כל-כך. אמנם גם הדבר הזה די מוטל בספק מבחינת החוק הפלילי, כפי שאומר הפרופ' ליבאי במאמר שלו. אבל לא על זה מדובר. החוק אומר שאם אש"פ דוגל באיזו סיסמה שלא רק אש"פ דוגל בה, גם אחרים דוגלים בה, גם מועצת הבטחון דוגלת בה, גם עצרת האו"ם דוגלת בה, אם אש"פ דוגל בה — זוהי סיסמה של אש"פ ועל זה תלך לבית-הסוהר. אם אש"פ מניף דגל לאומי שהוא דגל לאומי של ארבעה מיליוני בני אדם ושלושה דורות, ואתה מניף את הדגל הזה — אתה הולך לבית-סוהר. פה, אדוני ראש הממשלה, עם כל הכבוד, אתה עובר את הקו האדום של דמוקרטיה, אפילו בתקופת חירום קיצונית — ואנחנו רחוקים מאוד מלחיות בתקופת חירום קיצונית.

אני מציע שייאמר בפירוש : "שום דבר האמור בסעיף 4 לפקודה לא יאסור הנפת דגל או הצגתו, הדפסתו ואחזקתו, אלא אם כן זהו דגל הייחודי של ארגון טרור ריסטי. דגל לאומי המקובל על ציבור לאומי — לא ייחשב

מאנדאט לממשלה או לקבוצת חברי כנסת על בסיס כוח, לשאול אותם אם הם מסכימים למדינה בגדה וברצועה על בסיס הכרה במדינת ישראל, אני מוכן לערוב, לפי עובי דות רבות מאוד ומתוך ידיעת המציאות, שאש"פ יחליט תוך זמן קצר לקבל את ההצעה הזאת. הם לא רוצים הכרה חד-צדדית, ואתם מנצלים זאת. ברור שהיה יותר נוח לכוחות השלום בישראל אילו אש"פ במועצה רשמית היה מחליט שמבטלים את האמנה, שמכירים במדינת ישראל ושהורשים ממדינת ישראל זאת וזאת.

נדעון האונר (המפלגה הליברלית העצמאית):
חשיג את זה אצלם.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הם מוכנים להכיר במדינת ישראל. מה שהם אומרים לכולם הוא שהם רוצים הכרה הדדית. אתה מדבר בכנסת ישראל, הבה נציע להם: אנחנו נכיר בכך בתנאי שאחם תכירו בזכות הקיום הריבוני של מדינת ישראל ובשלמותה הטריטוריאלית. בבקשה, הבה נחליט כך. למה לא נצא ביומה כזאת? אם יסרבו, יהיו מי שישמחו וירגישו כאילו על הסוס. אבל הם יתאכזבו. אין לי כל ספק בכך שאש"פ יסכים לעקרון של עמי, שתי מדינות, עם ערבות בין-לאומיות וכל השאר.

נדעון האונר (המפלגה הליברלית העצמאית):
מניין אתה יודע?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
תנסה. מה אתה מפסיד?

אורי אבנרי (מחנה שלי):
למה הממשלה לא קיבלה את הצעת השר לשעבר ויקטור שם-טוב?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני יודע שעל חברי-הכנסת דב שילנסקי, שהציג כן את הנושא, קשה להשפיע. הקשבתי לדבריו. הוא חזר אולי חמישים פעם על המלים דם, דם, דם, דם, נאצים, דם, דם, דם — עד שזאת ממש פרופאנאציה של כל העניין וגם חילול זכרם של שישה מיליוני יהודים. אתה לא יודע פרופורציות. בעיקר אתה צריך להיזהר בדברים. כי קראו לך קריאות מספסלים אלה והתעצבנת כשהזכירו לך משהו. הזכירו שאתה היית טרוריסט ולולא חוק ההתיישנות אפשר היה להעמיד אותך לדין גם היום, לא על השקפה, לא על המנון, לא על סיסמה, לא על סמל אלא על מעשים שעשית והם מעשים פליליים.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
בוודאי על-פי החוק הזה.

דב שילנסקי (הליכוד):
איי-אפשר להעמיד אדם פעמיים בדין. עמדתי בפני בית-משפט, קיבלתי עונש, ישבתי בבית-סוהר, אפילו הציעו לי חנינה ולא הסכמתי לקבל.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
חבל.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה לא משנה את העובדה שהיית טרוריסט. אני מציע לך לחשוב איך אתה מדבר. אם לדבר על דם, אני יכול

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני לא מצטט. אני אומר מחנה ריכוז בלשון שלי. אגורתי שהוא הזהיר שלא רק פלשתינאים אלא גם אורחי ישראל יהודים יישבו במחנה ריכוז. עד כמה שאני יודע, ארילך הוא יהודי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
רק מי שלא ציוני, לפי דברי השר שרון.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זאת לא לא אמר. ארילך הוא ציוני. איך הוא יכול לחשוש שיהיה במחנה כזה?

ובכן, יש עם פלשתינאי. אתם לא רוצים בכלל להכיר שיש עם כזה. לעם הזה יש דגל, יש המנון, יש סמל, יש שאיפת לאומיות. כל הנסיגות, על-ידי טריקים משפטיים או החלטות של הכנסת, למנוע את הביטוי הטבעי של העם הזה הצמא לחופש — זה עם צמא חופש — — —

מנחם סבידור (הליכוד):
צמא דם.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אנטישמיים דיברו כך על יהודים. על עם שלם אתה מדבר כאן. גונעו ואנטישמי יכול לדבר כך על עם שלם, על עם ש-30 שנה ויותר חי במצב של פליטים, עם ששואף לחירות, שוואף לחיות כעם חפשי במולדתו. רוב רובו, אני יכול אפילו להגיד רובו ככולו של העם הזה רוצה בדו-קיום עם מדינת ישראל.

לעם הזה יש גציגות אחת ויחידה ועל זה אין ויכוח בקרבו. יש עדות שונות גם בקרב העם, גם בקרב הנציגות המורכבת. כמו כל פארלאמנט, מזרמים שונים. אבל בעם כולו אין בכלל ויכוח, ואין ויכוח גם בזירה הבין-לאומית ובאו"ם על כך שלעם הזה יש גציגות אחת והיא אש"פ. אתמול הביע אש"פ פעם נוספת את עמדתו, על-ידי תמיכתו בהחלטת העצרת הכללית של האו"ם המדברת בפירוש על שלום כולל, צודק ובריקיימא — עם מי? — עם ישראל. ודורשים מישראל דבר אחד: לסגת מהשטחים שנכבשו ב-1967 ולהקים שם את המדינה הפלשתינאית, ברור, על בסיס דו-קיום עם ישראל.

נדעון האונר (המפלגה הליברלית העצמאית):
ברור מאוד ...

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
בחלק הראשון של ההחלטה משארים את כל ההחלטה-טות הקודמות ושל העצרת ושל מועצת הבטחון ושם, בכמה מקרים, מדובר בפירוש על זכויותיה של מדינת ישראל.

על כל פנים, למה לחפש את המחסום שם בשעה שאתם צריכים לענות על השאלה: מה יהיה אם הם יסכימו למדינה פלשתינאית עצמאית בגדה, לרבות החלק הערבי של ירושלים, וברצועה, ויכירו בזכות קיומה הרי-בוני והעצמאי של מדינת ישראל ושלמותה הטריטוריאלית בגבולות ה-4 ביוני? נניח שכן, נניח שאש"פ מסכים לזה — אתם מסכימים לזה? אני מוכן לחתום לכם שאם אתם מסכימים לזה, תוך חודש אחד יש שלום כולל, צודק ובריקיימא. עם בטחון לישראל. אני בכלל לא חייב כל פעם לעמוד פה בוויכוח על ציטטה טובה או לא טובה מדברי אש"פ. לוא זאת השאלה. עובדה היא שבהרבה מקרים, כמו גם אתמול, הם מוכנים לדבר שפירושו דו-קיום בשלום עם מדינת ישראל. אם אתם מוכנים לתת

סעיף (ו) שלפנינו מחדיר לתוך החקיקה שלנו מושגים בחוק הפלילי שאינם קיימים בו, שאין להם אח ורע.

היו"ר י. ברמן:
עליך לסיים.

מושה עמאר (המערך):
יש לי 10 דקות. יש לי שתי הסתייגויות.

היו"ר י. ברמן:
שתי הסתייגויות באותו סעיף.

מושה עמאר (המערך):
אלה הסתייגויות שונות.

היו"ר י. ברמן:
אבל זה סעיף אחד.

מושה עמאר (המערך):
קיימנו דיונים בחוק בצורה רצופה. צריך לומר דברים ברורים, אנסה לקצר.

"הודהות" זה מושג שאינו קיים בחוק הפלילי. לגבי הודהות יש אמרה לאטינית האומרת: *Identitas vera colligitur ex multitudine signorum* (Bacon) — זהות אמיתית מחייבת הצטברות של סימנים רבים. כדי להוכיח הודהות לא מספיק שאתה מראה סימן אחד. צריכים להיות אלמנטים נוספים המוכיחים שיש הודהות סובייקטיבית עם אותו אירגון טרור. המחשבה הסובייקטיבית צריכה לצאת מן הכוח אל הפועל. ראית מחשבה פלילית כעבירה פלילית של אדם תביא לכך שנעניש על הבעת דעה חפשיית או מחשבה פוליטית שאין בה הודהות עם הנושא עצמו, מחשבה פוליטית שהאיש רוצה להביע אף שאינו מזדהה עם האובייקט עצמו. הנושא עצמו אם יופיע אדם ויאמר: אני פלשתינאי, אני בדעה מבחינה פוליטית, שאש"פ הוא נציגם של הערבים הפלשתינאים — עליפי החוק הזה הוא יעבור עבירה.

לא בדרך זו נתרום להתקרבות הערבים הישראלים אל ענייני המדינה. במקום פעולות הבנה בין תושבי ישראל והתושבים הערבים יהיו חוקים נגד פעולות טרור. התוצאה תהיה הפוכה — הרחבת הפער ואי-ההבנה בין שני העמים. הלוואי שזה לא יקרה, אבל חוק זה ילחץ בכיוון של הגברת האהדה דווקא לאותם אירגוני טרור. הסעיף הזה והחוק הזה יגרמו לתוצאה הפוכה מזאת שבכוונתנו — אני יוצא מתוך הנחה שהכוונות רצויות.

התייחסתי לסעיף 1 של החוק. לסעיף 2 של החוק אין לנו התנגדות.

היו"ר י. ברמן:

רשות הדיבור להנמקת הסתייגויות לחברת-הכנסת אסתר הרליץ, ואחריה — לחברת-הכנסת מרדכי וירשובסקי.

אסתר הרליץ (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, איני רוצה לחזור על הדברים של ידידי המלומד, המשפטן, חברת-הכנסת עמאר. אנסה לומר כמה דברים כמי שאיננה משפטנית. קודם כולל אני מבקשת להזכיר לחברי הבית כי איננו עוסקים בחוק אש"פ. אנחנו עוסקים בחוק למניעת טרור. נדמה לי כי מקובל על כולנו — וטוב שהדבר ייאמר — כי אין במדינת ישראל יחס של איפה-ואיפה. אין חוק ליהודים וחוק לערבים. דין אחד לכולם.

להזכיר את ההמנון "בדם ואש יהודה נפלה, בדם ואש יהודה תקום" — זאת קריאה לטרוריסטים ואפילו להשמדת עם. כשבאתי לארץ בשנת 1938 הגעתי לגמל חיפה. באותו יום התפוצצה פצצה בשוק בחיפה ונפגעו יותר מתמישים אנשים חפים מפשע. זאת עשה האצ"ל. אם נדבר בסגנון זול כזה ששומעים פה על רצח ילדים, רצח ילדים, רצח ילדים, רצח ילדים יהודים, הרי אני נגד רצח ילדים יהודים, אבל אני גם נגד רצח ילדים ערבים. אם מדברים בסגנון כזה אני יכול להגיד שהממשלה באופן שיטתי רוצחת ילדים ונשים ערבים, אנשים חפים מפשע, בהפצצות ובהפגזות בלבנון. זה מתפרסם בכל העולם. אבל לא כך אני מנהל את הוויכוח הפוליטי. שר החוץ אמר היום שדם יהודים לא יהיה הפקר. אני מסכים שדם יהודים לא יהיה הפקר, אבל גם דם ערבים לא יהיה הפקר, דם חפים מפשע לא יהיה הפקר. אי-אפשר להצדיק הפקרת דם של עם אחר, כי בסופו של דבר זה עלול להתנגם בעם שלי.

היו"ר י. ברמן:
רשות הדיבור לחברת-הכנסת משה עמאר.

מושה עמאר (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני שואל את עצמי: האם החוק הזה בא להילחם ממש בטרור או להילחם בציבור הערבי הישראלי? בחוקים הקיימים יש מענה נגד פעולות טרור ונגד אלה הפועלים והמסייעים בידו, אך בבתי-הסוהר לא יהיה מקום להכיל מאות או אולי אלפי ערבים שהתביעה, אם תרצה, תוכל להחיל עליהם את הוראות החוק החדש. סעיף 4 בחוק עצמו מפרט מעשים בהיקף נרחב ביותר. אפשר להעמיד אנשים לדין על פירסום, בכתב או בעלפה, דברי שבח, אהדה או עידוד למעשי אלימות, דברי שבח, אהדה או קריאה לעזרה או תמיכה באירגון טרוריסטי, על החזקה, לטובת אירגון טרוריסטי, בחומר תעמולה, וכן הלאה. ישנם סעיפים 84 ו-85 לחקנות ההגנה, שעדיין תקפים בארץ. יש בחוק העונשין סעיפים חמורים יותר, האומרים גם הם דברים קשים, שלפיהם אפשר להעמיד אנשים לדין על מעשים. בסעיף 133 נאמר: "העושה מעשה לשם המרדה, או מנסה, מכין עצמו או קושר קשר עם חברו לעשות מעשה כאמור, דינו — מאסר חמש שנים." סעיף 136 של חוק העונשין מגדיר מה זה "להמריד" — "להביא לידי שנאה, בוז או אי-נאמנות למדינה או לרשויות השלטון או המשפט שלה שהוקמו כדין", שנאה, בוז, אי-נאמנות. בסעיף 134 נאמר: "המפרסם מלים, או מדפיס פירסום, מפרסמו או משתקפו, ויש בהם כדי להמיר, ריד, דינו — מאסר חמש שנים והפירסום יחולט." "להמיר", כאמור, זאת אומרת להביא לידי שנאה, בוז או אי-נאמנות.

מהי ההגדרה של "פירסום" לפי חוק העונשין? כתב או דבר דפוס וכל מוצג חזותי שלפי צורתו, תבניתו או כל בחינה אחרת הוא עשוי להעלות מלים או רעיונות — זאת אומרת, סיסמה, דגל, סמל, מוצג חזותי או רעיון — "כיון שבמהותו הוא דומה לכתב או לדבר דפוס ובין שאינו דומה, ולרבות העתק או שיתוק של פירסום." אחר כך יש הגדרה של "פירסום" — "בדברים שבעלי-פה — להשמיע מלים כפה או באמצעים מכניים, בהתקלות ציבורית או במקום ציבורי או באופן שאנשים הנמצאים במקום ציבורי יכולים לשמוע אותן." כל האלמנטים של עבירה ממשית ישנם בחקיקה.

כאשר יש דברים מסוג זה הוא נתן לך, ולא בכדי. אדוני היושבי ראש, זו היתה הערת-אגב.

אני בטוח — ואמר זאת במידה רבה חברי-הכנסת עמאר — שאילו היו חברי כנסת רבים יודעים ומכירים את סעיף 136 לחוק העונשין העברי החדש משנת 1977, סעיף שקראו, כמעט את כולו, חברי-הכנסת עמאר, אם היו יודעים שסעיף זה קיים בספר החוקים ולא הופעל כמעט על-ידי התביעה הכללית למלחמה בטרור או בנושא ההמרדה, אינני יודע אם היו תומכים בחוק זה. אם חברי הכנסת שאינם משפטנים היו יודעים ש"להסית או לגרות את יושבי הארץ שינסו להשיג, בדרכים לא כשרות, שינויו של דבר שיסודו בדין", או יותר מזה, "לעורר אירצון או מורת רוח בקרב יושבי הארץ", זה עבירה פלילית, והחוק אומר שאפילו הדברים הנאמרים על-ידם הם אמת לא יעמוד להם הדבר להגנה, היו מגיעים לכלל מסקנה שאין צורך להביא את התוספת האומללה לחוק ולומר שבלעדיה לא נוכל להילחם בפרובוקאציות של אנשים שאני חושב שצריך לטפל בהם ולעצור אותם.

שר-המשפטים ש. תמיר :

ב-1948, כאשר שר-המשפטים דאז פליקס רוזנבלית וראש-הממשלה בן-גוריון הביאו את החוק למניעת טרור, היה קיים חוק העונשין והיו קיימות תקנות ההגנה המאנן דאטוריות שעליהן אתה מדבר. למרות זאת הם ראו צורך להביא את החוק. מדוע הם עשו זאת, אם החוק היה קיים בלא הכי? — כי נוצר צורך אובייקטיבי.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

כי צריך היה לעצור את מתי שמואלביץ, מנכ"ל משרד ראש הממשלה היום.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז) :

אני באמת אינני מוכן, אדוני שר המשפטים, להפליג לשינים ההן, בוודאי לא במעמד זה.

חוק זה בוודאי יכול להיות קו מנחה לתולדות המשפט והחוק הפלילי במדינת ישראל. הסעיף קיים בספר החוקים קים, אין ויכוח שצריך להילחם בתופעה של התגרות והמרדה. אני חושב שהסעיפים הרלבאנטיים קיימים בחוק. אינני יודע מה היה ב-1948 ומדוע פליקס רוזנבלית לא רצה להפעילו ומדוע גמסר הדבר לבתי-הדין הצבאיים. אני מברך על כך שמעביירים את הדבר לבתי-המשפט האזרחיים והתמיכה שלי בעניין זה היא בלתי-מסוייגת.

משה עמאר (המערך) :

זה היה שלושה ימים אחרי רצח ברנאדוט.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז) :

אני שונא את הוויכוח ההיסטורי כאשר הוא נעשה בצורה שטחית ובדוגמאות כאלה.

טוב שנכנס לאולם ראש הממשלה, כי הוא שאל את חברי-הכנסת אבנרי בקריאת-ביניים: אם אדם חושף את עצמו ויש על חולצתו סיסמה של אש"פ, האם על כך אינו צריך להיענש? אדוני ראש הממשלה, יש היום בספר החוקים סעיפים שבאמצעותם אפשר להילחם בחו"פנות כאלה. ואינני בטוח אם אתה, על אף היותך משפטן, ידעת על סעיפים אלה, כי כמה מתכרי לא ידעו עליהם. הפתרון למאבק נגד הטרור או הבעת הוודאות עם הטרור קיים בספר החוקים. הוספת סעיף זה היא טעות. היא לא תפתור שום בעיה. אפשר להיעזר בסעיפים אחרים.

אני רוצה לברך את שר המשפטים על שראה לנכון להעביר את השיפוט על מעשי טרור מבתי-הדין הצבאיים למערכת השיפוט האזרחית, על כל מערכותיה, ובכלל זה ההליכים הגשת עירעורים, ועל להעביר את האחריות לחוק משנת 1948 אשר הבטחון לשר המשפטים. אם שר המשפטים היה מסתפק בזה היתה ברכת הבית כולו בוודאי מלווה אותו. בחלק זה של החוק יש כמונח לתמוד בכל לב.

אני רוצה להצטרף להסתייגות שדיבר עליה חברי הכנסת עמאר ולהציע לכנסת לבטל את סעיף 1 כולו. הקאטאלוג שבסעיף הזה הוא מיותר. הדברים שהוא בא לכסות קיימים בחוק משנת 1948. אם מותר לי לומר, הרשימה הזאת אינה נראית אסתטית. בסעיף זה של החוק יש יותר נזק מאשר תועלת גם מבחינת יחסינו עם ערביי ישראל, אם אמנם לכך כוונת המחוקק. חוק זה אמור להתקבל כפרובוקאציה, אולי גם כסימן של חולשה, חלי"ה, ואוסף מיד כי אינני מאמינה שיש בנו איזו חולשה. החוק אמור להתפרש כעידוד להפגין הוודאות. בחינת לעשות מעשה להכעיס, כולנו יודעים כי המוריד בכוח את המיכסה מסיר הלהץ גורם לו להתפוצץ. אנו כולנו יודעים כי לא בעזרת חוק נתמודד עם אי-השקט והמרי הפושטים, לרוע המזל, בישוב הערבי בישראל. במשך 30 שנה — וטוב להזכיר זאת — ניסינו לבנות בארץ הזאת יחסי אחווה והבנה בינינו לבין ערביי ישראל, ועזרו להם לפתח את כפריהם, וישוביהם, לחנך את בניהם ובנותיהם. נסינו לבנות פה חיים משותפים. יש דרכים אחרות, זולת חוק מסוג זה, להתמודד עם הקשיים שאנו נתקלים בהם, לרוע המזל, בעת הזאת. שום עם לא הכניע מרד ומרי על-ידי חוקים ומאסרים. מי כשר שהביא חוק זה לכנסת יודע זאת מניסיונו האישי. אסור שקשיים אלה שאנו נתקלים בהם היום יביאו להכנסתו לספר החוקים של מדינת ישראל חוק המעניש אדם, יהודי כערבי, על הדברים הנוכחים בסעיף 1 לחוק. כוחו של עם בחסנו הפנימי. חופש הדיבור והמחשבה הם התורמים לחוסן ולכוח הפנימי.

אי לכך אני מציעה שנוותר על סעיף 1 בחוק, או לחלופין, שנתקן אותו כמוצע על ידינו.

היו"ר י. ברמן :

רשות הדיבור לחברי-הכנסת מרדכי וירשובסקי, וא"חרי — לחברי-הכנסת גדעון האוזנר.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז) :

אדוני היושבי ראש, כנסת נכבדה, אני מודה שיש לי הסתייגות אחת ולא שתיים.

אני ראתי שאת התיקון לחוק זה לא יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט הביא לקריאה שנייה ולקריאה שלי-שית, אף שהוא היה פה ואף שלא הגיש הסתייגויות, אלא הוא מסר תפקיד זה לחברי-הכנסת שילנסקי, ולא בכדי. אני מכבד ומעריך מאוד את חברי-הכנסת שילנסקי. אבל זה חוק לרוחו והוא חוק שאינו יכול להיות לרוחו של אדם שהוא ליבראל או אדם היודע שיש אמצעים חוקיים אלטרנאטיביים להילחם בתופעה שאיש אינו חולק על הצורך להילחם בה.

רב שילנסקי (הליכוד) :

היו מקרים שהוא מסר לך תפקיד זה.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז) :

נכון, כאשר היו דברים ליבראליים הוא נתן לי;

אני מסכים כי מי שמגלה בציבור אהדה, הזדהות עם אירגון טרוריסטי בהנפת דגל, סמל או סיסמה, אשם בעבירה. הוא כבר אשם היום בעבירה בלי חוקים חדשים. אבל אם נרד לסיפה, "כל מעשה גלוי דומה המגלה בבירור הזדהות או אהדה כאמור", זאת אומרת, לא דווקא הנפה דגל, לא דווקא הצגת סמל או סיסמה, השמעת המנון או סיסמה, אלא ניקח דוגמאות אחרות למשל של גילוי הזדהות. מי ששומע נאום אש"פ ומוחא כפיים, אנחנו רוצים שדינו יהיה אותו עברייני? הוא גילה בבירור אהדה. או מה, נעמיד אותו לדיון על כך? מי שהולך לבקר פצוע של אש"פ בבית-חולים, אפשר לומר עליו שהוא במפורש ובגלוי מגלה אהדה; מי שהולך לבקר אסיר של אש"פ בבית-הסוהר — על אלה אנחנו רוצים

ראשי-הממשלה מ. בנין :

מי כמוך יודע שהיועץ המשפטי לממשלה — — —

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :
אדוני ראש הממשלה, עם כל הכבוד, ועם כל הכבוד ליועצים המשפטיים שהיו, שישנם ושיהיו, יש דברים שמקומם לא יכירם בספר החוקים. גילוי אהדה על-ידי מחיאת כפיים, אם הוא יהיה עבירה, זה חוק גרוע, וזאת עלולה עכשיו להיות עבירה על-ידי ההגדרה העומדת כאן.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

בוודאי תהיה עבירה.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :
ולכן אני אצביע נגד הסעיף, ובוודאי אצביע נגד הסיפה הזאת. מקומה לא יכירנה גם כשאנחנו רוצים לתת לממשלה כל הכלים שהיא טוענת שהיא צריכה כדי להילחם בטרור. בוודאי, כל מה שנחוץ, אבל רק מה שנחוץ, ודברים שאינם נחוצים לא צריך לתת. מה גם ששמענו כאן את עדותו של חבר-הכנסת תלמי, ואני מכבד את דבריו, ששירותי הבטחון, שהם בראש וראשונה צריכים לדעת אילו כלים דרושים להם להילחם בטרור, כלל לא ביקשו את החוק הזה. לכן מחמת כל הסיבות האלה אין בדעתי להצביע בעד החוק ובוודאי אצביע נגד הסיפה של הסעיף המוצע.

היד"ר י. ברמן :

חברי-הכנסת שילנסקי, אתה רוצה להשיב? בבקשה.

דב שילנסקי (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית אני רוצה לתקן כמה טעויות הדפוס קטנות. בסעיף 14(1), בשורה השלישית, אחרי המלים "בהצגת סמל או סיסמה" חייב לבוא פסיק, ואחרי הפסיק נוספה בהדפסה המלה "או". בסוף השורה הרביעית של אותו סעיף נשמטה בהדפסה המלה "יהכל".

עכשיו אני רוצה לענות בכמה משפטים קצרים. חברי-הכנסת האוזנר, עמאר, הרליץ, אלוני ווילנר מציעים להצעת חלופה למחוק מסעיף 1 את המלים: "או כל מעשה גלוי דומה המגלה בבירור הזדהות או אהדה כאמור." אחדים מחברים אלה הביעו כבר בהודמנות קודמת, בדיון בוועדה, את הדעה שאפשר היה להסתפק בסעיף שאנחנו נוהגים לקרוא לו "סעיף ההמרדה" שבחוק

אני חושב שעל-ידי הכנסת סעיף זה אנו מכרסמים בגורמה על-ידי יצירת אווירה בלתי-ברורה. מדובר על כל מעשה "גלוי דומה". אני אינני יודע מה "גלוי דומה".

(ראשי-הממשלה מ. בנין קרא קריאת-בנינים) :
יודע לי.

ראשי-הממשלה מ. בנין :

השופט יקבע.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז) :

עד שהשופט יקבע האיש ייעצר. אני מציע לראש הממשלה שיתפנה מעיסוקיו ואולי יקרא את סעיף 136 בחוק העונשין, כי אז היה מוצא בו פתרון מלא לבעיה. זו סמכות משפטית שהביאה את החוק, ואני חושב שאין צורך לקבל סעיף זה בספר החוקים, עם כל ההעברה של העניין למישור האזרחי.

באופן אלטרנאטיבי, אני מציע למחוק את המלים "או כל מעשה גלוי דומה". אבל עקרונית נראה לי שאין מקום לסעיף זה, עם כל ההבנה לצורך להילחם בתופעה. אני מציע להפעיל את סעיף 136. אם יתברר שלא ניתן הדבר, נחזור ונדון בו.

היד"ר י. ברמן :

רשות הדיבור לחברי-הכנסת גדעון האוזנר, ואחרי — לחברי-הכנסת דב שילנסקי.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בקריאה ראשונה של החוק הזה לפני כמה ימים הפנית את תשומת-הלב לסעיפים 133 ואילך של חוק העונשין, תש"ל, ואמרת שאקבע את עמדתי בהצבעה הסופית על-פי השאלה אם החוק הזה בכלל דרוש. מה ההבדל המהותי בהגדרת העבירה בין סעיף ההמרדה כפי שהוא קבוע בסעיף 136 לחוק העונשין לבין הסעיף הקיים? לדעתי מה שנאמר בסעיף 136 הוא יותר רחב, מכסה יותר, כולל יותר וגם עונשו חמור יותר ממה שמוצע לנו בחוק של היום. שהרי מה יכול להיות יותר חמור מאשר "להביא לידי שנאה, בוז או אי-נאמנות למדינה או לרשויות השלטון או המש"ט של משה שהוקמו כדי"? זו התשובה לראש הממשלה ששאל מה לעשות אם מישור חושף חולצה שעליה כתובת הזדהות עם אש"פ — הוא מביא לידי שנאה, בוז או אי-נאמנות למדינה, ולא כמו שנאמר לנו בוועדת החוקה, חוק ומשפט הבוקר, שהסעיף הזה חל רק על הממשלה. זה לא כך. הוא חל על קריאה לא-אמנות למדינה, זה בדיוק מה שעושה מי שמניף דגל אש"פ. זה בדיוק מי שמשמיע סיסמאות אש"פיות. ודאי שהאמור בהמשך אותו סעיף חל עליו — שהוא בא לעורר מרנים ואיבה בחלקים שונים של האוכלוסין, כפי שנאמר בסעיף 136(4). אמרתי שאקבע את עמדותי לחוק לפי ההסבר שאקבל. לא קיבלתי הסבר, לא בתשובתו של שר המשפטים בקריאה הראשונה, לא בוועדה הבוקר, וגם לא כפי שנאמר לי על-ידי אחד מעורריו שצריך היה להתקשר אתי. הייתי סה משעה 8:30 ועד עכשיו איש לא התקשר אתי להסביר לי מהו ההבדל המהותי בין סעיף ההמרדה אשר ישנם היום בחוק הפלילי לבין הסעיף הזה, שלדעתי הוא פחות כולל ופחות רציני.

אבל אם הסעיף כולו מיותר, יש בו חלק שהוא מזיק במפורש. אני מסנה את תשומת-הלב לסיפה של הסעיף.

שר-המשפטים ש. תמיר :
חבר-הכנסת עמאר, לא הפסקתי אותך.

הסעיפים בחוקי העונשין הקודמים, בין חוק העונשין האזרחי ובין החוק הצבאי, היו מיועדים לגנון על ממשלה או משטר. ביסודו של דבר הם לא נועדו לאלה הקמים למגר מדינה. מכאן הצורך בחוק הקיים, מכאן הצורך בהרחבתו. חברי-הכנסת האזנר ועמאר וחברים אחרים הביאו את הסעיפים 133, 134 ו-136 לחוק העונשין, שה- עונש עליהם הוא חמש שנות מאסר, והם כלליים יותר ויחד עם זה מדוייקים פחות. על כן במשך 30 שנה ספק אם התביעה הכללית העמידה לדין אפילו פעם אחת נאשמים לפי חוקים אלה, משום שחובת ההוכחה בהם היתה לגבי מרד כללי נגד השלטון, ואילו אנו עוסקים בדברים ספציפיים שייתכן שאינם נכללים בהגדרה של הסתה למרד או מעשה לשם המרדה או מעשה שיש בו כדי להמריד, והעונש שאנחנו מציינים הוא נמוך יותר, אבל האישום הוא קונקרטי, ספציפי, על מעשים ברורים שע- ליהם לא יכול להיות ויכוח. הגדיל לעשות חברי-הכנסת עמאר שרצה להציע שנשתמש בתקנות ההגנה המאנדא- טוריות הבריטיות בפני בתי-דין צבאיים, ובלבד שלא נרחיב חוק שלנו. אנחנו בחרנו בדרך האחרת.

אדוני הושבראש, מי שגדל ברך הזאת וזוכר את כל תקופות המאורעות לסוגיהן ואת ההתפרעויות, זוכר את הביטוי "אל דוולה מענה", הממשלה אתנו. בביטוי הזה השתמשו פורעים כאשר השלטון החריש והיה פא- סיבי. לאחרונה, כאשר סטודנטים ערבים חשפו חולצות ועליהן הכתובת "אני בעד אש"פ", והשלטון הרגיש שיש לו קושי בהעמדתם לדין ולא העמיד אותם לדין, היה הדבר עלול לערד את הקיצונים; סכנה לשיעבודו של מרבית הרחוב הערבי, שאינו מתנגד למדינה, שהוא נאמן, משתף פעולה עם אזרחים ישראלים אחרים — שיעבודו לגורמים הקיצוניים המסיתים ברחוב הערבי. אנו לא נשלים עם מציאות מסוכנת כזאת.

אני רוצה לומר דבר אחרון לחברת-הכנסת הרליץ, ואומר זאת ברוח חברית: את השווית את נסיונם של חברים בבית הזה במלחמת חריות לשיחור עם מלחמה שמתנהלת עכשיו ושמטרתה השמדת עם. אל תשווי בין מלחמת שיחור לבין מלחמת השמד. תהום ביניהן. אנו באים לעקור מורש תופעות שבמצען האידיאולוגי כוונתן השמדה, ואנו עושים זאת באיפוק, בהירות, במסגרת של שלטון החוק, ומכאן ההצעה.

אני מבקש מחברי הכית לתמוך בה בקריאה השנייה ובקריאה השלישית.

הי"ר י. ברמן :

אנחנו עוברים להצבעה על החוק בקריאה שנייה.

ה צ ב ע ה

התיקון של חברי-הכנסת א. אבני לשם החוק לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. וילנר לשם החוק לא נתקבל.

שם החוק, בנוסח הוועדה, נתקבל.

ההצעה של חברי-הכנסת מ. עמאר, מ. ויר- שובסקי, א. הרליץ, ג. האזנר, ש. אלוני ומ. יולנר לסעיף 1 לא נתקבלה.

העונשין. אני רוצה לציין כי "סעיף ההמרדה" הוא גם יותר חמור, גם פחות מוגדר וגם לא מכסה את כל הנוש- אים שעל הפרק.

ברצוני לומר עכשיו מלים מספר לחברים מהמערך, שאין לי כל ספק בציונותם ובגישה היהודית שלהם, ושאי פה ואי שם יש לנו חילוקי-דעות בקשר לגישה לחוק הזה. חברי-הכנסת עמוס הדר, שאני מאוד מכבד אותו, גם על ישרו והגינותו, אמר שהוא לא יכול להסכים עם כך שאני אומר שאש"פ רוצחים יהודים בגלל שהם יהודים. הוא אומר: הם רוצחים יהודים היות שיש להם מלחמה עם ישראל. חברי-הכנסת דני רוזוליו אף אמר שמשום שהשוויתי את אש"פ עם הנאצים יש לו ספק אם הוא יוכל להצביע בעד החוק. אני רוצה לומר לחברים אלה, וברוח טובה: מרצחים שפלים הם אלה שרצחו את ילדי אביבים ואת ילדי מעלות, את הספרטאים הישראלים במינכן ואת הילדים באנטורפן, את האזרחים השלויים של קריית-שמונה ואת בני משפחת מרדכי הדגולה מכפר- יובל שבגבול הלבנון, שממנה אמנם ניצל הילד הקטן אך אביו יעקב, הלוחם המהולל מחטיבת "גולני" שהיה ידוע בכינויו "פצ'גנה", נפל כשעמד בראש הקבוצה של חיילי צה"ל להצלת משפחתו וקברו נכרה על יד קברה של אחתו שמחה, שנפצעה מפעי מוות לפני שחיילי צה"ל, בראשות בעלה, יעלו וישחררוה. חברי הכנסת, כל אחד עם הא- סוציאציות שלו. כשנמסרה לי לראשונה העובדה על המרצחת כביש החוף שורקה חזרה לאוטובוס הדמים הבער תינות שאמה השליכה אותה דקה קודם מתוך האוטובוס עטוף הלהבות, וכששמעתי על האם האומללה במקום אחר שהסתתרה מהמרצחים ובמחבוא נתנקה ילד- תה בידיה, מעורררים אצלי אסוציאציות וזכרונות. אני הבעתי אותם. זו לא רק זכותי, זו גם חובתי. אסוציאציות אלה, ואינני מתכחש שהן מעוררות בי גם רגשות, משתל- בות עם ההגיון והשכל הישר להגדרה שהם רוצחים יהו- דים באשר הם יהודים. באים עתה חברי כנסת מהמערך, שכבר אמרתי קודם שאין מפסק באהבת ישראל שלהם, ואומרים לי, לדעתו בזעם מיותר, בכל אופן מוגזם: הם רוצחים יהודים בכל מקום שידם משגת בשל מלחמתם בישראל. בעצם הוויכוח הזה בינינו איננו רלבאנטי, בכל אופן לא למקרה החוק הזה. יש עובדה, יש מצב מסויים, על כולנו להיות ערים לו ועלינו להתאחד למלחמה בו. ואת הוויכוח הזה, כוננו זכות במידה רבה אקדמי, גשיר להזדמנויות אחרות, כאשר אם ירצה ה' נתגבר על הטרור של המרצחים האלה ולא נהיה זקוקים עוד לסעי- פים שבחוק הזה שהבאנו היום.

הי"ר י. ברמן :

רשות הדיבור לשר המשפטים.

שר-המשפטים ש. תמיר :

אדוני יושבראש הכנסת, חברי הכנסת, אני רוצה לומר רק כמה משפטים. עיקר החידוש שבחוק, ולגבי אין הסתייגויות, מסעיפים 2 עד 7, הוא שביטלנו את בתי-המשפט הצבאיים לאורחי ישראל ותושביה. המרנו אותם בבית-דין אזרחי, כוננו זכות עירעור והתובעים הם פרקליטים אזרחיים. זהו עיקרו של החוק. וכל מי שרוצה בעיקר הזה חייב להרים את ידו בעד התיקון הליבראלי ההומאניסטי הזה.

משה עמאר (המערך) :
אם יימחק סעיף 1.

חוברת ל"ו, ישיבה שס"ג

— חוק לתיקון פקודת מגיעת טרור; חוק השופטים (תיקון מס' 5); חוק לתיקון דיני הראיות

— (אזהרת עדים וכיטול שבועה)

היו"ר י. ברמן :
בבקשה.

ה צ ב ע ה

בעד החוק לתיקון פקודת מגיעת טרור,

תש"ם—1980 45 —

נגד 12 —

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :
מי נמנע ?

היו"ר י. ברמן :
מי נמנע ?

ה צ ב ע ה

נמנעים 1 —

חוק לתיקון פקודת מגיעת טרור, תש"ם—
1980, נתקבל.

התיקון לחלופין של חברי הכנסת ג. האוזנר,
ג. עמאר, א. הרליץ, מ. וירשובסקי וש.
אלוני לסעיף 1 לא נתקבל.

התיקון של חברי הכנסת א. אבנרי לסעיף 1
לא נתקבל.

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

ההצעה של חברי הכנסת א. אבנרי אחרי
סעיף 1 לא נתקבלה.

סעיפים 2 עד 7 נתקבלו.

היו"ר י. ברמן :
אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

שר-המשפטים ש. תמיר :
אבקש למנות.

יהודה ברימאיר (חזית דתית לאומית) :
אני מבקש למנות.

טז. חוק השופטים (תיקון מס' 5), תש"ם—1980 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

את שתי הלשונות שנוקטים סעיפים 17 ו-17א ולקבוע
מינוח אחיד של "קיצבה".

אין הסתייגויות לחוק ואבקש להעבירו בקריאה שנייה
ובקריאה שלישית.

היו"ר י. ברמן :
אני מעמיד את סעיף 1 להצבעה.

ה צ ב ע ה

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר י. ברמן :
אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

ה צ ב ע ה

חוק השופטים (תיקון מס' 5), תש"ם—1980,
נתקבל.

היו"ר י. ברמן :

אנחנו עוברים לחוק השופטים (תיקון מס' 5), תש"ם—
1980, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. את החוק יביא
יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

דוד גלם (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק כוללת
שני תיקונים: האחד מהותי, השני טכני. בהתאם לסעיף
17 לחוק השופטים רשאי שר, שהוסמך בחיקוק, למנות
שופט או מי שכשיר להיות שופט ליושב-ראש של ועדה
או של גוף אחר, למנות לאותו תפקיד גם מי שהיה
שופט ופרש. סמכות זו נתונה רק לגבי ועדות או גופים
אחרים המתמנים בידי שר. נתברר כי הצורך במינוי
שופטים בדימוס לראשי ועדות או גופים אחרים קיים גם
במקרים שהמינוי נעשה שלא בידי שר דווקא. מוצע איפוא
שהסמכות תהיה נתונה לכל מי שרשאי למנות שופט
ליושב-ראש ועדה או גוף אחר. התיקון הטכני בא להשוות

יז. חוק לתיקון דיני הראיות (אזהרת עדים וכיטול שבועה), תש"ם—1980 **

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

דוד גלם (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
אדוני היושב-ראש, חברי כנסת, קודם כול אבקש
להסב את תשומת-לבכם לתיקון בנוסח שמונח לפניכם
והתיקון הוא משמעותי, הוא אינו תיקון טכני. בסעיף
5 בשורה השלישית הושמטו שתי מלים וצריך להיות:
"אולם רשאי העד, משהודיע שהוא עושה כן מטעמי דת
ומצפון, שלא להישבע אלא להצהיר בהן-צדק." זה הנוסח
הנכון שנתקבל בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצעת החוק הנוכחית היא פרי יזמתו של חברי
הכנסת גרוס ואני רוצה לברך אותו על היוזמה ועל ההת-

היו"ר י. ברמן :

אנו עוברים לחוק לתיקון דיני הראיות (אזהרת
עדים וכיטול שבועה), תש"ם—1980, בקריאה שנייה ו-
בקריאה שלישית. לחוק אין מסתייגים.

דוד גלם (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
אבל יש נאום.

היו"ר י. ברמן :
אדרבה.

לתיקון פקודת העדות, תש"ז—1955, בוטלה כבר השבועה לעניין הצהרות בשבועה ובמקומה באה אזהרה. יהודים מאמינים המדקדקים במצוות פוטרים עצמם מן השבועה על-ידי הצהרה ב"הן צדק" וכמוהם גם המגדירים עצמם כחסרי אמונה, אגנוסטיקנים בלעז.

הצעת החוק הנוכחית הולכת למעשה בעקבות הצעת חוק הראיות שפירסם משרד המשפטים עוד בשנת 1952 ושהציעה אף היא לבטל את השבועה ולקבוע אזהרה במקור מה. החוק המוצע מבטל את השבועה בכל מקרה של עדות בפני כל פורום שיפוטי, ועדות חקירה וכיוצא באלה. יחד עם זאת במקרים מיוחדים, כנאמר בסעיף 5, היא בית-המשפט רשאי ביזמתו או לפי בקשת בעל הדין להשביע את הודע, מאחר שהנסיון מראה כי קיימים מקרים שבהם דווקא השבועה באלקים משפיעה על העד לגלות את האמת. גם אפשרות זו כפופה לסייג הקיים היום בחוק. שיש לאפשר לאדם, מטעמי דת או מצפון, להצהיר ב"הן צדק" במקום להישבע.

חוק זה של ביטול השבועה הוא דבר חקיקה המביא תועלת מעשית במקרה של ייתור, מבטל הוראה שאיננה מתאימה עוד למטרתה ויחד עם זאת הוא יגרום לצימצום חילול ה' — מטרה קדושה ונעלה לכל יהודי באשר הוא יהודי.

לחוק אין הסתייגויות ואבקש לאשרו בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היחיד י. ברמן :

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שנייה.

ה צ ב ע ה

סעיפים 1 עד 5 נתקבלו.

היחיד י. ברמן :

אני ממעיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

ה צ ב ע ה

חוק לתיקון דיני הראיות (אזהרת עדים וביטול שבועה), תש"ם—1980, נתקבל.

יח. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 41), תש"ם—1980 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

רות ניהול פנקסים במטבע-חוץ בענף היהלומים. הצעת חוק זו באה בעקבות המלצותיה של ועדת-בריסלע.

במהלך הדיונים בוועדת הכספים הוסיפה הוועדה שינויים אחדים שאסקור אותם בקצרה: סעיף 145א הוא סעיף חדש המאפשר לפקיד שומה לקבוע את סכום הכנסתו החייבת של נישום אם הוא סבור שהכנסתו, לפי רישומיו, אינה סבירה, ובלבד שיודיע לו מראש על כוונתו ויאפשר לו לערור לוועדה לקבילות פנקסים באחד משני נימוקים: שהתוצאה העסקית היא סבירה או שהיקף השימוש בהקלות לא היה בו כדי להשפיע באופן מהותי על התוצאה העסקית. כמו כן קבעה הוועדה שבדיונים על העררים שצינתה לעיל ישתתף גם נציג של היהלומנים שימנה שר האוצר על-פי המלצת נציגי הענף, ללא זכות

מדה שגילה בליווי התהליך החקיקתי עד להבאתו היום לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

העובדה שאין מסתייגים לתיקון המוצע היא עדות להסכמה הרחבה הקיימת שיש לבטל את ההוראות הקיימות כיום בחוק שפיהן משביעים עדים קודם מסירת עדותם. לפי ההלכה היהודית אין אדם נשבע על עדותו אלא במקרים יוצאים מן הכלל, אבל מזהירים אותו, כמו שנפסק בשולחן-ערוך, הושן משפט, הלכות עדות "מאימיו על העדים בפני הכל ומודיעין אותם כוח עדות שקר ובושת המעיד בה בעולם הזה ובעולם הבא...". והנשר הגדול, הרמב"ם, אמר בהלכות שבועות: "וכיצד מאימיו על הנשבע? ואמרים לו: הוי יודע שכל העולם כולו מזדעזע בשעה שאמר הקב"ה למשה: לא תישא את שם ה' אלוהיך לשוא. וכל עבירות שבתורה נאמר בהן 'ונקה' וכאן נאמר 'לא ינקה'..."

שרי-הפנים י. בורג :

זה המשך מן המשנה.

דוד נלם (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :

כע הכבוד לד"ר בורג שגילה עוד פעם את תלותו הידועה בתורה שבעל-פה.

"... כל עבירות שבתורה נפרעין ממנו, וכאן ממנו וממשפחתו... ולא עוד אלא גורם להיפרע משונאיהם של ישראל, שכל ישראל ערבין זה בזה..."

אכן יותר ויותר נתרוקן האפקט של השבועה מכל תוכן. היא הפכה לעניין שבשיגרה, שהעדים ממלמלים אותה, מבלי שהם נותנים את דעתם על חומרת העניין ומבלי שיש לה, ברוב המקרים, אפקט מרתיע מדבר שקר. בבג"צ 172/78 אומר בית-המשפט העליון מפי השופט מנחם אלון: "מסכים אני שוהי המדיניות הרצויה וכך ראינו שוהי ידעו של המחוקק ומצפה הוא ליום שיבוא ויהא ניתן לבטל כליל את הצורך בשבועה. ולדידי קיים נימוק נוסף למדיניות רצויה זו. גדול הוא הזילזול וקשה הוא העלבון בראותנו יום יום כיצד מעשה השבועה אשר לו משמעות עמוקה דווקא לאדם המאמין הופך לדבר שהשיגרה אוכלת בו בכל פה. למילמול ולזילזול בעלמא." באופן מעשי כבר צומצמה עד היום חובת השבועה בחוק

היחיד י. ברמן :

אנו עוברים לחוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 41), תש"ם—1980, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. רשות הידיבור ליושב-ראש ועדת הכספים.

שלמה לורינין (יו"ר ועדת הכספים) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 41). הצעת חוק זו באה כדי להתגבר על הקשיים בעניין ניהול פנקסי חשבונות על-ידי היהלומנים. הוועדה שהוקמה כדי ליצור כלים מתאימים לניהול פנקסים, בראשותו של המשנה ליועץ המשפטי לממשלה מר יורם בריסלע, הגישה את המלצותיה שיעיקרן — אפשר

היו"ר י. ברמן :

לסעיף 6 הסתייגות לחברי-הכנסת אמוראי. בבקשה.

עדיאל אמוראי (המערך) :

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, מקובל עלינו לפי מסורתנו שהודאת בעל דין כמאה עדים. לגבי שנת 1977 עשו היהלומנים חשבון שהיה להם ערך מוסף של 400 מיליון דולר; על-פי חשבונם ההוצאה ביצוא ובריבית — 100 מיליון דולר; ההכנסה החייבת במס היתה צריכה להיות 4 מיליארד לירות; הם שילמו על-פי התחשיבים 1 מיליארד ו-574 מיליון לירות, כלומר, הם לא שילמו בעד 2.4 מיליארד לירות. באה ממשלת הליכוד עם שותפויותיה ומציעה להלבין הון: כל הקנסות שהוטלו על מי שלא ניהל ספרים בשנים 1973 עד 1979 יבוטלו, יותרו, ולמי? — לעשירונים הגמוכים, ליהלומנים של מדינת ישראל. יתירה מזאת, כאשר באים לבקש מהם הצהרת הון לשנת 1979 קובעים שהמלאי שלהם, מלאי היהלומנים, יהיה לפי 9 לירות. כאשר שאלתי את היהלומנים: מהי מהירות המחזור שלכם? הם אמרו: בין שלוש לארבע בשנה. דהיינו, מרבית המלאי שבידי היהלומנים נרכש בשער של 24—25 לירות. מס הכנסה מוותר להם על שני-שלישים. זו ממשלה שמחלת 80 מיליארד לירות טטורות ממס הכנסה, מחזינתו התעשייה וחלק גדול לבעלי הון אחרים. ממשלה זו הקילה השנה במסים לתומכים שלה בעלי ההון ויתרה על 8 מיליארד לירות במסים, ובהקילות המלאי עוד 15 מיליארד לירות. אתם עוד רוצים שלא נסתייג? אנחנו מסתייגים לפחות מהכוונה להלבין את ההון ויתרה על 8 מיליארד לירות במסים, ובהקילות ל-1979 ואנחנו לא ניתן יד לכוונות אלה.

היו"ר י. ברמן :

הסתייגות לחברי-הכנסת וילנר. הוא איננו כאן. רשות לדברי תשובה ליושב-ראש ועדת הכספים, חברי-הכנסת לורינץ.

שלמה לורינץ (י"ר ועדת הכספים) :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מה שביקשתי מחברי בודאי אקיים בעצמי. מטעמים הומאניים אקצר במקום שבו צריך להאריך. לא אכנס עכשיו לעניין המספרים. לא אחייל מספר של 4 מיליארד לירות הכנסות שמתוך זה שילמו רק על 1.5 מיליארד לירות ועל 2.5 מיליארד לירות לא שילמו. השעה מאוחרת מכדי לברר ולהיכנס למספרים. אגיד במשפט אחד שכל המספרים האלה הופרכו ושאינו להם כל יסוד.

עדיאל אמוראי (המערך) :

זה נמסר בוועדת הכספים על-ידי נציגות מס הכנסה.

שלמה לורינץ (י"ר ועדת הכספים) :

אלו הן הערכות והשערות שלך ...

עדיאל אמוראי (המערך) :

אתה יודע שאין זו אמת. זה נמסר על-ידי האוצר בוועדה, בנוכחותך.

שלמה לורינץ (י"ר ועדת הכספים) :

מספרים אפשר לנתח כחומר ביד היוצר. לדברים האלה אין שחר. אבל לפי שיטתך, ידידי חברי-הכנסת אמוראי, אם באמת היתה העלמת מס על 2.5 מיליארד לירות, הרי שאין פתרון טוב ויפה יותר מאשר התק הזה שבא להנהיג הנהלת פנקסים.

הצבעה. לגבי הוראת שעה בדבר מס נוסף בשל אי-ניהול פנקסים החליטה הוועדה שהתאריך הקובע להתחלת ניהול פנקסים על-ידי יהלומן, כדי שלא יחוייב בתשלום מס נוסף, או כדי שיקבל החזר של המס הנוסף, הוא ה-1 בנובמבר 1980 במקום ה-1 בספטמבר 1980. התיקון הזה נתקבל מטעמים טכניים, כדי לתת לפחות חודשים מספר לענף חשוב זה להתארגן לניהול פנקסים. כן הוסיפה הוועדה שהוראות הסעיף יחולו גם על מי שנפטר לפני חום שנת המס 1980 וכי נציב מס הכנסה רשאי להחיל את ההוראות האמורות גם על מי שהוכיח שהוא פסק מלהיות יהלומן לפני המועד האמור מחמת מצוקה כלכלית חמורה. הוועדה קבעה והביעה את רצונה שנציב מס הכנסה לא ישחמש בסעיף או באפשרות הזאת אלא במידה המצומצמת ביותר. על מנת למנוע הטבה כפולה הוסיפה הוועדה הוראת שעה שכוונתה למנוע ניכוי בשל מלאי ליהלומן שהוא חברה תעשייתית שבחרה לנהל פנקסים במטבע חוץ. הוראת שעה נוספת שהוסיפה הוועדה לעניין קביעת ערך ההון וגיודלו לצורך הצהרות הון היא כי נציב מס הכנסה יקבע כללים לכך, ובין השאר יקבע שער רכישה ממוצע למטבע חוץ לחישוב גידול ההון הנקי, ורשאי הוא לקבוע שערי רכישה ממוצעים שונים בהתחשב בתקופת עיסוקם של היהלומנים בענף. הוועדה הוסיפה כי שר האוצר יהיה רשאי להחיל את הוראות החוק באישור ועדת הכספים לגבי מי שעסקו או חלק מעסקו עיבוד אבני חן מסוג אודם, ברקת או ספיר.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, אני חושב שזכתה הממשלה להשכיל ולהביא בפני הכנסת חוק חשוב שיאפשר שהענף החשוב הזה, ענף היהלומנים, יתחיל לנהל פנקסים כמו כל החברות וכל אורח בישראל. יתבדה היא שבמשך 31 שנות המדינה, אף שהיו חוקים שונים שחייבו את הענף הזה לנהל פנקסים, הרי הדבר לא היה אפשרי מבחינה אובייקטיבית עד כדי כך שכל הממשלות הקודמות הבינו שאין לאכוף את החוק — דבר שהוא בודאי אינו מתוקן — על הענף הזה מהחשש שמא יגרום הדבר להרס הענף שהוא ענף היצוא מס' 1 של המדינה. בזכות גמישות הממשלה וועדת הכספים, שהחליטו להפעיל את החוק במידה מרבית והשתדלו לבוא במידה מרבית להסכמה עם הענף החשוב הזה, הרי שכל זה ביטח שלפחות עכשיו, אחרי 31 שנה, גם הענף הזה — נדמה לי הענף היחידי שעד עכשיו לא ניהל ספרים — ישתלב וימלא את חובתו כמו כל אורחי מדינת ישראל.

אדוני היושב-ראש, נדמה לי שיש כמה הסתייגויות. אם הסתייגים — למרות השעה המאוחרת — ירצו לנמק את הסתייגויותיהם ולא יותרו על כך מטעמים הומאניים הריני מקווה שאוכל להשיב עליהן מאוד בקצרה.

היו"ר י. ברמן :

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה על הסתייגויות.

ה צ ב ע ה

סעיפים 1—4 נתקבלו.

היו"ר י. ברמן :

לסעיף 5 הסתייגות לחברי-הכנסת מאיר וילנר. איננו נוכח באולם. נצביע על סעיף 5.

ה צ ב ע ה

התיקון של חברי-הכנסת מ. וילנר לסעיף 5

לא נתקבל.

סעיף 5, בנוסח הוועדה, נתקבל.

ה צ ב ע ה

ב.עד הצעת חבר-הכנסת ע. אמוראי לסעיף 6 — 21
ג.נד 29 —
ה.צעת חבר-הכנסת ע. אמוראי לסעיף 6 לא נתקבלה.

ה.צעת חבר-הכנסת מ. וילנר לסעיף 6 לא נתקבלה.

סעיף 6, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיפים 7 עד 9 נתקבלו.

הי"ר ל. ברמן :

חברי הכנסת, אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

ה צ ב ע ה

חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 41), תש"ם—1980, נתקבל.

אשר למלאי, ובזאת אני מסיים, בכל התעשייה קיים המושג של הקילת מלאי. איך זה ייתכן שדווקא בתעשייה הזאת, שהיא חשובה ושהכול בה הוא במטבע חוץ, לא נתחשב ונגרם לשחיקה במה שנוגע למלאי ?

עריאל אמוראי (המערך) :
מזה לא הסתייגתי.

שלמה לוריניץ (יו"ר ועדת הכספים) :
הזכרת זאת.

ואשר לטענה שהממשלה הזאת מיטיבה לכולם ונותנת הנחות במסים לתעשייה ולחקלאות, הרי אני מברך על כך. האם חבר-הכנסת אמוראי אינו מסכים? הרי גם לפי שיטתו הוא צריך לתת עידוד לתעשייה, לחקלאות וגם לענף החשוב הזה כדי לעזור להתפתחותו.

משום כך אני מבקש לדחות את ההסתייגויות.

הי"ר ל. ברמן :

נצביע על ההסתייגויות לסעיף 6.

(ק ר י א ה : בבקשה למנות.)

נמנה.

יט. חוק להארכת תקפן של תקנות-שעת-חירום (שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים), תש"ם—1980 *

לפתרון מוסכם על-ידי ניהול משא-ומתן אינטנסיבי שיישם תח מייד. אל לה לממשלה לסמוך על כך שהכנסת תאריך בכל עת, לכשתתבקש לכך, את תקפן של התקנות-לשעת-חירום, גם אם לא תשתכנע שאכן נעשו מצד הממשלה כל המאמצים ליישב את חילוקי-הדעות בדרך של משא-ומתן. אדוני שר הבריאות, אנחנו לא משוכנעים שהממשלה אכן עשתה מאמץ כזה.

מאידך גיסא, נתבעים גם העובדים הרנטגנאים לתרום תרומה קונסטרוקטיבית לסימוך של הסיכסוך הפוגע קשות בשירותי הבריאות והעלול, חלילה, לגרום לקיפוח חיי אדם. חובת "סיקוח נפש" היא עקרון על ביהדות ומן הדין שהוא יעמוד לנגד עיניהם של כל המעורבים בסיכ"ס סוף העבודה. תקופה של שלושה חודשים די בה למצות סוף את המשא-ומתן הארוך והמתמשך הזה.

אבקש לדחות את ההסתייגויות שאינן מקילות. לדעתי, על המנמה הרצויה הזאת אלא להימנע, מקשות עליה, ולאשר את החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

יעקב ואקא אמיר (המערך) :

אתה מאשים את הממשלה בסחבת.

דוד גלם (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
אבל ההצעות שמציע המערך לא יתרמו שום פתרון קונסטרוקטיבי לסעיף זה.

הי"ר ל. ברמן :

יש הסתייגויות של חברי-הכנסת ארבל-אלמזלינו, עמאר, הוליצ'ק ושחל. רשות הדיבור לחבר-הכנסת משה עמאר.

הי"ר ל. ברמן :
חברי הכנסת, אנחנו עוברים לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון מס' 3) — — —

חיים קרפו (הליכוד) :

אדוני היושבר-ראש, יש טעות בסדר-היום.

הי"ר ל. ברמן :

אם זו טעות נעבור לחוק אחר, חוק להארכת תקפן של תקנות-שעת-חירום (שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים), תש"ם—1980 בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. את החוק יביא יושבר-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט חברי-הכנסת גלם.

דוד גלם (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :

אדוני היושבר-ראש, חברי הכנסת, תקנות-שעת-חירום (שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים), מאפשרות לקרוא לעבודה את הרנטגנאים בבתי-החולים, בלשכות הבריאות המחוזיות ובמרפאות קופות-החולים. התקנות הותקנו בגלל השביתה שעובדים אלו מקיימים, ויש צורך חיוני לקיים את תקפן של התקנות כדי לאפשר את המשכת פעולותיהם של שירותי הבריאות בארץ.

חוקי התקנות יקעע ביום 31 ביולי 1980 והממשלה הציעה להאריך בשישה חודשים נוספים, עד 31 בינואר 1981. הרוב בוועדת החוקה, חוק ומשפט החליט להיענות חלקית להצעה זו ולהאריך את תקפן של התקנות בשלושה חודשים בלבד, עד ה'1 בנובמבר 1980. החלטה זו, סיבתה העיקרית היא חוסר הנוחות שחשו חברי הוועדה נוכח השימוש במכשירי זה של תקנות-שעת-חירום בסיכ"ס סוכי עבודה. מבלי להיכנס לעובי-הקורה של חילוקי-הדעות הקיימים בין הצדדים נראה לנו שאפשר וצריך להגיע

משה עמאר (המירך) :

דברים מפורשים: שר הבריאות יחל לאלתר במשאומתן עם האירגון היציג — משמעותו של "לאלתר" היא מייד, מהר — של העובדים הרנטגנאים וימשיך בו ברציפות עד לסיום הסיכסוך עם עובדי הרנטגן, על יסוד קיום איוון בין מקצוע האחות לבין מקצוע הרנטגנאי.

דוד גלם (י"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
עד מתי אתה מתכוון לרחק אותנו כאן ?

משה עמאר (המערך) :

השעה 22:00. יש לי עוד חמש דקות. כבוד היושבי ראש נתן לי בחוק הקודם תוספת של כמה דקות. בשל כך אסיים.

אני רוצה לציין ולומר שההסתייגויות האלה הן הכרח המציאות ואני מבקש מהכנסת לקבלן.

הי"ר י. ברמן :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת משה שחל.

משה שחל (המערך) :

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לפנות לשר הבריאות ולהציע לו הצעה. אני רוצה לנסות לשכנע אותו שלא יסרב לה. אני מציע שבהסכמת שר הבריאות נדחה את ההצבעה על החוק. אינני מאמין שאפשר לקיים יחסי עבודה על-ידי צוויים. אני מאמין שהשר רוצה לסיים את המצב הנוכחי. אני יודע שנעשו נסיונות של השר ושל חברי-הכנסת משל ונציגי העובדים גם היום ואני מאמין ומקווה שאפשר להגיע להסדר. לדעתי הדרך הנכונה ביותר והנכונה ביותר תהיה לא להפעיל צוויים אלא לנסות להביא למשאומתן ולסיים אותם. אני רוצה להרגיע את השר, יש להניח שהאופוזיציה תזעיק את הכנסת בתקופת הפגרה לעתים תכופות והממשלה תמיד תוכל להציע הצעת חוק בעניין זה. משאומתן מסוג זה צריך להתנהל בלי איום של צווי ריתוק. הצעתי היא שבהסכמה נדחה את ההצבעה על החוק ונאפשר לקיים במשך שבוע ימים משאומתן ענייני למצותו, כדי להגיע לסיכום. שר הבריאות היה נכון להגיע להצעות סבירות אבל נציבות השירות לא איפשרה לו. היום יש נסיון טוב ולא צריך לקלקל אותו על-ידי הצבעה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

הי"ר י. ברמן :

רשות לחבר-הכנסת וילנר להנמקת הסתייגותו לסי עיפים 1 ו-3. בבקשה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

אדוני היושבי-ראש, חברי הכנסת, אתמול בקריאה הראשונה אמרנו כל מה שהיה לנו להגיד בנושא הזה. אני יודע שהיום נכנסו נציגי העובדים עם השר. נציגי העובדים אמרו שעל בסיס מה שאמר אתמול שר הבריאות הם בהחלט מוכנים לנהל משאומתן. אדוני שר הבריאות, אתה ענית אתמול לדיון בקריאה ראשונה. היו פה חברי ועד העובדים של הרנטגנאים. בקשר לשאלה המרכזית ועל התשלום בעד הסיכון ענה השר בתשובה לדברים שאני אמרתי על התשלום המשתלם עד עכשיו, שהוא גמוך ביותר, 250 לירות: "מה אתה מדבר, אני מציע להם 4,000—5,000 לירות החל מאפריל 1979." דיברתי אזר כך עם חברי ועד העובדים שהיו פה ונמצאים פה והם אמרו: אם יובהר מהי המשמעות המדוייקת של הדברים, אנו מוכנים על בסיס זה לנהל משאומתן ולסיימו. אינני יודע בדיוק מה היה היום בין שר הבריאות, בסופו של דבר, לבין נציגי העובדים, אבל התחיל משאומתן. במשך כל

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה, יש מרתק ויש מרותק ופער אי-ההבנה גדל ביניהם. תשעה חודשים קיימים צווי ריתוק, רקורד לחובת שר הבריאות. אני לא זוכר מקרה של צווי ריתוק במשך תקופה כה ארוכה. זו ראייה לזכות עובדי הרנטגן שעמדו ועומדים בכך; לזכותם, הממלאים תפקידים בנאמנות ובמסירות על אף צווי הריתוק; לזכותם, הם הממשיכים לשרת תחת כפייה ובלחץ, למרות צווי הריתוק. עובדי הרנטגן — מקצוע שמחייב זהירות בפני סיכון אישי, מחייב זהירות ומסירות לנוקמים, לחולה, לנפגע. עובדי הרנטגן, בשל מסירותם ונאמנותם זכו בתמורה. ומהי התמורה שזכו לה העובדים? גילויי זילוול בענייניהם, בתנאי עבודתם, ביחס של כמעט אי-איכפתיות למצוקתם. לפנינו מציאות של מעביד מתנשא ועובד נלחץ; של מעביד המחויב בידו שוט הכפייה בחוק ושל עובד הנתון באוכפו של החוק; של מעביד שמנצל חוק ושל עובד המנוצל על-ידי החוק, עובד המנושל מאמצעי מאבקו המעמדי והמקצועי, ניטל ממנו נשק; נשק השביתה, והוא עומד חסר-אונים אך לא נכנע. עובדי הרנטגן המאורגנים אינם נכנעים. מאבקם נמשך ויימשך. על מה הם נאבקים? הם נאבקים להשוואה ולאיוון בין מקצוע האחות לבין מקצוע הרנטגנאי. הם נכונים לנהל משאומתן וביחד עמם נציגי ההסתדרות. אך השר מתעלם, נציגיו מתעלמים ואינם מגלים מאמצים להגיע להסכם. וכי למה להסכים כשיש בידם התקנות של צווי ריתוק ?

עוד כמה זמן יהיו צווי הריתוק אלטרנטיבה להסדר? האם צווי הריתוק הם הפתרון לבעיות ביחסי עבודה? האם צווי ריתוק אלה מקדמים את יחסי העבודה? על שום מה לא יישבו הצדדים ויגמרו בהסכם? תשעה חודשים עברו. צווי ריתוק נועדו למקרה חירום, לזמן קצר, לאפשר משאומתן. להסדר. השר הנכבד עשה שימוש מוטעה ובלתי-נכון בצווי הריתוק ובסמכויות שהוענקו לו על-ידי הכנסת. על כן, אם השר כך נהג בסמכות שהוענקה לו, מה חייבת הכנסת לעשות? הכנסת חייבת ליטול מהשר את הסמכות שניתנה בידיו ואשר השתמש בה שלא כשורה, השתמש בה שלא למטרה שלה יועדה הסמכות.

לפיכך הצעתנו באה לומר שאין להאריך את צווי הריתוק אלא ליום אחד בלבד. למען יראה ויידע כל אדם שצווי ריתוק הם לא אמצעי כפייה נגד מאבק מעמדי והם לא באו כדי לדחות הסדר יחסי עבודה. לא הסתפקנו בזאת ואנחנו מציעים עוד הצעה אחת לסעיף 2. אנחנו אומרים בהצעה שאם השר לא פעל ולא נכנס להסדר ולמשאומתן ולא הגיע להסכם ולא קידם את המשאומתן, כנראה יש איוון שהיא דרך שבה הממשלה מבקשת מהכנסת שהיא תחייב אותה לעשות פעולה. היה לנו מקרה כזה לפני שבועיים, כאשר דגנו בחוק הגנת הדייר. הממשלה הבינה שהיא לא יכולה להשתמש ברשות שיש לה בחוק ורצתה שהכנסת תכפה זאת עליה. לכן, באותו המקרה, כתוצאה מבקשת הממשלה, כתוצאה מרצונה של הממשלה שהיא חסרת-אונים בעצמה לשקול ולקבוע החלטות, באה הכנסת ואמרה: ישונה הסעיף ובמקום "רשאי" יהיה "תחקיין" — שהיא, הממשלה, החייבת להחליט בכל שנה עליה בעניין הגנת הדייר. אם ממשלה זו מוכנה שנכפה עליה אני חושב שהכנסת תעשה נכון במציאות הזאת ותעזור לממשלה ותטיל עליה בחוק מה לעשות. לכן הגענו למסקנה כי יש צורך להכניס בסעיף זה בחוק

היו"ר י. ברמן :

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

התיקון של חברי-הכנסת ש. ארבלי-אלמוז-לינו, מ. עמאר, א. הרליץ ומ. שחל לסעיף 1 לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. וילנר לסעיף 1 לא נתקבל.

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת ש. ארבלי-אלמוז-לינו, מ. עמאר, א. הרליץ ומ. שחל לסעיף 2 לא נתקבל.

סעיף 2, בנוסח הוועדה, נתקבל.

ההצעה של חברי-הכנסת ש. ארבלי-אלמוז-לינו, מ. עמאר, א. הרליץ ומ. שחל לסעיף 3 לא נתקבלה.

התיקון של חברי-הכנסת מ. וילנר לסעיף 3 לא נתקבל.

סעיף 3, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר מ. ברמן :

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית של החוק להארכת תקפו של תקנות-שעת-חירום (שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים), תש"ם—1980.

הצבעה

חוק להארכת תקפו של תקנות-שעת-חירום (שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים), תש"ם—1980, נתקבל.

כ. חוק לתיקון פקודת הרשויות המקומיות (מס עסקים) (מס' 8), תש"ם—1980 *

(קריאה ראשונה)

הסדר יותר עצמאי וקונסטרוקטיבי. ברם אסור לנו לשכוח שבפעם האחרונה היה מס העסקים לפני הבית הזה בשנת 1976 ואז נקבע מאקסימום של 20 אלף לירות לשנה. נדמה לי שכל אחד, גם בלי העלאת שכר השרים ושכר חברי הכנסת, יודע שמש שהוגבל במאקסימום 20 אלף לירות בשנת 1976, בהחלט צריך עידכון. היום מכניס המס כ-300 מיליון לירות וזה בערך אותו סכום שהוא הכניס ב-1977. אם רואים את מצב הרשויות המקומיות ואם רואים את ההתפתחות המוניטארית והמיסקאלית, הרי מן הראוי לקבל את הצעת החוק. קבענו גם מעצורים, שבשום אופן לא יהיה מס זה יותר מאשר פי 5 מכפי שנקבע בשעתו ב-1976.

אשר על כן אני מציע לבית להסכים להצעה זאת ולהעביר אותה לוועדה, על מנת לתת ביטוי לדבר, שהוא אמת, שהורוע המניציפאלית גם היא רוצה ממלכתית והיא ראויה ולא יותר זקוקה שנתמך בה.

היו"ר י. ברמן :

אנחנו עוברים לדיון. רשות הדיבור לראשון הגואמים

הזמן היתה הזנחה והרושם הוא — ויותר מרושם — שהממשלה רצתה להתיש, לעייף, לייאש את טכנאי הרנטגן ולא הצליחה בכך. כל הכבוד לטכנאי הרנטגן שהם גם נאמנים לצד המצפוני וגם אינם נרתעים ממלחמת ההתשה של הממשלה. לפי דברי התשובה שלך, אדוני השר, ולפי דברי הוועד, יש בסיס למשא-ומתן. בשביל מה צריך לעשות את הצעד המתגרה הזה של צווי ריתוק? לכן יש רק משמעות אחת להצעות שלנו: אנחנו מציעים שהחוק יתחיל לא ב-31 ביולי אלא ב-31 באוגוסט, אם בכלל.

אנחנו נגד החוק, אבל היות שהוא מובא לקריאה שנייה אין ברירה אלא להציע תיקונים. מה פירוש 31 באוגוסט? זו אינה סתם הצעה. פירוש הדבר שיהיה חודש — ואולי גחוף פחות — למשא-ומתן, לא במצב של צווי ריתוק והתגרות מצד הממשלה. אם המצב יהיה חמור או בכלל לא יעזרו פה שום חוקים. הזהרתי אתמול, אם תמחתו את החבל יותר מדי הוא יינתק. לכן אם הממשלה אינה מסכימה לוותר על החוק להארכת תקפו של תקנות-שעת-חירום (שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים) והיא מתעקשת להוציא צווי ריתוק נגד טכנאי הרנטגן, אנחנו מציעים לפחות שהעניין יידחה לחדש וייכנס לתוקף בעוד חודש אם יהיה צורך. העמדה העקרונית שלנו היא נגד צווי ריתוק בכלל, אבל אין כל סיבה להפעיל אותם מחר.

שר-הבריאות א. שזפסק :

אני רוצה להודיע לכנסת: הודעתי לוועד עובדי הרנטגן שהמשא-ומתן מתנהל עכשיו ללא צווי ריתוק. אף שהחוק יתקבל פה אני לא אפעיל את צווי הריתוק והמשא-ומתן יתנהל ללא צווי ריתוק.

יעקב זאק אמיר (המערך) :

זה איום בגרון על העובדים.

היו"ר י. ברמן :

אנו עוברים לחוק לתיקון פקודת הרשויות המקומיות (מס עסקים) (מס' 8), תש"ם—1980. קריאה ראשונה. את החוק יביא שר הפנים.

שר-הפנים י. בורג :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כדי שלא להיות שותף במלחמת התשה אקצר בדברי ההנמקה שלי.

אנחנו יודעים שהשלטון המקומי נאבק על קיומו. אין זה מאבק של מפעל פרטי, שגם לו זכות קיום, אלא זה מאבק על מתן שירותים לאזרחים ועל איכות החיים במדינה. המשאבים העצמיים של השלטון המקומי מועטים הם, ומאידך גיסא התביעות במישורים השונים עולות וגדלות: תביעות לחינוך, שינוי בגילים של החושבים המצריך שירותי סעד ושירותים גריאטריים אחרים, עלייה בשכר, עלייה בהוצאות, עלייה במחיר הדלק — הדברים הללו לוחצים מאוד על תקציב הרשויות המקומיות.

מס העסקים איננו מס אידאלי, אני יכול לומר לבית הגבוה שבמשרד הפנים מגבשים הצעה לבטלו ולקבוע

דוגמאות רק מהאזור שלי. דוגמה שנייה היא אותם 50 אלף דונאם המיועדים לתעשייה הצבאית והם מרוחקים כ-12 קילומטר מדימונה. התעשייה הכבדה, המסוכנת, שהיא חשובה למדינת ישראל, ועדיין שוכנת במרכז הארץ, בוודאי תצטרך היום, מחר ומחרתיים לנדוד דרומה ולהתמקם באזור אזור בדרום שהוא כבר נקי, מסודר, מגודר ושמור. אנחנו צריכים לתת תשובה גם לכך. אני מצייין זאת לא רק בגלל השיקול אם מס עסקים צריך להיות פי 5 או פי 7, צמוד למדד יוקר המחיה או לא. אני מעלה בעיות אלה גם כדי ששר הפנים, האחראי לאיכות הסביבה ולבעיות אחרות, ישמע את הדברים יש גם עניין של שדה התעופה השלישי שייבנה בתל-מלחתה. אני מקווה שהוא יהיה דו-תכליתי, גם לצרכים הצבאיים החיוניים וגם למגזר האזרחי. כשדה תעופה בין-לאומי שני למדינת ישראל, דומני שהוא חשוב ביותר, לאור מה שקורה היום בשדה התעופה בן-גוריון בלוד.

כדי שהמס הזה, מס העסקים, יהיה ריאלי, אולי יש להצמידו באופן אוטומטי לעליית המחירים, ודי בפעמיים בשנה, בספטמבר ובאפריל. אין צורך בארבע פעמים. בצורה כזאת נקל את הקשיים התקציביים המרובים שבהם נתונות הרשויות המקומיות בארץ. דומני שאין אחד שאינו מסכים אתי שהן עושות עבודה טובה ונתונות שירות טוב לאזרח. הבה נכסה את תקציביהן כדי שנוכל ליצור חברה טובה יותר שטוב לחיות בה.

היו"ר י. ברמן :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת משה עמאר.

משה עמאר (המערך) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני הפץ להיכנס לפרטי פרטים של הצעת החוק. אעיר שתי הערות. אחת: בתחילת שנת 1979 החליטה הכנסת להקים ועדה משותפת של ועדת הכספים ועדת הפנים ואיכות הסביבה. הוועדה קיימה ישיבות מספר ודנה בשאלת המיסוי של הרשויות המקומיות. הוועדה הניחה הצעה על שולחן הכנסת. ההצעה הועברה לממשלה. ההצעה היתה לחלק חוק להנהגת מס ערך מוסף מקומי. הוועדה היתה בראשותי. פעלנו אז במהירות כדי שהחוק ייכנס לתקפו ב-1 באפריל 1979. עבר כבר גם ה-1 באפריל 1980 והצעת החוק טרם הוגשה. אני בטוח שאילו הצעת החוק היתה מוגשת היתה בעיית הרשויות המקומיות ומצוקתן הכספית נפתרת, באופן חלקי, במידה ניכרת. מצב הרשויות המקומיות היום כה קשה שכל עזרה מן הממשלה, אם בדרך מענק ואם בדרך של מס עסקים, כפי שמוצע, לא תוציאן ממצב זה. לכן אני אומר שהיה מקום להגיש הצעה כפי שהכנסת החליטה עליה.

לגבי הצעת החוק שלפנינו, אני תושב שההגבלות המוצעות כאן אינן נכונות, גם מבחינה סוציאלית. אי-אפשר לקבלן, לרשויות המקומיות עצמן יש קריטריונים ותעריפים משלהן. יש תיקרה, צריך לקבוע להן את התיקרה ובחוקי-העזר של קבעו את הסכומים. כל חוקי-העזר מגיעים לאישורו של שר הפנים. יש כאן כמה דברים שאי-אפשר לקבלם. בכל אופן אני מסכים שהצעה תועבר לוועדה. בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נדון בנושא. אני מקווה שנסיים את הדיון מהר. בכל אופן אני מקווה שעוד בשנה זו תוכלנה הרשויות המקומיות לקבל איזה סכום מן המס הזה.

היו"ר י. ברמן :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת יוסף תמיר.

חבר-הכנסת יעקב ז'אק אמיר, ואחריו — לחבר-הכנסת מאיר וילנר.

יעקב ז'אק אמיר (המערך) :

אדוני היושב-ראש, עמיתי חברי הכנסת, אני בהחלט מסכים עם שר הפנים כי מצבן התקציבי של הרשויות המקומיות במדינה אינו משופר ביותר והן אכן נאבקות יום יום למתן שירותים לאזרחים החיים בתחום השיפוט שלהן. לא תמיד הן יכולות להבטיח שירותים אלה באמצעים העומדים לרשותן.

החוק לתיקון פקודת הרשויות המקומיות (מס עסקים) (מס' 8) בא לקבוע את מס העסקים בשיעור יותר ריאלי ומתאים לנתאים כיום. הכנסה של 300 מיליון לירות ממס העסקים, כפי שצייין השר, איננה מתאימה למצב הנוכחי.

הייתי רוצה בהודמנות זו להבהיר כמה דברים. יש לעתים שמפעל נמצא בתוך שטח השיפוט של עיר מסוימת והוא נאלץ לשלם מס בעת ובעונה אחת לשתיים או שלוש רשויות. מדובר בעיקר במפעלים המייצרים חלקים מסויי-מים בשטח השיפוט של עיר מסוימת והם חייבים להקים מפעל זוטרי בעיר אחת לצורך אחת פרוייקט. זה קורה במיוחד באזורים מרוחקים כמו אזור הנגב. חוק זה אינו נותן תשובה על השאלה האם בעל המפעל ישלם רק פעם אחת מס עסקים לאותה רשות שממנה הוא שואב את מירב השירותים, או יותר פעמים.

ירוחם משל (המערך) :

מחוק זה לא תקבל כסף.

משה עמאר (המערך) :

הוא מחפש מענקים.

יעקב ז'אק אמיר (המערך) :

אני מדבר בשמי. אני מאחל לך להיות ראש רשות ואז תהיה יותר אחראי בביקורת.

לדעתי אנחנו צריכים לתקן את החוק ולומר שבעל מפעל ישלם מס עסקים פעם אחת ולא יותר, ושהוא ישלם לאותה רשות שממנה הוא מקבל את מרבית השירותים.

הערה שנייה: יש מפעלים, בעיקר בתחומי מועצות אזוריות, שבגלל ריחוקם מהן המועצות האזוריות לא תמיד מסוגלות, מבחינה פיסיית, להעניק להם שירותים. ואז המפעל נאלץ להאוג לשירותים בעצמו. אני מציע שלא תמיד נתחשב בשטח השיפוט הטריטוריאלי של העיר אלא נקבע שאם מפעל אזורי נמצא בראדיוס של 20 קילומטר מהעיר הקרובה ביותר, אוטומטית הוא יהיה שיך, מבחינת מס העסקים, לאותה רשות מקומית אם היא מבטיחה לו שירותים ישירים. אתן דוגמה פשוטה וקונקרטית. כל המפעלים במישור רותם שעלי-דימונה קרובים הרבה יותר לדימונה מאשר למועצה האזורית חמר. מפעל ה"טקסטיל", הנקרא קמ"ג — קריה למחקר גרעיני — ברוך השם, יכול לשלם די.

אנחנו צריכים לתת תשובה גם לבעיות אלו. מדוע אני עומד עכשיו על עניינים אלה? — מפני שהנגב עומד לפני עידן של התפתחות, התבססות, תיגבור האוכלוסיה. יש לפנינו לפחות שלושה פרוייקטים גדולים. הפרוייקט הגדול ביותר הוא אזור אח"א, אזור של תעשייה ארצית שיהיה בין דימונה וירוחם. שם ישוכנו מפעלים עתירי קרקע, ואין ספק שהמפעלים עתירי הקרקע יהיו גם עתירי ידע והון. אנחנו צריכים להחליט למי הם יהיו חייבים בתשלום. אדם קרוב אצל בעיותיו ולכן אני מביא

יוסף תמיר (שינוי — מפלגת המרכז) :

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מציע להחזיר את החוק לממשלה. אנמק את הצעתי. מס עסקים הוא מס רגורסיבי, הוא מפלה לרעה סוג מסויים של אזרחים, רובם עצמאים ובעלי מקצועות חפשיים. זהו מס שרירותי. אין בו שמץ של הצדקה מבחינה מונוטארית. ההכנסה הנקייה היתה ותישאר מבוטלת. מס העסקים הוא מס מיותר. הוא מקומם נגדו כל אדם בעל מצפון, כל אזרח ישר. זהו מס המעוות את שיטת המיסוי המוטלת על-פי רוב על ההכנסה. ביסודו, זהו מס אנטיסוציאלי. זהו מס שהמציאו הבריטים בזמנם, בימי שליטתם בארץ. הם הטילוהו על היהודים מטעמים שונים ומשונים. לא כליכך חלקים ופשוטים. חברי הכנסת, הציונים הכלליים, לאחר מכן נציגי גוש חירות-ליבראלים ולאחרונה הליכוד — דיברתי בשמו כמה פעמים — דגלו, כל השנים, בביטול המס הזה. הם האשימו את המערך בהנצחת האפליה, בהכבדה על העצמאים וביצירת אי-צדק חברתי, בפגיעה בכלכלה, במשק ובעקרון המיסוי לפי ההכנסה. אף הרשויות המקומיות, חברי הכנסת, אינן מעוניינות במס הזה. יותר מזה, מרכז השלטון המקומי הודיע במפורש, לפני כמה ימים, שהמס הזה איננו לרצון השלטון המקומי. מטילים אותו מכות החוק, לא תוך פתרון בעיות המימון. המס הזה איננו מצדיק את עצמו והוא מעורר התנגדות חריפה בקרב ציבורים גדולים. זהו מס אנאכרוניסטי. שנים על שנים נלחמנו נגדו בשם כל שולליו. נלחמנו מלחמה נואשת על-מנת לבטלו ודווקא בימי ממשלת הליכוד מעלים את התיקרה מ-20 אלף לירות ל-100 אלף לירות. לאחר ניכוי ההוצאות יישאר מעט מאוד לשלטון המקומי. קצרה בינתיים להבין כיצד אפשר להתכחש בצורה כזאת להבטחות שניתנו לציבור. למעשה יש כאן מעילה באמון הציבור הרחב. חברי הכנסת, מס העסקים הוא הונאה עצמית, לא יותר. כפי שאמרתי, קופת הרשויות המקומיות לא תרווה נחת מההכנסה הנקייה. המס לא יפתור את הבעיות הקשות של מרכז השלטון המקומי ושל הרשויות המקומיות. בכללותן, מדובר בסכומים של מאות מיליוני לירות, אם לא מיליארדים, ואילו אנחנו מדברים על פרוטות. במקום מס עסקים שאבד עליו כלח עדיף לבצע את הניתוח שעליו הצבענו במשך שנים — דיברת על כך וגם חברי הכנסת עמאר דיבר על כך — דהיינו : להטיל מס ערך מוסף בשיעור של 2% שיויעד למטרות מימון השלטון המקומי. וכך תיפתרנה פעם אחת ולתמיד

הבעיות שאין להן קץ ואין להן שיעור. המצב הולך ומחמיר. עליידי החוק הזה איננו פותרים שום בעיה. לכן, אדוני היושב-ראש, החקיקה הזאת היא שלילית. היא היתה בעבר כזאת וגם בהווה היא כזאת. אני מציע להחזיר את הצעת החוק לממשלה.

היו"ר י. ברמן :
רשות הדיבור לשר הפנים.

שר-הפנים י. בורג :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לא הייתי מבקש את רשות הדיבור אלמלא השתמש חברי הכנסת תמיר בביטוי שהצעת החוק היא מעילה באמונו של הציבור הרחב. ראשית, הציבור הרחב הוא לאו דווקא הציבור שמשלם מס עסקים; שנית, אינני יודע היכן המעילה. אני מציע לו לחזור בו מן הביטוי. אם הוא חוזר בו מן הביטוי מייד אני מותר על המשך הנאום; אם לא, בכל זאת אקצר. אני רוצה לומר בפשטות: קשה לומר שמס זה הוא רגורסיבי, אבל אני מוכן לומר שהוא איננו סמל של מס פורגורסיבי. על כן אמרתי שאנחנו מעבדים עכשיו הצעה שתחליף את המס הזה. זה יהיה אולי משהו יותר עצמי, יותר משאבים מתוכו. יתירה מואת: אמרתי גם קודם ואני חוזר עכשיו, נדמה לי שמס זה מביא בשנה זו 300 מיליון לירות, בדיוק כפי שהביא לפני שלוש-ארבע שנים. מן הראוי בכל זאת לחשוב. אני הייתי מציע לחברי הכנסת תמיר שלא לזלזל בהכנסה שהיום היא 300 מיליון לירות והיא יכולה להגיע למיליארד פלוס. אשר על כן אני מציע שלא לקבל את הביטוי של חברי הכנסת תמיר "מעילה באמון הציבור הרחב" ולהעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים, שם נציע אולי לעשות חלוקה לפי אזורים או לפי מחוזות או לפי מקצועות. בעניין זה בהחלט נטה איוון לכל רעיון טוב.

היו"ר י. ברמן :

אנו עוברים להצבעה. אני מעמיד להצבעה את הצעת החוק לתיקון פקודת הרשויות המקומיות (מס עסקים) (מס' 8) בקריאה ראשונה.

הצבעה

הצעה להעביר את חוק לתיקון פקודת הרשויות המקומיות (מס עסקים) (מס' 8), תש"ם-1980, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נחקלה.

כא. חוק העונשין (תיקון מס' 14), תש"ם-1980 (קריאה ראשונה)

שר-המשפטים ש. תמיר :
אני מותר.

היו"ר י. ברמן :

אם אין התנגדות של הבית אקבל את הויתור.

כב. הצעת לסדר-היום

היחלוצת הממשלה למניעת התמוטטות ישובים בבקעת-הירדן

היו"ר י. ברמן :

הצעה מטעם חברי הכנסת ארבליאלמולינו. רשות הדיבור לחברי הכנסת שושנה ארבליאלמולינו.

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 5174: היחלוצת הממשלה למניעת התמוטטות ישובים בבקעת-הירדן —

עם בעיותיו ומצוקותיו. הישובים בבקעה כורעים תחת העול הכספי. במימון להשקעות ולפיתוח ענפי משק, הניתן עליידי משרד החקלאות ועליידי המחלקה להתיישבות, לא היה די. קבלת הכספים הייתה תמיד באיחור של חודשיים רבים מאז הם אשרו, דבר שהוריד את ערך הכסף עקב האינפלציה הדוהרת.

הישובים בבקעה חייבים להתזק שירותים והנהלה למספר מצומצם של משפחות עקב העובדה שבישובים אלה יש מספר קטן של משפחות, כ-50—60 משפחות, ובחלקם אפילו פחות. כדי לקלוט משפחה חדשה בישוב צריך להשקיע 600 אלף לירות מתחילת העונה ועד לקבלת היכול. המשפחות הנקלטות אין להן מושג בחקלאות ועו"ב ברת תקופה עד שהן מתחילות לפדות את הלידה הראשונה מעמלן ושוב שוקעות בחובות. לפי האינפורמציה שבידי החוב החריג של הבקעה מסתכם ב-250 מיליון לירות. מזה נמצא פתרון ל-110 מיליון לירות בשבועיים האחרונים ונשארו 130 מיליון לירות חוב כגבנון על גב הישובים. החובות ליום 31 במאי 1980 היו: בפצאל — 29 מיליון לירות; בנתיבי-הגדוד — 40 מיליון לירות; בתומר — 40 מיליון; בגיתית — 18 מיליון לירות, ולא אמנה את היתר. יפית, שהוא ישוב חדש, כבר מתחיל בחוב של 2 מיליון לירות. יש לישובים אלה פער השקעות. נוצרו פערים במימון; בחלקם מימנו את ההשקעה בכסף כבד ובחלקם בהלוואות פיתוח באחוזי ריבית שנתונת הממשלה. הם נאלצו לקחת אשראי מהבנקים בריבית גבוהה עד 130%. בממוצע משלמים ריבית של 8%—9% לחודש. ישוב כמו נתיבי-הגדוד, שיש לו חוב של 40 מיליון לירות, משלם 2—4 מיליון לירות ריבית לחודש. ישוב כזה עובד כשביל לכסות את הריבית, ולקיום דרושות לפחות 50 אלף לירות למשפחה, כלומר 2 מיליון לירות ל-40 משפחות. כיוון שעל החוב צריך הישוב לשלם כ-4 מיליון לירות בקירוב, הרי שמתיישב בישוב כזה צריך להרוויח סכום יתרה מכפול כדי להתקיים וכדי לשלם את הריבית. וביני-תיים, כדי להתקיים, הם חייבים לאכול. והחוב הולך וגדל. אין המתיישבים לבדם יכולים לצאת מהחוב הזה. הוריקה שניתנה בשבועיים האחרונים הקלה במקצת, אך 130 מיליון לירות חוב חריג הרובץ עליהם כגבנון, שילך ויגדל, מהוות מעמסה כה גדולה שהם אינם יכולים לשאת בה. הממשלה חייבת להודיע ולסייע להם להיחלץ מהמצב שלהטכו ונקלעו עקב האינפלציה הדוהרת ועקב מדיניות האשראי של הממשלה.

המתיישבים היכו שרשים במקום, הם הפריחו את השממה ופיתחו משקים לתארת. מאות טונות של פלפי"ם, ענבים וחציליים, אלפי טונות של אבטיחים, מיליונים של פרחים, תוצרת משקי הבקעה, מיוצאים ונמכרים בשוקי אירופה ומכנסים דולרים למדינה. יש להצטער שבשנתיים האחרונות הבקעה איננה מהווה מקור משיכה למשפחות נוספות לבוא ולהתיישב בה. בגלל הצרות בפיתחת-רפית והתבטלות ריחם של המתיישבים שם ובגלל תכנית האוטונומיה וחוסר הודאות לגבי עתיד הבקעה במסגרת האוטונומיה וזלה האטה גדולה בביקוש להתיישב בבקעת-הירדן. כמוכב, המצב הכלכלי שאליו נקלעו הישוריים במהווה גם הוא גורם מרתיע. אולם יש להפריך את השמועות על עזיבה ונטישת ישובים. המתיישבים אה"ב הם את המקום, אמנם הם חיים בתנאים קשים, קשה להם בתנאים שנוצרו להתקיים מהמשק שפיתחו, הם עובדים קשה מאוד, מעל ומעבר לשעות הרגילות, אך הם אוהבים את משק ומקומם. על כן חייבת הממשלה וחייבת המחל-

שרשנה ארכלי-אלמזולינו (המערך):

אדוני היושבר-ראש, נכנסת וכבדה, הידיעה על המשבר הפוקד ישובים אחדים בבקעת-הירדן חייבת להדליק נורה אדומה אצל כל אלה הרואים בנהר הירדן את גבול הבטחון של מדינת ישראל. ראינו ואנו ממשכים לראות בהתיישבות אחד הגורמים העיקריים המעצבים את גבולות המדינה ואנו ממשכים לראות בה צורך בטחוני המעצב גבולות, גם לאחר שממשלת הליכוד ויתרה בחפון וללא שיקול דעת מספיק, בעת שחתמה על הסכם השלום עם מצרים, על ימית ופיתחת-רפיה, ועליידי כך יצרה תקדים שלא יירשם כדף מזהיר בתולדות ישראל, שישושים שהוק"מ על-ידי חלוצים, שראו בהתנחלותם או בהתיישבותם מילוי צו לאומי, ויפנו בהתאם להחלטת ממשלת ישראל, ועמל וזועה, התלהבות ונאמנות העקרונות-היסוד ועמל הציונות יירדו לטמיון ויישארו בלבוחיהם של המתיישבים צלקות ששגים רבות לא יגלדו.

ישובי בקעת-הירדן תרמו תרומה נכבדה לבטחונה של מדינת ישראל בשנים שהגבול היה פרוץ למחבלים והם היו משענת רצינית וכוח-עזר חשוב לצה"ל בהכחדת כנופיות המחבלים ובייצוב הבטחון בגבול המזרחי. ישרי בים אלה שהוקמו על-ידי מיטב הנוער הישראלי מכל יורמי ההתיישבות, על-ידי התנועות ההתיישבותיות, קיבוצים ומושבים, הוכיחו פעם נוספת איך בעמל ובויעת אפיים, בהתלהבות ובעקשנות, באמונה, בהריצות ובתבונה אפשר להפריח שממה ולהפוך אותה לגן פורח ואיך אפשר לבנות יש מאין. ישובים אלה היו לגבי רבים מופת ודוגמה ליכולת הטמונה בנוער הישראלי והיו סמל לישראל היפה והבונה. ישובים אלה, עם הקמתם, לא עוררו התנגדות רבה בארץ ובעולם, כי ראו בהם ישובים שהוקמו לצורך בטחוני ובשטחים הם מאוכלסים שהיו מוקד לפרוענות ולפעולות חבלניות. ההתיישבות הזאת ממלאת תפקיד בטחוני חשוב ממדרגה ראשונה ובשל היותה כזאת מוטלת חובה על ממשלת ישראל לחזק אותה ולבססה, מבחינה משקית ומבחינה חברתית, כדי שמתיישב גם יוכל ליהנות מפרי עמלו.

לצערי הרב מרגיש הציבור — והדבר מבוסס גם על המצב העובדתי בשטח — שלאחרונה כמעט לא גדל מספר הישובים בבקעה וכתוצאה מכך אף מספר האוכלוסין בבקעה לא גדל בצורה משמעותית. יש היום בבקעה 17 ישובי קבע עם אוכלוסיה של 2,200 נפש: 6 קיבוצים, מושב שיתופי ו-10 מושבי עובדים. מתוכם קיבוץ אחד, אלמוג, ומושב ויער מואבי עדיין במקומות זמניים, זה שנתיים, וטרם עברו לישוב הקבע. אין תקציב לבניינים. גם השנה לא תוקצבו ישובים אלה. פירוש הדבר הוא שישושים אלה יישארו קרוב לשש שנים במחנות זמניים. יש עוד חמישה גרעינים המחכים להתיישבות במחנות זמניים.

אני מצטערת ששר החקלאות איננו, ולא באשמתו אלא באשמת, כי השעה מאוחרת.

היו"ר ברמן:

אני בטוח שלא התבטלת בינתיים.

שרשנה ארכלי-אלמזולינו (המערך):

הבקעה עדיין ריקה וצריך לתת לה תשומת לב כפי שנותנים לאזורים אחרים. היום יש הרגשה שההתיישבות בבקעה היא כבן חורג שמשאירים אותו להתמודד לבדו

קה להתיישבות לעזור להם עד לביסוס ועד ליציאה לעצמאות.

המצב הכספי הוא חמור. ואם לא ימצא פתרון יסודי שילחץ אותם מהמצב שאליו נקלעו, הם יכרעו תחת הנטל הזה. אם לא יוחלט על קונסולידאציה של חובות לא יהיה לישובים כסף כדי להיערך לעונה החקלאית הבאה. אירגוני הקניות לא יוכלו להעניק מימון-ביניים לישובים לתקופה של חצי שנה, עד שיהיה פדיון של התוצרת החקלאית. הממשלה חייבת לתת קונברסיה תקציבית, להעמיד את החובות על אפס, ולתת אשראי מלא לעוסקים בייצור לצורך יצוא ולא להתייחס אליהם בקנה-המידה של ה-תעשייה.

אזוני שר החקלאות — אני מקווה שהוא יקרא את הדברים — אני פונה אליך לעשות הכול כדי לחלץ את הישובים מהמצוקה הכספית שאליה נקלעו שלא באשמתם. יש לפעול לביסוסה של ההתיישבות בבקעה, לזרו העברת הגרעינים לישובי קבע, להקים יחידות דיור נוספות בקיבוץ צים אשר בהם הקליטה השתפרה והרצון להצטרף אליהם גדל, ולפעול יחד עם זאת להקמתם של ישובים חדשים כדי להגדיל את האוכלוסיה בבקעה, שחשיבותה חיונית לבטחונה של מדינת ישראל.

היו"ר י. ברמן :
חבר-הכנסת דקל ישיב בשם שר החקלאות.

מיכאל דקל (הליכוד) :
אזוני היושב-ראש, חברי הכנסת, תרשו לי להשיב להצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת ארבל-אלמוזינו בשמו של שר החקלאות.

במשך שלוש השנים האחרונות הוקמו 10 ישובים בבקעת-הירדן ובמדרגה שמעליה. מפעל ההתיישבות רחב-הממדים לא פסח על חבל ארץ זה, לא בהקמת ישובים ולא בסיוע כספי מאסיבי. ממשלה זו עשתה רבות בתחום ההתיישבות, מעל ומעבר למה שעשתה כל ממשלה בעבר, ובמיוחד מאז 1967. מי שמבקר כיום בבקעה יכול לראות במו עיניו כי הפיתוח והבניין נמצאים בעיצומם חרף הבעיות הכלכליות הקשות וחרף בעיותי המיוחדות של אזור זה.

אזוני היושב-ראש, הקשיים הקיימים בישובי בקעת-הירדן ובישובים צעירים באזורים אחרים עיקרם בשלושה גורמים: א. תיכנון בסיסי לקוי. במשך 25 שנים נבנו ישובים רבים כבעלי מום בגלל תיכנון בסיסי לקוי ואי-מתן — — —

יחזקאל זכאי (המערך) :
חבר-הכנסת דקל, הבקעה קיימת רק 10 שנים. מה אתה מדבר על 25 שנים ?

מיכאל דקל (הליכוד) :
חבר-הכנסת זכאי, אני מתייחס לשאלה של ישובי הבקעה בהשכלה כפי שבננו ישובים ב-25 שנים האחרון. נות. אני אמנם עונה מהכתב של שר החקלאות. אבל אנחנו בנינו יודעים שיש לנו היום עוד 150 מושבים משנות ה-50 שלא הגיעו לייצור ואינם עומדים על רגליהם.

זאב מיץ (המערך) :
לפי איזה סעיף בתקנון יכול שר החקלאות לחת לחבר-הכנסת דקל לקרוא את התשובה ?

מיכאל דקל (הליכוד) :
יש סעיף כזה בתקנון.

היו"ר י. ברמן :

חבר-הכנסת כ"ץ, כשהממשלה איננה משיבה יכול חבר הכנסת להשיב בשמו הוא.

מיכאל דקל (הליכוד) :

אז אני משיב בשמי.

זאב מיץ (המערך) :

אין לי שום טענות לחבר-הכנסת דקל.

היו"ר י. ברמן :

כיוון שלפי התקנון יש רשות לחבר הכנסת להביע את עמדתו בנושא זה ולהציע להעביר את הנושא לוועדה, כפי שבוודאי יציע זאת, ביקש ממנו שר החקלאות שבהזדמנות זו יביע גם את דעתו.

זאב מיץ (המערך) :

בסדר.

מיכאל דקל (הליכוד) :

אני ממשיך וחוזר לסעיף א: תיכנון בסיסי לקוי. במשך 25 שנים נבנו ישובים רבים כבעלי מום בגלל תיכנון בסיסי לקוי ואימתן גורמים ואמצעים נאותים לייצור על-ידי המחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית, תיכ-נון שגזר מראש את גורלם של ישובים אלה. אנו שומעים לאחרונה הטפות רבות בעניין תיכנון ההתיישבות מפי גורמים שונים ומפי הפרופסור רענן ויץ אשר, עם כל הכבוד, אחריותו ולמציאת הישובים הינה אחריות ישירה. ממשלות העבר הניחו לפרופסור רענן ויץ לעשות ככל העולה על רוחו בתיכנון ההתיישבות, וחזונו הספיק במק-רים רבים רק כדי לייצור בעלי מום אשר עתה אנחנו מחפ-שים דרכים להוציאם ממצוקתם ההיסטורית.

יחזקאל זכאי (המערך) :

אתה מאמין במה שכתוב לך שם ?

מיכאל דקל (הליכוד) :

תרשה לי לענות ואחר כך נגהל את הוויכוח בינינו. ב. תקציב הסוכנות להקמת התשתית לא הותאם זה שנים רבות לעלויות הריאליות של הקמת המשק ואחוזים הולכים וגדלים ממומנים במקורות קשים יותר מאשר תקציב הסוכנות; ג. התיכנון המשקי בבקעת-הירדן מבוסס בחלקו על מטעים ולא ניתנה תשובה תקציבית להעדר הכנסות בתקופת המעבר ובתקופת ההתבגרות, עד שה-מטע הגיע לניבה.

בניגוד לעבר הוכרו הבעיות האלה על-ידי הממשלה עוד לפני שנתיים וישנו סיכום משותף למשרדי האוצר והחקלאות להורים באמצעות הסוכנות היהודית ובתנאי תקציב של הסוכנות היהודית את הכספים המהוייבים מהעדר מימון להשקעות שבוצעו בעבר. למטרה זו הוזרמו לאחרונה, חברת-הכנסת ארבל-אלמוזינו, 117 מיליון לירות, ואני מדגיש: בתנאי תקציב סוכנותי. מלבד זאת הועברו תקציבים נוספים מקרנות הסיוע של משרד החקלאות. בשבוע האחרון בלבד הוזרמו 47 מיליון לירות לישובים סצאל, גיתית, נתיב-הגדוד ותומר. במהלך השבוע הקרוב יועבר סכום נוסף של 28 מיליון לירות לישובים האחרים בבקעה. מצב הישובים בבקעה בשנה החקלאית הנוכחית שופר לעומת תשל"ט והיקף החובות הריאליים ירד ב-30% לערך לעומת הממצע בתשל"ח.

בנוסף לסיוע הכספי באזור התיישבות זה, כמו

הבקעה הוכחשו כוונות אלו מכול וכול, וצר לכולנו כי פעם נוספת לא טרחה הטלוויזיה לבדוק ידיעות ובכך גרמה נזק לאומה ועוול למתיישבים.

המתיישבים מודעים לתכניות הסיוע של הממשלה ומכירים בתשובה המניחה את הדעת הגלומה בסיוע זה. לכן אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה של הכנסת לבירור יתר הפרטים.

הי"ר י. ברמן :

חברת־הכנסת ארבל־אלמוזלינו, האם את מסכימה להצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה ?

שושנה ארבל־אלמוזלינו (המערך) :
אני מסכימה.

הי"ר י. ברמן :

אם כן אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה נתקבלה.

באזורים אחרים, משנה משרד החקלאות כיום את התיכנון המשקי הבסיסי, ובניגוד למצב שבו המשק סבל מהעדר גורמי ייצור, מבוסס התיכנון הנוכחי על הקצאה גדולה יותר של גורמי ייצור באופן שהבסיס המשקי יהיה יציב יותר נתחן פחות לתנודות ועזועים.

הממשלה מכירה בחשיבותם העליונה של הישובים בבקעת־הירדן. ישובים אלה הם הקו הקדמי של מדינת ישראל נגד החזית המזרחית המתעצמת. לצורך חיזוק הקווים הקדמיים על ישראל לעשות הכול לביצורם ול־חיזוקם. אין דבר חשוב מחיזוק ישובים אלה, שבעצם קיומם תורמים תרומה מכרעת לחיסול ה"אופציה הירדנית" בגדה המערבית.

לצערי חלק מן הבעיות אינן רק תוצאה של הסיבות שהזכרתי קודם. גם חברי הטובים בבקעת־הירדן גורמים לא אחת להאצת מצוקתם — למשל, כאשר לא עמדו בהתחייבותם לייצא את התוצרת החקלאית שלהם ובמקום זה מכרוה בשוק המקומי, מכירה שגרמה נזק למדינה והפסדים כספיים בהיקף של מיליוני לירות לישובים עצמם.

התיאור כאילו מתיישבים נוטשים או עומדים לנטוש את הבקעה אינו נכון. בפגישות שהיו למשרד עם מתיישבי

כנ. חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון מס' 3), תש"ם—1980 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

יארדים רבים. כמעט לא ייאמן, אבל זו עובדה שלעומת עלייה תלולה מדי שנה במשך כל השנים הנה זכינו לירידה מרשימה ביותר. עם הישג כה חשוב לא היה קשה לשר לנדאו לשכנע את ועדת הכספים שאם נעמיד לרשותו כספים נוספים הוא יוכל להמשיך להיאבק בתאונות הדרכים ביתר הצלחה. לכן באה היומה, כפי שאמרתי, של כמה חברי ועדת הכספים. להביא את החוק הזה, המובא עכשיו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, אשר יתרום כאמור כ־100 מיליון לירות בשנה זו.

אדוני היושב־ראש, אסיים במה שכתוב במשנה : "כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא." אני שמח שמושב הכנסת מסתיים באישור חוק שיתרום להצלתן של נפשות רבות, מאות ואולי אלפי נפשות, מהרג, מנכות, מיגון ומאנחה. נקווה שמכאן ולהבא רק טוב לישראל.

הי"ר י. ברמן :

חברי הכנסת, החוק מוגש לקריאה שנייה ולקריאה שלישית ללא הסתייגויות. אני מעמיד אותו להצבעה בקריאה שנייה.

הצבעה

סעיף 1 נתקבל.

הי"ר י. ברמן :

אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

הצבעה

חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון מס' 3), תש"ם—1980, נתקבל.

הי"ר י. ברמן :

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר־היום, חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון מס' 3), תש"ם—1980, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. יושב־ראש ועדת הכספים יביא את החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

שלמה לוריניץ (יו"ר ועדת הכספים) :

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, אני שמח שנמל בחלקי לסיים את המושב הזה בדבר חיובי ומשמח. כמה חברי כנסת, חברי־הכנסת עדיאל אמורי, יגאל כהן־אורגד, שלמה לוריניץ, אברהם מלמד, מאיר עמית וחיים קופמן, יזמו הצעת חוק פרטית שנועדה לאפשר גביית תוספת של דמי הביטוח שתועבר לקרן למימון פעולות למניעת תאונות דרכים. אנחנו מקווים שחוק זה יתרום בשנה זו כ־100 מיליון לירות, שיוקדשו כל־כול למאבק נגד תאונות דרכים אשר, ב"ה — ואני חייב לציין שזה בזכות פעילותו והתמסרותו של שר־התחבורה מר חיים לנדאו — ירד מספרן באופן מרשים ביותר.

בגלל השעה המאוחרת אוכיר רק כמה מספרים משמחים. כפי שידוע לכולנו כל השנים היתה עלייה בתאונות הדרכים. והנה נס : בשנת 1979 — ירידה של 27% במספר ההרוגים כתוצאה מתאונות דרכים וירידה של כ־19% במספר הנפגעים קשה בתאונות דרכים, ובשנה השוטפת, במחצית השנה מינואר עד יוני, ירידה נוספת — אני מדגיש : ירידה נוספת — של 48% במספר ההרוגים ושל כ־40% בתאונות קטלניות. בסך־הכול ירידה של 320 במספר ההרוגים במשך שנה וחצי. אני חוזר על המספר : במשך 18 החודשים האחרונים, לעומת התקופה הקודמת, חסכו והצלנו 320 נפשות, נוסף לנכים ולרכוש שמתבטא במיל-

כד. דברי יושב-ראש הכנסת עם נעילת כנס הקיץ

למנוחה שהם ראויים לה. בייתוד רוצה אני לציין את הערכתנו, ואני מקווה שאתם מסכימים אתי, לעובדי הכנסת ולמשמר הכנסת על גאמנותם ומסירותם.

הישיבה הבאה ב"13 באוקטובר 1980 בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

היו"ר י. ברמן :

חברי הכנסת, סיימנו את המושב הרביעי של הכנסת התשיעית. אני מניח שתוותרו על נאום לסיום. אסתפק בכך שאברך את כל הפועלים בבית הזה, חברי הכנסת, עובדי הכנסת, משמר הכנסת והכתבים הפארלאמנטאריים. אני מאחל לכל אלה כי בחודשי הפגרה ימצאו זמן גם

הישיבה ננעלה בשעה 22:55.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות ש"א—ש"ב

- א. שאילתות ותשובות.
 ב. חוק אירגון הפיקוח על העבודה (תיקון מס' 2), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
 ג. חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 13), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
 ד. חוק המשטרה (נכים ונספים), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
 ה. חוק שירות בתי-הסוהר (נכים ונספים), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
 ו. חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 11), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
 ז. חוק נכי המלחמה בנאצים (תיקון מס' 10), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
 ח. חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 7), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
 ט. חוק להארכת תקפן של תקנות-שעת-חירום (שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
 י. חוק התיכונן והבנייה (תיקון מס' 13), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
 יא. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 40), תש"ם—1980 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 יב. חוק השופטים (תיקון מס' 5), תש"ם—1980 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 יג. הצעת ועדת הכנסת לתיקון תקנון הכנסת.
 יד. חוק העמותות, תש"ם—1980 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 טו. הטלוויזיה במשכן הכנסת — הצעתו של חבר-הכנסת א. ג. בדיאן — גמר הדיון.
 טז. סקירת שר האנגריה והתשתית ושר התקשורת על פעולות משרדיו ודיון — גמר הדיון.
 יז. סקירת שר האוצר על פעולות משרדו — גמר הדיון.
 יח. סקירת שר העבודה והרווחה על פעולות משרדו — גמר הדיון.
 יט. סקירת שר החקלאות על פעולות משרדו — גמר הדיון.
 כ. סקירת שר התחבורה על פעולות משרדו — סיכום הדיון.
 כא. סקירת שר החינוך והתרבות על פעולות משרדו — גמר הדיון.
 כב. סקירת שר התעשייה, המסחר והתיירות על פעולות משרדו — דיון.
 כג. סקירת שר הבריאות על פעולות משרדו — גמר הדיון.
- כד. חוק הספנות (ימאים) (תיקון מס' 3), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
 כה. חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות) (תיקון מס' 2), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
 כו. חוק תקנת השבים, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
 כז. חוק דיני עבודה (הסכם להקמת שדות-תעופה בנגב), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
 כח. חוק יסוד: החקיקה (קריאה ראשונה).
 כט. חוק החקיקה (הוראות מעבר), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
 ל. חוק רשות שדות-התעופה (תיקון), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
 לא. חוק הארכיונים (תיקון מס' 2), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
 לב. חוק חשבונות שיקים (שיקים ללא כיסוי) תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
 לג. חוק לתיקון דיני המשפחה (מוזנות) (תיקון מס' 2), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
 לד. חוק לתיקון פקודת רישום שמות עסק (מס' 2), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
 לה. חוק הגנת הצרכן, תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
 לו. הצורך בייעול גביית מס הכנסה ומס ערך מוסף — הצעתם של חברי-הכנסת ש. ארבלי-אלמוזלינו, ג. האוזנר, ד. גולומב וש. אליהו.
 לז. הקמת רשות לפיתוח הגליל — הצעתו של חבר-הכנסת י. כהן.
 לח. הצורך בתיאום פעולות הממשלה בגליל — הצעתו של חברי-הכנסת ד. רוזיליו.
 לט. מגמה להעלאת תעריפי פרמיות הביטוח — הצעתם של חברי-הכנסת מ. עמאר, מ. פעיל ומ. וירשובסקי.
 מ. מעמדם של עובדי מדינה — הצעתם של חברי-הכנסת ש. ארבלי-אלמוזלינו וא. מלמד.
 מא. כינון המטה למלחמה באינפלוציה — הצעתו של חברי-הכנסת ע. אמוראי.
 מב. החלטת הממשלה על הקפאת המחירים — הצעתו של חברי-הכנסת ד. גולומב.
 מג. שינוי שיטת הסובסידיות מסיבסוד המצרך לסיבסוד הנצרך — הצעתם של חברי-הכנסת מ. פעיל וז. ברילב.
 מד. עתידן של קיצבאות הילד הראשון והשני — הצעתה של חברת-הכנסת ש. ארבלי-אלמוזלינו.
 מה. התגברות האנטישמיות במערב אירופה — הצעתו של חברי-הכנסת מ. קצב.

- סב. חוק לתיקון פקודת הרשויות המקומיות (מס עסקים) (מס' 8), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- סג. חוק הירושה (תיקון מס' 6), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- סד. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 38), תש"ם—1980 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- סה. חוק האזרחות (תיקון מס' 4), תש"ם—1980 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- טו. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 41), תש"ם—1980 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- טז. חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון מס' 3), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- סח. הודעת הממשלה על התקפת הרצח האש"פית על ילדים יהודים בבלגיה וההחלטות הפרו-אש"פיות של עצרת האו"ם.
- סט. חוק מימון מפלגות (תיקון מס' 2), תש"ם—1980 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ע. חוק העונשין (תיקון מס' 14), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- עא. חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון מס' 3), תש"ם—1980 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- עב. חוק לתיקון דיני הראיות (אזהרת עדים וביטול שבו-עה), תש"ם—1980 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- עג. חוק התיכנון והבנייה (תיקון מס' 12), תש"ם—1980 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- עד. חוק יסוד: ירושלים בירת ישראל (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- עה. חוק לתיקון פקודת מניעת טרור, תש"ם—1980 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- עו. חוק להארכת תקפן של תקנות-שעת-הירום (שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים), תש"ם—1980 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- עז. הצעות לסדר-היום.
- עה. הצעות חוק של חברי כנסת.

- מו. השביתה בצי הסוחר — הצעתם של חברי-הכנסת מ. אלגרבל, י. ז'. אמיר, מ. כהן, מ. פעיל וש. שטרן-קטן.
- מז. המדיניות הכלכלית של הממשלה והסקטור היצרני בארץ — הצעתו של חברי-הכנסת ע. הדרי.
- מח. הצורך בהוזלת מחירי הנפט והסולר להסקה ביתית בכל אזור ההר לרבות ירושלים וצפת — הצעתו של חברי-הכנסת ע. ברעם.
- מט. העדר רופאים בירוחם — הצעתם של חברי-הכנסת י. ז'. אמיר, ת. טובי, ר. מילוא וש. שטרן-קטן.
- נ. רמת הוויכוח הציבורי — הצעתו של חברי-הכנסת ג. האונר.
- נא. אזעקת דעת-הקהל העולמית נגד השמדת הכפר הלב-נוני קנת — הצעתו של חברי-הכנסת ע. נוף.
- נב. מצב החקלאות והחקלאים בישראל — הצעתו של חברי-הכנסת א. כ"ץ-עוז.
- נג. מעמד הספר העברי והעדפתו — הצעתו של חברי-הכנסת מ. הכהן.
- נד. התנחלות אוהל מורה בקטמונים — הצעתם של חברי-הכנסת מ. אלגרבל, ג. כהן, ש. פלאטרושין, ח. גרוסמן, ז. עטשי, ס. מרציאנו, א. ג. בדיאן, צ. ביטון, ש. אלוני וש. שטרן-קטן.
- נה. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), תשל"ז—1978 (קריאה ראשונה).
- נו. הסמכת ועדת הכנסת לבחור את נציגי הכנסת לאסיפה הבוחרת את חברי מועצת הרבנות הראשית לישראל.
- נז. חוק העמותות, תש"ם—1980 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- נח. חוק לתיקון פקודת מניעת טרור, תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- נט. חוק לתיקון פקודת הדיג, תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- ס. חוק המועצות החקלאיות (עונשין), תש"ם—1980 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- סא. חוק הרשויות המקומיות (בתירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון מס' 3), תש"ם—1980 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).

ב. הצעות לסדר-היום לשיבה שמי"ג

985. א. אבנרי (מחנה שלי) : קידום השכבות המקופחות.
986. ז. עמישי (שינוי — מפלגת המרכז) : מצבם של ערביי ישראל ועתידם.
987. ד. שטרן (הליכוד) : סיכון חיי אדם על-ידי התקנה ותחזוקה רשלניות של מערכות הגאוו.
988. י. תמיר (שינוי — מפלגת המרכז) : לקראת עידן של חברה משמרת.
989. ש. ארבל-אלמוזלינו (המערך) : היחלצות הממ-שלה למניעת התמוטטות ישובים בבקעת הירדן.
982. י. משל (המערך) : הקמת שדות-התעופה על-ידי האמריקנים וההשלכות הנובעות מכך על התעסוקה בארץ וקיום חוקי עבודה כלפי עובדים זרים.
983. מ. וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) : הצורך בהצטרפות ישראל לאמנה הבין-לאומית ל-איסור הפצת הגשק הגרעיני ובפירוז אורנו ממשק זה.
984. מ. כהן (הליכוד) : צימצום פערים חברתיים ועד-תיים בישראל.

ג. הצעת חוק העמותות, תשי"ם—1980

פרק א': ייסוד

1. הזכות לייסד עמותה שני בני אדם או יותר החפצים להתאגד כתאגיד למטר רה חוקית שאינה מכוונת לחלוקת רווחים בין חבריו, רשאים לייסד עמותה; העמותה תיכון עם רישומה בפנקס העמותות.
2. הפקשה לרישום עמותה בקשה לרישום עמותה תוגש בידי המייסדים לרשם העמותות (להלן — הרשם) ויצויינו בה שם העמותה, מטרתה, מענה בישראל, ושמות המייסדים, מעניהם ומספרי זהותם.
3. סייגים לרישום עמותה לא תירשם עמותה אם מטרה ממטרותיה שוללת את קיומה של מדינת ישראל או את אופיה הדמוקרטי, או אם יש יסוד סביר למסקנה כי העמותה תשמש מסווה לפעולות או למטרות בלתי-חוקיות.
4. סייגים לשם העמותה (א) לא תירשם עמותה בשם העלול להטעות או לפגוע בתקנת הציבור או ברגשותיו, או בשם הזהה לשם של תאגיד הרשום בישראל או דומה לו עד כדי להטעות. (ב) גרשמה עמותה בשם שאין לרשמה בו לפי סעיף קטן (א), רשאי הרשם לדרוש ממנה לשנות את השם; לא שינתה העמותה את שמה תוך הזמן
5. רישום העמותה הוגשה בקשה בהתאם לסעיף 2, ירשום הרשם את העמותה בפנקס העמותות וזולת אם ראה עצמו מנוע מלעשות כן לפי סעיפים 1, 3 או 4(א).
6. עירעור סירב הרשם לרשום עמותה, רשאים המייסדים לערער על כך לפני בית-המשפט המחוזי תוך שלושים ימים לאחר שנמסרה להם הודעה על הסירוב; על דרישת הרשם לפי סעיף 4(ב) רשאית העמותה לערער כאמור תוך שלושים ימים לאחר שנמסרה לה הודעה על הדרישה.
7. פירסום ותעודת רישום משנרשמה עמותה, יפרסם הרשם הודעה על כך ברשומות ויתן לעמותה תעודת רישום; התעודה תהיה ראייה חלוטה שהעמותה נוסדה כדין.
8. העמותה תאגיד מהיום שצויין בתעודת הרישום כיום הרישום תהיה העמותה תאגיד, כשר לכל זכות, חובה ופעולה משפטית.

פרק ב': תקנון

9. התקנון כחווה לכל עמותה יהיה תקנון שכוחו ככות חווה שבו תת-חייבו העמותה וחבריה לקיים הוראותיו.
10. תקנון רשום ותקנון מצוי (א) המייסדים רשאים להגיש לרשם תקנון לעמותה; לא עשו כן, יראו כתקנונה את התקנון המצוי שבתוספת. (ב) עניין המוסדר בתקנון המצוי ואינו מוסדר בתקנון שהוגש לרשם, יחולו עליו הוראות התקנון המצוי.
11. שינוי תקנון עמותה רשאית לשנות את תקנונה בהחלטת האסיפה הכללית שנתקבלה ברוב קולות של הזכאים להצביע בה.
12. שינוי שם ומטרות עמותה רשאית, בהחלטה כאמור בסעיף 11, לשנות את שמה ומטרותיה; החלטה כזאת טעונה רישום בידי הרשם ויחולו, בשינויים המחוייבים, הוראות סעיפים 4 עד 7; תקפה של ההחלטה מיום רישומה בידי הרשם.
13. סייגים לפמכות התקנון יכול שיגביל את סמכות העמותה לשנות את תקנונה, שמה או מטרותיה, לדרוש לשינוי רוב גדול יותר מן האמור בסעיף 11 או לקבוע לו תנאים אחרים.
14. שינוי מען הודעה על כל שינוי במען משרדה של העמותה תימסר לרשם והוא ירשום את השינוי.

פרק ג': חברים

15. כשירות כל אדם בגיר וכל תאגיד כשיר להיות חבר עמותה.
16. תנאים לחברות התנאים לחברות בעמותה, קבלת חברים, פרישתם והוצאתם יהיו לפי הוראות התקנון, ואולם —
- (1) לא תותנה פרישתו של חבר אלא במתן הודעה זמן סביר מראש;
- (2) לא יוצא חבר אלא מן הטעמים שפורטו בתקנון ולאחר שניתנה לו הזדמנות נאותה להשמיע טענותיו.

17. **מחזות** החברות בעמותה היא אישית, אינה ניתנת להעברה ואינה עוברת בירושה.
18. **פנקס חברים** עמותה חייבת לנהל פנקס חברים ולרשום בו כל חבר, מענו, מספר זהותו, תאריך תחילת חברותו ותאריך פקיעתה.

פ ר ק ד' : מוסדות

19. **מוסדות חובה ומוסדות רשות** (א) לכל עמותה תהיה אסיפה כללית, ועד וועדת ביקורת, ויכול שיהיו לה מוסדות נוספים כאמור בתקנונה.
- (ב) האסיפה הכללית רשאית להחליט כי במקום ועדת ביקורת ימונה רואה חשבון או גוף שאושר לעניין זה בידי הרשם (להלן — הגוף המבקר).

ס י מ ן א' : האסיפה הכללית

20. **מועדים לכינוס האסיפה** (א) אסיפה כללית רגילה של חברי העמותה תתקיים במועדים הקבועים בתקנונה ולא פחות מאחת לשנה.
- (ב) הוועד רשאי לכנס בכל עת אסיפה כללית שלא מן המניין, ועליו לעשות כן לפי דרישה בכתב של ועדת הביקורת, של הגוף המבקר או של עשירית מכלל חברי העמותה.
- (ג) לא כונסה אסיפה כללית בהתאם להוראות סעיף זה, רשאי הרשם לכנסה או למנות אדם שיכנס אותה.
21. **הצבעה** באסיפה כללית יהיה לכל חבר קול אחד וההצבעה תהיה אישית, והכל אם אין בתקנון הוראה אחרת לעניינים אלה.
22. **רוב** החלטות האסיפה הכללית יתקבלו ברוב קולות רגיל
- של המצביעים אם אין בחוק זה או בתקנון הוראה אחרת לעניין זה.
23. **פרוטוקול** בכל אסיפה כללית יגוהל פרוטוקול; הפרוטוקול ייחתם בידי יושב-ראש האסיפה, ומשנחתם בידו יהיה ראייה לכאורה לתכנו ולכשרות כינוס האסיפה, ניהור לה וקבלת החלטותיה.
24. **אסיפת נציגים** (א) עמותה שמספר חבריה עולה על 2,000 רשאית לקבוע בתקנונה שאסיפותיה הכלליות יהיו בדרך של כינוס נציגים שנבחרו בידי כלל החברים; שיטת בחירת הנציגים ודרך בחירתם יהיו לפי ההוראות שבתקנון.
- (ב) לעניין חוק זה דין כינוס נציגים כדין אסיפה כללית, ומסכות הרשם לפי סעיף 20(ג) תחול גם על עריכת הבחירות האמורות, בשינויים המחוייבים.

ס י מ ן ב' : הוועד

25. **פמכויות** הוועד ינהל את ענייני העמותה ובידיו תהיה כל סמכות שלא נתייחדה בחוק זה או בתקנון לאסיפה הכללית או למוסד אחר ממוסדות העמותה.
26. **כינון** (א) הוועד ייבחר באסיפה הכללית הרגילה, זולת אם נקבעה בתקנון הוראה אחרת לעניין זה; עד לכינון הוועד הראשון ישמשו המייסדים ועד.
- (ב) כל אימת שאין לעמותה ועד שנתכונן לפי סעיף קטן (א), רשאי הרשם למנות חבר או חברים של העמותה לשמש ועד.
27. **חובתו של חבר הוועד** על חברי הוועד לפעול לטובת העמותה במסגרת מטרותיה ובהתאם לתקנון ולהחלטות האסיפה הכללית.
28. **העברה מכהונה של חבר הוועד** האסיפה הכללית רשאית להעביר בכל עת חבר הוועד מכהונתו.
29. **פנקס חברי הוועד** עמותה חייבת לנהל פנקס חברי הוועד ולרשום בו שמו של כל אחד מהם, מענו, מספר זהותו, תאריך תחילת כהונתו ותאריך פקיעתה.

ס י מ ן ג' : ועדת הביקורת

30. **תפקידים** ועדת הביקורת או הגוף המבקר יבדקו את ענייניה הכספיים והמשקיים של העמותה ואת פנקסי החשבונו של שלה ויביאו לפני האסיפה הכללית את המלצות
31. **כינון** תיהם לעניין אישור הדין וחשבון הכספי. ועדת הביקורת או הגוף המבקר ייבחרו באסיפה הכללית הרגילה.

ס י מ ן ד' : סייגים לכהונה

32. ייחוד הכהונות
לא יכהן אדם בעת ובעונה אחת כחבר הוועד וכחבר ועדת הביקורת או הגוף המבקר.
33. פסלות לכהונה
(א) לא יכהן כחבר הוועד —
(1) מי שאינו חבר העמותה;
(2) מי שמשרת את העמותה בשכר שלא כחבר הוועד;
(3) תאגיד, אולם יכול לכהן כחבר הוועד נציג
34. תוקף פעולות
פעולה של חבר הוועד או של חבר ועדת הביקורת או של חבר הגוף המבקר, לא ייפגע תקפה בשל פגם שהיה בבחירתו של אותו חבר או במינויו.

פ ר ק ה' : ניהול חשבונות, הגשת מסמכים ועיון

35. פנקסי חשבונות
(א) עמותה חייבת לנהל פנקסי חשבונות שישפכו בשלמות ובנאמנות את עסקאותיה ומצבה הכספי.
(ב) כל חבר של הוועד, של ועדת הביקורת או של הגוף המבקר רשאי לעיין בכל עת בפנקסי החשבונות של העמותה ובמסמכים המתחייחים אל הרשום בהם ולקבל מכל חבר הוועד ומכל עובד העמותה כל מסמך שברשותם וכל מידע הדרושים, לדעתו, למילוי תפקידיו.
36. רו"ח כספי
על הוועד להביא לפני כל אסיפה כללית רגילה מאון ודין וחשבון של הכנסות העמותה והוצאותיה (בחוק זה — רו"ח כספי); הרו"ח הכספי יוגש לוועדת הביקורת או לגוף המבקר לא פחות משבועיים לפני יום האסיפה או במועד מוקדם יותר שנקבע לכך בתקנון.
37. ביקורת של רואה חשבון
(א) הרשם רשאי, לפי בקשה של ועדת הביקורת, של הגוף המבקר או עשירית מכלל חברי העמור תה, ואף מיזמתו הוא, להורות שהרו"ח הכספי יוגש לאסיפה הכללית כשהוא מבוקר בידי רואה חשבון שימנה הוועד, ובצירוף הערותיו של רואה החשבון, ורשאי הרשם — אם ראה צורך בכך — לצוות על דחיית האסיפה הכללית למועד שקבע.
- (ב) הסמכויות האמורות בסעיף 35(ב) נתונות גם לרואה חשבון שנתמנה לפי סעיף זה.
38. הגשת מסמכים לרשם
עמותה חייבת להגיש לרשם מסמכים אלה, חתומים בידי שנים מחברי הוועד:
- (1) הודעה על שינוי מענה של העמותה, על בחירת חבר או מינוי חבר של הוועד או של ועדת הביקורת או של הגוף המבקר או על פגיעת כהונתו — תוך שבועיים לאחר האירוע;
- (2) העתק מהחלטת האסיפה הכללית לפי סעיפים 11 או 12, או מהחלטה של האסיפה הכללית או של הוועד בדבר הרשאים לחתום בשם העמותה — תוך שבועיים לאחר קבלת ההחלטה;
- (3) העתק מהרו"ח הכספי בצירוף המלצת ועדת הביקורת או הגוף המבקר, ואם נתמנה רואה חשבון לפי סעיף 37 — בצירוף אישורו והערותיו תיו — תוך שבועיים לאחר האסיפה הכללית שהרו"ח הובא לפניו;
- (4) מסמכים אחרים ששר המשפטים קבע אותם בתקנות.
39. עיון
(א) פנקס החברים ופנקס חברי הוועד, הפרוטוקולים של האסיפות הכלליות והרו"חות הכספיים שהובאו לפני האסיפה הכללית, יהיו פתוחים בכל עת סבירה לעיון של כל חברי העמותה.
- (ב) המסמכים שהוגשו לרשם לפי סעיפים 2, 10 או 38 יהיו פתוחים במשרדו לעיון של כל דורש.

פ ר ק ו' : חקירת עסקים

40. מינוי חוקר וסמכויותיו
(א) הרשם רשאי, לבקשת רבע מכלל חברי העמותה או לבקשת ועדת הביקורת או הגוף המבקר, ואף מיזמתו הוא, למנות חוקר שיחקור את עסקי העמותה ומצבה וימסור לו דין וחשבון עליהם.
(ב) גירסה א':
(ב) בעמותה שמטרתה דתית יהיה מינוי חוקר כאמור בסעיף קטן (א) טעון התייער
- צות עם המנהל הכללי של משרד הדתות.
גירסה ב':
למחוק סעיף קטן זה ולפי זה לשנות את מיספור הסעיפים הקטנים הבאים.
- (ג) לחוקר יהיו הסמכויות האמורות בסעיפים 9 עד 11 ו-27(ב) לחוק ועדות חקירה, תשכ"ט—1968¹, בשינויים המתוייכים.
- (ד) על החלטת הרשם למנות או לא למנות חוקר

החקירה ערובה להוצאותיה.

- (ב) על החלטתו של הרשם לפי סעיף קטן (א) רשאי מי שהוטלו עליו הוצאות לערור לשר המשפטים תוך 14 ימים מיום שניתנה לו הודעה על ההחלטה.
- (ג) בהוצאות החקירה שלא הוטלו כאמור בסעיף קטן (א) ישא אוצר המדינה.

לפי סעיף זה, רשאים העמותה או מבקשי החקירה לערור לשר המשפטים תוך 14 ימים מיום שניתנה להם הודעה על ההחלטה.

41. הוצאות החקירה

(א) הרשם רשאי להטיל את הוצאות החקירה, כולן או מקצתן, על העמותה, על חברי הוועד או על מבקשי החקירה, ורשאי הוא לדרוש ממבקשי

פ ר ק ז': פירוק

42. דרכי הפירוק

פירוק של עמותה יהיה פירוק מרצון או פירוק לפי צו בית-המשפט.

ס י מן א': פירוק מרצון

(4) לעשות בירת הנכסים בהתאם לסעיף 58.

46. הודעה לנושים

(א) תוך שבועיים לאחר תחילת מינוי יפרסם המפרק הודעה על פירוק העמותה ויזמין בה את נושי העמותה להגיש לו תביעותיהם תוך מועד סביר שקבע בהודעה.

(ב) ההודעה תפורסם ברשומות: היא תפורסם גם בשני עתונים יומיים המופיעים בעברית, אולם אם רוב חברי העמותה דוברי ערבית — היא תפורסם בעתון יומי המופיע בערבית.

47. סיום הפירוק

(א) השלים המפרק את פעולות הפירוק, יכנס אסיפה כללית מסיימת ויביא לאישורה דיווח-חשבון על הפירוק, מאושר בידי ועדת הביקורת או בידי הגוף המבקר; והוצאות סעיף 37 יהולו, בשינויים המחוייבים, גם על דיווח-חשבון זה.

(ב) אישרה האסיפה הכללית המסיימת את הדיווח-חשבון, יגיש המפרק לרשם, תוך שבועיים אחרי האסיפה, העתק ממנו ומפרוטוקול האסיפה.

48. שמירת פמכות

פירוק מרצון לא יגרע מסמכות בית-המשפט לתת צו פירוק לפי סעיף 49; ניתן צו כזה, ייחשב הפירוק לפי הצו כאילו התחיל ביום תחילת הפירוק מרצון.

ס י מן ב': פירוק לפי צו בית-המשפט

(4) העמותה אינה יכולה לפרוע חובותיה;

(5) בית-המשפט מצא שמן היושר ומן הצדק לפרק את העמותה.

50. בקשה לצו פירוק

(א) בקשה לפירוק עמותה תוגש בידי היועץ המשפטי טי לממשלה או בידי הרשם; בקשה כאמור בסעיף 49(4) יכול גם שתוגש בידי נושה שה-עמותה חייבת לו חוב של יותר מ-1,000 שקלים.

(ב) לא תוגש בקשת פירוק כאמור בסעיף 49(1),

43. החלטה על פירוק ומינוי מפרק

(א) עמותה רשאית, באסיפה כללית, להחליט על פירוק מרצון ועל מינוי מפרק או מפרקים; ההחלטה טעונה רוב של שני שלישים מן המצביעים באסיפה, שעליה ניתנה לכל חברי העמור תה הודעה 21 ימים מראש תוך ציון שיוצע באסיפה להחליט על פירוק.

(ב) העתק מההחלטה יוגש לרשם תוך שבועיים מקבלתה, והרשם ירשום את ההחלטה.

(ג) תחילת הפירוק תהיה כעבור שבועיים מקבלת ההחלטה, זולת אם נקבע בה תאריך מאוחר יותר לעניין זה.

44. הצהרת כושר פרעון

אסיפה כללית כאמור בסעיף 43 לא תכונס אלא לאחר שהוגש לרשם תצהיר של רוב חברי הוועד שהם בדקו את מצב עסקי העמותה וניכחו שתוכל לפרוע חובותיה במלואם תוך שנה מתחילת הפירוק.

45. תפקידי המפרק

על המפרק —

(1) לכנס את נכסי העמותה ולגבות את החובות המגיעים לה מחברים ומאחרים;

(2) לממש את נכסי העמותה במידה הדרושה לפרעון חובותיה;

(3) לפרוע את חובות העמותה, לרבות הוצאות הפירוק;

49. עילות הפירוק

בית-המשפט המהווי רשאי לצוות על פירוק של עמותה בכל אחת מאלה:

(1) פעולות העמותה מתנהלות בניגוד לחוק, למטרותיה או לתקנונה;

(2) העמותה או מטרותיה מכוונות לשלילת קיומה של מדינת ישראל או אופיה הדמוקרטי;

(3) חוק שנתמנה לפי סעיף 40 המליץ על פירוק העמותה;

ידי צו פירוק או עליידי סירוב לתינו, רשאים לערער לבית-המשפט העליון; נפגע אדם שלא היה צד להליכים אלה, רשאי הוא לערער אם קיבל רשות לכך מנשיא בית-המשפט המחוזי.

(2) או (5) אלא לאחר שהתרה הרשם בעמותה בכתב לתקן את המעוות והעמותה לא עשתה זאת תוך זמן סביר לאחר קבלת ההתראה.

53. תחילת הפירוק
תחילת הפירוק לפי צו בית-המשפט תהיה ביום מתן הצו, זולת אם נקבע בו יום אחר לעניין זה.

51. בירור מוקדם
היה לרשם יסוד לחשוש שמתקיימת בעמותה אחת מעילות הפירוק האמורות בסעיף 149(1), (2), (4) או (5) רשאי הוא לדרוש מכל חבר של העמותה או של מוסד ממוסדותיה וכן מכל עובד שלה כל מסמך שברשותו וכל מידע העשויים, לדעת הרשם, לסייע לבירור החשש.

54. תחילת הוראות
על פירוק עמותה לפי צו בית-המשפט יחולו, בשינוי יים המחוייבים, הוראות סעיפים 149, 154(1), 155, 156, עד 162, 164, 166, 170, 172, 174א, 180, 185, 187, 188, 215, 219 עד 220ב, 225 עד 229, 233 ו-234 לפקודת התברות.²

52. עירעור
היועץ המשפטי לממשלה, הרשם, העמותה וכל מי שהיה צד להליכים בבית-המשפט המחוזי ונפגע על-

ס י מ ן ג': הוראות משותפות

למסור לו כל מסמך שברשותו וכל מידע הנוגע לעסקי העמותה או לענייניה.

55. פעולות וייצוג
מתחילת הפירוק, ואם קבע לכך בית-המשפט בצו הפירוק יום הקודם למתן הצו — מיום מתן הצו, לא תמשיך עוד העמותה בכל פעולה זולת פעולות הדרו- שות לביצוע הפירוק, וכל סמכות לפעול בשם העמותה תהיה בידי המפרק בלבד.

58. נכסי עמותה שפורקה
פורקה עמותה ולאחר שנפרעו חובותיה במלואם נשארו נכסים, ינהגו בהם לפי הוראות התקנון; באין הוראות כאלה או באין אפשרות מעשית לנהוג לפיהן, יוקדשו אותם נכסים לפי הוראות בית-המשפט למט- רה שקבע בית-המשפט כקרובה למטרות העמותה.

56. הוראות בית-המשפט
בית-המשפט רשאי, לפי בקשה של המפרק, של חבר העמותה או של נושה, לתת למפרק הוראות בכל הנוגע לפירוק.

59. מחיקה, החייאה וביטול פירוק
(א) על מחיקת עמותה שחדלה לפעול ועל החייאתה של עמותה שנמחקה יחולו, בשינויים המחויי- בים, הוראות סעיף 242 לפקודת התברות.
(ב) על ביטול פירוקה של עמותה יחולו, בשינויים המחוייבים, הוראות סעיף 236 לפקודת התברות.

57. חובת מתן מידע
כל חבר של העמותה או של מוסד ממוסדותיה, כל העובד בה וכל מי שהיה חבר העמותה או מוסד ממוסדותיה או עבד בה, חייב, לפי דרישת המפרק,

פ ר ק ח': אגודות קיימות

את האגודה הקיימת בפנקס העמותות כעמותה והוראות סעיפים 4, 6 ו-7 יחולו בשינויים המ- חוייבים.
(ב) מהיום שצויין בתעודת הרישום כיום הרישום תהיה האגודה הקיימת לעמותה ויחולו עליה הוראות חוק זה.

60. בקשת רישום
(א) אגודה שנוסדה לפי החוק העותמאני על האגו- דות מיום 29 לחודש רג'ב 1327 (1909) (להלן — החוק העותמאני), ונמסרה לפני תחילת חוק זה הודעה על ייסודה בהתאם לאותו חוק (להלן — אגודה קיימת), רשאית, תוך שנה מתחילת חוק זה, להגיש לרשם בקשה להירשם כעמותה.

62. אגודה שלא ביקשה רישום
אגודה קיימת שלא ביקשה להירשם כעמותה תוך המועד האמור בסעיף 60, רשאי הרשם למחוק אותה; על הליך המחיקה ועל החייאת האגודה לאחר מחיק- תה יחולו הוראות סעיף 242 לפקודת התברות, בשינוי יים המחוייבים.

(ב) הרשם רשאי להאריך את המועד של שנה האמור בסעיף קטן (א), על פי בקשה שאגודה קיימת הגישה לו תוך אותה שנה; הרשם אינו רשאי לעשות כן יותר מפעם אחת.

61. רישום אגודה כעמותה
(א) הוגשה בקשה כאמור בסעיף 60, ירשום הרשם

פ ר ק ט': שונות

השר למנות מבין עובדי המדינה כאמור סגן או סגנים לרשם ולאצול להם מסמכויות הרשם.

63. רשם העמותות
שר המשפטים ימנה לרשם העמותות עובד המדינה הכשיר להיות שופט של בית-משפט שלום, ורשאי

² חוקי א"י, כרך א', פרק כ"ב, עמ' 155.

64. ענישין
עמותה שהפרה הוראה מהוראות סעיפים 18, 23, 29, 35 ו-38, דינה ודין כל אדם האחראי להפרה — קנס 1,000 שקלים.
65. פטור מתחולה
שר המשפטים רשאי, באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, לקבוע בתקנות שהוראה מהוראות חוק זה לא תחול על סוגי עמותות, או שתחול עליהם בשינויים, הכל כמפורט בתקנות.
66. ביצוע ותקנות
(א) שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו, לרבות בדבר —
(1) אגרות שיש לשלם בעד פעולות הרשם;
(2) רישום משכונות של עמותות.
(ב) שר המשפטים רשאי להתקין תקנות סדרי דין להליכים בבית-המשפט לפי חוק זה.
67. אי-תחולה
הוראות חוק זה לא יחולו על אגודות שהן מסלגות פוליטיות או שהן אירגונים של עובדים או של מעבידים, ואף לא על בני אדם החפצים להתאגד כתאגיד מסוג כזה.
68. תחלת החוק העותמאני
החוק העותמאני לא יחול אלא על אגודה קיימת כל עוד לא נרשמה כעמותה או לא נמחקה לפי סעיף 62, ועל אגודות שחוק זה אינו חל עליהן לפי סעיף 67.
69. תיקון חוק הנאמנות
סעיף 35 לחוק הנאמנות, תשל"ט—1979³ — בטל.
70. תחילה
תחילתו של חוק זה ביום כ"ז באדר ב' תשמ"א (1 באפריל 1981).
71. פירסום
חוק זה יפורסם ברשומות תוך 30 ימים מיום קבלתו בכנסת.

תוספת

(סעיף 10)

תקנון מצוי של עמותה

סימן א': חברות

1. קבלת חברים
(א) מייסדי העמותה הינם חברים בה מיום רישום העמותה בפנקס העמותות.
(ב) אדם החפץ להיות חבר העמותה יגיש לוועד בקשה בלשון זו:
"אני (שם, מען ומספר זהות) מבקש להיות חבר בעמותה (שם העמותה). מטרת העמותה ותקנונה ידועים לי. אם אתקבל כחבר בה, אני מתחייב לקיים את הוראות התקנון ואת החלטות האסיפה הכללית של העמותה."
(ג) ההחלטה בדבר קבלת המבקש כחבר העמותה או אי-קבלתו נתונה בידי הוועד; סירוב הוועד לקבל את המבקש, רשאי הוא לערור על הסירוב לפני האסיפה הכללית והקרובה.
2. זכויות וחובות של חבר
(א) חבר העמותה זכאי להשתתף ולהצביע בכל אסיפה כללית ויהיה לו קול אחד בכל הצבעה; הוא זכאי לבחור ולהיבחר לוועד או לוועדת הביקורת.
(ב) חבר העמותה זכאי להשתתף בפעולות העמותה וליהנות משירותיה.
(ג) הוועד, באישור האסיפה הכללית, רשאי לקבוע דמי חבר שתשלומם יהיה חובה על החברים.
(ד) פקיעת החברות בעמותה אינה פוטרת מסילוק התשלומים שהגיעו לעמותה מן החבר ערב פקיעת חברותו בעד התקופה שעד לפקיעת חברותו.
3. פקיעת חברות
(א) החברות בעמותה פוקעת —
(1) במות החבר, ובחבר שהוא תאגיד — בגמר פירוקו;
(2) בפרישתו מן העמותה; הודעת פרישה בכ"ח תב תינתן לוועד שלושים יום מראש;
(3) בהוצאתו מן העמותה.
(ב) האסיפה הכללית רשאית, לפי הצעת הוועד, להחליט על הוצאת חבר מן העמותה מאחד הטעמים הבאים:
(1) החבר לא שילם לעמותה את המגיע לה ממנו;
(2) החבר לא קיים את הוראות התקנון או החלטתה של האסיפה הכללית;
(3) החבר פועל בניגוד למטרות העמותה;
(4) החבר הורשע בשל עבירה שיש עמה קלון.
(ג) לא יציע הוועד לאסיפה כללית להוציא חבר מן העמותה אלא לאחר שנתן לו הודמנות נאותה להשמיע טענותיו לפניו, ולא יציע מהטעמים האמורים בתקנת משנה (ב) (1), (2) או (3) אלא לאחר שהתרה בחבר ונתן לו זמן סביר לחיקון המעוות.
4. מתן הודעות לחבר
הזמנה, דרישה, התראה והודעה אחרת של העמותה לחבר יינתנו לו בכתב שיימסר לו ביד או יישלח בדואר רגיל אל מענו הרשום בפנקס החברים; לפי בקשת החבר בכתב תשנה העמותה את מענו הרשום בפנקס החברים.

סימן ב' : האסיפה הכללית

5. זמן ומקום יומה, שעתה ומיקומה של אסיפה כללית ייקבעו בידי הוועד.
6. הזמנה אסיפה כללית תכונס על-ידי הודעה שתינתן לכל חבר לפחות עשרה ימים מראש ותציין יום, שעה, מקום וסדר יום לאסיפה.
7. תפקידים של אסיפה כללית רגילה אסיפה כללית רגילה תשמע דינים וחשבונות על פעולות הוועד ועל פעולות ועדת הביקורת, תדון בהם ובדין-וחשבון הכספי שהגיש לה הוועד, תחליט על אישורם, ותבחר בוועד ובוועדת הביקורת.
8. מניין (א) אסיפה כללית לא תיפתח אם לא נכחו לפחות רבע ממספר חברי העמותה; היה מניין זה נוכח בפתחת האסיפה, רשאית היא להמשיך בדיוניה
9. יושב-ראש ומוכיר אסיפה כללית תבחר, מבין חברי העמותה, יושב-ראש ומוכיר לאסיפה.
10. החלפות החלטות האסיפה הכללית יתקבלו ברוב קולות של המצביעים, זולת אם החוק או תקנון זה דרשו רוב אחר לקבלתן; היו הקולות שקולים, רשאי יושב-ראש האסיפה להכריע.
11. פרוטוקול מוכיר האסיפה הכללית ינהל את פרוטוקול האסיפה.

סימן ג' : הוועד

12. מספר החברים מספר חברי הוועד ייקבע בהחלטת האסיפה הכללית ולא יהיה פחות משניים.
13. תקופת הכהונה (א) הוועד יכהן מהיבחרו באסיפה כללית ועד שאסיפה כללית אחרת תבחר ועד חדש; חבר הוועד היוצא יכול להיבחר לוועד החדש.
- (ב) חבר הוועד רשאי להתפטר בכל עת מכהונתו על-ידי הודעה בכתב לוועד; חבר הוועד יחול לכהן אם הוכרו פסול דין או פושט רגל.
14. השלמת הוועד (א) תפנה מקומו של חבר הוועד, רשאים הנותרים או הנותר למנות חבר אחר של העמותה לכהן כחבר הוועד עד לאסיפה הכללית הקרובה; עד למינוי כזה רשאים הנותרים או הנותר להמשיך לפעול כוועד.
- (ב) חבר הוועד שנבצר ממנו למלא תפקידיו, רש-
15. ישיבות הוועד הוועד רשאי להסדיר בעצמו את מועד ישיבותיו, ההזמנה להן, המניין הדרוש בהן ודרך ניהולן.
16. החלטות החלטות הוועד יתקבלו ברוב קולות המצביעים; היו הקולות שקולים, לא נתקבלה ההצעה; החלטת כל חברי הוועד פה אחד יכול שתתקבל גם שלא בישיבת הוועד.
17. פרוטוקול הוועד ינהל פרוטוקול מישיבותיו והחלטותיו.
18. זכות הייצוג הוועד רשאי להסמיך שניים או יותר מבין חבריו לחתום בשם העמותה על מסמכים שיחייבו אותה, ולבצע בשמה פעולות שהן בתחום סמכותו.

סימן ד' : ועדת הביקורת

19. תחולת הוראות הוראות תקנות 12 עד 17 יחולו, בשינויים המחוייבים, גם על ועדת הביקורת.

סימן ה' : סניפים

20. הקמת סניפים ואירגונם סניפים ולקבוע את אירגונם ואת סדרי ניהול ענייני העמותה רשאית, בהחלטת האסיפה הכללית, להקים

סימן ו' : נכסים לאחר פירוק

21. העברת נכסים עורפים העברת הנכסים עורפים נשארו נכסים, יועברו נכסים אלה לעמותה אחרת פורקה העמותה ולאחר שנפרעו חובותיה במלואם בעלת מטרות דומות.

הסתייגויות לחוק ה"ל

אחרי סעיף 8

א. אבנרי מציע :

אחרי סעיף 8 יבוא :

9. הודעה בדבר קיום עמותה

אחת לעשר שנים תחדש העמותה את הודעתה לרשם על המשך קיום העמותה ; לא נמסרה הודעה כזאת, יודיע לה הרשם על המחלל ויתן לה ארכה של שלושה חודשים למסור את ההודעה ; לא נמסרה ההודעה בתום הארכה, תפורק העמותה."

מספרי יתר הסעיפים ישונו לפי זה.

לסעיף 10

ת. טובי מציע :

הסעיף ינוסח כך :

10. תקנון

המייסדים רשאים להגיש לרשם תקנון לעמותה ; לא עשו כן, ידרוש רשם העמותות מהמייסדים להגיש תקנון ; לא תירשם העמותה אלא אם התלווה לבקשת הרשיון תקנון לעמותה."

לסעיפים 15 עד 18 (פרק ג' : חברים)

ת. טובי מציע :

למחוק את כל הפרק.

לחלופין —

בסעיף 16, המלה "ואולם" ופיסקאות (1) ו-(2) — יימחקו.

לסעיפים 20 עד 24 (סימן א' — האסיפה הכללית — של פרק ד')

ת. טובי מציע :

הסעיפים יימחקו.

לחלופין —

בסעיף 20, במקום סעיף קטן (ג) יבוא :

"(ג) לא כונסה אסיפה כללית בהתאם להוראות סעיף זה, רשאים לכנסה שלושה מחברי העמותה או נציגיהם שהם הסמיכו לכך."

ובסעיף 24 (ב), הסיפה המתחילה במלים "וסמכות הרשם" — תימחק.

סעיפים 25 עד 27

ת. טובי מציע :

הסעיפים — יימחקו.

לחלופין —

בסעיף 26, סעיף קטן (ב) — יימחק.

לסעיף 28

ת. טובי מציע :

הסעיף יימחק.

ב. וירשבוסקי מציע :

בסוף הסעיף יבוא :

לפני סעיף 1

א. אבנרי מציע :

בראש החוק יבוא :

1. סיג

שום דבר בחוק זה אינו בא לשלול או לצמצם את חופש ההתאגדות במדינת ישראל ; מספרי יתר הסעיפים ישונו לפי זה.

לסעיף 1

ת. טובי מציע :

במקום "עם רישומה בפנקס העמותות" יבוא "עם הגשת הודעה לרשם העמותות."

לסעיף 3

שר המשפטים מציע :

המלים "או למטרות" — יימחקו.

ד. שילנסקי מציע :

הסעיף ינוסח כך :

3. סיגים לרישום עמותה

לא תירשם עמותה אם מטרה ממטרותיה, מטרה שית או משתמעת, שוללת את יסוד קיומה של מדינת ישראל, את בטחונה או את אופיה הדמוקרטי, או אם יש יסוד סביר למסקנה כי העמותה תשמש מסווה לפעולות או למטרות בלתי חוקיות."

א. אבנרי מציע :

סעיף 3 — יימחק.

לחלופין —

אחרי "אופיה הדמוקרטי" יבוא "והדבר חורג מחילוף קידודעות הרעיוניים והמדיניים הקיימים בחברה הישראלית."

לחלופין —

הסיפה המתחילה במלים "או אם יש" — תימחק.

ת. טובי מציע :

הסעיף ינוסח כך :

3. סיג לרישום עמותה

לא תירשם עמותה אם מטרה ממטרותיה היא התנגדות לקיום מדינת ישראל."

לסעיף 4

א. אבנרי מציע :

בסעיף קטן (א), המלים "או לפגוע בתקנת הציבור או ברגשותיו" — יימחקו.

ת. טובי מציע :

סעיף קטן (ב) יסומן (ג) ולפניו יבוא :

"(ב) חלק רשם העמותות על שם העמותה המוצע, יציע למגישי הבקשה לשנות את השם המוצע בשם אחר ; סירבו מגישי הבקשה לשנות את השם שהציעו, יפנה רשם העמותות, באמצעות היועץ המשפטי לממשלה, לבית-משפט מחוזי שבסמכותו לפסוק במחלוקת."

- "לאחר שניתנה לו הודמנות להשמיע את דבריו בפניה".
- 29 לסעיף
ת. טובי מציע :
הסעיף יימחק.
- 33 לסעיף
ת. טובי מציע :
הסעיף — יימחק.
- 35 לסעיף
ת. טובי מציע :
בסעיף קטן (ב), הסיפה המתחילה במלה "ולקבל" — תימחק.
- 37 לסעיף
ת. טובי מציע :
סעיף קטן (א) ינוסח כך :
"א) לפי בקשה של ועדת הביקורת או עשירית מכלל חברי העמותה, ואף בלי בקשה כזאת, ימנה הוועד רואה חשבון."
- 38 לסעיף
שר הפנים וד. גלם מציעים :
בפיסקה (4), במקום "שר המשפטים" יבוא "שר הפנים".
ת. טובי מציע :
פיסקה (3) — תימחק.
- 39 לסעיף
ת. טובי מציע :
סעיף קטן (ב) — יימחק.
- 40 לסעיף
שתי גירסאות לענין סעיף קטן (ב) :
שר הפנים וד. גלם מציעים :
בסעיף קטן (ד), במקום "שר המשפטים" יבוא "שר הפנים".
מ. וירשובסקי, מ. עמאר וי. חשאי מציעים :
בסעיף קטן (ד), במקום "לערור לשר המשפטים" יבוא "לערער לבית-המשפט המחוזי".
ת. טובי מציע :
הסעיף — יימחק.
- 41 לסעיף
שר הפנים וד. גלם מציעים :
בסעיף קטן (ב), במקום "לשר המשפטים" יבוא "לשר הפנים".
מ. וירשובסקי, מ. עמאר וי. חשאי מציעים :
בסעיף קטן (ב), במקום "לערור לשר המשפטים" יבוא "לערער לבית-המשפט המחוזי".
ת. טובי מציע :
הסעיף — יימחק.
- 49 לסעיף
ד. שילנסקי מציע :
פיסקה (2) תנוסח כך :
"(2) העמותה או מטרותיה מכוונות לשלילת יסודות
- קיומה, בטחונה או אופיה הדמוקרטי של מדינת ישראל".
- א. אבנרי מציע :
פיסקאות (1) ו-(2) — יימחקו.
ת. טובי מציע :
פיסקאות (2) ו-(3) — יימחקו.
- 50 לסעיף
ת. טובי מציע :
סעיף קטן (א) ינוסח כך :
"א) בקשה לפירוק עמותה תוגש בידי היועץ המשפטי לממשלה."
- 51 לסעיף
ת. טובי מציע :
הסעיף — יימחק.
- 57 לסעיף
ת. טובי מציע :
הסעיף — יימחק.
- 60 לסעיף
ת. טובי מציע :
בסעיף קטן (א), במקום הסיפה המתחילה במלה "רשאית" יבוא "ירשום אותה הרשם כעמותה לפי חוק זה אם היא ביקשה זאת".
- 61 לסעיף
שר המשפטים וד. שילנסקי מציעים :
בסעיף קטן (א), במקום "סעיפים 4, 6 ו-7" יבוא "סעיפים 3, 4, 6 ו-7".
- 63 לסעיף
שר הפנים וד. גלם מציעים :
במקום "שר המשפטים" יבוא "שר הפנים".
א. אבנרי מציע :
אחרי "שר המשפטים" יבוא "באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת".
- 65 לסעיף
שר הפנים וד. גלם מציעים :
במקום "שר המשפטים" יבוא "שר הפנים".
- 66 לסעיף
שר הפנים וד. גלם מציעים :
בסעיף קטן (א), במקום "שר המשפטים" יבוא "שר הפנים".
- 67 לסעיף
שר המשפטים מציע :
הסעיף ינוסח כך :
"67. א-יתחולה
ההראות חוק זה לא יחולו על —
- (1) אגודות שהן מפלגות פוליטיות קיימות או שנוסדו לפני עבור שנתיים מיום תחילת חוק זה ;
(2) אגודות שהן אירגונים של עובדים או של מעבידים קיימים או שנוסדו לפני עבור שלוש שנים מיום תחילת חוק זה."

ד. המכתב ועדת הכנסת לפי סעיף 7(8) לחוק הרבנות הראשית לישראל, תש"ם—1980

הכנסת מחליטה על פי סעיף 7(8) לחוק הרבנות הראשית לישראל, תש"ם—1980, להסמיך את ועדת הכנסת הבוחרת את חברי מועצת הרבנות הראשית לישראל.

ה. הצעת חוק שיפוץ כתים ואחזקתם, תש"ם—1980

מקומית, יהיה אזור שיפוץ.

(ב) לכל אזור שיפוץ רשאי השר לקבוע את פרטי השיפוץ ואת אופן ביצועו.

3. שיעור השתתפות בהוצאות השיפוץ

(א) השר יקבע לגבי כל אזור שיפוץ, ואם אזור השיפוץ בתחום רשות מקומית — בהתייעצות עם ראש הרשות, את שיעור ההשתתפות של הממ"שלה בהוצאות השיפוץ, ובלבד שלגבי דירת מגורים לא יפחת שיעור זה מ־30% מעלות השיפוץ.

(ב) השתתפות הממשלה בשיפוץ בניין או חלק מבניין המשמש למגורים אשר חוק הגנת הדייר (נוסח משולב), תשל"ב—1972,² חל עליו (להלן — מושכר מוגן), לא תפחת מ־60% מעלות השיפוץ; בעל הבית והדייר המוגן ישתתפו בחלקים שווים ביתרת עלות השיפוץ, והדייר ישלם את חלקו כאמור לבעל הבית; אופן ביצוע התשלום ומועדו ייקבעו בתקנות.

4. הודעת שיפוץ

(א) המנהל, באישור מהנדס הוועדה המקומית או מוסד תיכנון לפי חוק התיכנון והבנייה, תשכ"ה—1965,³ הכול לפי העניין, רשאי לשלוח לכל בעל בית באזור השיפוץ הודעה בכתב הדרושה ממנו לבצע בביתו את עבודות השיפוץ המנויות בהודעה (להלן — הודעת שיפוץ), כמושכר מוגן תישלח הודעה כאמור גם לדייר.

(ב) הודעת שיפוץ תכלול את התנאים, הפרטים והדרכים לביצוע העבודות, את התקופה שבה יש לבצען, ואת חלוקת הוצאות השיפוץ.

(ג) בעל בית שקיבל הודעה כאמור, חייב למלא אחריה תוך התקופה הנקובה בה.

(ד) הודעת שיפוץ, תחומה בידי המנהל, כמוה כהיתר לפי חוק התיכנון והבנייה לביצוע העבודות המנויות בה.

5. רשות כניסה

(א) המנהל, או מי שהוא הסמיך בכתב, רשאי להיכנס לכל מקום באזור שיפוץ לצורך ביצוע תוראות חוק זה.

(ב) לא יכריע אדם למנהל או למי שהוא הסמיך כאמור בסעיף קטן (א) ולא ימנע ממנו שימוש בסמכויותיו על פי חוק זה.

1. הגדרות

בחוק זה —

"אזור" — אזור שבו לפחות בית אחד;

"בית" — לרבות שטח הקרקע שעיקר שימושו לצורך הבית; לעניין חוק זה אין נפקא מינה לחומר שממנו נבנה הבית, למטרה שהוא משמש, ולהיותו תפוש או פנוי;

"בעל בית" — כל אחד מאלה:

(1) הבעל הרשום או הזכאי על פי הסכם בכתב להירשם כבעל;

(2) חוכר לדורות או חוכר משנה לדורות, כמשמעותו בחוק המקרקעין, תשכ"ט—1969,¹ או מי שזכאי על פי הסכם בכתב להירשם כחוכר לדורות או כחוכר משנה לדורות;

(3) נציגות בית משותף או נציגות בית לפי פרקים ו' או ו' לחוק המקרקעין, תשכ"ט—1969;

"המנהל" — מי שימנהו השר להיות מנהל לעניין חוק זה;

"השר" — שר הבינוי והשיכון;

"ראש רשות מקומית" — לרבות כל אדם אשר ראש רשות מקומית העביר אליו בכתב את סמכויותיו לעניין חוק זה;

"שיפוץ" —

(1) עבודות צביעה, טיוח, סידור, סתימה, מילוי וציפוי;

(2) שינוי מקום הצנרת החיצונית;

(3) ריצוף, גיגון ותיקוני בנייה;

(4) עבודות להגנה מפני חלודה, רטיבות או מים;

(5) הריסה, החלפה וסילוק של כל דבר הפוגם במראה החיצוני של הבית;

והכל — לעניין תיקון הרכוש המשותף של בית או לעניין שיפור חיצוניותו.

2. הכרזה על אזור שיפוץ

(א) השר רשאי להכריז ברשומות —

(1) על פי פנייה מאת ראש הרשות המקומית — כי אזור בתחום אותה רשות מקומית יהיה אזור שיפוץ;

(2) על פי פנייה מאת הממונה על המחוז — כי אזור באותו מחוז, שאינו בתחום רשות

¹ ס"ח תשכ"ט, עמ' 259.

² ס"ח תשל"ב, עמ' 176.

³ ס"ח תשכ"ה, עמ' 307.

6. ביצוע עבודות בידי המנהל
דרש המנהל מבעל בית בהודעת שיפוץ לבצע עבודות שיפוץ, ולא ביצען, או לא ביצען כהלכה, או ביצען שלא לפי התנאים, הדרכים והפרטים שנקבעו בהודעת השיפוץ, או לא השלימן תוך התקופה שנקבעה לכך, רשאי המנהל לבצע בעצמו או על-ידי אחר את עבודות השיפוץ הדרושות, ולחייב את בעל הבית בהוצאת השיפוץ בהתאם לחלקו על פי ההודעה.
7. מסירת הודעות
מסירת הודעה לפי חוק זה תהיה כדון, אם נמסרה ההודעה לידי האדם שאליו היא מכוונת, או נמסרה במקום מגוריו או במקום עסקו הרגיל או הידועים לאחרונה, לאחד מבני משפחתו הבוגרים, או לכל אדם בוגר העובד או המועסק שם, או נשלחה במכתב רשום אל אותו אדם לפי מען מקום מגוריו או מקום עסקו הרגילים או הידועים לאחרונה, או הוצגה או הודבקה במקום בולט באחד המקומות האמורים או על הבית הנדון בהודעה.
8. עונשין
העובר על הוראה מהוראות חוק זה, דינו — קנס 5,000 שקלים, ובמקרה של עבירה נמשכת, דינו —
9. אצילה
המנהל רשאי לאצול לאדם אחר מתפקידו ומסמכויו תיו לפי חוק זה.
10. אחריות המדינה
לענין חוק זה, דין המדינה כבעל בית או כדייר כדון כל אדם.
11. דיווח
השר ידווח לוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת בתום כל שנת כספים על פעולות שיפוץ שנעשו על פי חוק זה.
12. ביצוע ותקנות
השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו, לרבות תקנות לענין ביצוע הוראות סעיפים 5 ו-9.
13. פירסום
בתוק זה יפורסם ברשומות תוך שלושים ימים מיום כבלתו בכנסת.

הסתייגות לחוק הנ"ל

- לסעיף 3
שר האוצר מציע:
אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:
(ג) השתתפות הממשלה בהוצאות שיפוץ לפי סעיף
- זה תהיה בהלוואה צמודה למדד המחירים לצריכה, ללא ריבית. אופן מתן ההלוואה ודרכי החזרתה, ייקבעו בתקנות.

1. הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון מס' 3), תש"ם—1980 (הצעתם של קבוצת חברי כנסת)

1. תיקון סעיף 17
(א) האמור בסעיף 17 לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה—1975, יסומן (א) ובו, אחרי "לפי פקודת הביטוח" יבוא "לרבות תוספת למימון פעולות למניעת תאונות דרכים (להלן — התוספת)".
(ב) אחרי סעיף 17 (א) יבוא:
(ב) כספי התוספת שגבו המבטחים כאמור יועברו לקרן שתוקם לענין זה; שר האוצר ושר התחבורה יקבעו, בהתייעצות עם שר המשפטים, את דרך השימוש בכספי הקרן."
- מבוא
כדי להגביר ולייעל את המערכה למען בטיחות התנועה בדרכים, יש ליצור אמצעי מימון שיועמדו לרשות קרן מיוחדת למניעת תאונות דרכים.
מוצע כי בנוסף על שיעורי דמי הביטוח המשתלמים בגין ביטוח חובה של כלי רכב — הנקבעים לפי סעיף 17 לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה—1975 ניתן לקבוע תוספת לדמי הביטוח, למימון פעולות למניעת תאונות דרכים.
כספי התוספת אשר ייגבו על-ידי המבטחים יועברו לקרן מיוחדת שתוקם למימון פעולות למניעת תאונות דרכים כאמור.

1 ס"ח תשל"ה, עמ' 234; תשל"ח, עמ' 49; תש"ם, עמ' 69.

דברי הסבר

1. סעיף 17 לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה—1975 מורה:
17. דמי ביטוח
שיעורי דמי הביטוח לפי פקודת הביטוח והסדרים לחלוקת נטל הפיצויים בין המבטחים בתוך חשב בסוגי הרכב השונים, אם דרך איוון ההכנה
2. לפי סעיף 1 (א) לחוק המוצע — ניתן יהיה לקבוע סת מדמי ביטוח ואם דרך איוון התשלומים שישלמו לנפגעים — ייקבעו בידי שר האוצר בהתייעצות עם שר המשפטים ושר התחבורה, לאחר שמיעת האירגון היציג של חברות הביטוח ובאישור ועדת הכספים של הכנסת.

שתוקם למטרת המלחמה בתאונות דרכים. הדרכים לשימוש בכספי הקרן ייקבעו על-ידי שר האוצר ושר התחבורה, בהתייעצות עם שר המשפטים.

חוספת לדמי הביטוח המשתלמים בגין ביטוח חובה של כלי רכב — זאת למימון פעולות למגיעת תאונות דרכים.
(ב) לפי סעיף 1(ב) לחוק המוצע כספי החוספת שייגבו על-ידי המבטחים יועברו לקרן מיוחדת

7. הצעת חוק המועצות החקלאיות (עונשין), תשי"ז—1980

האמור, או בכל אחד מהם — פי ארבעה מערך הדבר שבו נעברה העבירה, הכול לפי הקנס הגדול שבהם; והשאי בית-המשפט, בנוסף לכל עונש שיטיל, לצוות על חילוט התוצרת שבה נעברה העבירה וחמרי אריזתה, או על חילוט דמי מכרם, לטובת המועצה, וחילוט כאמור יכול שיהיה מלא או חלקי."

1. תיקון פקודת הפיקוח על פרי הדר, 1940 בפקודת הפיקוח על פרי הדר, 1940¹ —

(1) במקום סעיפים 27 ו-28 יבוא:

"27. עונשין

(א) מי שעבר בין בעצמו ובין על-ידי הבאים מכוחו על הוראה מהוראות פקודה זו, דינו, ביחיד — קנס כקבוע בסעיף 61(א)(2) לחוק העונשין, תשל"ז—1977², ובתאגיד — קנס כקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק האמור, או בכל אחד מהם — פי ארבעה מערך הדבר שבו נעברה העבירה, הכול לפי הגדול שבהם; ורשאי בית-המשפט, בנוסף לכל עונש שיטיל, לצוות על חילוט התוצרת שבה נעברה העבירה וחמרי אריזתה, או על חילוט דמי מכרם, לטובת המועצה, וחילוט כאמור יכול שיהיה מלא או חלקי.

3. תיקון חוק המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי אדמה, תשי"ז—1959

בסעיף 28(א) לחוק המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי אדמה, תשי"ז—1959⁴, במקום "דינו — מאסר שני חודשים או קנס אלפיים וחמש מאות לירות" יבוא "דינו, ביחיד — מאסר שני חודשים או קנס כקבוע בסעיף 61(א)(2) לחוק העונשין, תשל"ז—1977, ובתאגיד — קנס כקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק האמור, או בכל אחד מהם — פי ארבעה מערך הדבר שבו נעברה העבירה, הכול לפי הקנס הגבוה שבהם."

4. תיקון חוק המועצה לייצור ולשיווק של ירקות, תשי"ז—1959

בחוק המועצה לייצור ולשיווק של ירקות, תשי"ז—1959⁵ — (1) במקום סעיף 43(א) יבוא:

גירסה א'

"(א) המסר בין בעצמו ובין על-ידי הבאים מכוחו הוראה של חוק זה או הוראה שניתנה לפיו, רשאית ועדת קנסות שנחמנתה לפי סעיף 43(ב) להטיל עליו קנס לזכות המועצה בסכום שלא יעלה, ביחיד — על 2,500 שקלים, ובתאגיד — על 10,000 שקלים; מי שנקנס כאמור לא יועמד לדין על המעשה ששימש עילה להטלת הקנס."

גירסה ב'

"(א) המסר בין בעצמו ובין על-ידי הבאים מכוחו הוראה של חוק זה או הוראה שניתנה לפיו, רשאית ועדת קנסות שנחמנתה לפי סעיף 43(ב) להטיל עליו קנס לזכות המועצה בסכום שלא יעלה, ביחיד — על 3,000 שקלים, ובתאגיד — על 15,000 שקלים; מי שנקנס כאמור לא יועמד לדין על המעשה ששימש עילה להטלת הקנס."

(2) במקום סעיף 46 יבוא:

"46. עונשין

מי שעבר על הוראה מהוראות חוק זה או

(2) במקום סעיף 30 יבוא:

"30. עונש על המרת תקנות

לעניין התקנות לפי פקודה זו רשאי שר החקלאות לקבוע כי דינו של העובר על הוראה מהוראותיהן יהיה קנס שקבע, ובלבד שהקנס לא יעלה, ביחיד — על הקבוע בסעיף 61(א)(2) לחוק העונשין, תשל"ז—1977, ובתאגיד — על הקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק האמור."

2. תיקון פקודת שיווק פרי הדר, 1947

במקום סעיף 13(2) לפקודת שיווק פרי הדר, 1947³ יבוא:

"(2) העובר עבירה כאמור בסעיף קטן (1), דינו, ביחיד — מאסר שלושה חודשים או קנס כקבוע בסעיף 61(א)(2) לחוק העונשין, תשל"ז—1977, ובתאגיד — קנס כקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק

¹ ע"ר 1940, תוס' 1, עמ' 179; ע"ר תוס' 1, עמ' 227; ע"ר תש"ח, תוס' א', עמ' 15; ס"ח תשי"ד, עמ' 137.

² ס"ח תשל"ז, עמ' 226.

³ ע"ר 1947, תוס' 1, עמ' 204; ע"ר תש"ט, תוס' א', עמ' 100; ס"ח תש"ט, עמ' 270; תשי"א, עמ' 8.

⁴ ס"ח תשי"ט, עמ' 76; תשכ"ג, עמ' 143.

⁵ ס"ח תשי"ט, עמ' 222; תשכ"ב, עמ' 131; תשל"ז, עמ' 129.

יועמד לדין על המעשה ששימש עילה להטלת הקנס :

- (1) על מגדל שהוא יחיד — 3,000 שק"לים ;
- (2) על מגדל שהוא חברה, אגודה שית"ת פית או חבר בני אדם אחר — 15,000 שקלים ;
- (3) על קבלן מדרשה, בין שהוא יחיד ובין שהוא חברה, אגודה שיתופית או חבר בני אדם אחר — 15,000 שקלים ;
- (4) על אגודה שיתופית שהפרה את ההוראות סעיף 34(ג) — 15,000 שק"לים ;

(3) במקום סעיף 69 יבוא :

69" עונשין

מי שעבר על הוראה מהוראות חוק זה או תקנות או כללים לפיו, או הפר תנאי של רשיון או היתר שניתן לפי חוק זה, או הפריע למבקר או מנע ממנו למלא תפקידו, או לא נתן פרטים נכונים ומלאים או תשובות נכונות ומלאות לפי דרישה או בחקירה בהתאם לסעיף 67, או סירב להראות את התעודות או המסמכים שהוא חייב להראות לפי חוק זה, דינו, ביחיד — מאסר שני חודשים או קנס כקבוע בסעיף 61(א)(2) לחוק העונשין, תשל"ז—1977, ובתאגיד — קנס כקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק האמור, או בכל אחד מהם — פי ארבעה מערך הדבר שבו נעברה העבירה, הכול לפי הקנס הנבוא שבהם ; ורשאי בית-המשפט, בנוסף לכל עונש שיטיל, לצוות על חילוט התורומרי אריזתה או על חילוט דמי מכרם, לטובת המועצה, חילוט מלא או חלקי."

6. תיקון חוק מועצת הפירות (ייצור ושיווק), תשל"ז—1973

בחוק מועצת הפירות (ייצור ושיווק), תשל"ג—1973

(1) בסעיף 46(א), במקום "אלף לירות" יבוא "2,500 שקלים אך לא יותר מערך הדבר שבו נעברה העבירה" ובמקום "לירה אחת" יבוא "2.50 שקלים אך לא יותר מערך הדבר שבו נעברה העבירה" ;

(2) בסעיף 47: אחרי סעיף קטן (ד) יבוא :

"(ה) לא קיים אדם צו סילוק שחוייב בו רש"אית ועדת קנסות להטיל עליו קנס עד 500 שקלים לכל יום שבו נמשכה העבירה לאחר שקיבל את הצו." ;

(3) בסעיף 59, במקום "דינו" — קנס 10,000 לירות

תקנות או כללים או צווים לפיו, או הפר תנאי של רשיון או של היתר שניתנו לפי חוק זה, או הפריע למבקר במילוי תפקידו, או סירב למלא אחרי דרישה לפי סעיף 44(3), דינו, ביחיד — מאסר שני חודשים או קנס כקבוע בסעיף 61(א)(2) לחוק העונשין, תשל"ז—1977, ובתאגיד — קנס כקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק האמור, או בכל אחד מהם — פי ארבעה מערך הדבר שבו נעברה העבירה, הכול לפי הקנס הגדול שבהם ; ורשאי בית-המשפט, בנוסף לכל עונש שיטיל, לצוות על חילוט התורומרי אריזתה, לטובת המועצה, חילוט מלא או חלקי."

5. תיקון חוק המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק),

תשכ"ד—1963

בחוק המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק), תשכ"ד—1963

גירסה א'

(1) בסעיף 34(ג), במקום "חמשת אלפים לירות" יבוא "10,000 שקלים" ;

גירסה ב'

(1) בסעיף 34(ג), במקום "חמשת אלפים לירות" יבוא "15,000 שקלים" ;

(2) במקום סעיף 60 יבוא :

גירסה א'

60" קנס

המפר, בין בעצמו ובין על-ידי הבאים מכוחו, הוראה של חוק זה או הוראה שניתנה מכוחו, רשאית ועדת הקנסות שנתמנתה לפי סעיף 61 להטיל עליו קנס כאמור להלן לזכות המועצה, ומשעשתה כן לא יועמד לדין על המעשה ששימש עילה להטלת הקנס :

(1) על מגדל שהוא יחיד — 2,500 שקלים ;

(2) על מגדל שהוא חברה, אגודה שיתופית או חבר בני אדם אחר — 10,000 שקלים ;

(3) על קבלן מורשה, בין שהוא יחיד ובין שהוא חברה, אגודה שיתופית או חבר בני אדם אחר — 10,000 שקלים ;

(4) על אגודה שיתופית שהפרה את הוראות סעיף 34(ג) — 10,000 שקלים." ;

גירסה ב'

(2) במקום סעיף 60 יבוא :

60" קנס

המפר, בין בעצמו ובין על-ידי הבאים מכוחו, הוראה של חוק זה או הוראה שניתנה מכוחו, רשאית ועדת הקנסות שנתמנתה לפי סעיף 61 להטיל עליו קנס כאמור להלן לזכות המועצה, ומשעשתה כן לא

שות בשל כל צמח נוי — למעט שתיל — אשר בקשר אליו נעברה העבירה או קנס שלא יעלה על 1.50 שקלים בשל כל שתיל שבקשר אליו נעברה העבירה, אך לא יותר מערך הדבר שבו נעברה העבירה; מי שנקנס כאמור לא יועמד לדין על המעשה ששימש עילה להטלת הקנס.

7. צו איסור שיווק

בית-משפט שהרשיע אדם בעבירה לפי חוק זה או תקנות שניתנו לפיו רשאי, בנוסף לכל עונש שיטיל, לצוות על איסור השיווק של התוצרת שבה נעברה העבירה; משהוגש כתב אישום רשאי בית-המשפט, אף במעמד צד אחד, ליתן צו איסור כאמור שתקפו יהיה עד למתן צו אחר או פסק-דין; לא יתן בית-המשפט צו לפי סעיף זה אלא אם הוגש כתב האישום שלושים ימים לפחות לפני מועד תחילת שיווק התוצרת כאמור, כפי שפירסמה המועצה.

8. פירסום

חוק זה יפורסם ברשומות תוך שלושים יום מיום קבלתו בכנסת.

או מאסר חודשיים יבוא "דינו, ביחיד — מאסר שני חודשים או קנס כקבוע בסעיף 61(א)(2) לחוק העונשין, תשל"ז—1977, ובתאגיד — קנס כקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק האמור, או בכל אחד מהם — פי ארבעה מערך הדבר שבו נעברה העבירה, הכול לפי הקנס הגבוה שבהם; ורשאי בית-המשפט, בנוסף לכל עונש שיטיל, לצוות על חילוט התוצרת שבה נעברה העבירה וחמרי אריזתה, או על חילוט דמי מכרם, לטובת המועצה, וחילוט כאמור יכול שיהיה מלא או חלקי."

7. תיקון חוק המועצה לצמחי נוי (ייצור ושיווק), תשל"ז—1976

בחוק המועצה לצמחי נוי (ייצור ושיווק), תשל"ז—1976, האמור בסעיף 6 יוסמו 8 ולפניו יבוא:

6. קנס

המפר, בין בעצמו ובין על-ידי הבאים מכוחו, הוראה של חוק זה או תקנות שניתנו לפיו, רשאית ועדת הקנסות שנחמנתה לפי חוק זה להטיל עליו קנס שלא יעלה על 20 אגורות חד-

8 ס"ח תשל"ז, עמ' 277.

הסתתיגויות לחוק הנ"ל

2 לסעיף

א. כ"י-עז מציע:

במקום "כקבוע בסעיף 61(א)(2) לחוק העונשין, תשל"ז—1977" יבוא "20,000 שקלים", ובמקום "כקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק האמור" יבוא "100,000 שקלים".

א. אבטבי מציע:

המלים "מאסר שלושה חודשים או" — יימחקו.

ע. הדר (הורביץ) מציע:

במקום "כקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק האמור" יבוא "50,000 שקלים".

3 לסעיף

ע. הדר (הורביץ) מציע:

במקום "כקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק האמור" יבוא "50,000 שקלים".

א. כ"י-עז מציע:

במקום "כקבוע בסעיף 61(א)(2) לחוק העונשין, תשל"ז—1977" יבוא "20,000 שקלים", ובמקום "כקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק האמור" יבוא "100,000 שקלים".

א. אבטבי מציע:

המלים "מאסר שני חודשים או" — יימחקו.

4 לסעיף

לסעיף 43 החדש —

שתי גירסאות

אם התקבל גירסה א'

א. כ"י-עז מציע:

במקום "2,500 שקלים" יבוא "10,000 שקלים", ובמקום "10,000 שקלים" יבוא "50,000 שקלים".

1 לסעיף

לסעיף 27 החדש

ע. הדר (הורביץ) מציע:

(1) בסעיף קטן (א), במקום "כקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק האמור" יבוא "50,000 שקלים".

(2) בסעיף קטן (ב), במקום "כקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין, תשל"ז—1977" יבוא "50,000 שקלים".

א. כ"י-עז מציע:

(1) בסעיף קטן (א), במקום "כקבוע בסעיף 61(א)(2) לחוק העונשין, תשל"ז—1977" יבוא "20,000 שקלים", ובמקום "כקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק האמור" יבוא "10,000 שקלים".

(2) בסעיף קטן (ב), אחרי "מאסר שנה" יבוא "או קנס 20,000 שקלים", ובמקום "כקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין, תשל"ז—1977" יבוא "100,000 שקלים".

א. אבטבי מציע:

בסעיף קטן (ב), במקום "מאסר שנה" יבוא "קנס כקבוע בסעיף 61(א)(2) לחוק העונשין, תשל"ז—1977".

לסעיף 30 החדש

ע. הדר (הורביץ) מציע:

במקום "הקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק האמור" יבוא "50,000 שקלים".

א. כ"י-עז מציע:

במקום "הקבוע בסעיף 61(א)(2) לחוק העונשין, תשל"ז—1977" יבוא "20,000 שקלים", ובמקום "הקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק האמור" יבוא "100,000 שקלים".

שקלים", ובפיסקאות (2) עד (4), במקום "15,000 שקלים" יבוא "50,000 שקלים".

לסעיף 69 החדש

ע. הדר (הורביץ) מציע:

במקום המלים "כקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק האמור" יבוא "50,000 שקלים".

א. כ"י-עזו מציע:

במקום "כקבוע בסעיף 61(א)(2) לחוק העונשין, תשל"ז—1977" יבוא "20,000 שקלים" ובמקום "כקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק האמור" יבוא "100,000 שקלים".

א. אבטבי מציע:

המלים "מאסר שני חודשים או" — יימחקו.

לסעיף 6

א. כ"י-עזו מציע:

בפיסקה (3), במקום "כקבוע בסעיף 61(א)(2) לחוק העונשין, תשל"ז—1977" יבוא "20,000 שקלים", ובמקום "כקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק האמור" יבוא "100,000 שקלים".

א. אבטבי מציע:

בפיסקה (3), המלים "מאסר שני חודשים או" — יימחקו.

ע. הדר (הורביץ) מציע:

בפיסקה (3), במקום "כקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק האמור" יבוא "50,000 שקלים".

לסעיף 7

לסעיף 6 החדש —

א. כ"י-עזו וא. אבטבי מציעים:

במקום "20 אגורות חדשות" יבוא "10 אגורות חדשות".

לסעיף 7 החדש —

א. אבטבי מציע:

סעיף 7 החדש — יימחק.

ה. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 38), תש"ם—1980

3. תיקון סעיף 190 בסעיף 190 לחוק העיקרי, במקום "החל מיום התאור-נה" יבוא "החל ביום שלאחר יום התאונה".

4. תיקון סעיף 190 בסעיף 190 לחוק העיקרי —

(1) בסעיף קטן (א), במקום "בעד יום התאונה ושני הימים הראשונים שלאחריו" יבוא "בעד שני הימים הראשונים שלאחר יום התאונה";

(2) בסעיף קטן (ב), במקום "בעד יום התאונה ו-14 הימים הראשונים שלאחריו" יבוא "בעד 14 הימים הראשונים שלאחר יום התאונה".

5. תיקון סעיף 190 בסעיף 190 לחוק העיקרי —

(1) בסוף פסקה (1) יבוא "פיסקה זו לא תחול על עובד לשעה בעבודה שאינה לצורך עסקו או משלח ידו של מעביד ועל עובד עצמאי אלא

אם התקבל גירסה ב'

א. כ"י-עזו מציע:

במקום "3,000 שקלים" יבוא "10,000 שקלים" ובמקום "15,000 שקלים" יבוא "50,000 שקלים".

לסעיף 46 החדש —

ע. הדר (הורביץ) מציע:

במקום "כקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק האמור" יבוא "50,000 שקלים".

א. כ"י-עזו מציע:

במקום "כקבוע בסעיף 61(א)(2) לחוק העונשין, תשל"ז—1977" יבוא "20,000 שקלים", ובמקום "כקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק האמור" יבוא "100,000 שקלים".

א. אבטבי מציע:

המלים "מאסר שני חודשים או" — יימחקו.

לסעיף 5

לתיקון סעיף 34 —

אם התקבל גירסה א'

א. כ"י-עזו מציע:

במקום "10,000 שקלים" יבוא "50,000 שקלים".

אם התקבל גירסה ב'

א. כ"י-עזו מציע:

במקום "15,000 שקלים" יבוא "50,000 שקלים".

לסעיף 60 החדש —

אם התקבל גירסה א'

א. כ"י-עזו מציע:

בפיסקה (1), במקום "2,500 שקלים" יבוא "10,000 שקלים", ובפיסקאות (2) עד (4), במקום "10,000 שקלים" יבוא "50,000 שקלים".

אם התקבל גירסה ב'

א. כ"י-עזו מציע:

בפיסקה (1), במקום "3,000 שקלים" יבוא "10,000 שקלים".

1. תיקון סעיף 190 בסעיף 190 לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), תשכ"ח—1968¹ (להלן — החוק העיקרי), במקום הגדרת "תאונה" יבוא:

"תאונה" — אירוע פתאומי שבו גורם חיצוני מביא לחבלה פיזית וכתוצאה ממנה לאבדן כושר התייפ-קוד";

2. תיקון סעיף 190

האמור בסעיף 190 לחוק העיקרי יסומן (א) ואחריו יבוא:

"(ב) הזכות לדמי תאונה לפי סעיף זה מותנית בכך שהמבוטח נבדק בדיקה רפואית תוך 72 שעות משעת התאונה, ואם המוסד אישר שתוצאות התאונה יכול שנתגלו לראשונה לאחר 72 השעות האמורות — תוך שבועיים מיום התאונה."

התאונה, אולם המוסד יהיה רשאי, לפי שיקול דעתו, ליתן את הגימלה אם נתבעה אחרי המועד האמור בגלל סיבה שמנעה מהמבוטח הגשת התביעה במועד, ובלבד שהתביעה הוגשה תוך 90 ימים מהיום שחדלה להתקיים הסיבה האמורה."

7. תיקון סעיף 177 בסעיף 177 לחוק העיקרי, במקום פסקאות (2) ו-(3) יבוא:
 - "(2) שיטת העיגול של ההכנסה השנתית שלפיה משתלמים דמי הביטוח;
 - (3) שיטת העיגול של דמי הביטוח, לרבות חלוקתם בהתאם למועדי התשלום ועיגול המנה המתקבלת."
8. פירסום חוק זה יפורסם ברשומות תוך שלושים ימים מיום קבלתו בכנסת.

אם בעת התאונה היו רשומים במוסד כאמור בסעיף 33";
 (2) בפסקה (2), במקום "מבוטח אחר" יבוא "מבוטח שפסקה (1) אינה חלה עליו".

6. הוספת סעיפים 190 ו-190ט
 אחרי סעיף 190 לחוק העיקרי יבוא:
 - 190ט. פרקי זמן שאין משלמים בעדם על אף האמור בפרק זה, לא ישולמו דמי התאונה בעד פרקי זמן שבהם נמצא המבוטח —
 - (1) במוסד לטיפול רפואי או סיעודי שניתנים בו איכסון וכלכלה, שלא לצורך קבלת טיפול רפואי או סיעודי עקב התאונה;
 - (2) בשירות בצבא-הגנה לישראל;
 - (3) במאסר.
 - 190ט. מועד להגשת התביעה
 על אף האמור בסעיף 128 תוגש תביעה לגימלה לפי פרק זה למוסד תוך 90 ימים מיום

הסתייגויות לחוק הנ"ל

- 4 לסעיף 4 ת. טובי מציע: למחוק את הסעיף.
- 5 לסעיף 5 ת. טובי מציע: למחוק את הסעיף.
- 6 לסעיף 6 ש. ארבל-אלמוזלינו, ז. כ"ץ וא. מויאל מציעים: האמור בסעיף 90 המוצע יסומן (א), ובו פסקאות (1) ו-(2) יימחקו, ואחריו יבוא:
 - "(ב) מבוטח הנמצא במוסד לטיפול רפואי או סיעודי שניתנים בו איכסון וכלכלה, שלא לצורך קבלת טיפול רפואי או סיעודי עקב התאונה, יהיה זכאי לדמי תאונה חלקיים בשיעור שייקבע בתקנות באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת."
- ת. טובי מציע: למחוק את סעיף 90.

- 1 לסעיף 1 ש. ארבל-אלמוזלינו, ז. כ"ץ וא. מויאל מציעים: למחוק את הסעיף.
- לחלופין בהגדרת "תאונה", אחרי "לחבלה פיזית" יבוא "או נפשית".
- ת. טובי מציע: בהגדרת "תאונה", אחרי "לחבלה פיזית" יבוא "או נפשית".
- 2 לסעיף 2 ת. טובי מציע: במקום "72 שעות" יבוא "84 שעות".
- 3 לסעיף 3 ת. טובי מציע: למחוק את הסעיף.

ט. הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 40), תש"ם—1980

נישואיהם כפי שנמסר בדו"ח שהגיש או כפי שנקבע בשומה, אם בעת הדרישה לגילוי תלויה בבית-משפט או בבית-דין מוסמך תביעה למוזר, גות בשבילה או בשביל ילדיה, או יש לה עילה לתביעה כאמור על פי פסק דין."

1. תיקון סעיף 231 האמור בסעיף 231 לפקודת מס הכנסה¹ יסומן (א) ואחריו יבוא:
 - "(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) זכאית אשה נשואה לגילוי סכום ההכנסה של אישה בתקופת

1 דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120; ס"ח תש"ם, עמ' 164.

הסתייגות לחוק הנ"ל

1. הסיפה לסעיף 231(ב) החל במילים "אם בעת הדרישה" — תימחק.

1. לסעיף 1 ח. גרוסמן מציעה:

1. הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון מס' 2), תשי"ם—1980

1. תיקון סעיף 7
בסעיף 7 לחוק מימון מפלגות, תשל"ג—1973¹ (להלן — החוק העיקרי) —
- (1) בסעיף קטן (א), במקום "משליש", פעמיים, יבוא "ממחצית";
- (2) בסעיף קטן (ב), במקום "ממחצית", פעמיים, יבוא "מארבע המישיות";
- (3) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:
"ג) לעניין סעיף זה, "הוצאות" — למעט הוצאות מימון ששולמו למוסד פיננסי בקשר לאשראי שנתן למימון מפלגות."
2. תיקון סעיף 10
בסעיף 10 לחוק העיקרי —
- (1) במקום סעיף קטן (א) יבוא:
"א) תוך עשרה שבועות מתום החודש שבו פורסמו תוצאות הבחירות ימסרו נציגיה של סיעה למבקר המדינה את חשבונותיה לתקופת הבחירות";
- (2) בסעיף קטן (ב), במקום "שמונה שבועות" יבוא "שנים עשר שבועות";
- (3) במקום סעיף קטן (ג) יבוא:
"ג) תוך עשרה שבועות מתום כל שנת כספים
3. הוראת מעבר
הוצאות שהוציאה סיעה בתקופת שנים-עשר החודשים שנסתיימה בט"ז בסיון תשי"ם (31 במאי 1980) מעל לסכומים האמורים בסעיף 7 (ב) לחוק העיקרי כנוסחו ערב קבלת חוק זה, ושנגרמו מעליית שיעור מדד המחירים לצרכן מעבר לשיעור הגדלת יחידת המימון בתקופה האמורה, לא יראו כחריגה מהוראות הסעיף האמור.
4. בסעיף קטן (ד), במקום "שמונה שבועות" יבוא "שנים-עשר שבועות".
- 1 ס"ח תשל"ג, עמ' 52; תשל"ה, עמ' 84.

2. הצעת חוק האזרחות (תיקון מס' 4), תשי"ם—1980

1. תיקון סעיף 2
בסעיף 2 לחוק האזרחות, תשי"ב—1952¹ (להלן — החוק העיקרי) —
- (1) בסעיף קטן (א), בסופו יבוא "מכות שבות, זולת אם הוקנתה לו אזרחות ישראלית מכות לידה לפי סעיף 4";
- (2) בסעיף קטן (ג), במקום פסקה (3) יבוא:
"ג) על קטין אזרח חוץ שנוולד מחוץ לישראל ואשר עלה לישראל יחד עם הוריו והם הצהירו לפי פסקה (2) וכללו אותו בהצטרפתם; לעניין פסקה זו די בהצהרת הורה אחד אם רק אותו הורה עלה לישראל, ובלבד שצורפה להצהרתו הסכמת ההורה השני בכתב או שההורה המצהיר רשאי להחזיק לבדו בקטין";
- (3) בסעיף קטן (ג), פסקה (4) תסומן (6) ולפניה יבוא:
"ה) על קטין אזרח חוץ שנוולד מחוץ לישראל ואשר עלה לישראל ללא הוריו, וערב עלייתו, ביום העלייה, ביום קבלת תעודת העולה או תוך שלושה חודשים מיום הע-
- 1 יייה או מיום קבלת תעודת העולה, הצטרפו הוריו בכתב שאין הם רוצים שהוא יהיה אזרח ישראל, ובלבד שביום ההצטרפה הוריים אינם אזרחים ישראליים; לעניין פסקה זו די בהצהרת הורה אחד אם הוא רשאי להחזיק לבדו בקטין;
- (5) על מי שנוולד בישראל ובשעת לידתו לא היה אף אחד מהוריו רשום במרשם האוכלוסין";
- (4) בסעיף קטן (ד), במקום הסיפה המתחילה במלים "לבין יום הולדתו ה-21" יבוא "לבין יום הולדתו ה-22, או תוך שנה מתום שירותו בשירות סדיר לפי הפרק השלישי לחוק שירות בטחון, תשי"ט—1959 (נוסח משולב)², לפי המועד המאוחר יותר, להודיע לשר הפנים שהוא מבטל את הצהרת הוריו לגביו, והוא יהיה לאזרח ישראלי מכות שבות מיום מתן ההודעה האמורה";
- (5) אחרי סעיף קטן (ה) יבוא:
"ו) שר הפנים רשאי לאשר קבלת הצהרה לפי פסקאות (2) או (4) לסעיף קטן (ג)

1 ס"ח תשי"ב, עמ' 146; תשי"ח, עמ' 84; תשכ"ח, עמ' 212; תשל"א, עמ' 118.
2 ס"ח תשי"ט, עמ' 286.

- (ג) מכוח התאורחות ;
(ד) לפי פסיקה (1).
- (ב) לעניין סעיף זה, מי שנוולד אחרי מות אחד מהוריו, דיני שאותו הורה היה במותו "ישראלי".
4. תיקון סעיף 6 בסעיף 6 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (ד) יבוא :
- "(ה) שר הפנים רשאי, לפי שיקול דעתו, להעניק אזרחות ישראלית בדרך של התאורחות לחושב בגיר של אזור המוחזק על-ידי צבא-הגנה לישראל אל שביקש להתאזרח, אף אם לא נתקיימו בו התנאים שבסעיף 5(א), אם שוכנע השר כי המבקש מודהה עם מדינת ישראל ויעדיה והוא או בן משפחתו פעלו פעולה של ממש לקידום הבטחון, הכלכלה או עניין חשוב אחר של המדינה או שהענקת האזרחות כאמור הוא מ"ענינה המיוחד של המדינה."
5. תיקון סעיף 7 בסעיף 7 לחוק העיקרי, המלים "בהיותו קטין ואף" — יימחקו.
6. תיקון סעיף 8 בסעיף 8(א) לחוק העיקרי, אחרי המלים "חושב ישראלי" יבוא "או תושב של אזור המוחזק על-ידי צבא-הגנה לישראל."
7. תיקון סעיף 9 במקום סעיף 9 לחוק העיקרי יבוא :
9. אזרחות מכוח הענקת שר הפנים רשאי להעניק אזרחות ישראלית, במתן תעודת זהות ומהיום שיקבע בתעודה —
- (1) לקטין תושב ישראל — על פי בקשת הוריו ;
- (2) לילדו הקטין של אזרח ישראלי לפי סעיף 4(א) (2) — על פי בקשת הוריו ;
- (3) לקטין שנוולד בישראל ובשל הוראת סעיף 2(ג) (5) לא הוקנתה לו אזרחות ישראלית מכוח שבות — על פי בקשת הוריו שהוגשה לשר תוך שנה מיום לידת הקטין ;
- (4) לילדו של אזרח ישראלי לפי סעיף 4(א) (2), למי שאזרחותו הישראלית בוטלה לפי סעיף 10 בהיותו קטין וכן למי שנוולד בישראל ובשל הוראת סעיף 2(ג) (5) לא הוקנתה לו אזרחות ישראלית מכוח שבות — על פי בקשה שהגיש לשר בתקופה שבין יום הולדתו ה-18 לבין יום הולדתו ה-22.
- (ב) לעניין פסיקאות (1) עד (3) לסעיף קטן (א), די בבקשת הורה אחד ובלבד שהוא רשאי להחזיק בקטין לבדו או עם ההורה השני."

שניתנה בתוך תקופה של שלושה חודשים לאחר תום שלושת החודשים האמורים ב"פסיקאות אלה, אם ראה שהאיחור במתן ההצהרה גובע מסיבות שלמצהיר לא היתה שליטה עליהן.

(1) שר הפנים יודיע לתושב ישראל שלא הוקנתה לו אזרחות ישראלית מחמת הצהרה לפי סעיף קטן (ג) (3) או (4) על זכותו לבטל את ההצהרה כאמור בסעיף קטן (ד), אולם אי קבלת התודעה האמורה לא תפגע בהוראת סעיף קטן (ד) ; מועד מתן ההודעה ואופן נתינתה ייקבעו בתקנות."

2. הוספת סעיף 3א

אחרי סעיף 3 לחוק העיקרי יבוא :

"3א. הרחבת אזרחות מכוח ישיבה בישראל

(א) מי שנוולד לפני הקמת המדינה ונתקיימו בו התנאים הבאים, יהיה לאזרח ישראלי מכוח ישיבה בישראל מיום תחילתו של חוק האזרחות (תיקון מס' 4), תש"ם—1980 (להלן — יום תיקון תש"ם) :

(1) הוא לא היה לאזרח ישראלי מכוח הוראה אחרת של חוק זה ;

(2) ערב הקמת המדינה הוא היה נתין ארצישראלי ;

(3) ביום כ"א בתמוז תשי"ב (14 ביולי 1952) הוא היה תושב ישראל ורשום במרשם התושבים לפי פקודת מרשם התושבים, תש"ט—1949⁸ ;

(4) ביום תיקון תש"ם הוא היה תושב ישראלי ורשום במרשם האוכלוסין.

(ב) מי שנוולד אחרי הקמת המדינה ונתקיימו בו התנאים הבאים יהיה לאזרח ישראלי מכוח ישיבה בישראל מיום תיקון תש"ם :

(1) הוא לא היה לאזרח ישראלי מכוח הוראה אחרת של חוק זה ;

(2) ביום תיקון תש"ם הוא היה תושב ישראל ורשום במרשם האוכלוסין ;

(3) הוא צאצא של אדם שנתקיימו בו התנאים שבפסיקאות (1) עד (3) לסעיף קטן (א).

3. החלפת סעיף 4

במקום סעיף 4 לחוק העיקרי יבוא :

4. אזרחות מכוח לידה

(א) אלה יהיו מיום לידתם, אזרחים ישראליים מכוח לידה :

(1) מי שנוולד בישראל כשאביו או אמו היו אזרחים ישראליים ;

(2) מי שנוולד מחוץ לישראל כשאביו או אמו היו אזרחים ישראליים —

(א) מכוח שבות ;

(ב) מכוח ישיבה בישראל ;

ישראלית של קטין לפי הסעיף הקטן האמור.

(ח) מלאו לקטין שש עשרה שנים, לא תתבטל אורחותו הישראלית לפי סעיף זה אלא אם הודיע הקטין בכתב לשר הפנים שהוא מסכים לביטול."

9. הוספת סעיף 10 אחרי סעיף 10 לחוק העיקרי יבוא :

"10א. ויתור לשם שמירה על אורחות אחרת שר הפנים רשאי, בנסיבות מיוחדות, להסכים להצהרת ויתור של בגיר תושב ישראל על אורחות ישראלית שהוקנתה לו לפי סעיף 2(ב) או (4), ובלבד שהויתור נועד לשמור על אורחות אחרת שלו; הסכים השר לויתור כאמור, תבטל האורחות מוזיום שקבע השר ורשאי הוא אף לקבוע שהביטול הוא למפרע."

10. תיקון סעיף 11 בסעיף 11 לחוק העיקרי —

(1) בסעיף קטן (א), אחרי פסקה (3) יבוא :
" (4) או השתקע במדינה מהמדינות הנזכרות בסעיף 2 לחוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט), תשי"ד—1954⁴, או רכש את אורחותה; "

(2) בסעיף קטן (ה), במקום "לפי סעיף זה" יבוא "לפי סעיף קטן (א)";

(3) אחרי סעיף קטן (ה) יבוא :

"(ו) הוקנתה לאדם אורחות ישראלית לפי סעיף 2(ב) או (4) ולאחר מכן ביטל שר הפנים את אשרת העולה או תעודת העולה של אותו אדם לפי סעיף 11(ב) לחוק הכניסה לישראל, תשי"ב—1952⁵, תתבטל גם אורחותו הישראלית מיום שהוקנתה לו."

11. הוספת סעיף 11 אחרי סעיף 11 לחוק העיקרי יבוא :

"11א. התליית אורחות

(א) היה לשר הפנים יסוד סביר להניח שנת-קיימו באדם העובדות האמורות בסעיף 11(א) (4) רשאי הוא להתלות את אורחות-תו לשלושים ימים;

הגיש השר בקשה לבית-המשפט לביטול האורחות, רשאי בית-המשפט, לבקשת השר, להאריך את תקופת ההתליה עד למתן פסק-הדין הסופי בבקשת ביטול האורחות.

(ב) מי שאורחותו הישראלית הותלתה כאמור בסעיף קטן (א), רשאי להגיש בקשה לביטול ההתליה לבית-המשפט המחוזי המוסמך לדון בביטול אורחותו, ובית-

8. החלפת סעיף 10 במקום סעיף 10 לחוק העיקרי יבוא :

"10. ויתור על אורחות

(א) אורח ישראלי בגיר שאיננו תושב ישראל רשאי להצהיר בכתב שהוא מותר על אורחותו.

(ב) אורח ישראלי בגיר המודיע שרצונו לחדול להיות תושב ישראל, רשאי להצהיר בכתב שהוא מותר על אורחותו.

(ג) קטין שנולד מחוץ לישראל והוקנתה לו אורחות ישראלית מכוח לידה, רשאים הוריו להצהיר בכתב שהם מוותרים על אורחותו, ובלבד שביום מתן ההצהרה ההר-רים והקטין לא היו תושבי ישראל; לענין סעיף קטן זה, די בהצהרת הורה אחד אם הוא רשאי להחזיק לבדו בקטין ודי בכך שרק אותו הורה והקטין אינם תושבי ישראל.

(ד) קטין שנולד בישראל לפני יום תיקון תש"ם והוקנתה לו אורחות ישראלית מכוח שבות, וביום לידתו לא היו הוריו אזרחים ישראליים ולא היו רשומים במרשם האוכלוסין, רשאים הוריו להצהיר בכתב שהם מוותרים על אורחותו, ובלבד שביום מתן ההצהרה ההורים והקטין לא היו תושבי ישראל; לענין סעיף קטן זה די בהצהרת הורה אחד אם הוא רשאי להחזיק לבדו בקטין ודי בכך שרק אותו הורה והקטין אינם תושבי ישראל.

(ה) ויתור על אורחותו לפי סעיף זה טעון הס-כמת שר הפנים, ואם הסכים השר לויתור — האורחות מתבטלת מהיום שקבע השר.

(1) ביטול אורחותו הישראלית של בגיר לפי סעיף זה מבטל גם את אורחותו הישראלי של ילדו הקטין אם נתקיימו שניים אלה :

(1) ההורה השני ויתר גם הוא על אורחות-תו הישראלית לפי סעיף זה או שהוא איננו אורח ישראלי ואיננו תושב ישראל, או שהוא הסכים בכתב לכך שהויתור יחול אף על הקטין, או שההורה שויתר על אורחותו רשאי להחזיק לבדו בקטין;

(2) הקטין איננו תושב ישראל או, אם היה הויתור לפי סעיף קטן (ב), נאמר בהודעה האמורה באותו סעיף קטן שרצונו המודיע הוא שאף הקטין יחדל להיות תושב ישראל.

(ז) על אף האמור בסעיף קטן (ו), רשאי שר הפנים לקבוע, אם ראה סיבה מיוחדת המצדיקה זאת, שלא תתבטל אורחותו ה-

⁴ ס"ח תשי"ד, עמ' 160; תשי"ד, עמ' 64.

⁵ ס"ח תשי"ב, עמ' 354; תשי"ג, עמ' 3; תשכ"ו, עמ' 52.

אותו הורה רשאי להחזיק לבדו בקטין או שהחזיקה השני הסכים בכתב לכך שביטול ההצעה יהיה יחול אף על הקטין.

(ד) תושב ישראל בגיר שנכלל בהצהרת הוריו לפי סעיף 2(ג) (3) לחוק העיקרי בעת היותו קטין ובשל כך לא הוקנתה לו אזרחות ישראלית, רשאי, בהודעה לשר הפנים תוך שנה מיום התחילה, לבטל את הצהרת הוריו לגביו, והוא יהיה לאזרח ישראלי מכוח שבות מיום מתן ההודעה האמורה.

(ה) עד תחילתו של סעיף 15(ב) לחוק העיקרי תצוין אזרחות ישראלית בתעודת זהותו של אדם אם ביקש זאת.

16. תיקון חוק הכניסה לישראל, תשי"ב—1952, בסעיף 11(ב) לחוק הכניסה לישראל, תשי"ב—1952, אחרי "רשאי" יבוא "בהחלטה מגומקת".

17. הוראת מעבר

(א) סעיף 3א לחוק העיקרי לא יחול —

(1) על בגיר אזרח חוץ אשר תוך שנה מיום התחילה הצהיר בכתב שאין ברצונו להיות אזרח ישראלי; בגיר כאמור רשאי לוותר בהודעה בכתב לשר הפנים על זכותו להצטרף היר לפי פסקה זו;

(2) על קטין אזרח חוץ שהוריו הצהירו לפי פסקה (1) וכללו אותו בהצהרתם; לעניין זה די בהצהרת הורה אחד אם הוא רשאי להחזיק לבדו בקטין.

(ב) סעיף 15(ב) לחוק העיקרי לא יחול על תעודת זהות שניתנה לאדם לפני יום התחילה.

18. תחילה

(א) תחילתו של חוק זה, למעט סעיף 15(ב) לחוק העיקרי, שלושה חודשים מיום פירסומו.

(ב) תחילתו של סעיף 15(ב) לחוק העיקרי ביום א' בתשרי תשמ"ג (18 בספטמבר 1982).

19. פירסום

חוק זה יפורסם ברשומות תוך שלושים ימים מיום קבלתו בכנסת.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

(א) אין נמקא מינה אם הורי הקטין הם תושבי ישראל או לא ואם הם אזרחי ישראל או לא;

(ב) די בהצהרת הורה אחד אם הוא רשאי להחזיק לבדו בקטין.

ת. טובי מציע:

- (1) פיסקה (1) — תימחק;
- (2) פיסקה (5) תסומן (6) ולפניה יבוא;
- (5) סעיף קטן (ה) — בטל.

א. אבנרי מציע:

במקום פיסקה (1) יבוא:

המשפט רשאי לבטל את ההתליה או לאשרה, והכול בתנאים או בלי תנאים.

12. תיקון סעיף 13 בסעיף 13 לחוק העיקרי —

(1) בהגדרת "בגיר", בסופה יבוא "או אדם נשוי אף אם לא מלאו לו שמונה עשרה שנה";

(2) בהגדרת "קטין", בסופה יבוא "והוא אינו נשוי".

13. החלפת סעיף 15 במקום סעיף 15 לחוק העיקרי יבוא:

"15. תעודה ורישום

(א) אזרח ישראלי רשאי לקבל משר הפנים תעודה המעידה על היותו אזרח ישראלי.

(ב) אזרחותו הישראלית של אדם תצוין בתעודת זהותו שלו וזאת אם ביקש שלא לציינו זאת."

14. שמירת זכויות

אין בחוק זה כדי לבטל אזרחות ישראלית שהיתה מוקנית לאדם ערב תחילתו.

15. הוראות שעה

(א) תושב ישראל שהאזרחות הישראלית לא הוקנה תה לו מחמת הצהרה שנתן לפי סעיף 2(ג) (2) לחוק העיקרי לפני תחילתו של חוק זה (להלן יום התחילה) —

(1) רשאי, בהודעה לשר הפנים תוך שנה מיום התחילה, לבטל את הצהרתו;

(2) רשאי שר הפנים או מי שהוא הסמיך לכך לבטל את הצהרתו, בתוך התקופה האמורה בפסקה (1), אם הוכח להנחת דעתו כי ניתנה בשגגה.

(ב) מי שהצהרתו בוטלה כאמור בסעיף קטן (א) יהיה לאזרח ישראלי מכוח שבות מיום ביטול ההצהרה.

(ג) עם ביטול הצהרה לפי סעיף קטן (א) יהיה גם קטין שהיה כלול באותה הצהרה לאזרח ישראלי מכוח שבות, ובלבד שביום הביטול הוא עדיין קטין ותושב ישראל; בוטלה הצהרתו של הורה אחד בלבד, תחול הוראת סעיף קטן זה אם

לסעיף 1

מ. עמאר מציע:

פיסקה (3) — תימחק.

מ. וירשובסקי מציע:

במקום פיסקות (2) ו-(3) יבוא:

"(2) בסעיף קטן (ג), במקום פיסקה (3) יבוא:

"(3) על קטין אזרח חוץ שנולד מחוץ לישראל ואשר לפני עלייתו לישראל, ביום העלייה, ביום קבלת תעודת העולה או תוך שלושה חודשים מיום העלייה או מיום קבלת תעודת העולה, הצהירו הוריו בכתב שאין הם רוצים שהוא יהיה אזרח ישראלי; לעניין מתן הצהרה כאמור —

(1) ביום כ"א בתמוז תשי"ב (14 ביולי 1952) היה תושב ישראל ורשום במרשם התושבים;

(2) ביום תחילתו של חוק האזרחות (תיקון מס' 4), תש"ם—1980, היה תושב יש-ראל ורשום במרשם האוכלוסין; "

(2) במקום סעיף קטן (ב) יבוא :

"(ב) מי שנולד אחרי הקמת המדינה, וביום תחילתו של חוק האזרחות (תיקון מס' 4), תש"ם—1980, היה תושב ישראל ורשום במרשם האוכלוסין והוא צאצא של אדם שהיה לאורח ישראלי על פי האמור בסעיף קטן (א) או של אדם שהיה זכאי להיות אזרח ישראלי כא-מור אילולא נפטר או חדל להיות תושב הארץ, יהיה לאורח ישראלי מיום לידתו."

אם גם הצעה זו לא תתקבל

ת. טובי מציע :

בסעיף 3א החדש —

(1) בסעיף קטן (א) —

(1) המלים "מכוח ישיבה בישראל מיום תחי-לתו של חוק האזרחות (תיקון מס' 4), תש"ם—1980 (להלן — יום תיקון תש"ם)" — יימחקו ;

(2) פסקה (1) — תימחק ;

(2) בסעיף קטן (ב), המלים "מכוח ישיבה בישראל מיום תיקון תש"ם" — יימחקו.

א. אכנרי מציע :

(1) במקום האמור בסעיף 2 יבוא :

2. החלפת סעיף 3

במקום סעיף 3 לחוק העיקרי יבוא :

3. "אזרחות מכוח ישיבה בישראל

מי שזכאי לשבת בישראל ישיבת קבע, יהיה לאורח ישראלי עם תום חמש שנים לישיבתו בישראל."

(2) במקום האמור בסעיף 3א החדש יבוא :

3א. "אזרחות מכוח שירות בצה"ל

מי ששירת בצבא-הגנה לישראל בשירות סדיר לפי פרק השלישי לחוק שירות בט-חון, תשי"ט—1959 (בוסס משולב), יהיה עם תום שירותו לאורח ישראלי, זולת אם הצהיר תוך שלושה חודשים מיום תום השירות שאין ברצונו להיות אזרח ישרא-לי."

לסעיף 3

מ. עמאר מציע :

הסעיף — יימחק.

ת. טובי מציע :

בסעיף 4(א) החדש —

(1) המלים "מכוח לידה" — יימחקו ;

(2) במקום פסקה (2) יבוא :

(1) במקום סעיף קטן (א) יבוא :
 "(א) כל עולה לפי חוק השבות, תשי"א—1950, וכל עולה המגדיר עצמו כיהודי ומוכן להצהיר על כך בחתימת ידו, יהיה לאורח ישראלי מכוח שבות זולת אם הוקנתה לו אזרחות ישראלית מכוח לידה לפי סעיף 4."

לסעיף 2

ד. שילנסקי מציע :

בסעיף 3א החדש —

(1) בסעיף קטן (א) —

(1) המלים "מיום תחילתו של חוק האזרחות (תיקון מס' 4), תש"ם—1980" (להלן — יום תיקון תש"ם) — יימחקו ;

(2) אחרי פסקה (4) יבוא :

"(5) הוא יודע ידיעת מה את השפה העברית ;

(6) הוא איננו אזרח של אחת מהמדינות הנזכרות בסעיף 2 לחוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפורט), תשי"ד—1954 ;

(7) הוא מסר, בדרך שיקבע שר הפנים בתקנות, הצהרה שהוא יהיה אזרח נאמן למדינת ישראל."

(2) במקום סעיף קטן (ב) יבוא :

"(ב) מי שנולד אחרי הקמת המדינה ונתקיימו בו התנאים האמורים בפסקאות (1), (4) ו-(5) עד (7) לסעיף קטן (א) והוא צאצא של אדם שנתקיימו בו התנאים האמורים בפסקאות (1) עד (3) לסעיף קטן (א), יהיה לאורח ישראל מכוח ישיבה בישר-אל."

(3) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא :

"ג) אזרחות ישראלית לפי סעיף זה תוקנה לאדם מיום מסירת ההצהרה האמורה ב-סעיף קטן (א) (7)."

ת. טובי מציע :

במקום האמור בסעיף 2 יבוא :

2. החלפת סעיף 3

במקום סעיף 3 לחוק העיקרי יבוא :

3. "אזרחות מכוח ישיבה בישראל

מי שערב הקמת המדינה היה נתין ארצי-ישראלי והוא תושב ישראל והיה רשום במרשם התושבים לפי פקודת מרשם התושבים, תשי"ט—1949, יהיה לאורח ישראלי."

אם הצעה זו לא תתקבל

ת. טובי מציע :

במקום האמור בסעיף 2 יבוא :

2. תיקון סעיף 3

בסעיף 3 לחוק העיקרי —

(1) בסעיף קטן (א), במקום פסקאות (1) עד

(3) יבוא :

שר הפנים, ת. אשל ומ. וירשופסקי מציעים :
בסעיף 9(ב) החדש, במקום "ובלבד שהוא רשאי להחזיק בקטין, לבדו או עם ההורה השני" יבוא "אם הוא רשאי להחזיק לבדו בקטין".

לסעיף 8

ת. טובי מציע :

בסעיף 10 החדש, בסופו של סעיף קטן (ה) יבוא "על אף האמור בסעיף קטן זה, ויתור על אורחות ישראל לית לפי סעיפים קטנים (א) ו-(ב) תיכנס לתוקפה מיום מסירת הודעת הוויתור לשר הפנים או מיום מסירתה לשר באמצעות נציגות דיפלומטית ישראלית או נציגות דיפלומטית המייצגת את האינטרסים של ישראל ; שר הפנים יתקין תקנות לקביעת דרכי מסירת הודעה על ויתור על אורחות ישראלית."

לסעיף 10

ד. שילנסקי מציע :

במקום האמור בסעיף 10 יבוא :

10. החלפת סעיף 11

במקום סעיף 11 לחוק העיקרי יבוא :

11. ביטול אורחות

(א) אורח ישראלי שיצא מישראל שלא כדין לאחת מהמדינות הנזכרות בסעיף 2א לחוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט), תשי"ד-1954, או רכש את אורחותה, יראוהו כמי שוויתר על אורחותו הישראלית והיא תתבטל מיום יציאתו מישראל ;

ביטול אורחותו הישראלית של אדם לפי סעיף קטן זה, מבטל גם את אורחותו הישראלית של ילדו הקטין שאיננו תושב ישראל.

(ב) שר הפנים רשאי לבטל את אורחותו הישראלית של אדם אשר עשה מעשה שיש בו משום הפרת אמונים למדינת ישראל.

(ג) שר הפנים רשאי לבטל את אורחותו הישראלית של אדם אם הוכח להנחת דעתו שהאורחות נרכשה על יסוד פרי טימם כוזבים, ורשאי השר לקבוע שבייטול האורחות יחול גם על ילדו הקטין של אותו אדם.

(ד) אורח ישראלי שנמצא מחוץ לישראל שבע שנים רצופות ואין לו קשר של ממש עם ישראל והוא לא הוכיח שקשר זה נפסק שלא מרצונו, תתבטל אורחותו הישראלית ; אולם רשאי שר הפנים לקבוע, אם ראה סיבה מיוחדת המצדיקה זאת, שלא תתבטל אורחותו הישראלית של אדם כאמור.

(ה) ביטול אורחות ישראלית לפי סעיפים קטנים (ב), (ג) או (ד) ייעשה במתן הודעה מאת שר הפנים ומהיום שקבע השר בהודעה.

(ו) אורח ישראלי שנמצא מחוץ לישראל

"(2) מי שנוגד בישראל והוריו הם חסרי אזרחות כלשהי ;

(3) מי שנוגד מחוץ לישראל כשאביו או אמו היו אזרחים ישראלים."

א. אבנרי מציע :

בסעיף 4(א) החדש —

(1) בפיסקה (1), המלים "כשאביו או אמו היו אזרחים ישראלים" — יימחקו ;

(2) בפיסקה (2), פיסקאות משנה (ג) ו-(ד) יוסמנו (ד) ו-(ה) ולפניהם יבוא :
"ג) מכוח שירות בצבא-הגנה לישראל."

לסעיף 4

שר הפנים, מ. עמאר, פ. שינמן, ומ. וירשופסקי מציעים :

בסעיף קטן (ה) החדש, במקום "לחושב בגיר של אזרח המוחזק על-ידי צבא-הגנה לישראל" יבוא "לבגיר".

ת. טובי מציע :

סעיף קטן (ה) החדש — יימחק.

אם הצעה זו לא תתקבל

א. אבנרי מציע :

כהצעת שר הפנים, מ. עמאר, פ. שינמן ומ. וירשופסקי לעיל.

לסעיף 6

שר הפנים, מ. עמאר, פ. שינמן ומ. וירשופסקי מציעים :

במקום האמור בסעיף 6 יבוא :

6. בסעיף 8 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא :

"ג) הוראות סעיף זה יחולו גם על ילדו הקטין של מי שהתאזרח לפי סעיף 6(ה) אף אם הקטין אינו תושב ישראל."

ת. טובי וא. אבנרי מציעים :

סעיף 6 — יימחק.

אם הצעה זו לא תתקבל

א. אבנרי מציע :

כהצעת שר הפנים, מ. עמאר, פ. שינמן, ומ. וירשופסקי לעיל.

לסעיף 7

ד. שילנסקי מציע :

בסעיף 9(א) החדש —

(1) פיסקה (3) — תימחק ;

(2) בפיסקה (4), המלים "וכן למי שנוגד בישראל ובשל הוראת סעיף 2(ג) (5) לא הוקנתה לו אורחות ישראלית מכוח שבות" — יימחקו.

מ. עמאר מציע :

בסעיף 9(א) החדש —

(1) פיסקה (2) — תימחק ;

(2) בפיסקה (4), המלים "לילדו של אזרח ישראלי לפי סעיף 4(א) (2)" — יימחקו.

לסעיף 15
שר הפנים מציע :
אם ההסתייגות לסעיף 13 תתקבל, בסעיף 15, סעיף
קטן (ה) — יימחק.

לסעיף 17

ת. טובי מציע :

בסעיף 17, סעיף קטן (ב) יסומן (ג) ולפניו יבוא :
"ב) תושב ישראל בגיר שנכלל בהצהרת הוריו לפי
סעיף קטן (א)(2) בעת היותו קטין ובשל כך
לא הוקנתה לו אזרחות ישראלית, רשאי להודיע
לשר הפנים בתקופה שבין יום הולדתו ה־18
לבין יום הולדתו ה־22 שהוא מבטל את הצהרת
הוריו לגביו והוא יהיה לאורח ישראלי לפי סעיף
3א לחוק העיקרי מיום מתן ההודעה האמורה.

ולא הודיע לשר הפנים, במועד ובדרך
שנקבעו בחקנות, על רצונו להישאר
אורח ישראלי, יהיה בכך, לעניין סעיף
קטן (ד), משום ראיה לכאורה שאין
לו קשר של ממש עם ישראל."

לסעיף 11

ד. שילנסקי מציע :

אם ההסתייגות לסעיף 10 תתקבל, סעיף 11 — יימחק ;
אם ההסתייגות לסעיף 10 לא תתקבל, בסעיף 11א(ב)
החדש, במקום "חודש" יבוא "שישה חודשים".

לסעיף 13

שר הפנים מציע :

במקום סעיף 15(ב) החדש יבוא :
"ב) אזרחות הישראלית של אדם תצוין בתעודת
הזהות שלו אם ביקש זאת."

יב. הצעת חוק הזמן, תש"ם—1980

(הצעתו של חבר-הכנסת ק. כהנא)

ובתקופה שנקבעה בצו לפי סעיף 2 — כזמן נקבע
על פי אותו סעיף.

4. סייג

שום דבר האמור בחוק זה לא יפגע בשימוש בשעון
גריניץ' לצרכי אסטרונומיה, מטאורולוגיה או תנועת
כלי טיס או כלי שיט וכן בכל מסמך ולכל עניין ולכל
מטרה בקשר למטרות האמורות.

5. ביצוע ותקנות

שר הפנים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להת-
קין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

6. ביטול

פקודת קביעת הזמן, 1940¹ — בטלה.

1. הזמן בישראל
הזמן בישראל הוא הזמן המקדים את הזמן שלפי שעון
גריניץ' בשתי שעות.

2. הקדמת הזמן
שר הפנים, באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של
הכנסת, רשאי לקבוע בצו כי במשך תקופה מסוימת
בשנה שתיקבע בצו וכן בתנאים שייקבעו בצו, יוקדם
הזמן בישראל באותן שיקדים את הזמן שלפי שעון
גריניץ' בשלוש שעות או בכל פרק זמן אחר אשר
ייקבע בצו.

3. איזכור הזמן
בכל דין ובכל מסמך וכן לכל עניין ולכל מטרה,
רואים את איזכור הזמן, בזמן שנקבע על פי סעיף 1,

¹ ע"ר 1940, תוס' 1, עמ' 17 ; ע"ר 4, תש"ח, תוס' א', עמ' 14.

ד ב ר י ה ס ב ר

מוצע לבטל את הפקודה האמורה ולהחליפה בחוק
אשר יקבע כי הזמן בישראל הוא הזמן המקדים את שעון
גריניץ' בשעתיים, וכי שר הפנים רשאי, לפי שיקול
דעתו, לקבוע הקדמת הזמן בישראל, לתקופה מסוימת,
ביותר משעתיים לפי שעון גריניץ'.

פקודת קביעת הזמן, 1940 קבעה הוראות בעניין
הקדמת השעון בישראל במשך תקופה מסוימת בכל שנה.
בבג"צ 217/80 פסק בית-המשפט העליון כי לפי לשון
סעיף 1(2) לפקודה, על שר הפנים להנהיג "שעון קיץ"
בישראל, היינו — להקדים את הזמן שלפי שעון גריניץ'
בשלוש שעות או יותר במשך תקופה מסוימת בכל שנה.

יג. הצעת חוק העונשין (תיקון) (היתר הפלות), תש"ם—1980

(הצעתו של חבר-הכנסת א. אבנרי)

2. החלפת סעיף 314

במקום סעיף 314 לחוק העיקרי יבוא :
"314. האספת הריזון מותרת
לא ישא רופא-נשים באחריות פלילית בשל

1. תיקון סעיף 312
בחוק העונשין, תשל"ז—1977¹ (להלן — החוק העיק'
ר), בסעיף 312, הגדרת "מוסד רפואי מוכר" —
בטלה.

¹ ס"ח תשל"ז, עמ' 226.

4. הפסקת הריונה של אשה אם נתקיימו כל אלה :
- (א) רופא הנשים לא ידע ולא היה עליו לדעת כי האשה לוקה בנפשה או בשכלה או חסרת יכולת להבחין בטיב מעשיה מכל סיבה שהיא, קבוצה או זמנית.
- (ב) האשה חתמה בפני הרופא ובפני שני עדים על כתב הסכמה לביצוע הפסקת ההריון על-ידי רופא הנשים, והעדים אישרו באותו מעמד בחתימת ידם על פני כתב ההסכמה שהאשה הסכימה וחתמה כאמור.
- (ג) האשה חתמה על כתב ההסכמה לאחר שהוסברו לה הסיכונים הגופניים והנפשיים הכרוכים בהפסקת ההריון ; לענין זה הסכמתה של קטינה אינה טעונה אישור נציגה."
3. ביטול סעיף 315
סעיף 315 לחוק העיקרי — בטל.
4. ביטול סעיף 316
סעיף 316 לחוק העיקרי — בטל.
5. תיקון סעיף 317
בסעיף 317 לחוק העיקרי, במקום "רופא מוסמך" יבוא "רופא נשים", ובמקום "חמישה ימים" יבוא "שבעה ימים".
6. תיקון סעיף 318
בסעיף 318 לחוק העיקרי, המלים "במתן אישור לפי סימן זה כד"י" — בטלות, ואחרי "שיקול דעתו הרטור" אי"י יבוא "פרט להפסקת הריון על פי סעיף 317(ו) בניגוד למצפוננו".
7. ביטול סעיף 319
סעיף 319 לחוק העיקרי — בטל.
8. ביטול סעיף 320
סעיף 320 לחוק העיקרי — בטל.
9. ביטול סעיף 321
סעיף 321 לחוק העיקרי — בטל.

ד ב ר י ה ס ב ר

האשה, והיא בלבד, צריכה ויכולה לקבוע מה ייעשה בגופה ובכלל זה ביצוע הפלה. לפיכך באה הצעת החוק לקבוע הסדר לפיו הפלה תהיה מותרת אם תבוצע על-ידי רופא נשים מוסמך, לאו דווקא במוסד רפואי מוכר, אלא בכל מקום שהוא, כולל מרפאתו הפרטית, והאשה, לאחר שהוסברו לה היטב הסיכונים הגופניים והנפשיים הכרוכים בהפלה הסכימה לביצוע הפלה בגופה ואף חתמה בפני הרופא ובפני שני עדים על כתב הסכמה.

הצעת החוק משאירה על כנה את ההיתר לביצוע הפלה במקרים מיוחדים ודחופים ואת חירותו של הרופא לבחור שלא לבצע הפלה מטעמי מצפון, פרט למקרים המיוחדים והדחופים הנ"ל.

כל ההוראות והביטויים שעניינם הנוערות והאישורים יימחקו ויבוטלו ובמקומם יבוא נוהל של חתימת כתב הסכמה על-ידי האשה בפני הרופא ושני עדים, נוהל שבא להבטיח כי הפלה תבוצע אך ורק כשהיא תוצאת הצונה החופשי של האשה, ובא למנוע מצבים של ספק בדבר רצונה האמיתי של האשה. עם קבלת התיקון תוכל כל אשה להחליט בעצמה על ביצוע הפלה, ולא תודקק לגורמים זרים. בכך הצטרף ישראל למשפחת המדינות המתקדמות בהן הגורם היחיד המחליט על ביצוע הפלה הוא האשה עצמה. בכך יובטחו הלכה למעשה עקרונות חופש הפרט ואדנותו על גופו.

אחרי שינוי המצב החוקי לגבי הפלות מלאכותיות בלחץ השותף האורתודוכסי בקואליציה הנוכחית, אין עוד טעם לעסוק בתיקונים שונים של המצב הקיים, ויש להעלות את הבעיה העקרונית בבהירות מירבית.

הצעה זו באה לממש את זכותה הבלתי-מעוררת של האשה לשלטון על גופה, ובכלל זה זכותה המוחלטת להפסקת הריון בלתי-רצויו לה.

אשר לפרטי ההצעה :

מצב הקיים מותרת הפלה רק אם היא בוצעה במוסד רפואי מוכר, וניתן לה אישור מראש על-ידי ועדה מיוחדת, בפניה מתייצבת האשה. בכל מקרה אחר, הרופא המבצע את הפלה עובר עבירה פלילית, כלומר הפלה אסורה על-ידי החוק.

הסדר זה מהווה פגיעה קשה בחופש הפרט, כאשר הוא נוטל מהאשה את השליטה על הנעשה בגופה ומעביר שליטה זו לידי הוועדה, המוגבלת במתן היתרים על-ידי קריטריונים המוניים בסעיף 316 לחוק הקיים. כן מחייב ההסדר הקיים קיומו של מנגנון שלם, ביורוקרטי ומסורבל ללא כל צורך.

ההצעה באה לתקן מצב זה והיא מונחית על-ידי עקרון חופש הפרט חוד שהיא מפשטת הליכים קיימים ומצמצמת את הנטל הביורוקרטי המוטל על האשה החפצה בהפלה.

יד. הצעת חוק-ייסוד : ירושלים בירת ישראל

1. ירושלים — בירת ישראל
ירושלים השלמה והמאוחדת היא בירת ישראל.
2. מקום מושבם של הנשיא, הכנסת, הממשלה ובית-המשפט העליון
ירושלים היא מקום מושבם של נשיא המדינה, הכנסת, הממשלה ובית-המשפט העליון.
3. שמירת המקומות הקדושים
המקומות הקדושים יהיו שמורים מפני חילול וכל פגיעה אחרת ומפני כל דבר העלול לפגוע בחופש הגישה של בני הדתות אל המקומות הקדושים להם או ברגשותיהם כלפי אותם המקומות.
4. פיתוח ירושלים
(א) הממשלה תשקוד על פיתוחה ושגשוגה של

של רשויות המדינה לפיתוחה של ירושלים בנושאי משק וכלכלה ובנושאים אחרים.
(ג) הממשלה תכונן גוף או גופים מיוחדים לביצוע סעיף זה.

ירושלים ועל רווחת תושביה על-ידי הקצאת משאבים מיוחדים, לרבות מענק שנתי מיוחד לעיריית ירושלים (מענק הבירה) באישור ועדת הכספים של הכנסת.

(ב) לירושלים יינתנו עדיפויות מיוחדות בפעילויות

הסתייגויות לחוק הנ"ל

אחת משלוש הדתות ינוהלו באופן אוטונומי על-ידי מוסדות העיר.

לשם החוק

א. אבנרי מציע :

במקום שם החוק יבוא : "חוק-יסוד : ירושלים המערב-בית בירת מדינת ישראל."

מ. וילנר מציע :

במקום שם החוק יבוא : "חוק סיפוח החלק הערבי של ירושלים."

לחלופין

במקום שם החוק יבוא : "חוק סיפוח ירושלים המזרחית."

חית."

אחרי סעיף 3

י. יצחקי מציע :

אחרי סעיף 3 יבוא :

4. גישה חופשית למקומות הקדושים

למאמיני כל הדתות תובטח גישה חפשית למקומות הקדושים להם. סידורי הגישה ואופן מתן היתר לגישה יקבע שר הפנים בתקנות. ומספרי הסעיפים האחרים יתוקנו בהתאם.

לסעיף 4

ג. האיונר ומ. וירשופסקי מציעים :

במקום הסעיף יבוא :

4. פיתוח ירושלים

(א) תוקם ועדה לענייני ירושלים שתפעל לקידום דומה של ירושלים ; הוועדה תורכב מנציגי הממשלה ונציגי עיריית ירושלים ; שר שיתמנה הממשלה יחד עם ראש עיריית ירושלים יהיו ראשי הוועדה.

(ב) תקציב המדינה יכלול מענק שנתי מיוחד לעיריית ירושלים בשיעור שתקבע ועדת הכספים של הכנסת.

(ג) כל העדפה או הטבה שתינתן לענייני השקיעות או פיתוח או לרשות מקומית על פי חוק, תוענק גם לירושלים.

מ. שחל ומ. עמאר מציעים :

במקום הסעיף יבוא :

4. פיתוח ירושלים

(א) הממשלה תקים ועדת שרים מיוחדת לענייני גי ירושלים וכן ועדת תיאום של הממשלה העיריית ירושלים ; ראש העיר ירושלים יהיה חבר בוועדות אלה.

(ב) תקציב המדינה יכלול מענק שנתי מיוחד בשיעור מסוים מתקציב עיריית ירושלים — כמענק בירה.

(ג) לירושלים תינתן עדיפות עליונה לעניין פעילויות רשויות המדינה בנושאי השקעות, פיתוח התעשייה, שיוכן ותחזוקה ; הפרטים לביצוע סעיף זה ייקבעו על-ידי החלטת הכנסת והיא רשאית להסמיך לכך את ועדת הכספים ; החלטות לפי סעיף זה יפורסמו ברשומות.

הוספת סעיפים

ש. אלוני מציעה :

אחרי סעיף 4 יבוא :

לסעיף 1

מ. עמאר מציע :

במקום הסעיף יבוא :

1. ירושלים בירת ישראל

(א) ירושלים היא בירת ישראל.

(ב) ירושלים היא עיר השלום.

א. אבנרי מציע :

במקום הסעיף יבוא :

1. ירושלים בירת ישראל

(א) ירושלים המערבית היא בירת מדינת ישראל.

אל.

(ב) שלמותה ואחדותה של ירושלים רבתי כיהייה עירונית מוניציפאלית לא ייפגעו. הריבונות על החלק המזרחי של ירושלים תיקבע במשא-ומתן בין ישראל ובין הנציגות המוסמכת של העם אשר תושבי ירושלים המזרחית יחליטו להימנות עליו. החלטה זו תתקבל במשא-אל-עם תחת פיקוח בין-לאומי.

פ. בהנא מציע :

במקום הסעיף יבוא :

1. ירושלים בירת ישראל

ירושלים עיר הקודש והמקדש היא בירת ישראל.

לסעיף 2

א. אבנרי מציע :

אחרי המלה "ירושלים" יבוא "המערבית".

לסעיף 3

ש. אלוני, מ. וירשופסקי, מ. שחל ומ. הרלין מציעים :
בסוף הסעיף יבוא "כן יישמרו מפגיעה המנהגות, המסורות ואורח החיים של בני כל דת ועדה."

א. אבנרי מציע :

במקום הסעיף יבוא :

3. ניהול המקומות הקדושים

בהיות ירושלים מקודשת לשלוש דתות, היא ראויה למעמד ייחודי. המקומות הקדושים של כל

5. עירוד האחוה והסובלנות
ייעשה לעירוד האחוה והסובלנות בין תושבי
ירושלים ובני כל העדות בה ולשיתופם בקידום
טובת העיר וטיפוח רווחת כל תושביה.

מ. עמאר מציע :
אחרי סעיף 4 יבוא :

5. עירוד האחוה וחופש הפולחן הדתי
ייעשה לעירוד האחוה והסובלנות בין תושבי
ירושלים ובני כל העדות בה, לשיתופם בקידום
טובת העיר וטיפוח רווחת כל תושביה, תוך
שמירה על חופש הפולחן הדתי, המנהגות, המסור
רות ואורח החיים של בני כל דת ועדה.

מ. עמאר ומ. וירשובסקי מציעים :
ייתוסף הסעיף הבא :

6. המינהל העירוני
(א) המינהל העירוני של ירושלים יתן, בין

היתר, ביטוי מינהלי הולם לייחודם הדתי,
העדתי והתרבותי של בני הדתות והעדות
תושבי ירושלים.

(ב) תחום שיפוטה של העיריה יחולק לרובעים
לפי אופיים וצרכיהם ובכל רובע תיכון
מועצה מקומית על פי חיקוק.

(ג) ראש מועצה מקומית יהא חבר במועצת
העיריה לכל דבר ועניין וייוסף למניין חברי
מועצת העיריה הנקבע על פי חיקוק, כל עוד
הוא מכהן כראש המועצה.

א. אבנרי מציע :
אחרי סעיף 4 יבוא :

5. תחילה
החוק ייכנס לתקפו ביום חתימת הסכם השלום
בין ישראל וכל שכנותיה.

פו. הצעת חוק לתיקון פקודת מניעת טרור, תש"ם—1980

צבא הגנה לישראל, "מושל צבאי או מפקד צבאי
של אוור" ו"קצין צבא או" — יימחקו.

4. תיקון סעיף 11
בסעיף 11 לפקודה, סעיף קטן (ב) — בטל, והסימון
"א" — יימחק.

5. ביטול סעיפים 12 עד 21
סעיפים 12 עד 21 לפקודה — בטלים.

6. תיקון סעיף 23
בסעיף 23 לפקודה, במקום "שר הבטחון" יבוא "שר
המשפטים".

7. החלפת סעיף 24
במקום סעיף 24 לפקודה יבוא :
"24. תחולה

פקודה זו לא תחול אלא בתקופה שקיים במדינה
מצב של חירום בתוקף אכרזה לפי סעיף 9 לפקו
דת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח—1948."

1. תיקון סעיף 4
בסעיף 4 לפקודת מניעת טרור, תש"ח—1948 (להלן
— הפקודה), אחרי פסקה (ו) יבוא :

"(ז) או העושה מעשה שיש בו גילוי של הודעות עם
אירגון טרוריסטי או אהדה אליו, בהנפת דגל,
בהצגת סמל או סיסמה, בהשמעת המגון או
סיסמה, או כל מעשה גלוי דומה המגלה בבירור
הודעות או אהדה כאמור, והכול במקום ציבורי
או כאופן שאנשים הנמצאים במקום ציבורי
יכולים לראות או לשמוע גילוי כזה של הודעות
או אהדה."

2. תיקון סעיף 5
בסעיף 5(ב) לפקודה, המלים "ראש המטה הכללי
של צבא הגנה לישראל או" — יימחקו.

3. תיקון סעיף 6
בסעיף 6(א) לפקודה, המלים "ראש המטה הכללי של

1 ע"ר תש"ח, תוס' א', עמ' 73.
2 ע"ר תש"ח, תוס' א', עמ' 1.

הסתייגויות לחוק הג"ל

ג. האוזנר, מ. עמאר, א. הרליין, מ. וירשובסקי וש.
אלוני מציעים :

לחילופין —
המלים : "או כל מעשה גלוי דומה, המגלה בברור
הודעות או אהדה כאמור" — יימחקו.

א. אבנרי מציע :
במקום סעיף 1 יבוא :

1. בסעיף 4 לפקודת מניעת טרור, תש"ם—1980
(להלן — הפקודה), אחרי פסקה (ו) יבוא :
"ז) או המושיט סיוע לפעולתו של אירגון טרור
ריסטי — ובלבד שהשמעת דעה פוליטית,

לשם החוק
א. אבנרי מציע :

במקום שם החוק יבוא : "חוק לתיקון פקודת מניעת
טרור (הגדרת הודעות והבעת אהדה), תש"ם—1980."

מ. וילנר מציע :
במקום שם החוק יבוא : "חוק הטרור".

לסעיף 1
מ. עמאר, מ. וירשובסקי, א. הרליין, ג. האוזנר, ש.
אלוני ומ. וילנר מציעים :
למחוק סעיף זה.

- לאומי המקובל על ציבור לאומי — לא ייחשב כדגל כזה.
3. שום דבר האמור בסעיף 4 לפקודה לא יאסור שימוש בסמל, בסיסמה, או שירת המנון או נגינתו, אלא אם כן אלה ייתודיים לאירגון טרוריסטי. ואולם אירגון גג המאגד בחוכו אירגונים, חוגים ואישים שונים, לא ייחשב כאירגון טרוריסטי; גם אם יש בו אירגון או אירגונים העוסקים בטרור, אלא אם כן יוכח כי אירגון-הגג בכללותו מבצע בפועל פעולת טרור.
4. העובדה שאירגון טרוריסטי דוגל בדעות מסוימות אינה הופכת הודעות עם דעות כאלו לתמיכה באירגון טרור או הודעות עמו, אלא אם כן יש בדעות עצמן הטפה ל"אלימות".
- ומספרי הסעיפים 2 עד 7 ישנו בהתאם.

שאינו בה הסתה למעשה אלימות, לא ייחשב כסיוע כזה. לעניין זה "השמעת דעה" — השמעה בכתב, בעל-פה, בשירה, בציור או בהנפת דגל.

ובסוף הסעיף יבוא:

"שום דבר האמור בסעיף זה אינו בא להגביל את חופש הדיבור וההסברה למען הגשת מת מסורות מדיניות, כלכליות וחברתיות בדרכים בלתי-אלימות."

אחרי סעיף 1

א. אבנרי מציע:

אחרי סעיף 1 יבוא:

2. שום דבר האמור בסעיף 4 לפקודה לא יאסור הנפת דגל או הצגתו, הדפסתו ואחזקתו, אלא אם כן זהו דגלו הייחודי של אירגון טרוריסטי. דגל

פז. הצעת חוק השופטים (תיקון מס' 5), תש"ם—1980

- (2) המלה "השר", פעמיים — תימחק;
- (3) במקום "ויצא לגימלאות" יבוא "ויצא לקציבה".

1. תיקון סעיף 17א

בסעיף 17א לחוק השופטים, תשי"ג—1953¹ —

(1) במקום "מקום ששר הוסמך" יבוא "מי שהוסמך";

¹ ס"ח תשי"ג, עמ' 149; תשי"ט, עמ' 134; תשכ"ד, עמ' 140; תשכ"ט, עמ' 98; תשל"ח, עמ' 22.

יז. הצעת חוק לתיקון דיני הראיות (אזהרת עדים וביטול שבועה), תש"ם—1980

4. דין אזהרה
דין אזהרה לפי חוק זה כדין שבועה לעניין חוק העונשין, תשל"ז—1977¹.

1. ביטול שבועה

עד העומד להעיד, בכל הליך שיפוטי או מעין שיפוטי, אין משיבועין אותו, על אף האמור בכל דין אחר.

5. השבעה על פי החלטת בית-המשפט
היה לבית-המשפט יסוד להגיה כי השבעת העד עשויה לסייע לגילוי האמת, רשאי בית-המשפט, ביוזמתו או לפי בקשת בעל דין, להשביעו, אולם רשאי העד, משהודיע שהוא עושה כן מטעמי דת או מצפון, שלא להישבע אלא להצהיר בהן צדק, זולת אם היה בית-המשפט משוכנע שטעמי העד ניתנו שלא בחום לב; החליט בית-המשפט להשביעו, יהא לשון השבועה כך:

2. אזהרת עד

עד העומד להעיד, בכל הליך שיפוטי או מעין שיפוטי, מזהירים אותו תחילה, בלשון המובנת לו, כי עליו להעיד את האמת בלבד ואת האמת כולה, וכי יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן.

"אני נשבע באלוקים, כי עדותי בבית-משפט זה היא עדות אמת, האמת כולה, והאמת בלבד."

3. אזהרה במקום שבועה

מקום שחוק מתיר או מחייב כי דבר פלוני ייעשה בשבועה, ייעשה הדבר באזהרה בדרך הקבועה בסעיף 2, בשבועים המחוייבים לפי העניין; מי שמוסמך על פי אותו חוק להשביע, יהא מוסמך להזהיר כאמור.

¹ ס"ח תשל"ו, עמ' 226.

יח. הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 41), תש"ם—1980

- (א) יהלומן יהיה רשאי לנהל במטבע חוץ את פנקסי החשבונות שהוא חייב בניהולם על פי סעיף 130, לגבי עסקו ביהלומים, לפי כללים שיקבע שר האוצר באישור ועדת הכספים של הכנסת שיכ-

1. הוספת סעיף 130א

אחרי סעיף 130 לפקודת מס הכנסה¹ (להלן — הפקודה) יבוא:

"130א. ניהול פנקסים במטבע חוץ וקביעת ההכנסה בהתאם לכך

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120; ס"ח תש"ם, עמ' 101, עמ' 164.

(4) בסעיף קטן (ה), אחרי "על פי סעיף 130(א)(2)", (ד) או (ח) "יבוא או על פי סעיף 145א".

4. הוראות מעבר

יהלומן שבחר לנהל פנקסים במטבע חוץ על פי תקנות מכוח סעיף 130א לפקודה, התחיל לנהלם לא יאוחר מיום כ"ב בחשון תש"ם (1 בנובמבר 1980), יחושבו רווחי ממכירת מלאי שהיה לו ביום שהתחיל לנהל את פנקסיו כאמור, על יסוד שער הדולר של ארה"ב באותו יום, לפי עלות הרכישה בדולרים, גם אם לעניין קביעת הכנסותיו בשנות מס קודמות הובא בחשבון לגבי אותו מלאי שער דולר אחר.

5. הוראת שעה - הפרשי הצמדה

הפרשי הצמדה שנצברו לחיובתו של יהלומן מעסקו ביהלומים לפני שהתחיל בניהול פנקסיו על פי הוראת הנציב לפי סעיף 130 לפקודה, לא יוכרו לו כהוצאה, והפרשי הצמדה שנצברו לזכותו לפני המועד האמור לא ייחשבו כהכנסה בידי.

6. הוראות שעה - מס נוסף

(א) יהלומן שהתחיל לנהל את פנקסיו על פי תוספת ט"ז להוראות מס הכנסה (ניהול פנקסי חשבון-נות) (מס' 2), תשל"ג-1973² (להלן - תוספת 2), לא יאוחר מיום כ"ב בחשון תש"ם (1 בנובמבר 1980), וניהל אותם כך בשנת המס 1980 וביסס עליהם את הדו"חות שהגיש על פי סעיף 131 לפקודה, לא יחוייב, בשל השנים שקדמו לשנת המס 1980, בתשלום מס נוסף על פי סעיף 191 לפקודה לגבי הכנסה מעסקו ביהלומים, ואם שילם מס נוסף על הכנסה מעסקו האמור יוחזרו לו המס הנוסף והפרשי הצמדה וריבית ששילם על אותו מס נוסף.

(ב) החזר כאמור בסעיף קטן (א) ייעשה על פי בקשת הנישום שהוגשה עם הדו"ח שעל פי סעיף 131 לפקודה לשנת המס 1980 או לאחר מכן, ובתוספת ריבית והפרשי הצמדה וריבית כמשמעותם בסעיף 159א לפקודה.

(ג) מי שבשנת המס 1981 או 1982 היה יהלומן ולא ניהל את פנקסיו על פי תוספת ט"ז או לא ביסס את הדו"ח שלו באותן שנות מס של הפנקסים, והחזרו לו סכום כלשהו על פי סעיפים קטנים (א) ו-(ב), ישלם את סכום החזר הפקיד השומה, עם קבלת דרישתו, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית כאמור מיום קבלת החזר ועד יום החזרו לפקיד השומה; ואם לא שילם את המס הנוסף ישלם אותו בתוספת הפרשי הצמדה וריבית כאמור בסעיף 187(א) לפקודה, וסעיף 187(ב) לפקודה לא יחול לגביו.

(ד) נישום התולק על דרישת פקיד השומה החזיר לו את סכום החזר או לשלם את המס הנוסף כאמור בסעיף קטן (ג) בטענה שניהל את הפנקסים כאמור ושביסס את הדו"חות שלו עליהם, רשאי לערער עליה תוך שישים ימים לפני בית המשפט המחוזי שבאזור שיפוטו פעל פקיד השומה.

ללו את התנאים שבהם יהיה רשאי מי שבחר לנהל פנקסים כאמור לחזור בו מבחירתו; לעניין זה -

"יהלומן" - מי שעסקו או חלק מעסקו עיבוד יהלומים, מסחר ביהלומים או תיווך בהם;

"עסק ביהלומים" - עיבוד יהלומים, מסחר ביהלומים או תיווך בהם.

(ב) שר האוצר רשאי, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לקבוע לגבי יהלומן שבחר לנהל פנקסים כאמור בסעיף קטן (א) כללים לקביעת הכנסתו החייבת וחישוב בה, ובמיוחד לעניין ההוצאות, ההכנסות והפחת, וכללים בדבר חיוב במס ותשלום מס והפרשי הצמדה וריבית עליו, הכול בהתחשב בניהול הפנקסים במטבע חוץ כאמור; כללים לפי פסקה זו יחולו על אף האמור בכל דין.

2. תוספת סעיף 145א

אחרי סעיף 145א לפקודה יבוא:

"145א. סמכות לשום יהלומנים

רשאי פקיד השומה, בלי לגרוע מסמכויותיו האחרות על פי פקודה זו, לקבוע לפי מיטב שפוטו את סכום הכנסתו החייבת של נישום שהוא יהלומן כמשמעותו בסעיף 130א וניהל את רישומיו כנדרש בהוראות הנציב לפי סעיף 130, אם סבור פקיד השומה שהכנסת היהלומן לפי רישומיו איננה סבירה, ובלבד שלפני שיקבע שזמה כאמור יודיע פקיד השומה ליהלומן על החלטתו לשומו כאמור ויאפשר ליהלומן לערור לועדה לקבילות פנקסים, באחת משתי עילות אלה:

(1) התוצאה העסקית היא סבירה;

(2) היקף השימוש שלו באותן הקלות מ-הוראות הנציב, שקבע שר האוצר, לא היה בו כדי להשפיע באופן מהותי על התוצאה העסקית."

3. תיקון סעיף 146

בסעיף 146 לפקודה -

(1) בסעיף קטן (א), בסוף פסקה (2) יבוא "בעררו של יהלומן על פי סעיף 145א ישתתף בדיונים בלבד גם נציג של היהלומנים שימנה שר האוצר על פי המלצת נציגי הענף";

(2) בסעיף קטן (ב), אחרי "בקשר לקבילות פנקסי חשבונות" יבוא "או על החלטת פקיד השומה על פי סעיף 145א";

(3) אחרי סעיף קטן (ד) יבוא:

"(ד) בזונה בערר על פי סעיף 145א רשאית הוועדה להחליט שפקיד השומה אינו רשאי להשתמש בסמכותו לפי הסעיף האמור";

² ק"ת תשל"ג, עמ' 626; תשל"ט, עמ' 426.

או לתאריך אחר שקבע פקיד השומה והקודם לתחילתו של חוק זה, יקבע הנציב כללים לפי שיקול דעתו בדבר דרכי קביעת ערך ההון, הנכסים וההתחייבויות, ובין השאר יקבע שער רכישה ממצע למטבע חוץ לחישוב גידול ההון הנקי על יסוד דו"ח כאמור ורשאי הוא לקבוע שערי רכישה ממוצעים שונים בהתחשב בתקופת עיסוקם של היהלומנים בענף היהלומים.

9. סמכות להחיל הוראות לגבי אבני חן שר האוצר רשאי בצו, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לקבוע שהוראות חוק זה, כולן או מקצתן, יחולו לגבי מי שעסקו או חלק מעסקו עיבוד אבני חן מסוג אודם, ברקת או ספיר, מסחר באותן אבני חן או תיווך בהן, ורשאי הוא לקבוע כי ההוראות יחולו בתנאים ובסייגים שקבע.

(ה) הוראות סעיף זה יחולו על מי שנפטר לפני תום שנת המס 1980, והנציב רשאי להחיל את ההוראות האמורות גם על מי שהוכיח להנחת דעת הנציב שהוא פסק להיות יהלומן לפני המועד האמור מחמת מצוקה כלכלית חמורה.

7. הוראת שעה — מניעת ניכוי של מלאי יהלומן שהוא חברה תעשייתית כמשמעותה בחוק עידוד התעשייה (מסים), תשכ"ט—1969⁸, שבחר לנהל פנקסים במטבע חוץ על פי תקנות מכוח סעיף 130א לפקודה, לא יחייב זכאי בשנת המס 1980 לניכוי בשל מלאי על פי סעיף 5א לחוק האמור.

8. הוראת שעה — קביעת ערך הון וגידולו לעניין דו"חות שיידרשו יהלומנים להגיש לפי סעיף 135 לפקודה ליום ג' בניסן תשל"ט (31 במארס 1979)

⁸ ס"ח תשכ"ט, עמ' 232.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

5 לסעיף

מ. וילנר מציע: בסוף הסעיף, במקום "לא ייחשבו כהכנסה בידיו" יבוא "ייחשבו כהכנסה בידיו ויחוייבו בתשלום מס".

6 לסעיף

ע. אמוראי מציע: למחוק את הסעיף.
מ. וילנר מציע: למחוק את הסעיף.

1 לסעיף

שולמית אלוני מציעה: ייווסף סעיף (ג) האומר: "לאשה ישל לה הכנסה מכוח עבודתה או מרכושה יהיה תיק נפרד במס הכנסה שיכלול דו"ח הכנסותיה ואישה יהיה זכאי לגילוי הכנסתה כפי שיימסר בדו"ח אם בעת הדרישה לגילוי תלויה בבית-המשפט או בבית-דין מוסמך תביעה למזונות בשבילה או בשביל ילדיה או יש לה עילה לתביעה כאמור על פי פסק הדין".

יט. הצעת חוק להארכת תקנון של תקנות-שעת-חירום (שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים), תש"ם—1980

לבטל את התקנות, כולן או מקצתן, או להגביל סמכויות על פיהן.

3 תחילה

תחילתו של חוק זה ביום י"ח באב תש"ם (31 ביולי 1980).

1. הארכת תוקף

תקנון של תקנות-שעת-חירום (שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים), תש"ם—1979¹, מוארך בזה עד יום כ"ב בחשוון תשמ"א (1 בנובמבר 1980).

2. סמכות ביטול לפני המועד

שר הבריאות רשאי בכל עת, בצו שיפורסם ברשומות,

¹ ק"ת תש"ם, עמ' 86, עמ' 256א; ס"ת תש"ם, עמ' 65.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

2 לסעיף

ש. ארבליי-אלמזולינו, מ. עמאר, ה. הרליין ומ. שחל מציעים:

במקום הסעיף יבוא: "שר הבריאות יחיל לאלתר במשא-ומתן עם האיר-גון היציג של העובדים הרנטגנאים וימשיך בו ברציפות עד לסיום הסיכסוך עם עובדי הרנטגן על יסוד קיום איוון בין מקצוע האחות לבין מקצוע הרנטגנאי."

1 לסעיף

ש. ארבליי-אלמזולינו, מ. עמאר, ה. הרליין ומ. שחל מציעים:

במקום "עד יום כ"ב בחשוון תשמ"א (1 בנובמבר 1980)" יבוא "עד יום י"ט באב תש"ם (1 באוגוסט 1980)".

מ. וילנר מציע:

במקום "עד יום כ"ב בחשוון תשמ"א (1 בנובמבר 1980)" יבוא "עד יום כ' בתשרי תשמ"א (30 בספטמבר 1980)".

מ. וילנר מציע :
במקום "י"ח באב תש"ם (31 ביולי 1980)" יבוא "י"ט
באלול תש"ם (31 באוגוסט 1980)".

לסעיף 3
ש. ארבל-אלמוזלינו, מ. עמאר, א. הרליין ומ. שחל
מציעים :
למחוק סעיף זה.

ב. הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון מס' 3), תש"ם—1980

(ב) כספי התוספת שגבו המבטחים כאמור
יועברו לקרן שתוקם לעניין זה ; שר
האוצר ושר התחבורה, בהתייעצות עם שר
המשפטים, יקבעו את דרכי הקמת הקרן
והעברת כספי התוספת אליה וכן, באישור
ועדת הכספים של הכנסת, הנחיות בדבר
דרכי השימוש בכספי הקרן."

1. תיקון סעיף 17
(א) האמור בסעיף 17 לחוק פיצויים לנפגעי תאונות
דרכים, תשל"ה—1975¹, יסומן (א), ובו, אחרי
"לפי פקודת הביטוח" יבוא "לרבות תוספת
למימון פעולות למניעת תאונות דרכים (להלן
— התוספת)".

(ב) אחרי סעיף קטן (א) יבוא :

¹ ס"ח תשל"ה, עמ' 234 ; תשל"ה, עמ' 49 ; תש"ם, עמ' 69.

כא. מסקנות ועדת החוץ והבטחון בעניין הצהרת ראשי הקהילה

האירופית בוונציה

3. ביום ד' בתמוז תש"ם (18 ביוני 1980) העבירה מליאת
הכנסת לוועדת החוץ והבטחון את הצעתם לסדר-היום
שהגישו חברי-הכנסת ג. האוזנר, מ. תלמי, ז. שובל, ב.
הלוי, י. מ. אברמוביץ, ק. כהנא, בן-מאיר ומ. שמיר
בנושא הנ"ל.
הוועדה דנה בנושא זה בישיבותיה עם ראש הממ-
שלה ועם שר החוץ וביום ב' באב תש"ם (15 ביולי 1980)
סיכמה את דיוניה ובאה לידי המסקנות הבאות :

1. ישראל מייחסת חשיבות רבה ליחסיה עם מדינות
הקהילה האירופית ומוסדותיה ומעוניינת בקיומם
התיקין.
2. הוועדה קובעת כי החלטות כנס ונציה בענייני המזרח-
התיכון גרמו מורת-רוח בדעת הציבור בישראל, וב-
מוסדותיה המדיניים. הודעת נציה התפרסמה בעיצומו
של המהלך המדיני לשלום בין ישראל למצרים, על
בסיס הסכמי קמפ-דייוויד, המיועד להוביל להסכמי
שלום נוספים. מאז 1973 לא תרמו מדינות אירופה
לקידום השלום באזורנו וניתן היה לקוות כי כנס
ונציה יביע תמיכה במהלך קמפ-דייוויד ויעודד את
הצטרפותם של הפלשתינאים והירדנים למהלך זה, כדי
לקדם את מאמצי השלום. סיכומי נציה אינם
מעידים על כך.
3. סיכומי ונציה נתקבלו ימים ספורים לאחר החלטות
פת"ח בדמשק שקראו לחיסול היישות הציונית, ול-
מעשה לחיסול מדינת ישראל בנוסח האמנה הפלש-
תינאית. הוועדה רואה בחומרה רבה את העובדה כי
החלטות ונציה התעלמו לחלוטין מן העובדה הזאת
ויש בהן עידוד לאש"פ ומכה לכל בעלי דעות מתונות
בעולם הערבי.
4. הוועדה סבורה כי האינטרסים של אירופה במזרח-
התיכון בתחום הדלק והשיוק הופכים לשיקול עיקרי
במדיניות ה"9' לגבי ישראל והמזרח-התיכון. גישה
זו עלולה להוביל למדיניות קצרת ראות. היא גם
פוגעת באפשרות לראות במדינות ה"9' גורם אויביק-
טיבי ומרמזת על סכנה של מדיניות בנוסח מינכן.
5. למרות הקשרים המסורתיים בין הקהילה האירופית
לישראל פעלו מדינות ה"9' בלי לקיים מגע הזוק עם
ישראל ובלי להתחשב ברגישותה המוצדקת לענייני
בטחונה. הוועדה קוראת למדינות הקהילה האירופית,
למשלות ולדעת הציבור, כי יעבירו תחת שבט הבי-
קורת את החלטות ונציה וישמרו על קו מאוזן וצודק
במדיניותן במזרח-התיכון.

כב. מסקנות ועדת החוץ והבטחון בנושא החלטת מועצת אירופה

על המצב במזרח-התיכון

1. הכנסת מביעה את אכזבתה הקשה מן ההחלטה
הבלתי-מאוזנת שקיבלה מועצת אירופה בישיבתה
מיום 24 באפריל 1980 בעניין המזרח-התיכון אשר
מתבטאת בארבעה רכיבים :
א. הקביעה שהסכמי קמפ-דייוויד אינם עדיין בסיס
להסכם כולל במזרח-התיכון הנה במקרה הטוב
ביום י"ג בסיוון תש"ם (28 במאי 1980) העבירה
מליאת הכנסת לוועדת החוץ והבטחון את הצעה לסדר-
היום שהגיש חברי-הכנסת מ. חריש בנושא הנ"ל.
ועדת החוץ והבטחון דנה בהצעה זו בהשתתפות שר
החוץ וביום ב' באב תש"ם (15 ביולי 1980) סיכמה את
דיוניה ובאה לידי המסקנות הבאות :

משותף, מקובלת על מדינות ערב, ישראל, ארצות-הברית, ברית-המועצות, ארצות העולם השלישי ועד להחלטות האחרונות, היתה מקובלת על אירופה — הינה חסרה תבונה מדינית. ביטול בסיס מוסכם זה, מרחיק את סיכויי השלום ומגביר את סכנת העימות במזרח-התיכון.

2. הכנסת מודעת לעובדה שהחלטת מועצת אירופה מושפעת מאינטרסים אירופיים בתחומי אספקת הנפט, מהמאמץ להשיג חסינות מפני פעולת טרור בתחומי מדינות אירופה, והיא כניעה לעוצמה הפיננסית של מדינות מפקות נפט. עם זאת אין גם להתעלם מהלכיי הרוח המושפעים מגורמים רבים בדעת-הקהל באירופה אשר אינם מבינים או אינם מקבלים על-פי עקרונותיהם, חלקים שונים במדיניותה של ממשלת ישראל.
3. פעילותנו השיגרית והמגובלת במועצת אירופה ומי-עוט מאמצינו בזירה זאת למרות החמרת מצבה של ישראל בזירה הבין-לאומית, לא היה בהם כדי לעצור בעד הסחף בקרב גורמים ידידותיים לישראל בפורום נכבד זה.

בלתי-הוגנת וחסרת איוון, כאשר היא נקבעת שנה בלבד לאחר חתימת חוזה השלום, וכאשר תהליכי משא-ומתן, לרבות תהליכים בהם מעוררת אירופה המערבית, כדוגמת הסכמי הלינינקי וסאלט, נמשכים תקופות של שנים ובתוצאות פחותות.

- ב. הגינוי הישיר והתקיף של מדיניות ההתיישבות של ישראל עומד בסתירה חדה לעובדה שהמועצה נמנעה מלגנות באופן ישיר וחזי-משמעי את פעולות הטרור של אש"פ נגד אזרחים וילדים, ומן קצר בלבד לאחר ההתקפה על בית-ילדים בקיבוץ משגב-עם.
- ג. העמדתה של מדינת ישראל במעמד זה ומקביל עם אירגון הטרור אש"פ, אשר מטרתו המוצהרת באמנתו היא חיסולה של ישראל ושליטת זכות קיומה.
- ד. הקריאה לשינוי החלטת מועצת הבטחון 242 — ההחלטה היחידה של האו"ם אשר בפירושה השונים מהווה עד כה בסיס למשא-ומתן לשלום

בג. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא התפרעות באסיפה באוניברסיטה העברית

המשמעת הגישה תקנון מחודש, אך התקנון חייב לקבל את אישור הוועדה המתמדת, מיד בתחילת שנת הלימודים תשמ"א.

בתקנון נכללו סעיפים המאפשרים טיפול מהיר ועיל במקרי התפרעויות בקאמפוס כמצויין בסעיף ד' של המסקנות הנ"ל.

בכבוד רב,

וזולון המר

שר החינוך והתרבות

לכבוד

מר יצחק ברמן

יושב-ראש הכנסת

נכבדי,

על פי סעיף 85 לתקנון הכנסת אני מביא להלן את פעולות האוניברסיטה המתייחסות למסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא התפרעות באסיפה באוניברסיטה העברית.

הוועדה שהוקמה באוניברסיטה לשינוי ועידכון תקנון

העתיק: השר משה נסים.

חברת-הכנסת א. נמיר, יושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות.

* הונחו על שולחן הכנסת ביום י"ג בטבת תשמ"ם (2 בינואר 1980).

כד. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא ממצאי דוח הפרופסור מינקוביץ על מערכת החינוך *

מערכת דיווח שתאפשר קבלת מידע של התחלקות המשאבים בין הטעונים טיפוח ואחרים בכל אחת מיחידות המשרד. דיווחים אלה ישמשו הן את היחידות עצמן והן את הנהלת המשרד לעיצוב המדיניות ומעקב אחר ביצועה.

הוחלט על הקמת ועדה שתבדוק את ההשתמעויות הנוגעות לאינטגרציה בחינוך היסודי מבחינת המדיניות החינוכית ומבחינת כלכלית ואירגונית.

בנושא תקן השירות יש יתרון ניכר לבתי-הספר הטעונים טיפוח. הוחלט לפתח מערך יעיל של תכנון ודיווח בתחום זה.

לכבוד

מר יצחק ברמן

יושב-ראש הכנסת

נכבדי,

על-פי סעיף 85 לתקנון הכנסת אני מפרט להלן את הפעולות במשרדנו המתייחסות למסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא ממצאי דוח הפרופסור מינקוביץ על מערכת החינוך.

א. משאבים

לסעיף 3 — המזכירות הסדוגית החליטה על

* הונחו על שולחן הכנסת ביום י"ג בטבת תשמ"ם (2 בינואר 1980).

הכרת התלמיד הטעון טיפוח מופיעה בנושא משנה במסגרת מקצועות לימוד.

נתקיימו השתלמויות למדריכים פדגוגיים בנושא הוראה משקמת. ב־40 בתי־מדרש למורים וגננות נלמדת שיטת ההעשרה האינסטרומנטאלית ויסודותיה העיוניים. כמו כן הוחלט בשנת תש"ם בהוראת הנושא פיתוח חשיבה על־פי שיטת דה־בונו.

במסגרת ההתנסות בעבודה מעשית מופנים תלמידי הסמינרים אל בתי־ספר שבהם לומדים תלמידים הטעונים טיפוח.

בשנת הלימודים תש"ם הוחל בשילוב תלמידי סמינרים בפדגוגיקת ההזנחת פרו"ח (פרוייקט חובכים). במסגרת הפרוייקט משמש תלמיד הסמינר כחונך במשך שנת־לימודים שלמה לתלמיד הטעון טיפוח. תלמידי הסמינר זוכים להדרכה של מדריכים פדגוגיים וכן מתקיימות סדנאות שבהן מבררים שאלות הנוגעות לקידומם של תלמידי הטעונים טיפוח.

בתש"מ"א תקיף הפעולה כ־300 תלמידי סמינר. בהדרגה תורחב הפעולה. השאיפה היא להרחיב ולהעמיק את הטיפול בנושא הן במישור העיוני והן במישור המעשי.

נעשים מאמצים בכיוון של הדגשת מערכת הטיפוח בתכניות הלימודים בבתי־הספר לחינוך.

במגמות לייעוץ וחינוך מיוחד מדגש עניין האיבחון והרקע של התלמיד הטעון טיפוח.

ד. מורים

לסעיף 1 — משרדנו מקיים מערכת מסופעת של תמריצים לעודד עובדי הוראה לעבור לערי הפיתוח ולהורות במוסדות שלהם.

בשנת תש"ם השקיע המשרד בנושא זה למעלה מ־350 מיליון לירות שניתנו בתוספות שכר לכ־6,000 מורים מוסמכים חושבי ישובי הפיתוח. בנוסף לכך משרדנו סיכסד מאות משתתפות בהשתתפות בשכר דירה ובהוצאות השתלמויות באוניברסיטאות.

לסעיף 2 — בשנים האחרונות התהדרו הקשרים בין המשרד וועדת ההורים המרכזי ובין המחוזות והעדי ההורים העירוניים, כדי להבטיח מעורבות של ההורים בפעילות בתי־הספר ובינאות חינוכיות בתחום החינוך המשלים והבלתי־פורמאלי. עבודת צוותי ההיגוי בישובי תכנית הרווחה החינוכית ביסודם הוותנה על ראיית בתי־הספר כמוקד פעילות בחיי הקהילה ומשתתפים בעבודתם בצורה סדירה נציגי הקהילות והרשויות המקומיות.

לסעיף 3 — האוניברסיטאות משתפות את עצמן בסיוע פעיל לבתי־ספר הטעונים טיפוח בהפעלת שיטות הוראה, תכניות לימודים ואמצעי טיפוח מיוחדים. נעשים מאמצים להגביר את הפעילות בנושא זה.

ה. הכשרת מנהלים

בשנת תש"ם נפתחו לראשונה קורסים להכשרת מנהלים לבתי־ספר במערכת החינוך בשיתוף עם בתי־הספר לחינוך של המוסדות להשכלה גבוהה. מספר עובדי הוראה המשתתפים בקורסים אלה תגיע

כדי לספק את צרכי ההדרכה של ישובים מרוחקים, הוחלט לאפשר גנידותם של מדריכים בין־מוסדיים הפועלים מחוץ לאזור מגוריהם.

לסעיף 4 — עם קבלת תיקון 11 לחוק לימוד חובה על־ידי הכנסת הכרונו על פטור מלא משכר לימוד לגילאי 3—4 בגניילדים טרום חובה בכל ערי הפיתוח. תכנית הרווחה החינוכית ותכנית השיקום החברתי בישובי שיקום השכונות מורמות משאבים במידת הצורך לגילאי החינוך הרך ולהבטחת שיעורי למידה מלאים בגני טרום־חובה.

לסעיף 5 — בתיאום עם משרד האוצר הופעלו במערכת החינוך בתש"ם 600 כיתות נוספות של יום חינוך ארוך. עד עתה פועלות במערכת החינוך כ־1,700 כיתות במתכונת יום חינוך ארוך בערי פיתוח ובבתי־הספר כשהתלמידים הטעונים טיפוח בהם מגיעים ל־60%. בשנת הלימודים תש"מ"א יפעל יום חינוך ארוך ב־30 שכונות, שבהן 80 בתי־ספר ו־869 כיתות.

ב. תכניות לימודים

לסעיף 1 — הוחלט שבכל מקצוע ולכל שכבת גיל יוגדרו מושגי היסוד והמיומנויות הבסיסיות, שיהיו בבחינת גרעין התכנית שאין לוותר עליו. המושגים והמיומנויות שייכללו בגרעין יפורטו ככל האפשר כדי לאפשר הבנה של הדרישות המצופות. ועדות התכניות שבאנף לתכניות לימודים יגדירו את גרעין התכנית ויפעלו למען ייצוגו בתכנית הלימודים.

המוכרות הפדגוגית, באמצעות ועדת ההפעלה והפיקוח, תעשה להדגשת גרעין התכנית בהפעלת תכניות הלימודים במערכת החינוך. תיערך תוכנית לימודים להוראת העברית לכיתה א'.

לסעיף 2 — האנף לתכניות לימודים ישים דגש על פיתוח תכניות לימודים מיוחדות לטעונים טיפוח במקצועות השונים. כל חומר לימודי יידבק אם אופיו מצריך הכנה מיוחדת לאלה הטעונים טיפוח.

לסעיף 3 — האנף לתכניות לימודים יגביר את ההנחיה של בתי־ספר הטעונים טיפוח בקליטת תכניות חדשות. כמו כן יתן את הדעת לבעיה של הוראה בכיתה הטרונגית ויערך להכנת חומר מתאים לכיתות הטרונגיות.

ג. התלמיד ומשפחתו

לסעיף 1 — בשנתיים האחרונות הוקמה רשת תהיל"ה (תכנית השכלה ייחודית ללומד המבוגר), להקניית לימודי יסוד למבוגרים. ב־35 מרכזים שפעלו בכל רחבי הארץ למדו כ־7,000 לומדים (ברובם המכריע לומדות).

המעקב אחר התוצאות מצביע על שינויים בהרגלי למידה של האימהות הלומדות, המשפיעים על גישתם של ילדיהן ללימודים.

לסעיף 2 — בבתי־המדרש למורים וגננות לומדים התלמידים להכיר את נושא הטיפוח בשתי דרכים עיקריות:

במסגרת הלימודים העיוניים, ובמסגרת ההתנסות המעשית במוסדות החינוך (בחינוך הפורמאלי ובחינוך הבלתי־פורמאלי).

פתח והולך בין ערי הפיתוח ושכונות המצוקה עם ההתיישבות הוותיקה. וכן בתחום ההתנדבות השיתוף קיים זה מספר שנים.

בחינוך הפורמאלי יש כמה תופעות ברורות המציינות ביעות על התחלה של לימוד משותף במספר מוסדות חינוך של הקיבוצים, אשר בהם משתתפים תלמידים מישובים חלשים, ממושבים שאינם שייכים לזרם הקיבוצי. משרדנו אינו מהמיץ כל הזדמנות לנסות ולשכנע לימודים משותפים. אולם כדי לקדם את המגמה אין להסתפק רק בכוח השיכנוע של אנשי החינוך, אלא יש צורך גם לקבל חינוך והשראה מהתנועות המיישבות במקום.

בכבוד רב,

ובלון המר
שר החינוך והתרבות

לכ"ו 190. רובם מבתי-ספר בהם לומדים הטעונים טיפוח.

לקראת תשמ"א נערך המשרד להכפלת מספר עובדי ההוראה המכשירים את עצמם לניהול מוסדות חינוך כשלמנהלים ממוסדות בהם לומדים תלמידים הטעונים טיפוח ניתנת עדיפות בקבלה לקורסים אלה. כדי לעודד עובדי ההוראה ליטול על עצמם עומס לימודים ברמה אקדמית, תוך כדי שירות, מאפשר המשרד לעובדי ההוראה אלה להעדר עד יומיים בשבוע לצורך לימודים; משלם את שכר הלימוד לאונברסיטאות; מפחית משיעור משרתם של חמש שעות שבועיות מבלי שנפגע שכרם הרגיל; מוסיף חמש שעות תקן לבית-הספר לממלא-מקום המנהל בעת העדרו.

לפרק (ו)

בחינוך הבלתי-פורמאלי קיים שיתוף ושילוב מת-

העתק: השר משה נסים.

חברת-הכנסת א. נמיר, יושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות.

כה. מסקנות-ביניים של ועדת הכלכלה בעניין הפעלה מחדש של בית-החרושת לסוכר בעפולה

- הכנסת החליטה בישיבתה מיום ג' בתמוז תשמ" (17 ביוני 1980) להעביר לוועדת הכלכלה הצעה לסדר-היום שהגיש חבר-הכנסת ע. הדר בנושא הנ"ל. תמצית ההצעה הייתה כי השתנו ההנחות ועליהן התבססה ההחלטה שהביאה לסגירת מפעלי הסוכר ולכן יש לבחון את ההחלטה מחדש. ועדת הכלכלה, לאחר ששמעה את נציגי משרד האוצר, נציגי משרד החקלאות, נציגי משרד התעשייה, המסחר והתיירות וכן את נציגי מגדלי סלק סוכר, ראש העיר עפולה ונציגי מועצת הפועלים, וקיבלה חומר בכתב, באה לידי מסקנות-ביניים הבאות:
- א. לפנות לשר האוצר, שר התעשייה, המסחר והתיירות ושר החקלאות, לבחון מחדש ובהקדם את אפשרות חידוש ייצור הסוכר בבית-החרושת בעפולה, נוכח מגמות העלייה במחירי הסוכר בעולם האפשרות לייצורו של כוהל, שיקולי המשק הלאומי, צרכי החקלאות והתעסוקה בעפולה.
- ב. בחינה זו תיעשה על בסיס הימנעות מיבוא סוכר בתנאי היצף.
- ג. הוועדה מבקשת משר האוצר, שר התעשייה המסחר והתיירות לדווח לה תוך זמן קצר על ממצאי בחינתם.

כו. מסקנות הוועדה המשדתפת של ועדת החינוך והתרבות וועדת העבודה והרווחה בנושא החינוך המיוחד

- ואלה מסקנות הוועדה:
1. הוועדה ממליצה על הקמת רשות-גג לטיפול במגבל ובחירי. הוועדה ממליצה כי מסגרת זו תכלול את כל הגופים המטפלים היום בנושא החינוך המיוחד וזו תהיה כתובת אחת לילד ולהוריו. יש לשאוף להקמת רשות-גג וכי המדור הממלכתי לחינוך מיוחד יהיה אחראי גם לפיקוח על מוסדות פרטיים וציבוריים ויכלול אותו בתחום סמכותו.
 2. הוועדה מדגישה את חשיבות איבחון הילדים הזקוקים לחינוך מיוחד בראשית לימודיהם, ולכן ממליצה הוועדה לזרז את קבלת הצעת החוק הפרטית של חבר-הכנסת י. יצחקי, הצעה הנמצאת בסיום הקריאה הראשונה, אשר בו אובחן כי הילדים הם אכן קשי-חינוך ובעלי-מסם.
 3. הוועדה ממליצה לאשר גם את הסעיף הנוסף בחוק זה לפיו יוכן הילדים למסגרת חינוכית החל בגיל האיבחון בישיבת מליאת הכנסת מיום ט"ו בתמוז תשל"ט (11 ביולי 1979) הועברה לדיון בוועדה המשותפת של ועדת החינוך והתרבות ועדת העבודה והרווחה הצעה לסדר-היום שהגיש חבר-הכנסת י. יצחקי בנושא הנ"ל.
- הוועדה המשותפת דנה בנושא תשע ישיבות ובמהלכן שמעה עדויות מפי נציגי משרד החינוך והתרבות, נציגי ועדי הורים, מנהלי מעונות ומוסדות למפגרים, מנהלי בתי-ספר מיוחדים, מורים לחינוך מיוחד, אגודות החרשים, נציגי אגודות וולונטריות, נציגי מרכזים לבריאות-הנפש, נציגי הוועד המכין של שנת הילד הבינלאומית וכל המפקחים על החינוך המיוחד.
- הוועדה מציינת שאין שום תיאום בין משרדי הממשלה השונים המטפלים בילדים חריגים כגון מופרעים, מפגרים, נכים, בעלי הפרעות אורגאניות וילדים אחרים הזקוקים לחינוך מיוחד. הוועדה מציינת שמשרד החינוך והתרבות ומשרדי הרווחה האחרים מודעים לעומק בעייתם של הילדים החריגים.

מאשר 15 תלמידים לערך, ובמקרה שהחייגות קשה — לא יותר מאשר 5 תלמידים.

12. הוועדה מציינת את חשיבות המקצועות הפארה רפואיים: טיפול פסיכולוגי, טיפול בקשיי דיבור ושמיעה, טיפול בקשיים מוטוריים, טיפול בקשיי תפישה, לרבות טיפול באמצעות ריפוי בעיסוק.

13. הוועדה מציינת כי האמצעים שנוכרו בסעיף 12 הם אמצעים חשובים ביותר לשם חינוכם ושיקומם של הילדים החריגים.

14. הוועדה התרשמה מכך שהעיסוק במלאכות ייד, בספורט ובחקלאות הם גורמים חיוניים בחינוכם של ילדים חריגים. אי לזאת ממליצה הוועדה שהחל בשלב הראשון של חינוכם ישולב החינוך במלאכות ייד, בספורט ובחקלאות — דבר שעשוי להוות בעתיד בסיס למשלח ייד.

15. הוועדה מביעה דעתה שאם בית-הספר המיוחד אינו יכול לספק הדרכה מקצועית נאותה, מן הראוי ליוזם שיעורי השלמה וקורסי הכשרה לחניכים החריגים ולאפשר להם נוכחות בהם במשך פרק זמן מתאים.

16. הוועדה ממליצה כי שכרם של המטפלים, המורים, המנהלים והמפקחים בחינוך המיוחד יהלום את קשיי משימתם ויאפשר להם השתלמות נוספת, כפי שתירש מהם.

17. הוועדה מחווה דעתה כי רצוי שהמנהלים והמפקחים על החינוך המיוחד ייבחרו, במידת האפשר, מתוך שורות המורים לחינוך זה.

18. הוועדה קובעת כי יש לשמור על עקרון התקן הפתוח — זכותו של כל ילד לקבל שירות.

19. הוועדה ממליצה כי יש לתגבר את מערכת החינוך המיוחד במיגור הערבי.

20. הוועדה ממליצה על הקמת אירגון-גג לטיפול במובגל ובחריג שבו תרוכז גם מדיניות ההסברה בנושא החינוך המיוחד.

21. הוועדה הגיעה לכלל מסקנה כי יש להקים לשכת הדרכה להורים של ילדים חריגים.

22. הוועדה ממליצה כי אירגוני המתנדבים השונים יפעלו גם הם להתארגן במסגרת גג עירונית שתטפל בכל הקשור לחינוך המיוחד; מסגרת זו תכלול את כל הגופים המתנדבים המטפלים בחינוך המיוחד.

23. הוועדה ממליצה כי ילדים שעברו עבירות חמורות לפני גיל 14, ייכללו במערכת החינוך המיוחד.

24. הוועדה ממליצה בפני משרד החינוך והתרבות לפרסם ספר על תולדות החינוך המיוחד בישראל.

25. הוועדה מבקשת ממשרדי הממשלה המוזכרים כאן לדווח לה תוך שישה חודשים על היערכותם לביצוע מסקנות אלו.

ובנוסף למערכת הלימודית והטיפולית הרגילה יקבלו גם טיפול פסיכולוגי, טיפול בקשיי דיבור ושמיעה, טיפול בקשיים מוטוריים וטיפול בקשיי תפישה, לרבות ריפוי בעיסוק, הדרושים לעצם שיקומם של הילדים.

4. הוועדה מחווה את דעתה שההחלטה להוציא ילד מבית-ספר רגיל וכן בחירת כיתו או בית-ספר מיוחד, שאליו ישלח הילד, היא בסמכותם של שלטונות החינוך, בהסכמתם של הורי הילד; חובתם של שלטונות החינוך לערוך תקופת תצפית בילד, לפני ביצוע ההחלטה.

5. הוועדה מציינת שלילדים חריגים לכל סוגיהם זכות שווה לחינוך כליליים אחרים; מכאן שהחובתם של שלטונות החינוך היא לספק להם חינוך המתאים לצרכיהם.

6. הוועדה תובעת שבאותן עיריות ומועצות מקומיות שבהן מערכת החינוך המיוחד מגיעה להרחבה מתאימה — יוקם מדור מיוחד במערכת החינוך שיתרום לפיתוח החינוך בין סוגי הילדים החריגים.

7. הוועדה קובעת כי יש לשוות אופי מגוון יותר לכיתות ולמבנים של החינוך המיוחד, מפאת השוני הרב בצורות החריגות וכן בשל הנסיבות המיוחדות של כל סוג וסוג.

8. הוועדה מביעה את דעתה שלילדים חריגים באופן חמור ביותר, כגון רמת מישכל נמוכה ביותר, ילדים בעלי פיגור עמוק או נפגעים מפגיעה נפשית עמוקה, ואשר לגביהם לא נמצא פתרון במסגרת החינוך המיוחד — יש להעדיף מוסדות פנימיונים בייחוד לגבי אותם מקומות שמגוררי ההורים רחוקים מבית-הספר המיוחד, או שתנאי הבית אינם רצויים או שהפיגור השכלי מלווה בהפרעות בהתנהגות.

9. הוועדה ממליצה שבמקומות קטנים או בישובים המרוחקים זה מזה, שבהם אי-אפשר לפתוח כיתות או בתי-ספר מיוחדים — יש להביא בחשבון את אחת האפשרויות הבאות:

א. הדרכה אינדיבידואלית בכיתות רגילות;

ב. פתיחת כיתות או בית-ספר מיוחד בעיר הקרובה ביותר, בתנאי שתסופק תחבורה נאותה, ואם אפשר — גם ארוחת צהריים;

ג. הדרכה בבית על-ידי מורים בודדים;

ד. חינוך בבתי-ספר פנימיונים.

10. הוועדה מדגישה שחינוכם של הילדים החריגים צריך להיות פונקציונאלי ומוחשי; על כן רצוי להשתמש בפעילויות הורשיות הכונה מעשית ומאפשרות רכישת מיומנויות יסודיות.

11. הוועדה ממליצה לפני משרד החינוך והתרבות שבמידת האפשר לא יהיה מורה אחד ממונה על יותר

כו. מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא המחסור באחיות כבתי-חולים

הוועדה דנה בנושא בארבע ישיבות, שבהן שמעה את מנכ"ל משרד הבריאות, את הפרופסור הראל, מנהל בתי-החולים של תל-אביב, את נציגי הסתדרות האחים והאחיות ואת נציגי משרד האוצר.

מליאת הכנסת העבירה לוועדת העבודה והרווחה ביום ו' בטבת תש"ם (26 בדצמבר 1979) את ההצעות לסדר-היום שהגישו חברי-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו, ש. דורון, מ. וירשובסקי ומ. וילנר בנושא הנ"ל.

במערכת הבריאות הממשלתית. קיצוץ של 6% במערכת הממשלתית פירושו קיצוץ בכ"1,200 תקנים; כ"1,400 תקנים יקוצצו בקופת-החולים הכללית, מתוך מערכת של כ"27 אלף. פרטי הקיצוץ במערכת הממשלתית ייקבעו על-ידי משרד הבריאות ולא על-ידי משרד האוצר, כשמגמת המשרד לדברי השר היא ללכת בדרך של ביטול פונקציות ולא בדרך של פיטורים אישיים. השר הסביר כי המשרד מעבד בימים אלה תכנית בדרך פירוש הקיצוצים בכל בית-חולים, ועם השלמת תכניתו הספציפית משוחרר בית-החולים מן ההקפאה.

בסיום דיוניה באה הוועדה לידי המסקנות הבאות:

- ועדת העבודה והרווחה רושמת לפנייה את הודעת שר הבריאות כי מתנהל משא-ומתן עם כל בית-חולים בדבר מסגרת הקיצוצים בו, וכל בית-חולים שהמשא-ומתן איתו מסתיים — משוחרר מן ההקפאה של ה-19 בנובמבר 1979. למעשה כבר הופשרה ההקפאה כמעט כולה. הוועדה ממליצה לפני שר הבריאות לפעול לסיומם המהיר של הדיונים כדי לאפשר למערכת הבריאות לתפקד כהלכה תוך הסרת חוסר הוודאות בדבר תקני כוח-האדם העומדים לרשותה.

- ועדת העבודה והרווחה סבורה כי ניתן לנצל את האילוצים התקציביים המחייבים קיצוץ בתקציבי מערכת הבריאות לדיון יסודי על היערכות חרשה ומקיפה של המערכת כולה, תוך התאמת התקנים לצרכים ולאפשרויות, לטובת המערכת והנוקקים לה. הוועדה ממליצה לפני שר הבריאות לזרז את הדיונים על פיתוח מערכת אישפוז אזורית, תוך השוואת השירותים תים וביטול כפילויות בכל אזורי הארץ, הן כפילויות של משאבים וציוד, והן כפילויות של כוח-אדם, הן כפילויות בשירותים של בתי-חולים שונים והן כפילוי יות בתוך בית-חולים אחד. בין היתר: א) על-ידי ויסות והסבת מיטות או מחלקות שיימצאו מיותרות בבתי-חולים — למיטות נדרשות, בעיקר בענף הגרי-אטרית. ב) על-ידי הנגת משמרת שנייה בשירותים השונים של בתי-החולים כגון מעבדות, רנטגן וכיוצא בזה.

- הוועדה מביעה דאגתה נוכח שר העבודה שלמרות הנסיונות החוזרים ונשנים מצד שר הבריאות ומצד ההסתדרות טרם נמצא פתרון לבעיית שכיתות עובדי הרנטגן. הוועדה ממליצה לפני שר הבריאות להמשיך בהידברות עם ההסתדרות במגמה למצוא בהקדם פתרון הולם לנושא.

- הוועדה ממליצה לפני שר העבודה והרווחה, בשיתוף עם שר הבריאות, לדאוג להכנת תכנית לקליטתם בעבודה חלופה של עובדים שייפלטו מן המערכת בעקבות הקיצוצים.

- הוועדה חוזרת על מסקנותיה שהונחו על שולחן הכנסת ביום "באב תש"ל" (31 ביולי 1979) בנושא "המח"סור באחיות, בסעיפים הבאים:

א. סעיף 2 — המביע הערכה לעבודתם של האחיות בכל המגזרים, הנעשית במסירות ובנאמנות, בתנאים קשים ותוך דאגה לחיי אדם.

ב. סעיף 8 — הממליץ לפני שר הבריאות ושר האוצר:

(א) לבדוק את תקני הסייעוד במגזרים השונים,

המציעה, חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו, הסבירה את הרקע להצעתה: הוראת שר האוצר בדבר הקפאת כוח-האדם בבתי-החולים למצבה מקרית שהיתה ביום 19 בנובמבר 1979, ואיי-מילוי תקנים שהתפנו מאו. המצב החמיר עוד יותר עקב העובדה שההקפאה לא התפרשה בצורה אחידה על פני המערכת. כך יצא שעקב יציאת מספר אחיות לחופשות לידה, ההשתלמויות וכו' נוצר מצב שמחלקות שלמות בבתי-חולים שותקו בגלל חוסר אחיות, כל זה לאחר שרק לאחרונה החלו תקני האחיות בבתי-החולים להתמלא בעקבות הכרת מקצוע האחות בבתי-החולים כמקצוע מועדף במאמץ למנוע את נשירתן. מצב דומה חל גם לגבי רופאים-מתמחים וסטאג'רים לרפואה שסיימו את תפקידם לאחר תאריך ההקפאה ולא ניתן לקבל אחרים במקומם.

מנכ"ל משרד הבריאות הפרופסור מודן הסביר את ההוראה לקצץ 6% במצבת כוח-האדם בבתי-החולים על רקע מדיניות הממשלה בתחום הקיצוצים בתקציב. הוא הטעים כי בכוננת המשרד בעת ביצוע הקיצוצים להימנע ככל האפשר מפגיעה בבתי-חולים היקפיים ולפעול בעיקר על-ידי היטול כפילויות. הוא טען כי ההקפאה מ-19 בנובמבר 1979 היא זמנית, עד שייקבעו הכללים ליישום החלטת הממשלה לקיצוץ של 6%.

בנושא תלמידי הרפואה עמד הפרופסור מודן על העובדה שבתי-הספר לרפואה בארץ מוציאים מדי שנה מספר רב של מתמחים ברפואה שקשה לקלוט את כולם במערכת; בתי-הספר לרפואה המכשירים כיום סטודנטים לרפואה כללית ללא התחשבות בצרכי הארץ וכן הסטודנטים הישראליים שלמדו בחוץ-לארץ וחוזרים ארצה יצרו מצב של עודף היצע על הביקוש למתמחים וסטאג'רים לרפואה. משרד הבריאות פועל ביחד עם האוניברסיטאות כדי להעביר חלק מהמשאבים המופנים כיום ללימודי רפואה למקצועות רפואיים נדרשים אחרים, כמו רפואת-שיניים.

פרופ' מודן הסביר את תכנית המשרד להנהיג מערכת בריאות אזורית, שתחסוך משאבים וכוח-אדם ותייעל את המערכת כולה, תוך שילוב בין בתי-החולים והרפואה הקהילתית.

הפרופסור הראל עמד על הניידות הרבה של עובדים במערכת הבריאות, בעיקר אצל אחיות, שאיננה מאפשרת הקפאה אוטומאטית של תקנים, ועל הספציאליזציה במקצוע הרפואה המקשה על ניידות מתפקיד לתפקיד בתוך המערכת.

נציגי הסתדרות האחים והאחיות ונציגי משרד הב-ריאות פירטו את הקשיים שבהם נתקלת המערכת עקב הקפאת התקנים וטענו כי הקפאת התקנים וחוסר האפשרות לחליף עובדים מועמדים לפיטורים בעובדים טובים יותר יוצרים פער לא רק בכמות אלא גם באיכות.

נציג משרד האוצר הסביר את החלטת הממשלה בדבר קיצוץ של 6% בתקני כוח-האדם בשירות הציבורי. הוא טען כי שיעור כוח-האדם לכל מיטה בבתי-החולים בארץ הוא מהגבוהים בעולם, אם כי ההתפלגות איננה אחידה בכל המקצועות הרפואיים ובכל בתי-החולים. פרטי הקיצוץ הסופי של 6% בתקנים ייקבעו לדבריו תוך תיאום עם מערכת הבריאות ועם נציגי כל מקצוע.

שר הבריאות מר א. שוסטק מסר לוועדה על הקמת ועדה לקביעת פרטי הקיצוצים במערכת הבריאות. במערכת כולה מועסקים כיום כ"50 אלף איש, מהם כ"19 אלף

ג. סעיף 10, המחייב את המגמה לצמצם ככל האפשר את הצורך באישפון, על-ידי המשך ורצף מתן הטיפול בחולה במסגרת המשפחה והקהילה. בכך ניתן יהיה גם לצמצם במספר תקני האחיות בבתי-החולים.

6. הוועדה מבקשת משר הבריאות לדווח לה תוך שישה חודשים על תוצאות המשאומתן בדבר הקיצוצים בתקציבי שירותי הבריאות ומצב תקני האחיות והמצבה בבתי-החולים.

כדי למצות טוב יותר את הפוטנציאל המקצועי של האחיות, תוך רצינואליזציה בה"לוקת התפקידים בהתאם לרמות השונות ותוך ויסות הולם של כוחי-האדם הסיעודי במדינה ויעול עבודתו ;

(ב) להקצות תקנים לעובדי מינהל ומשק אשר ימלאו פונקציות הנעשות כיום על-ידי אחיות מוסמכות.

כה. מסקנות ועדת החוץ והבטחון בנושא הענישה קולקטיבית וסביבתית בגדה

שמירה קפדנית על הסדר הציבורי ועל אכיפת החוק תיעשה ללא אבחנה בין אזרחי ישראל לבין תושבי השטחים.

4. הוועדה מודעת לצורך בנקיטת אמצעי ענישה, בין משפטיים ובין מינהליים, לגבי אלה המפירים את החוק ואת הסדר הציבורי בשטחים. יש לנקוט אמצעים אלה כלפי מי שהשתתפו בפועל בהפרת החוק או הסדר הציבורי ומסיעיהם.

5. הוועדה מודעת לצורך בהטלת עוצר והגבלות אחרות של חופש התנועה כדי להקל על שלטונות הבטחון למצוא עבריינים ומתפרעים ולהשליט שמירת חוק. הוועדה סוברת כי ראוי הדבר שהעוצר לא יימשך מעל לדרוש וכי במהלך העוצר תינתן שהות מספקת לתושבים להצטייד במוון ובמצרכים חיוניים.

ביום י"ג בסיוון תש"ם (28 במאי 1980) החליטה הכנסת להעביר לוועדת החוץ והבטחון את ההצעה לסדר-היום שהגישו חברי-הכנסת ש. טולידאנו ומ. תלמי בנושא הנ"ל.

הוועדה דנה בהצעה זו במספר ישיבות וביום ט"ז באב תש"ם (29 ביולי 1980) סיכמה את דיוניה ובאה לידי המסקנות הבאות :

1. על המימשל הישראלי ביהודה, שומרון ועזה מוטלת החובה לקיים את הסדר הציבורי, את חופש התנועה בדרכים ואת הבטחון של התושבים.
2. הוועדה מביעה את הערכתה לרשויות המימשל הצבאי ולאנשיו הממלאים את תפקידם הקשה בנסיבות קשות ביותר.
3. הוועדה קובעת כי עקרון שלטון החוק מחייב כי

כט. מסקנות ועדת החוץ והבטחון בנושא החלטת מועצת הבטחון

לטה באמת ההיסטורית ובצדק הבין-לאומי בבואה לכלול את ירושלים במושג של "שטחים ערביים". ירושלים, בירת הנצח של ישראל בה העם היהודי מהווה רוב גדל והולך במשך 100 שנה, מוצגת בהחלטת מועצת הבטחון כנתונה לחלוקה מחדש. מניו וגמור עם הכנסת למנוע דבר זה ולהבטיח את שלמותה של ירושלים ומעמדה כבירת ישראל — לדור דור.

4. שעה שהחלטת מועצת הבטחון מעבירה בשבט הביקורת פעולות ישראליות מסויימות היא מתעלמת ממסע הטרור והאיבה המנוהל על-ידי אירגון אש"פ שתכ"ליתו "חיסול" מדינה חברה באו"ם — שכל שאר חברי או"ם מצויים על-פי המגילה לשקוד על כיבוד ריבונותה ועצמאותה.

5. הכנסת רושמת לפניו בצער שמועצת הבטחון על פי הרכבה ונטיית מדיניותה הפכה מכשיר לקידום האיבה והתוקפנות נגד מדינת ישראל, בניגוד לאחריות המוטלת עליה במגילה ל"חיוק השלום והבטחון הבין-לאומיים".

6. הכנסת מביעה מורת-רוחה על כך שממשלת ארצות-הברית הממלאת תפקיד חיוני במהלכי השלום על פי הסכמי קמפ-דייוויד לא התנגדה לקבלת החלטה המנוגדת בהליכי קמפ-דייוויד והנוגדת את החלטת מועצת הבטחון 242.

ביום כ"ז בסיוון תש"ם (11 ביוני 1980) החליטה הכנסת להעביר לוועדת החוץ והבטחון את ההצעה לסדר-היום שהגישו חברי-הכנסת ג. האוזנר, ק. כהנא, ח. דרוקמן, א. רובינשטיין, ג. כהן וא. אבן בנושא הנ"ל.

הוועדה דנה בהצעה לסדר-היום בשתי ישיבות, ובט"ז באב תש"ם (29 ביולי 1980) סיכמה את דיוניה ובאה לידי המסקנות הבאות :

1. הכנסת דוחה במורת-רוח את החלטת מועצת הבטחון 471.
2. החלטה זו נתקבלה בעיצומו של מהלך שלום שכבר הוביל חווה שלום חתום בין שתי מדינות שהיו שריוות במצב של מלחמה במשך 30 שנה. אותו מהלך, שנקבע בקמפ-דייוויד, מיועד להוביל להסכמים חדשים שיתחשבו גם בבטחון מדינת ישראל וגם בזכויותיהם של הערבים הפלשתינאים.
- החלטת מועצת הבטחון באה לחבל במאמצי שלום ולהמריץ את המשך המתיחות והאיבה.
3. החלטת מועצת הבטחון 471 פוגעת בזכויות יסודיות של מדינת ישראל. בניגוד להחלטת מועצת הבטחון 242 — המהווה בסיס מוסמך לפעולה הבין-לאומית לקידום השלום במזרח-התיכון — תובעת החלטה מס' 471 את נסיגת ישראל מכל השטחים המוחזקים מאז יוני 1967 ללא מתן אפשרות לגיטימית לקבוע גבולות מוכרים ובטוחים במשאומתן. כמו כן מתעללת ההח-

ל. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא אי-חלוקת תעודות בגרות למסיימי כיתות י"ב בשנת הלימודים תשל"ו, תשל"ז ותשל"ט וכן לא אישורים

זכאי, תוך ארבעה עד שישה שבועות מיום סיום הבחינות. לפי הדיווח שנמסר לוועדה, אין נטייה להקדים את חלוקת התעודות לשנת הלימודים תש"ם, לפני שנסתיימה חלוקת התעודות של השנים הקודמות. חלוקה זו תימשך מספר חודשים וזאת חרף העובדה שקיימות תכניות מחשב המאפשרות ביצוע מהיר של הסיכומים. מכאן שגם חלוקת התעודות של שנת תש"ם לא צפויה להתחיל אלא בינואר 1981, כמחצית השנה לאחר תום הבחינות.

השיפור הסופי והממשי, לדברי נציג משרד החינוך והתרבות, יבוא עם חלוקת תעודות הבגרות של שנת הלימודים תשמ"א.

לאור הנתונים הללו ממליצה הוועדה בעני משרד החינוך והתרבות:

1. לא לשנות לעתים קרובות את שיטת הבחינות וקביעת הזכאות; שינוי הגורם לבניית שיטת מעקב חדשה ולפיגור רציני בקביעת הציונים.
2. לתגבר את כוח-האדם המיומן המופקד על עריכת התעודות, על שלביהן השונים, כדי לאפשר:
 - א. ביצוע ידני של משימות שהמחשב אינו יכול לעמוד בהן, אלא תוך פיגור זמן גדול.
 - ב. לסיים בהקדם האפשרי את חלוקת התעודות מהשנים תשל"ו, תשל"ז ותשל"ט.
3. לדווח לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת עם פתיחת מושב החורף על הצעדים שנקט ועל ההתקדמות שחלה בנושא זה.

בישיבת הכנסת ביום ג' באדר תש"ם (20 בפברואר 1980) החליטה מליאת הכנסת להעביר לוועדת החינוך והתרבות הצעה לסדר-היום שהגיש חברי-הכנסת א. ג. בדיאן בנושא הנ"ל.

הוועדה קיימה ישיבה אחת בנושא זה, ובמהלכה שמעה עדות מפי מנהל מחלקת הבחינות במשרד החינוך והתרבות. בעדותו אישר הנ"ל עובדת קיום הפיגור בחלוקת תעודות בגרות הקיים מאז שנת הלימודים תשל"ז, כאשר עד היום לא חולקו כ-6,000 תעודות בגרות לנבחני תשל"ו, אלפי תעודות לנבחני תשל"ז, ומספר רב של תעודות לנבחני תשל"ט. הוועדה שמעה את ההסבר לפיו הפיגור נגרם בשל הסיבות הבאות:

- א. הנהגת רפורמה בבחינות הבגרות שהביאה לגמישות בבחירת המקצועות בהם יכול התלמיד להיבחן. ריבוי מדדים וכללי זכאות.
 - ב. חוסר שיטה אחידה מאושרת בקביעת הזכאות; ושינוי כללים, מדי שנה, שלא איפשרו הרכבת תכנית מחשב סופית.
 - ג. מחסור חמור בכוח-אדם מאומן ומיומן במחלקת הבחינות, אשר מתבטא בכך שאדם אחד בלבד מופקד במחלקה על ביצוע ידני של כל סיכום הציונים וקביעת הזכאות לכל תעודות הבגרות.
 - ד. טעויות בנתונים הנמסרים על-ידי בתי-הספר המגיעים עד 20% מהנתונים.
- הוועדה שמעה מפי נציג משרד החינוך והתרבות, שב-ארצות חוץ כל תלמיד מקבל תעודת בגרות, לה הוא

לא. מסקנות ועדת החינוך והתרבות

בנושא היערכות משרכת החינוך נוכח קיצוצים

עיקר הקיצוצים ייעשו בתקני שעות הלימוד — יקוצצו כ-32,000 שעות תקן במערכת. הקיצוץ הנ"ל מתבטא בהפחתה של כ-1,300 משרות. מפעלי ההזנה בתשמ"א יכללו 30% בלבד מהניזונים בתש"ם (40,000 מתוך 130,000). קיימת סכנה של לימודים עד שעה 12.00 בכיתות ג' וד' בבית-הספר היסודי. סכנת פגיעה חמורה בחינוך הטכנולוגי שתתבטא בביטול מקצועות טכניים ועיוניים. לאור הקיצוצים נבדקת עתה מחדש במסגרת כלל-ארצית ביצועה של תכנית יום חינוך ארוך, יומות פדגוגיות שונות ומפעל ההזנה. אושרו השנה לבניית חינוך — כ-10% מכלל הצרכים. הוראת חזר החשב הכללי מתירה הפשרה מדי חודש של 5% בלבד מתקציב הפיתוח. במועל אושרו תקציבים לביצוע בסדר גודל של 8% מהצרכים המוסכמים. רוב רובו של תקציב הפיתוח מוקדש לבנייה המשכית והשלמת פרויקטים קיימים.

מליאת הכנסת העבירה לדיון בוועדת החינוך והתרבות ביום כ"ח בכסלו תש"ם (18 בדצמבר 1979) הצעה לסדר-היום בנושא היערכות מערכת החינוך נוכח קיצוצים — של חברת-הכנסת אורה נמיר.

הוועדה קיימה שש ישיבות בנושא. במהלכן שמעה דברים מפי שר החינוך והתרבות מר ז. המר, המנכ"ל ונציגי משרד החינוך והתרבות, יושב-ראש ונציגי מרכז השלטון המקומי, ראשי עיריות ומועצות מקומיות, יושב-ראש הסתדרות המורים ויושב-ראש אירגון המורים העל-יסודיים, נציג ועד ההורים הארצי והחשב הכללי.

בעקבות העדויות שמעה הוועדה מכל הגורמים הקשורים בנושא, רשמה הוועדה לפנייה את אוהרתם הקשה של נציגי מרכז השלטון המקומי, כי במצב הקיצוצים הנתון עומדת מערכת החינוך בפני סכנת משמרת שנייה בשנים-עשר מרכזים עירוניים בשנת תשמ"א וברוב חלקי הארץ בשנת תשמ"ב.

על פי הנתונים שנמסרו לוועדה על-ידי הגורמים המצויינים לעיל:

הקיצוץ של 6% בתקציב המשרד בתשמ"א מתבטא ב-1 מיליארד וכ-310 מיליון לירות.

בהן יועסקו תלמידים ולא יישלחו לבתיהם בשעות מוקדמות. הוועדה ממליצה לקיים תכנית קבועה לביצוע הנחיה זו על-ידי מורי בית-הספר.

ד. תבחן תכנית הדרכה של חניכי הכיתות הבוגרות לתלמידי הכיתות הנמוכות.

4. קיצוץ בכוח-אדם בהוראה

הוועדה סבורה כי פליטת 1,300 מורים ממערכת החינוך כתוצאה מקיצוצים עלולה לפגוע קשות בעתיד מערכת הכשרת כוח-האדם להוראה בישראל, לכן:

א. שומה על משרד החינוך והתרבות לעשות כל מאמץ שכוח-אדם זה לא יאבד למערכת החינוך אם על-ידי העסקתו במילוי מקום, אם בחינוך משלים, הדרכת נוער וכדומה.

ב. משרד החינוך יחד עם הסתדרות המורים ואירגון המורים העל-יסודיים יקבעו הנחיות ברורות ומוסכמות על סדר פיטוריהם של המורים.

ג. משרד החינוך, הסתדרות המורים, אירגון המורים העל-יסודיים ושירות התעסוקה יכינו תכנית לקליטת המורים הנפלטים בתחומים מתאימים במשק המדינה.

5. תקציב הפיתוח

א. במסגרת תקציבי הפיתוח המצומצמים תינתן עדיפות ראשונה לבניית כיתות גני-ילדים ולשיפוץ בתי-ספר.

ב. משרד החינוך יערוך בהקדם תכנית איכלוס לשנים תשמ"ב—תשמ"ד מתוך מאמץ עליון למנוע משמרת שנייה.

הוועדה מבקשת משר החינוך והתרבות לדווח לה תוך שישה חודשים על ביצוע המסקנות.

המצב הקשה ביותר קיים בבתי-הספר היסודיים ובגני הילדים.

דרושות כ-90 כיתות לגילאי גן חובה (2,700 ילדים) ואושר תקציב לבניית 17—24 כיתות בלבד.

הגידול הטבעי השנתי של מערכת החינוך מסתכם בכ-35,000 תלמידים:

כ-25,000 תלמידים במסגר היהודי; כ-7,000 במסגר הערבי; וכ-2,000 במסגר הדרוזי.

25% מכל תקציבי הבנייה יוקצבו לבנייה במסגר הערבי — בנוסף לסכום של 80 מיליון לירות שאושרו בחודש ינואר.

לאור הנתונים האלה ממליצה הוועדה:

1. על המשרד להיערך בהקדם לקביעת סדרי עדיפויות בקיצוצים במערכת החינוך, לאחר קביעת גודל הקיצוץ צים הנערכים בתקציבי הרשויות המקומיות על-ידי משרד הפנים.

2. הוועדה סבורה כי תכנון הקיצוצים חייב להיערך במתכונת דו-שנתית.

3. קיצוץ שעות תקן:

א. הוועדה רואה בדאגה הצורך לקצץ 32,000 שעות תקן והיא ממליצה לקבוע הנחיות ברורות להנהיג את הקיצוץ תוך ציון היקף הקיצוץ בכל ישוב וכן רשימת הנושאים בהם אינן לקצץ.

ב. הוועדה סבורה כי יש למנוע קיצוץ שעות תקן כשכונות מצוקה וערי פיתוח, וכי בכל מקרה של קיצוץ שעות תקן יש להבטיח כי לא תופחתנה שעות לימוד בגני-ילדים ובבתי-ספר יסודיים.

ג. באותם מקומות בהם יקוצצו שעות לימוד, יתכנן בית-הספר תכניות משולבות במסגרת בית-הספר,

